
UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 11 12 20 10 023 4

חדושי ממסכת קדושין לאחד מן הרבנים הגאונים
מהקדמונים לא נודע שמו, ובסופו פירוש על מסכת
קנים לשלשה גדולי הדור: הראב"ד, רבינו זרחיה הלוי,
והשלישי הרא"ש. הובא לדפוס על ידי מרדכי
בן שמואל ופה, קושטנדינה, התקי"א, ויצרו.

חידושי הלכות הר"ר יצחק הלוי, חלק ב'
על מס' ביצה, שבת, סנהדרין, ע"ז, חולין, קדושין,
[illegible], [illegible], [illegible].

חדושי קדושין פרק א

דף ג ע"א

חלפין איתנהו בפחות משוה פרוטה אין כרי"לומר חלפי סודר דהא לא מטי לידה מידי אלא חלפי כלים כמי אין קונין בה ואפילו שוו פרוטה הואיל ואי אתה יכול לדון באשה תורת חלפין דאיתנהו בפחות משוה פרוטה ואשה ודאי בפחות משוה פרוטה לא מקניא נפשה ופי' רש"י ז"ל טעמא דלא עבידא לאזלולי בנפשה לאקנויה בפחות משוה פרוטה והא דמפרשי' דאפילו בחלפי שוה פרוטה אינה נקנית דייקינן לה מלישנא דאמרינן הואיל ואיתנהו וכו' ואשה בפחות משוה פרוטה וכו' ואע"ג דמקניא בשטר התם לא נחתה לתורת הנאה:

שם ע"ב מנינא דסיפא למעוטי מאי למעוטי חליצה א"ת אימא נמי למעוטי כסף דסד"א אקיש יציאה להויה ועוד דהא דרישנא ק"ו ומה שטר שאין פודין בו הקדשות ומ"ש מוציא כסף שפודים וכו' אימו דין שיוציא א"כ ומה אמה העבריה שאינה נקנית בביאה יוצאה בכסף זו שנקנית כו' י"ל להכי נקט למעוטי חליצה דשפיר דמי ליה טפי למנקט מישועא במלתא דאשכחן דאשה קונה בה את עצמה בעלמא: מ"ת נר"ו:

בכסף מנא לן אע"ג דכבר אמרי' לעיל גמר קיחה קיחה הא פרישנא לעיל דלאו למחזי קדושי כסף הוא מייתינן לה אלא אגב גררא בעלמא למילף דקיחה איקרי קנין והשתא מפיק להו שמוש לקדושי כסף מאין כסף וכו' ותנא מייתי לה לקמן בג"ש דקיחה קיחה דאייתינן לעיל:

האב זכאי בבתו בקדושיה וכו' ובביאה פירש בירושלמי שכר הביאה של יתן לה הבעל שכר על קידושי ביאה הכל של אב: אין כסף לאדון זה מאדון דעיילא ברשותיה לקנותה ממנו דהיינו אביה אבל יש כסף לאדון אחר כי נפקא מיניה מאדון זה העיילא ברשותיה כדי לקנותה ממנו בכסף זה דכותא קא ממעט שתהא הויה בכס' ולא בשטר וביאה כמו שאם היה כסף לאדון זה קונה בכסף ו ואין כסף ביציאה זו לא לה ולא לאדון אבל יש כסף ביציאה אחרת להדה וא"ת כי נפקא מאדון זה נמי יש כסף לרידה דהיינו הענקה י"ל אין היציאה תלויה באותו כסף אלא כדקא בעלמא אבל יציאתה מאביה תליא היא בכסף:

ואימא לדידה וה"ק כשיוצאה מאדון זה אין לה כסף מאביה שהיא נכנסת ברשותו אבל יש לה כסף ביציאה אחרת מבעל שנכנסת לרשותו וא"ת אי לדידה ג"ש דקיחה קיחה למאי דבשלמא כי אמרינן דלאבוה אצטריך כי יקח דלא תימא דיהבה איהי לאבוה וקדשה נפשה בשטר וביאה אבל לא מקמי' בכסף לבעל אלא אם אמרת דלדידה הוא דיש כסף שאי ודאי לתקניא ביה שוא דיהיב ליה בעל כי יקח למה לי

י"ל רב לית ליה ג"ש דקיחה קיחה הדע דאמרינן לקמן ותנא מייתי לה מהכא כי יקח כו' משמע דרב לא מייתי לה מהכא מיהו תנא ודאי איצטריכא ליה דרב דלא תימא קדושין דידה הוי ואיצטריכא ליה ג"ש דכי יקח דלא תימא דיהבה איהי לאבוה כו' כדלקמן וכי תמרי' ותנא מייתי לה מהכא לאו למימרא דתנא לא דריש דרב דהא מצרך צריכא ליה כדכתיבנא אלא למימרא דרב לית ליה היאך ג"ש דקאי תנא:

ואימא ה"מ קטנה דלית לה יד ואף על גב דקרא בנערה כתיב דכתיב והוציאו את הנערה וקטנה לאו בת עונשין היא ה"ק את בתי זו שהיא נערה עכשו נתתי לאיש הזה כשהיא קטנה וא"ת קטנה הא צריכא קרא השתא זבוני מזבין לה קדושי מבעיא לא היא דמאי קא מרמית קדושין דאסר לה איסור עולם לזביני שאין מוכר בה אלא מעשה ידיה עד ימי שעת נערות שערין כי נפקא לה מאדון היקום ברשותא עד ימי בגרות מיהו מעשה ידי קטנה ודאי איכא למילף ממכירה דהשתא זבוני מזבין לה למעשה ידיה כ"ש דכי לא זכנה מעשה ידיה כשהיא קטנה שלא כדאיתא בפ' נערה וא"ת לר' יוסי בר יהודה דאמר מעות ראשונות לקידושין נתנו קדושי קטנה אמאי צריכי קרא י"ל שאני קדושי ועוד דכיון דעיקר מעות לזביני וזכי ליה רחמנא לזבונה מגו דחיילי זביני בהוא כספא חיילי בה נמי הוית האדון ולעולם הוה אמינא שאף שהאב זוכה בקדושין מ"מ י"ל • עוד י"ל דאף על גב דלקדושי קטנה לא אצטריך קרא דאת בתי נתתי לאשמועינן דזכי ליה רחמנא לאב למסרה לחופה קאתי דהא על כרחך למסקנא דאמרי' יציאה דכותה קא ממעט את בתי נתתי למגמר חופה קאתי:

כל שבח נעורים לאביה פי' מדזכי ליה רחמנא בהפרת נדריה שהיא אסורה ילפי' דלקדושה נמי זכי לה וכיון דאיהו מקבל קדושיה ודאי איהו שקיל כספא:

מה את' מעשה ידיה לרבה וכו' צ"ע דהא לקמן אצטריך לן למדרש מינה פעמי' שאינו מוכרה אלא לאמה בלבד:

ממונא מאסורא לא ילפינן א"ת כילף מינה שהאב זכאי לקבל קדושיה על כרחין איהו שקיל כספא ואשתכח דאיסורא וממונא גמרת מינס:

וכי תימא כילף מבשת ופגם ק"ל והא בושת ופגם לא קי"ל בהו דלאביה הוו אלא משום דאי בעי מסר לה למנוול ומכה שחין ואכתי לא קימא לן דאביה מקבל קדושיה • ושמעתי בשם רבינו האיי גאון ז"ל דבשת ופגם דנערה אתי מקדושי קטנה דאי בעי מסר לה כשהיא קטנה למנוול ומוכה שחין ובושתה עליה בימי נערותיה וכי תימא אם כן בשת ופגם דבוגרת נמי להוו לאב שאני בוגרת דנפקא לה לגמרי מרשות אב ומתוך שאין לו רשות בה לא זכי ליה רחמנא נמי בושת ופגם • והקשה מורי נר"ו על זה כיליף מקדושי קטנה גופייהו דאי בעי הוה מקדש לה כשהיתה קטנה והיה שקיל כסף קדושיה והוא מתסרא השתא בההוא קדושי ולא הוה מצי למיהדר ליה שאני בשת ופגם דאבוה נמי שייך נערה בגוה ורש"י פי' שאני בשת ופגם דאבוה נמי שייך בה דאי בעי מסר לה למנוול וכו' נראה דלפרוקי קושיין קאתי הרב ז"ל

וה"ק

חדושי קדושין פרק א

וא"ק לא נפקא לן בושת ופגם דלאביה אלא משום דאיהו שייך בה דאי בעי מסר לה למנוול ומוכה שחין והשתא דלא קיימא לן קדושי בשת ופגם נמי לא קי"ל וצריך עיון:

ואכתי מחסרא מסירה נמי לחופה פי' עד שהיא נמסרת לחופה לא נפקא לה כלל והיכי קרית לה יציאה:

ויצאה הכנס שש ימי בגרות משום דבגרות פשיטא טפי אקדמיה הכא דבריתא:

דף ד ע"א זרע זרעה פסול מנין פרש"י ז"ל דזרעה פסול ליכא למבעי דתיפוק לי דכיון דנבעלה לפסול לה פסלה מן הכהונה ומן התרומה כדאי' ביבמות דס"ט אלא זרע זרעה פסול הוא דאצטריך קרא זרע זרעה כשר לא אצטריך קרא כי' והא דתניא ובן אין לו אין לי אלא בנו בן בנו בן בתו מנין ת"ל אין לו עיין עליו ותניא נמי בפ' ארבע מיתות לא ימצא בך מעביר בנו ובתו אין לי אלא בנו בן בנו כו' אין לי אלא כשר זרע פסול מנין כו' אמאי לזרע כשר אצטריך קרא י"ל הא משום היכא דכתיב בן משמע בן דוקא אבל זרע משמע בנו ובן בנו: כי אצטריך קרא לזרע זרעה פסול והא דדרשינן בעלמא והיתה לו ולזרעו אחריו זרעו בן כשר בן פסול י"ל התם משום דכתיב אחריו א"נ התם דלא מהדרינן אלא למדרש זרעו פסול בלבד בכלל זרעו הוא אבל הכא דמהדרינן בתר זרע זרעה פסול אין זה בכלל זרע וי"ל עוד הכא דזרעה פסול לא משמע ביה שאם היה לה זרע פסול אעפ"י שעכשיו אין לה הרי נפסלה מן התרומה משום דנבעלה לפסול לה זרע זרעה פסול נמי לית לן לאיתויי מינה אלא אמרינן דהאי וזרע לא איירי אלא בזרע כשר:

ואיצטריך למכתב קדושיה לאביה כו' וצ"ע ליתו מעשה ידיה מקדושין ובשת ופגם דלאביה אית ליה ואי אמרת מה לקדושין דקא אתו מעלמא בושת ופגם יוכיחו מה לבושת ופגם דאביה נמי אית ליה צערא בגויה קדושין יוכיחו הצד השוה שבהן שהן שבח נעורים ולאביה אף אני אביא בושת ופגם:

ואי אשמועינן מעשה ידיה משום דקא מתזנא מיניה א"ת והא קרא להעדפה דמעשה ידיה אצטריך ראו מעשה ידיה גופייהו כיון דמתזנא מיניה ואי דינא הוא דליהוו ליה מעשה ידיה משום מזונות הלכך נילף קדושין מהעדפה י"ל שאני העדפת מעשה ידיה דדינא הוא דלאביה דזמנין דאיהי נמי אינה מספקת ויהיב לה אביה מזוני מ"מ נר"ו:

אמר רבה בא זה ולמד על זה לא ס"ד דרבה השתא דהתקפי לן כי נפקא לה מנערות מאי בעיא גביה אלא היה ס"ד דלא הוה קשיא ליה למקשה אלא אמאי אצטריכו תרויהו דאי נערות תפקא מרשות אדון כ"ש בגרות מידי דהוה אתושב ושכיר תמה הוא דהא כמה קראי אשכחן בהו בא זה ולמד על זה ועוד דלא לחזר על הבריתא זו וי"ל משום דנערות ובגרות בחד גופה מהדר אתושב ושכיר דשכיר שנים ונרצע בחד גופא ניכהו שאין נרצע אלא לאחר שש שנים:

תושב זה קנוי קנין כו': א"ת נימא תושב זה קנוי קנין עולם שכיר זה שכיר שנים אבל קנוי קנין שנים אוכל י"ל קנוי קנין שנים ודאי בכלל שכיר הוא דשכיר קריה רחמנא דכתיב כשכיר שנה בשנה · כי משנה שכר שכיר וכו':

הייתי אומר תושב זה קנוי כו' ואע"ג דשכיר איקרי י"ל דתוס' נמי מקרי מתוך שהוא עובד משנה שכר שכיר:

ה"נ דכי נמי כתב רחמנא תושב נרצע לא יאכל והדר כתב אירך ולא הוה צריך אביי להאי טעמא דבלאו הכי הוה מצי לאקשויי התם דאיכא למימר בא זה ולמד על זה אבל הכא בגרות לא שייך למכתב כלל והיכי כתב רחמנא כדי ללמד על נערות מלתא דליתא דיציאת בגרות ליתא בעולם כלל אי נפקא בסימני נערות דבתר דנפקא לה מנערות וכו' והא דהוצרך אביי לאקשויי דאי נמי כתב רחמנא תושב נרצע וכו' שותי הוא דמשים לקושיה דלא מבעיא השתא דכתב רחמנא תושב סתם דאיכא למימר בא זה ולמד על זה אלא אפילו כתב בהדיא תושב נרצע והדר כתיב שכיר לא הוה קשי בה מידי:

לא כנרכה וכו'· ס"ד אמינא בנערות תפוק בבגרות דלית בה נערות לא תפוק ק"ל והאי טעמא נמי לא איצטריך ליה לאביי דאפי' אי נפיק לן ממילא בגר דאילונית מנערות איכא למימר להכי כתבינהו תרויהו דבא זה ולמד על זה ועוד דאפי' אי כתב רחמנא נערות בהדיא והדר כתב בגר דאילונית הוי בגר דאילונית מילתא דאתיא בק"ו ומלתא דאתיא וכו' אלא אביי ארווחי ארוח לן טעמי דבגר אילונית כיון דלא הוה לה סימני נערות הוה אמינא דלא תיפוק ביה ויש לפרש דנערות כתי' בהדיא דאי לא כתב רחמנא אלא אין כסף על כרחין לסימני נערות דרשנא לה דהא דרשינן מינה נמי אין כסף לאדון זה אבל יש כסף לאדון אחר ומנו אביה וכי יש כסף לאדון אחר ודאי בנערה הוא דאית ליה רבותא נפקא לה מרשותיה דלא אשכחן ליה לאב שום זכות בבתו בוגרת וגביה הפרת נדרים כתיב בנעוריה בית אביה משמע שאינה ברשות אביה אלא בנעוריה והיינו דטרח אביי לאקשויי דאי נמי כתב רחמנא תושב נרצע לא יאכל פי' דומיא דאמה העבריה דנערה בהדיא כתיבא כדפרישנא· סד"א בנערות תיפוק בבגרות לא תיפוק ק"ל והרי אין מכירין שהיא אילונית עד עשרים ואי זבנה קודם י"ב שנה ויום אחד הא נפקא לה בשש קודם עשרים ואי זבנה בי"ו שנה דהכתי כי מטא לעשרים לא שלימו לה שש הא קי"ל דנעשי' גדולה למפרע ועקר זביני ליתנהו דבוגר' הות בשעת המכר ולא מיבעיא דמיפק נפקא אלא מהדר נמי הדרי זביני דמהדר לה אדון מעשה ידיה ומהדר לה אב כסף זבוני ותי' הראב"ד ז"ל דלא אמרינן נעשה גדול למפרע אלא כשנולדו בו סימני סירוס דאמרי' נעשה גדול למפרע משעה שנולדו בו סימני סירוס והכא בשלא נולדו בה סימני אילונית עסקינן דאמרי עד עשרים קטנה היתה ומקטנותה יצתה לבגר ובדזבנה בת י"ו מיירי דהכתי לא מטו שש וס"ד בבגרות דהשתא לא תיפוק כיון דזביני הוו זביני וצ"ע דברים אלו בפ' הער"ל דף פ' ע"א:

אלא לעיקר זביני דאילונית כו' ואי זבנה כשהיא קטנה ויצתה לה בשש כי מטי עשרים ונודע שאילונית היא הוה אמינא נעקר זביני אע"ג דכשהיא

קטנה

קטנה מכרה דלא זכי ליה רחמנא לאב למכור בתו קטנה אלא אי חזיה לאיפסק בסימני נערות א"כ דזבנה ביה ולא נולדו בה סימני אילונית הער עשרים קטנה היתה והוה אמינא אפי' הכי הדרי זביני :

שם ע"ב ולמר בר רב אשי הא אמרי' כו' ליכא לפרושי דקשיא לתלמודא אמאי מתקיף להרב אסי דודאי מר בר רב אשי שפיר קא מתקיף לה דאע"ג דאיכא למימר מילתא דאתיא בק"ו וכו' הכתא מיהא דאמר אביי סד"א בנערות כו' איכא לאקשויי עליה ולאו ק"ו הוא והיכי ס"ד למימר דבבגרות לא תיפוק אלא ה"פ ולמר בר רב אשי בתר דאתקיף להלהא דאמר אביי סד"א כו' למאי אצטריך לשנויי לא נצרכה אלא לעיקר זביני דאילונית דהא הוה מצי למימר דאע"ג דלבבגר דאילונית לא איצטריך קרא מלתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא מדקאמרינן הא אמרן מלתא דאתיא בק"ו כו' ולא אמרינן בא זה ולמד על זה תשמע דנערות במאן דכתיבא בהדיא דמי כדכתיבנא :

אית דגרסי הוה אמינא היכא דיהבה איהי לדידיה וקדשתיה הוו קדושין פי' הוה אמינא כי קאמר רחמנא אם כסף לאדון אחר ה"מ כי יהיב לה בעל קידושין שהאב מקבלם אבל אם היא בוגרת שיצאה מרשות אב אי יהבה איהי לבעל ליהוו קידושיה קידושין קמ"ל כי יקח ולא שתקח וקשיא למורי נר"ו ג"ש דקיחה קיחה למה לי כיון דכתב רחמנא ויצאה חנם אלא ה"ג היה אמינא יש כסף לאדון אחר דהא יהבה ליה לאביה כסף כי היכי דתפוק מרשותיה קדושי נמי בשטר ובביאה ולאו לקידושי כסף אתי אבל היכא דיהיב איהו לדידה אימא לא נהוו קידושיה קידושין פי' אבל היכא דיהיב איהו לדידה כסף אימא קידושי כסף לאו קדושי נינהו קמ"ל דלא הוו קדושיה קדושין עד דמקבל אביה כו' זה הלשון צ"ע ויש לפרש בוקמ"ל כי יקח וגמרינן מיניה קדושי כסף בג"ש דקיחה קיחה ובתר דקימא לן קידושי כסף ודאי מ מסתמא משמע דמאי דדייקינן מאין כסף אבל יש כסף מאדון אחר • בכסף קידושין מיירי שהאב מקבל קדושיה ושקיל כספא והיינו דקאמר דלא הוו קדושיה קדושין כו' :

אמה העבריה תוכיח שנקנית בכסף ואינה נקנית בביאה ק"ל אמה העבריה דלא מקניא בביאה מנא לן אי לאו היה כתיב ובעלה דמינא ממעיטינן לקמן זו נקנית בביאה ואין אמה העבריה נקנית בביאה ותי' מורי נר"ו מהיכא מייתינן אמה העבריה דבביאה מקניא אי מהקישה דאם אחרת הא אכתי אם אחרת לא הוה קימא לן אם מק"ו דיבמה מה ליבמה שכן זקוקה ועומדת והקשתי לפניו הא אכתי הא פרכא לא קימא לן דאי קימא לן אדפריך מר אמה העבריה תוכיח לפרוך אעיקרא דדינא מה ליבמה כו' וי"ל נהי דלא קימא ליה פרכא דשכן זקוקה ועומדה אבל הוה ליה לתפרך מה ליבמה שכן קנינה לשם אישות תאמר באמה העבריה כו' אבל באשה ליכא למפרך הכי שהדי קנינא לשם אישות כיבמה ד"ת א"כ י"ל דה"ק והלא דין הוא אי כתב רחמנא מיעוטא לביאה באמה העבריה ברוכתא אחריתי לא הוה צריך למכתב ובעלה גבי אשה כלל והיינו דפריך

ליה אמה העבריה תוכיח •

מה ליבמה שכן זקוקה ועומדת א"ת נפרוך הכי כסף שאינו גומר ביבמה קונה ביאה שגומר ביבמה אינו דין שתקנה י"ל מה לכסף שכן פודין בו הקדשות ומעשר שני שטר יוכיח מה לשטר שכן מוציא כסף יוכיח מה לכסף ושטר שכן קנינן מרובה אינ"נ י"ל חופה תוכיח שגומרת ואינה קונה מ"מ נר"ו :

דף ה ע"א ומנין שאף בשטר הא דאקדים ביאה לשטר משום דהאי תנא דבריתא סדרא דקרא קא דריש והאי דקאמר אף בשטר ולא קאמר ומנין בשטר משום דכסף וביאה הנאתן מרובה ושטר אין בו שום הנאה הנאתא דבסהי' הנאה גמרה ומקניא נפשה • שטר שמוציא ומקנה האשה לעצמה וא"ת ניתא לה בק"ו מאמה העבריה שנקנית בשטר אע"פ שאינה נקנית בביאה י"ל הא לא נפקא לן נקנית בשטר אלא מהיקשא דאם אחרת ואפי' למאן דמפיק לה לקמן דף י"ו מלא תצא כצאת העבדים איצטריך ליה אם אחרת כדלקמן :

מה לכסף כו' והוה מצי למימר ביאה תוכיח מה לביאה שכן קונה ביבמה מה להצד השוה שבהן שהנאתן מרובה אלא תנא דבריתא דרך קצרה קא נקיט :

ואימא וכו' ואינה מתקדשת בכתיבה ולעולם בכסף מתגרשת וכן נמי בחליצה בק"ו מיבמה :

מסתברא קאי בגירושין תמעט גירושין א"ת איפיך אנא קאי בכתיבה ממעט כתיבה קאי בכתיבה ממעט כסף י"ל כיון שעיקר הענין גרושין הוא עדיף לן למימר דגירושין קא ממעט ואיכא דאמרי להכי אהני טעמא דאמרי' כדאביי מלי דהאי מיערא לתיד ומילי דהאי סיטרא לתור וכיון דשטר קדושין לא דמי כלל לשטר גרושין ליכא למימר קאי בכתיבא תמעט כתיבה וא"ד הטתא דאמרי' קאי בגרושין תמעט גרושין הקישה דהויה ליציאה הוייה בעיניא דפרשתא דהיינו בכתיבה אבל אי אמרינן קאי בכתיבה תמעט כתיבה והקשה ליציאה בכסף לרבית כסף לגרושין לא הוי כענין הפרשה דמיירי בכתיבה עוד י"ל אי אמרינן קאי בכתיבה תמעט כתיבה והקשה ליציאה בכסף לא לכתב רחמנא הקשא ולא מיעוטא ואנא הוה מייתינן גירושין בכסף מק"ו ומה שטר שאין פודין בו הקדשות ומעשרות מוציא כסף שפודין כו' לכ"ש ושטר בקידושין נמי ממילא הוה ממעט דהא לא מצינן לאתויי בק"ו ותמה הוא כי פרכי' איתא בכתיבה מתגרשת כו' אמאי לא תסנינן א"כ מיעוטא למה לי וי"ל עדיף לה למימר הא כתיב ויצאה והיתה לגלויי לך הקשה כי אתית לאפוכי הקשא לגרושין כסף ומיעוטא לקדושי שטר אשתכח דאיכא תרתי שלא לצורך הקשא ומיעוטא :

ספר כורתה כו' ורבנן האי כריתות כו' א"ת והא מיברך איצטריך לן כריתות למעוטי חליצה י"ל חליצה מוכתב לה איתעיטא דמשמע בכתיבה מתגרשת ולא בדבר אחר לא בכסף ולא בחליצה וכן נמי לר' יוסי הגלילי מספר כריתות ממעטינן כסף וחליצה ולאביי דנפקא ליה שאינה מתגרשת בכסף מסברא דיאמרו כסף מכניס כו' וכתב לה לרבנן א"כ

ספר

חדושי קדושין פרק א

ספר כריתות לר' יוסי הגלילי מוקים לה למעוטי חליצה והא דאיצטריך ליה לאביי למתני' מסברא דאינה מתגרשת בכסף ולא מייתי לה ממיעוטא דקרא דמייתרי ראי לאו סברא אתינא היקשא לגופה מילתא היא הויא ליציאה ויציאה להויה ומיעוטא דקרא למעוטי חליצה ורבא סבר אדרבה מיעוטא מוקמינן לכל מאי דממעטינן מיניה לכסף וחליצה והיקשא כיון דמיקיימא בחדא מילתא לאתויי קדושין בשטר בהכי סגי לן בה מ"מ כר"ו. והאי דאמרי' לעיל גבי חליצה אמר קרא ספר כריתות כו' וכן נמי אמרי' לקמן דף י"ד בפסק' דהיבמה נקנית כו' כר' יוסי הגלילי אבל דרבנן מוכתב לה ממעטי לה וצ"ע מ"ש דנקט לה לר' יוסי הגלילי ושמא י"ל משום דר"י בא דרבא במיעוטא דוכתב לה איכא למפקל ולמטרא ואימא בכתיבה מתגרשת ואין מתקדשת כו' ואפי' לא בהירא דהכי נמי איכא למפקי ולמטרי במיעוטא דס' כריתות ולאקשויי עלה ואימא ספר כריתות הוי קדושין לא הוי:

על מנת שלא תלכי לבית אביך לעולם אע"ג דקי"ל במודר הנאה מבעל חבירו שאינו אסור בו אלא בחיי חבירו שאני נדרים דהולכין אחר לשון בני אדם א"נ שאני הכא דאמר לעולם ומש"ה משמע כל זמן שהבעל קיים ולכך אין זה כריתות וכ"ת א"כ אהאי סיפא כל שלשים יום הרי זה כריתות לפלוג וליתני בדידה דהיכא דלא אמר לעולם הרי זה כריתות י"ל מלתא דפשיטא לעל מנת שלא תשתי יין ועל מנת שלא תלכי לבית אביך לעולם נקט דבעל מנת שלא תשתי יין ליכא לאפלוגי בין היכא דאמר סתם ובין היכא דאמ' לעולם:

ורבי יוסי נפקא ליה מכרת כריתות עי' בהא דאמרי' בפ' המגרש דף פ"ב ורבנן כרת כריתות לא דרשי ור' יוסי חד מהנהו רבנן וי"ל טעמיה דר' יוסי התם דלגבי ע"מ שלא תנשאי לפלוני ליכא למדרש כריתות למעוטי דכורת בינו לבינה הוי דאי מיית ההוא גברא נמצאת מותרת לכל אדם אבל ע"מ שלא תשתה יין הוא דממעטי מכריתות משום דאגידה ביה כל ימיה והרע דהא רבנן דרשי כריתות למעוטי ע"מ שלא תשתי יין ולא דרשי ליה לע"מ שלא תנשאי לפלוני הכי נמי ר' יוסי דריש כרת כריתות לע"מ שלא תשתי יין ולא דריש ליה לע"מ שלא תנשאי לפלוני מיהו לגבי רבנן אחריני ודאי מפרשי' בה כרת כריתות לא דרשי כלל כרתני' הכא דלא דרשי לה כלל:

באישות תיפא לא אשכחן ומ"מ איכא למפרך מה לשטר וביאה שכן ישנן בבעל כרחה בעלמ' באישות ולקמן פרכי' שכן ישנן בבעל כרחה אע"ג דכולהו לא אשכחן בהו בעל כרחה באישות מ"מ פרכא הוא דהנך אשכחן להו בעלמא בעל כרחה וחופה לא אשכחן בה בעלמא בעל כרחה כלל:

והאי נמי קנין כספו הוא ובקידושי שטר וביאה נמי אכלה דאתקוש הויות אהדדי:

שם ע"ב ביאה הוכיח צ"ע דהא ביאה לא שייך בה פדיון הקדשות ומעשרות וכדאמרי' בעלמא אי משום יעידה בת לאו בת יעידה היא ויש לדחוק דלטעמיה דמקשה פריך לדידך דפרכת מה לכסף שכן פודין כו' תאמר בחופה כו' ואע"ג דבחופה לא שייך פדיון הקדשות ביאה תוכיח דאע"ג דלא שייך בה פדיון הקדשות קונה וצ"ע בקרבה מקומות וקוה

מצי למפרך נמי מה לכסף שכן קונה באמה העבריה ביאה תוכיח כו':

מה להנך השוה שבהן שכן ישנן בבעל כרחה וחופה לא שייך להו דלא משכחת לה דקונה בעלמא בעל כרחה וא"ת חופה נמי בעל כרחה היא שהאב מוסרה בעל כרחה לחופה ואפי' למנוול ומוכה שחין כדכתיב את בתי נתתי וגו' משום דכיון דברצון אביה היא לא קרית לה בעל כרחה אם כן אמה העבריה אמאי קרית לה בעל כרחה מאחר שברצון האב נמכרת וי"ל בשלמא אמה העבריה קרינן בה בעל כרחה לפי שהיא אינה יכולה למכור עצמה אפילו בנערות אע"פ שאין לה אב כדקיימא לן איש נמכר בגנבתו ואין אשה נמכרת וכשהאב מוכרה לאו משום דזכי ליה רחמנא יד הדעת הוא דאיהי הא לא חזיא לזבוני נפשה אבל חופה הא מציא לקדושי נפשה בנערות אם אין לה אב איכמי בבגרות הילכך מימר אמרי' דרחמנא שויה לידה דאביה כידה וכיון שהאב מוסרה לחופה מדעתו לא מקרי בע"כ א"נ י"ל בעל כרחה דחופה נמי מחמת קדושי כסף ושטר וביאה הוא דעל ידי שקדשה על כרחה מוסרה לחופה וכן כר' מפי' רש"י ז"ל:

ורב הונא כסף מיהא באישו' בעל כרחה לא אשכחן ק"ל והא מ"מ איכא למפרך שאין חופה דומה לכד השוה שבהן שכן אשכחן בהו בע"כ ובחופה לא אשכחן דבשלמא אי הוה כד שוה שבהן שקונין בעלמא בקנין אישות לא מצינן למפרך אההוא כד שוה אלא אומרא דבאישות אלא השתא כד שוה שבהן חד מינייהו כסף וקנינו שקונה בעלמא אינו כאישות ומאי לא נפרוך על האי כד שוה שבהן שכן ישנן בבעל כרחה אע"ג דכסף אינו בעל כרחה באישות ותי' מורי כר"י דרב הונא סבר דעבדי כד שוה מקניני אישות דשלשתן קונין בעלמא באישות שטר בכן חוצים וביאה ביבמה וכסף בקידושי ייעוד ואפי' למ"ד מעות ראשונות לאו לקדושין נתנו מ"מ בכסף דאית ליה גבה מיעד לה הילכך לית לן לתפרכה להאי כד שוה אלא מהומר דאישות וכסף באישות לא אשכחן בעל כרחה דגבי ייעוד הא קימ"ל דצריך לירעה ולרב הונא דעביד כד שוה מקניני אישות אע"ג דייעוד היינו קדושי כסף קונין בעלמא מקרי לפי שהוא ע"י מכר ומאן דמקשה עליה דרב הונא שכן ישנן בע"כ לא היה עביד כד שוה דאישות לפי שאותו אישות על ידי מכר הוא ולא מיקרי אישות וכ"ת והא אשכחן כסף באישות כגון בקידושי נערה שהאב מקבל קידושיה בעל כרחה ליתא דחופה נמי השתא דאמרי' שהיא קונה נימא נמי דאביה יכניסה לחופה לקדשה בע"כ וליכא למפרך שכן ישנן בעל כרחה אלא היכא דאשכחן בעלמא חוץ מקדושי אשה דישנן בעל כרחה:

מילתא דכתיבא בהדיה קתני וחופה אף על גב דאתיא בק"ו שהיא אחד מי"ב מדות שהתורה נדרשת בהם לא חשבינן לה כמאן דכתיבה בהדיה אבל היקש שהוא ע"י סמוכין חשבינן ליה כמאן דכתיב בהדיא ולהכי תנן שטר דאתי בהיקש ולא תנן חופה:

ומה כסף שאינו גומר אחר כסף כו' א"ת אדרבה נימא דחופה אינה קונה וכסף אחר כסף יהא גומר מק"ו ומה חופה שאינה קונה גומרת כסף שקונה

הקונה לכ"ע י"ל ודאי כסף אינו גומר דכתיב כי אם לשארו בשארו תלה רחמנא דהיינו חופה ולביאה קיימא · והשמיטם הגאון להא דרב הונא ואיכא למימר דלית הלכתא כותיה מדפליג רבא עליה ואיכא למימר דהלכתא כותיה דמאי דמקשי עליה רבא הא קא מתרץ לה אביי ולעיל כמו אמרינן ולרב הונא דאמר חופה קונה מכיינ' לתעוטי חליפין מדמהדרינן לתרוצה לדרב הונא שמא הלכתא כותיה וזה אינו נראה דאדרבא מדקאמר מעיקרא מכיינא למעוטי מאי למעוטי חופה אלמא לית הלכתא כרב הונא אלא דהדר ומתרץ לה אליבא דרב הונא ולא משום דהלכתא כותיה מיהו לרב הונא ודאי אין חופה בלבד גומרת כמו ביאה אחר קידושין וכן כת' ממה שכת' הגאון לקמן דף י' ע"א גבי כל הבועל דעתו על גמר ביאה דהאיא דגרסי' ביבמות דף כ"א אשה לבעלה מנ"ל דמקניא בהערא' אתיא קיחה קיחה מעריות בביאה שאחר קידושין מיירי אלמא דביאה גומרת אחר קידושין כחופה דבשארו תלא רחמנא :

הא נתן הוא ואמרה היא לא הוו קידושין והא דלא דייקינן נתנה היא ואמר הוא לא הוו קידושין משום דמא ודאי פשיטא הוא דלא הוו קדושין דכי יקח כתיב ולא שתקח וא"ד נתנה היא ואמר הוא דלא הוו קדושין לא פסקא מילתא דבאדם חשוב הוו קידושין וא"ת ליתני ליה רישא בשאין מדבר עמה על עסקי נישואין ולהכי לא הוו קידושין וסיפא בשמדבר עמה על עסקי קידושי' דאינו צריך לפרש י"ל אי הכי במדבר עמה על עסקי קידושיה ובשאינו מדבר תלי' מילתא וכי דייקינן בסיפא הא נתן היא ואמרה היא הוו קידושיה קידושי' לאו משום דאמרה היא מהני אלא משום דמדבר עמה על עסקיה קידושיה ומאי איריא אמרה הוא הדין אי שתקה נמי · ספקא הוי ואוסרין מדרבנן וא"ת אטו כי מספק' לן מילת' ואוסי' לספקא מדרבנן הוא דחיישינן לה הא ודאי דיכא הוא רניחוש לה כיון דמספקא לן י"ל מדאורית' פשיטא לן דהוו קידושין דמי כתב כי יקח ויאמר הוא ועוד דהא קיחה קיחה משדה עפרון גמרינן ובשדה היכא דיהיב כספא בין דאמר מוכר שדי מכירה לך בכסף זה בין דאמר לוקח שדך קניה לי הוו זביני זביני אבל חכמים גזרו נתן הוא ואמרה היא אטו נתנה היא ואמרה היא א"נ אטו ספר שכתו' בו הריני מקודש' וכתבו לה דאינה מקודש' בכך כדאמ' לקמן ד' ט' דהלכת' כינסו ואסמכינהו רבנן אקרא' וכדבעי' למכתב קמן בע"ה ודקאמ' הכא נתן הוא ואמרה היא ספיקא הוי ה"פ הכא דבריתא ספוקי מספקא ליה אי גזרו רבנן הוא ואמרה היא ואפקעינהו לקידושי או לא ולהכי שהם לך רישא וסיפ' וסתרן אהדדי להודיעך דאסתפוקי אסתפקא ליה וחוששין מדרבנן לספק זה וחולצת ולא מתייבמת וכי הוה תשני מעיקרא רישא דוקא הוה פשיטא לן דרבנן גזרו ואפקעינהו לקידושי' :

הריני אישך הריני בעליך וכו' אין כאן בית מיחוש ונראה דאפי' אם היה מדבר עמה על עסקי קדושיה דאי שתיק ויהיב לה הוו קידושיה קדושין כדקי"ל אבל היכא דיהיב לה ואמר לה בהני לישני אינה מקודשת כיון דבתורת מקיח את עצמו יהב לה כספא מיהו דוקא דאמר לה בהני לישני אבל אם נתן הוא ואמרה היא והיה מדבר עמה על עסקי קדושיה מקודשת הא למה זה דומה לנתן הוא ואמרה היא כמו דמה איכפת לן אי אמרה היא והודית לדבריו · וכן בגירושין כו' הרי את מותרת לכל אדם פשיט' הוא ואגב אחרינא נקטיה

ואמר שמואל והוא שהיה נזיר עובר לפניו דהוו ידים מוכיחות מדלא קאמר אשה עד שתאמר נזיר עובר לפניו הא לאו הכי אע"פ שהיה תפוש בשערו אינו נזיר שאין לו ידים מוכיחות הכא נמי כיון דלא אמר לה לי דלמא מקודשת לאחר קאמר דשוויה אנפים שליח לקדשה לו · הכא במאי עסקינן דאמר לה לי ק"ל הך סוגיא דריש מסכת נזיר דף ב' דגרסי' התם גבי הא דשמואל מכלל דשמואל סבר ידים שאין מוכיחות לא הויין ידים אי' תימא הויין ידים כי נזיר עובר לפניו איכא לספוקי אף דלא כלום קאמר הוא פי' כי אמר איהו אהא ואין שם ידים מוכיחות לא כלום אמר דלא מפרש מידי וקא סתים ליה לגופא דעיניינא שמעה מינה דהיא לעול' קסבר שמואל ידים שאין מוכיחו' הויין ידים בעלמא כי הכא דאמר לה הרי את מקודשת לי דפריש ליה לגופיה דעיניינ' דהיינו קדושין ואית דגרסי התם לימא קסבר שמואל ידים שאין מוכיחות הויין ידים פי' דק"סד דכי נזיר עובר לפניו כמו ידים שאין מוכיחות הן ופריש ליה לעולם לא הויין ידים וכי נזיר עובר לפניו ידים מוכיחות הן דליכא לספוקי במידי והשתא אתיא שפיר סוגיא זו בהדי מסקנא דהתם קא סמיך הכא ופריך מינה דשמואל אדשמואל ופרקינן לה בדאמר להילי וקיימא לן הכי כדמסקינן הכא דידים שאין מוכיחות לא הויין ידים והכא כמו קאי כשמואל בריש מסכת נדרים דף ה' אבל בפלוגתא דרב יהודה ורבנן אי צריך למכתב ודין דרבנן סברי לא צריך למכתב ודין ור' יהודה סבר ידים שאין מוכיחות לא הויין ידים וצריך למכתב ודין בההיא פלוגתא קי"ל כרבנן ואע"ג דקי"ל הכא ידים שאין מוכיחות לא הויין ידים התם בנדרים מתרץ לה דאע"ג דליכא ודין ידים מוכיחות הויין שאין אדם עשוי לגרש אשת חבירו והא דאמר אביי בפ' המגרש דף פ"ה האי מאן דכתיב גיטא לא ליכתוב ודין אלא ודן וכו' לאו משום דסבירא ליה כר' יהודה דאביי גופיה סבירא ליה במסכת נדרים ידים שאין מוכיחות הויין ידים אלא הכי קאמר האי מאן דבעי למכתב גיטא ורוצה לכתוב שם ודין לסופרא דסטרא לא לכתוב ודין דאע"ג דאי לא כתיב ליה כלל כשר כי כתיב ליה ולא כתיב ליה כדינא מגרע גרע בהכי וכדמפרש טעמ' התם ·

דף ד' ע"א עצורתי דכתיב כי אם אשה עצורה לנו כלומר לא היתה עצורה לנו כי אם מתמול שלשום · לקוחתי מהו ואע"ג דתניא לעיל הרי את קנויה לי מקודש' איכא לספוקי בלקוחתי דאע"ג דמשמע לשון קנין מי משמע כמו לשון לקיחה בעלמא כדכתיב קחם נא אלי לכה נא אקחך אל מקום אחר ויהודה הוי רובא דעלמא ואי קשיא הא דתניא המקיים קוצים בכרם לוקה שכן בערביא מקיימין קוצים לגמליהם מ"מ התם דלא קשיא לך וערביא הויא רובא דעלמא י"ל שאני הכא דלהכי קשיא לן לפי שכל המקומות חלוקים בלשונות זה מזה ואי ביהודה קרו לארוסה חרופה ליכא למילף מינה לשאר מקומות דלהוי חרופא לשון קדושין מ"מ כר"ו ועוד י"ל דהתם היינו טעמא דגמרינן לעלמא מערביא משום דבערביא שכיחי גמלים שפי משאר מקומות

מקומות וכדאמרינן בפרק מציאות האשה דף ס"ז ע"א גמלים של ערביא אשה גובה פרנא משם וכיון דשם מקיימי' קוצים לגמליהם למדנו דראויין לקיימם לגמלים אלא דבשאר מקומות דלא כפישי בהו גמלים אין דרך לקיים קוצים בכרמים לצורך גמלי' **האומר** חרופתי ביהודה מקודשת והא דלא אמרי' בטלה דעתם אצל כל אדם כדאמרי' בפ' המצניע דף צ"ב המוציא משוי על ראשו כשוגג פטור ואע"ג אנשי הוצל עושים כן בטלה דעתם אצל כל אדם י"ל התם משום דהוצל עיר אחד בלבד אבל יהודה מחנה היא וארץ נקראת כדכתיב בארץ יהודה ותנן נמי שלש ארצות לחזקה וכו' א"כ משום דיהוד' יש להם על מה שיסמוכו דכתיב נחרפת לאיש א"כ לפי שהמקומות חלוקים בלשונותם אי אינהו קרו לארוס' חרופה ליכא למימר בטלה דעתם וכו' ומדקתני האומ' חרופתי ביהודה משמ' התם דווקא אבל בשאר מקומו' פשיט' דאינה מקודש' ומהכא אפשיטא לן בעיין ואע"ג דכתיב נחרפת לאיש כיון דלא כתיב גבי קדושין במורים דאהכהו ליכא אלא אשם לא במרי' מינה ללשון קדושין במורי' ויש לתמוה על מה שכתב הר"ר משה הרי את לקוחתי הרי את חרופתי וכן כל כיוצא בזה הרי זו מקודשת •• בהאי עסקי' שיהא בשאין מדב' עמה וכו' מנא ידעה פי' אפי' אי הני לישני לקדושין משתמעי אי איהי לא ידעא דלקדושי' קאמר לה אינה מקודשת וכיון שאינו מדבר עמה על עסקי קדושיה ודאי לא ידעה דהא הני לישני לדידן מספק'לן ואיהי מנא ידעה ובהני דפשיטא לן בבריתא דלקדושין משתמעי כגון הרי את ברשותי הרי את זקוקה לי אע"פ שאינו מדבר עמה על עסקי קדושיה מקודשת מספק שכיון דלדידן דפשיטא לן בהו דלשון קדושין הוו אמרינן איהי נמי ידעה ופרש"י ז"ל דגיטה כדי נסבה דבגט אע"ג דלא ידעה מגורשת דבעל כרחה מגרשה ולא בעי' דעתה ובפ' הנזקין גרסי' מעדותו של ר' יוחנן בן גודגדא למדנו אמר לעדים ראו גט זה שאני נותן לאשתי וחזר ואמר לה כנסי שטר זה מגורשת וכו' מהו דתימא כיון דאמר לה כנסי שטר חוב במילי בטלה קמ"ל אם איתא דבטליה לעדים הוה מימר להו מ"מ פשיטא לן דאי יהיב לה ושתיק ולא אמר מידי כ"ש דמגורשת והא דק'ל בנתן לה גט והיא ישנה נעורה וקוראה והרי הוא גט אינו גט עד שיאמ' הא גיטיך התם משום דישנה לאו בת איגרושי היא שאינה יכולה לשמור גיטה ולכך צריך שיאמר לה אחר שנעורה הא גיטך וקי"ל בחרשת שהשיאה אביה שיוצאה בגט כר' יוחנן בן גודגדא ומשמע דלא בעי' אפילו רמיזה בעלמא וכן נמי דעת הראב"ד ז"ל ור"ל דודאי צריך לאודועינהו לסהדי דלשום גיטא קא יהיב לה ניהלה דאי שתיק ולא אמר לעדים מידי ולא היה מדבר עמה על עסקי גיטא כיון שלא הבינו העדים דלשום גיטא יהביה ניהלה אינה מגורשת אלא א"כ אמר להו לסהדי ראו גט זה שאני נותן לאשתי א"כ שהי' מדבר עמה על עסקי גטה קמייהו דסהדי והא ד ראקשינן מנא ידעה הוה לן לאקשויה מנא ידעי דהא לא בעינן בגט אלא דעת עדים בלבד אלא אמו קדומי דבעי' דעתא נקט מנא ידעה ועל דרך זה כתב הר"ן אלא שאמר דבגט או בדעת העדים או בדעת האשה סגיאי והראב"ד כתב דגבי גט צריך שיהו עסוקים

(א"ה כאן חסר וחבל על דאבדין)

דף ז' ע"ב בעי רב פפא בהך ופרהך וכו' בעי רב אשי בהך וקרקעך בפרוטה וכו' תחילה בעי בהך ופרהך משום דפרה מטלטלין ואין נקנין אלא במשיכה והדר בעי בהך וקרקעך דקרקע נקנה בכסף מהו ת"מ נר"ו • אי דאמ' ליה בכל דהוא דכולי עלמא לא צריכי שומא פרש"י ז"ל דאי יהב לה סתמא כמאן דאמר בכל דהוא דמי :

דף ח' ע"א יש"ב אמר רחמנא מדלא כתב יתן דישיב משמ' כל מילי דמיקימתה בהו השבה וקרי לה להך השבה כסף מקנתו שמא בתבואה וכלים נקנה וא"ת גבי אשה מנ"ל דשוה כסף ככסף דמי דאיצטרי' קרא לעבד עברי ולנזקין דכתי' בהו כסף ישיב משמע דהיכא דלא רבי קרא כסף דוק' בעינן י"ל באשה דמדעתה מקניה נפשה וכן בכל הקנינין דעלמא לא אצטריך לן קרא דשוה כסף מקנו כיון דחשיב ליה למקנא שוה כסף ככסף אבל בעבד עברי ובנזקין איצטריך קרא לאשמועינן דאדון ונזק על כורחיהו מקבלי שוה כסף והכא כי הוה ס"ד דאינו נקנה בתבואה וכלים הוה מצי לאקשויי ליה דבכל מקו' שוה כסף ככסף אלא דכיון דאיכא קרא שם לן ל לאקשויי מיניה וקרא לתשבה הוא דאיצטריך דבעל כרחו ישיב לו תבואה וכלים ויגבנו • אלא לאו דאית בהו שם וכו' ודאי משמע דילשנא בתרא אזיל ופשיט א"ת אמאי לא דאינן קרא כגון דאמר חמשין ושוה חמשין ליכא לאוקומה דודאי קנה דגברא פקיע בשומא וסמכה דעתיה למיקן נמי הא קין ליה דמידי דקין דקיאמרינן לא שישום בשע' הקניאה ע"פ בקיאין אלא כיון דשימיה קונה נהליה ואשתכח שכי אח"ך : ולרב נחמן דאמר פירי לא עבדי חליפין א"ת לישני ליה אינו נקנה במה שתבואה וכלים נקנין דהיינו בחליפין דאע"ג דפירות לא עבדי חליפין נקנין הן בחליפין י"ל דיוקא דקרא קא דייקינן דכתיב מ מכסף מקנתו ומיהא משמע למעוטי הכי מקנתו בכסף קיא דהיינו בדמים ולא בתבואה וכלים דהיינו חליפין דתורת חליפין בתבוא' וכלים ולא בכסף ומשו' הכי מקשי' מינה לרב נחמן מ"מ נר"ו : סד"א כיון דמקרבא אהניתיה וכו' ולקאי תירוצא נראה דנקנה הוא בכלי אע"פ שאין בו שוה פרוטה בתורת חליפין דמעיקרא כי הוה משנינן ואינו נקנה בתורת תבואה וכלים מגזרת הכתוב הוא דס"ד דאינו נקנה בחליפין והשתא לא איצטריכא להא • אלא לאו אע"ג דשוי כיון דלא קיצי אין בנו פדוי ונפק מינה אם נאבדו אותן ה' סלעים שאין בנו פדוי א"כ לאוסופיה חומשא ואי לא קץ להו ניהליה עד לאחר שלשים יום מוסיף חומש •

לא אמרן אלא רב כהנא דגברא רבא הוא דאינים אחריני אע"ג דאמר לדידי חזי לי י"ל אערומי קא מערים אבל כגון רב כהנא דגברא רבא הוא ודאי לא מערים ובעגל זה בחמש סלעים נמי כגון שיש לו לעשות סעודה ושוה לדידיה אותו עגל ה' סלעים וא"ד רב כהנא דגברא רבא הוא אע"ג דלא אמר לדידי שוה לי כיון דקבלינהו בה' סלעים אמרי' לדידיה שוה ליה ואינים אחריני עד דקאמ' דלדידיה שוה ליה והא דאמר רב כהנא לדידי שוה לי ה' סלעים אודועי קא מודע בעלמא דלדידיה שוה ליה ולא דאיצטריך ליה למימר הכי דהא אע"ג דלא אמר נמי פדוי ולא כהירא א"כ יש לומר אמר לדידי שוה לי אין בנו פדוי בכך עד

דמוכחא

דמוכחא מלתא דלדידיה שוה ליה ובאנים אחרינא לא מוכחא מלתא • כי קא דמר בר רב אשי כו'; פי' הרא"ב"ד ז"ל ולא אמרינן דמצי למימר שוה לי אלא כגון דשקיל לי ברביע יותר על דמיו וכיוצא בו וכי קא דמר בר רב אשי אבל אי שקיל ליה בפלגא או בתלתא בכולי האי לא אמרינן לדידה שוה להם • ואמר ר' אלעזר התקדשי במנה כו' הרי זו מקודשת וישלים לכאורה נר' למורי נר"ו ולמפשט מהכא דלא בעינן תנאי כפול בקידושין וגיטין דהא הכא דתשום הנאה לא מתנו אלא דאיכא גלוי דעתא דעל מנת שישלים לה קא מקדשא ליה מדקאמר לה במנה ואפ"ה לא בטל תנאה וישלים כ"ש היכא דמתני בהדיא ואין ההנאי כפול דתנאה הוי וי"ל דהכא כיון דעיקר קדושין במנה תליכהו דהתקדשי לי במנה קאמר מבת' לא גמרי קדושי אלא במנה ומיתהל הוא דקא מתחלי מהשתא כיון דמקבלה דינר דאמרינן מגמר' גמרה דעתה לאקנויי נפשה מהשתא לכשישלים לה מנה אבל אי אמר לה התקדשי לי על מנת שאתן ליך מנה ולא כפלה לתנאה קדושי מהשתא קא מגמרי ואיילי ואין כח בתנאי לעקרינהו אעפ"י שנתבטל ר"ת • וישלים ולא מצי לתהביעיה ברינא שישלים לה דאי בעי מקיים תנאיה אי בעי לא מקיים תנאיה מיהו אפי' אמר לה אין בדעתי שאשלים ליך מנה לא מעקרי קדושי דלמא למחר ולימחא אחריני קא הדר ביה ומקיים לה ולכי מחית ולא קיימיה ודאי איגלאי מלתא דאיעקרו להו קדושי מעיקריהו ואינה זקוקה ליבם:

מתיבי כו' והיה מונה והולך למאי דקס"ד השתא לא הוה צריך למתני מונה והולך אלא איירי דבעי למימר אפילו בדינר האחרון נקט מונה והולך: רב אשי אמר מונה והולך שאני פי' בעוד שהוא מונה והולך אם נתן לה דינר לא אמרי' דלשתהי מקודש' וישלים דכי קא מקבלה דינר אדעתא דאשלומי להמנה לאחר כאיקדושי בכולה קא מקבלה ליה דקא חזיא ליה שהוא מונה והולך וסברה מנה מונה לי והולך ואם פסק מלמנות ונתן לה דינר ודאי מקדשא ביהוישלים ודקשיא ליה למורי נר"ו לשנויה דרב אשי מ"ש דנקט בסיפא מנה זה אפי' במנה סתם אם נמצא חסר דינר או דינר של נחושת אינה מקודשת דכשיפא לה למתביעיה ופלוגתא היא בפ' האיש מקדש דף מ"ה ואפי' למ"ד לא כשיפא ליה למיתבעיה הכא כיון דיהב להכוליה מנה כחדא אם חסר דינר ודאי אינה מקודש' דסברה כולי מנה קא יהיב לה וכמנה זה דמי ויש לרחוק דלהכי קרי ליה מנה זה דכמנה זה דמי כיון דאיהי סברא דכולה מנה קא יהיב לה מיהו איכא לאקשויי לשמעי' לם אפילו במנה סתם ואע"ג דקא מודע לה דחסר דינר הוא אינה מקודשת דכסיפא ליה למתביעיה וי"ל משום פלוגתא דהיא לא איירי בפלוגתא ולשנויין קמא דמותבי' רישא וסיפא דאמר זה ופרושי קא מפרש מצי למימר דהכי קתני ביכר כגון דאמר לה התקדשי לי במנה זה וכן אם נמצא חסר דינר או דינר של נחשת כו' ומיירי בין במנה זה בין במנה סתם ועל כרחך כיון דפרושי קא מפרש נמצא חסר דינר בבא באפיכפסה היא דהתקדשי לי במנה זה פי' דרישא הוא כל זה ממורי נר"ו • והגאון ר' יצחק ז"ל לא איתי הא דרב אשי וכתב שינויא קמא דרישא וסיפא במנה זה משמע מדבריו דמנה סתם אע"ג דמונה והולך כיון דא"ל דינר מקודשת לאחר ותימה

הוא דרב אשי בתרא הוא והלכתא כותיה • ואפשר שכיה דעת הגאון דמלתא דרב אשי פשיטא היא שאם נתן לה דינר בעודו מונה והולך ודאי לא מקדשא ביה דהא ודאי סמכא דעתיה אשארא אלא אף על פי שפסק מלמנות קמ"ל דבמנה זה אינה מקודשת ומונה והולך דקתני לאו למימר' דיהיב לה בעוד שמונה והולך דבהא אפי' במנה סתם אינה מקודשת אלא ה"ק והיה מונה והולך ונותן לה ולבסוף כשנתן לה פסק מלמנות ושייר גביה דינר אחרון שלא נתנו לה אינה מקודשת וכ"ש כללא דשמעתא אמר לה התקדשי לי במנה ונתן לה דינר הרי זו מקודשת וישלים כדר' אלעזר ואם נתן לה מנה חסר דינר והודיע דמנה חסר דינר קא יהיב ובדעתו להשלים לה אינה מקודשת דכסיפא למתבעיה ולא סמכא דעתה ודוקא בחסר דינר אבל בחסר סלע ושני סלעים לא כסיפא למתבעיה ואי אמר לה מנה זה אע"פ שחסר טובא דלא כסיפא למתבעיה אינה מקודשת דכיון דאמר לה זה סברה המנה מזומן בידו ויהיב לה כולו להתקדש בו וכי יהיב לה פלגא סברה ישלים האי ומקדשנא לי בתר הכי וכן אמר לה מנה סתם ויהיב לה פלגו דמנה ולא אודע כמה יהיב לה לא אמרי' בהו הרי זו מקודשת וישלים דכי קבלה ליה סברה מנה אית בהו ולא איתקדש' ליה אלא אדעת' דכולי מנה ואי מנא דאית ביה דינר של נחושת יהב לה וחזיא ליה ודאי סברה וקבלה בין במנה זה בין במנה סתם ואי לא ידעא דשל נחשת הוא כגון דיהב לה בליליא א"כ דשכיח ליה בינו זוזי אינה מקודשת ואם נמצא בו דינר רע דיוצא על ידי הדחק הרי זו מקודש' ויחליף דודאי דעתה של אשה אמנה דנפיק שלא ע"י הדחק ואע"ג דאמר רב פפא בפ' הזהב דף כ"ב ש"מ האי מאן דמוקי אזוזא כפם רעה מקרי אשה ודאי קפדה ביה כיון דלא נפיק אלא ע"י הדחק דכל כבודה בת מלך פנימה ומ"ה יחליף וכל כמה דלא מחליף לא גמרי קדושי וכיון דלדידיה לא איכפת ליה אם יחלי' לה דהא ע"י הדח' נפיק לא כסיפ' למתבעיה שיחליפנו לה ואי ידעה ביה בההוא דינר רע כי שקלה לה למנה איכא למימר דסברה וקבלה וסא דלא אקשי' גבי דינר רע היכי דמי אי ידעא ביה וכו' אקשי' לה גבי דינר של נחושת ומתרצינן לה וה"ה דמתרצה לה הכי גבי דינר רע א"כ בדינר רע אע"ג דחזיא ליה לא אמרינן סברה וקבילה מדלא אמרה ליה להחליף דכיון דנפיק ע"י הדחק מימ' אמרה יחליפנו לי דמאי איכפת ליה מ"מ נר"ו •

ע"ב התם במסכון דאחרים וכדר"י ודאי הכא אפי' במסכון דאחרים שהנית לו הלוה בשעת הלואתו מיירי דאיהו קנייה להוא מסכון לשעבוד מעותיו דמנה יש כאן מסכון יש כאן והשתא ק"ל דהא ר' יצחק במשכנו שלא בשעת הלואתו מיירי דקני ליה לגמריה וכדאמרי' בעלמא אימא דשמעת ליה לר"י משכנו שלא בשעת הלואתו משכנו בשע' הלואתו מי אמ' והכא דאפי' דבמסכון ובשעת הלואתו עסקינן ומשום דמנה יש כאן מסכון יש כאן למ"ל דר"י ומאי ראיה היא מילתיה דר"י למסכון דבשעת הלואתו וי"ל דהא קא כיון דאמר ר' יצחק במשכנו שלא בשעת הלואתו דקני ליה לגמרי כיליף מינה למשכון דבשעת הלואה דקני ליה מיהא לשעבוד מעותיו ומצי לאקנויי לאחריני זכותא דאית ליה בגוה במשכנתו וכי האי גוונא מפר' הא דתניא בפר' השולח גט דף ל"ו המלוה על המשכון

אין שביעית משמטתו ואמרינן התם שאני משכון דקני ליה כדר' יצחק והתם ודאי במשכון דבשעת הלואה מיירי מדקתני המלוה על המשכון כדדייקינן בפ' השוכר את האומנין (דף פ"א) והוא מצי לשנויי ליה התם במשכון בידה אלא דפלוגתא דר' יוסי בר יהודה ורבנן היא ולא בעי לאוקומה בפלוגתא ולעולם מודים מקצת המשכון הילך הוא דהא קני ליה אידך ומשכון שלא בשעת הלואה הוא ואם אמר מלוה לא בעינן משכון הרשות בידו ולעולם מחילה אע"ג דאמרינן המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול אבל היכא דאית ליה משכון על חובו ומכר לחברו אינו יכול למוחלו כיון דהמשכון בידו דקני ליה לשעבוד מעותיו ופשיטא לן הא מדאמרי' הכא במשכון דאחרי' מקודש' דש"ו בשטר חוב אינה מקודשת לשמואל דאמר המוכר שטר חוב לחבירו וחזר וכו' כדאיתא בפ' האיש מקדש (דף מ"ח) בבי רב הונא זבון אמתא וכו' פריטי אין כאן נסכא אין כאן ואין כאן משום מי שפרע ואיזל אמתא הכי נמי דמצו למהדר בהו בני רב הונא ואע"פ שהמשכון ביד המוכ' אינו יכול לו' הוסי' והמשכון בידי ידי על העליונה דכיון דמשכון לא קני מידי כי היכי דמוכר יכול לחזו' בו לוקח נמי יכול לחזו' בו והא דתניא בהשוכ' את האומנין דף ע"ה וחזרו זה בזה בדבר האבד שוכר עליהן או מטען ועד כמה שוכר עליה' עד חמשי' זוז ומוקמי' לה התם בשבאה חבלה לידו ליכא לאקשויי במאי קני לה לחבלה דהאמנה אין כאן משכון אין כאן האליבא דהתם לאו משום משכון הוא דהא לאו דוקא כשקבלתו בידו אלא הוא הדין אם שכר עליהן עד חמשי' זוז ובאת אח"כ חבלה לידו דנקיט ליה מיניה חמשי' זוז כמו שכתב הה"ר משה ז"ל: אלא התם היינו טעמ' דכיון דדבר האבד הוא נתנו לו חכמים רשות לשכור עליהם עד חמשים זוז ואם תבא חבלתו לידו מפיק ליהו מינה אבל לא שיתבענו בב"ד כ' זוז והאי עובדא דהכא ודאי בדלא אחזיקו בההיא אמתא מיירי וברשו' מוכר הוה קיימא אלא דבני רב הונא אותיבו נסכא עילוה:

התקדשי לי במנה נטלתו וזרקתו וכו' אינה מקודשת אי לא אמרה ואיקדש אנא לך דהכי קאמרה ליה לא בעינ' בקידושין ומתייבה ל לפלוני מנה ודוקא כשזרקתו מיד בנטילתה ובירושל' גרסי' התקדשי בסלע זה ואמרה לו השליכהו לים המל' או לנהר אינה מקודשת ומשמע דפליג אגמרה דידן מדנקט השליכהו לים דהוא ודאי פשיטא דכיון דלא בעלתו אחוכי מחכא ביה: תנם לאבא ולאביך אינה מקודשת ואע"ג דקי"ל תן מנה לפלוני ואקדש אני לך מקודשת התם קאמרה איקדש אני לך הכא לא קאמרה איקדש אני לך ואמרינן דאחוכי קא מחכיא ביה: שיקבלם לי מקודשת ולא מדין ערב דא"כ מאי קמ"ל רבא לעיל בריתא היא אלא הכא בתורת פקדון קאמרה דלישקלינהו אבא ואביך בשבילי הפקדון: תנא אביך להודיעך כחה דסיפא ק"ל למה לי אביך להודיעך כחה דסיפ' והא קתני פליגי בא"ר בבא באבא ופלוגתייהו סגילן וי"ל כיון דאיצטריכא ליה אביך בההיא בבא מיפא ליכא לאקשויי הא נפק' לן מאידך בבא: תנם על גבי הסלע אינה מקודש' דאחוכי מחיכא ביה אבל אי אמרה ליה תנם על גבי הסלע ואיקדש לך ודאי מקודשת וכי תימא אפי' כי א"ל תיקדש לך במאי מקדשא דהא לא מטי לידה מידי

ואיהו נמי לא חסר דאי בעי הדר שקיל להו דבשלמא אי תן מנה לפלוני ואקדש אני לך דיהיב מנה לאותו פלוני הא קא חסר אפומה וה"ה אי אמרה ליה השליכהו לים או לנהר דודאי מקדשא כיון דקא חסר ממונא אפומא אלא תנם על גבי הסלע ואקדש אני לך כי יהבינהו על גבי הסלע הכתי מי קא חסר י"ל דאי אזיל ליה ושביק להו על גבי סלע על פיה נכנסו בשמירתה דהא אם נאבדו כיון שהניחם שם על פיה נתחייבה בשמירתם דקי"ל שמור לי ואמר לו הנח לפני שומר חנם והשתא דבשמירתה נכנסו ואיהו לשם קדושין יהבינהו על גבי הסלע כמאן דקבלתינהו דמי כיון דאמרה ליה ואקדש לך:

ואם היה סלע שלה מקודשת לא מבעיא אם נתנם על גבי הסלע לשם קדושין אלא אפי' אנחינהו ביה מעיקרא והשתא קאמ' לה התקדשי לי בכסף שיש לי על גבי סלע הא קניא לי סלע שלה וכמאן דאתא לידה דמי וליכא למימר אתקש הויה ליציאה מה יציא' בעי' ונתן בידה לאפוקי טלי גיטך מעל גבי קרקע אף בהויה אינה מקודשת עד דיהיב לידה אין לומר כן דלא צריך למימר הכי אלא בשטר דבכס' כיון דמשום הנאה מקדשא מאי איכפת לן אם נטלו מעל גבי קרקע אבל בשטר ודאי נראה דמשטר יציאה ילפינן לה ת"מ כר"ו: סלע של שניהם מהו וא"ת מאי קא מבעי' ליה והא תניא בבא בתרא דף פ"ד השותפין אין קונין זה מזה בחצר י"ל מיקנא פשיטא ליה דלא קניא ליה למנה אלא הכי קא מבעיא ליה כיון דאמר' ליה לאנוחינהו על גבי הסלע שיש לה חלק בו לא מיתחזיא מילתא דאחוכי קא מחכיא ביה וכמאן דאמרה ואיקדש אני לך דמי והיכא דאמרה ואיקדש אני לך אפי' תנם על גבי הסלע דלא מקדש' כדכתיבנ' וכגון דאזיל ליה ושבק להו על גבי הסלע שנכנסו בשמירתה וכמאן דקבלתינהו דמי כיון דלענין שומר בהכי מחייב ת"מ כר"ו: ואם היה כלב שלה מקודשת בירושלמי גר' וכן לעני נראה דהא פליגא אגמרה דידן ואפשר דסלע שאני דאפומה יהב לעני סלע דבלאו הכי לא הוה יהיב ליה סלע אלא ככר או דינר וכיוצא בו והיינו דנקט בירוש' סלע והכא ככר:

דף ט ע"א תנא דמלכא אינה מקודש' והא'מורי כר"ו דדוקא כי אמרה ליה איהי מעיקר' הב לי חד שוכא והב לי חד כשא דאמרינן דקאמרה ליה הב השקי במתנה קאמרה כיון דלשום מתנה תבעתיה תחלה אבל אי אמר לה איהו ברישא אע"ג דאמרה ליה הבא לשם קדושין הוא דקאמרה וכדתני' לעיל תנם ע"ג הסלע אינה מקודשת ואם היה סלע שלה מקודשת ונראה לפרש דהשתא הוא דכי אמרה ליה הב אינה מקודשת דמעיקרא אמרה ליה הב לי חד שוכא ואיהו א"ל אי יהיבנא לך בתורת קדושין מקודשת לי וכי אמרה איהי בתר הכי הב משמע הב במתנה ולא מקדשנא אבל אי אמרה ליה הבלי חד שוכא ואמר לה הרי את מקודשת לי בחד שוכא וא"ל הב וקבלתיה ודאי מקדשה ד"ת: וכ"ע אי אמרה ליה איהו ברישא ואהדרה ליה הבא מיהבה מהו דליכא למימר הבא מ מיהבה משמע תן בתורת מתנה: נראה מדברי הגאון ז"ל רבי יצחק תנא דמלכא אי שדה לא אינה מקודשת דה"פ אפי' יהבה לה תנא דמלכא דאיכא למימ' לשם קדושין קבלתיה אינה מקודשת: והלכתא שראי לא צריכי שומא להכי לא אמר הלכתא כרבה

דלא

דלא תימא רבה לא פליגי אלא בכל דהו להכי נקט שיראי לא צריכי שומא פי' שום שיראי ואפי' א"ל חמשין ושוין חמשין ואידי דאיצטריכא ליה למפסק הלכתא כרב כמו אז"ל ופסיק להני דר' אלעזר ורב כהנא אע"ג דליכא עליהו פלוגתא : הא לא דמי הך שטרא לשטר זביני א"ת שטר קדושין מי גמרי' ליה משטר זביני הא מהקשה דהויה ליציאה אתי לן ומ"מ דקא מקשה והא לא דמי האי שטרא לשטר זביני ולא קאמרינן הא לא דמי האי שטרא לשט' גט דמקנה קא כתיב ליה י"ל מהתם לא קשיא כיון דאשה בעל כרחה מתגרשת מ"ה כתיב ליה בעל לגיטא אלא הכא לכתביה אב דומיא דשטר זביני דמוכר כיתב וה"ה דהוה ליה למיתבעי בבוגרת או שאין לה אב דמתקדשת מדעת' אמאי לא כתבה איהי הריני קנויה לך והא דלא אקשינן לה לעיל גבי כסף דהניא אבל היא שנתנה לו ואמר' הריני מקודש לך י"ל כסף כיון דגבי זביני מאן דבעי קאמר דאי בעי מוכר אמר שדי מכורה לך בכסף זה ואי בעי אמ' לוקח שדך קנויה לי אי בקדושין קפדינן בנתן הוא ואמר הוא אין תימה בדבר אבל בשט' איכא לאקשויה דבעלמא גבי מכר קפדינן דלכתוב מוכר שדי מכורה לך והכא כתיב ליה בעל דכתי' ולקח את ספר המקנה שמע שהמוכר כתבו והוא שקיל ליה ירמיה ואע"ג דהתם שטר שהוא של ראיה הוה דהא שדה בכסף קניא מדקרי ליה ספר המקנה משמ' דהוא הדין אי הוה עיקר קנין בשטר דמוכ' כתי' ליה ובקרא דשדות בכסף יקנו קרינן ביה יקנו דמפיק ליה ספר המקנה מפשטיה אבל את בתי נתתי לא מפיק כי יקח מפשטיה דאיכא למימר דלמסירה לחופה אתא שהאב זכאי למוסרה לחופה : והראב"ד ז"ל פי' התם כתיב ולקח את ספר המקנה וכתיב ומכר ודאינן בכסף יקנו מקמיהו אבל הכא כתיב כי יקח וכתי' אם אחר' יקח לו ולא דאינן תרתי מקמי את בתי נתתי :

בין ע"י עצמה מקודש' מדעתו פי' ועל ידי עצמה כתי כתיב ביה בתך מקודשת וכו' ואיהי לא הוה אלא שליח דכי מקבלה לשטרא מדעת האב כמאן דקבלה אבא דמי ודוקא בנערה אבל בקטנה אין שליחות לקטן :

שם ע"ב הדר פשטא ויצאה והיתה ולא אמרינן דון מינה ואוקי באתרא דהכי קדושי כסף דכג"ש הוא דאיכא מאן דאמר הכי אבל בהיקש דון מינה ומינה • כתבו לשמה ושלא מדעתה וכו' פסק הגאון ר' יצחק ז"ל כרב פפא ורב שרביא משום דהא תנן אין כותבין שטרי אירוסין וכו' אלא בדעת שניהם בשטרי אירוסין מיירי ולא בשטרי פסיקתא דקי"ל כרב אשי דאמר דלא נתנו ליכתב פי' דלא תהניא בהו כתיבתא דאע"ג דכתיבי לא טרפי מ משעבדי אילכך בשטרי פסיקתא כותבין שלא מדע' שניהם ובפ' הנושא את האשה ברדינו דבר : עד דמקדש והדר בעיל אבל ר' סבירא ליה דמקדש והדר בעיל לא מצית אמרת דכיון דגמר' קיחה קיחה משדה עפרון מה כסף לחודיה בשדה קני אף הכא נמי כסף לחודיה באשה קני : ע"כ לא פליגי רבי ורבנן אלא באחר וכו' וכי תימא אי לאו בעולת בעל אין עושה אותה בעולה שלא כדרכה ליתא דהא אמרת דאי ובעלה שלא כדרכה מיירי דאי מקדש והדר בעיל שלא כדרכה מקודשת וקרי לביאה שלא כדרכ' בעילה ועוד דבלאו בעילת בעל הוה שני בבעילה לחוד ללמד דבעל עושה אותה בעולה : מה ליבמה שכן זקוקה ועומדת א"ת אשה הוכיח שאין זקוקה ועומדת כקני' בביאה י"ל מה ליבמה ואשה שכן קנינן לשם אישות תאמר באמה העבריה שאין קנייתא לשם אישות וכ"ע מאי שנא דלא נקט תלמודא שכן קנייתא לשם אישות כיון דעל כרחיך צריכת להביא פרכה ושמא אגב דנקיט בריש פרקין מה ליבמה שכן זקוק' נקטיה הכא

ודרבא דאמר בר אהינא וכו' בשלמא לר' יוחנן דריש ובעל ובעלה אלא לר' הא איצטריך ליה ובעל לקדושי ביאה ובעלה למעוטי דאמה העבריה • קדושין שאין מסורים לביאה וכו' א"ת לת"ר קדושין תופסין בחייבי לאוין הא לאו קדושין מסורין לביאה נינהו י"ל התם לא שהקדושין אינן ראוין לביאה אלא משום דאתיא מתסרא אבל במקדש אחת משתי אחיות דמתחמת שלא בירר הקדושין אינן מסורין לביאה בהא הוא דקפיד קרא ממו' נר"ו : ה"ג א"כ נכתוב קרא או בעלה ש"מ כולהו וכי תימא ניתא ובעל לקדושין שאין מסורין לביאה ומעוט' לאמ' העבריה נקנית בביאה תנא לי י"ל מקמי דנדרשיה לקדושין שאין מסורין לביא' ודאי דרשינן ליה לגופיה דביאה קנה מדריקינן זו נקנית בביאה ואין אמה כו' מתילא שמעת מינה דזו נקני' בביאה ומדלא כתיב או בעלה ש"מ להקשא דבר אחינא ור' יוחנן סבר אי לאו דקים לן מקרא אחרינא דנקנית בביאה הוה אמינא עד דמקדש והדר בעיל ואמה העבריה הכי ממעטינן לה זו גומרת בה ביאה ואחרת בעולה לא מהכא בת כלל דהוה אמינה דביאה לחודה קניא בה שהרי הקשא הכתוב לאחרת :

דף י' ע"א מודה ר' לענין קנס דכולהו משלמי מהכא משמע דבביאה שלא כדרכה משלם קנס וכן משמע מדאמרי' בפ' אלו נערות ד"ת ע"ב אלו בא עליה אחד כדרכה ואחד שלא כדרכה יאמרו בעל שלימה חמשים וכו' וקי"ל הא דמשכינן בפ' בן סורר ומורה במתני' דאלו נערות שיש להם קנס הבא על אחותו כגון שבא עליה שלא כדרכ' וחזר ובא עליה מדלא אמרינן וחזר ובא עליה שלא כדרכה משמע דדוקא בכדרכה חייב קנס וי"ל שלא כדרכה ממש פטור' אבל בא עליה במקום בתולים אע"פ שלא חתך בתוליה או כהעה חייב ממו' נר"ו : והר"ר משה ז"ל כתב דלא מחייב קנס אלא כדרכה נראה דסמך אההיא ד דסנהדרין וקשיין עליה הא דהכא והאי דאלו נערות ומתו גם שניהם עד שיהיו שניהם שוים בפ' ארבע מיתות דף ס"ו מיבעיא לן ר' מאיר דאמר נערה ולא קטנה לגמרי ממעט לה רבא על קטנה המאורסה פטו' מכלום או דלמא מסקילה קא ממעט לה אבל חנק חייב וסקיל וערי בה ושקלינן עלה הא בריתא דתניא ומתו וכו' פי' ר' יאשיה ור' יונתן איבא דר' מאיר קא מיפלגי ר' יאשיה סבר קטנה לגמרי קא ממעט לה קרא דאי אמרת חנק חייב כמאי הוא בחנק ודין האו' לה בסקילה אי לאו דקטנה היא וכתיב בחנק ומתו גם שניהם דלא מיחייב חנק אלא א"כ דין שניהם בחנק והא דתנן בקטנה בת שלש שנים ויום א' מומתין על ידיה והיא פטורה ההיא לר' יאשיה אתיא באשת איש דדינ' בחנק אלא דעכשו כמורה משום דלאו בת עונשין היא אבל קטנה המאורסה דדינא דידה בסקילה אי הות בת עונשין ליכא לחיובי בה חנק ור' יונתן סבר מסקילה קא ממעט לה אבל בחנק חייב דכתיב ומת וגומר ואף על גב דגבי סקילה כתיב ה"ק איכא מיתה :

ה. מיתה דלא שייכא אלא להדיה כגון בא על הקטנה המאורסה דבחנק ר' יונתן סבר לה כרבנן דכלן בסקילה כיון דלא דריש לבדו כדרכה ור' יאשיה דריש לבדו לכדר' ור' יונתן דריש גם שניהם לאפוקי מעשה חדודים ומדאפליגו ר' יאשיה ור' יונתן אליבא דר' מאיר ש"מ הלכתא כר' מאיר דנערה ולא קטנה · וכן פסק הגאון ר' יצחק ז"ל לענין קנס וא"ת והא קתם במסכת ערכין דף ז' דריש גם שניהם שאם היתה מעוברת אין ממתינין לה עד שתלד י"ל שניהם וגם שניהם דרשי' ופי' ר"ת סוף המחזור שכתבנו · כל הבועל דעתו על גמר ביאה אי דקשיא הא דגרסי' ביבמות דף כ"ה אשה לבעלה מנא לן דמקניא בהעראה אתיא קיחה קיחה מעריות י"ל אם הערה ופירש ודאי חייב שאין דעתו אלא על העראה א"כ לא פירש ופירש שאין דעתו על גמר ביאה אלא לקנות בהעראה קני ליה בהעראה והגאון ז"ל תירץ דהתם בביאה שאח' קדושין דהעראה גומרת דומיא דיבמה ועל כרחין אם הערה ופירש אפי' בביאה שלא ע"י קדושין קנאה מדלא אמרי' כמי בגמרא דנפקא מינה כגון שהערה בה ופירש ש"מ דבהא פשיטא לן דקני אע"ג דס"ל סוף חופה קונה :

ביאה נישואין עושה או אירוסין עושה וכי תימא תפשוט לן דנישואין עושה לר' יוחנן דמפיק לה מבעולת בעל והאיא פרשתא באשת איש כתיבה ממו' נר"ו י"ל אע"ג דאירוסין עושה כיון דנבעלה כא"א היא לגבי חנק ומדי דהוה אגוברת ארוסה א"כ קרא דילמא איירי בבעילה אחר בעילה : קתני ביאה וקתני נשאת נ"ע אמאי לא אקשינן מדקתני זכאי במציאתה וכו' עמא אחר שנתארס' בכל אחת משלשתן זכאי האב במציאתה וכו' וכי תימא דילמא זכאי במציאתה מקמי דנתארסה אכתי תפשו' לה מדקתני ומקבל את גיטה : וחייבין משו' א"א אע"ג דקתני בתר הכי ואם בא עליה אחר מכל ה העריות הכתובות בתורה מומתין על ידה ואשת איש בכלל עריות היא י"ל דהכי קמ"ל אע"ג דביאה אירוסין עושה חייבין עליה משום אשת איש שהיא בחנק כדין א"א אעפ"י שלא נשאת ונ"ע אי סבירא לן נישואין עושה :

ע"ב קתני ביאה וקתני נשאת אלמא אירוסין עושה ואינה אוכלת בתרומה עד שנשאת ק"ל לרב יהודה בר שמואל דאמר ארוסה בת ישראל אינה אוכלת בתרומה משום סמפון וגלית ליה דעולא אע"ג דאירוסין עושה מ"ט אינה אוכל' בתרומ' מן האירוסין דהא משום סמפון ליכא דבא עליה על ברחין לרב שמואל בר יהודה מתרצינן אי הכי נישואין דכהן נינהו ותפשוט ליה דנישואין עושה כיון דקרי ליה נשאת · בא על קטנה שהיא פחות מג' שנים ויום אחד אעפ"י שנכנסה לחופה כשהיא גדולה אפי' לרב הונא דאמר חופה קונה אין אותה חופה קונה שעל דעת קדושין הביאה הכניסה לחופה :

שמעתי עליך כו' השתא ס"ד דרבי יוחנן סבר דמדאורייתא ארוסה לא אכלה בתרומה דלא מיקרי קנין כספו שאינו קניינו לגמרי בכסף זה לירושתה ולמציאתה ולהפרת נדריה ור' יהודה סבר דמדאורייתא מיכל אכלה אלא דגזור רבנן משו' דעולא וקאמר ליה לבג בג מוחזק אני כו' ולדרוש ק"ו אי אתם יודע במקום זה · בתרויהו מיכל אכלה ואין זו ארוסה אלא נשואה ואע"ג דבארוסה לא אכלה לר' יוחנן נשואה

ודאי אכלה דכתיב כל טהור בביתך יאכל קדש · ק"ו מיהא איתיה כי אינו כן שכספה מאכילה בלא חופה ואי אמרת דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה ביאה מאכלת ע"י חופה אף כסף על ידי חופה י"ל אי מפרשא מילתא באורייתא דביאה ע"י חופה הוא דאכלה ודאי הוה אמרינן דיו לבא מן הדין להיות כנדון אבל השתא ביאה לאו מיקם קי"ל אי על ידי חופה מאכילתה בתרומה או שלא ע"י חופה דרשינן ליה לק"ו ומית' ביה כסף שלא ע"י חופה וביאה שלא ע"י חופה ד דאיתקוש הויות להדדי ואשתכח דלבסוף ליכא למפרך דיו ד"ת · אבל מה אעשה שהרי כו' משום דעולא או' מורי נר"ו כי נקט משום דעולא ולא נקט משום סמפון דהשתא דאתינן למימר דביאה אירוסין עושה לר' יוחנן בן בג בג בין באירוסין דכסף ושטר בין בביאה לא אכלה בתרומה ור' יהודה נמי בכולהו קאמר דמדאורייתא אכלה וקאמר עלה אבל מה אעשה שהרי אמרו חכמים ארוסה אינה אוכלת וכי היכי דארוסה דקאמר ר' יהודה דאכלה מדאורייתא כל ארוסה בכלל הכי נמי ארוסה דקאמר דלא אכלה מדרבנן כל ארוסה בכלל ואי משום סמפון ביאה אמאי לא אכלה דהא אין אדם שותה אלא א"כ בודקו וכדמוכ' בשמעתין לקמן אלא ה"ה בהגיע זמן דהתו ליכא משום דעולא דכותא מיהדר לה · גבי שפחה כנענית לא שייר בקניינה ופריך הכי מה לשפחה שכן לא שייר בקניינה ורבי יהודה שייר בקניינא לא פריך :

דבינא אמר לעילם ביאה אירוסין עושה ו ומדאורייתא פשיטא ליה דכל ארוסה אכלה בתרומ' דקנין כספו הוא והויות איתקוש דשטר וביאה לכסף · כספה מאכילתה בתרומה ולא ניחוש לסמפון דקים להו דבשפחה כנענית לא חשו חכמים לסמפון דאי חיישי ליה עבד כנעני לעולם לא אכיל בתרומה שמא ימצא לפעים מזויין או מוכתב למלכות וכיון דהתם לא חיישינן לסמפון כ"ש אשה דאית בה הויה דגזרת סמפון לא שייכא בה כגון ביאה שאין אדם שותה בכוס אלא א"כ בודקו דלית לן למגזר בשאר הויות משום סמפון ואי אמרת לר' יהודה בן בתירא דאית ליה דעולא כדמסיים ואזיל אבל מה אעשה כו' ק"ו ליתיה שהרי זו אין ביאתה מאכילתה בתרומה משום דעולא י"ל לדבריו דר' יוחנן קאמר לדידך דלית לך דעולא איכא ק"ו דליכא למיחש לסמפון א"כ אכתי לרבי יהודה בן בתירא נמי איתיה לק"ו דביאתה מאכיל' בתרומה היכא דמסר והלך דליכא משו' דעול' : שהרי אמרו חכמים אין ארוסה וכו' משום דעולא גרסינן ובן בג בג ורבי יהודה תרויהו למשנה ראשונ' קא מיפלגי דמר סבר משום סמפון ומר סבר שמא ימזגו · ולא גרסי' או משום דעולא או משום סמפון דא"כ באיזו ארוסה שמע עליו ר' יוחנן בן בג בג על ר' יהודה שהוא אומר דאכלה בתרומה ומאי ק"ו דקא עביד ר' יהודה בן בתירא מאחר שאמרו חכמים דלסמפון חיישינן :

דף יא ע"א ואם מומין שבסתר לא איכפ' ליה א"ת דילמ' נכפת היא דכמומין שבסתר דמו ואומר לו הרי שלך לפניך : י"ל דלא שכיחא מלתא ולא חיישינן לה ושוטה ומשועמ' מומין שבגלוי הם והא קא חזי להו וסבר וקביל : הנהו קלא אית להו אע"פ דקי"ל בהו אומר לו הרי שלך לפניך מסתמא ליתנהו ביה דאי איתנהו קלא אית להו אבל

אע"פ שיש להו קלא קי"ל בהו אומר לו הריני שלך לפניך ולא אמרינן כיון דקלא אית להו כמומין שבגלוי דמו דאילמא איתרמיא שמעיה לקלא: מכדי בין מר וכו' מאי ביניהו בין אית לן דעילא או דשמפון לא אכלה מאי בינייהו וכיון דס"ל לר' יהודה בן בתירא דמשום דעילא אתנ"ל שאין ארוסה אוכלת ק"ו דדריש למה לי ומאי איכפת לן אי איכא ומשום שמפון כיון דת"מ משום דעילא לא אכלה: קבל פרש"י ז"ל קבל הבעל מומין דליכא משום שמפון וליכא משום דעולא וכן הלך האב עם שלוחי הבעל דמשום שמפון איכא ומשום דעילא ליכא דאב לא אתי למכל בהדה כיון דגדול הוא מזהר זהיר ולא חשדו חכמים אלא שמא תשקה לאחותה ולאחיה הקטנים א"כ לא חיישינן שמא תשקה אלא כשאוכלין שניהם בבית אחת דרך קבע וא"ת במסר האב לשלוחי הבעל אמאי איכא משום שמפון והלא נשוא' היא ולא גרע מהגי' זמן דאמרי' כיון דיהב לה ליכא למיחש למומי דמבדק בדיק לה י"ל משו' מזוני דקא יהיב לה באורה' לא בדיק לה דסב' כי מטיא לגבאי בדיקנא ליה א"כ מסר האב לשלוחי הבעל דתנן בפרק אע"פ דף ל"ח שהיא ברשות הבעל דוקא כשהגיע זמן דסתם מסירתא לשם נישואין אבל לא הגיע זמן סתם מסירה לאו לשם נישואין אא"כ פירש מתורי כר"ו: וא"ת מנא ליה להלמודא דר' יוחנן בן בג בג לית ליה דעילא ואם קבל הבעל מומין אכלה דילמא לעולם אית ליה דעילא ודשמפון והכי שלחה ליה שמעתי וכו' ולא חיישת לא לעילא ולא לשמפון וא"ל ר' יהודה ומה שפחה וכו' זו שביאתה מאכילתה בתרומה כשמסר והלך וכו' י"ל אם איתא דהכי שלח ליה בן בג בג לר' יהודה הוה קאמ' לר' יהודה בריש' לעיל' ודאי חיישי' אבל לשמפון לא חיישנא מק"ו: ולא הוה ליה למימר בריש' מוחזקני וכו' והדר אבל מה אעשה וכו' וכי תימא הכי שלח ליה שמעתי עליך וכו' ולעולא הוא דחיישת אבל לשמפון לא חייש' י"ל אם איתא דשמעינן ליה לבן בג בג דעילא לא הוה אמר ליה ר' יהודה בן בתירא אבל מה אעשה וכו' דמשמע דאתא לאודועי לבן בג בג דעיל' אלא הוה דריש ליה מק"ו דליכא למיח' לשמפון ותו לא איצטריך ליה לאודועיה דאית ליה דעילא דהא בן בג בג נמי אית ליה דעילא ולא שאיל ליה אלא אמאי לא חייש לשמפון א"כ אפשר לבן בג בג לשמפון ולעילא קא חייש ולא היה צריך למימר הכא קבל אלא מסר והלך אבל משום דאמרינן בפ' אעפ"י איכא בינייהו קבל וכו' נקטיה נמי הכא וה"ק בין טעמא דשמפון ודעילא נפקא מינה קבל דלטעמיה דעילא לא אכלה ונפקא מינה מסר והלך ובין בן בג בג ור' יהודה איכא בינייהו מסר והלך אבל קבל לא ידעינן אי מודה בן בג בג דלא אכלה או לא: והרא"ב"ד ז"ל פי' קבל ומסר והלך קבל האב קדושין ולאחר מכן לשלוחי הבעל והלכו להן דמשום דעילא ליכא ומשום שמפון איכא דכיון דלאחר שקבל קדושין מסרה האב לשלוחי הבעל ודאי אכתי לא בדקה שלא היה לו שהות לבודקה: ולא נהיר דלא הוה צריך ליה למימר לפום האי פירושא אלא קבל ומסר וספרים דכתיבי בהו במלתא דר' יהודה בן בתרא או משום דעילא או משו' שמפון איכא לדחוקי בהו ולפרושי אלא כמשנ' ראשונ' סבירא לי ולא חיישינן לשמפון אלא לדעילא דבן בג בג הוה חייש לשמפון אפי' איכא דמשנה ראשונה אבל מהאעשה שהרי אמרו חכמים ודאי ניכהו ב"ד של

אחריהם לא אתו למעוטי דעולא דהוא הדין דאית לן דעולא בקבל הבעל מומין או במקדש בביאה דליכא משום שמפון אלא לאוסופי שמפון אתו אפי' בהגיע זמן: והא דבעינן מאי בינייהו הכי קאמרינן במאי דאיפליגו בן בג בג ובן בתירא איכא דמשנה ראשונה מאי בינייהו:

אלא מעתה כגון בנתיה דר' ינאי כו' ה"פ בשאר נשים פשיטא לן דאי פשטה ידה וקבלה פחות פי' מדינר בטלה דעתה אצל כל הנשים דקפדן אדינר ולא מקדשה דודאי דינר איכא דב"ש בפרוטה לב"ה דפחות מפרוטה לא כלום הוא: והשתא קא קשיא ליה לאביי כיון דבתר קפידא אזלינן בנתיה דר' ינאי דקפדן אתרקבא דדינרי הכי נמי דאי פשטה ידה חדא מינייהו וקבלה דינר לא הוו קדושין וכי תימ' אין הכי נמי א"כ נתת דברך לשיעורים שיעור כל המשפחו' לפי קפידתן: פשטה ידה וקבלה לא קאמינ' בבנתיה דר' ינאי אי פשטה חדא מינייהו וקבלה דינ' אע"ג דאזילנא בתר קפידה לא אמינא בהו דלא הוו קדושין דכיון דרוב נשים דעלמא לא קפדן אלא אדינר היכא דקבלה חד זוזא בטלה קפדתה והחזירה דעתה לדעת שאר נשים והוו קדושין אבל לעולם אי קדשה בליליא אמינא לך דפחות מתרקבא לא מקדשה לב"ש דבתר קפידה אזלינן: וליכא לאקשויי תו נתת דברי' לשיעורין דהא דינר פסיקא אמרינן בכל פשטה ידה דפחות מדינר לא הוו קדושין ובדינ' הוו קדושין וקדש' בליליא ושויה שליח מילתא דלא שכיחא היא וליכא למימר בה נתת דבריך לשיעורין דלא עבידי נשי דמקדשין בליליא ולא ידעי כמה יהבי להו ולא עבידן נמי דמשויין שליח ולא מודעי ליה שיעורא דמקדשי ביה: ורש"י פי' א"ל פשטה ידה וקבלה לא קאמינ' פי' אפי' בדינר לא קא אמינא דאי פשטה ידה וקבלה פחות מדינר לא הוו קדושין דודאי כיון דקבלה גמרה ומקנייא נפשה בפרוטה וכי קאמרי ב"ש דבפחו' מדינ' לא הוו קדושי כגון דקדשה בליליא: אי נמי דשויה שליח דהתם נשים אדינר קפדי והכי נמי בבנתיה דר' ינאי דידיעא קפדה דידהו דלא מתקדשי אלא בתרקבא דדינרי: אי קבלה חד זוזא בליליא א"כ דשויה שליח לא הוו קדושין ולא נהיר לאוקומי מתניתין בדקדש' בליליא או בדשויה שליח ועוד דודאי דינר לב"ש דומיא דפרוטה לב"ה:

עיב התם דומיא דכלים מה כלים שנים אף כסף שנים ומה כלים דבר חשוב אף כסף דינר חשוב במסכת שבועות פ' שבועת הדיינים דף ל"ח דריש רב לכולה מלתא מכלים דאיצטריך ליה כסף למדרש מיניה כפירת טענה שתי כסף והודאה בפרוטה ודרשינן הכי מה כלים שנים אף כל שנים ולא תימא אפי' שתי פירות דמה כלים דבר חשוב אף כל דבר חשוב לאפוקי שתי פירות וכי תימא איתא שתי פרוטות י"ל בהאי קרא איכא למדרש כלל ופרט וכלל דכתיב כי יתן איש לרעהו כלל כלים פרט לשמור חזר וכלל מה הפרט מפורש דבר חשוב אף כל דבר חשוב ולשתי פרוטות לא צריך כלל ופרט וכלל דאפילו אי לא הוה כתיב אלא פרטא הכי נמי הוה אמינא כלים יבאו למה שהם אבל שאר מילי בעינן: טענת שתי פרוטות דבפחות מפרוטה לא חשיבי כפירה והודאה דבפחות משוה פרוטה לאו ממון הוא השתא דכתיבי כללי ופרטי ודרשי' אף כל דבר חשוב אית לן למימר דעפי

משתי

משהי פרוטות בעינן בכל מיליהון שכלים וא״ת אימא שני איסרין י״ל כיון דאפקא לה משתי פרוטות ואי אתה יכול להעמיד תפוס המועט תפוס המרובה ואי אתה יכול לו׳ דינר דדומיא דכלים בעינן דלא אזלינן בתר כלים דחשיבי טובא אלא יאכלו כלים למה שהן ודינר אחי מן המטבע החשוב שבכולן דהיינו סלע שמחלקין את הסלי׳ ואחיו נקרא שקל והרובע נקרא דינר הילכך מחתינן ליה מדינר למטבע שתחתיו דהיינו מעה א״כ שתי פרוטות לא מקרי דבר חשוב דפרוטה לא מטבע בפני עצמו הוא אלא מעה הוא ראש המטבע וכן כתב ה״ר יוסף במסכת שבועות וכסף קא דריש ליה רב לכפירת טענה שתי כסף ושמואל סבר הטענה שתי כסף ד דאיצטריך ליה כסף למדרש מיניה מה כסף דבר חשוב אף כל כו׳ דאי כתב רחמנא כלים הוה אמינא מה כלים שנים אף כל שנים לאתויי שני פרושין ושני רמונים ולא הוה דרשינן מה כלים דבר חשוב דשמואל דבר חשוב לא משמע ליה כלומר לא משמע ליה מה כלים דבר חשוב לאפוקי שני רמונים דכי היכי דכלים חשיבי למלאכתן שני רמונים חשובים לאכילתן להכי אצטריך כסף לאשמועינן דכל מילי בר מכלים בכסף משערינן להו ודרשינן מה כסף דבר חשוב אף כל דבר חשוב וא״ת אימא דינר י״ל דומי׳ דכלים מה כלים יאכלו למה שהן ומשו׳ דחשיבי למלאכתן אף כסף כיון דחשי׳ מטב׳ לא אזלי׳ בתר מטבע חשו׳ ושתי פרוטו׳ ליכא למי׳ דכסף כתיב ופריטי דכספא לא עביד אינשי וכיון דאפקתיה משתי פרוטות אוקמיה אמעה כטעמא דכתיבנא לעיל אליבא דרב וקיימו דדרשינן מה כלים דבר חשוב אף כסף דבר חשוב ולהכי לא אזלינן בת׳ דינר והאי ליטנא דנקט הכא לשמואל אתי שפיר ולא הוה ליה למנקט אף כל שנים אלא דת״מ השתא דכתיב כסף מפרשינן אף כסף שנים: הפורט סלע וכו׳ כגון בחלל מעשר שני על פרוטות ועכשיו בא לפרוט אותן ליקח בהן סלע להעלותן לירושלם וא״ת מנא ליה מהא מהני דלא אזלינן בתר כסף צורי דלמא דוקא דאית ליה מעשר שני שוה דינר דמתחלל על שתי פרוטות שוה דינר י״ל אי כסף דכתיב במעשר שני דוק׳ דינר הוא דכתיב עליה וצרת הכסף דבר שיש עליו צורה אצורתא דדינר קפדה תורה א״כ כיון דפרוטה תפשה פרוטה למה לי דלהוו ליה פרוטות שוו דינר אלא ודאי אי האי וצרת הכס׳ דינר הוא אדינר גופיה הוא דקפדה תורה. הרי קדושין וכו׳ פי׳ אע״ג דסליק לב״ש האי טעמא מ״מ איכא לאקשויי רב אסי היכי כייל כללי אליבא דב״ש: כל כסף קצוב האמור בתורה פי׳ כגון חמש סלעים של בן ושלשים של עבד דקציב להו מנינא בתורה ככסף צורי הוא ומדכתיב בהו שקלים סלעים משמע ושקל בלישנא דרבנן חצי סלע וכלישנא דאורייתא סלע: ומאה שלמוציא שם רע א״ת בשלמא אידך שקלים כתיב בהו אלא מאה של מוציא שם רע נימא מאה דינרין כסף צורי י״ל גמר כסף כסף מ מתפתה ומוציא שם רע:

דף י״ב ע״א וכל היכא דלא מצי מייעד לא הוו זביניה זביני דלא דרשי ב״ש פעמים שאינו מוכרה אלא לאמה בלבד וב״ה אפשר דסבירא להו פעמים שאין מוכרה אלא לאמה בלבד א״כ לא נפקא להו קדושי אשה מאמה העבריה דאמה העבריה הוא דלא מקניא בפרוטה משום דלא חוזא לגרעין כסף אבל אשה מקדשא בפרוטה דבכסף כסף משדה עפרון גמר מה התם קרקע נקנה בפרוטה אי הכא נמי מקניא בפרוטה׳ כיון דנפקא להו משלגבד קרוב לשפים כו׳ ולרבין דאמר אחד משמנה באיסר האיטלקי הא קא אזיל ומתרץ לה ברזוזא איסרי אבל אי קיימי איסרי בשויין בפרוטה הויה אחד משמונה בין לדידי בין לרבין ליכא דת״ק ה״ה דהוה מצי למימר בין לדידי בין לרבין ליכא דרשב״ג ולא קשיא הא דאיקור איסרי וקום תמני סרי בזוזא הויא פרוטה אחד משמנה הא דזול וקום כ״כ עשרים וארבעה בזוזא פרוטה אחד משמה אלא דעדיפא טפי לאוקומי פלוגתיהו ליכא דת״ק ולא ליכא דיחידאה א״כ קים ליה איסרי לעולם לא מתיקרי כולי האי:

אמר שמואל קדשה בתמרה כו׳ הא בקדושי ספק כראה דאי ידעי׳ דשוה פרוטה במדי לשמואל מקודשת קאמר ודאי וטעמא דמילתא דשוה פרוטה בשום דוכתא שוה פרוטה מקרי ופי׳ ה״ר משה תמרה דוקא וכן כל דבר המתקיים להוליכו למדי אבל מידי אחרינא לא כגון ירקות וכיוצא מדברים שאין מ מתקיימים ואין ראויין להוליכם למדי ובפרק האיש מקדש נראה יותר בדבר זה בע״הי: והגאון ר׳ יצחק ז״ל פסקה להא דשמואל ותימה הוא דהא רב חסדא עבד בה עובדא להפרא בההוא גברא דקדיש באבנא דכחלא ומעשה רב ועוד דאמרינן בשמעתין ולאו משום דסבירא להו כשמואל אלא משום דאית להו דאביי ורבא ואי הלכתא בשמואל למה ליה לתלמודא ולא משום דסבירא ליה דשמואל ועוד דאמר רבינא בההוא דקדיש בכיפתא דאסא אתון דשמיע לכון חושו לה ואי כשמואל קי״ל להדהו כמי אע״ג דלא שמיעא להו דרב הונא בריה דרב יהושע לשמואל אית להו לתיחש ובההיא דרבינא תי׳ מורי נר״ו׳ דלהכי לא מקדשא בההיא כיפתא דאסא כיון דלית בה שוה פרוטה אנן סהדי דלא הוה דעתיה דההוא גברא לקדושי בכיפתא אלא בארבעה זוזי דהוו בה ולהכי לא אודעה דהוו בה ארבעה זוזי כדי להטעותה שתקבל הימנו ותתקדש לו: לאו כל כמינך דאסרתא לה אבתרא לאו דוקא שנתקדשה דיעבד לאחר אלא אפילו לא נתקדשה הרי שרי לה רב חסדא לכתחלה דכיון דהשתא לית בה שוה פרוטה לית לן לאחזוקי בה דבשעתה דקדיש בה הויא שוה פרוטה:

ע״ב לאו היינו דיהודית א״ת ממתניתין איכא לאיתויי דתנן קדשתיך והיא אומרת לא קדשת אלא בתי הוא מותר בקרובות קטנה וקטנה מותרת בקרוביו י״ל התם הלה יודע שלא קדש את בתה והבת יודעת שלא נתקדשה ושניהם מכחישין אותה הכא רב חסדא לא הוה מצי למיקם עלא אי הוה בה שוה פרוטה בשעת קדושין וכן ר׳ חנינא לא הוה ידע אי קביל בה אביה קדושין בקטנותה ואע״ג דלא הוה מכחיש לא חיים לה ר׳ חייא כלל׳ אמרו לו רבנן לרב חסדא אמרי איכא סהדי למדינת הים כו׳ פי׳ אשה זו אע״ג דבחזקת פנויה היא קיימא כיון דקבלה קדושין בעדים הוחזקה מקודשת ואע״ג דהשתא חזינן דלית בה שוה פרוטה אמרינן בההיא שעתא הוה בה שוה פרוטה והרי הוחזקה מקודשת משעה שקבלה הקדושין עד השתא דקא משערינן לה לאבנא וכי משערינן לה השתא ולית בה שוה פרוטה לא ריעה לה חזקה דהא איכא למימר דההוא יומא הוה אית בה שוה פרוטה: השתא מיהא לא איתנהו וכל כמה דלית

לן סהדי דמברי לה לאיסורא לאחזוק לה מקודשת כללו חזקה קמייתה דפנויה קא מחזקינן בה. אלו היינו דר' חנינא דאו' עידיה בכד אסתן ותאסר מילתיה דר' חנינא בפ' האשה שנתארמלה ד"כ"ג גבי בנתיה דשמואל דאישתביין וכו' לסוף עול שבוייה וכו' אמרי ליה לר' חנינא והא איכא עדים במדינת הים ומפרשינן לה התם בעדי טומאה פי' כיון דאח"ך באו עדי' שנשבית ליחוש דילמא נטמאת וא"ת מ"מ דלא קשיא להו הכי אבריתא דקתני התירוה לינשא ואח"ך באו עדים הרי זו לא תצא י"ל מיירי דמקמי דשריוה כמי הוה קלא איכא בעלמא דנשבו ומי ליכא מגו דאמרה לא נשבתי דגריע ליה האי מגו דאיקי סברה כיון דאיכא עדים שנשבתי ואיכא הכא קלא ודאי סוף כוף מגליא מלתא ויבאו עדים שנשבתי א"ל עידיה בכד אסתן דתאסר פי' האשה זו בחזקת החר עומד' וכיון דליכ' סהדי דמבררי לאיסורא ואשכחן בה כד התר דמגו מיהא איתיה דאי הוה אמרה לא נשבת בההיא שעתא ליכא מאן דמכחיש לה אחזוקי קמייתא מוקמינן לה דהיא אתירה הכא נמי אע"ג דאיכא סהדי דקבלה קדושין כיון דלא מכר' עיקר הראשון אי הוו קידושיה קידושין דלהוו בהו שוה פרוטה אחזקה קמייתא ת[?] מוקמינן לה וא"ת לישיילינהו לסהדי כגון דליתנהו א"כ דלא שמו לה בשע' קבלת הקדושין קלא דאשת איש ובא"ת כי האי גוונא דההיא עובדא דמר שמואל ודאי כוס מתתרינן ביה אי הוה איכא קלא בעלמא דאשת איש הוה ואמרינן כיון דריע ליה מגו אסרינן לה ולא אמרינן אוקמה אחזקה דהתרא מיהו אי ליכא עלה קלא דא"א בההיא שעתא דאמרה בב"ד א"א הייתי וגרושה אני ואח"ך באו עדים פלוגתא היא בפרק האשה שנתארמלה. וא"ר"ג והא דאמרי' דאיכא ב[?] בחודית' סהדי פי' בני אדם אומרים כי ויש קול בעי' בזה דבאודית' איכא סהדי וכו' וכיון דאיתנהו לסהדי ואיכ' לברורינא כשרייה עד דאזיל לגבייהו ונשיילנהו והתם נמי גרסי' והא אמרי דאיכא עדים במדינת הים פי' קלא בעלמא איכא במדינת הים וכיון דאיכ' נברורה לא כשרייה עד דנשיילהו והאי קלא דאמרי' איכא דומיא להא דתנן יצא שמה בעיר מקודשת דההיא פוקים לה ר' יוחנן בפ' המגרש כדי שיאמרו פלוני מככן שמע מפלו' ופלו' מפלוני והלכו להם למדינת הים דודאי בכיה"ג קלא אסרינן לה כי התם שלא היא קלא דאמרינן הכא כגון שאנו שומעין קול הברה על זה. ועל דמבטל גיטא וא"ע"ג דבתרהסיא מבטל ליה דילמא איהי לא ידעת ואזלא ומנסבא: ועל דמסר מודעא דא"ע"ג דכיפי ליה ועל ידי אונס מבטל ליה א[?] ועל אתנא דדייר וכו' דוקא מן האירוסין אבל מן הנשואין ליכא חוצפא שלא דלאו שפיר קא עביד כ[?] כדאמר בן סירה קן מסובין אחזהדר בבית חמיו: שיתא רבתא דאמרה אינו"ה דאשתיקא בכלל רבתא היא ושתיקא כהודאה דמיא. וא"ר"ג שיתא רבתא דאישתיקא לא רבתא דאמרה לא

דף י"ג ע"א סברה אי סדינא להו מחייבא בהו ודוקא תוך זמן שקבלה בו

אזהו הסלע בתורת פיקדון דאי שריא ליה ולא אמרה ולא מידי וכאברי מחייבא בהו אבל לאח' זמן אי פריא ליה לסלע קמיה ולא שקיל ליה וכאבד לא מחייבא ביה סבא בתורת קדושין וכו' והשתא כי חזיא הכי ארבע' זוזי תשדינהו דסא ודאי ידעא דלא מחייבא בהו דלאו בתורת פקדון קבלתינהו שלא בתורת קדושין ואיהי לא ידעא לאיקר ביה ליה בהני ד' זוזי ושריא להו: אטו כלהו נשי דינא גמירי ואע"ג דבתורת קדושין אתו לידה סברה אי שריא להו מחייבא בהו וא"ת תימא ליה לא בעינא לאקדושי בהו י"ל סברה לא צריכנא למימר מידי כיון דלית ליה למשדיינהו דלא אחייב בהו ופשיטא לן דאי שדי ליה מנה וא"ל התקדשי לי בו ושתקה דמתקדשא' דאם איתא דלא ניחא לה תשדינהו דהא ודאי אע"ג דנשי לא גמירי דינא מדע ידעא דכיון דלאו איהי קבלה מנה בידה דאי שריא ליה לא מחייבא ביה אבל בהא עובדא דציפתא דאסא איכא למימר דטעיא וסברה כיון דבידה קבלתינהו אי שריא להו מחייבא בהו וכיון דרובא דנשי מיטעא טעו בהכי אפי' קדושי ספק לא הוו לרב אחא: חושו לה ופסקו הגאונים ז"ל כרב הונא דבתרא הוא דלא שמיע ליה דרב הונא בריה דרב יהושע ולא חייש לה וכרב אחא כמי דפריך לרב הונא והגאון רבי יצחק ז"ל פסק דכיון דרבינ' גופיה א"ל חושו לה אנן נמי חיישינן לה והר"ר משה ז"ל כתב דהיא מקודשת מספק שמא שהוא כפת' שוה פרוטה בתרי ודבר תימה הוא דודאי בגמר' חושי לה לדרב הונא קאמר: ובשתיקה דלאחר מתן מעות בפקדון דאסיקנא לאו כלום הוא נראה דלתר' בדסדיך דשתמא קא אמרינן דלא כלום הוא ומעתא דמלתא דבגזל ובאתמם שלא מקודשת בדסדיך דאמרינן מתחל מחלה ליה לגביה וכי מקבלה מיניה מקדשא ביה דכיון דסדיך ואגב קדושין קא עבדה מעשה דשקלה איהי לכל אי לאו ולאיקדושי בעיא הוה ליה למימר בהדיה דידי שקילנא מתורי' כר"ו: כנסי סלע זה שאני חייב לכי לאו דוקא דה"ה שאם חייב לה סלע והגיע זמן הפרעון לאחר מתן מעות אינה מקודשת אפי' אמרה אין א"כ בשעת מתן מעו' ושתקה בדלא סדיך אינה מקודשת דאמרי' ליה אי שקלי דידי שקלי וכן כר' מרדכי הר' משה ז"ל: א"כ רבתא דאמרה אין פי' וה"ה אשתקיה דהא דוקא אמרה ניס דאינה מקודשת ואי שתיקה בכלל אמרה אין הוי הוא דאשתיקה בהודאתא והוה מצי למימר שיתא רבתא דאישתיקה לא רבתא דאמרה לא: ונתני מקודשת התם כי התם דמשמע דהאך בריתא בנויה בכריתות אחר בריתא דכנסי סלע זה לפדיון: כשם שאין אשה נקנית וכו' אע"ג דקדושי כסף גמר קיחה קיחה משדה עפרון באשה פשיטא לן טפי דאינה נקנית דהאהם בפחות משוה פרוטה לא מקני' נפשה: גרסי' בירושלמי אין האשה מתקדשת בקרקע. לא ס"ד דכתיב כי תתבני שלא אבלה הארץ ואכתי איתא לך דעד דעבי' לכולהו לא נגזרה גזרה על דגים שבים דהא גבי שלא לא אשכחן שלא אבלה הארץ י"ל אבלה הארץ נמיר מעל כן תאבל הארץ דאפי' על דגים שבים נגזרה גזרה ע"ב מי כתיב ופרצו פרצו כתיב שלא דאתמול פריות לאחר נגזרה גזרה על הכל יהפתא

דשני ליה הכי לא הוה צריך למאי דקאמר לא ס"ד דכתיב כי תתבני כו' וא"ת בדור המבול נמי לא היו פריצי בערוות והכתיב כי השחית כל בשר ובו' י"ל שאני הכא דכי שרי אשת איש לעלמא ונסיב לה אחדך בתורת היתר ומוליד מתנה בנים ודאי עונש זה גדול מעונש של מים גנובים כמכילתא אומר שזה וכאם קשת מדור המבול דכתיב כי מתבני שלא אבלה וגו' רצות וגנב ונאף מאן דעביד לכנך עונשו גדול מדור המבול

דבזוך

דבור המבול גנוב ונאף הוה רצוח לא הוה:
האשה שהביאה חטאתה כו' ביולדת מיירי וה"ה דהוה ליה למנקט זב אלא משו' דהא מתני' במסכת קנין היא וקתני לה גבי נשים. נקט האשה: יביאו יורשים עולתה ואע"פ שאין כפרה למתים ועולה מכפרת על חייבי עשה כיון שאינה באה על כפרת עון מיוחד דורון הוא. אר"ג הביאה עולתה פי' דיעבד דחטאת קודמת לעולה ואם לא הביאה לא חטאת ולא עולה לא יביאו יורשים עולתה לפי שחטאת קודמת לעולה ויורשין לא מצו לאקדומה. ואי אתמר בהא כו' דמלוה דכתיב בתורה ככתובה בשטר דמיא איכא מאן דמוכח מינה דאפי' למ"ד שיעבודא לאו דאורייתא במלוה בשטר שעבודא דאורייתא וי"ל דהכי פירושה אבל בהך אימא מודה כו' דדוקא במלוה על פה סבירא ליה שעבודא לאו דאורייתא אבל במלוה בשטר אימא מודה לר' יוחנן דשעבודא דאורייתא. ואי אשמועינן הא הוה אמינא במלוה בשטר הוא דסבירא ליה לר' יוחנן שעבודא דאורייתא אבל במלוה על פה לא. אמר רב פפא הלכתא כו' גובה מן היורשין דשעבודא דאורייתא ק"ל דרב פפא אדרב פפא דבשלהי גט פשוט דף קע"ו אמר רב פפא גופיה גובה מן היורשין שלא תנעול דלת בפני לוין אלמא מדיכא אינה גובה מן היורשין ועוד דשמעינן ליה לרב פפא דאמר פריעת ב"ח מצוה דסבירא ליה שעבודא לאו דאורייתא ותי' הגאון ר' יצחק ז"ל דהא דקאמר הכא שעבוד' דאורייתא הק"א כדי שלא תנעול דלת בפני לוין שמוה כאילו הויא שעבודא מדאורייתא אבל בלקוחות אוקמוה אדינא דאורייתא ולא תקינו משום נעילת דלת למטרף מינייהו משום פסידא דלקוחות וא"ד דה"ק אפי' למ"ד שעבודא דאורייתא אינה גובה מן הלקוחות ולא נהירא דהא לא איצטריך לאשמועינן דמתני' היא ע"י ערים גובה מכנסים בני חורין. וקי"ל שעבודא דאורייתא דשלאו מהם הלכתא כרב הונא בריה דרב יהושע דמפרש טעמא דאין נזקקין לנכסי יתומים משום דאמר צררי אתפסיה אבל במקום דליכא משום צררי כגון שמתוה ומית בשמתיה א"כ תוך זמן נזקקין לנכסי יתומים אע"ג דקטנים לאו בני מעבד מצוה נינהו אלמא קסבר ש שעבודא דאורייתא. והגאון ר' יצחק ז"ל פסק שעבודה לאו דאורי' ואע"ג דהלכתא כרב הונא בריה דר' יהושע י"ל כדי שלא תנעול דלת לפני לוין שמוה רבנן לשעבודיה ואפי' מיתומים קטנים היכא דליכא משום צררי ונפקא מינה אי שעבודא דאורייתא אי לאו דאורייתא לנזקקין היכא דלא עמד בדין אי גבו מיורשין א"כ ליתמי דערב א"כ לגבית ערב מיורשי לוה. והא עריות דאסר להו ולא שרי להו וא"ת אימא מדאיצטריך רחמנא למיסר עריות לאחר מית' מכלל דהכא דלא כתיבא לן איסורא דלאחר מיתה אמרינן דהוא אסרה והוא שרי לה י"ל איפוך אנא ת מדאיצטריך רחמנא למשרא אחות אשה לאחר מיתה דכתיב לגלות ערותה עליה בחייה מכלל דאי לא שרי לה קרא באיסורא הות קיימא ואין מיתת האסורה מתירתה מתו' גר"ו: א"כ ערוות איצטריך למיסר לאחר מיתה דאי לא הוה ילפינא מאחות אשה דלאחר מיתה שרו א"כ קרא' דלאחר מיתה לא איצטריך לכרי' אלא למיתת ב"ד ולעולם א"ת לאחר מיתה בכרת וא"ת אימא לי מיתת הבעל מק"ו ומה אחות אשה שאין

האוסרה מתירתה בגט מיתת אוסרה מתירתה זו שהאוסרה מתירתה בגט אינו דין שמיתתו מתירתה י"ל מה לגט באשה ומיתת האוסר באחות אשה שאין מתירין לגמרי תאמר בא"א דכי אמרת נמי דמיתת הבעל מתירתה אינה מתירתה לגמרי היכא דאין לה בנים וא"ת מאי קא מקשה מעריות מה לעריות שכן האוסר מתיר תאמר באשת איש שהאוסר מתיר בגט והואיל וכן שהוא אסור תלוי בו ובהתרו הוא אסרה והוא שרי לה במיתתו ליתא דמ"מ תו ליתא לסברא דקא אמרתי הוא אסרה והוא שרי לה דהא עריות אף ע"ג דאסר להו לא שרי להו: ודילמא אין לה כו' יש לה בנים כולי עלמא נמי אסורה א"ת והא כתיב לא תהיה אשת המת כו' שמא ליכא אלא לאו י"ל ה"ק רחמנא אין לה בנים לכ"ע בלאו חוץ מיבם דשריא ליה אבל יש לה בנים בעשה ולא נהירא דא"כ מאי שנא דשביק יבמה ואזיל ופשיט לה משמנה ושקיל וטרי עלה האי עשה מאי עבידתיה ליקשי ליה גבי יבמה ונשקול ונטרי עלה וי"ל דה"ק לכ"ע אסורה באיסור א"א היכא דיש לה בנים היכא דאין לה בנים ליבם שריא ולכ"ע בלאו דכיון שהתורה התירה מכללא אבל יבם אקיל בה רחמנא נמי לעלמא ולית בה אלא לאו: אלא מדאסר רחמנא שמנה לכהן גדול כו' א"ת דילמא שמנה לכהן גדול במיתה ולאו לכ"ע נמי במיתה ליתא דכיון דאיכא מיתה לאו מאי עבידתיה ועוד מי חמירא לאחר מיתה טפי מחיים מ"ש דאוסיף בה לאו לכהן גדול לאחר מיתה. וקשיא לימא ליה לכ"ע בלאו דלא תנאף לכהן גדול בתרי לאוין י"ל לאו דלא תנאף כיון שנתן לאזהרת מיתת ב"ד לית ביה מלקות ולא חשיב לאו אלא קשיא לי הכי נימא לכ"ע בכרת לכהן בלאו וכרת: (א"ס חסר כאן ואבל על דאבדין)

דף י"ד ע"א מקום שקדש הגורל וא"ת ויהיה הגורל מקדש בשאר יתות השנה מק"ו ומה במקום שלא קדש. השם דכתיב ועשה קדש הגורל מקום שקדש השם אינו דין שיקדש הגורל י"ל אמר קרא ועשהו לזה ולא לאחר וכי תימא כוליה להכי הוא דאתא י"ל מדסמיך הגורל לעשהו ש"מ ה הגורל עושה חטא' ואין ה' עושה חטאת: הא לאו הכי דרשי' ק"ו אבל היכא דליכא ק"ו חקה לעכב ואי קשי' הא דיליף בזבחי' דשתויי יין מחללי עבוד' מג"ש דחקה חקה ממחוסר בגדים דכתיב והיתה להם כהנה לחוק' עולם בזמן שבגדיהם עליהם כהנתם עליהם וכי' למה לי ג"ש תיפוק לי מדכתיב בשתויי יין חקה ומחוסר בגדים למה לי למכתב ביה והיתה להם כהנה מחקה נפקא י"ל מחקה גמרינן שלא עלה לבעלים לשם חובה אבל ליכא למיל' מינה דמחללי עבוד': של כל אדם מנין כת' הרא"בד ז"ל ואי קשי' לך הא דגרסי' ביבמות הב לה אקני לה קא"ת שמא בעי' בעלו שלו שיכול להקנותו לא הוה מדרבנן ע"כ וכן מוכח התם בפ' מצות חליצת ע"ב אשכחן עבד עברי שנמכ' לגוי הואיל וכל קנינו של גוי בכסף ק"ל תינח לר"ם דאמ' משיכה מפורש' מן התור' ודרים עמיתך הוא דבמשיכ' הא לגוי בכסף אלא לר' יוחנן דאמ' מעות קונות ודרים לעמית' בכסף הא לגוי במשיכ' א"כ לדיד' דקי"ל דגוי בין במשיכ' בין בכס' קני הרי קניינו במשיכ' ומאי הא דקאמרי' הכא הואיל וכל קניינו של גוי בכסף ותו הא גוי בגוי קני בחזקה כדקי"ל עמון ומואב טהרו בסיחון וכן גוי בישרא' דכתי'
וישב ממנו   שבי

שבי ובהא י"ל דלא קני בחזקה אלא במלחמה מ"מ קשיא משיכה וי"ל דה"ק הואיל וכל קניינו של גוי בעבד עברי בכסף שאינו נקנה בשטר : וכי תימא ולאו ק"ו הוא ומה נמכר לגוי שאינו נקנה בשט' נמכר לישראל שנקנה בשטר. אינו דין שנקנה בכסף י"ל מה לשטר שכן יפה כחו בגט אשה שאין מתגרשת אלא בגט כפי' ר"ת ז"ל : אמר קרא והפדה וכו' א"ת דילמא בשטר נקנית אלא שנתן אדון דמים בקנינה י"ל מ מסתמא כיון שנפדת בכסף נקנת בכסף שאם אינה נקנת אלא בשטר לא היתה יוצאה אלא בשטר : אשכחן מכרוהו ב"ד דכי נמכר על ידי אחרים משמע הואיל ונמכר בעל כרחו ואמה העבריה נמי אע"ג דבגנבתה אינה נמכרת אביה מוכרה בעל כרחה. יליף שכיר שכיר פרש"י ז"ל מוכר עצמו ממכרוהו ב"ד ורח"ז"ל פי' דבנמכר לגוי גופיה ילפינן שכיר שכיר דמאן דאית בכולהו אית ליה ושלשתן למדין זה מזה ואס"ד יליף שכיר שכיר מה קאמר ומה מי שאינו נגש בשה כיליף שכיר שכיר ואין ראיה מזה דדילמא ה"ק ילמוד עליון מתחתון וילמוד מכרוהו ב"ד ממוכר עצמו בג"ש דשכיר שכיר . וילמוד עליון מתחתון וא"ת ילמוד תחתון מעליון מה נמכר לישראל נקנה מהיקשא בשט' אף נמכר לגוי נקנה בשטר י"ל שטר מהיכא מייתית ליה בנמכר לישראל מהיקשא דאמרי שנקנת בשטר לפי שהקשה הכתוב לאחרת ואמה העבריה אינה נמכרת לגוי דאין עושין את הגוי אפטרופוס לעריות ועוד דלאו בר יעודה הוא ואפי' למאן דאמ' מוכרה לקרובי' ישראל בעלמא מיהא בר יעוד הוא ועוד דשטר באמה העבריה מהקשה דאחר' נפקא לן וגוי לאו בר קדושין הוא כפי' ר"ת ז"ל . ומורי נר"ו תירץ כי היכי דדרשי' מכסף מקנתו למעוטי תבואה וכלים כ"ש דממעטינן מיניה שטר ואמרינן בכסף הוא נקנה ולא בשטר : והשתא דאמרי' ילמוד עליון מתחתון ואשכחן מוכר עצמו מישראל כ"ש מכרוהו ב"ד שנמכר בעל כרחו ואין צריך לומר אמה העבריה שמתקדשת בכסף ולא א איצטריך לן והפדה אלא לגירועין כסף וק"ל והא איכא למילף גרעון כסף מנמכר לגוי בג"ש דשכיר שכיר דכתיב בנמכר לגוי אם עוד רבות בשנים לפיהן וגו' מכס' מקנתו ואם מעט לפי שניו ועוד דע"כ איצטריכי' לן ג"ש דשכיר שכיר מנמכ' לגוי לענין השביח והכסיף וכדאיתא לקמן וכ"ש דאיכא לאקשויי למאן איצטריך והפדה למאי דמסקי דכולי עלמא יליף שכיר שכיר ואמה העבריה איכא למלף מהקשא דעבריה לעברי : בשלמא לר' יוסי בר יהודה לא קשיא דאיצטריך ליה למדרש מיניה אם יש שהות ביום כדי פדיה וכו' אלא לרבנן צ"ע וק"ל מוכר עצמו ליתי מבניא מנמכר לגוי ממכרוהו ב"ד דהאי אמרת מה לגוי שכל קניינו בכסף מכרוהו ב"ד יוכיח מה למכרוהו ב"ד שכן בעל כרחו נמכר לגוי יוכיח הצד השוה שבהן שנמכרין ונקנין בכסף אף אני אביא מוכר עצמו שנמכר ונקנה בכסף : י"ל איכא דרבנן מה להצד שאינו נמכר אלא לשש ומה הצד פרכי' כל דהו :

מוכר עצמו נמכר לשש ויתר על שש פי' אם נמכר בסתם יוצא לשש אלא אם מוכר עצמו בפירו' יותר על שש וצ"ע כיון דלא יליף שכיר שכיר מנא ליה דמוכר עצמו בסתם יוצא בשש דהא לא כתי' ביה שש וי"ל משום דשכיר קריי' רחמנ' ואי אמרת שאינו יוצא אלא ביובל אין זה שכיר אלא תושב ומפ' רש"י כר' שהוא מפרש נמכר לשש יכול למכור עצמו לשש וליות' על שש וכ"ש לפחות משש מה שאין כן במכרוהו ב"ד שאינו נמכר על שש ולא נהירא דא"כ למסקנא נמי דילפת שכיר שכיר כיון דמעט רחמנא ועבדך שש שנים זה ולא מוכר עצמו אימא דמוכר עצמו סתם אינו יוצא בשש ואכן סתמא תנן בעבד עברי נקנה בשנים וביובל וכו' בין במכרוהו בית דין בין במוכ' את עצמו ודומיא דיובל דעיקר יובל כי כתיב במוכר עצמו כתי' אלא ודאי טעמא דמילת' משום דשכי' קריי' רחמנא ואפי' למאן דלא יליף שכיר שכיר יוצא בשש: ואידך להרצאת אדון הוא דאתא א"ת נהי דאתי' להרצא' אדון הא הוה ליה למכתב עבד מאי עבדך י"ל דלאו יתורא דרשינן דף' אלא משום דכולי עבד יתירה הוא כיון דכתיב ובשביעית יצא לחפשי א"כ כיון דלהרצאת אדון אתא קרא להכי כתיב עבדך ולא כתיב עבד דבהדיא משמע קרא לארצוי ממורי' נר"ו :

דף טו ע"א א"כ נכתוב קרא אזן והוה עדיפא ג"ש מפני דהתם נמי אזן כתיב :

העבד ולא אמה העברי' א"ת כיון דס"ל לת"ק דמכרוהו ב"ד בלבד נרצע אמה העבריה שאינה נמכרת בגנבתה למאי אצטריך קרא למעוטי מרציעה י"ל הוה אמינא למכרהו בית דין דמיא כיון שנמכרת בעל כרחו ועוד דמיהקשא דעבריה לעברי הוה אמינא דנרצעת ועוד דאי לא כתיבי תרי מיעוטי הוה אמינא אזנו ולא אזנה השתא דכתיב העבד ולא אמה העבריה מתעטי' מוכר עצמו מאזנו מרי דהוה אתושב שכיר כדאי' בריש פרקין . א"כ משום דכתיב גבי רציעה ואף לאמתך תעשה כן וכדתניא לקמן ואף לאמתך תעשה כן להעניק להענקיך אתה אומר או אינו אלא לרציעה כשהוא אומר אם אמר יאמר העבד ולא אמה העברים הא מה אני מקיים ואף לאמתך תעשה כן להעניק ממו' נר"ו . וכן נר' מפי' רש"י . מעבד העבד נפקא א"ת למ"ל למכתב כולי האי דוחקא הא אזנו אצטריכא כתיב דכתיב ונתת באזנו ובדלא חד למעוטי אמה העבריה וחד למעוטי מוכר את עצמו י"ל אזן אזנו לא דרשינן . והא דאמרינן א"כ נכתוב קרא אזן משום דאתי לג"ש דאזן הוא דמקשינן הכי כדכתי' : וכי תימא לר' אליעזר מה ראית לרבות מוכר עצמו בג"ש ולמעט אמה העבריה מרבה אני אמה העבריה משו' דאתקש עבריה לעברי ומשום דכתיב גבי רציעה ואף לאמתך תעשה כן ותמעט מוכר את עצמו י"ל מוכר את עצמו הוה ליה לרבויי שכן אני קורא בו אזנו ולמעוטי אמה העבריה דלא קרינן בה אזנו אלא אזנה

אלא לו ולא לבעל חובו א"ת ותקשי לך נמי הכא שכיר קרייה רחמנא מה שכיר פעולתו לבעל חובו וכו' י"ל כיון דפעולתו ליורשיו כשכיר קא מקיים ביה דינא דשכיר בחדא מלתא א"נ כי קרייה רחמנא שכיר לאו לגריעותא קרייה שכיר . ואידך בעלמא נמי לא סבירא לן כר' נתן א"ת לימא ליה בעלמא והכא ס"ל כר' נתן דמוציאין מזה ונותנין לזה ולהכי דרשי לו ולא למוכר את עצמו י"ל אי היה ס"ל בעלמא כר' נתן ודאי הוה דרשינן ליה הכא לו ולא לבעל חובו ולא הוה ממעטינן מוכר עצמו כיון דאיכא ג"ש דשכיר שכיר וק"ל הא דקאמרי רבנן הכא דבעלמא לא סבירא כר' נתן מי מוקמינן דר' נתן איבא דר' אליעזר דיחידאה הוא ובכמה דוכתיה מייתי לה להא דר' נתן דמשמע דהלכתא ובפ"כל שעה דף כ"א מפרשי' טעמא להא דאמ'

רב נחמן אמר רבה בר אבוה יתומים שגבו קרקע בכתובת אביהם בעל חוב חוזר וגובה אותה מהן כדרבי נתן כו' וי"ל דהכי פירושא בעלמא נמי בשכיר דעלמא נמי ליתלן דר' נתן דלא אמרי' מוציאין מזה ונותנין לזה אלא בלוה דכי היכי דאשתעבד למלוה אשתעבד לבעל חוב דלו ואפי' לבעל חוב שהלוה א"כ אבל מוכר כיון דלא אתא לידיה ממונא מידא דשכיר אף על גב דאיחייב ליה שכרו לא אחייב לבעל חוב דיליה ועוד דשכי' לאפרועי לאחר קאי וכן עבד עברי קאי למשקל הענקה לאחר הילכך לא משעבדי' מוכר או אדון לב"ח דשכיר אלא פרעולהו לאחר ועוד טעמא רבא שוא דאמר שלא כוניא משם להא לב"ח דבשכיר כתיב ואליו הוא נושא את נפשו והענקה נמי קורת רוח הוא דעבד ליה רחמנא וחס עליה הילכך איבעי ליה למעבד ליה קורת רוח ולאתת לו ולא לב"ח ולא איצטריך ליה קרא להכי מיהו פשיטא לן שמוציאין מב"ח דמוכר ונותנין לשכיר וא"ת כאשר ברכך ה' אלהיך התן לו רבנן מאי דרשי בהו ור' אליעזר מאי דריש ביה י"ל תרוייהו צריכי לרבנן למעוטי מוכר עצמו דלא יהבינן לה לא חמש סלעים דקצינו ליה אפילו שלא נתברך הבית בגללו ולא לפום ברכת הבית וכן לר' אליעזר צריכי לאשמועי' דאין מוציאין מזה ונותנים לזה לבעל חוב לא חמש סלעים ולא ברכת הבית וצריכי תמורי כר"ן:

ואי"ה יצחק מכאן שרבו מוסר לו שפחה וכו' לא אתא ר' יצחק למפשט מינה שמותר בשפחה כנענית דבהדיה כתיב אם אדוניו יתן לו אשה אלא הכי קאמר מדכתיב משנה שכר שכיר משמע דבאחר עבודתו הוי שרבו יכול לכופו לעבוד וכן יכול למסור לו שפחה כנענית בעל כרחו: הא אתיא מדעתיה דלית ליה לר' אליעזר הא דר' יצחק דמשמע ליה מכי משנה שכר שכיר דבעל כרחו מוסר לו וכו' דר' אליעזר סבר אי מהתם הוה אמינא אדאייר בעלמא הוא דקא מריצי ליה רחמנא לאדון ומדכר ליה שעבודו בין ביום בין בלילה מדעתו וא"כ אע"פ שהיה בידו שלא לקחת שפחה כנענית ולית ליה הענקה אלא בשנתרצה ליקח שפחה כנענית ואם אינו רוצה אין ביד האדון להכריחו והענקה נמי לית ליה קמ"ל יתן לו בעל כרחו ואפי' לא מסר לו רבו שפחה כנענית אית ליה הענקה כיון שהיה ביד רבו למסור לו: וא"ת מהאי דדרשי רבנן יתן לו ולא למוכר עצמו תיפוק להו דמוכר עצמו אינו נרצע דהא בעי אהבתי את אדוני את אשתי וליכא וכדתניא לקמן רבו אוהבו והוא אינו אוהב את רבו אינו נרצע שנא' אהבתי וגו' ותו אשה אינה נרצעת למה לי קרא תיפוק לי משום דליכא אהבתי את אשתי וגו' בשלמא אשה לא שייך בה אהבתי את וגו' אלא מוכר עצמו דשייך ביה וליכא היכי הוה אמינא שהוא נרצע י"ל אינו מעכב בי' אף במכרוהו ב"ד דזמנין דליכא אהבתי וגו' ופי ליכא אינו נרצע ולא נהיר מהא דאמרינן לקמן עבד עברי כהן שאינו נרצע וכו' וא"ת אין רבו מוסר לו שפחה כנענית תיפוק לי משום דבעינן אהבתי וגומר וליכא ולא אמרינן דכיון דשום כהן אין רבו מוסר לו שפחה כנענית אע"פ דכתיב אהבתי וגומר וליכא לא מעכב וי"ל הכא הוה אמינא במוכר עצמו דנרצע אע"ג דליכא אהבתי משום ג"ש דשכיר שכיר ד"ת: וא"ד דלא אימעיט מוכר עצמו אלא דלא מסר ליה רביה שפחה כנענית בעל כרחיה אבל מסרא מריא ליה וקיבלא דמסר לו מדעתו הוה אמינא אינו נרצע ולא נהירא דודאי שהת' מכולא מילתא אימעיט וכן פרש"י ז"ל דמוכר עצמו אסור בשפחה כנענית: ושב אל משפחתו גבי מוכר עצמו כתיב והנהו ענין למכרוהו ב"ד לפי שאינו ענין למוכר עצמו דהא כבר אמור דכתיב ביה עד שנת היובל וגו': מאי משמע ברייתא דלעיל דקתני באשה בנרצע הוי כבר אמור מאי טעמא פשיטא ליה דושבת' אל משפחתו בנרצע כתיב ומוקי ושב אל משפחתו במכרוהו ב"ד דלמא איפכא הוא וא"ת מאי נפקא מינ' אי האי בנרצע והאי במכרוהו ב"ד מ"מ תרי קראי מייתרי חד לנרצע וחד למכרוהו ב"ד י"ל לא נפק"לן מינה מידי אלא לפרושי לישנא דתנא דברייתא דקא' הרי כבר אמור אתא דפשיטא ליה מתם מעוטיה דקרא דושבת' בנרצע כתיב א"כ י"ל אי לא מפרי' חד מיניהו האי במכרוהו ב"ד והאי בנרצע ניכתו' קרא חד ואתו תרוייהו מיניה דאי מיניהו קא מפקת האי עביד ליה שש והאי לא מטא זמניה דליקנסיה כדמפר' ואזיל וכריכ' וכו' אבל השתא דאפרש לן ממשמעותיה דקרא האי בנרצע והאי במכרוהו ב"ד לא אתו חד מחבריה: איזה דבר שנוהג באיש וכו' זה רציעה וא"ת נימא זו מכירה ב"ד דאיש נמכר בגנבתו ואין אשה נמכרת בגנבת' י"ל ת"מ מכירה נוהגת באשה ודומיא דמכרוהו ב"ד שהביאה מוכרה בעל כרחה והר"א פי' משו' דהרי איש כתיבי בהאי קרא ודרשינן מיניה איזו היא דבר שיש בו שני דברים שנוהגין באיש ואין נוהגין באשה זה רציעה דסביר' לן כת"ק דלעיל דאמ' מוכ' עצמו אינו נרצע ואשתכ' דנרצע יש בו שני דברי' שאין נוהגין באשה רציעה ומכרוהו ב"ד שאין אשה נמכרת ע"י ב"ד ו ושנמכרת על ידי אביה אינה נרצעת ולא נהירא דאיש אל אחוזתו הא לאו בעבד מיירי וא"ת תינח ברייתא דלעיל דקתני אינו נרצע הרי כבר אמור מדרבה בר שילא אלא לדידך דקתני אי במכרוהו ב"ד הרי כבר אמור מאי משמע י"ל משום דקרא גבי מוכר עצמו כתיב ואם אינו ענין למוכר עצמו דכבר אמור דכתי' עד שנת היובל וגו' תנהו ענין למכרוהו ב"ד שהוא שכיר כיוצא בו ולא לנרצע שהוא תושב ולא שכיר תמר' כר"ו: אי נמי אי לא הוה כתיב ושבתם ורואי הוה מוקמינא ושב למכרוהו ב"ד ולא הוה מוקמינא ליה לנרצע משום דכתיב ועבדו לעולם דמשמע לעולם ממש והאי הירו' לא נהירא דהשתא מיהא דכתיבי תרוייהו לא ידענא הי בנרצע והי במכרוהו ב"ד ואדרבה ו ושבתם אית לן לאוקומי למכרוהו ב"ד שהוא כתו' ראשון בפרשה והכי הוה ליה למימר ושב אל וגו' במה הכתוב מדבר אי במכרוהו ב"ד הרי כבר אמור וכו':

ע"כ וא"ס"ד יליף שכיר שכיר מאי קאמר וכו' א"ת ואי נמי לא יליף שכיר שכיר ילמוד עליון מתחתון מה תחתון נגאל בקרובים אף מוכר עצמו נגאל בקרובים י"ל הכתי איכא למדרש ק"ו ממכרוהו ב"ד שאינו נגאל בקרובים ונגאל בשש ועל כרחך ממכרוהו ב"ד הוה דריש ק"ו דאי מוכר עצמו כיון דלא יליף שכיר שכיר אינו נגאל בשש לפום מאי דפירש לעיל במלתיה דת"ק דאמר מוכר עצמו נמכר לשש ויותר על שש שהכל לפי מה שפירש במכירתו ולמה שכתבנו לת"ק נמי שתמיה נמכר לשש משום דקרייה רחמנא שכיר ושכיר דאורייתא שכיר שש הוא: איכא לאקשויי הכא למאי איצטריך ליה למימר והלא דין הוא וכו' והוה ליה למיתי שלה משום דקרייה רחמנא שכיר ומשום

דשכיר

דשכיר שם מקרי שכיר הוה אמינא שהוא נגאל בשש וי"ל אי לאו ק"ו הוה אמינא נמכר סתם לשש הוא נמכ' אבל נמכר יותר על שש נמכ' כפי שנים שהתנה והשת' משום הא"י ק"ו והוה קס"ד אע"פ שנמכר יתר על שש כדין מכירת ב"ד שאי אפשר לקס למכו' אלא לשש והשתא נמי דכתיב וממעט באלה הוא נגאל ואינו נגאל בשש אפשר שאינו ממעט אלא נמכר ליותר על שש שאינו נגאל בשש אלא עובד כפי מה שהתנה ולפ' רש"י ז"ל אם נמכר סתם נראה דאזלינן בתר דמים כפי שיודיעו השנים קדמים יעבוד ואם מכר עצמו לשש או ליותר על שש ופגע בו יובל היובל מוציאו וכפחות משש נמי נראה שהיובל מוציאו : לעולם יליף שכיר שכיר וכ"ע אי יליף שכיר שכיר ליתי עלה משום דהוה אמינא ניליף שכיר שכיר מהנמכר ליסרא' יוצא בשש אף נמכר לגוי יוצא בשש : ר' עקיבה אומר גאולה לשעבוד קס"ד השתא דר' עקיבה אלה דקרא קאי והינו דקא מקשינן מה אלה באלה כתיב · מקרא נדרש לפניו פי' גאול' עצמו נדרשת ללמד על גאולת קרובים שלפניה · ר' עקיבא סבר מקרא נדרש לאחריו פי' ומפר' ביה ר' עקיבה הכי באחרים הוא נגאל ואינו נגאל בקרובים והא דקאמ' ר' עקיבה באלה לשעבוד לאו אלה דקרא אלא הכי קאמ' באלה דקאמרת לשחרור דהיינו קרובים אני אומר לשעבוד ובשאר כל אדם לשחרור ובאלה דקרא אגאולת אחרים קאי · אי הכי הדרן קושיין לדוכתין דודאי משמע באלה דקרא אקרובים קאי חדא דקרובים מיפרשי בפרש' ועוד דאלה לשון רבים משמ' וקרובים כתובים בפרש' בלשון רבים אלא על כרחיך טעמיה דרבי עקיבא משום דמפר' באלה דקרא אם לא יגאל באלה באלו והדר קושיין ל לדוכתין פרי' באלה כתיב אלא בסברא קא מיפלגי וכו' ומשום דמסתברא לה לר' עקיבה דגאול' קרובים לשעבוד דחיק ומפרש באלה דקרא אגאולת אחרי' וה"ק ר' עקיבה באלה דקאמרת לשחרור מסתבר' דגאולתן לשעבוד וא"ת למאי איצטריך להאי טעמא ליתא מר הכי לטעמ' קמא דר' עקיבה סבר מקר' נדרש לאחריו ומ"ה דחיק ומפרש באלה דקרא אגאלת אחרים י"ל הכא דאקשינ' אי הכי באלה למה לי ותריצנ' אי לאו באלה הוה אמינא מקרא נדרש לפניו ולאחריו אשכחן דבין ר' יוסי הגלילי בין ר' עקיבא לא שמיע להו הך סברא דמקרא נדרש לפניו ומקרא נדרש לאחריו כיון דאמר' דאי לאו באלה הוה אמינא דבין לפניו בין לאחריו נדרש : ור' האי ויצא בשנת היובל מהאן מגוי והאי דסבירא להו לר' יוסי ולרבי עקיבה דהאי ויצא בשנת היובל לאו מגוי קאמר אלא אקרובים או מאחרים י"ל משום דלא בעו לאוקמיה לקרא ולאוקומיה בגוי שישנו תחת ידיך מיירי והא ליתא דהא כתיב וחשב עם קונהו וגו' והא ודאי בגוי שישנו תחת ידיך מיירי אלא היינו טעמא משום דהאי ויצא בשנת היובל איותר ליה דאי לאשמועי' שהיובל מוציאו מיד הרי כבר אמור עד שנת היובל יעבד עמו וק"ל לרבי דאמ' ויצא בשנת היובל מגוי למה לי והלא כבר נאמר עד שנת היובל וגו' ואי לאשמועינן שאין בודקין עליו בעקפין הא נפקא לן נמי מדכתיב עד שנת היובל וגו': אסיקנ' דכולי עלמא ילפי שכיר שכיר וא"ת והא בפ' המקבל דף קי"א ע"ב פליגי בה ר' יוסי בר יהודה ורבנן גבי לא תלין פעולת שכיר דמר יליף שכיר שכיר ומר לא יליף י"ל ג"ש דשכיר שכיר דעבדים בלבד שוא

דאסיקנא הכא דכולי עלמא גמרי לה :

דף ט"ו ע"א בשטר מה אחרת מקניא בשטר כו' א"ת אשכחן אמה העבריה הואיל ומתקדשת בשטר נקנית בשטר עבד עברי מנ"ל איתקש עבד עברי לעברי' אשכחן מכרוהו ב"ד הואיל ונמכר בעל כרחו מוכר עצמו מנ"ל יליף שכיר שכיר דהא אסיקנא לכ"ע יליף שכיר שכיר · אבל כ"ע כי אמרי לעיל הניחא למאן דיליף שכיר שכיר אלא למאן דלא יליף כו' והוה משני ר"ו מוסיף על ענין ראשון אמרי לא קשיא לן מוכר עצמו שנקנה בשטר מנ"ל והאי דאמרי לעיל בכסף מנ"ל כי מהקשא דאחרת הוה מצי למחזי שנקנית בכסף · רב הונא אמר אדון כותבו דאית ליה היקשא דאם אחרת וכיון דמהקישא הקשא יליף דינא דשטר קדושין אית ליה ואדון כותבו ונראה דבעי' ביה נמי לשמה כיון דמהקשא דאם אחר' אתיא לן ולרב חסדא דאמר אב כותבו לא בעינן ביה לשמה ואם רצה אדון ליעד מיעד בכסף בתחלה או אם יש שהות ביום כדי לעשות שוה פרוטה מקדשה בכסף שיש לו עליה לר' יוסי בר יהודה אבל לרב הונא דאמר אדון כותבו אפשר דמיעד לה בההוא שטרא דקניה אדון וכי היכי דאמרי' מעות הראשונות לקדושין נתנו הכי נמי אמרינן דהאי שטרא זביני לקדושין נתן · אותם בחזקה ולא בנותיכם בחזקה והא דאיצטריך למדרש מיניה אותם לבניכם ולא בנותיכם לבניכם י"ל דהא נפקא לן מדכתי' לבניכם דהוה מצי למכתב והתנחלתם אותם אחריכם וגו'· שטר הו"ל לרבויי שכן מוציא פרש"י ז"ל להכי נקט שכן מוציא ולא נקט שכן מכניס משום דהשתא איירינן לרב חסדא דאמר אב כותבו וגט דמי ליה דבעל כתיב ליה לגיטא כי הכא דאב שהוא המקנה כתיב ליה א"נ י"ל משום דיציאה בשטר כתיבא והויה בשטר ג"פא לא הויא לה אלא מהיקשא דיציאה א"כ עדיף ליה למנקט שכן מוציא משום דשטר לחודיה מוציא אבל אינו מכניס לחודיה שהאשה נקנית בשלשה דרכים ממורי נר"ו : שכן קונה בנכסי הגר ואע"ג דשטר לא שייך בהו דהא ליכא מאן דליקניה ליה מ"מ מעלם היא אבל חזקה שאין בנכסי הגר קניה אחרת : בשנים דכתיב שש וגו' במכרוהו ב"ד כתיב ואמה העבריה נמי כתיבה בהדיה דכתיב כי ימכר לך אחיך העברי או העבריה ועבדך שש שנים ומוכר עצמו אתי בג"ש דשכיר שכיר · ביובל כתיב עד שנת היובל וגו' ויובל של רציעה ומכרוהו ב"ד ומוכר עצמו כתיב בהו נמי יובל כדתנית לעיל אלא משום דמוכר עצמו :

בשלמא כסף דכתיב מכסף מקנתו והא דלא נקט והפדה משום דמכסף מקנתו עדיף ליה למנקט דביה מפורש לשון כסף א"נ כי איצטריך ליה למתני בכסף ובשוה כסף ודאי בנמכר לגוי איצטריכא ליה דבאמה העבריה לא כתיב בה כסף אלא והפדה כתיב בה דמשמע כל מילי בין כסף בין שוה כסף ונמכר בב"ד אתקש לעבריה ומוכר עצמו אתי מיני בשכיר שכיר אבל בנמכר לגוי דכתיב ביה כסף איצטריך ליה לאשמועי' דה"ה לשוה כסף ולהכי נקט מכסף מקנתו : לימא ליה באפי תרי ז"ל והויה לה מחילה שאינה צריכה קנין דזאת תורת עבד עברי גופו קנוי לו הלכך אם מחל הרב על גרעונו אין גרעוני מחול עד שיכתוב לו שטר שחרור שיקנה לו עצמו בשטר ולאו לאיתויי דגופן קנוי מאם הורתי יש

יד לעצמו אלא גופו קנוי לו למעשה ידיו חמיא דדקל לפירותיו ותבעיא לן מלוה שיש לו עליה משכון ותחל לו הלואתו אם יכול לחזור בו כל כמה דתפיס ליה במשכון מי אמרינן גוף המשכון קנוי למעותיו או דילמא לא דמי דעבד זכי ביה בתורת מכירה ומשתמש בגופו מה שאין כן במשכון שאינו אלא ערבון על ה מעותיו ואם מתל מעותיו פקע ליה שעבודיה דמשכון מהאי טעמא בתרא מסתברא ליה למורי נר"ו שאין יכול לחזור בו ׃ והאי שטר שחרור פי' בו הראב"ד ז"ל דכתיב ביה הרי את קנויה לעצמך לאפוקי ממאי דכת' הר"ר משה ז"ל דכתיב ביה הרי את בן חורין ואת"ת מאי טעמא לא תני שטר במתני' י"ל הני דמדיכ' ניכהו קא חשיב דשנים ויובל וגרעון כסף בעל כרחיה דאדון מפקי' וא"ד דהכ' בברית' פלי' אמתני' ולית' כיון דאיתיה כמי באי' לא קתניפי' היכי דליכ' בן אית' כמי באי' ואת"ת א"כ ניתני מית' אדון באים י"ל כיון דלית' באים אלא היכ' דליכא בן לא פסיק ולא קתני לה גבי יתירי' עליו אמה העברי' דזמנין דאיכ' יתירה עליו מיתת אדון דבאים כמי איתה היכא דליכ' בן דאינו עובד את האח כדכתי' דבר שאין לאקצבה לא קתני א"ת והא קתני והנרצע נקנה ברציעה וקונה את עצמו ביובל ובמיתת האדון י"ל מי קאמרינן דלא תני הכא דבר שאין לו קצבה הכי קאמרי' כיון דבעבד עברי לא קתני מיתת אדון דלא פסיקא ליה דהיכא דאיכא בן עובד את הבן גבי יתירה עליו אמה העבריה לא קתני אלא מה שיתירה עליו דומיה דהנהו דאיש שיש להן קצבה ואת"ת והא גרעון כסף דאין לו קצבה וקתני י"ל הא כל שעתא ושעתא מצי פריק נפשיה ודאוי עכשיו ללות ולגרוע פדיונו ולצאת וכיון דהשת' חזי למפק בגרעונו דבר שיש לו קצבה הוא

עיב אר"ג בן תשע שנים ויום אחד שהביא שתי שערות סימן פחות מכן שומא פי' אם הביא שתי שערות מבן תשע שנים ויום אחד ועודן בו בי"ג שנה ויום א' הוו סימ' אבל אם נולדו בו מקמי תשע אף על פי שעדין לא נשרו הרי זו שומא ולהאך גירסא הא מילתא שיבא דרבי יוסי בר יהודה מתניתא דרבנן פליגי עליה בפ' בא סימן ואמרי דאע"ג דמבן תשע שנים ויום א' נולדו לו ועדין לא נשרו הרי זו שומא אלא א"כ נולדו בו כשהוא בן י"ב שנה ויום אחד שהביא שתי שערות שומא ׃ ואר"ג בת שתים עשרה שנה שהביאה שתי שערות סימן פחות מכן שומא ולא איירי הא מתניתי' בפלוגתא דרבנן ורבי יוסי ׃ מתיב רב ששת ד' וכו' ס"ד דרב ששת דהני ארבעה אינון שנים ויובל ומיתת האדון וסמנין ולא חשיב יובל ב באשה לפי שאין בה כל היובל כמו שהוא באיש דבאיש איכא תרי יובל של רציעה ויובל של תוך שש ובאשה יובל של רציעה לא משכחת לה דהא אינה נרצעת ׃ וכי תימא תנא ושייר והאמר' קתני א"ת ליקשי ליה מאי שייר דהאי שייר י"ל שמא מינה קא מקשה ליה ד דמדכחית למכינא ודאי לא שייר מידי ׃ מיתת אדון לא קתני פי' דסבירא ליה מיתת אדון אין שלוחו מעמך ואין מעניקי' לו מיהו ודאי יוצא במיתת אב אם איתי' גדרם לקים מעניקין לו שהדי שלוחו מעמך הוא ביובל אלא דדבר שאין לו קצבה לא קתני וסימני' יש להן קצבה למטה והיינו דאיכ' בן ת"ק ור' שמעון דת"ק חשיב שנים ויובל ומית' אדון וסימנין דמעניקין להם כדלקמן ור' שמעון אתא לאפלוגי עליה במית' אדון

א"ת למאי דס"ד מעקרא דר' שמעון כמי קא חשיב במיתת אדון היינו ת"ק ומי תימא הא קמ"ל דת"ק מני ר' שמעון היא ליתא דהא ר' מאיר איירי בין מלתיה דת"ק ומילתיה דר' שמעון דשמעת מינה ודאי דהא דר' שמעון לאו פירושא דרישא הוא ושמא יש לדחוק דהוה אמינא דר' שמעון אתא לאשמועינן שאין רציעה ב באשה דהכא הוה אמינא אשה כרצעת מדכתי' גבי רציעה ואף לאמתך תעשה כן וכדאיכפרי' לעיל למלפה מדרישא דאינו ולא אזנה וכ"ע ׃ ואם איתא באש' כמי משכחת לה ארבעה דמ"ש דלא חשיב יובל באשה אע"פ שאין בה שני יובלין מ"מ לעולם יוצאה ביובל ׃ מתיב רב עמרם ושו מעניקי' וכו' ק"ל מאי האי דאז"ל ליה רב ששת למפרך מסיפא מדר' שמעון ושבק רישא דבריתא ולא אקשי מינה י"ל רב ששת סבר ממלתיה דתנ' קמ ודאי איכא פרכא לרישא לקים אחזי אי מסיפא כמי הויא תיובתא וכפקא ליה מינה למקס על פירושא דמלתא דר' שמעון ולברורה במאי דסקיל וטרו עלה א"כ יש לומר רב ששת לא הוה שמיע ליה האך בריתא דשו מעניקין להן יוצא בשני' וכו' אלא אידך הוה שמיעא ליה דתנו רבנן יכול לא יהיה מעניקי' אלא ליוצא בשש מנין לרבות יוצא ביובל ו ובמתת אדון וכו' והתם לא קתני שו ואיכא למימר תנא ושייר ולהכי לא הוה מקשה רב ששת מרישא ואקשי מסיפא דהך בריתא דקתני ד' דתו ליכא למימ' תנא ושייר ואת"ת אכתי מרישא דהך בריתא הוה מצי לאותובי אע"ג דלא תני בה שו ׃ דאי אמרת תנא ושייר מאי שייר דהאי שייר י"ל דילמא ליכא לאקשויי מאי שייר דהאי שייר אלא גבי מתני' אבל בריתא אמתניתין קא סמכה ואורחא דמשיירה תרע דאקשינן והא ד' קתני ולא אקשי מאי שייר דהאי שייר א"כ אי קתני יוצא בשש וביובל ובמיתת אדון ואמה העברי' בסימנין מעניקין להן הוה לן לאקשויי מאי שייר דהאי שייר דכיון דכללי קא פסיק ותני לן אורחא דמתני' ובריתא לשיורי חדא מלתא אלא השת' דקתני מנין לרבות יוצא ביובל ובמיתת אדון וכו' לאו ל למפסק כללי דכולהו קא אתי אלא למילף מקרא שאר שילוחין קא מהדר ואי מרבנן מיתת אדון כ"ש מית' אב דהוי שילוחו מעמך ועוד דמת' האב מק"ו דסימנין נפקא וכיון דמרבי' סימנין מיתת אב אתרבאי ׃ מה לסימנין שכן נשתנה הגוף א"ת שנים ויובל יוכיחו שלא נשתנה הגוף ומוציאין מרשות אדון מה לשנים ויובל שכן מוציאין בעבדים סימנין יוכיחו וכו' ואי אפשר לומר הצד השוה וכו' שאין סימנין מוציאין בעלמא אלא הכי ק"ל שהרי סימנין אע"פ שנשנ' הגוף מרשות האב אין מוציאין ומוציאין מרשות אדון ק"ו למיתת האב דמרשות אב מוציאה שתוציא מרשות אדון י"ל הא מילתא כיתי לה בתורת טעמא ולא בתור' ק"ו דין הוא שאין סימנין מוציאין מרשות אב אעפ"י שנשתנה הגוף דאב לאו ע"י תקת קא זכי ליה בתו ובין בקטנותה ובין בנערותה אזלא וקיימא זכותיה עלוה ומ"ע ליתי שנוי הגוף ולפקא מרשותיה כיון דמשום דבתו היא וחייל זכותיה בגווה אבל דין הוא שיוציאו סמנין מרשות אדון דקטנה זבין ליה וכי מתיי' סימני' גופה אחרינ' היא והאי גופ' לא זבין לוה וא"ת עדין דורש אני ק"ו ומה שם שאין מוציאין מרשות אב מוציאין מרשות אדון מיתת אב שמוציאה מרשות אב אינו דין שתוציא מרשות אדון מה לשם

שכן מוציאין בעבריה בגר דאילונית יוכיח שאין
מוציאין בעבדים ומוציאה מרשות אדון מה לבגר שכן
נשתנה הגוף שם יוכיחו וחזר הדין וכו' הצד השוה
שבהן שמוציאין מעלמא שם מרשות אדון בעבדים
ובגר מרשות אב ומוציאין כאן באמה העבריה בגר
דאילונית ושם אף אני אביא מיתת האב שמוציאה
מרשות אב ותוציא מרשות אדון י"ל בגרות תוכיח לא
מנית אמרת דבגרות דינא הוא דתפיק מרשות אדון
דהאי גופא לא זבין ליה כדכתי' וכ"ע : ענק אמה
העבריה לאביה ואין לרבה שא שכר בטלה לבד ק"ל
סוגיא דפ"ק דבבא מציעא דף י"ב דתנן התם מציאת
בנו ובתו הגדולים ועבדו ושפחתו העבדים הרי שו
שלהן והוי בה והתנן מציאת פועל לעצמו וכו' ומוקי'
לה רבא במגביה מציאה עם מלאכהו דליכא בטלה
אבל היכא דאיכא בטלה הוי של רבו והכ' ודאי מדקתני
ואין לרבה שא שכר בטלה בלבד ש"מ דאף על גב דאיכ'
בטלה מציאתה לאביה ואין לרבה הלא שכר בטלה :
הא מני הכאי היא א"ת לימא כמי ר' אליעזר היא דאמר
מוכר עצמו מעניקין לו ודרים לנולא כבעל חובו כ
כדאיתא לעיל י"ל רבי אליעזר לאו בהדיא קאמר לה שא
שאתה למד מדבריו כן להכי נקט תנאי היא דקא"ל
בהדיא ותנא דרבי אליעזר נמי כתנאי סבירא ליה
ואפי' בפעולת שכיר כדכתיבנא לעיל : יודקרא פר"ח
ז"ל כעין מה שאמרו הויא דרב ושמואל קא חזינ' הכא
כלומר הויא דר' יוסי דמן יוקרת קא חזינא הכא :
ת"ל השלהט וכי תשלחנו פי' לכתוב רחמנא ובשנה
השביעי' תשלחנו חפשי מעמך ולא תשלחנו רקם וכי
תשלחנו חפשי למה לי איותר ליה לרבות שאר שלוחין
להענקה : יוצא בירח ויוצא בגרעון כסף וכו' צ"ע
הרי מעמך למה לי : בורח השלחה בעי פי' ואי הדר
ומשלים שם כי נפיק ודאי מעניקין לו וכל כמה דלא
אתא ואשלים שם פשיטא דאין מעניקין לו ואפי' אם
הענקתו מרובה מכל השיעור שיש לו לעשות ע
עמו אין מעניקין לו ולא עוד אא שכופין אותו להשלי'
שם ואין אומרים תנא עבדה בהענקה דלא אחייב ליה
הענקה כלל עד דמשלים בהדיה :
דף י"ו ע"א כגון שברח ופגע בו יובל שר"א כו'
פי' שר"א הואיל ויובל זמן שילוח לכל
מעניק ליה ונראה דהקשר"א מעניק ליה ושוא ילך
וישלים שיעור ימים שהיה לו להשלים עד היובל או
כפחות לו הענקתו שיעו' השלמה דאיבעי ליה לאשלומי
קמ"ל דאין מעניקין לו ואע"פ שהשלים אחר היובל
עבודת ימים שברח מהם משום דכי מטא יובל לא
אחייב ליה להעניק שלא היה שלוחו מעמך והשתא נמי
דמשלם בתר יובל ימים שברח מהם כי נפיק אין
שילוחו מעמך מחמת שם דהא לא עביד גביה שם שא
שלוחו מחמת יובל שעבר ובהאיא שעתא לא אחייב
ליה בהענקה ואפשר לחלוק על זה ולומר דיובל זמן
חירות לכל הוא ואם ברח ופגע בו יובל אין חייב
להשלים כלום אחר היובל ובהא דאמר ר' מאיר יוצא
בגרעון כסף שלוחו מעמך נראה שמעניקין לו לפי
מה שעבד אם עבד שנה נותני' לו שתי סלעים ושקל :
חלה ארבע ואלה כמי שחלה שם וטעמא דמלתא
כיון שחלה רוב השנים כמי שחלה כל שש
דמי • וא"ד חלה שלש ועבד שלש כיון דשני שכיר עבד
אין חייב להשלים דעיבד שלש אוקרי שכיר דכתי' כי
משנה שכר שכיר עבדך שש שנים שכיר שלש שנים ואם
נפשך לו' לה"ק משנה שכיר לפי שעובד בין ביום ובין
בלילה הרי אומר בשלש שנים כימי שכיר והא דכתיב
כשכיר כתושב יהיה עמך דמשמע שלש שנים פרשו
בעלי התוספות דמוקמינן ליה בחלה שלש • וצ"ע חלה
שש ובשלש מהם עשה מהם מחט אם חייב להשלים
שלש גרסי' בירוש' ברח וחלה חייב להשלים דא"ל אי
היית גבאי לא אבאשת פי' ואפי' חלה שלש ועבד שלש
חייב להשלים • חלה וברח חייב להשלים דת"ל אי
הוית גבאי אתאסית : הא קמ"ל מבכור הוא
דלא בכר כו' נר' דלר' מאיר אע"ג דמכי בכר ליה מן
חד מינא ולעפויי מן חד מינא אבל מכל מין ומין חייב
ליתן לו מקצת ודייקינן לה מדקאמרינן הא בכר ליה
מחד מינא ועפי כו' : דוקא בכר ועפי אבל מ"מ מכל
מין ומין יהיב ליה ותו מדאמר ר' מאיר חמש סלעים
מכל מין ומין שהן כו' דאי לאו הכי לא הוה לי למימר
שא חמש עשרה סלעין כי היכי דא"ר יהודה שלשי' ולא
אמר עשר סלעין מכל מין ומין שהם שלשים סלעים
וא"ת אי הכי כי מקשינן לקמן שא לר' יהודה ור' שמעון
האי צאן גרן ויקב למה לי לשני לי לאשמועי' דלתיב
ליה מכל מין ומין י"ל לר' מאיר דשדינן ריקם אכולהו
ומכל חד וחד עברינן ג"ש בהדי ריקם דגבי בכור
ודאי בעינן דניתיב ליה מכל חד מינא דהא גבי כל
חד כתיבי חמש סלעים אבל לר' יהודה דאמר שלשים
בג"ש דנתינה נתינה ולא שדי נתינה נתינה אכולהו
ודאי כאן גרן ויקב לא אתא לחיובא דליתיב ליה מכל
מין ומין שא לרבות בעלי חיים וגדולי קרקע אתא
ולרבות מיקב פרדות או כספים כדאיל ומפרש לקמן
וכי תימא מנ"ל לר' מאיר דמכי בכר ליה מחד מינה
ולעפויי מחד מינה דלמ' קאמר רחמנא חמש סלעין
מכל מין ומין י"ל מדכתי' תעניק מגרנך וגו' משמע
מקצת כאלך מקצת גרנך ואפשר לו' דלר' מאיר נמי
איבעי למתב ליה כלהו מחד מינא לית לן בה והא
דקתני חמש סלעים מכל מין ומין אגב אורחיה אתא
לאשמועינן דמג"ש דריקם דבכור מייתינן לה דהוי
חמש סלעין ושדינן ריקם אכל מין ומין ושמעינן
מינה דאי יהיב ומתן ליה חמש עשרה סלעי' והא דאמרי'
הא בכר לי מחד מינה כו' לאו דוקא דהוא הדין אי בעי
למיתב ליה כלהו מחד מינא • ונילף ריקם ריקם
מעולה ראיה וא"ת והא אין אדם דן ג"ש מעצמו שא
א"כ קבלה מרבו י"ל ג"ש סתם נתנה ריקם ריקם
נתינה נתינה ולא אתפרש מאי זו ריקם או מאי זו
נתינה ואכריע ר' מאיר דמבכור גמרינן מדכתיב
כאשר יברכך : ונילף נתינ' נתינה מערכין א"תו הא
בערכין לא כתיב נתינה שא בשדה אחוזה הוא דכתיב
ונתן הערכך ביום ההוא וגו' י"ל מ"מ גבי לשון ערך
כתיבה נתינה וצ"ע : ועוד עבד מעבד וכו' פי' אם
תמצא לומר הכא דכתיב כאשר ברכך תופס אני את
המרובה • עבד מעבד הוה ליה למילף ונילף מעב'
חדא דתפשת מרובה וכו' א"ת בתר דשני ליה דלהכי
לא אזלינן לפחות שבערכין משום דכתיב כאשר ברכך
מאי האי דקא מקשה ליה חדא דתפשת מועט תפשת
וכו' י"ל נהי דמשום דכתיב כאשר ברכך אין לומר
בפחות שבערכין אבל אפשר דהיכא דמספקא לן
עיקרא דג"ש אי מעבד אי מערכין לא יליף כאשר
ברכך לתפוס בגניה את המרובה : ועוד וכו' אם תמצ'
לומר דאע"ג דמספקא לן עיקרא דג"ש משום דכתיב
כאשר ברכך אזלינן בתר המרובה דהא מאי הכי אזיל

דבי

ר' מאיר בתר התרומה ואע"ג דמספקא ב"מ דידיה דאיכא למילף מעילה ראיה: א"כ י"ל דמשום כאשר ברכך לא אזלינן בתר חמשים דשלשי' נמי ודאי מתנה מרובה היא וקרינן בה אשר ברכך ולעיל הוא ד דמשעינן כאשר ברכך כתיב משום דשתי כסף דבר מועט הוא וכן הוא דהוה מקשה ואימ' בפחו' שבערכין משנינן לה הכי דמקרי לה למתנה ברכה משמ' דמתנה מרובה היא והיינו דקא מקשינן הכא הרא דתפסת מועט תפסת כלומר דאי משום כאשר ברכך שלשים שקלים ודאי מתנה מרובה היא: ר"ת: ר' שמעון שיכה מיכ' במר א"ת והא מיכה דגבי ערכין לא המשי' היא דכתי' ואם מך הוא מערכך וגו' כפי אשר תשיג יד הנודר וגו' י"ל מ"מ גברא מחייב חמשי' אלא דמשו' דעני הוא לא יהיב אלא כפי השגת ידו: אף כל שישנן בכלל ברכה יצאו כספים א"ת נימא הענק תענק כ כלל מאלהך פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט הכי אין מידי אחריני לא י"ל תתן לו חזר וכלל וא"ת נהוי נמי כלל ופרט וכלל ונימא מה הפרט מפור' דבר הקרב לגבי מזבח כאן לקרבן גרן למנח' יקב לנסכי' אע"פ שאינו ראוי לאישים אף כל דבר הקרב לגבי מזבח י"ל כאשר ברכך פרטא הוא בהדי צאן גורן ויקב הלכך מצאן אתרבו להו כל בעלי חיים בהדי כאשר יברכך ומגורן איתרבו כל גדולי קרקע ואמעיטו להו כספים ופרדות שאינן בכלל ברכה דומיא דצאן וגרן דמשבחן מגופיהו ויקב דאיות' ליה למר לאיתויי כספים ולמר לאיתויי פרדות: ורש"י ז"ל גרים למר למעוטי כספים ולמר למעוטי פרדות ולא נהיר דהא אדרבה כספים ופרדות אימעיטו להו אי לא הוה כתיב יקב כדכתיב ולר' מאיר דאיצטריך ליה צאן גרן ויקב לחמש סלעים מכל מין ממעטינן כספי' ופרדות וכ"ש שאר מטלטלין:

ע"ב הכל לפי ברכה תן לו פי' יותר על חמש עשרה סלעים אם נתברך הבית בגללו הוסף תן לו לפי ברכה: נתברך הבי' בגללו מעניקין לו פי' חמש עשרה סלעים ולא לפי ברכת הבית נותנין לו דעל כרחיך כך הוא דודאי רבי אלעזר בן עזריה לא פליג אכל הני תנאי דלעיל דיהבי שיעורה להענקה: ומה ראית לרבות את הבן ופי' פי' מרבה אני את האח דהיכא דליכא בן עובד את האח אבל היכא דאיכא בן אינו עובד את הבן ואע"ג דליכא אח מיהו ודאי אם הייתי מרבה את האח פשיטא דהיכא דאיכא בן אינו עובד את האח שאין יורש היכא דאיכא בן: מרבה אני את הבן שכן קם וכו' א"ת לימא שכן קם תחת אביו לנחלה וליעידה ולא הוה מצי לאקשויי אדרבה מרבה אני את האח וכו' דהכא תרתי והכא חדא י"ל בתר מילי דאיתנהו בבן וליתנהו באח כלל קא מהדר תלמודא ומשום דהוה אתיא לאוכוחי דאינו עובד את האח ואע"ג דליכא בן לא נקט לנחלה דהיכא דליכא בנים הרי אח יורש מיהו אפי' הכי ודאי שפיר הוה מצי לאכרועי מיניה עודפה דבן מאח דכיון דמ"מ מקדם קדים בן לאח לנחלה שמעת מינה דבן עדיף מאח וגבי עבד עברי כיון דמקרא אחד מרבה ומקרא אחד ממעט שפי מסתברא למעט את האח ולרבו' את הבן מדממעטה לבן ומרביה לאח אבל אע"ג דהוה מצי למנקט לנחלה שבקיה ולא נקטלה אלא מילי דאיתנהו בבן וליתנהו כלל באח ואף על פי שנתן לו מקום להקשות אדרבה מרבה אני את האח וכו' משו'

דהוו להו הכא חדא והכא חדא לא אכפת ליה בהכי דהא שפיר איכא לשנויי כלום יש יבם וכו' ואפש' לומ' דלהכי לא נקט לנחלה משום דבת הוכיח שהבן קודם לה לנחלה ואפי' הכי עובד את הבת דלא ממעטינן אלא אח וכי תימא מנא להו לרבנן דעובד את הבת י"ל מדלענין יבום בן ובת כי הדדי נינהו לגבי עבד עברי נמי בן ובת כי הדדי נינהו ולא נהירא דנהי דבן ובת שוים משו' דלענין יבום אשכחן דכי הדדי נינהו ואע"ג דבן עדיף מבת לנחלה אבל היכא דאתית למעוטי בן ולרבוי אח משום דמקרא אחד מרבה ומקרא אחד ממעט ודאי בן עדיף לרבויי טפי מאח שכן קם תחת אביו לנחלה וליעידה ואי קשיא הא דלא ממעטינן הכא אלא אח וכן בפר' יש נוחלין דף ק"ח דאמרינן דבן ובת שוין לנחל' כיון דלענין יבום כי הדדי נינהו ובמס' ערכין ד"כ"ה ממע' בת גבי מקדיש שדה אחוזה דכאח דמי י"ל שאני התם דכתיב לאיש אחר כל שהוא אחר במקום בן וכדאית' התם: הא מבעי ליה לכדתניא ואף וגו' להעניק א"ת והא נפקא לן לעיל משלחנו וכי תשלחנו לרבות יוצא ביובל ובמית' אדון ואמה העבריה בסימנין י"ל הא משום דק"ל הענקה באמה העבריה מרבינן בה סימנין להענקה מדכתי' וכי תשלחנו דמהרבו מיניה כולהו שלוחין וסימנין נמי מרבינן מיניה באמה העברי' דלא תימא אמה העברי' דוק' בשלוחין דאיתנהו גבי עבדי מעניקין לה כגון ביובל ובמיתת אדון אבל אי לאו ואף לאמתך תעשה כן הוה אמינא אין מעניקין לאמ' העבריה כלל ואע"ג דאיתקש עבריה לעברי הוה מוקמנ' היקשא למילי אחריני כגון לעבד עברי שנקנה בשטר מהקישא ד דעבריה ולענין השביח והכסיף דאתיא אמה העברי' מעבד עברי מהקשא דעבריה לעברי אבל לגבי הענקה לא הוה מקישנא להו משום דכתיב כי משנה שכר שכיר שעבד עברי עובד בין ביום בין בלילה: והא דלא שייך באשה דלא שרא רחמנא למסרה לעבד כנעני והא דאיצטריך בה קרא לעיל למעוטי מוכר עצמו שאין מעניקין לו ולא נפקא לן מדמעטי קרא ממסירת שפחה כנענית י"ל בתר דגלי לן ואף לאמת' תעשה כן להעניק דמעניקין לאמה העבריה אעפ"י שאינה עובדת בין ביום ובין בלילה הוה יליפנא למוכ' עצמו והוה אמינא אע"פ שאין רבו מוסר לו שפחה כנענית מעניקין לו ממו' נר"ו: א"כ הוה אמינ' העניק תעניק לו ולא לה והוה עדיף לי למעוטי אמה העברי' שהוזכרה בפרשה:

ואסיר דאורייתא כי לא בזו כו' אי קשיא הא דתנן חבר ועם הארץ שירשו אביהם עם הארץ והניח פירות מעושרין ושאינן מעושרין יכול חבר לו' לעם הארץ טול אתה פירות שבמקום פ' ואני פירות שבמקום פ' פי' שהחבר רוצה ליטול המעושרין ומותר לעשות כן דא"כ פליגי תרוייהו במעושרין ושאינן מעושרין סוף סוף עם הארץ לא ירצה לעשר את חלקו ליכא משום לפני עור לא תתן מכשול כיון דלא אתא לידיה דהחבר שמעת מינה דאפי' בירושה דאורייתא עד דמטי לא הוי ברשותיה והכא מקשינן אמ"ר ירושה דאורייתא אליפי ע"ז קא שקיל כ"ל התם בחד מינה דאמרינן הוברר הדבר דהני פירות חלקו של חבר הוא ושאינן מעושרין לחלקו של עם הארץ הכא בתרי מילי לא אמרינהו הוברר הדבר דע"ז חלקו של גוי ומעות חלקו של גר בפלגא דע"ז דמי דיקא נמי דקתני עלה

דקסיא

דההיא טול אבל לא יאמר טול אתה חטים ואני שעורי' וכ"ע במעושרים ושאינן מעשרים היכי אמרי' הוברר הדבר והא אי בעי עם הארץ הוה יכיל למימר נפלוג במעושרין ושאינן מעושרין א"כ כגון דלא ידע ע"ה הי נינהו מעשרין ושאינן מעושרין א"נ אפילו ידע מסתמא לא קפיד לחלוק במעושרין דסוף סוף הרי לא יעשר את חלקו כשאינן מעושרין ועוד אינו מחזיק את אביו בחזקת שלא עשר וכיון דודאי ע"ה לא יקפיד בכך אמרינן הוברר הדבר אבל בחיטים דשאניהו דאינשי קפדי לחלוק בכל המילין מעיקרא זכו שניהם בחטים ושעורים ודמי כמאן דאהו לידו דחבר פלגא דחטי ופלגא דשעורי' ואפי' למ"ד אין ברירה במטלטלי' בחד מינה יש ברירה • שמא יחזור לסורו כדי לחלוק עם אחיו דהא אע"פ שיחזור לסורו ישראל משומד הוא ומשעה שנתגייר הוה ליה כקטן ותו לא ירית אבוה מדינא אע"פ שנשתמד ש"מ להכי חיישינן שמא יחזור לסורו משום דקא מפסיד בגירותו יתקוטט בעצמו על שנתגייר ויחזור לסורו מתוך כעסו • ואם החזיר אין רוח חכמים נוחה הימנו טעמא דמלתא כדי שלא יטעה אחרים דמאן דחזי סבר מדינא מהדר ליה ואם לוה ממנו יחזיר לו ב"כ א"כ כדאמרי' בירוש' כל העושה דבר שאינו צריך נקרא הדיוט ורש"י פי' אין מחזיקין לו חכמים טובה ואפשר לו' דכי היכי דלא ליטעו אינשי למחשביה כשר ואם קדש את אחותו ובא אחר וקדשה אתי למשריה לעלמא ולא נהירא דא"כ בהורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה כ"ש דהוה לן למימר אין רוח חכמים נוחה הימנו :

דף חי ע"א כאן שהורתו ולידתו שלא בקדושה פרש"י הא דקתני אין רוח חכמים נוחה הימנו מיירי בהורתו ולידתו שלא בקדושה והא דקתני רוח חכמים נוחה הימנו בהורתו שלא ב בקדושה ולידתו בקדושה דכיון דלידתו בקדושה שויוה רבנן כישראל ועוברא דאיסור דבפ' מי שמת דף קמ"ט דאמר רבא בתאי קני ליהו רב מרי להנהו זוזי אי בירושה לאו בת ירושה הוא כו' איקפד רבא אמר מגברי שנגא לאינשי ומפסדי מינאי אע"ג דרב מרי הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה הוה מהדר ליה רבא התם פקדון הכא הלואה דאי לא מהדר ליה נמצא משלם רעה תחת טובה ולא נהירא דאי משום האי טעמא בהורתו ולידתו שלא בקדושה יחזיר דלא להוי משלם רעה תחת טובה ואדרבה טפי מסתברא דבפקדון דברשותי' דמריה איתיה יחזור • ואי' דבר' דודאי דעתיה דרבא הוה להחזיר לרב מרי אבל היה רוצה דמדינ' לא לחייב כדי שיחזיקו לו טובה בהחזרתו ותהא רוח חכמים נוחה הימנו ומפרשים דבהורתו שלא בקדושה חייב להחזיר שמא יחזור לסורו מתוך שהוא מפסיד בגירותו וגירות אביו אבל בלידתו בקדושה ליכא למיחש שמא יחזור לסורו כיון דבקדושה נולד ולא נהירא דהא מדקתני שנתגיירו בניו עמו משמע שהורתן ולידתן שלא בקדושה וקתני עלה אם החזיר אין רוח חכמים נוחה הימנו • מי כתיב וחשב עם קונהו ולא עם יורשי קונהו וא"ת והא מדאיצטריך למעוטי שאינו עובד שמעינן מינה דבר יורש את אביו דאי לאו בר ירושה הוא פשיטא שאינו עובד את הבן ולמאי איצטריך למכתב קונהו וי"ל דילמא הכא קמ"ל קרא שאינו יורש את אביו דהוה אמינא כיון דאית ליה חיים לירות כתב רחמנא עם קונהו למעוטי בניו לאשמועינן דלאו בר ירושה הוא ולא הדוק ולא עם יורשי קונהו דמשמע דבר ירושה הוא אלא אימא ולא עם קנהו •

מהו דתימא לא ליבטלן הלכתא מיניה פרוזבסוף שם או ליובל נכפיה למכתב ליה גטא וכתב רש"י דלא גרסי' במיתת האדון דהא אע"פי שיעדה קונה עצמה במיתת הבעל ואי למימרא דלגרסי' ליה וכגון דלית ליה בנים ונפלה לקמי יבם דהוה אמינא נכפיה ליבם להלוץ לה א"כ כגון שיעדה לבנו דהוה אמינא במיתת אב תיפוק וא"ת וליתני גרעון כסף ולישמעינן נמי דאם יעדה לא תפוק בגרעון כסף כדאשמעי' בשנים ויובל וכי תימא בגרעון כסף פשיטא דלא נפקא דהא בכסף שיש לו עליה קדשה והרי מחלה כספו כי היכי דתתקדש ליה א"כ בשנים ויובל פשיטא דלא נפקא דהא אקדשה לה בכסף שמחל לה א"כ במעות הראשונות למ"ד לקדושין ניתנו י"ל שנים ויובל דתימלא קאתו הוה אמינא דמפקי לה נמי אף עפ"י שיעדה כיון שע"י מכירה נתקדשה לו אבל בגרעון כסף פשיטא דקרא כתוב בהדיא אם רעה בעיני אדוניה אשר לא יעדה והפדה הא אם טובה בעיני אדוניה ויעדה לא יפדנה • ר"ת • ואינה נמכרת ונשנית אבל עבד עברי נמכר ונשנה בב"ד ומפדינן אותה בע"כ אבל עבד עברי בין שנמכר בב"ד בין מכר עצמו אין מפדין אותו בני משפחה בעל כרחו מנכסיו דכיון דבעל כרחו מפדין אותו הדר אזיל ומזבין נפשיה כדמפרש ואזיל בגנבו ולא בזממו פי' אם העיד על חבירו שגנב והוזם דכתיב ועשיתם לו כאשר זמם והוה אמינא כמאן דגנב איהו דמי כתב רחמנא בגנבתו דמשמע דוקא בגנבתו עצמו אבל אינו לפרש ולא בזממו שאם העיד על חברו שחייב מאתים זוז והוזם שאינו נמכר דהא פשיטא הוא ומאי איריא בזממו דאינו נמכר אפי' גזל אינו נמכר בגזלו בגנבה דוקא נמכר • כאן בגנבה אחת כאן בשתי גנבות פי' בגנבה אחת אינו נמכר ונשנה דנמכר בגנבתו אמר רחמנא ולא נמכר שני פעמים בגנבתו אבל בשתי גנבות נמכר ונשנה א"ל אביי גנבתו טיבא משמע דמשמעתא קאמר דבגנבות נמכר ונשנה אע"פ שעמד בדין על שני גנבות כאחת ומש"ה קמקשה ליה אם עומד בדין על שתיהן כאחת גנבה אחת חשיבי אע"ג דבתרי זמני גנב א"א אמר אביי כאן באדם אחד כאן בשני בני אדם באדם אחד אפי' בשתי גנבות אם עמד בדין על שתיהן אינו נמכר ונשנה אבל בשני בני אדם אפי' הן שותפין וגנב זה כלי של שניהם נמכר ונשנה וה"ה באדם אחד אם עמד בדין על גנבה אחת ואחר עומדו בדין על גנבה זו חזר וגנב שנמכר פעם אחרת וא"ד אע"פ שלא עמד בדין על שתי הגנבות כאחת כיון שלא נמכר עד שגנב הגנבות כאחד כחדא גנבה חשיבי ואינו נמכר ונשנה אלא בשני בני אדם • א"נ באדם אחד אם גנב אחר שנמכר פעם אחרת והיינו דמקשה גנבהו טובה משמע דאפי' גנבות טובא כחדא גנבה היא כיון שלא נמכר גנב ור"י פי' כאן בגנבה אחת בגנבה אחת נמכר ונשנה דכתיב ונמכר בגנבתו עד שישתלם כל גנבתו בשני גנבות אינו נמכר ונשנה ומקשה ליה אביי גנבהו טיבה משמע פי' אפי' גנבות טובא כחדא גנבה איכא לאחשבינהו ולא דנמכר ונשנה כאן באדם א' כו' פי' באדם א' נמכר ונשנה בשני בני אדם אינו נמכר ונשנה וא"ת ואידך יפסיד ויש לומר

מזבינן

חדושי קדושין פרק א

מזבינן ליה פעם אחת ובדמי המכ' פלגו תרויהו וקשי'
להאי פי' הא דתניא גנבתו היא אף שוה חמש מאות
נמכר והא הכא רגיבה אחת מדקתני גנבתו אף וקתני
נמכר דמשמע דנמכר פעם אחת וכי תימא הכי קאמ'
נמכר וחוזר ונמכר הא אמרינן עלה במילתא דיו
שישתכר מחצה ויפסיד מחצה ואפי' מאן דאמר התם
ימכר בה' מאות ויכתב שטרעל עצמו בה' מאות מודה
דאינו חוזר ונמכ' גנבתו ה' מאות ושוה אף אינו נמכ'
דאי אמרת נזבנה בר' וה' שנים ועבדך שש שני' כתי'
ודאי משמע שאינו נמכר פחות ואי אמרת נזבניה
לשש ולהוו חמש מאות דידיה וה' מאות לבעל גנבה
נמכר כולו אמר רחמנא ולא חציו: אמר רבא
בהא זבנה ר' אליעזר לרבנן הני בריתות דלעיל דתני
הרת ואינה נמכרת ונשנת הא עבד עברי נמכר ונשנה
ותנית אידך כיון שנמכר פעם אחת שוב אינו רשאי
מוכרו דמתרווייהו שמעת דאע"פ שאין גנבתו כנגד
ממכרו נמכ' כרבנן אזלי והא דמשני להו רבא אהדדי
אע"ג דכר' אליעזר סבירא ליה מדקאמר בהא זבנהו
ר' אליעזר לרבנן מהדר להו אליבא דרבנן: בגנבתו
אמר רחמנא ולא בחצי גנבתו ורבנן לית להו האי
דיוקא דת"מ השתא בגנבתו נמכר אע"פ שאין כל
גנבתו משתלמת במכירה זו ולרבנן כ"ע אם מכרוהו
ב"ד לבעל הגנבה אי יהיב ליה הענקה דאע"ג דקי"ל
לו ולא לבעל חבו גראה דאי תפיס לא מפקינן מיניה
הלכך לא מפקינן הענקה מבעל הגנבה כיון שלא
נשתלם כל גנבתו: בעל כרחיה דאב אם נפלו לאב
נכסים אחר שמכ' בתו מפרין אותה מנכסי דאב בעל
כרחיה דאב משום פגם משפחה: ה"ג אי הכי עבד
עברי נמי פי' אם נפלו לו נכסים יפדוהו מנכסיו בעל
כרחיה משום פגם משפחה •   וא"ג עבד עברי
נמי נכפיוה לבני משפחה פי' נכפינהו עניים שבבני
משפחה לעשירים לפדותו משום פגם משפחה ולא
נהירא מדקא משני הדר אזיל ומזבן נפשיה ראכן   ב
במכרוהו ב"ד עסקינן דומיא דאמה העבריה שנמכר'
בעל כרחה וכיון דבעל כרחו נמכר אמאי אמרינ' הדר
אזיל ומזבן נפשיה אבל למאי דמפרשינן משום דהוה
אתי למי' דנכפייה לעבד דלפרוק נפשיה בעל כרחיה
מנכסיה איכא לשנויי שפיר הדר אזיל ומזבן נפשיה
ליכ' לפרוקי בעל כרחי' דאב ואם ירצו קרובי' יכולין
לפדות' בעל כרח' דאב ואם דודאי עבד עברי נמי פודין
אותו קרובים בעל כרחיה ועוד דמפרין אותו משמע
מכריחין אחרי' לפדות' מדל' קתני פודין: ומני ר"ש היא
הוה מצי נמי למימ' ר' אליעז' היא וא"ג משום דמסתמ'
קתני דאינה נמכרת ונשנת לא לשפחות אחר אישות
ולא לשפחות אחר שפחות וליתא דליכא למשמע ביה
אינה נמכרת לאישות דא"כ כשנית נמי איירי   ב
באישות וליכא למאן דאמר שאין אדם מוכר את בתו
לאישות ושונה (א"ה כאן נ"ל חסר ונפל על דאמרין)
ע"ב ה"ג   והגרס"י ז"ל בבגדו בה כיון שבגד בה
שוב אינו רשאי למוכרה דברי ר' אליעז'
ר' עקיבא אומר בבגדו כיון שפירש טליתו עליה שוב
אינו רשאי למוכרה במאי קא מפלגי ר' אליעזר סבר
יש אם למסור' ור' עקיב' סבר יש אם למקרא פי' רבי
אליעזר סבר יש אם למסורת ואע"ג דקרינן בבגדו
בחיר' קרי' בה נמי בבגדו בחטף קמץ תחת הבי' והוא
מקור מלשון בגיד' והיה כישמוע ומשומרו את השבעה
בקראי ענני בבלאי אותם וא"ת מ"ט לא אזיל בתר

מקרא ומסורת דהאי מפרשת ביה לשון בגד שהוא טלי'
מקימן תרויהו מקרא ומסורת י"ל פשיטא דקרא
אאביה קאי ואי מפרשת ביה טלית אאדון מהדר   כ
כלומר כיון שפירש האדון טליתו עליה וקרא משמע
בבגוד האב בה דגבי אבקאי דכתיב לא ימשול למכר'
ולא נהירא דהא איכא למימר דמשמע נמי דבבגדו בה
אאדון נמי קאי וכדכתי' בתריה ואם לבנו יעדנה דקאי
אאדון אלא י"ל דפשטיה דקרא משמע בגידה דאי האי
בבגדו לשון טלית משמע הוה ליה למכתב בפרשו בגד
בה ועוד לא הוה ליה למכתב בה אלא עליה כדכתיב
ופרשת כנפיך על אמתך וכיון דריש אם למסור' קרינן
ביה בבגדו לשון בגידה כפשטיה דקרא • ר' עקיבא
סבר יש אם למקרא ובגדו בחירק קרינן הלכך על
כרחיך לשון טלית הוא כמו ותתפשהו בבגדו דאי לשון
בגידה היה נקוד בחטף קמץ תחת הבית כדרך רוב
המקורות מבנין הקל וא"ת והא כתיב בשכבה ובקומה
בשברילכם ופתחו את האולם שהם מקורים בחיריק
י"ל כל אלה זרים הם בדרכי הדקדוק ואין למדין מהן
מלות אחרות וא"ת לעולם לשון בגידה הוא ואינו מקו'
אלא שם דבר הוא כמו ובגד בוגדים בגדו י"ל שהם
בגד טלית משמע ולא אשכחן בגד שם דבר אלא בגד
בוגדים לחוד ושאני התם דמדכתיב בגד בוגדים הרי
מפורש שהוא לשון בגידה דמלת בגדים מלמדת עליו
אבל סתם טלית משמע ועוד דאי לשון בגידה הוא
הוה ליה למכתב לשון מקור ולא שם דבר והיה הלשון
מתוקן יותר דהייא אמרת שהוא שם דבר מלשון בגידה
ופירושו בבגידתו בה לאו אורחיה דקרא למכתב הכי
וכיון דאשכחן דר' עקיבא אזיל לטעמיה וס"ל יש אם
למקרא דתנן ר' עקיבא אומר מנין לרביעית דם הבא
משני בני אדם מתים שמטמאה באהל שנ' ועל כל
נפשות מת לא יבא וכו' כדאיתא ריש פרק קמא   ד
דסנהדרין דף ד ור' אליעז' נמי מוכחא סוגיא דבכורו'
דף ל"ד דס"ל יש אם למסורת דאיפליגו התם רבי
אליעזר ורבנן בתרומה טמאה וקאמר ר' אליעז' יניחנה
במקום המוצנע דמשמרת תרומתי קרינן דמשמ' שתי
תרומות אחת תרומה טהורה ואחת תרומה טמאה
ומקשינן התם למימר' דר' אליעזר סבר יש אם למקר'
והתניא בבגדו בה וכו' ר' שמעון סבר יש אם למקר'
ולמסורת ק"להאי דקס"ד בפ"ק דסנהדרין דר' שמעון
סבר יש אם למקרא בסכות בסכית בסכות הרי כאן
שש וכו' ולא דריש מסורת דבסכת כתיב והכא דריש
מסורת י"ל היכא דמשמעותיה דמסורת מפיק   ת
ממשמעותיה דקרא דריש מקרא ולא דריש מסורת
אבל היכא דמצית למדרשינהו לתרויהו דרשי' להו' :
ואית דגרסי אפכא בבגדו בה כיון שפירש טליתו
עליה שוב אינו רשאי למכרה במאי קא מפלגי רבי
אליעזר סבר יש אם למסורת פי' ולפי המסורת אי
אפשר לקרות בגדו בחירק דמדלא כתיב ביה יו"ד ולא
בגדו בחטף קמץ מדלא כתיב ביה וא"ו אחר קמץ
חטף דחטף קמץ במקום חולם הוא ואע"ג דלא אשכח'
בשום דוכתא וא"ו אחר קמץ חטף י"ל כולם כמו חסרים
דבחולם כמו אתה מוצא בכמה מקומות שאינו מביא
עמו וא"ו ובודאי השלם ראוי להביא עמו וא"ו אלא על
כרחין לפי המסורת שאין בבגדו בלא יוד ולא וא"ו
ראוי לקרות בבגדו בסגול ליכא למשמע ביה אלא טלי'
ור' עקיבא סבר יש אם למקרא ובגדו בחירק קרינן
ואיכא למשמע ביה בגידה והוא מקור כמו בשכבה

ובקומה

ובקומה ובפתחו את האולם וא"ת הא איכא למשמע
ביה נמי בגד ממש י"ל פשטיה דקרא בבגידה משתמע
וכדכתיבנן לעיל ולא נהירא כלל וקי"ל לר' אליעזר נהי
דלפום מסורת ראוי לקרותו בבגדו האבבגדו בסגול
נמי איכא למשמע לשון בגידה ומה בין גזרת בגד
תכלת לבגד בוגדים והרי שניהם בשקל אחד והו
קשיא לגרסא זו הא דמקשינן לקמן והא אין אדם מוכ'
את בתו לשפחות אחר אישות בשלמא אי ר' עקיבא
סבירא ליה הכי מקשינן מדר' עקיבה דהלכתא כותיה
לגבי ר' אליעזר אלא אי ר' אליעזר הוא דס"ל היכי ת
מקשינן מדר' אליעזר לסתמא דבריתא

ויעוד נשואין עושה או אירוסין עושה פי' מי
אמרינן נישואין עושה מידי דהוה אמסר
האב לשלוחי הבעל או דילמא התם מסר לה לשום אישו'
הכא לא מסר לה לשם נשואין אלא לשום מכירה ואפילו
למ"ד מעות הראשונות לקדושין נתנו לא דמי דהכא
אם לא ירצה לייעדה הרשות בידו • למאי נ"מ ליורשה
וליטמא לה הא דלא אמר נמי לחנק דאי אמרת נשואין
עושה הבא עליה בחנק ואי אמרת אירוסין עושה הבא
עליה בסקילה ולר' יאשיה דאמר איכא דר' מאיר דאמר
ומתו גם שניהם עד שיהיו שניהם שוים הבא עליה
פטור י"ל משום דלר' יונתן איכא דר' מאיר לא נפקא
מינה מידי דס"ל דקטנה מאורסה מסקילה ממעט לה
קרא אבל חנק חייב ולהכי לא נקט חנק ונקט מאי
דנ"מ לדברי הכל • והא דלא נקט נ"מ לאכל בתרומה
משום דלמשנה ראשונה לא נפקא לן מינה מידי לעולא
דאמר שמא ימזגו כו' דאפי' תימא אירוסין עושה ליכא
משום שמא ימזגו כיון דאינה בבית אביה וכדאמרי'
בפ' אע"פ אי הכי הגיע זמן נמי התם היכא תיחור
לה ולרב שמואל בר יהודה נמי דאמר משום שמפון
אפשר דלא נ"מ מידי למשנה ראשונה דאפילו תימא
אירוסין עושה כיון דאיתה ברשותיה מבדק בדיק לה
ואפשר דכיון דהשתא לא יהיב לה מזוני מחמת קדושין
דאפי' אם לא יעדה הוה יהיב לה מזוני לא אכשת ליה
לבדקה אבל למשנה אחרונה ודאי נ"מ דאינה אוכלת
בתרומה עד שתכנס לחופה ואם ייעד אירוסין עושה
אינה אוכלת בתרומה • ובהא נמי אפשר לו' דלמשנה
אחרונה נמי אכלה בתרומה שאין זו בדיקת חוץ כיון
דברשותיה היא • והא דלא אמר דנפקא מינה למעשה
ידיה משום דודאי אפי' תימא אירוסין עושה מעשה
ידיה יש לו דהא הגיע זמן דכל אימת דבעי מצי לייעדה
ולהכניסה לחופה • והא אין אדם מוכר את בתו
לשפחות אחר אישות פי' דר' עקיבא דאמר הכי ור'
אליעזר דפליג עליה שמותי הוא והלכה כר' עקיבא
ומכאן ראיה לגרש"י ז"ל ולאידך גירסא דגרסי' לעיל
כיון שפי' טליתו עליה כו' דברי ר' אליעזר יש מתרץ
דלהכי קא מקשינן הכא איבא דר' אליעזר משום דר'
אליעזר איירי בהך ברייתא וקתני ושוין כו' • וליתא
דאי גרס בה ר' אליעזר למסקנא דמוקמינן היאך
ברייתא לרב נחמן בר יצחק כר' עקיבא קשיא דהא
קתני ושוין שמוכרה כו' • ור' אליעזר הא סבירא דאין
אדם מוכר את בתו לשפחות אחר אישות ולדידן נמי
דגרסי לקמן מוקים לה כר' אליעזר דאמר לשפחות
אחר שפחות אישות הוא דלא כו' קשיא היכי הוה ס"ד
לאוקומא בקדושי ייעוד והא ר' אליעזר ס"ל כיון שבגר
בה שוב אינו רשאי למכרה והכא קתני ושוין כו' אלא
על כרחין לא גרסי' ר' אליעזר אלא ר' אלעזר והוא ר'
אלעזר בר' שמעון • וא"ת היכי מתוקמא הך ברייתא
כר' עקיבא והא ר' עקיבא ס"ל אין קידושין תופסין
בחייבי לאוין ומ"ש אלמנה לכ"ג מקרובים דהא שו
ושו אין תופסין בהם • וכי תימא כי הוה מקשינן והא
אין אדם מוכר את בתו לשפחות אחר אישות לאו
לאוקומה כר' עקיבא הוה אתי' אלא לאוקומה כרבי
שמעון ליתא דהא אמרינן לא בקדושי ייעוד ולר"ש
אינו מוכרה דהא סבירא ליה שאין אדם מוכר את
בתו לשפחות אחר אישות ולא לשפחות אחר שפחות
י"ל כי הוה מוקמינן לה כסברא דר' עקיבא דאמר
אין אדם מוכר את בתו לשפחות אחר אישות הוה
סבירא ליה לתנא דברייתא כר' עקיבא בשפחות את'
אישות ופליג עליה בהדא דסביר' ליה קדושין תופסין
בחייבי לאוין: הכא בקדושי ייעוד ואיבא דר' יוסי
בר יהודה וכו' וייעוד אירוסין עושה ושאני אירוסין
דידה מאירוסין דאביה כר' עקיבא סבירא לן דאמ'
לשפחות אחר אישות הוא דלא מצי מזבין אבל לשפחו'
אחר שפחות מצי מזבין לה והא דאמר ר' עקיבא כיון
שפירש טליתו עליה בקדושין דעלמא קאי דשו אחר
אירוסין דידה יכול למכרה והכי כיון שמסרה למי
שנתחייב בשארה וכו' ולעיל לא אוקימנ' לה בקידושין
דעלמ' אלא סביר' לן נישואין עושה אבל השת' מוקמינן
לה הכי אע"ג דסביר' לן אירוסין עושה מדקתני ושוין
שמוכרה אלמנה וכו' דמשמע דבתר קדושי ייעוד יכול
למכרה לשפחות וצ"ע מ"ט דהנא דברייתא דמפלי' בין
אירוסין דידיה לאירוסין דידה ומוקמינן בבגדו בה
בקדושין דעלמא ולא מוקים בקדושי ייעוד בשלמ' אי
סבירא לן ייעוד נישואין עושה משום הכי מוקמינן
קרא בקדושין דעלמא אלא אי סבירא לן אירוסין עושה
אמאי אזדקקינן לאוקומה בקדושין דעלמ' ושמ' מפ'
דפשטיה דקרא אאביה קאי ואי בקדושי ייעוד מוקמ'
לה כיון דמעות הראשוני' לאו לקדושין נתנו על כרחין
אחרון קאי: בשלמא אירוסין מאירוסין שאני א"ר
דקידושי נערה בסקילה ביגרת בחנק' ולא נהירא אלא
הכי פי' אי בני אירוסין דידה מאירוסין דידיה ואמרי'
באירוסין דידה שהאב רשאי למכרה אין תימה נרב'
זה דכי היכי דהדרה לרשות אביה למעשה ידיה ולהפ'
נדריה הדרה נמי לרשותיה למהוי רשאי למכרה אבל
באירוסין דידיה שוב אינו יכול למכרה כיון דאיהו
גופיה מסרה לאישות אלא אי אמר' נישואין עושה אבל
בנישואין דידיה היכי הדרה לרשותיה דאב למוכר' כיון
שאינה חוזרת לרשותו למעשה ידיה ולמציאתה ולהפ'
נדריה • ועוד בית אביה כתיב דשמעת מינה ד
דמשנכנסה שוב אין לאביה רשות בה לשום דבר:

דף יט ע"א בנו כל דהו ומזכה הוא דזכי רחמנא
לייעד אע"ג דלאו בר קנייה הוא
או דילמא בנו דומיא דידיה ובדידיה פשיטא לן דגדול
הוא כיון שקנה אמה העבריה דאע"ג דפעוטות מקחן
מקח וממכרן ממכר במטלטלין עבדא כמקרקעי דמי
ואפי' עבד עברי וכדאמרי' בריש פרקין א"כ מצינו
נכסים שיש להן אחריות נקנין עם נכסים שאין להם
אחריות כו' • איש פרט לקטן פי' הראב"ד ז"ל פרט
לקטן פחות מבן ט' שנים ויום אחד ביאתו ביאה
ונהרגת על ידו כדיליף התם מרבוי ואיש פרט לאשת
קטן אפילו בן תשע שנים ויום אחד דלאו בר אישות
הוא ופחות מי"ג קטן מקרי אבל לגבי ביאה הוי גדול
מבן תשע שני' ויום אחד ואם בא על אשת גדול נהרגת

על ידו וקשיא ליה להרא"בד מ"ט לא פליג ותני יכול שאני ממעט אף בן תשע שנים ויום אחד ה"ל ואיש כדרדים בכמה דוכתי בתורת כהנים ופי' דלמפערל לקטן אתי קרא שאם פחות מי"ג ובא על הערוה פטור דהוה אמינא בעריות לחייב כיון שנהנה ולא נהירא אלא מאי אינו מיעד מאי ממעט ליה קרא ומכי יקח איש נפקא איש ולא קטן · דמדאורייתא חזיא ליה שהיא זקוקה לו ועומדת קמ"ל · ק"לי דהכא משמע דמיתה הוא דקא ממעט ליה אבל אשתו היא לכל דבר לפסלה מן האחים וקם תחת אחיו לנחלה ובמסכת יבמות דף כ"ג אמרי' ביאת בן ט' כגדול כמאמר שויוה רבנן והא דאמרי' יבמה יבא עלי' אפי' כל דהו אשכחת' בעלמא היא וכי תימא השתא קמ"ל קרא דלאו אשתו היא א"כ הוה מקשי אביי אלא מאי אינו מיעד מאי קא ממעט ליה קרא ליתני ליה דהשתא קמ"ל קרא דאינו מיועד י"ל הכי השתא אי קדושי ייעוד דקטן קא ממעט הוה לאשמועינן שאין האדון יכול ליעדה לבנו קטן בעל כרחיה דאב ומדקא ממעט לה גבי מיתה ודייקינן פרט לאשת קטן משמע דבדין ייעדה ואשתו היא אבל גבי יבמה כיון דמ"ת אית ליה זיקא בגוה אשתו קרי לה וקמ"ל השתא דלית לה דין אשתו :

תרתי פרש"י ז"ל תרתי דלא צריכן דכיון דאין ייעוד אלא בגדול פשיטא דאין ייעוד אלא מדעת וסרא"בד ז"ל פירש תרתי דסתרן אהדדי מדקאמר אין ייעוד אלא מדעת משמע מדעת אע"פ שהוא קטן מעיקרא ומשני מה טעם קאמר וכו' לפי שאין ייעוד אלא מדעה ודעת קטן לאו כלום הוא ורב נחמן בר יצחק אמר אפי' תימא לקדושין נתנו נראה דה"ה דלרבנן מתרץ לה דסבירא להו נמי צריך למדה וה"ק אפי' תימא לר' יוסי בר יהודה מעות הראשונות לקדושין נתנו וכי תימא א"כ תני הא לא רבנן ולא ר' יוסי בר יהודה שאני הכא דאמר רחמנא יעדה ואע"ג דלקדושין נתנו צריך ליעדה בין לרבנן בין לר' יוסי אומר אדם לבתו הקטנה צאי וקבלי קדושיך לאו מתור' שליחות דהא אין שליחות לקטן אלא אומר לה הריני מתקבל כסף שתקבלי ותתקדשי בו לפלוני והיינו דאמ' ליה תן מנה לפלוני בתי והתקדש לך פשיטא דמקודשת דאפי' אומר ליה תנהו לכלב מקודשת והא לא איצטריכינן למפשטיה מדר' יוסי בר יהודה ד דסבירא היא כיון דאפומיה חסר ממונא אלא כי איצטריכינן לר' יוסי בר יהודה למי שאומר לבתו צאי וקבלי קדושיך דהוה אמינא כיון שאינו אומר למקדשה תנהו לבתי אינה מקודשת קמ"ל דכיון דא"ל צאי וקבלי קדושין כי מקבלה להו כמאן דמטי כסף לידיה ודוקא בכסף דאע"פ שאין שליחות לקטן כסף ניתן למחילה והריהוא כאלו התקבל וכיון דחסר אידך ממונא בהני קדושין ולדידיה ניחא ליה ובמצותו קבלתו מקודשת אבל בקידושי שטר אינה מקודשת :

לאו א"ר יוסי מעות הראשונות וכו' וכיון דבאומר לבתו צאי וקבלי קדושיך מצי האב למהדר ביה כל זמן שלא קבלם הכא בעל כרחיה דאב מייעד לה דרחמנא זכי ליה לאדון שלא יוכל האב לחזור בו ועל מנת כן מכרה לו האב וא"ת מאי דגבי ייעוד דמי כמאן דאמר ליה אב לבתו צאי וקבלי קדושיך דילמא כמאן דא"ל לאדון תן פרוטה לבתי ותתקדש לך דמי י"ל הא כתיב ייעדה מלמד שצריך ליעדה דלא ס"ל לרב נחמן בר' יעקב כרב נחמן בר יצחק דאמר לקדושין נתנו

וגזרת הכתוב הוא דצריך ליעדה אלא מדינ' צרי' ליעדה שמקדש במלוה שיש עליה משכון מקודשת וכו' פי' במלוה דידה שהניחה לו משכון עליה דהוה אמינא אף על גב דקדשה במשכון דידה אינה מקודשת דלאו דעתה אקניית גוף המשכון אלא דעתה אמלוה שהוא מוחל לה כיון דמשכון דידה הוא וכי הוה בידיה דידה הוה קמ"ל רב נחמן דודאי דעתה אמשכון מדר' יוסי בר' יהודה דהא באמה העבריה לא אמרי' דדעתה אמחילת שוה פרוטה שיש לה לעשות אלא דעתה על קניית גופה וא"ה מי דמי עבד עברי שהיה קנוי לרב אבל משכון שאין גופו קנוי למלוה אם משכנו בשעת הלואתו דלמא אין דעתה על קניית המשכון ותפשוט מינה דמשכון נמי קנוי כעבד עברי ואם מחלו אינו מחול י"ל ז"ל בתר עיקר טעמא לאו אמרת באמה העבריה לאו דעתה אמחילת מלוה אלא על קנין גוף שהיה משועבד עליה הכא נמי דעתה על קניית משכון שהיה משועבד על ההלואה ועוד אטו נשי דינא גמירי דנימא מדע ידעה דגופה קנוי ואדרבה היא סברא גופה קנוי לאביה בלבד שהוא זכאי בהפר נדריה ובקידושיה אלא שמשועבדת עד שם לעשות מלאכ' עם האדון ולא שיהא גופה קנוי לו בכך וא"ת השתא דא"ל הרי את מקודשת לי בשוה פרוטה שאני מוחל לך היכי מקדשא והא אינו יכול למחול שעבודה שעליה במחיל' בלא שטר י"ל כיון דא"ל שתתקדש לו בהוה מחילת איכא לשון קדושין בשטר לשויה למחילתו מחיל' גמורה ולאקדושי ביה ועוד דבההיא מחילה נמי גופה קנוי לו שהיא אשתו ומקנין לקנין מעייל לה דמעיקרא היא גופה קנוי לו והשתא נמי גופה קנוי ולא אפקה מרשותיה במחילת פרוטה דנימא דלא תקניא בלא שטר ממו' כר"ו והכי תרתי ממרי דרבא אמ' רב נחמן נראה דהלכתא כינהו כיון דרבה קא פסיק להו דלאו אתא לאשמועינן לר' יוסי בר יהודה דינא הכי הוה ליה למימר לר' יוסי בר יהודה אומר אדם לבתו וכו' מדקאמר אומר אדם וכו' מדר' יוסי בר יהודה נראה לפסק הכי קאתי ופשיט ליה מדר' יוסי בר יהודה כשמע לרבנן והגאון ר' יצחק ז"ל השמיט כ"ז דאומר אדם לבתו קטנה וכו' וצ"ע :

ע"ב אומר לה בפני שנים הרי מקודשת לי וכו' הרי את מיועדת לי אע"ג דבזה בעלמ' אסתפק לן הרי את מיועדת לי מהו התם משום דאיכא למימ' למלאכה קאמר לה אבל הכא כבר היא מיועדת לו למלאכה אלא ודאי לקדושי' קאמר לה א"כ שאני הכא דאית ליה קנין הגוף בגוה ומ"ה מקדשא בלשון ייעוד בעלמא : ונוהג בה מנהג אישות שאינן רשאי ל לשעבדה אלא מה שיא עושה לו משקל משם סלעים שתי וכו' כדתניא בת' אע"פ דף ס"ד אבל שפחתו אם עשתה לו כשיעור הזה אין בידה להתבטל שאר השבוע אלא לעשות בצמר ונותן לה מעה כסף לצורכה · ואפי' סמוך לשקיעת החמה דסבירא להו מעות הראשונות לקדושין נתנו ומקדשת מעכשיו במה היא מתקדשת סמוך לשקיעת החמה שהרי קבל דמי כספו אבל השתא דאמרינן דמתקדשת היא מעכשיו ממילא הוי מה שפשתה עמו עבודת חנם דהא כבר איקדשא ליה משעת נתינת מעות הראשונו' : משל למאן אימא לר' יוסי בר יהודה וכו' שוה פרוטה אין אי לא לא לרב אמר רב נחמן דסבירא ליה דטעמיה דר' יוסי בר יהודה דבעי שיעור פרוטה משום דקסבר מעות

הראשונות לאו לקידושין נתנו ולאו משום דכתי' והפדה שפיר קא מקשינן הכא דהיכי מצי למימר דלר' יוסי בר יהודה מקודשת לראשון כיון דמעות ראשון לאו לקידושין נתנו · אבל לרב נחמן בר יצחק דאמ' לעולם קסבר ר' יוסי מעות ראשונות לקדושין נתנו ומשום דכתיב והפדה הוא דבעי' שיעור פדייה : צ"ע מאי דאינה מקודשת מעכשיו לר' יוסי דילמא לעול' מקודש' מעכשיו וגזרת הכתוב הוא דאתחלת פרוטה אחרונה של שש אם תרצה לייעדה · וכי תימא הא בהדיא קאמר ר' יוסי בר יהודה באידך ברייתא שחק באדון ומקודשת לשני מכל מקום הא דמקשי תלמוד' מדקאמ' ר' יוסי בר יהודה אם יש שהות ביום וכו' לאו קושיא היא וי"ל הכי קא מקשינן היכי יהיב ר' יוסי בר יהוד' סימנא למלתיה משל זה והא לא דמו אהדדי דגבי יעוד איכא שעתא בתוך שש דאיילי בה קדושין שכי כגון אם יש שהות ביום כדי פדייה וקדשה אחר ובמשל דהרי את מקודש' לי מעכשיו לאחר ליום ליכא שעתא דאיילי בה קדושי שני כלל וכן נראה מפר"שי עוד י"ל על כרחיך לר' יוסי בר יהודה אינה מקודשת מעכשיו דליכא למימר גזרת הכתוב היא דבעי שיעור פדיה אתא לאשמועינן דאע"ג דמעות הראשונות לקדושין ניתנו אינה מקודשת מעכשיו אלא הוי כמאן דא"ל פרוטה שיש במעות או מדמי פרוטה אחרונה שיהא לה לעשות עמך תהוי מקודשת משעה שתרצה לייעדה ואם אין שהות לעשות עמו שוה פרוטה השתא שאין לו שוה פרוטה ביד האב אבל אי אמרינן דמתקדשת מעכשיו שיעור פדייה למה לי מתו' כר"ו : משל לרבנן ופרש"י ז"ל משל לאומר וכו' הא דאמר ר' יוסי בייעוד הוא כאומר לאשה וכו' שאם באת לדון דין אותו' לאשה וכו' למוד אותו מדין ייעוד פשיטא האי דינא דאומר לאשה וכו' למוד אותו מדין ייעוד לרבנן מהו דתימא הא לא אמר לה מעכשו גבי ייעוד ואפי' הכי כמאן דא"ל דמי ומקודשת מעכשיו ובעלמא כמי אם אמר לאשה הרי את מקודשת לי אחר שלשי' יום אימ' כמאן דאמר ליה מעכשיו לאחר שלשים יום דמי קמ"ל דדוקא באומר מעכשיו אמרינן דמקדשת לראשון דגבי ייעוד קוא דמקדשה מעכשיו דהא לא א"ל לאחר שלשים יום אלא מסתמא מעכשיו נתן ליה המעות לשם קדושין דלבמרו כל שעתא דבעי ליעוד תוך שש וא"ת מאי קמ"ל מתני' היא באידך פרקין י"ל מדינו ייעוד למדה ר' וסתמא במתני' וא"ת והא קי"ל במעכשיו ולאחר שלשים יום דצריכה גט משניהם וי"ל הכא לא חר"י ליה אלא למילף מדין ייעוד דבמעכשיו אע"ג דאכתי לא בתרי קדושין אם קדשה אחר מקודשת לראשון והא דצריכה גט משניה' התם משום דמספקא לן לאחר אי תנאה היא אי חזרה היא אבל אי אמר לה הרי את מקודשת לי מעכשיו לשלשים יום ודאי אינה צריכה גט משני ויש לפרש עוד משל לאומר לאשי וכו' דין ייעוד ילפי רבנן מדין אומר לאשה וכו' פשיטא דדמי ליה מהו דתימא הכא גבי ייעוד אינה מקודשת כיון דלא אמר לה ולא נהירא כלל דהיכי הוה מצי ל לאקשוי פשיטא כיון דר' יוסי בר יהודה פליג עלה : תנא אידך וכו' שחק באדון ומקודשת לשני דברי ר' יוסי בר יהודה ואפילו לרב נחמן בר יצחק דאמר לר' יוסי מעות הראשונות לקדושין נתנו מקודש' לשני דלאו למימרא דמקודשת מעכשיו אלא הרי זה כמאן דא"ל בתי מקודשת לך משעת ייעוד ושילך ונפקא מינה לשפחות אחר אימות דאי לקדושין נתנו הוי אישות דידיה ונפקא מינה נמי לשפשע מינה או מ"אדם לבתו קטנה לאו וקבלי קידושין דאי לקדושין נתנו ליכא למפסע לה מדר' יוסי בר יהודה כדכתיבנא לעיל · משל לאזן שימא לרבנן משום דתני לה בברייתא' גבי מליתהו דרבנן הוה ס"ד דמשל לרבנן ולעיל כמי דהוה תני ליה למשל גבי מלתא דר' יוסי בר יהודה הוה ס"ד דמשל לרבי יוסי בר יהודה · פשיטא דהרי את מקודשת לי לאחר שלשי' יום ובא אחר וקדשה מקודש' לשני כי היכי דאמר ר' יוסי גבי ייעוד מהו דתימא וכו' הא מלתא מפרשא שפיר לרב נחמן בר יצחק דאמר מעות הראשונות לקדושין נתנו לר' יוסי בר יהודה והכי פי' מהו דתימא לר' יוסי מעות הראשוני' לאו לקדושין נתנו וכיון דלא הוזכרו קדושין בשעת המכירה אלא השתא הוא דמקדש לה ודאי אם קדשה אחר קודם שיעדה מקודשת לו שהוא ראשון אבל היכא דאמר לה לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שלשים יום הוה אמינא דכמאן דאמר ליה מעכשיו ולאחר שלשים דמי קמ"ל דאפי' לר' יוסי מעות הראשונות לקדושין נתנו ולא שתהא מקודשת מעכשיו אלא שתהא מקודשת לכשירצה כדכתיבנא לעיל ומשום הכי מדמי להא דינא דאומר לאשה וכו' דהא הכא אע"ג דלקדושין נתנו כיון דלא מקדש לה השתא ולא אמר ליה כמי הרי את מקודשת לי מעכשיו לכשתרצ' ליעד אם בא אחר וקדש' עד שלא יעדה מקודשת לראשון ושוב אינו יכול ליעד אבל לרב נחמן בר יעקב דאמר מעות הראשונות לר' יוסי בר' יהודה לאו לקדושין נתנו קשיא לן אומ' לאש' וכו' לדין ייעוד הכא מעות לקדושין נתנו והכא לאו לקדושין נתנו והשתא הוא דמקדש לה וי"ל הכי קאמ' ר' יוסי אפי' אי מעות הראשונות לקדושין נתנו ליכא למימר דמקודשת מעכשיו מדאצריך רחמנא שיעור פדייה שלא מקדשה הוא לכשיעדנה וכן הדין באומר לאשה וכו' דהשתא יהיב לה קדושין ואינה מקודשת אלא לאחר שלשים ואם בא אחר וקדשה תוך שלשים מקודש לשני :

האומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת וכו' הרי זו מקודשת ותנאי בטל ואע"ג דר' מאיר בעי תנאי כפול והכא כמי כפיל ליה לתנאו ואומר לה הרי את מקודשת לי ע"מ שאין לך עלי שאר כסות ועונה ואם יש לך עלי שאר כסו' ועונה לא תהא מקודשת אפי' הכי מקדשה דכיון דמדינא דאורייתא יש לה עליו שאר כסות ועונה כמתנינן בדברים דמי וכמתנה בדברים שאי אפשר לקיימן וכיון דתנאי שהוא רוצה לקדשה אמרי' דמקודשת והוי אישות ועקר ליה לתנאיה : ר' יהודה אומ' בדבר של ממון תנאו קיים פרש"י כגון שאר כסות דאיתיה למחילה אבל עונה דצערא גופה לא מחלה · ור"ת ז"ל פי' דכל דבר הנאה מחלה ולא אתא לאפוקי אלא על מנת שלא תזקק ליבם והכי איתא בירושלמי בשלהי פרק השוכר את הפועלים דגרסינן התם כיצד דבר שלממון א"ל הרי את מקודשת לי ע"מ שאין ליך עלי שאר כסות ועונה ע"מ שלא תהא זקוקה ליבם תנאו בטל : מאי לאמה מאי עביד ליה וא"ת והא אצטריך לן לכדרב הונא אמר רב מנין שמעשה הבת לאביה שנ' וכי ימכר איש את בתו לאמה וכו' מדאקיש בתו לאמה שמעת מינה דרב הונא ומדקרי ליה אמה שמעינן דפעמים שאות מוכרה לאמה בלבד וצ"ע :

דף כ ע"א בקרובים סבר לה כרבנן דאמרי כו' ור"א אף על גב דמרבי פסולין וקרובים אם התנה שלא ליעד תנאו בטל כיון דראוי ליעד ור"מ סבר אפכא דעדיף לן לאוקומי לאמה לרבון מהתנה שלא ליעד דתנאו קיים מלאוקומי למכור. קרובים דלא חזו ליעודי דקאמר מעקר ליה דין יעיד ומודו רבנן היכא דאיכא בר יעוד והא דתנא אין מוכרה לא לאביו ולא לבנו כשאין לאביו בן מיירי דליכא בר יעוד א"נ האי תנא סבר דאפי' היכא דאיכא בר יעוד פליגי רבנן • אי מההיא הוה אמינא כתיב ליה דמי עיניה ונפיק דלא גרע מעבד כנעני קמ"ל בגופו נכנס בגופו יצא כלומר כמו שהוא שלם בגופו יצא דהיינו בשנים ויובל ובגרעון ולא כמו שהוא חסר ואי מהאי הוה אמינא כתיב ליה דמי ונפיק דלא גרע מעבד כנעני בגופו יצא קרינא ביה כיון דאשלים דמי עיניה כמאן דנפיק שלם דמי קמ"ל לא תצא כו' דאיתר ליה ועל כרחך אתא לאשמועי' שאינו יוצא כלל בראשי איברים • כדרשינהו לאומרא מר' יוסי בר חנינא כי טוב לו עמך ואע"ג דהאי קרא בנמכר לישראל כתיב אתי נמכר לגוי מנמכר לישראל בג"ש בשכיר שכיר ועוד בנמכר לגוי נמי כתיב ביה לא ירדנו בפרך לעיניך וסמיך ליה וכי תמכרו ממכר א"ת מנ"ל דמשום אבקה של שביעית הוא דלמא משום זריעה ועדור וכשות הוא י"ל מדותיו של הקב"ה מדה כנגד מדה לפי שנשא ונתן בפירות שביעית להשתכר ולקרויה ממון לסוף מתמסכן וא"ת והא לא מתוקמא הא קרא במטלטלין של בעל הבית דכתיב המוכר ולוקח לא תאנו ובעל הבית אין לו אונאה אם נתאנה לוקח ודכותא איכא לאקשוי בפ' הזהב דף נ"א דאמרינן התם איצטריך למכתב לוקח ואיצטריך למכתב מוכר דאי כתב רחמנא לוקח וכו' אבל מוכר דאוזורי קא מוביד אימא לא וקמ"ל ועלה אי האי מוכר תגר הוא היכי קאמר דאוזורי קא מוביד ואי בעל הבית הא קי"ל דאין לו אונאה ואיכא לאדחוקי ולאוקמא בבעל הבית ובצרורי מיהו הכא איכא לתרוצי דאע"ג דקרא לאו במטלטלין של בעל הבית מיירי מדסמך רחמנא וכי תמכרו ממכר לשביעית רמז לך הכתוב שאם נשא ונתן בפירות שביעית לסוף מתמסכן ומוכר את מטלטליו: שני לגר ולא לגר צדק כו' וא"ת מי כתיב ונמכר לגר ותושב לגר תושב כתיב והיכי דריש מינה גר צדק וגר תושב י"ל לעיל מינה כתיב וכי תשיג יד גר ותושב עמך וכי כתיב בתר הכי ונמכר לגר תושב ודאי לגר צדק נמכר תחלה ואח"כ לגר תושב:

ע"ב היכא דעבד ליה תרתי ופש ליה ד' וכתיב ליה ד' מכסף מקנתו בין השבח בין הכסיף כתיב ליה דמי ארבע לפי כסף מקנתו והיכי דעבד ליה ארבע כתיב ליה דמי תרתי כפי דמים שיש לו עכשיו בין השבח בין הכסיף וגזרת הכתוב היא וא"ר כתיב ליה ארבע מכסף מקנתו כפשטיה דקרא ד"א פשו ליה שנים רבות או שנים מועטות יהיב ליה לפי רוב השני' ולפי מיעוטן וכי כתיב מכסף מקנתו לאו לענין השבח והכסיף כתיב אלא לאשמועינן בכסף הוא נקנה ואינו נקנה בתבואה וכלים ולא נהירא כלל דלא"ל לאשמועי' אם עוד רבות וגו' ואם מעט וגו' כיון דכתיב וחשב עם קונהו • נגאל לחצאין או אינו נגאל כו' ולא מיבעיא ליה אם לוה וגואל דפשיטא ליה דאינו לוה וגואל מדכתיב או השיגה ידו ונגאל ולא מקרי השגת יד אלא אי פריק בפשיטא מנכסיה דיליה א"נ דקא

יהבי ליה במתנה ואף על פי שנגאל בקרובים היכא דאיכא פריקנפשיה לא למפרק נפשי' בהלואה דהשיגה ידו בעינן • לקולא אמרי' לחומרא לא אמרינן פרש"י ז"ל לאקולי גבי עבד אמרי' דאין נגאל כגון זבניה במאתן והב ליה מאה פלגו דמיה ואכסיף וקם על מאה אבל אי אוקיר וזל והב ליה פלגו דמיה והדר אוקיר אמרי' דנגאל לאלתר דאי אמרת דאין נגאל הויא חומרא עליה כדמפרש' ואזיל וא"ת מי איצטריכא ג"ש לאשמועי' דאין נגאל לחצאין לקולא גבי עבד • ועוד אי גמרי' ג"ש לגמרי גמרי' לה בין לקולא בין לחומרא אין נגאל לחצאין י"ל ג"ש הא איצטריכא לן למילף שדה אחוזה מעבד לענין השבח והכסיף כדאיתא בערכין דף ל' והראב"ד ז"ל פי' לקולא אמרינן ג"ש דגאולתו גאולתו לקולא דשדה אחוזה כאמרה לענין השבח והכסיף ולא גמרינן להחמיר גבי עבד ולמילף משדה אחוזה דאין נגאל • את"ל נגאל לחצאין הא דלא אמר אביי השתא דאמרת אין נגאל לחצאין משכחת לה לקולא ומשכחת לה לחומרא משום דודאי פשיטא דבין לקולא בין לחומרא אין נגאל לחצאין כיון דדרשי' קרא דנגאל כלו אמר רחמנא ולא חציו אבל משום דהוה קאמר רב הונא בר חנינא או דילמא לקולא אמרינן לחומרא לא אמרי' אתא אביי לפרושי אימת הויא קולא וחומרא • ולפי' הראב"ד שפי' לחומרא לא אמרי' דלא במיירי לא לג"ש דגאולתו גאולתו למגמר עבד עברי משדה אחוזה השתא אתא אביי למימר דאע"ג דהוא ס"ד דנגאל לחצאין ש"מ להא ודאי הוה גמרי' לה משדה אחוזה דכיון דאקיל רחמנא גבי עבד בענין השבח והכסיף איתלן נמי לאקולי גבי בגאולי' לחצאין • המוכר בית בבתי ערי חומה נגאל לחצאין כו' הו"ל למבעי מינה נמי אם לוה וגואל או אינו לוה וגואל דגבי שדה ודאי אינו לוה וגואל דכתיב ביה והשיגה ידו ונגאל ש"מ בעינן מיניה בזלת חצאין וה"ה לוה וגואל תדע דרבנן ור' שמעון בלוה וגואל נמי פליגי • או דילמא היכא דגלי גלי היכא דלא כו' וא"ת כי אבעיא ליה לעיל לרב הונא בר חיננא גופיה בעבד עברי אם נגאל לחצאין כו' מ"ש דקאמ' או דילמא לקולא אמרי' כו' ולא קאמר או דילמא היכא דגלי גלי כי הא ליסנא דנקט הכא י"ל הכא אי אמרת נגאל לחצאין השתא דלא במיירי כלל ג"ש דגאולתו גאולתו במוכר בית בבתי ערי חומה בהדי גאולתו דשדה אחוזה ולהכי אמרי' היכא דלא גלי לא גלי כלום דלית לן במוכר בית בבתי ערי חומה ג"ש דגאולתו גאולתו ואשתכח דלא גלי הכא כלל אבל גבי עבד עברי אפי' אי לא במיירי ג"ש לגאולי' חצאין גמרי' לה לענין השבח והכסיף גבי שדה אחוזה ומש"ה לא שייך למי' היכא דלא גלי לא גלי כיון דמ"מ איתא לג"ש • ממדרשו של ר' שמעון נשמע והא דלא אמ' מתלתיהו דרבנן למדנו שאין לוה וגואל כו' דתני חדא אין לוה וגואל כו' ומתרצינן הא ר' שמעון הא רבנן י"ל משום דלא בפי' קאמר ליה ר' שמעון איצטריך ליה לרב ששת טפי לאשמועינן דממדרשו למדנו שלוה וגואל כו' מה טעם לפי כו' מיקו אי לאו דכתב רחמנא אם גאול יגאל הוה אמינא דאין לוה וגואל מק"ו פרתכי' לקמן:

דף כ"א ע"א מוכר בית בבתי ערי חומה יוכיח ואין לוה וכו' וא"ת דילמא לעולם ר' שמעון נמי הוא ואי לאו דכתיב אם גאול יגאל הוה אמינ' דמוכ' בית בבתי ערי חומה אין נגאל לחצאין דגאולתו גאולתו משדה אחוזה גמר אבל השתא

דכתיב

דכתיב ואם גאול יגאל דרשי' דקרא במוכר בית בבתי
ערי חומה כמי כימא שנגאל לאלאין כיון שהורע כחו
שאם מלאה לו שנה תמימה נחלט ולא נגמר גאולתו
גאולתו משדה אחוזה י"ל משמע' הא דקאמ' מוכר בית
בבתי ערי חומה יוכיח וכו'. הכין סבירא ליה אפילו
השתא דכתיב אם גאול יגאל דאי לא אמר לה שא למאי
דהוה ס"ד אם לא הוה כתי' אם גאול יגאל לא הוה עביד
מינה תוכיח דמשמע דהא מלתא דקושטא היא אלא
הוה קאמר עבד עברי יוכיח: עבד עברי יוכיח ק"ל
כיפריך בברייתא מה לשדה אחוזה שכן הורע כחו
וכו' אמאי נקט בית בבתי ערי חומה יוכיח ולא נקט
עבד עברי יוכיח כיון דסוף סוף לא סליק בדין ק"ו
שא בהדי עבד עברי ועוד נדרשיה לק"ו מעבד עברי
לחודיה ומה עבד עברי שיוצא בשש וביובל אין נגאל
לאלאין מקדים שדה אחוזה שאם הגיע יובל ולא נגאלה
חוזרת לכהנים ביובל אינו דין שאין נגאל לאלאין ולא
תבית למפרך מידי: ותו קשיא לית לן מהאי ק"ו
דעבד עברי מוכר בבע"ת שאין נגאל לאלאין ואמאי
איצטרי' לקמן למימר כי כתיב' גאולתו אאלאין הוא
דכתיב' ותו קשיא אי כתי' כמי אם גאול גאל היכי הוה
מייתינא מקדים מק"ו דשדה אחוזה והא הוה ליה שדה
אחוזה ועבד עברי שני כתובים הבאין כאחד דלכתוב
רחמנ' עבד עברי דאין נגאל לאלאין ולא בעינן שדה
אחוזה דמק"ו אתי ומה עבד עברי שיפה כחו לגאל
בכל שעה אין לוה ונגאל לאלאין שדה אחוז' שהורע כחו
לגאל מיד לכ"ש וכ"ע והא דתני' אם גאול יגאל מלמ' שלוה
וגואל לאלאין קשיא ליה להראב"ד ז"ל מיהא דתנן
במסכת ערכין אמר הריני נותן דבר זה שנה בשנה
אין שומעין לו אלא נותן לו כולו כאחד וי"ל התם דלא
מצי למימר הריני נותן סלע ופונדיון ותהא תבואה
זו שלי דבעי' דמה שיגאל יגאל עד היובל דכתיב וחשב
לו הכהן את הכסף על פי השנים הנותרות עד שנת
וגו' אבל אי אמר הריני נותן דמי אלו השני' הנותרו'
עד היובל בהא דרשי' הכא דגואל לאלאין תואם גאול יגאל
המוכר בית בבתי ערי חומה נגאל בקרובי' וכו':
א"ל אין נגאל ומקדים שדה אחוזה כמי נר'
דנגאל בין בקרובים בין באחרים מאי לאו לרבות בתי
ערי חומה ועבד עברי ואע"ג דקרא תתנו לארץ כתי'
ביה מרבויא דבכל מרבינ' כל מילי: וכי יש לך אדם
בישראל שאין וכו' וא"ת דילמא בגר שאין לו גואלים
איירי גר לית שדה אחוז' וכי תימא דירית ליה ם
מאשתו שדה אח' זה מחמת אבותיו לית ליה וקרי' כתי'
ומכר מאחוזתו משמע אחוזת אבותיו וכדכתי' ואל
אחוזת אבותיו ישוב א"כ לא דחקינן לה לקרא לאוקומי
בהכי דהא הוה מצי כמי לאוקומיה בשיש לו גואל ואין
לו נכסים שא דלא בעי לאוקומי' לדחוקי בהכי. א"נ
י"ל להכי דריש מיניה ר' יהושע לגאול' קרוב: רשות
דאי לאו הכי מאי קמ"ל והוה ליה למכתב וגאל את
ממכר אחיו או השיגה ידו ומצא כדי גאלתו כדכתיב
גבי עבד עברי הנמכר לגוי או השיגה ידו ונגאל שא
ודאי כי לא יהיה לו גואל אתא לאשמועי' שהרשות ביד
גואל שלא לגאל: ר' אליעזר אומ' וכו' והא דכתיב ואיש כי
לא יהיה לו גואל מוקים ליה כגון שאין נכסים לגואל:
שא למ"ד לרבות בתי ערים מאי בכל פי' לכתו' רחמנ'
ובארץ אחוזתכם ואיצטרי כמי מינה בתי ערים ושדה
אחוזה לקבען חובה פי' דבכל ארץ אחוזתכם משמע
שדה אחוזה ובתי ערים לקבען חובה ואפי' תימא

דלא משמע' ביה שא שדה אחוזה דגבי שדה אחוזה כתי'
בתי ערים אתו מיניה דהא כתי' על שדה הארץ יחשב
ואם אמרת לרבות עבד עברי איצטריך בכל מ"מ
קשיא דהא קתני מיהא לרבות בתי' דמשמע דבתי'
אתי מרבויא דבכל. כן נראה מפרש"י ז"ל וכי' נומר
דכיון דלא איצטרי' בכל לרבו' בתי חצרי' ושדה אחוז'
לעבד עברי הנמכר לגוי נמי לא איצטריך לקבעו
חובה דמק"ו אתי ומה שדה אחוזה שהורע כחו לגאל
מיד קבע בו חובה גאול' קרובי' עבד עברי שיפה כחו
לגאל מיד לא כ"ש וליכא למימר דלרבות עבד עברי
הנמכר לישראל אתא לאשמועינן דנגאל בקרובים דהכ'
הוה אמינא יגאלנו ליה ולא לאחר. הא ליתא דכיון
דאמרת לרבות בתי חצרים ולקבען חובה עבד עברי
נמי דומיא דבתי חצרים קא מרבי ליה לקבעו חובה:
והכי סוגיא דשמעתין דכי אתינן לאוקומי האי עבד
עברי בעבד עברי הנמכר לישראל מוקמינ' לרבות
בתים בתי ערי חומה דלהוו דומיא דעבד עברי ל
לאשמועי' גאול' קרובים דלא כתיב' בהו וכי מוקמינ'
ליה בעבד עברי הנמכר לגוי מוקמי' בתים בבתי
חצרים ד"ת: הכא נמי לקרוב קרו' קודם ק"ל תרי יגאלנו
יתירי למה לי וכ"ע: או דילמא יגאלנו לזה ולא לאחר
כ"ע תלת מיעוטי למה לי בשלמ' תרי מיעוטי צריכי
דאי לא כתב שא חד הוה מוקמינ' ליה מכרוהו ב"ד
דעבד איסורא אבל מוכר עצמו דלא עבד הוה אמינא
דנגאל בקרובי' אידך מיעוט' למה לי וי"ל כיון דלא
מיתר ליה יגאלנו דמלשתן מצרך צריכי לרבות כל ה
הגאולות שנגאלות כסדר הזה ומדלא כתיב יגאל וכתיב
יגאלנו דרשי' לזה ולא לאחר איכא למימ' אידי דכתיב
באחד יגאלנו למדרש מיניה לזה ולא לאחר כתב נמי
יגאלנו באידך ואפי' לרבי יהושע דלא מצי לרבות
מובכל ארץ אחוזתכם שדה אחוזה לקבעו חובה משו'
דכתיב ביה כי לא יהיה לו גואל ואם שנו ענין לשדה
אחוזה תנהו ענין לעבד עברי הנמכר לגוי:

ע"ב לקרוב קרוב קודם א"ת והא בשדה אחוזה גופיה כתיב ובא גואלו הקרוב אליו ותניא איכ' למדרש הקרוב קרוב קודם כדדרשי' בפ' יש נוחלין לשארו הקרוב אליו קרוב קודם י"ל התם דסדר נחלת כתיבי ביובל:

לעולם לעילמו של יובל ואע"ג דמושבתם איש אל אחוזתו חזינן לה דאי לאו ושבתם הוה
אמינא לעולם ממש השתא מיהא דכתיב ושבתם אי גלי
לן דלעולם לאו לעולם ממש שא לעולמו של יובל וא"ת
ויהא נקנה בכסף ובשטר מק"ו ומה עבד עברי שנקנה
בכסף ובשטר אינו נקנה ברציעה זה שנקנה ברציעה
אינו דין שנקנה בכסף ובשטר י"ל מה לעבד עברי
שכן יוצא בכסף ובשטר וכ"ע שטר וכסף בנרצע תו
ק"ל יהא עבד עברי נקנה ברציעה מק"ו ומה נרצע
שאינו נקנה בכסף ובשטר נקנה ברציעה עבד עברי
שנקנה בכסף ובשטר אינו דין שנקנה ג"כ ברציעה
וי"ל הא כתיב אם אמר יאמר העבד עד שיאמ' כשהוא
עבד א"כ ורצע אדוניו. כתיב שהוא אדוניו בשעת
רציעה. וחכ"א אין עבד עברי כהן. כי' קבלה הוא
בידינו שאין עבד עברי כהן נרצע מפני שנעשה בעל
מום ואי במלת ריצעין הא אינו נעשה בעל מום אבל
יודן בר' סבירא ליה שעבד עברי כהן נרצע. וא"ד
לעולם יודן בר' ס"ל דאין עבד עברי כהן נרצע לאו
מטעמיהו דרבנן דלדידי' כיון דאין רוצעין שא במילת
אינו

אינו נעשה בעל מום אלא משו' דאין רבו מוסר לו שפחה כנענית דכיון דהוא חרום לא שנא כהנים ול"ש ישראל אלא ודאי נהכי אינו נרצע מפני שנעשה בעל מום ׃ ולקחת כלל כו' כללא קמא וכלל בתרא אין נריכי' לפרש דהוה מצי למכתב ונתת באזנו ובדלת והכא ידענא דברציע' מיירי כיון דכתיב בקרא אחרינא ורצע אדוניו את אזנו במרצע ׃ ומ"ט מיעט שם הקשה מורי נר"ו תמאי איצטריך פרטא למעוטי שם תולקח' כשק' דבר הנקח ביד והרץ ע"כ איצטריך למכתב מרצע דאי כתב ולקחת ונתת באזנו ובדלת הוי ונתת כלל מוסיף על הפרט ואיתרבו נהו כל מילי ואפי' סם וליכ' למימ' ככתר ולקחת באזנו ובדל' ולא שייך למימר ולקחת באזנו אלא ונתת באזנו ׃ ועוד י"ל דמולקחת ונתת לא הוה ממעטינ' סם דהא קרינ' ביה כמי ולקחת ונתת דמעיקרא נסיב ליה ויהיב ליה על גבי אוזן ׃ המרצע מרצע גדול ק"א דהמרצע דריש דהמרצע גופיה ת איצטריך לכלל ופרט

בי׃ פליגי בביאה שניה רב אמר מותר שואל ואסהרי אסתרי ולא אמר הכא הואיל וחדום הוא וכו' כדקאמרי' לעיל משום דגיורת לכהן בלאו דלישראל שריא משו' הכי ליכא למימר הכא ל"ש כהן ל"ש ישראל ת"ר וראית בשביה בשע' שביה פי' במלחמ' מותרת אע"ג דלא נתגיירה אבל שניה אסורה עד שיעשה בה כל המעשים האמורים בפרש' כפרת"ם ז"ל ׃ והא דקאמר והבאתה מלמד שלא ילחננה במלחמה לאו למימר' דביאה ראשונה אסירה ליה במלחמה אלא שלא ילחננה במלחמה בהרבה ביאות קאמ' ׃ ורש"י פי' דביאה ראשונה נמי אסורה לו עד שתתגייר והא דתניא הכא וראית בשביה בשע' שביה לאו דשריא בשעת שביה אלא ה"פ בשע' שביה ולא ם שנשבית לשום שפחו' ואח"כ חשק בה א"כ אם חשק בה קודם לכן והא דקתני מוטב להם לישרא' שיאכלו בשר התמותות כיון שנתגייר בעל כרח' קרינן בה בשר התמותה והא דאמ' שמע כל היכא דקרי' בה והבאתה אל תוך ביתך קרינן בה וראית בשביה ה"פ כל היכא דקרינן בה אל תוך ביתך דהיינו בביאה שנעשת כבר אשתו קרינן ביה וראית בשביה דהיינו ביאה ראשונה דמחמת חשק שחשק בה בשעת שביה שריא ליה אלא אי קשיא לפרש"י ז"ל הא קשיא בפ' כ"ב דף כ"א גבי תמר דקאמרה ליה לאמנון ידעתי כי לא ימנעני תמך המלך ׃ דבת יפת תואר היתה ואם לא בא דוד על מעכה אלא לאחר שנתגיירה אחותו גמורה היא אלא ודאי קודם שנתגיירה בא עליה דוד אבל בירושלמי אשכחן פלוגתא בהא מילת' דגרסי' התם ר' יוחנן שלח להו לרבנן תרין מילין אמרין משמיה דרב ולית אינון כן אתון אמרי' משמי' דרב יפת תואר לא הות' בה אלא ביאה ראשונ' לבד ואני אומר לא ביאה ראשונ' ולא ביאה שניה אלא לאחר כל המעשים הללו ואח' תבוא אליה ובעלת' לאח' כל המעשי' הללו׃ אשת ואפי' א"ת אי קשיא הא דדרשי' בפ"ד מיתו' דכ"ת אשר ינאף את אשת רעהו ופרט לאשת אחרי' אלא אין אישו' לגוי ואמאי איצטריך קרא הכא לרבות אשת איש ובי תיתא נהי דלית ביה מיתה אבל אית ביה לאו הבא מכלל עשה דכתיב ודבק באשתו ולא באשת חברו והא איכא מאן דאמר בפ' אין מעמידין גזרו עליהם משום נשג"ז אבל משום אישות לא ואפילו לת"ר משום נשג"ז ׃ מדרבנן הוא דגזור עלה ולא מדאורייתי' י"ל השתי הוא

ת

דאשמועי' קרא דאפילו איסורא לית בה משו' אישו'׃

דף כ"ב ע"א ולקחת ליקוחין יש לך בה וא"ת פשיטא דכיון דנתגייר׃

יש לך בה ליקוחין י"ל הוא אמינא דכיון שנגיירת בע"ב לא תפסי בה קדושין והראב"ד ז"ל פי' לקוחין יש לך בה שאם בא אחר וגזלה ממנו הוי גזל והיינו דתניא בפ' ד' מיתות על הגזל גנב וגזל וכן ביפת תואר גוי בישרא' אסור פי' ישרא' שלקח יפת תואר במלחמ' אע"פ שלא בא עליה עדין חייב עליה גוי משו' גזל ׃ אם אמר יאמ' עד שיאמ' ושנה פי' יאמ' בתחלת פרוט' אחרונה ושנה בסוף דבעינן שיאמר כשהוא עבד ושיאמר בסוף פרוטה אחרונה כדכתיב לא אצא חפשי ולא מאם יאמר קא דרים שיאמר ושנה אלא מהני קראי ופרושי קא מפרש טעמ' ואזיל עד שיאמר ושנה מ"ט משום דכתי' העבד עד שיאמר כשהוא עבד וכו' ׃ וא"ר דבתחל' פרוט' ראשונ' צריך שיאמר ושנה ובסוף הפרוטה יאמר פעם שלישית משום דכתיב לא אצא חופשי ׃ רבו אוהבו והוא אינו אוהב רבו אינו נרצע שנ' כי אהבך הוא מצי נמי למנקט אהבתי את אדוני ושמא י"ל כי אהבך ואת ביתך שמעי' שפי דבעי' שיהא אוהב רבו וביתו ׃

ע"ב ׃ ירצע בשניהם פר"ת ז"ל ,דכתיב יד העדים תהיה בו בראשונה

כנעני פי' גוי אחד משאר האומות חוץ משבעת עממין ׃ שמכר עצמו לישרא' או שנשבה וקראו ישרא' וקראו כנעני על שם שנקרא כנען עבד דכתי' ארור כנען עבד עבדי' וגו' וא"ר כגון גבעונים או אחד מן האומות שלא הורשו ישרא' אפי' עבד כנעני תוזר לבעלים פי' לעולמו דליפוק לחירות ליובל ת"ל לעולם ושתת' לעולם תמם דגבי נרצע דכתיב לעול' אי לאו ושבתם הוה אמינא לעולם ממש ועיד ע"כ האי לעול' לעולם ממש הוא דאי לעילמו של יובל לשתו' קרא מיניה ולא לכתוב לעילם ואנא לשדה אחוזה קא מקשינ' לה כמי דהדרה לבעלים ביובל ׃ מנלא דליתא במטלטלי ואפי' לר' יוחנן דאמר מעות קונות מ"ת בתר דתקינו רבנן משיכה כסף ליתה במטלטלין ׃ עבד כנעני נקנה במשיכה דגופו קטי לרבו כחמורו ומשיכה שייכה במדי דגופו קנוי ממש ומ"ה תקינו רבנן ביה משיכה אבל בעבד עברי לא שייכא משיכה שאין גופו קטי לו ממש אלא גופו קנוי למעשה ידיו ׃ הנעיל לו מנעלו והוליך וכו' הנעילו א"ר הנעילו דרישא שחלץ מנעלו וא"ר דתרויהו חדא כינהו דלשדורא דמרחץ הדר ונקט הנעילו בתר הלבישו ׃ אלא מעתה שפחה תקנה בביאה בפ' התניא כתבו הגאונים ז"ל שהבא על שפחתו הרי זו יוצאה לחרות שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ודוקא שפחתו שהיא קנויה אבל הכא שעדין לא קנאה ביאה לא מהניא בה מידי והא דקא מקשי' אלא מעתה מעיקר' כמי הוה ליה לאקשויי הכי דהגביהו הוא לרבו דכולי עלמא קנאו והא דפסיט' ליה דאין שפחה כנענית נקנית בביאה פר"ש דפסיט' ליה מדתניא ומה שפחה כנענית שאין ביאת' מאכילתה בתרומה וכו' ׃ ועוד משכבי אשה כתיב אלא אית לך הכא' שלא כדרכ' א"כ הק"א משכבי אשה כתי' וכיון שהקשה הכתוב אין לנו לחלוק בדין ביאה כדרכ' לשלא כדרכה ׃

דף כ"ג ע"א ה"ג ואיכ' דאמרי קטן הוה וכדאב' שאול פי' אי הוה גדול לא הוה

אמרי'

אמרי' זה פירש למיתה וזה פירש לעבדו' אי אית הוה זכי בנכסיה במיתת רב יהודה אי קטן הוה וכדאבא שאול דסביר' ליה קטנ' כל המחזי' בהן זכה בה' וא"ד קטן הוה ולאחר מיתה אחזיק וכדאבא שאול מיהו אי מחיים אחזיק ביה אפי' גדול זכה בו דהא פי' למית' וזה פיר' לעבדות ור"שי ז"ל גורס דלא כאב' שאו' פי' הא דאיצטרי' ליה למ' זוטר' לאחזוקי ביה מחיי' דלא כאבא שאול דלאבא שאול כיון דקטן הוה לאחר מיתה נמי הוה מצי למזכי ביה ולא נהירא דדילמא מר זוטרא להכי אחזיק בו מחיים כדי שלא יחזיק בו אחר: ועוד דהלכתא כאב' שאול וכן פסק הגאון ר' יצחק ז"ל במס' גיטין דר' יהושע ב"ל קאי סתם כאב' שאול ואע"ג דר' יוחנן פליג עליה הלכתא כר' יהושע ב"ל לגביה דר' יוחנן:

בכסף קבלת רבו גרמה לו וכיון דמהאי טעמא אתינן לה ודאי אפילו עומד וצוח יצא לחירות ולא פליגי רבנן עליה דר' מאיר בעל ידי אחרים הלכך ודאי משמע דהלכתא היא דבכל ע"י אחרי' ואפי' עומד וצויח: נהי נמי דלא מדעתו מכדי שמעי' להו וכו': א"ת ליסבי ליה דהכי קאמ' ע"י אחרים לא אם עומד וצווח לאפוקי מדר' מאי' דסבירא ליה קבלת רבו גרמה לו ובעל כרחו מקנה ליה ליתא הרא מדקתני בכסף ע"י עצמו דוקא ע"י עצמו אבל לא ע"י אחרי' כלל ואפי' מסתמ' ועוד אימא סיפה ובשט' ע"י אחרים מ"ש דבשטר קתני ע"י אחרי' דזכו' הוא לעבד וכו' והא דקתני בכסף ע"י עצמו הא קמ"ל דיש קנין וכו' לאפוקי מדר' מאיר דאמ' ע"י עצמו לא · ובשטר לא איצטריכ' רבנן לגלויי דעתיהו דר' מאיר מודה בעל ידי עצמו דגיטו ובידו באין כאחד ובע"י אחרים הא אפליגו עלה בפ"ק דגיטין דפי"א ובשטר ע"י אחרים ולא ע"י עצמו אתאן לר' שמעון בן אלעזר דקסבר דלא אמרי' גיטו וידו באין כאחד וה"ה בכסף דעל ידי עצמו לא דאין קנין לעבד בלא רבו וכדקתני בבריתא אף בשטר ע"י אחרים וכו' מדקתני אף בשטר משמ' דה"ה לכסף והא דנקט תנא דמתני' איכא דרשב"א שטר ולא נקנה כסף משום דבכסף נמי ר' מאיר סבירא ליה הכי ובשטר פליג אדר' מאיר ואדרבנן · ושלש מחלוקות בדבר במשנתנו גופה איתנהו שלש מחלוקות וכדכתיבנא' והא דקתני בלבד שיהא הכסף משל אחרים אתאן אדרבנן קאי דאמרי' בכסף ע"י עצמו כמי · ורישא רבנן ומציעתא ר' שמעון בן אלעזר וסיפא דקתני ובלבד שיהא הכס' משל אחרי' אתאן לרבנן דאי לרשב"ג דאמר בכסף ע"י אחרי' לא שייך למתני ובלבד שיהא הכסף משל אחרי' · ר"מ סבר אין קנין לעבד בלא רבו וגטו וידו באין כא' וחוב הוא לעב' וכו' רבנן סברי יש קנין לעב' בלא רבו וגטו וידו באין כא' וזכות הוא לעב' כו' רשב"א אין קנין וכו' וגיטו וידו אין באין כא' · וזכו' הוא לעב' וכו' זהו דר"רמ"י ז"ל ונכון הוא אלא שהרב' תימה היכי לא פריש תלמוד' בכסף בין ע"י אחרים בין ע"י עצמו ומני רבנן היא ובשטר וכו' ורישב"א היא ומסתיע נמי האי פירושה מהא דתניא לקמן אין אשה פודה וכו' שמ' סביר' ליה לרשב"א אין קנין לעבד בלא רבו ואין קנין לאשה בלא בעלה אע"ג דאיכא לדחויי התם מש' ר' מאיר קאמר וליה לא סבירא ליה ויש מפרשי' דבמתני' לא איתנו אלא תרי מחלוקות ומאן חכמי' רשב"א היא וסבירא ליה דבכסף בין ע"י אחרים בין ע"י עצמו ובשטר ע"י עצמו אין ע"י אחרי' לא · ובשט' ע"י אחרים סבירא ליה כרבנן דזכות הוא לעבד וכו' ופליג עליהו בע"י עצמו דרבנן סברי בשטר ע"י עצמו נמי כר' מאיר דקי"ל גיטו וידו באין כאחד: והא דאמר רשב"א בבריתא אף בשטר על ידי אחרים וכו' · הק"א בכסף קונה את עצמו בין ע"י אחרים בין ע"י עצמו ואף בשטר נמי קנה את עצמו אבל דוקא ע"י אחרים ולא ע"י עצמו ולא נהירא כלל וקי"ל יש קנין וגיטו וידו באין כאחד וזכות הוא לעבד וכו' · מה אשה וכו' אף עבד עד שיצא גט לרשות שאינו שלו דכי יהיב גט ביד האשה מפיק ליה לרשות שאינה שלו שאין אשה קנויה לבעלה כקנין עבד כנעני דהוי כבהמתו וכי יהיב גטא לידיה כמאן דיהיב ליה בחצרו דמי: ולרשב"א סבירא ליה בגט אשה נמי שאם זרק לה גט בחצרו וכתב לה שטר מתנה עליו אין גיטה וחצרה באין כאחד אבל כי יהיב ליה ליד האשה יוצא הוא לרשות שאינו שלו דאמתו מעיקר' נמי לאו רשות שלו היא כחצרו דהא משכחת בה יד דבמתנה קנתה ואין הבעל אוכל פירות וכן אין לבעל בנכסי מלוג אלא פירו':

ע"ב מהו שיעשה שליח כו' א"ת אי לא מצי למשוי שליח בשטר ע"י אחרים היכי משכחת לה י"ל משכחת לה בתורת זכיה אבל לא בתורת שליחות וכ"מ דהאי אמרת משוי שליח מצי מקבל גיטה בשליחותיה דעבד יצא לחירות לאחר ואי בתר הכי עומד וצווח ואומר לא ניחא ליה אפ"ה יצא לחירות ואי לא משוי שליח אלא מתורת זכיה קא מקבל הלא לגטה אם אח"כ עומד וצווח ואומר לא ניחא לי כשקבלת גט שחרורי איגלאי מלתא דחוב הוא לעבד כשקבל זה גיטו ואין זכייתו כלום · הכי כהני שלוחי דרחמנא ניהו תימה הוא דבנדרים דף ל"ה איבעי לן אי שלוחי דידן ניהו או שלוחי דרחמנא ניהו ולא איפשיטא התם ולא מייתי' התם הא דרב הונא בריה דרב יהושע וי"ל דהתם לא מבעיא לן אלא אי איכא למפשטא התם ממתניתין או מברייתא ושקיל וטרי עלה ממתני' ולא אפשיט' מיניה וי"א דמדרב הונא בריה דרב יהושע לא שמעת מינה כהן שמודר הנאה מכהן חברו אם מותר להקריב קרבנותיו דדילמא כיון דאיהו מצי מקריב קרבנות עצמו לא שוויה רחמנ' לחבריה שליח אלא שליח לחברי' הוא ושמא בכה"ג הוא דמספקא לן התם ולא נהירא דהתם משמע דלא שנא כהן מישרא' ולא שנא לכהן:

ונימא בהא קמיפלגי כו' ורבנן סברי יש קנין ואף ע"פ שיד עבד כיד רבו ומציאתו לרבו וכן יד האשה כיד בעלה וירושתה לבעלה שהוא אוכל פירו' היכא דקא יהיב להו אחר מרקא יהיב להו ולא יהיב לאדון ולבעל לידהו קא מקני שלא יהא לאדון ולבעל זכות להו דכ"ע אין קנין כו' האי כדיניה והאי כדיניה גבי עבד מה שקנה עבד קנה רבו לגמרי גבי אשה ילקח בו קרקע והיא אוכל פירות דכנכסים שנפלו לה דמי והכי איתא בירוש' וצ"ע · כגון דאקני ליה אחר מנה כר"מ סבר כי אמר לה קני קני וכי אמר לה ע"מ לא כלום הוא פי' משום דהאי תנאי קא עקר ליה למעשה לגמרי דכי קאמר ליה קני קנה העבד וכיון שקנה העבד קנה רבו וכי הדר ומתנה ע"מ שאין לרבך רשות בו סתר ליה למעשה לגמרי והרי תנאי זה כמי שנותן מתנה לחברו ואומר לו קני זה ע"מ שלא יהא לך בו כלום ושביק ליה למתנה בידיה דודאי קנה ותנאי דברי הבאי הוא דסתר ליה למעשה הכא נמי כי אמר ליה קני קנה העבד וקנה רבו והיכי מציתו לאתנויי

ע"מ

ע"מ שאין לרבו רשות בו והיינו טעמא דא"ר מאיר גבי הרי את מקודשת לי ע"מ שאין ליך עלי שאר כסות ועונה הרי זו מקודשת ותנאו בטל דכיון דלקדושה קא מכוין ואי אפשר לקדושין אלא בשאר כסות ועונה אמרי' דמקודשת וכשהתנה ע"מ שאין ליך עלי כו' אינו אלא כמפליגה בדברים ולאו רוקא דקא מתנה הכי בשעה שנותן הכסף בידו אלא אע"ג דאתני מקמי דיהיב כסף בידיה והדר יהיב ליה כסף דליכא למימר כי א"ל קני אכתי לא מטא לידיה דליקני ליה רבו אפ"ה ס"ל לר' מאיר דכיון דקנה עבד קנה רבו דכל תנאה דקא עקר ליה למעשה לגמרי לא כלום הוא ורבנן סברי דא"ל ע"מ אקני ליה תנאה אע"ג דמרינא מה שקנה עבד קנה רבו הכא הא לא מקני ליה אלא ע"מ שאין לרבו רשות בו וא"ת והא הו"ל מעשה קודם לתנאי דקא"ל קני והדר א"ל ע"מ שאין לרבו רשות בו י"ל אף ע"פ שמקדים מעשה לתנאי כיון דכי קא מתני חוזר ומזכיר המעשה ותלי ליה בתנאי תנאה מעליא הוי והכא נמי מיירי כגון דכי קא מתנה קא מדכר ליה למעשה וקא"ל שאם אין לרבך רשות בו יהא קנוי לך וקנת ראיה לדבר מיהא דאמרי' בפ' מי שאחזו אתקין שמואל בגיטא אם לא מתי לא יהא גט ואם מתי יהא גט ועוד דהא התם אע"ג דמקדים להוא כיון דהד' ומקנה להוא בתר כן תנייה תנאה. ואע"ג דמסתמא קא"ל הרי זה גטך לא אכפת לן בהא כיון דבשעה שמזכיר התנאי הוי תנאי קודם למעשה. ור' אליעזר אמר כל כהאי גונא כ"ע לא פליגי דכיון דקנה עבד לגמרי יד העבד כיד רבו וקני ליה רבו לגמרי כגון דאקני ליה כו' ורבנן סברי לדידיה כמי לא אקני ליה כו' פי' ודאי מה שקנה עבד קנה רבו אבל מה שלא קנה עבד היאך יקנה רבו דעבד גופיה לא קני לעשות בו כל מה שירצה אלא לצאת בו לחרות הלכך לא אדון ולא עבד קנו ליה למנה אלא ע"מ שיצא בו עבד לחרות מיהו הרי כל קנין שיש לו לעבד קנה רבו שאם בא עבד לומר לא אצא להרות לא הדר ההוא מנה לנותן אלא מצי אמר אדון ידי כיד עבדי ומנה זה קנוי לי ע"מ שאשחררנו בו ור' מאיר סבר כיון דהאי תנאה קא סתר ליה למעשה לאו תנאה הוא דכי אמ' ליה קני קנה עבד וקנה רבו וכי אמר ליה ע"מ שתצא ביה לחירות אי אמרת דנפק ביה עבד לחרות אשתכח דאדון לא קנה מידי ועבד קנה דנפק ביה לחרות:

דף כד ע"א אלא בזוזי דידה ומעשר דידה אין לפרש בזוזי דידה שנפלו לה מבית אביה דכיון דאית ליה פרי בגוייהו זוזי דידיה חשיבי כדאמרי' במסקנא דאוקמינן לה במעשר דאתא מבי נשא דלרבנן דאמרי ממון הדיוט הוא ומעשרו מקרי ותוסיף חומש אלא הכא מיירי כגון שכתב לה כשהיא ארוסה דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן א"נ כגון שמכרה מקנה כתובתה בטובת הנאה. איש אמר רחמנא ולא אשה פי' דאשה לא מוספה חומש אפי' על מעשר שלה ואי קשיא הא דתניא בתורת כהנים אם גאול יגאל לרבות האשה והיורש י"ל התם במעשר שהוא מפירות נכסי מלוג שלה ולדינא דאורייתא איצטריך דמדינא דאורייתא אין הבעל אוכל פירות דרבנן הוא דתקנו רבנן פירות לבעל וקמ"ל דאפי' הכי יכול לפדות מעשר אשתו שלא מדעת' דמסתמא מינח ניח' לה ומוסיף נמי חומש דכיון דאינה קפדה עמו ויורד בקרקע ואוכל פירות ואינה

מוחה בידו גמרה ויהבה ליה מסתמא תמו' כר"ו ולא נהירא: והא דקתני לרבות את היורש כר' דלר' מאי' נקט יורש ר"ל לרבנן הוה מצי למנקט לוקח מעש' שני או מי שנתן לו במתנה שהוא מוסיף הומש וא"ת יורש פשיטא דמעשרו הוא ומוסיף חומש קרא למה לי י"ל אתא לאשמועינן דאע"ג דבחיי אביו היה יכול לפדות בלא חומש ואפשר דלרבנן נמי אתיא ונקט יורש וה"ה בלוקח ולרבות האשה דקתני אפשר דמיירי במעשר דאתא מבי נשא וכרבנן דאמרי' ממון הדיוט הוא ו ואצטריך לאשמועי' לה כדאיצטריך לאשמועינן יורש כדכתיבנא וצ"ע: ואמר לה ע"מ שתפרי בו את המעש' איבא דר' אליעזר נקט ע"מ שתפדי בו את המעשר דעל מנת שאין לבעליך רשות בו דברי הכל מה שקנת' אשה קנה בעלה ולא הוה מצי לשנויי עלה איפוך אבל לרב ששת הוה ליה למנקט ע"מ שאין לבעליך רשו' בו ר' מאיר סבר מעשר ממון גבוה הוא ואי בזוזי דידיה מעשר של אחרים הוא ואי בזוזי דידה איש אמ' רחמנ' ולא אשה ורבנן סברי דממון הדיוט הוא ובזוזי דידיה מוסיף חומש דמעשרו הוא ובתר דאחליה למעשר אכסף בתוספ' חומש ונפק ליה לחולין ימכר וילקח בדמיו קרקע והבעל אוכל פירות וקי"ל כרבנן אליבא דר' אליעזר וכן פסק הגאון רבי יצחק ז"ל וקיימא לן סוגיא דבפ' בתרא דנדרים דף פ"ח דתנן התם המדי' חתנו הנאה והוא רוצה לתת לבתו אומר הרי מעות הללו נתוני' לך במתנה ואין לבעליך רשות בהן אלא מה שאת נושאת ונותנת לתוך פיך אבל אמר לה מה שתרצי עשי קנה יתהון בעל ושמוא' אמ' אפי' אמר ליה מה שתרצי עשי לא קנה יתהון בעל: מתקיף לה ר' זירא מכדי רב נחמן אמרה לשמעתין כר' מאיר דאמר יד האשה וכו' ורמינהי כנד וכו' והיכי פשיטא ליהדכר' מאיר אמרה לשמעתיה אדרבה לר' אליעזר כרבנן אמרה להו גבי ע"מ שתצא בו לחרות דלא קנה רבו ומודו בעל מנת שאין לרבך רשות דכיון דקני ליה עבד לגמרי קנה אדון ר"ל לר' מאיר אפי' בעל מנת שתצא בו לחרות סבירא ליה דאין קנין לעבד בלא רבו והכי נמי סבירא ליה אין קנין לאשה בלא בעלה וכדאמרי' בשמעתין אלא לאו כי האי גוונא כגון דאקני ליה אחר מנה ואמר לה ע"מ שתפדי בו את המעשר וכו' ואמר אביי איפוך ויש לדחוק דהאי סוגיא איבא דרב ששת דמוקים פלוגתיהו דר' מאיר ורבנן בע"מ שאין לרבך רשות בו וסבירא ליה לרב ששת בעל מנת שתצא בו לחרות מודה ר' מאיר דיש קנין לעבד בלא רבו וא"ת לר' מאיר נמי משכחת לה בכסף ע"י עצמו י"ל כיון דלא אקני ליה עבד להאי מנה אלא לצאת בו לחרות כמאן דנפיק ע"י אחרים דמי וכמי שנעשה שלא לפדות עצמו ותימא הוא דרב ושמואל תרויהו דלא כר' אליעזר דתרויהו סבירא להו בע"מ שאין לרבך רשות בהו פליגי ורב סבירא ליה כר' מאיר ושמואל כרבנן ועוד מאי האי דפשיטא ליה לר' זירא דרב כר' מאיר אמרה לשמעתיה וכתרוצה דרב ששת דילמא כר' אליעזר סבירא ליה ואליבא דרבנן אמרה מיהו אפסקא פסקא לא קשיא דהתם קי"ל כרב דהלכתא כותיה באיסורי והכא קי"ל כרבי אליעזר וכרבנן מיהו לאו מטעמיהו דרב סבירא ליה כר' מאיר ומתרץ מתני' כרב ששת ואנן סבירא לן כרבנן ומתרצינן מתני' כרבי אליעז' ואפשר נמי דרב כר' אליעזר מתרץ לה ואליבא דרבנן אמרה אלא דר' זירא לא שמיעא ליה דר' אליעזר ולהכי

מוקי:

מוקי' מילתיה כר' מאיר ממו' נר"ו : והריני כותב סוגיית נדרים כמו שקבלתיה ממו' נר"ו : מתקי' לה ר' זירא מכדי רב כמאן אמרה לשמעתיה כרבי מאיר ורמינהי כיצד משתתפין במבוי מביא את החבי' ואומ' הרי זו לכל בני המבוי ומזכה להן ע"י עבדו ושפחתו העבריםוע"י בנו ובתו הגדולים וע"י אשתו ואי אמרי' קנה יתהון בעל עירוב לא נפק מרשותיה דבעל פי' אם אמרת בשלמא לא קנה יתהון בעל דיש קנין לאש' בלא בעלה הכא נמי אית יד למזכי לאחריני שאין ידה כיד בעלה וכי תימא והא ודאי אי אקני לה אחר מנה ולא א"ל ע"מ שאין לבעליך רשות דסליק נפשיה מיניה וא"ת אכתי אפי' אמרת יש קנין לאשה בלא בעלה ומשום הכי מצי מזכי ע"י אשתו קשיא הא דקתני ע"י עבדו ושפחתו העברים מאי איריא עברים אפילו כנעניים נמי דהא אי אמרת יש קנין לאשה בלא בעלה ודאי יש קנין לעבד בלא רבו דחד דינא אית להו כדמוכח בשמעתין דהכא וכדכתיבנא לעיל י"ל לענין מקנה מאחרים וודאי שוו בעבד ואשה דאי סבירא לן באשה דאי אקני לה אחר מנה ואמר לה על מנת שאין לבעליך רשות בו יש קנין לאשה בלא בעלה דכיון דאמר לה ע"מ אהני ליה תנאיה בעב' נמי אהני ליה תנאיה דלא מקני ליה אלא ע"מ שאין לרבו רשות בו אבל לענין מקנה מאדון ודאי חלוקים אשה ועבד דעבד חצרו הוא וברשותו הוא ובשום תנאי לא מצי לאקנויי ליה דהא כי יהיב בידיה דעב' ברשותו דידיה יהיב אבל אשה אינה ברשות שלו וכי היכי דאית לא יד למקנה מאחריני אית לה יד למקנא מיניה דבעל והיינו דאמרי' לעיל מה אשה עד שיצא גט מרשותיה לרשו' שאינ' שלו אף עבד עד שיצא גט וכו' למדנו מזה דאשה רשו' שאינ' שלו היא ועב' רשו' שהו' שלו וא"ת השת' נמי דא"ר אין קנין לאשה בלא בעל' היכא דא"ל מה שאת נושאתונותנת לפיך כדתנן במתניתין ומאי קא קשיא ליה לר' זירא דהא עירוב למה שאת נושאת ונותנת לפיך דמי דהא לזכות אחרים בלחוד קא יהיב לה הא ליתא דבשלמא כי יהיב לה אחר אמרי' כיון דלדידיה לא אקנילה אלא מה שהיא נושאת ונותנת בפיה איהו היכי קני והא עירוב דידיה הוא ואיהו לא חסר קנייה אלא אחריני הוא דצריכי למזכי ואם אין לאשה יד בלא בעלה לא מציא למזכי לאחריני גרע ליה טפי קנין דידיה וקאי עירוב ברשותה דמריה : וא"ת ליסני ליה אע"ג דלמקנא מאחריני אין קנין לאשה בלא בעל' אבל למקני מיניה אית לה יד לפי שהוא מסלק זכותו מן הנכסים ומקני להו כהלה דהא אנן קי"ל אין קנין לאשה בלא בעלה היכא דאמר לה כל מה שתרצי וקי"ל במתנה קנתה ואין הבעל אוכל פירות י"ל הני מילי היכא דיהיב ליה לדידה דליהוי שלה דאשתו ניחא לה בהרוחה ובמר ותקני לה אבל הכא למזכי לאחריני יהיב לה לא קניא להו אם לא בלא בעלה ועוד כי יהיב לה מתנה מסלק הוא ידו מן הנכסים כדי שתקנה אלא הכא דלאחריני קא מזכי לא מסלק ידיה מינה דסבר אע"פ שידה כידי דמאי דקניא קנינא הנא אבל לאחרים יכולה לזכות : אמר רב אסי אע"ג דאמר ר' מאיר יד אשה כיד בעלה דמיא מודה ר' מאיר לענין שתוף דכיון דלזכות לאחרים מיד בעלה הוא זכותא פי' שאני היכא דאיהו גופיה קא מקני דבמ' לאקנויי לסלוקי זכותיה מיניה : איתיביה רבינא לרב אסי ושג שזכין לאחרים בנו ובתו הגדולי' ועבדו ושפחתו העברי' ושו שאין זכין להם בנו ובתו הקטנים ועבדו ושפחתו הכנענית וע"י אשתו פי' כיון דאמרת דאפי' כרבי מאיר דאמר אין קונין וכו' גבי עירוב יש לה יד לזכות לאחרים מיד בעלה הך בריתא מני לא ר' מאיר ולא רבנן אלא את' רב אסי מתני' בשיש לה מבוי באותו חצר עסקינן דמגו דזכיא לנפשה זכיא לאחריני פי' דמגו דזכיא במתנתא קנתה ואנן קי"ל נמי כרב דאין קנין לאשה בלא בעלה דאי אמר לה אחר קחי מנה זה וא"ל עשי בו מה שתרצי קנה יתהון בעל דאית לן אוקמתא דר' אלעזר ודכולי עלמא לא פליגי דאין קנין לאשה בלא בעלה ולא פליג ר' מאיר ורבנן אלא בשא"ל מה שאת נושאת ונותנת לפיך ע"כ האך דקתני ומזכה להם ע"י עבדו וכו' וע"י אשתו בשיש לה חצר באותה מבוי' וכ"ע דהשתא נהיגי עלמא לזכות ע"י נשותיהן ולא קפדי בה אף על פי שאין לה חצר באותו מבוי ועוד יש לתמוה על מה שנמצא בתשובת שאו' דהאך סוגיא כר' מאיר ואנן כרבנן קי"ל והלכך לא בעינן שיהא לה חצר באותו מבוי וזה תמה דהא אנן נמי אין קנין לאשה וכו'. סבירא לן ובדא"ל מה שאת נושאת ו ונותנת פליגי רבנן ורבי מאיר והלכת' כרבנן ואפשר לומר דהא קתני ושו זכין וכו' וע"י אשתו סבירא ליה כל דתקון רבנן כעין דאוריתא תקון מתרצינן לן כהא דמתרצינן בפ' ההקבל גבי עבדו ושפחתו העברים דמקשי התם האי שפחה היכי דמיא אי דאייתיא שתי שערו' מאיבעיא בביה אלא לאו דלא אייתי' שתי שערות ומתרץ התם דאע"ג דקטנה היא זכיא לאחריני גבי עירוב דשאני שתופי מבואות דרבנן והא דקתני ושו שאין זכין להן וכו' וע"י אשתו סבירא ליה כל דתקון רבנן כעין דאוריתא תקון דהתם בפ' התקבל אפליגו אימוראי בהא סברא ואנן קי"ל דשאני שתופי מבואו' דרבנן ויכול לזכות עירובו לאחרים אפי' ע"י עבדו ושפחתו העברים אע"פ שהן קטנים אלא דעל ידי בנו ובתו הקטנים אין זכין כיון שהם סמוכין על שלחן אביהם דעל דעת האב הן זוכין ולא נהירא מדלאמר' לה רב אשי הכי בסוגיא דנדרים :

תנא יוצא בעין ושן ובראשי אברים כו' א"ת במתני' דקתני וקונה עצמו בכסף כו' ליתני נמי שן ועין וראשי אברים שאין חוזרין י"ל הני דקנסא נינהו לא קתני לפי שאם הודה מעצמו פטור ובירוש' גרסי' למה לא תנינן וקונה את עצמו בראשי איברי' שאינן חוזרין א"ר יוחנן בר מתיא מפני המחלוק' אית תנאי דתני אין צרי' גט שיחרו' ואית תנאי דתני צריך גט שחרור פי' דלמ"ד צריך גט שחרור הרי אינו יוצא בראשי אברים לחודיהו אלא בגט שחרור ולא נהירא דהא כסף נמי פלוגתא דר' שמעון ורבנן היא במסכת גיטין פ' השולח ואפשר משום דר' יהודה יחידאה הוא לא חשיב ואי כתב רחמנא עין כו' ק"ל לימא אי כתב רחמנא עין הוה אמינא מה עין בגלוי מומם אף כל בגלוי מומם לאפוקי לשון ושן דגבי לשון אמרינן לקמן לענין טבילה כטמון דמי מאי טעמא ורחץ בשרו אמר רחמנא מה בשרו מאברא אף כל מאברא והכא נמי הוה אמינא דומיא דעין אי לאו דכתב רחמנא שן וי"ל חדא מיניהו נקט . אי מה הפרט מפורש מומין שבגלוי ובטל ממלאכתו פי' שאם הוא היה אבר שמשתמש בו לא נפיק ביה עד דליבטיל אותו אבר ממלאכתו ולאפוקי דלדל עצם בזקנו דמעיקרא היה אותו עצם מסייע לו לאכול ועכשו שנתדלדל אעפ"י

שקות

שהוא מגמער קצת מפני דלדול זה. בשעה שאוכל מ"מ אינו בטל ממלאכתו לגמרי שעדיין מסייעו לאכול ועוד דבחסרון אבר לא בעי' בטל ממלאכתו כדאמרי' לקמן היתה עיני סמויה וחטטה וכו' וכן כתב הרב ז"ל והא דלא אקשינן שמא הכיא עשרים ורי' אבדים כולן אין מטמאין משום מחיה ושו הם אצבעות ורגלים ראשי אזנים וכו' ותני עלה בכלן עבד יוצא בהן לחרות וראשי אזנים וראש וראש האמה ליה בהו מום ביטול מלאכה ליתה דליכא למעוטי מהן ועין שאין אבר שהי' משתמש בו ובטל ממלאכתו אבל לא אבר שאינו משתמ' בלל כגון אזנים וחוטם : לחפשי ישלחנו רבויא הוא דהוה מצי למכתב לחפשי יצא השתא דכתיב ישלחנו רבה שלוחין וגלי לן ישלחני דלא נדרשיה בכלל ופרט אא ברבויי ומיעוטי וריבה ומיעט וריבה רבה הכל ואפי' דלדל עצם בזקנו שאינו בטל ממלאכתו . אי ריבויא הוא אפי' הכהו וכו' פי' ומאי טעמא מעט מומין שבסתר והאי דלא אקשינן אפי' מומין שבסתר כמי ומאי מעיכו מיעט סופה לחזור י"ל סופו לחזור עריך לו לרבויי דדמי לשן דחלב : א"כ שן ועין מאי אהני דלכתוב רחמנ' שן והוה מרבינן ביה שן דחלב עין למה לי וא"ת מרבה אני סופו לחזור וממע' שאינו בעל מלאכתו מסתברא מום קבוע הוה ליה לרבויי : המכריעין לפני חכמים וכו' ואין הלכה כדברי המכרי' אא במתני' אבל לא בבריתא אא הלכה כריך גט שחרו' בכלן כדר' שמעון ור' אעז"ור' עקיבא דהוו ליה רבים אא הואיל ומדרש חכמים הוא לאו משום דלא אים כלל ופרט וכלל כמאן דכתיבי בהדיא דכיון דכלל ופרט אחה מי"ג מדות שהתורה נדרשת בהם ודאי כמאן דכתיבי דמי אא ה"פ הואיל ומדרש חכמי' הוא דלא ידעי אינשי שמא ימצאנו בשוק ויאמר לו עבדי אתה ויוציא לעז על בניו ועוד יאמרו עבד כנעני מות' בישרא' : יליף שליח מאשה לאו מתורת ג"ש דריש לה דהא מיבעי ליה ישלחנו לרבויי שאינו בעל מלאכתו כדאמרי' לעיל ועוד כי מקשה ור' מאיר וכו' לימ' ליה ג"ש לא גמיר אא טעמיה דר' שמעון דגלויי מילתא היא דכי היכי דההוא שליח שליח דגמר אף ישלחנו שליח בגמר דכיון דילפי עבד כנעני מאשה בג"ש דלה לה יש לנו לדמות לשון זה שכתוב בשניהם וללמוד פירושו של זה מתוך זה : השתא דכתיב לחפשי ישלחנו וכו' קשיא לי וניליף דחפשי בשטרא הוא דכתיב או חופשה לא נתן לה דכתיב בשפחה כנענית דודאי עבד מעבד הוה אתי לן למילף אע"ב דליכא ג"ש מפו' י"ל התם חופשה גופיה פי' גט והכא לא שייך למימ' ישלחנו לגט ועוד דחופשה משמ' גט אבל חופשי תואר הוא לעבד שיצא כבר לחירות : הכהו על עינו וסמא' ועל אזנו וחרשה ולא הוי מומין שבסתר כיון שהאב' הוא גלוי אע"פ שאין המום גלוי ומעין כפקא לן דלא בעינן שיהא מום נראה דהא כתיב גבי עין ושחת מאור אע"פ שהעין שלמה ואין מומן נראה יוצא בו לחרו' : ת"ר הכהו על עינו וכהה וכו' ואם יכול להשתמ' בהן אפילו ע"י הדחק אין עבד יוצא וכו' ואע"ב דלא בעינן בטל ממלאכתו באבר שיצא כולו ממקומו דכיון דודאי מום הוי מאחר שנעקרו שני ראשי האבר ממקומן אא שהוא חסור בגידין לא בעינן ביה שיהא בטל ממלאכתו אבל שנו ונדדה דהאכתי לא נעקר' כולה ממקומה לא הוי מום כיון שעדיין יכול להשתמש בה ולשויה מום בעינן שלא יוכל להשתמש בשנו כלל ושלא

יוכל להשתמש בעינו לשום מלאכה מיהו אע"פ שאינה סמויה לגמרי שיכול להסתכל ולראות המאורות יוצא לחרות כיון שאינו יכול להשתמש בה לשום מלאכה : הרי שהיתה עינו כהויה וכו' ואם לאו שלא היה יכול להשתמש בה כלל אא שהיתה סמויה לגמרי וסמאוהו לגמרי עד שאינו יכול לראות המאורות כלל וכן שלא היה יכול להשתמש כלל בשינו והפילה אין עבד וכו' א"ת בשנו אמאי לא נפי' אע"פ שלא היה יכול להשתמש בה כלל והא קא מסוי ליה מחוסר אבר ושמעי' ליה לרב ששת דאמר הרי שהיתה עינו סמויה וחטטה עבד יוצא בה לחרות י"ל עין אינה עומד' ליפול אע"פ שהיא סמויה והשתא מסוי ליה מחוסר אבר אבל שן סופה ליפול כיון שהיא נדודה כל כך שאין יכול להשתמש בה כלל והיינו טעמ' דיבש בפה דהוי מחוסר אבר אע"ב דעינו סמויה לא הוי מחוסר אבר משום דיבש בפה סופו ליפול : ורבנן האי ושחתה מיבעי ליה לכדתני' עד שיתכוין לשחתה פי' שיתכוין לעין ואע"פ שאינו מתכוין לשחתו כיון שהוא מתעסק בה וסמאה כמאן דאיכון לשחתה דמי ואי קשיא הא דאמרי' בפ' כצד הרגל ד' כ"ו היתה אבן מונחת לו בחיקו ונפלה וכו' לענין עבד פלוגתי' דרשב"ג ורבנן והא הכא אמרי' דמודו רבנן בהושיט ידו במעי שפחתו כיון שאינו מתעסק בה בעין י"ל כיון דאדם מועד לעולם כשנפל' אבן מחיקו וסימת העין כמתכוין לעין דמי אבל מושיט ידו למעי שפחתו אנוס גמור הוא דלא הוה מצי לאזדהור בעינו כיון שאינו רואהו . ואר"ב הכא גבי הושיט ידו למעי וכו' אמר קרא ושחתה פרט לזו שהיא מושחתתועומדת פי' שלא יצא לאויר העולם ולא ראה בה מאורו' ולרשב"ג גבי כחול לי עיני וסמא' ולרבנן בהושיט ידו למעי שפחתו וכו' דוקא בסמויי עין פטרינן ליה אבל אם חטטה חייב שלא מיעט ה הכתוב עד שיתכוין לשחתה גבי הפלת עין אא גבי השחתת עין דהיינו השחתת המאור : יכול אפי' יבש בפה וכו' כחטטה עינה ודוק' נחטטה אבל נסמת לא והתם במסכ' זבחים בפ' חטאת העוף דאמרי' דנסמ' עינה מטמאה בגדים אבית הבליעה . הקוא נסמת כחטטה הוא תדע דקתני לה התם גבי נקטעת רגלה שהוא מחוסר אבר :

דף כה ע"א מתניתא בעו מינך ורב חסדא להכי לא פשטה נהליהו. משום דפלוגתא היא . כולן אין מטמאין משום מחיה פרש"י ז"ל לכל מראה עיני הכהן אמר קרא דבעינן שיהא רואהו כולו כאחד ואע"ב דהאי קרא בפריחת נגע הוא בפרש' מחיה כתיב ואי דאמרי' מדכתי' וראהו הכהן דרשינן עד שיראה כולו כאחת מיהו נר' דלאו דוקא מהייה אא כולהו נגעים ילפי מהדדי דהאמ' לכל מראה עיני הכהן דרשי' דכהן שהוא סומא באחת מעיניו אינו רואה את הנגעים דאע"ג דכתיב בפריחת נגע אתו כולהו נגעים מיניה וצ"ע אמאי נקט מחייה ואפשר דמשום דקרא כתיב במחיה וא"ת ליתני ליה שפתים י"ל שפתים מטעמא אחרינא אין מטמאין משו' מחיה משום דכתיב מחית בשאת דבעינן שיהא שאת מוקף למחיה ונמצאת השאת בתוך פיו שהוא בית הסתרים ובנגעים עור בשרו כתיב מה בשרו מאבראי אף כל מאבראי והיינו טעמא כמי דלא תני לשון במחייה . בכולן עבד יוצא בהן לחירות והא דלא תני שן ועין א"ב דלדול עצם בזקנו או חטיעת עין דהכא לאו גבי

עבד קאי אלא בבי מחיה ואגב אורחא קתני דבכל אלו שאין מטמאין משום מחיה עבד יוצא בהן לחירות וא"ת והא בן עזאי משמע' לשון וא"כ דלא מטמא במחיה ואמאי לא משמע' חסימת עין ודלדול עכ"ס י"ל בן עזאי לשון איצטריך ליה לאשמועי' אע"ג דעבינה כטמון דמי ולמעוטי נמי סירוס אתא ור' נמי סירוס איצטריכא ליה דפליג בן עזאי עליה ולשון לא ורמינהי בו' א"ת והקשי לן שן דאמר רחמנ' עבד יוצא בו לחירות כיון דזמנין דמגלי י"ל הוה לשנויי דלשון מיכסי טפי שהוא לפנים מן השנים · על שפתו פשיטא הוה ליה לאקשויי מ"ט פליג רבנן עליה והוה מתרץ נמי כדמתרץ השתא וכ"ע ומאי אף אקמייתא ולאו דפליג ת"ק עליה דת"ק לא אתא לאשמועינן כולהו ראשי איברים דעבד יוצא בהן לחירות · אלא דהני דאין מטמאין משום מחיה אשמועינן אגב אורחיה שעבד יוצא בהן לחירות · והאי נמי בר נגיעה הוא וכיון דבר נגיעה הוא מאבראי אפי' אי נגע ביה שרץ מגואי טמא ודוקא לשון אבל שנלאו בר נגיעה הוא וכטמון דמי דלענין עבד הוא דגלי רחמנא דשן כיון דזמנין דמגלי בגלוי הוא אבל היכא דלא גלי לן ידאי כטמון דמי · ורבנן נמי כדמייה לטומאה דטפי עדיף ל לדמויי לטומאה משום דוכבס בגדיו הפסיק הענין · כהי דבאחתים לא בעינן כו' כ"ע בשלמא התם כתיב בלולה וא"כ דלא הוי עכובא בעינן ראוי לבילה אבל הכא כיון דשן טמון הוי לענין טבילה מ"ט בעינן ביה ראוי לבא למים וי"ל משום דזמנין דמגלי וכ"ע מאי קא תרמי לה לר' זירא:

ע"ב מתני' בהמה גסה נקנית במסירה פי' אף במסירה וא"צ לו' אף במשיכה ולהכי תקון דנקנית נמי במסירה מתוך שאין המשיכה נאה בה · והדקה בהגבהה ולא במסירה ומשיכה כיון דקלא להגביה וההגבהה גדולה מכולן ואכ"א במשיכה שאין ההגבהה נוחה דזמנין דמסרבא זה דרך רבינו שמש' ז"ל שהוא אומר דמשיכה עדיפא ממסירה דבמשיכה קא עקר ליה מדוכתא וליכא במסירה שום מעלה שאינה במשיכה דתרוייהו לא בעינן שימסור לו מיד ליד אלא שיאמר לו שיכי לך חזק וקני וכדתניא לעיל כיצד במסירה אחזה בטלפה בשערה כו' ולא קתני מסרה לידו בשערה בטלפה כו' משמע אע"פ שאחזה מעצמו. קנאה והא דאמרינן בפ' קמא דבבא מציעא מאי מסירה כאדם שמוסר לחברו מיד ליד במציאה ובנכסי הגר מאן מסר ליה דלקני משו' דבמכות המוכר משום בה כאדם שמוסר לחברו מיד ליד דמי:

גמ' ק"ב דרש רב בקמחוני' בהמה גסה נקנית במשיכה פי' במשיכה ולא במסירה אשכחינא כו' הכי אמר רב נקנית במשיכה והא אנן במסירה תנן כי אף במסירה ועד כאן לא פליגי רבנן עליה דר' מאיר אלא בבהמה דקה אבל בגסה מודו ליה הוא דאמר כי הא תנא וכו' פירש ה"ר אברהם אב ב"ד ז"ל דר' מאיר ורבנן דברייתא ברשות הרבים פליגי דר' מאיר סבר כיון דברשות הרבים לא קניא משיכה אתקינו בה רבנן מסירה ולא אטרוחא לאשוך מרשות הרבים לסימטא ורבנן סברי אפי' ברשות הרבים לא תקון מסירה ולא קנה עד שימשכנה מרשות הרבים לסימטא אבל בסימטא אפי' ר' מאיר מודה דבמשיכה ולא במסירה כיון דאפשר ליה למקני במשיכה דעדיפא עפי ממסירה וקי"ל כרבנן דאף ברשות הרבי' משיכה קונה ולא מסירה וכדדרש רב בקמחוניא והא דתניא כיצד במסירה אחזה בטלפה כו' ר' מאיר היא דאמר בהמה גסה נקני' במסירה הלכך דקי"ל כרבנן דאפי' ברשו' הרבי' משיכה קונה ולא מסירה לא משכחת לה בבהמה מסירה כלל · והא דאביי ורבא דאמרי תרויהו מסירה קונה ברשות הרבים ובחצר שאינה של שניהם מוקמינן לה בספינה דמשיכתה קשה ובין ר' בין רבנן לא פליגי בספינה אלא היכא דאמ' ליה משוך קני אבל היכא דאמר ליה חזיק וקני דכולי עלמ' נקני' במסירה ברשות הרבים כדאית' בפרק המוכר את הספינ' דף ע"ו אבל בסימטא כיון דחזיא בה משיכה הכא אינה נקנית אלא במשיכה כדאיתא התם; והראב"ד ז"ל מפר' לה לפלוגת' דר"מ ורבנן דהכא בסימט' אבל ברשות הרבים דברי הכל מסירה קונה והיינו דאביי ורבא דאמרי תרוייהו מסירה קונה ברשות הרבים: והא דתניא כיצד במסירה וכו' השתא קימא לה בהלכתי' ומיירי ברשות הרבים והא דתניא בפרק המוכר את הספינה ספינה נקנית במסירה דברי ר' וחכמים אומרים עד שימשכנה וכו' ומוקמינן לה התם ברשות הרבים אבל בסימטא דברי הכל משיכה קונה ולא מסירה כרבנן דהכא אלא וקס"ד התם לאוקומי פלוגתייהו דר' ורבנן אי ספינה נקנית במסיר' ברשו' הרבים אולאו וכ"ת אדמפלגי בספינה ניפלגו בבהמ' גסה י"ל רבות' קמ"ל דאפי' בספינה שהיא קשה ל למשוך סבירא להו לרבנן דלא מקניא אלא במשיכה ואמרי' התם לימא אביי ורבא דאמור כרבי דאביי ורבא דאמרי תרוייהו מסירה קונה ברשות הרבים פי' דכיון דס"ד דרבנן סבירא דאפי' ספינה אינה נקנית במסירה אע"פ שמשיכתה קשה כל שכן בבהמ' גסה דאף ברשות הרבים לא מקניא עד שימשכנה וכו' וכי תימא מאי קא מקשה לימא אביי דאמר כרבי וקא איכא למימר דאביי ורבא דאמור כי הני תנאי דהכא דכולהו מודו ברשות הרבי' דבהמה גסה נקני' במסיר' י"ל למאי דקא ס"ד התם דרבנן סבירא להו דספינה אינה נקנית במסירה ודאי הוה סביר לן דהא דאמרי' רבנן בברייתא דהכא דזה וזה במשיכה אפי' ברשות הרבים קאמרי' אבל השתא דאסיקנא התם דדברי הכל דספינה נקנית ברשות הרבים במסירה ה"ס לבהמה גסה ופלוגת' דר' מאיר ורבנן דהכא מוקמינן בסימטא ותימה הוא להאי פירושה למסקנא דהתם מאי שנא דנקט ספינה ולא נקט בהמה גסה וי"ל אורחי' דנקט התם באורך בריתא ספינה נקנית במשיכה ואהוקמה התם בסימטא וכי תימה התם נמי מ"ט דנקט ספינה י"ל לאשמועינן דאפי' ספינה דמשיכתה קשה אינה נקנית בסימטא אלא במשיכה: ור"ת ז"ל מפרש דמסירה עדיפא ממשיכה שהמשיכה היא מיד ליד וכי קאמר ר' מאיר בהמה גסה נקנית במסירה במסירה דוקא קאמר ולא במשיכה ורבנן דברייתא דאמרי זה וזה במשיכה אף במשיכה קאמרי וכ"ש במסירה והך סברא מוכח אפכא בהדיא בסוגיא ד דהמוכר דקס"ד דפלוגתייהו בספינה אם נקני' במסירה או במשיכה וקאמרי רבנן עד שימשכנה מדקאמרי עד ש"מ דוקא במשיכ' ולא במסירה דאי אפי' במשיכ' קאמרי הוה להו למימר כיון שמשכה מרשות הרבים קנאה ואע"ג דלמסקנא לא קשיא דמוקמינן טעמ' דרבנן משום דסבירא להו כיון דא"ל לך משוך וקני

קפידא

קפדא הוי יש לך ללמוד מסכת התלמוד • ועוד דאמרי׳
התם במאי אוקימתא להא דתניא ספינה נקנית
במשיכה כר׳ אי ר״ש פינה נמי תקני במסירה ולפר״ת
ז״ל הוה ליה למימר ספינה לא תקני אלא במסירה :
אלא מעתה פיל לר׳ שמעון במאי איקנה בשלמא לרבנן
דאמרי זה וזה במשיכה משכ״ילה כגון שהכישו במקל
והלב אלא לר׳ שמעון דאמר זה וזה בהגבהה קשיא
שאם הכש׳ הוא נעקר ממקומו דרך ג׳ דלוג אין זו
הגבהה שכן הוא דרך הלוכו לדלג ולילך וזה קשה על
מה שפי׳ הראב״ד דלר״ש מעון זה וזה בהגבהה אם פי׳
ואמ׳ קנה במשיכה קני אלא דאי אמר ליה לך חזיק וקני
מסתמא לגדולה שבקניות איכוון דהיינו הגבהה וא״כ
כי מקשה פיל לר׳ שמעון במאי יקנה ליסני ליה כדפרי׳
אמר לך משוך וקני • ועוד דכיון דאי איפש׳ לה להגבה׳
בפיל הוה לן למימ׳ דכי א״ל חזיק וקני למשיכה איכוון
ש״מ כליו של לוקח ברשות כו׳ וכי תימא ליסני ליה
כגון דא״ל קני דבהכי קני כליו של לוקח ברשות מוכר
כדאיתא בפ׳ המוכר את הספינה דף פ״ו י״ל ר׳ זירא
מדינא אתא לתרוצה ולא בהשאלת מקום דכי א״ל קני
משאיל הוא לו מקומו לקנות לו בכליו דאי הוה רבי
זירא אתי לתרוצה בשאלתא דליתא מדינא הוה מצי
לתרוצה במשאיל את מקומו ומחזיק בו שהניח שם
כלי אחר :

דף כ״ו ע״א א״כ בחבילי זמורות כגון פרש״י
ז״ל שהיה מניח חבילי זמורו׳ תחת
רגליו ומגביהו שלשה טפחים מן הקרקע והויא ליה
הגבהה ונקט חבילי זמורות משום דאורחיהו דגביהו
והויא לה הגבהה שלשה טפחים ורבי זירא דהוה
מתרץ לה בהכפת ארבע כלים תחת רגליו אפי׳ בכלי׳
דלא גביהי שלשה הוה מוקים לה והוה אתי לה משום
קניית כליו ואע״ג דבעלמא לא בעינן הגבהה שלשה
טפחים כדגרסינן בירושלמי׳ כל המטלטלין נקנין ב
בהפיכה פי׳ בהגבהה פחות מג׳ כדאמרי׳ בפ׳ המניח
דף כ״ט מאי איריא דקתני הופך ליתני מגביה אלא כל
הפך פחות משלשה הוא י״ל הכא בעינן הגבהה שלשה
טפחים לפי שאינו בידיו מן הקרקע אלא ע״י חבילי
זמורות שהוא מכניס תחתיו ותימה הוא היכי הויא
הגבהה כיון שהוא נסמך על חבילי זמורות שהיו ב
בקרקע י״ל מ״מ מתחתיה הוא מגביה שלשה טפחים
מן הקרקע • וא״ר בחבילי זמורות תולה נגדו חבילי
זמורות והוא רואה אותם וקופץ לאכלם שהזמורו׳ הם
מאכל הפיל וכיון דמתחתה הוא מגביה נפשיה כמאן
דמגבה ליה איהו דמי כדתניא גבי משיכה ככר ב
בתסיכה קורא לה והיא באה או שהכישה במקל ורצתה
לפניו שמא כיון דאזלא מחמתיה כמאן דמשך לה
דמי : אבל במקום שכותבין את השטר לא קנה וכו׳
א״ת והא ילפינן כסף מדכתיב שדות בכסף יקנו והתם
מקום שכותבין את השטר הוה דכתיב וכתוב בספר
וחתום י״ל מ״מ כיון דכתיב שדות בכסף משמע דכסף
לחודיה קניא מדכתיב יקנו מעיקרא א״כ התם נמי
מקום שאין כותבין את השטר הוה אלא דבההוא זימני
רצו לכתוב שטר ולפי שהיה יודע ירמיה שעתידין
היו ישראל לגלות מארצם ושמא ימותו העדים בגולה
ופי׳ במקום שכותבין את השטר שכותבין שטר ראייה
וטעמא דמלתא דלא קנה עד שיכתוב את השט׳ משום דלא
סמכה דעתיה דלוקח עד שיכתוב לו מוכר שטרא ולא
גמר למקני בכספא ואי פריש פריש טעמא דכיון ד

דמדינא בכספא לחודיה קני אלא דבמקום שכותבין את השט׳
לא סמכה דעתייהו עד דכתיבי שטרא היכא דפריש דאי
בעי ליקני בכספא ודאי דינא הוא דליקני בכספא וכו׳ לומר
במוכר שדהו מפני רעתה דקני בכספא אפילו במקום
שכותבין את השטר כדאמרי׳ לקמן דבשטר בלא כסף קני
לה ואע״ג דבעלמא נמי לא קנה עד שיתן דמי׳ : א״ש מוע
ל״ש אלא בשטר מתנה ואע״ג דאוקמה את ספ׳ המקנה גבי מכ׳
כתוי׳ י״ל התם ודאי לא קנה אלא בכספא אבל מדקאמרי
לשטרא ספר מקנה ש״מ דשטרא בר קניה הוא והיכא
הוי בר קניה האי במכר ודאי לא סמכא דעתיה דמוכר
עד דיהיב ליה דמי אלא במתנה ואי פריש ואמ׳ בשטרא
איקני כר׳ ודאי קני בלא דמים כיון דמדינא בשטרא
קני אלא דמשום דלא סמכה דעתיה הוא דאמרינן דלא
קנה עד שיתן לו דמים : וגופו של שטר מפורש הוא
בבריתא שדי מכורה לך שדי נתונה לך : וא״ר דה״ה
דקני בשטר ראייה כגון דכתיב ביה יודעים אנו
עדים חתומי מטה שמכר ראובן שדהו לשמעון או שנתן
לו שדהו ויהיב ליה האי שטרא קני ביה וראיה לדבר
מהא דאמרי׳ בפ׳ חזקת הבתים המוכר שדהו לאש אם
קנתה ולא אמרי׳ לגלויי מילתא הוא דבעי א״ל דלמא
מהכא ותקנה בשטרא דתנן וכו׳ • רב אשמועינן
דבמקום שכותבין את השטר לא קנה עד שיכתוב את
השט׳ מיהו הוה אמינא בשטר בלא דמים קנה אשמעינן
שמואל דבשטר לא קנה בשום מקום במכר בלא דמים :
כתב לו על הנייר או על החרס וא״ת והא חרס כתב
שיכול להזדייף הוא ואע״ג דקי״ל כר׳ אליעזר דאמר
עידי מסירה כרתי ואפי׳ בכתב שיכול להזדייף כשר
קיא א״ר אליעזר לא הכשיר ר״א בגיטין אבל בשטרו׳
לא י״ל כי אמרינן דאין הלכה כר׳ אליעזר בשאר שטרו׳
ה״מ למטרף בהו ממשעבדי דכל היכא דליכא עדי
חתימה ליכא קלא אבל מקנא קני ליה לשדה בעידי
מסירה והכי קאמרי׳ הלכה כר׳ אליעזר בגיטין ובתאר
דמי כמי לגטין דמקנה קנה ביה בין במכר בין ב
במתנה אבל בשטר ראיה לא מהני עידי מסיר׳ דלית
להוא קלא : אע״פ שאין בו שוה פרוטה א״ת בשלמ׳ גבי
קדושין איצטריך למתני אע״פ שאין בו שוה פרוטה
דגברא יהיב ליה לשטרא לאתתא וקמ״ל דאע״פ שאין
בו שוה פרוטה קני ליה בשטר אלא גבי מכר מוכר הוא
דיהיב ליה שטר ללוקח למקני ביה ומאי איצטרי׳ למתני
אע״פ שאין בו שוה פרוטה פשיטא י״ל אגב גררה
דתני לה גבי קדושין תני לה הכא : רב אשי אמ׳ במתנ׳
בקש ליתנה לו פרש״י דרב אשי אתא להרוצי דבשטר׳
כתיבי תרוייהו שדה מכורה לך שדי נתונה לך ומדכתב
ליה שדי נתונה לך ודאי במתנה בקש ליתנה לו וכדי
ליפות את כחו לטרוף ממשעבדי הוא דכתב ליה שדי
מכורה לך וא״ת ליכתוב ליה מתנה באחריו׳ ולמה כתב
לו לשון מכר י״ל לקצוב לו דמים שקצב לו ולא כמה
שהיא שוה עכשיו בשעת מכירה אי שוה טפי אפילו
הכי הדר טריף ממשעבדי קרקע כשיעור דמים שקצ׳
לו וא״ת למה כתב לו לשון מתנה דאי משום דינא דבר
מצרא הוא קי״ל דאי אית בה אחריות אין בה משום
דינא דבר מצרא י״ל כי היכי דליקני בשטר בלא דמי׳
והקשה ר״ת ז״ל לפירוש זה שדי שדי למה לי לך לך למה
לי ליכתוב ליה שדי מכורה ונתונה לך ופירש דאפילו
לתרוצא דרב אשי או או קתני שדי נתונה לך או שדי
מכורה לך : ורב אשי אתרוצא דרב המנונא סמיך
דאוקמא במוכר שדהו מפני רעתה ומפורש בירושלמי
כדברי

בדברי רש"י דה"ג התם למה כתב לו את שניהם כדי ליפות כחו ורש"א פירוש דמעיקרא כמי ס"ר דבשטר אחר כותב לו שדי מכורה לך שדי נתונה לך ולהכי כותב לו שדי נתונה לך ליפות כחו משום דינא דבר מצרא וקי"ל דהא דקיימא לן בפרק המקבל דף ק"ח דבמתנה דאית בה אחריות איש בה משום דינא דבר מצרא אלא כך י"ל דלהכי כתב ליה לשון מתנה שיש דברים שישנן בכלל מתנה ואינן בכלל מכר: ובחזקה י"א דבחזקה כמי במכר לא קנה עד שיתן דמים כדאמר שמואל גבי שטר והראב"ד פי' דדוקא בשטר אמרה שמואל אבל בחזקה כיון שהוא יורד בקרקע עצמו ודאי בלא דמים קנה ובלא שטר נמי אפי' במקום שכותבין את השטר והיינו דלא אמרי' גבי חזקה לא שנו אלא שזו אינה ראיה דבחזקה הוה ליה למימר תרתי לא שנו אלא במקום שאין כותבין ולא שנו אלא במתנה והכי תרתי לא הוה מצי לפרושינהו במתני' דאי בשטר מתנה מיירי תו לא שייך למימר לא שנו אלא במקום שאין כותבין וכיון דלא הוה מצי לפרושינהו תרוייהו וסמך אהדא מינייהו אפי' דאחריני לא קאמר כלל לא שנו: וכן דעת רבנו אפרת ז"ל וראיה לדבר מהא דאמרינן בפ' שור שנגח את הפרה דף כ"ב המוכר בית לחבירו כיון שמסר לו את המפתח קנה ומקשינן אי בכספא ליקני בכספא אי בחזקה ליקני בחזקה ויש לדחוק דה"ק אי בכספא ובמקום שאין כותבין את השטר ליקני בכספא ואי במקום שכותבין דלא קני בכספא לחודה בהדי חזקה ודאי קני א"כ הכי קאמ' אי בחזקה וכדפרים ואמר בחזקה אי קני ליקני בחזקה ולא נהירא והא דתנן בפ' חזקת הבתים דף כ"ב בר"א במחזיק אבל בנותן מתנה והאחין שחלקו והמחזיק בנכסי הגר כיון שנעל וגדר ופרץ כל שהוא הרי זה דלא תני מוכר לאו משום דלא תני בחזקה בדידה בלא דמים אלא משום דקא בעי למתנה האחין שחלקו והמחזיק בנכסי הגר דלית בהו שום קניה אלא חזקה תנא כמי מתנה דדמי לה. א"כ רבותא קמ"ל דאפילו במתנה קניא חזקה: במה תפסתם כו' והא דלא נפקא ליה מדתניא דבי ר' ישמעאל משום דאיכא למי' דההוא איצטריך ליה לאשמועי' לאחר ירושה וישיבה כדאית' לקמן בפרקין. ור' ישמעאל עדיף ליה למדרשא מדברי תורה טפי מדברי קבלה וא"ת הא מיבעי ליה לאשמועי' דכל ביאה האמורה בתורה סתם לאחר ירושה וישיבה י"ל מדקרי ליה לחלוקה ישיבה שחלקו בישיבה משמע דבחזקה כל דהוא מקניא וצ"ע וא"ת היכי נפקא לן חזקה במכר מהתם דילמא הפקר שאני דקני כל דהו ואפי' השתא דקי"ל דחזקה קניא במכר שני לן בין מכר להפקר דבמכר עד דעביד תקון בגוף הקרקע לא קני כגון נעל וגדר ופרץ כל שהוא ואלו בהפקר קי"ל הציע מצעות בנכסי הגר קנה י"ל שם חזקה נפקא לן מקרא דקנייה היא וגמרינן מינה למכר כי היכי דבהפקר קניה חזקה כל דהו בתשמיש בעלמא דכיון דליכא זכותא דאחר בגוה חזקת תשמיש חשובה להחזקה כמי במכר כמי קניא חזקה הראויה בו כגון שהוא מתקן בגופו של קרקע דלא מחזי האי לנקות כמוכיח מרשות אחרון להחזיק בה בהצעת מצעות וכיוצא בו. איבעיא להו מי בעינן צבורין בה או לא א"ת צבורין תפוק לי משום חצרו דהכא של אדם קונה לו י"ל אגב תהני בחצר שאינה משתמרת לדעתו דמאורת חצר לא קניא ליה וא"ת והא קי"ל כרב פפא דאמר

בפ' שנים אוחזין ר"י"א דעת אחרת מקנה אותן שאני דבמכר ומתנה חצרו של אדם קונה לו אע"פי שאינה משתמרת ואע"פי שאינו עומד בצד שדהו. ומסקינן וטרינן התם במלתיה דרב פפא דמשמ' ודאי דהלכתא היא י"ל הכא איבעויי אבעיא לן אי משכחת בריתא דכפשוט מינה אי בעי' צבורין בה או לא דאי משכחת בריתא דתפשוט מינה דבעי' צבורין ודאי דחיכן לדרב פפא דאי חצר שאינה משתמרת קונה אע"פ שאינו עומד בצד שדהו מאי מהני לן אגב תפוק לי משום חצר אבל השתא דקי"ל לא בעי' צבורין בה לא קשיא מידי אדרב פפא וקי"ל כותיה. והב"ח תירץ דתורת חצר ליתא בשהיו שם המטלטלין מקמי דהויא חצרו אלא בשקדמה קנית חצר להנחת מטלטלין וליתא מהא דתנן עשור שאני עתיד למוד נתון לר' יהושע ומקומו מושכר לו ואוקמה רב פפא בפ' שנים אוחזין בקנית חצרו של אדם ואע"פ שלא היתה משתמרת לדעתו של ר' יהושע דדעת אחרת מקני אותן שאני והתם מקמיה דקנייה ר' יהושע לחצר היו שם הפירות ועוד דקי"ל גיטה וחצרה באין כאחד והיכי הוה ס"ד דצבורין לא לקני מתורת חצר. קרקע כל שהו חייבת בפאה גרסי' בירושלמי תפשר בשבולת אחת שעלו בה כמה שבולים ובודאי לא גרסי' ודוי שאפי' לית ליה קרקע כל שהוא אלא שלקט פירות שאינן ממורחין חייב בודוי מעשר ואיה דגרסי' ליה ומפרשי' ליה בודוי בכורים ואע"ג דתנא בכורים תנא כמי ודוי בכורים משום דאיכא מילי דמביא ואינו קורא קמ"ל דהאי מביא וקורי' ואע"ג הבבלי תלמודא לא קרי ליה ודוי אלא מקרא בכורים אשכחן במס' מעשר דקרי ליה ודוי דתנן יש במעשר ובכורים מה שאין בתרומה ששניהם טוענין הבאת מקום ובוי ואע"פ שיש לדחות דהתם אגב דנקט ודוי משום מעשר כלל בו מקרא בכורים:

ע"ב ולכתוב עליו פרוזבול דלא תקינו רבנן פ פרוזבול אלא במלתא דשכיחא ולא שכיח דליזיף איניש למאן דלית ליה קרקע ולא נהירא: וא"ר מ"ה אית ליה קרקע כל שהוא כגוש ועומד הוא למלוה וחזי למגביה מלוה כל אחוב כגון דטריף והדר ערי' בקטינה דאביי: וא"ר משום דאין אונאה לקרקעות: תיהו בירושלמי אמרו דבדבר המופלג יש לו אונאה וכבר כתבתיה בפ' הזהב ת"ל: ה"ג מ"ש א"ר אליעזר מעשה באדם אחד שחלה בירושלמי' והכי איתא בשלהי מי שמת: הלא מאי לרמי וכו' אלא למאי דס"ד מאה צאן ומאה חביות מתם לא הוה קשיא ליה ניקנינהו ניהליה במשיכה דטריחא ליה מילתא למשוך מאה צאן ומאה חביות: סבר שתיק ואכיל להו קמ"ל למאי דס"ד מאה צאן ומאה חביות נקנינהו ניהליה אגב אחרת בחליפין וכי תימא לא משכח מאן דלית' סודריה לאקנויי ביה מטלטלין אי דקי"ל דקונין בכלי של קונה ליתא דהא הוה הדר ליה סודריה קנו ע"מ להקנות הוא ועוד לותיב גבר דאית ביה שלש על ב' לחד גברא דליהדר וליקני ביה לחבריה וליכא למימר דלא סמכת דעתיה לשתף יד אחרים בדבר דא"כ השתא כמי דאקני ליה מטלטלי אגב קרקע ע"י אחר היכי סמכה דעתיה כל היכא דלא משיך לכו אחר וא"כ הדר קושיא לדוכתין ונראה דהכי כמי תסתבר' הדר ליה לדוכתיה דמעיקרא הוה קאמר הכי כמי מסתברא וכו' ודחי ליה לא ב בדליתיה למקבל מתנה והדר אקשי ניקנינהו ניהליה גביה אחר אי לרמי במשיכה נמי מאה צאן ומאה

חביות

אביות ממש בחליפין ולא סליק תירוצא דמתרצינן אלא אי אמרינן כרמי ולא הקפיד התלמוד למהדר ולאקשויי בשלמא אי אמרי' כרמי אלא אי אמרית זה וכאן ממש כיקנינהו אגב אחר בחליפין משום דשמי' אהכי כמי תמתברא דקאמר דהדר ליה מתילא אדופתיה ואיכא דסמיך דמתרצי ואמרי דקנין לא יש לזכות בו לאדם של"ב וליתא דהא אוקימנא בפ' שנים אוחזין דף יב הא דתנן כותבין שטר למוכר אעפ"י שאין לוקח עמו בשטרי אקנייתא • עשור שאני עתיד למוד וכו' ק"ל והלא חזקה על חבר שאינו מוציא דבר שאינו מתוקן מתחת ידו ועי' לא נחשדו חברים לתרום שלא מן המוקף ועוד למה ליה למימר עשור זה נתון לפלוני ועשור זה לפלוני ולהשכי' להם מקום לימא לכפונו מעשר ראשון ולהרומו מעשר שני וכשיגיע לביתו ליפרשינהו וליתבינהו למי שירצה וי"ל שנת הביעור היתה דתנן התם מי שהיו פירותיו רחוקים ממנו והגיע שנת הביעור מזכה בהם לאחרים כיצד מעשה בר"ג וזקני' וכו' ומקשי דנפיק מביתו הפרים מעשרותיו על מגורה אחת אבל מעורבין היו והודיע כן לבני ביתו להזהירם על אותה מגורה וכשהגיע שנת הביעור הוצרך להוציא המעשרות מרשותו ולפי שהיו מעשרותיו מעורבין אמר עישור שאני עתיד למוד וא"ת מ"מ דלא אפרים כמי תרומה גדולה י"ל מתוך שהיא מועטת וניטלת כמי באומר הפרישה בביתו ונתנה לכהן ויש אומרים דתרומה גדולה אינה צריכה ביעור ולכך לא הוצרך להוציאה מרשותו כדתני במס' דמאי יש במעש' ובכורים מה שאין כן בתרומה וכו' וחייבין בביעור ור"ש פוס' ולא נהיר' דהא דפט' ר"ש בביעו' לאו למימר' דלא צריך לאפוקי תרומה מרשותיה ליתנה לכהן אלא שאין צריך לבערה מן העולם כמו שצרי' ביעור מעש' ובכורי' ת"ע דתנן כיצ' היה הביעו' ניתן תרומ' ותרומ' מעשר לבעליה ותנן וגם נתתיו ללוי זו תרומ' ותרומ' מעשר אלא תרומה כמי חייב להוצי' מרשותו בשעת ביעור אבל מעשר שני ובכורים חייב לבער' מן העול' אם עברה שנת הביעור דההוא מעשר וקתני התם כיש בתרומה ובמעשר מה שאין בתרומה מעש' שני מיירי וכדקתני רישא ומעונין הבאת מקום ווידוי ושא מעשר ראשון אינו מעון הבאת מקום וא"ר דמאי הוה ולכך לא חשש ר"ג אם הפרים שלא מן המוקף ולא חשש כמי אם יצא דבר שאינו מתוקן מתחת ידו מ דדמאי קל דרוב עמי הארץ מעשרין הן והיינו דלא אפרים ר"ג תרומה גדולה לפי שעמי הארץ מפרישין תרומה גדולה :

דף כ"ז ע"א נאון לר' יהושע ואע"ג דלוי הוא וקנסינהו עזרא דילמא סבירא ליה כר' עקיבה דאמר ללוי ולא לכהן ואתא עזר' וקנסינהו ואמר אף לכהן : סופא דמתני' עשור אחר וכו' נתון לר' אלעזר בן עזריה ומקומו מושכר לו ואע"ג דאין המוכר רשאי להשכיר הכא בפני ר"ג הוה והוה ניחא ליה ואיכא דפשיט מהכא מי ששכר קרקע ומשכירו לאחר כגון שנתן לו המשכיר רשות להשכי' מצי לאקנויי ליה מטלטלין אגב שכירות הקרקע אע"ג דלדידיה נמי ל"ת ליה בהאי קרקע אלא שכירות בעלמא וי"ל לעולם לא עדיפי מטלטלי מקרקע גופיה ואי קרקע גופיה לא קני היכי קני להו למטלטלין לגמרי ושאני הכא שלא הוצרך להקנות ר' יהושע לרבי אלעזר אלא טובת הנאה • קתני סיפא נתקבלו שכר זה מזה א"ת למה הוצרכו להשכי' בשלה נמי מי לא הוו מצו לאקנויי ליה מטלטלין באגב י"ל אי בשלה במאי היה קנייה להו אי בחליפין היינו שכירות דחליפין מתורת כסף נינהו והא שלה בריבורא לא קניא עד שישתמש במקו' שהשאיל לו ויניח שם כליו דכי האי גוונא הויא חזקה דשלה : והב"ת נסתפק בדבר אם נקנין במטלטלין אגב שאלת קרקע • ס"מ בעי' ציבורין בה מדאיצטרי' ר"ג להשכיר מקום המעשר דאי לא בעינן ציבורין בשכירות קרקע כל שהוא סגי וא"ת דילמא מתורת חצר הקנה להן ר"ג ואע"פ שלא היתה חצר המשמרת לרבי יהושע ולרבי עקיבה לדעת אחרת מקנה אותן שאני כדתרין לה רב פפא בפ' שנים אוחזין דף יא לעולם בתורת אגב לא בעי' ציבורין בה ועי"כ נמי לא בעי צבורין בה אי סבירא לן דרב פפא דאי בעי באגב צבורין בה תיפוק לי משום חצר י"ל אכתי איכא ל לאקשויי אם איתא דלא בעינן צבורין בה ור"ג בתור' חצר הקנה להן הפירות למה ליה להשכיר מקומו מתורת חצר נקנינהו ניהליהו באגב ושגי בקרקע כל דהו אלא ש"מ דבאגב נמי בעינן ציבורין בה וממילא ליתה לדרב פפא כדכתיב ולהכי אצטריך לשנויי כי היכי דלא ליטרחינהו ולעולם לא בעי' צבורין ובתר דתריצנא הכי איבעיא אימא דר"ג בתורת אגב ה הקנה להן ואיבעית אימא בתורת חצר וכדרב פפא :

ד"ת : שני שטרות הן פי' דלא מטו לידי לוקח ואע"פ שלא זכה לוקח בשדה חוזר מוכר בשטר ורב חייא בר אבין הוסיף שטר בלישי דלא מטא ליד לוקח ואפילו הכי אין מוכר חוזר בו ; זכו בשדה זו לפלוני וכתבו לו את השטר חוזר בשטר ואינו חוזר בשדה ק"ל למאי הלכתא חוזר בשטר אי בשטר מכר כי ליכא שטר' נמי גבי ממשעבדי דהא אמר רב המוכר שדהו בעדים גובה מנכסים משועבדים ואי בשטר מתנה כי איכא שטרא נמי מגבי חרי גבי משעבדי לא גבי וי"ל אי בעית אימא בשטר מכר ובדלא פרים ליה אחריות דבשטר קי"ל אחריות טעות סופר הוא וכי ליכא שטר' אי פרים ליה אחריות באפי סהדי גבי ממשעבדי ואי לא פרים לא ואי בעית אימא בשטר מתנה ודכתיב ליה אחריות וחוזר בו מאחריות שבשטר וא"ת כיון שהחזיקו העדים בשדה על תנאי שיכתבו לו שט' וזכה בשדה היאך חוזר בשטר אלא מעתה המוכ' שדה לחבירו והתנה עמו שיכתו' לו את השט' ונתן דמים או החזיק בשדה אדעתא דליכתו' ליה שטר' ה"נ דמצי הדר מוכר משטרא ואם אתה אומ' כן מ"ט דנקט זכו בשדה לפלוני ולא נקט זכה בשדה זו ואכתוב לך שטרא ועוד שאין הדבר נראה דליהוי ברשו' מוכר לחזור בו שלא יכתו' לו את השטר אחר שנתן לוקח דמים והחזיק בו וי"ל אי ללוקח קאמר ליה שיחזיק בשדה והתנה עמו שיכתוב לו שטר ואדעתא דהכי החזיק בשדה ודאי אין מוכר יכול לחזור בשטר אלא הכא דלעדים הוא דקאמר ושויניהו שלוחים בשדה שגמרו בו שליחותם אינו יכול לחזור בו אבל בשטר דלא גמרי בה שליחותיהו שלא כתביהו עדיין יכול לבטל שליחותן • ועוד דבשלמא אם לוקח עצמו החזיק בשדה אדעתא דשטרא מצי אמר אילו דאמרת לי שתכתוב לי את השטר לא ה החזקתי בשדה ועל דעת שלא שתכתו' לי את השטר לא החזקתי בשדה על דעת שתכתוב לי את השט' החזקתי בו אבל עדים ליכא למימר הכי דאינהו בין אמר להו כתבו את השטר בין לא אמר להו הוו מחזיקין בשדה בגופא

בצואהו לזכות פלוני שאם יתרצה במקח יהא קנוי לו משעת חזקה ומאי אכפת להו אי כתיב להו שטרא אב״ל א: ע״מ שתכתבו לו את השטר חוזר בין בשטר בין בשדה א״ת והא קי״ל כל האומר ע״מ כאומר מעכשיו דמי הלכך הוה לן למימר דשדה מהשתא קני לה ומתלי׳ תליא קנייה וקיימא שאם יתרצה מוכר שיכתבו לו את השטר קנויה לו שדה משעה שהחזיקו בה עדים והתניא האומר לאשה הרי את מקודשת לי ע״מ שאתן לך מאתים זוז דמקדשא ליה מהשתא ותלו קדושי וקיימי דלכי יהיב לה אי״גלאי מילתא דאיקדישה מהשתא ואי הדר ביה ואמר לא אתן אין חזרתו חזרה שמא יחזור בו ויתן לה והכא מדקאמר חוזר בין בשטר בין בשדה דאי הדר ביה ואמר של תכתבו לו את השטר חזרתו חזרה בתורה דאפי׳ אי הדר אמר להו כתבו את השטר אינה קנויה לו עד שיחזיק בה פעם אחרת ואם מכרה או נתנה לאחר בתר דאמר ליה של תכתבו לו את השטר הרי זו מכורה ונתונה י״ל תנאין דעלמא יש לתלותן בהנאתו של מתנה כגון ע״מ שתתן לי מאתים זוז לזרוזי נפשיה קא מכוין וכי היכי דתהוי סמכא דעתא דחבריה משום דהלי ליה למעשה בתנאה אבל הכא למה ליה למימר ע״מ לימא וכתבו לו את השטר דלדידיה ליתליה הנאה בהדי תנאה ואי לזרוזי נפשיה לקיומיה הא לא קאמר ע״מ שתכתוב אלא ע״מ שתכתבו ועדים ודאי לא מזדרזי טפי משום דקאמר ע״מ דמאי נפקא להו מינה אם בעל המכר ואי משום דסמכא דעתיה דלוקח טפי משום דלית ליה לקניית השדה בכתיבת השטר ויתרצה בדבר יותר ויחזיק מהשתא בשדה. הא ליתיה ללוקח הכא ולעדים הוא דקאמר שיזכו בו לפלוני ולמה ליה למימר ע״מ הא ודאי כי היכי דליהוי ברשותי׳ לחזור בו בין בשטר בין בשדה הוא דקאמר הכי. כן תרץ הר״א אב ב״ד ז״ל ויש מתרצים אע״ג דבעלמא כל האומר על מנת כאומ׳ מעכשיו דמי הכא כיון שלא נגמר עדין דעתא לא יתרצה הלה בדבר ולהכי לא שייכא קנייה זו דכיתא בהאי ע״מ דכאומר מעכשיו דמי: אם קדם מוכר וכתב ספר ללוקח אותה שכינו כו׳ נקנה שטר בכל מקום שהוא ק״ל והא בשטרי אקנייתא עסקי׳ כדמוקים לה התם בהא מתני׳ דכותבין שטר למוכר כו׳ דאי לא ניחוש שמא כתב ליתן בניסן ולא נתן עד תשרי וכן דשהם קנין לכתיבה עומד מאי נפקא ליה מינה אם נקנה שטר בכל מקום שהוא והרי בידו לצוות לעדים לכתוב לו שטר. ויש מוכיחין מכאן כדרבינו שמוא׳ שהוא אומר דכי אמרי׳ סתם קנין לכתיבה עומד ה״מ היכא דלא הדר ביה אבל היכא דהדר ביה אין כותבין והא הכא הדר ביה האי מוכר ואמר להו לסהדי דלא לכתבו ליה שטרא ולכך הוא צריך לקניית ספר זה וקשיא לן אכתי היכי קני ליה באגב כיון דשדה קנויה לו בקנין משעה ראשונה אטו בחזקה שמחזיק בשדה סבור היה שלו קני מטלטלי אגבה. ובעל העיטור ז״ל היה מוכיח מזה דקנין בלא דמים אינו קונה הילכך אין השדה קנויה לו עדין וליתא: וי״ל דהא לא קשיא דאע״ג דזכין לאדם שלא בפניו אין השדה קנוים ללוקח עד שיאמר רוצה אני ואם אמר רוצה אני ודאי קנויה לו משעת הקנין והכא במאי עסקינן כגון דאמ׳ רוצה אני במקח ובלבד כשתכתבו לי שטר דבלא אחריות איני רוצה בו אמתנת דעד דתהוי לי שטרא אין השדה קנוית לו הלכך בתוקת שהוא מחזיק בשדה

קני ליה לשטרא ונקנה לו השדה משעת הקנין ד״א: אא אכתי קשיא למה שאנו סוברים דכי אמרינן סתם קנין לכתיבה עומד אין המקנה יכול לחזור בו הכא למה לי לקנות שטר זה לימא להו לעדים לכתוב לו שטר ואי משום שאין כותבין שני שטרות על שדה אח׳ יכוף את המוכר שיתן לו שטר בידו ותירץ מורי כר״ו דהכא במאי עסקינן כגון דא״ל לעדים בשעת הקנין לכשאתן לו שטר שתכתבו לי תהא שדה קנויה לו מעכשיו בקנין זה אמתנת דכל כמה דלא יהיב ליה שטרא לא קנה מידי ועוד י״ל דהכא לא מיירי בשטרי אקניית׳ אלא זכו עדים בשדה ללוקח והחזיקו בו׳ וכתבו את השטר למוכר באותו יום דתו ליכא למימר שמא כתב ליתן בניסן ולא נתן עד תשרי כיון שהחזיקו בשדה מיום ראשון וכי מתרצינן התם מתניתי׳ בשטרי אקנייתא לאו דוקא דה״ה דהוה מצי לתרוצי כגון שזכו עדים בשדה דתו ליכא לאקשויי מאי דהוה מקשה התם וליחוש שמא כתב ליתן כו׳. א״כ הכא בהדיא קא״ל לעדים בשעת הקנין כתבו לי את השטר וכיון שכתבו לו את השטר שוב אין יכול לכתוב את השטר ללוקח דאין כותבין שני שטרות על שדה אחת. ד״א:

איבעיא להו מי בעי׳ אגב או לא א״ת תפשוט ליה מיהא דתניא לקמן יפה כח חזקה מכח שניהם שחזקה מכר לו עשר שדות בעשר מדינות כיון שהחזיק באחת מהם קנה כולן ואי לאו בעי׳ אגב בשטר נמי משכחת לה דאי א״ל קני האי שדה בהאי שטרא וקני כולן קנה כולן באגב דכי לא א״ל נמי כמ״ד ליה אגב דמי. י״ל דלמא לעולם במטלטלי אגב מקרקעי לא בעי׳ אגב במקרקעי אגב מקרקעי בעי׳ אגב משו׳ דכי ליכא אגב איכא למתלי מילתא דלאו בתורת אגב מקני ליה שאר שדות אלא משום דסברא דארעא חד הוא דסבר כמאן דאיכא שטרא אכולהו דמי. אבל במטלט׳ אגב מקרקעי הוה ס״ד למימר דאצ״ג דלא אמר אגב אלא דאמר קני שדה זה וקני מטלטלין באגב הוא דקא אתי לאקנוייהו ניהליה דמידע ידיע שאין מטלטלין ניקנין בכסף בשטר ובחזקה ועוד דאי לאו מתורת אגב קאתי לאקנויינהו היכי מהניא להו קניית השדה והא הכא לא שייך לו׳ סברא דארעא חד הוא מתורי נר״ו: וצ״ע אי משכחן אגב במקרקעי בשום דוכתא דנראה דלא מהני אגב אלא במטלטלי אגב מטלטלי דמטלטלי לא חשיבי ונגררין אגב קרקע ומתני׳ וקרא דוקא נינהו מתני׳ דתנן נכסים שאין להם אחריות נקנין כו׳ אבל נכסים שיש להם אחריות לא וקרא דכתיב ויתן להם וגו׳ עם ערי בצורות ביהודה אבל ערי בצורות הוצרכו להחזיק בכולן ולא קנו חדא אגב חברתה ת״ש מדקתני כל הני כו׳ פרש״י ז״ל ועמו מאה צאן כו׳ לא קאמר אגב ולא נהירא דודאי עמו היינו לשון אגב אלא מעוברא דר״ג פשיט לה דלא קאמר אגב והא דקאמר מדקאמרי׳ כל הני היינו מדר״ג ור׳ יהושע וליטעמיך קני מי קתני פי׳ בהא דר״ג מי קתני קני דהו״ל למתני מקומו מושכר לר׳ יהושע ויקנה המעשר דבהאי ליסגי דקתני ודאי לא מהני דקתני ברים׳ נתון לר׳ יהושע והדר תני מקומו מושכר לו: והרא״בד פי׳ קני מי קתני בהך עובדא דמירוכי דקאמר צפוני של זה לפלו׳ ועמו מאה צאן. אגב וקני בעינן קני לאו דוקא דכיון דאיכא אגב לא בעי׳ קני דאי א״ל קני שדה זה ואגבי מטלטלין ודאי קני דא״ל גבי שדה קאי נמי אמטלטלין. פרש במכר ומטלטלין

במתנה

במתנה משו · אבל שדה במתנה ומטלטלין פשיטא ליה דקני דשדה קא מחזיק בה ומטלטלין הא יהיב בהו דמי הילכך פשיטא דגמר ומקני מטלטלין באגב · אמר רבא לא שנו אלא שנתן וכו׳ לא קנה אפי׳ כנגד מעותיו פי׳ במטלטלי אגב מקרקעי לא קנה המטלטלין עד שיתן דמי כולן דכיון דלא עבד קניה במטלטלין עצמן אפי׳ אגב שדה קני להו לא גמר מוכר לאקנוינהו עד יהיב ליה דמי כולן · תניא כותיה דרבא סייעתי׳ דרבא מדקתני אבל לא נתן לו אפי׳ דמי כולן לא קנה אפי׳ כנגד מעותיו אע״ג דמדינא קנה כולן בלא דמים דסברא דארע׳ חד הוא וכמאן דאחזי׳ בכלהו דמי כיון דלא עבד חזקה באינך שדות אפי׳ דמחמת חזקה דא׳ מהן קני להו לא גמר מוכר לאקנוינהו עד דיהיב ליה לוקח דמים וכי תימא מאי מדמת אגב לסברא דארעא הכא נמי אגב בין דקני ליה לשדה בחזקה בין דקניא בכס׳ ובשט׳ קנה מטלטלין אגב שדה התם דבחזקה דאחת מהן קנה כולן אבל לא בכסף או בשטר דאחת מהן וי״ל התם משו׳ דליכא למימר סברא דארעא אית להו כמאן דאחזיק אכולהו דמי מ״מ אנו למדין דכי היכי דבחזקה דאיכ׳ למימר סברא דארעא חד הוא בעי׳ דמי כולן אע״ג דמדינא קני להו בלא דמים הכא נמי בדין אגב דקני להו ל למטלטלין מדינא כגון במתנה במכר לא סמכה דעתיה לאקנוייה ליה עד דיהיב ליה דמי : שבניהם קונין בעבד עברי הוה מצי למנקט שבניהם קונין בבת ישרא׳ אלא הא עדיפא ליה דכסף ושטר כשבניהם קונין בבת ישרא׳ אמאי שמסרא מסירה לאופ׳ אבל כשקונין בעבד עברי אין שיור בקנינן · כח חזק׳ שחזק׳ כו׳ יש למדין מכאן דחזקה בלא דמים אינה קונה במכר דאי אמרת בלא דמים נמי קונה׳ מה שאין כן בכסף ובשט׳ דכסף במקום שכותבין לא קנה עד שיכתוב את השטר ושטר נמי בשום מקום עד שיתן דמים ולא היא דהאי יפוי כח לא פסיקא ליה למתני דכסף נמי במקום שאין כותבין את השטר קנה בלא שטר ושר עדיף ליה למנקט יפוי כח שהוא בחזקה ואינו בשניהם ואו נקט יפוי כח החזקה שהיא קונה בלא שטר ובלא דמי׳ אשכחנא דמה שאין כן בשניהם לכדרין הוא דיפה כוחו מכסף דצריך דמים אבל השתא חשיב נר יפוי אחר שאינו בשניהם דחזקה בשדה אחת משכיא לשאר׳ וכסף ושטר לא מהני לשלם לשאר שדות : וא״ת ליתני יפה כח חזקה שהחזקה קונה בנכסי הגר מה שאין כן ב בשניהם ליתא דכסף ושטר לא שייכי בנכסי הגר ולהכי עדיף ליה יפוי דשייכי בה כסף ושטר והדרע ב בכאן : כיון שהחזיק באחת מה קנה כולן וכגון דא״ל החזק בזו וקני כלן א״נ קני זה בחזקה וקני כולן :

ע״ב בד״א שנתן לו דמי כולן וכו׳ אית דמפרשי לה הכי כיון שהחזיק באחד מהן קנה כולן וכגון דפריש ואמר בחזקה לאודה קני א״נ במתנה א״נ במכר ואפי׳ בדלא פריש בד״א שנתן לו דמי כולן וכו׳ ויפוי כח דקא חשיב בחזקה מה שאין כן בשניה׳ משכחת ליה במכר וכדפריש דבחזקת דאח׳ מהן קנה כולן מה שאין כן בכסף ובשטר דאי אמליה קני שדה זה בשטר או בכסף וקנה כולן לא קנה אפי׳ אותה שדה בלבד והאי פי׳ לא נהירא דודאי מדקתני עלה בד״א שנתן לו דמי כולן צריכין אנו לפרש יפוי כח בחזקה שכח שניהם במכר שנתן דמי כולן · וה״פ יפה כח החזקה שאם נתן דמי כולן במקום שכותבין את השטר דכספא לאודיה לא קני א״נ בהלואה דקי״ל שוין במכר שלא קנה כיון שהחזיק באחת מהן קנה כולן מה שאין כן בכסף ובשטר שאם נתן לו דמי כולן וכתב שטר באחת מהן לא קנה כולן שאר השדות וכן אם כתב שטר אכולהו ויהיב דמי אחרא מיניהו לא קנה אלא אותה בלבד ואם החזיק באחת מהן קנה כולן דאע״ג דבעי׳ דמי כולן היכא דאיכא שטר על כולן לא צריך · ואכתי לא נהירא מילתא דפשט׳ דמילתא משמ׳ דבכי האי גוונא דקתני בברייתא דהיינו כשנתן דמי כולן איכא יפוי כח בחזקה מה שאינו בשניהם : ונראה דמשכחת נמי מה שאין כן בכסף בשנתן דמי תשע שדות ובמקום שכותבין את השטר דלא קני כסף אפי׳ אי פריש ובשדה עשירית יהיב כספא ופריש דליקני בכספא א״נ במקום שאין כותבין את השטר דקני בכספא לאודה ושאר השדות לא יהב בהו דכספא אלא דפרעיה במלוה דאית ליה גביה והוה אמינ׳ כי היכי דחזקה דאחת מהן קנה כולן מדינא בלא קניה אחר׳ אפי׳ דבעי׳ דמי כולן דבלאו הכי לא ס״ד סמכא דעתיה דמוכר לאקנויי הכא נמי בכספא דיהב אחד מיניהו קנה כולן דכיון דאית ליה דמי שאר השדות תו ליכא למימר דלא סמכא דעתיה דמוכר לאקנויי קמ״ל : יפה כח חזקה וכו׳ דלא מהני סברא דארעא אפי׳ לגבי חזקה כדכתיבנא · ר״ת : לא קנה אפי׳ כנגד מעותיו למה שפירשו הגאונים ז״ל בפ׳ השוכר את האומנין דבדעייל ונפיק אזוזי קנה כנגד מעותיו מתרצא הך ברית׳ בדעייל ונפיק אזוזי דלא קנה אפי׳ כנג׳ מעותיו וכנגד מעותיו דקאמר קנה ואתיא ברית׳ כפשטה ולפר׳ מאי דפריש ר״ת ז״ל דאפי׳ כנגד מעותיו לא קנה אף בדעייל ונפיק אזוזי מיירי מוקמי׳ לה בשנתן שיעור שדה אחת אבל אי לא יהיב ליה אפי׳ דמי מקצת שדה אפי׳ כנגד מעותיו לא קני מידי דחיק ליה לישנ׳ טובא דכנגד מעותיו לפי מה שנתן לא קני אפי׳ איכ׳ לאוקומ׳ בדלא עייל ונפיק אזוזי ואע״ג דכי יהיב דמי מקצת שדה קנה לה לכולה שדה אבל שדה אחריתא לא קני · והא דקתני כנגד מעותיו ה״פ אם נתן דמי שדה קני לה לכולה שדה ואם נתן דינר יותר מדמי אותה שדה קנה שתי שדות וזהו כנגד מעותיו וכבר הארכנו בזה בפ׳ השוכר · ונראה דע״כ ברייתא זו מיירי בדלא עייל ונפיק אזוזי מתוקמא דקתני יפה כח חזק׳ מכח שניהם שחזקה מכר לו עשר שדות וכו׳ · ואי בדעייל ונפיק אזוזי מיירי היכי הוה אפשר ליה לכסף לקנות בכסף דהדרא ותהוו כמי עשר שדות כשדה אחד משו׳ דסברא דארעא חד הוא הא אפי׳ שדה אחת לא קנה כולה בכסף מקצתה עד דיהיב דמי כולה הא ודאי בדלא עייל ונפיק אזוזי מיירי וא״ת לדברי האומר דחזקה בלא כסף לא קניא מאי איריא עשר שדות בעשר מדינות דלא קנה עד שיתן לו דמים אפי׳ בשדה אחת לא קנה בחזקה בלא דמים וי״ל בשדה אח׳ במקצ׳ דמים קני ובדלא עייל ונפיק אזוזי אבל בעשר שדות לא קנה אע״פ דסברא דארעא חד הוא : ש׳ מסר לו כאן וא״ל זו קנימי קני לאו דוק׳ זוקני דכוונא בו דהחזיק בשדה אחת ודאי לא קנה אפי׳ אותה שדה אלא ה״ק אמ׳ מסר כו׳ ואת׳ החזי׳ בזו וקני כלן מי קני : התם בגופין מחולקין ונר׳ דאפי׳ א״ל זו קני וקני האחרות אגבה לאו כלום קאמר שאין שום דבר נקנה באגב אלא אגב קרקע: ומהלכו׳ הגאון ריצ״א ז״ל נר׳ שאינו גורס בגרס׳ הספרי׳ שלנו דגרסינן ברישא שמעתין לא שנו אלא שלא נתן לו

דמי

דמי כלן וקאי אדין אגב: אלא הכי גריס לה הרב ז"ל אמר שמואל מכר לו עשר שדות בעשר מדינות כיון שהחזיק באחת מהן קנה כולן אמר רבא לא שנו אלא שנתן לו דמי כולן וכו' תני' כותיה דרבא כו' ולגרס' הרב ז"ל דאגב אע"פ שלא נתן לו דמי המטלטלין קנה דאגב שאני שאמתא היא ודמי כשו מאך ה המטלטלין וצ"ע הא דאסיקנא צבורין לא בעינן: כר' ממה שכתב הגאון רבי יצחק ז"ל בפ"ק דבבא קמא דאפי' מטלטלי דניידי כגון עבדי נקנין באגב אע"פ שאינן צבורין בה ויש שפוסקין במטלטלי דניידי בעי' צבורין בה והוקא דניידי לדעתייהו כגון עבדים דהא לעיל לא קשי' לן מעשה דמרדכי דאמר נפוצו של זה לפלוני ועמו מאה צאן ומאה חביות אלא הי אמרינן דבעי' צבורין אבל אי סבירא לן לא בעי' צבורין לא הוה קשיא לן עלה מידי אלא כגון דלא ניידי לדעתיהו כשאר מטלטלין דמו וכן כת' ה"ר משה ז"ל וכב' הזכרנו בזה בפ"ק דבבא קמא ת"ל: והא דאסיקנא אגב וקני בעי' כתב הר' משה ז"ל דהיכא דצבורין בה לא בעינן אגב וטעמו משום דמתורת חצר קני דקיימא כרב פפא דאמר דעת אחרת מקנה אותן שני:

אמן מאיש זה אמן מאיש אחר וכו' וא"ת והיכי דריש מינה כל שכן לא לדרוש מינה אלא אמן מאיש אחר דהא לא אייתר ליה אלא חד אמן י"ל כיון שנכפל הלשון כל מיליה במשמע: הא ארוסה היכי דמיא א"ת ותיפוק גלגול שבועה מדדרשי' אמן מאיש אחר הא מתרצא במאי דגרסי' בירושלמי עד כדון דברים שראוי להשביע עליהן דברים שאין להשביע עליהם מנין פי' כגון קרקעות שאין ראוי להשביע עליהם: והתנן ארוסה ושומרת יבם לא שותות וכו' מאי תחת אישך וכו' הוה מני לתימר נמי מבלעדי אישך אמר רחמנ' מי שקדמה שכיבת בעל לבועל אלא אכתי לא איצטריך ליה האי טעמא אלא דקני לה כשהיא ארוסה ומסתתרא נמי כשהיא ארוסה וקמשני לה כשהיא נשואה דתחת אישך קרינא ביה ואע"ג דתחת אישך גבי סתירה כתיב ואת כי שטית תחת אישך והכא כשהיא ארוסה איסתתרא י"ל דס"ק ואת כי שטית שעכשיו את תחת אישך ות"ת לעולם דקני לה ואסתתרא כשהיא ארוסה ונשאת ובא עליה מקמי דניתו עדי סתירה כגון דשוגג הוא מנוקה מעון הוא דהא ודאי אם זנתה מקמי דקני לה ונסתרה מים ב בודקין אותה. י"ל התם כי מקשה לה כי אתו עדי סתירה איגלו ליה שאינו מנוקה מעון. ה"נ אלא ע"י גלגול ול"ב אלא דקני לה כשהיא ארוסה ואיסתתרא ונכנסה לחופה ולא נבעלה דקא מקשה עלה מבלעדי אישך וגומר וליכא לאוקומה כגון שבא עליה ארוס בבית אביה דאכתי קשיא שומרת יבם קרי לה אשתו מעליתא היא והכי איתא ביבמות פ' הבא על יבמתו וא"ת נוקמה דקני לה כשהיא ארוסה ולא אסתתרא ונכנסה לחופה ולא נבעלה ואסתתרא ולמאן דאמר מקנין לארוסה להשקותה כשהיא נשואה ומדינא ק קמשקה לה ולא ע"י גלגול וי"ל מדקתני שלא שטיתי ארוסה משמע על סתירת אירוסין משביעה הכי מתרצם סוגיא דהכא אבל סוגי' דיבמות דף נ"ח צריכא עיון דהתם פסים רב ששת יש חופה לפסולות מדקתני אמן שלא שטיתי ארוסה דמוקים לה כגון שבא עליה ארוס בבית אביה ואח"כ קנא לה ונסתרה ונכנסה לחופה ולא נבעלה אלא יש חופה לפסולו' ומקשה עלה התם דאיתא גבי שומרת יבם שבא עליה יבם שומרת יבם קרית לה אשתו מעלייתא היא ומתרץ לה רמי בר חמא בשעשה בה מאמר ואיכא דתנן דאמר מאמר קונה ביבמה פי' דאתא מאמר ופרחה לה זיקא מינה והדרה לה לדין ארוסה ואין ביאה גומרת בה אלא א"כ בא עליה לשום נישואין ומוקמינן לה נמי כגון שבא עליה וקני לה ונסתרה ואח"כ נכנסה לחופה ורב פפא אוקמא כגון דקני לה כשהיא ארוסה ונכנסה לחופה ונבעלה ואסתתרה ובמאן דאמר מקנין על הארוסה להשקותה כשהיא נשואה ואע"ג דקתני שלא שטיתי ארוסה י"ל דהכי קאמר שלא שטיתי ליבעול על האחר שנסתרת כשהייתי ארוסה. אשתכח דלהני אמוראי מתניתין מדינא היא ולא ע"י גלגול וסוגיא דהכא ע"כ כרב נחמן אזלא דאמרינן התם רב נחמן אמ' ע"י גלגול מ"ת קשיא רמי בר חמא ורב פפא גלגול שבועה מנא להו י"ל דנפקא להו מדדרשינן אמן מאיש אחר ולא שפלגו בין דברים שראוי להשביע עליהן ובין שאין ראוי להשביע עליהן. א"כ דריש לה מאמן אמן דמרבינן מיניה כל מאי דמצינן למדר' מינה ובסוגיא דהכא דשקלינן וטרינן הא ארוסה היכי דמיא הוה בעי' לאשכוחי לה להאי דרשא במתני' ותמה הוא מאי אכריחיה לרב פפא דדחיק נפשיה דפריש שלא שטיתי ארוסה שלא שטיתי ע"י קנוי דארוסה ולא אוקמא ע"י גלגול כרב נחמן. וא"ת דאמרי טעמיה דרב פפא משר דע"י גלגול היכי משכחת לה והא כיון דבא עליה מרע ידע אי שלמה כמאת אי פגומה ורב נחמן סבר משכחת לה בשתנה לא דחיק ומוקים ולא נהירא דהא אע"פ שמצאה שלימה יש לתלות שמא זנתה ונבעלה מן הצד. ואפשר דטעמיה דרב פפא מדקתני ארוסה ונשא' ע"י גלגול נשואה וארוסה הוה ליה למתני: א"כ מדלא קתני אמן שלא שטיתי ארוסה אמן שלא שטיתי נשוא' כדקתני אמן מאיש זה אמן מאיש אחר להכי משמע לרב פפא דהדא מלתא היא שעל ידי קינוי דאירוסין וסתירה דנישואין היא שותה. ואפשר לפרש דרב פפ' נמי סבירא ליה דמתני' ע"י גלגול אלא שהיה מוסיף ללמוד ממנה. מקנין לארוסה וכו' וליתה דכיון דע"י גלגול מיירי סכ"ל כתלף ממתני' מרי אחריני:

ובמסכ' סוטה בפ' ארוסה ושומרת יבם דף כ"ד פליגי ר' יאשיה ור' יונתן בברייתא דר' יאשיה ממעט ארוסה מתחת אישך ומרבה שומרת יבם מאיש איש ור' יונתן ממעט להו לתרווייהו חדא מתחת אישה ואמרי' ליתא רב דאמר קנה לכל כר' יאשיה פי' דמרבה שומרת יבם ומהכא נפקא ליה לרב דקנה לכל ושמואל דאמר לא קנה אלא לדברים האמורים בפרשה דאמר כר' יונתן דממעט שומרת יבם אמר לך רב אנא דאמרי אפי' לר' יונתן וכו' ושמואל אמר אנא דאמרי אפי' לרבי יאשיה. וצריכא עיון סוגיא דיבמות בפ' הבא על י יבמתו אבל הך סוגיא דהכא נראה דמתרצא שפיר דליכא לאוקומיה ארוסה בשבא עליה בבית חמיה וקנא לה ונסתרה ונכנסה לחופה ולא נבעלה דדומיא דשומרת יבם קתני וליכא לאוקומי' בשבא עליה בבית אביה וקנא לה ונסתרה ונכנסה לחופה שהרי אין חופה ליבמה ואם בא עליה אח"ך לשם אישות הרי איננו מנוקה מעון הלכך לא מתוקמא אלא ע"י גלגול דתני הא אי ר' יונתן הא אמר דשומרת יבם אע"פ שבא עליה לא שתיא דממעט לה מתחת אישך ואי ר' יאשיה שומרת יבם לאו מאמן אמן נפקא אלא מרבוייא דאיש

ולמאי

ולמאי אצטריך למתני הכא גבי דרשא דאמן אמן סומרת יבם וכנוסה ועוד הא דאמן אמן מתני' היא בפ' ה"ה תביא וסתם מתני' ודאי ר' יוחנן היא דהא סתם לן בהדיא באידך פירק' כר' יוחנן דתנן ארוסה ושומרת יבם לא שותות וגא נוטלות כתוב' ואמרי' עלה מתני' מני ר' יוחנן היא: ר"ת: ויש ספרים שכתוב שא דקני לה כשהיא ארוסה ונכנסה לחופה ולא נבעלי ואסתתרא וכו' וקמ"ל דמקנין לארוס' להשקות' כשהיא נשואה ולא הבננו אותה גרסא כלל דא"כ כי מקשה ליה מרכתב מבלעדי אישך זמי שקדמה וכו' לוקמא כגון שנכנסה לחופה ולא נבעלה ואסתתרא וקמ"ל דמקנין על הארוסה להשקותה כשהיא נשואה ועוד דודאי בנסתתרא כשהיא ארוסה מיירי דהא מעיקרא הוה מוקים לה בראסתתרא כשהיא ארוסה ונשא' והוה קשיא ליה ונקה האיש והדר מתרץ לה בשנכנס' לחופ' ולא נבעלה שהוא מנוקה מעון:

דף כח ע"א ממון שניתן ליתבע בעד א' דרבגלין בעלמא סבי לן אשכחן ודאי ספק מנ"ל פי' הראב"ד ז"ל אשכחן דמגלגלין על טענ' ודאי מק"ו דסוטה שלא ניתנה ליתבע בעד אחד • שמא מנ"ל דמגלגלין על טענת שמא כגון שבועת השומרין דאי מק"ו דסוטה דמגלגלין על הביעתה שמא מה לסוטה שכן רגלים לדבר שקנא לה ונסתרה תאמר בשבועת השומרין דאע"פ שיש עדים דאפקיד גביה מ"מ אין לו רגלים אבל בסוטה איכא רגלי' שהרי קנא נה ונסתרה • ואמרה וכו' מה בפנים עשה בה ספק בודאי פי' אע"ג דקנא לה ונסתרה מ"מ ספק הוא ומגלגלים על אותו ספק כ"ש הוא ודאי אף ספ' דשבוע' השומרין עשה בה הכתוב ספק כודאי לגלגל עליו וקשיא לי לרמי בר חמא דאמר ד' שומרין צריכין כפירה במקצת והודאה במקצת הפוקלי דמשום מודה מקצת דאיכא בשבועת השומרין דבשלמא שבועת ה השומרין גופה לא קשיא ליה היפוק ליה משום גלגול משום דכל גלגול דעלמא לא פסקי ליה בדינא ושבועת השומרין פסקי לה בי דינא אלא הכא מאי איריא ד דמגלגלין על שבועת השומרין משום דעל שמא תיפוק לי משום מודה מקצת וכי תימא הא סוגיא אזלא כמאן דאמר ערוב פרשיות כתוב כאן א"כ תקשי לרמי בר חמא מדרבי שמעון בן יוחאי דאיצטריך ליה ג"ש לאשמועינן דמגלגלין על שבועת השומרין שאין לית בה מודה מקצת • ואית דאמרי אשכחן ודאי דמגלגלין על טענת ודאי ספק מנ"ל דמגלגלין טענת ספק כי הא דתנן חלקו השותפין והאריסין אינו יכול להשביען בהגלגלה לו שבועה ממקום אחר מגלגלין עליו את הכל שמא מגלגלין שבועת שהיא שמא ואע"ג דשבוע' השותפין קודם שחלקו תקנתא דרבנן היא אבל הא דמגלגלין ליה אחר שחלקו מדינא שוא דרבנן לא תקון אידי בשותפין אחר שחלקו ולהכי מבעיא לן הכא שמא מנ"ל וא"ת היאי לן מק"ו דסוטה דמגלגלין על שמא י"ל מה לסוטה שכן כל תביעתיה ספק ודין הוא שיגלגל עליה ספק מה בפנים עשה בה ספק כודאי גלגול שהוא ספק בהבעתה שהיא ודאי דרגלים לדב' שהרי קנא לה ונסתרה אף בחוץ בשבועת השותפין אע"פ שהוא ספק מגלגלין אותה על ודאי וא"ת ומי מגלגלין על טענת שמא והתנן זה אומר שבורה מתה והלא אומר איני יודע פטו' ואם איתא דמגלגלין שמא מגו דמשתבע רמדרבה מתה לישתבע נמי אם שבורה מתה או שאולה מתה י"ל התם ריעא ליה טענתיה דחובע דהוה ליה למדק ולמיקם עלה אם שאולי מתה או שבורה מתה אבל גבי שותפין לא אפשר למקם עלה אי שקיל מיניה מידי שלא מדעתו: ובהך ג"ש דשבוע' שבוע' איכא למידק נפרוך מה לסוט' שכן כל תביעותיה ספק א"נ לפי' הראב"ד ז"ל מה לסוטה שכן רגלים לדבר שקנה לה ונסתרה וכי תימא אי לבריא על בריא ג"ש מאי אהכי ליה מק"ו כפקא הניחא למ"ד מופנה מצד א' למדין ואין משבין האי נמי מופנה מצד אחד הוא דהוה ליה • למכתב בסוטה והשביע הכהן את האשה ב"שה אלא למ"ד למדין ומשיבין מאי איכא למימר דהא שבועה האמורה בחוץ לא מיתר' דלגופי' אצטריכא וקשיא ליה למורי נר"ו מה להלן בעי' שם המיוחד אף בשבועה האמורה בחוץ לבעי שם המיוחד כדאמ' בפ' שבועת העדות לר' חנינא בר אידי דאית ליה ג"ש דשבועת העדות בהדי שבועה האמורה בפנים וי"ל ר' שמעון בן יוחאי לאו בתורת ג"ש מייתי לה אלא גלויי מלתא בעלמא היא דהא שבועה האמורה בפני' אע"פ שהגלגול אינו בריא כמו השבוע' עצמה הרי הוא בכלל שבועה דודאי שבועת הש"ה משמע נמי גלגול' כדגלי לן אמן אמן בעלמא נמי אע"פ שאין הגלגול ודאי ושבועה עצמה דין הגלגול כדין השבועה ובודאי אשביניך לה ומשתבע עליה • זה מספיק לפי' המפרש שמא מנ"ל דמגלגלין שמא ולפי' הרא"ה ז"ל י"ל מה בפני' אעפ"י שאין התביעה ודאי אלא דאיכא רגלים לדבר שקנא לה ונסתרא עשאה כודאי לגלגל עליה אף בחוץ אע"פ שאין השבועה ודאי עשאה כודאי לגלגל עליה דלא שני לן בין ספק לספק ותדע דלאו ג"ש הוא מ מדאיצטריך תנא דר' ישמעאל לאתויי איסורא מק"ו ולא חזי לה מהאך ג"ש:

עבד יהא בנרוי דמסהיד עליה שהוא בארור כנען וארור בונדוי וכו' ממזר סופב וכו' דלרבריין חברו חייב מלקות דעבר בלא יבא יור' עמו עד לחייו באומנותו משו' דהאי משו' ליה רשע שאין מרחמין עליו: דעבידי אינשי דמזבני בכנעה פי' זמנין דעבידי בכנעא אבל עבר ודאי אית ליה קלא והתם בפ' חזקת הבתים אמרינן מאן דזבין בפרהסיא זבין פי' זמנין דאיכא קלא ואם היו הלוקחין חוקרין הדבר הוו מצו למיקם עליה וכבר כתבנו בפ' חזקת הבתים ת"ל: כל הנעשה דמי' באחר וכו' כתבתיה יפה בפי' הזהב:

ע"ב ורשות הדיו' בחזקה קרקע בחזקה ומטלטלין במשיכה והכל בכלל חזקה כדאמרי' בפ' המוכ' את הספינה אי דאמר ליה לך חזק וקני דכ"ע לא פליגי דבמסירה • והשתא לא אצטריך לאשמועינן רשות הדיוט דהא הנא דיני הדיוט כל חד וחד באפיה נפשיה אלא משום רשות גבוה נקט ליה: גזבר שנתן מעות בבהמה אפי' בסוף העולם קנה ואם נתן בה מאתים ולא הספיק למשיכה עד שעמדה במנה אפ"ה לא הדר ביה הקדש דכתיב ונתן הכסף וקם לו וליכא למימר לא יהא כח הדיוט חמור מכח הקדש דהדיוט נמי במי שפרע קאי כדאמרי' בסוף שמעתין פרחו ולא הספיק למשכו עד שעמד במאתים אינו נותן לו אלא מנה וב"ש שאם הוקרה הבהמה שאין הדיוט יכול לחזור בו ואע"ג דאמרי' בפ' הכונסין דף כ"ב יהבו יתמי זוזי אפירי זול לא יהא כח הדיוט חמור כו': איקור שבורה מינה היינו דרב חנילאי א"ל רב שמא האי רעה הוא גבירהו דיכלי למימר להו נסרשו אישך בעליה י"ל

גבי

גבי הקדש ליכא למימ' הכי דניחא להו לאינשי דנעביד ליה להקדש ועוד הכא אפשר למימר דליהדר בהו חד מיניהו שהרי הבהמה קדושה קדושת הגוף כיון דיהב גזבר עלה מעות תרומת הלשכה: מיהו איכא דאיפשר דיהב ליה גזבר להדיוט מעות חולין שחללן על שוה פרוטה דהכתי אין הבהמה קדושה ואם משך גזבר ולא נתן מעות והוקרה לא יהא כח הדיוט חמור מכח הקדש ואם הוזלה אי אתה יכול לאפסודי ליה להקדש כיון דמדינא רשות גבוה בכסף וכי תימא מאי שנא מיהא דאמרי' גבי יתמי הא רעה היא לרדהו בזמנין דמצרכי פירי ליתמי וליכא דיזביד להו עד דיהיב זוזי י"ל גבי הקדש ליכא למי' הכי דאין עניות במקום עשירות ומאי איכפת ליה אי ליכא דיהיב בהמה עד דיהיב גזבר מעות:

דף כט ע"א משכו במנה ולא הספיק לפדותו עד שעמד במאתים נותן מאתים ונראה שאם מת אחר שעמד במאתי' מת להיקדש דליכא למי' הכא לא יהא כח הדיוט חמור מכח הקדש מאחר שבטלו קנין המשיכה לגמרי שעמד במאתי'. משכו במאתי' ולא הספי' כו' מ"ט לא יהא כח הדיו' כו' וא"ת תיפוק לי משום דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט ומאי איריא משכו אפילו לא משכו נמי וכי ההיא דאמרינן בפ"ק דחולין דף ק"ל אמטייה לגבי גזבר ולא תשיימיה את אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט י"ל אי משום ד דאמירתו לגבוה אם מת השור קודם שפדאו מת להקדש ולא יהבינן ליה להקדש אלא מנה דאידך מנה בדמי השור בעי לאשביה ות"ה אתי עלה מטעמ' דלא יהא כח הדיוט כו' דמוקמינן ליה ברשותיה דהדיוט ואם מת להדיוט וגבי פדאו במאתי' ולא הספיק למשכו עד שעמד במנה מהאי טעמא נמי איצטריך למיתי עלה משום דכתיב ונתן הכסף ולא אתי עלה משום דאמירתו לגבוה כו' לאשמועינן שאם מת מת להדיוט מתו"יכ"ו וא"ר דהכא ליכא למימר אמירתו לגבוה כו' דכשאמר לתת מאתים בדמי השור קאמר דהוה שוה בההיא שעתא מאתים ולא בתורת נדבה אבל אי לא שוה בההיא שעתא אלא מנה ואמר מאתים הו"ל אידך מנה נדבה ובכה"ג הוא דאיכא למימר אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט ודומיא דההיא דיש נוחלין. אמר' הדיוט לאו במי שפרע קאי ואע"ג דגבי יתמי אמרי' בפ' הנזיקין דף נ"ב יהוב זוזי ליתמי אפירי ואיקור לא יהא כח הדיוט חמור מכח הקדש י"ל התם יתמי לאו בני קבולי מי שפרע נינהו אבל גבי הקדש כיון דמדינא קנה בכסף ובהדיוט נמי אף על פי דתקינו משיכה בכסף איכא מי שפרע אי הדר ביה אין ראוי להקדש לחזור בו ואפי' דקי"ל מי שקבל עליו לספק סלתות משלש ועמדו מארבע מספק מארבע שאף על גב דיהב הקדש מעות לספק משלש היכא דזול תני הדר ביה הקדש י"ל התם הוא דלא יהב זוזי אמידי דאיתיה בעין וכיון דבהדיוט אי הדר ביה לא קאי בתי שפרע וכי הא דאמרינן בפ' איזהו נשך דף ס"ג אי מאן דיהב זוזי אתרעא צריך לאיתחזויי בבי דרי וכו' ומסקינן לה לענין מי שפרע וכי מתחזי בבידרי שמכה דעתיה וכו' והר"מ הביא סוגיא זו ופסק גבי פדאו במנה ולא הספיק למשכו עד שעמד במאתים שהוא נותן מאתים: וצ"ע: כשהוא אומר תיראו הרי יש כאן שנים ואע"ג דמ"ע שלא הזמן גרמא נשי' חייבות איצטריך לאשמועי' דנשים חייבות במורא

דהוה אמינא כיון דאשה אין ספק בידה לעשות לא תתחייב בכלל כדאיתא לקמן: אשכחן מיד לדורו' מנין פי' אשכחן מיד דאותו ולא אותם אבל לדורות אימא דהויא לה מילה בכלל כל מצות עשה שלא הזמן גרמא דנשים חייבות וליכא לפרושי לדורות מנ"ל דחייב למול את בנו דהא בהדיא כתב בפרש' לדורות עולם. והיכא דלא פרקיה אבוה וכו' אבל בדיכא לא מחייב לאפרקי' דבמילה כתב קרא לחיובי ב"ד אבל בפדיון הבן לא כתב קרא. תפדה תפדה ואפי' למאן דאמר יש אם למקרא ואע"ג דלא שני קרא ממסורת כגון יראה י"ל דשאני הכא דתפדה גופיה שהיא מקרא איכא למשמע ביה פדיון עצמו כלומר תפדה עצמך ואע"ג דקרא משמע דגבי אבוה קאי דכתיב וכל בכור אדם בבנך תפדה אבל תפדה דדרשת לפום מסורת תפדה שייך למימר ביה נמי תפדה עצמך אף למאי דקרי' תפדה: ומנין שאין אחרים מצווין לפדותה דכתיב בבניך תפדה מיהו ליכא למתני דאיהי לא מפקדא לאפרק נפשה מדתניא בבניך תפדה וקרי ביה תפדה וקאמר רחמנ' בבניך ולא בבנותיך משום דתפדה לפום מסורת לא מדרים בהדי בניך תפדה:

ע"ב כי פליגי דאיכא חמש משועבדין וחמש בני חורין פי' משועבדים שעבד אברה' משנולד יצחק בנו וחמש בני חורין דאית ליה ליצחק דר' יהודה סבר בהני חמש בני חורין פריק ליה ליצחק בריה והדר טריף כהן חמש משועבדין ששעבד אברה' דהוה חייב לאפרקיה ליצחק והיינו דקתני שזה מצותו על אביו כלומר מצות יצחק על אברהם ולהכי מצי למטרף משעבדי דאברהם אבל אי פריק יצחק נפשיה בחמש בני חורין תו לא מצי יעקב למטרף משעבדי דאברה' שלא היה אברהם חייב לפדות אלא בנו אבל לא בן בנו ות"ר חמש משועבדין ששעבד יצחק וחמש בני חורין נמי דיצחק נינהו ובהני חמש בני חורין פריק ליה ליעקב ואזל כהן וטריף חמש סלעי' לפדיון יצח' וא"ת כהן היכי מצי טרי' משעבדי והא ממון שאין לו תובעין הוא י"ל כגון דכתב ליה יצחק הרשאה א"נ במכרי כהונה ולהאי פרוש לא הוה צריך למתני' בבריתא שזה מצותו על אביו וצריכין אנו לומר שלא נולד יעקב בשעה ששעבד יצחק הנך מקרקעי שאם נולד יעקב אפי' אי פריק יצחק נפשיה בהנך חמש בני חרי טריף להו יעקב משעבדי וכן צריכין אנו לומר דהנך בני חרי לאו מקרקעי נינהו דאי מקרקעי נינהו כיון דפריק בהו יצחק ליעקב דמצותו עליו כאשתרוף דמי וקי"ל אשתרוף בני חרי טריף משעבדי: ורבנן סברי מלוה דכתיב וכו' הך פלוגתא דר' יהודה ורבנן לא חזינא ליה דמפרשא בשום דוכתא בבריתא והכי תנן התם במס' בכורות פ' יש בכור לנחלה דף מ"ח אחת בכרה ואחת לא בכרה וילדו שני זכרים נותן חמש סלעים לכהן מת אחד מהם בתוך שלשים יום האב פטור מת האב והבנים קיימי' ר' מאיר אומר אם נתנו עד שלא חלקו נתנו ואם לאו פטורין ר' יהודה אומר נתחייבו הנכסים. ומוקי לה בגמרא כגון שמת האב לאחר שלשים יום וליכא אלא חמש סלעים ודכולי עלמא חמש ולא חצי חמש ובדרב אסי ורב פפא קא מיפלגי פי' בדרב אסי דאמר האחין שחלקו מחצה יורשין ומחצה לקוחות דר' מאיר אית ליה דרב אסי וכיון דמחצה לקוחות ומלוה על פה אינה גובה מן הלקוחות מחצה ירושה נמי לא גבי דחמש ולא חצי

חמש

אתם ורבי יהודה לית ליה דרב אסי אלא סבירא ליה דיורשין הן ומלוה ע"פ גובה מן היורשין : א"נ בדרי' פפא דכולי עלמא אית להו דרב אסי ור' מאיר סביר' ליה כרב פפא דאמר מלוה על פה גובה מן היורשין ואינה גובה מן הלקוחות ור' יהודה סבירא ליה במלוה הכתובה בתור' מיהא גובה מן היורשין ומן הלקוחו' מ"מ אי כרב אסי קא מפלגי דברי הכל דמלוה אע"פ שהיא כתובה בתורה אינה גובה מן הלקוחו' וטעמיה דרבי יהודה משום דאין שתנקו יורשין הן ועי' דיהודה ס"ד למימר התם דכ"ע אית להו דרב אסי ואית להו דרב פפא ולא בהכי התם קא מיפלגי ואית להכהו ליסני דבעי' למימר התם דכ"ע מלוה כתובה בתורה אינה גובה מן הלקוחות היכי מתרצא לן הך ברייתא דקאמר ר' יהודה בנו קודמו י"ל דמפרשי לה בפשטה ולא מוקמינן לה בדאיכא משועבדין וכי תימא א"כ טעמיה דר' יהודה דאמר בנו קודמו י"ל משום דמצוה דבריה עדיפא דעיקר פדיון כי כתב יפדיון האב את הבן כתיב דלא כסברא דר' ירמיה דאמר דכל היכא דליכא אלא חמש סלעים הוא קודם לבנו דמצו' דגופיה עדיף וכ"ע · ובין לרבי יהודה בין רבנן סבירא להו שעבודא דאורייתא ובמלוה ע"פ תקינו רבנן דלא תגבי ממשעבדי דלית ליה קלא אבל ר' יהודה סבר במלוה הכתובה בתורה לא תקינו רבנן דלא תגבי ממשעבדי ואית מ"ש דפליגי ר' יהודה ורבנן בכי האי גונא · ל ליפליגו במי ששעבד נכסיו ולא ליה בני חרי אי אזיל כהן וגבי ממשעבדי י"ל אגב אורחיה קמ"ל דלת"ק לא מצי למגבי ממשעבדי הוא קודם לבנו דמצוה דגופיה עדיף : לפדות את בנו ולעלות לרגל פי' כגון שיש בידו לעשות את שתיהן ואפי' הכי סבירא להו לרבנן פודה את בנו תחלה דכתיב כל בכור בניך תפדה והדר לא יראו וגו' · וא"ר כגון שאין בידו לעשות אלא אחת מהן והק"א פודה את בנו ועכשיו והדר אם ססיבה ידו עולה לרגל אבל כשיש בידו לעשות את שתיהן דכולי עלמא יעלה לרגל תחלה ויפדנו שם · ולא נהירא : מהו דתימא כליף בכור מנחלה דנבעי ראשית אונו כדבעי' בנחלה ונבעי נמי פטר רחם : מחייב איהו למגמר דכתיב ולמדתם ולמדתם פרש"י ז"ל דאתרי קראי קאמר דכתיב ולמדתם אותם את בניכם וכתיב ולמדתם אותם ושמרתם לעשותם ובתלמוד תורה לא אשכחן קרא דמייתר להזהיר ב"ד היכא דלא אגמריה אבוה : הוא ללמוד ובנו ללמוד ואחר מהם צריך לעשו' ולטרח בעסק הבית : כל כריעה דכרע כתר חד רישא ולאו תכריעות דבתפלה של שמנה עשרה קאמ' אלא שהיה מתפלל על ההנין ובכל כריע שהיה כורע היה כתר חד רישא כפרש"י ז"ל וא"ר שהתפלל שמנה עשרה ובד' כריעות דכרע באבות תחלה וסוף והודא' תחלה וסוף כתור אדבעה דיסי וכיון דנתור רוביה מה א"כ בב' כריעות דבשלש פסיעו' הוו להו ז' כריעו' אשתכח דנתור כוליהו : הא לן והא להו בבבל שנסיקין עמלניות נישא אשה תחלה והיינו דקא"ל רב יהודה את שמואל שהיה מבבל בארץ ישרא' דמפנקן כשי ילמוד תורה תחלה והיינו דאמר ר' יוחנן שהיה מארץ ישרא' ריחיים בצוארו ויעסוק בתורה :

דף ל ע"א והוא רחוס דפסוקים והא דלא מני הכין של תיבו' בפסוקי' משו' דמספק' לן במסכת סוכה הללו יה אם שתי תיבות הם מתורי נר"ו : והתגלח מהאי גיסא כו' משום דה' לפים ואתא ח'

פסוקים איכא בס' תורה דעל כרחין מחד גיסא הוא להכי קא בעי מהאי גיסא או מהאי גיסא מאו' נר"ו ש והא דלא בעי דרש מהאי גיסא או מהאי גיסא ד דתיבות ודאי בקיאין הן ומכי לגמייתי ס"ת ומתני' :

ע"ב ואם ברזל הוא מתפוצץ דכתיב הלא כה דברי כאש והאם מפעפע את הברזל · להפיאו אמה והא דלא בעי ואיהי מנ"ל דלא מחייבא דפשיטא הוא כיון דפטורה מפריה ורביה וכן באומנות פשיטא לן דהא אתקש או לתלמוד תורה או לנשואי אשה · והדתני' האב חייב כו' וה"ה דהוה מצי למפרך מדקתני רישא כל מצות הבן על האב אנשים חייבין ונשים פטורות ואוקימנא כל מצות הבן המוטלות על האב אלא משום דלא ידעינן מאי ניהו מצות הבן המוטלות על האב אלא מהך ברייתא פריך מינה · תיראו הרי כאן שנים וכבוד אתי מתורא בתה מצינו נאמר כבד את ה' וגו' כרלאו ב"ם היא דהא כבר את הסס מהונך דברי קבלה היא אלא גלויי מלתא בעלמא דלשון א"כ כתב בשניהם :

דף ל"א ע"א אמר ליה מבין ריסי וכו' פי' לפי שראה עיניו אדומים מבין הבכיו והכיר שהוא בן שמנה ולא ללמוד הלכה למעשה היה שוק אלא ללמוד תורה וא"ר דבשהי' שוק איזה מהם קודם משום בעל ואמו היה שוק דתניא את אמך זה בעל אמך · מיהו כי הוה בעי נתגרשה מהו ללמו' תור' היה שוק וא"ר מבין ריסי עיניך וכו' שהיה פקח וכדאמרי' בחלה בשהיא יתמה בהא מלתא קטלינהו לכולהו : בקשו ממנו אבנים טובות לאפוד וא"ת והא לא הוו אורים ותומים בבית שני כדאיתא ביומא ותו הרי בטל השמיר כדאיתא במסכת סוטה בלא שמיר לא היו יכולין לפתוח בהן פיתוחי חותם דכתיב במלואות י"ל מאי דהוה אפשר להו לתעב' הוו עבדי והוו קובעין את האבנים באורים ותומים אע"פ שלא היה חקוקות אלא כתיבות בדיו וכי אמרי' ביומא שלא היו אורים ותומים · בבית שני לא למימרא דלא היו אורים ותומים כלל אלא שלא היו נשאלים בהם א"נ שלא היו עושין כהלכתן שלא היו האבנים חקוקים בשמיר וע"כ בבית שני היה מעשה דדמה בר נתינה כדאמרי' לשנה אחרת נולדה לו פרה אדומה בעדרו ומימי' משה ועד עזרא לא עשו פרה אדומה כדאית' במסכת פרה · מאן דאמר כיה הלכה כרבי יהודה דאמר סומא פטור מן המצות וא"ת והא תנן כל שלא ראה מאורות מימיו הרי זה לא יפרוס על שמע · הא ראה מאורות יפרוס ורב יוסף ראה מאורות הוה ומשמע הכא דאפי' הכי לר' יהודה פטור מן המצות י"ל ודאי אע"פ שראה מאורות פטור מן המצות אבל בברכת מאורו' חייב כיון שנהנה מן האורה : א"נ מדרבנן חייב בתפ' ובברכו' ואתי דרבנן ומפיק דרבנן וכדאמרי' בפלגי ערבי פסחים מאן אגדה רב ששת · ומסקינן התם ד דסבירא ליה כמאן דאמר פסח בזמן הזה דרבנן ודרש אבימי מזמור לאסף א"ר משום דאמרינן בירושלמי מזמור לאסף בכיה לאסף מבעי ליה אלא כשראה אסף שהיתה ירושלים לעיים וטבעו בארץ שעריה שמח אמר ואמר מי שיעלה דלאות ירושלים הנסבעות הוא יעלה קרא אביאביו לאכי אסתייעי' מלת' ודרש מזמו' שזכה בו אסף אבי אביו; פסיוני ש' ויבא שוליו ומתרגמינן פסיוני :

ע"ב אי ידעי לא נפקי ואע"ב דאמרינן מכבדו בחייו מכבדו במותו שאני הכא דאיכא איסור

דנפיק

דנפיק מא"י לח"ל: אלא סלחוני בשביל אבא א"ר סלחוני כדי שאלך ואשמש את אבא וכן כר"מ דאמרינן בתר הכי מכבדו במותו כו' ואם לא מפרשת ביה הכי אפי' במותו נמי איכא למימ' שאם נשמע בדבר אביו למקום שהיו הכל אוהבין אותו לא יאמר אף לאחר מיתו סלחוני בשביל עצמי אלא בשביל אבא:

דף לב ע"א כמ"ד משל אב וכתב הגאון דדוקא כשהאב יש לו. משלו אבל אם האב עני כופין את הבן לזונו מדי דהוה אצדקה דאמרינן רבא אכפייה לרב נתן בר אמי ואפיק מיניה ארבע מאה זוזי לצדקה והאי כופין כתב גאון לאו בשוטי דהא כל מצות שמתן שכרה בצדה אין ב"ד של מטה מוזהרין עליה אלא במילי. א"נ אע"פ שאין מוזהרין לכופו אבל אם רואין הדבר לכופו הרשות בידם גרסי' בירוש' כופין את הבן לזון את האב ותני רשב"י אפי' הבן מחזר על הפתחים חייב לזון את אביו מכיון שהזהיר הקב"ה בכבוד אביו ואמו יותר מכבודו בכבוד אביו ואמו כת' כבד את אביך כו' בין יש לו בין אין לו ובכבוד המקום כתוב כבד את ה' מהונך אם יש לו אין אי לא לא. כ"מ לביטול מלאכה נ"ע דהא משוי ליה לכבוד המקום דכתיב ביה מהונך וי"ל התם נמי משלו הוא כי מידו הכל ומידו נתנו לו ואי אמרת משל בן כו' בשלמא אי אמרת משל אב אע"ג דהיכא דאביו אין לו והבן יש לו כופין אותו לזונו התם בתורת צדקה הוא הלכך יכול להאכיל לו מעשר עני אלא אי אמרת דאפי' יש לו אב משל בן כיון דלאו בתורת עניות יהיב ליה איכא לאקשויי א"כ נמצא זה כו' שאלו את ר' אליעזר עד היכן כו' ואי אמרת משל אב ובארנקי דאבוה מיירי מאי נפקא ליה מינה ול"ק ליה הא דאמר ר' אליעזר כאו וראו מה עשה גוי אחד באשקלון פעם בקשו ממנו אבנים לאפוד כו' דשאני התם דאין לו לעשות מעשה לצער את אביו ועוד דלא דמי לזורק ארנקו לים דהתם אביו עושה דבר שלא כהוגן. א"נ התם לא קא"מ' ליה ר' אליעזר למימר דמחייב איניש בהכי אלא לשאת ק"ו מאותו גוי ולעשות לפנים משורת הדין ומ"ה לא פשיט לה מדאמרו ליה רבנן לר' טרפון כלום זרקה ארנקך לים כו' דהתם דהוה משתכח בי מדרשא אמרו ליה שעדיין לא הגיע למה שעשה דמא בן נתינה: והראב"ד ז"ל פי' ואי אמרת משל אב מאי נפקא ליה מינה דכיון דאמרת משל אב אם יזרוק ארנקו שלו לים יתבעם לדין וישלם לו ומשני בראוי ליורשו דקא הוה כמי ירית מה שישלם עכשו ולא נהירא: מאי איריא דשרפה חמורה כו' פי' תיפוק לי דאפילו כי הדדי נינהו נדון בסקילה וליכא למימר הכא דר"ש הוא דקאמר להו לרבנן דקאמריתו סקילה חמורה ונידון בשרפה א"א אדרבה סקילה חמורה דכיון דמילתיה דר"ש מקמי מלתיהו דרבנן ליכא למי' דלדבריהם קאמר להו:

ע"ב יכול אפי' זקן אשמאי פרש"י ז"ל עם הארץ והאדמה לא תשם מתרגמינן לא תבור וליכא לפרושי אשמאי רשע מלשון אשמה דהא ודאי לא צריך קרא למועטי דהא כתיב נשיא בעמך בעושה מעשה עמך ואע"ג דאמרי' לקמן אביי הוה יתיב ואיתיב ידא הרא לסבי דארמאי התם מחסידי אומות העולם הין שהיו מקיימין שבע מצות שקבלו עליהן בני נח: איכא ביניהו יניק וחכים דתני' קמא סבר דוקא זקן וחכם דומיא דמזקני ישרא' וכי תימא ת"ק למה דריש שיבה י"ל אי לאו שיבה שה אמינא זקן אע"פ שאינו חכם וקמ"ל דכתיב שיבה אייתר ליה זקן לאשמועינן דדוקא זקנה שיבה וחכמה דומיא דמזקני ישרא' ורבי יוסי הגלילי אומר אין זקן אלא שקנה חכמה כלומר שהוא מופלג בחכמה אפי' יניק וחכם ושיבה אתא לאשמועינן שאם הוא זקן אע"פ שאינו חכם ובלבד שיהא חכם קצת דומיא דזקן לאפוקי זקן אשמאי. ואיסי בן יהודה סבר שיבה כל שיבה במשמע ואפילו זקן אשמאי וזקן שקנה חכמה ואפילו יניק וחכם ולא פליגי איסי ורבי יוסי אלא דר' יוסי מדמי שיבה לזקן ואיסי לא מדמי שבה לזקן. וא"ר דאיסי סבירא ליה דדוקא זקן ואפילו זקן אשמאי אבל יניק וחכם לא. וכי תימא זקן למה לי י"ל למסמך זקן לויראת וכי תימ' לכתוב תקום והדר מפני שיבה ויראת י"ל שיבה אינו שם הואר ולא הוה סמיכנ' ליה לויראת ועוד דאיסי בן יהודה סבר אי לאו דאייתר לן זקן לא הוה סמיכנ' לויראת: ות"ק משום דקבעי למסמך זקן לויראת קשיא לן לכתוב רחמנ' תקום והדרת פני זקן ויראת וכ"ע. א"כ נכתו' קרא תקום והדרת וגו' וא"ת השתא נמי דלא כתיב אלא חד תקום והדרת הא איכא למדרשינה להרויכו אשבה ואזקן כדדרשי' גבי רבית את כספך לא תתן לו בנשך בנשך ובמרבית לא תתן אכלך וגבי נבלה נמי דרשינן לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכור תתננה או מכור לנכרי י"ל שאני הכא דאקימה לא שייך למימר פני אלא מפני ובהידור ליכא למימר אלא פני ולא נהיר' דהא השתא נמי אמרי' דלכתוב רחמנ' מפני שבה תקום וכו' אע"ג דלגבי והדרת לא שייך מפני וגבי תקום לא שייך פני יש לדחוק דהיכא דלא כתיבא מלתא בהדיא ליה לן למדרשי' כי האי גונא דעדיף לא פשטיה דקרא דכתיב מפני קימה וגבי הידור כתיב פני ואתי ליכא שפיר. א"נ י"ל הכא משום דאיכא למשמע ביה דכולה חדא מלתא היא כדאמר ת"ק הוה ליה למפלגינהו בהדיא דגבי רבית וגבי נבלה ודאי גר ונכרי וכן נשך ותרבית תרי מילי נינהו אבל שיבה וזקן איכא למימר דחד' מילתא היא כדקאמר ת"ק: ואית ספרים דכתי' ביהו ור' יוסי הגלילי אין ה"כ ומשום דבעינן שיבה דומיא דזקן לאפוקי זקן אשמאי מיהו לאיסי בן יהודה דמרבה זקן אשמאי ומזקן מרבינן יניק וחכם איכ' לאקשויי ערין לכתוב רחמנ' מפני שיבה תקום והדרת תקום והדרת פני זקן: וטעמיה דאיסי דלא אצטריך קרא למפלגינהו דעל כרחין לאו חדא מלתא היא מדלא כתיב מפני שיב' זקן תקום והדרת א"כ סברתו של איסי היא דשיבה כל שיבה במשמע ואפילו זקן אשמאי הלכך ע"כ זקן לאיתויי יניק וחכם אתי:

דף לג ע"א שמא כהן יושב ומהרהר הוה בהן לאו דוקא אלא ה"ק שמא יושב ומהרהר בתורה הוה ומתוך כך אינו רואה כשאתה עובר לפניו מיהו איהוה חזי ליה אע"פ שהיה בהן מהרהר חייב היה לעמוד דאע"ג דקי"ל אין תלמיד חכם רשאי לעמוד בשעה שיושב ועוסק בתורה דוקא עוסק אבל מהרהר לא כן נראה. אביי מקיף פי' אפילו שחרית וערבית ואי בשאר זמני מאי רבות' הא קרא קא דריש בהדיא בברייתא מנין לזקן שלא יטריח כו':

דף לד ע"א ומ"ע שהזמן גרמא דנשים פטורו' מנ"ל מהיכ' אתי לן לחיובינהו הא מסתמא פטורות לפי שכל התורה כולה נאמרה בלשון זכר דהא לקמן איצטריך לן קרא לחיובינהו על

מצות

מצות לית • י"ל להכי קא' מנ"ל דפטורו' משום דאיכא
למילף ממצה משמחה והקהל לחיוב א"נ משמחה נשים
נמי חייבות כדכתיב גבי עשרת הדברים כה תאמר
לבית יעקב ולקמן איצטריכו לן קראי לחיובא על
מצוה לית התם משום דאשכחן פטורה במ"ע שהזמן
גרמא איצטריך קרא לחיובינהו במל"ת ועוד דהכא
חק"א מנ"ל דכשהזמן גרמא פטורו' וכשלא הזמן גרמא
חייבות: גברי בעו חיי נשי לא בעי חיי א"ת והא
תלמוד תורה דכתיב ביה כי היא חייך ואורך ימיך
וכתיב כי לא דבר רק הוא מכם כי הוא חייכם י"ל
התם גבי צואה. תלמוד תורה כתיב בניכם דכתיב
ולמדתם אותם את בניכם הילכך אמרי' דבניכם דוקא
מדלא כתיב זרעכם אבל הכא דגבי ברכה גופה כתי'
בניכם ודאי לאו דוקא דאטו גברי בעי חיי נשי לא
בעי חיי • וטעמא דכתב רחמנא האזרח כ"א"ת למה
ליה איצטריך סד"א נשים חייבות שאף הן היו באותו
הנס כדאמרי בד' כוסות ובמגילה ובנר חנוכה דנשים
חייבות בכלן שאף הן היו באותו הנס י"ל כי לא
מחייבינן להו מהאי טעמא ה"מ בדרבנן אבל במצוה
דאורייתא לא • ובירוש' פי' באותו הנס באותה סכנה
מיהו ליכא לתרוצי קושיין מהאי טעמא דהכתי איכא
לאקשויין במצה אמאי איצטריך להיקשא דכל שישנו
בבל תאכל חמץ ולא מחייבי להו לפי שאף הן היו
באותו הנס • ואפשר משום דהוה אמינא ניליף חמשה
עשר מחג הסוכות דכתיב ביה האזרח להוציא את
הנשים:

ע"ב אשה בעלה משמחה והא דאמר אביי גופיה
בפ"ק דחגיגה דף ו' גבי קטנה עד השתא דהוה
אימיה מחייבא בשמחה איתיתי' אימיה ה"ק עד השתא
בשות אימיה מחייבא על ידי בעלה • איהכי תפילין
מדאיה כו' והא דלא נקט סוכה בהדייהו משום דהוה
שאמר לעיל דסוכה איצטריך למכתב דהוה אמינא
ניליף חמשה עשר כו' ואי כתב סוכה ולא כתב הכך
הא תקיפנא תפילין למזוזה ורא"ה הוה ילפי' מראייה
דהקהל כדמפרש ואזיל • אא לכתוב רחמנא מצה ולא
בעי הקהל והכא אמינא בו פי' וכ"ת אי כתב מצה לא
הוה אתי הקהל מינה דהא אמינא ניליף ראיה ראיה
מעולה ראיה דכתיב ביה זכורך להוציא את הנשים
אכתי לא איצטריך דהא אמינא טפים חייבין נשים
לכ"ם וא"ת ראיה תוכיח דטפים חייבים דרדשי' התם
כל זכורך לרבות את הקטנים ונשים פטורות וי"ל התם
קטנים דרבנן סוא דמחייבי כדי לחנכן במצות וקרא
אסמכתא בעלמא וכן משמע התם בפ"ק דחגיגה
ודוק • ותו מצות עשה שלא הזמן גרמא דנשים חייבות
מנ"ל דיליף ממורא וא"ת ולהוו מורא ומזוזה שני
כתובים הבאים כאחד ואין למדין י"ל צריכי דאי כתב
מורא ולא כתב מזוזה הוה אמינ' אקים מזוזה לתלמוד
תורה ואי כתב מזוזה ולא כתב מורא הוה אמינא
כיון דשכיחא תחת בעלה אין ספק בידה לעשות לא
תחייבא כלל אפילו בשים ספק בידה וא"ת אכתי להוו
מורא ושילוח הקן שני כתובין הבאין כאחד דבשילוח
הקן כתיב והארכת ימים ומינה איכא למילף דנשים
חייבות דאטו גברי בעו חיי נשי לא בעו חיי בשלמא
אי כתב שילוח הקן לא אתי מורא מיניה משום דאין
ספק בידה לעשות אלא לכתוב רחמנא מורא ולא
בעי שלוח הקן • י"ל לא הוו שני כתובין הבאין כאחד
דאע"ג דמיתלא שמעת מינה כיון דכתיב והארכת

ימים דנשים חייבות איצטריך ליה והארכת לברכה
להודיע מתן שכרן של מצות: וניליף מתלמוד תורה
וא"ת זה קולא והומרא ודאי לחומר' מקשינן כדאקשי'
לעיל ואקים תפילין למזוזה ואיצטריך לשנויי תפלין
לתלמוד תורה אתקוש וכו' י"ל משום דכל מצות עשה
שהזמן גרמא כפקא לן מתפילין לפטורם ובמ"ע שלא
הזמן גרמא אשכחן דפטורה מתלמוד תורה הוה לן
למילף ולמפטרינהו בכל מצות עשה מהנהו דגלי בהן
קרא חיובא משום דהוי' ת"ת ופריה ורביה וכו' א"ת
והא מצרך צריכי דאי כתב ת"ת ולא כתב פריה ורביה
כלומר דלא כתב בפריה ורביה וכבשוה למעוטי אשה
שאין דרכה לכבוש הוה אמינא על שכיפס הוא אומר
ויברך אותם וגומר ואי כתב פריה ורביה ולא כתב
תלמוד תורה הוה אמינא איקים ת"ת למזוזה י"ל הות
הדין דהוה מצי לאקשויי ליה הכי אלא קושיא אחריתי
אקשי ליה לר' יוחנן בן ברוקה וכו' ואידא מתרי קושיי
נקט ובמאי דמתרץ ליה דהוי תלמוד תורה ופדיון
הבן מתרץ תרויהו דתלמוד תורה ופדיון הבן לא
צריכי דליכתוב רחמנא תלמוד תורה ולא ביבי פדיון
הבן אלא למ"ד מלמדי' מאי איכא למימר דהא אעפ"י
דתלמוד תורה ופדיון הבן שני כתובין הבאין כאחד
איכא למילף מניה' לאח' דאמר מלמדין ואם תמצא
לומר דקולא וחומרא להומרא מקשי' ומחומרא עדיף
לן למלף ולא מתלמוד תורה אכתי קשיא מ"ע שהזמן
גרמא ניליף ממצה והקהל לחומר' כיון דשני כתובין
הבאין כאחד מלמדין:

דף לה ע"א הוקשה כל התורה כולה לתפילין מה
תפילין מצות וכו' ומינה מדמצות
עשה וכו' א"ת מנא ליה למדרש ומינה דילמא בהך
הקשא אשמועי' דנשים פטורות במצות עשה שהזמן
גרמא ומתלמוד תורה ניליף שהן פטורות אף במצות
עשה שלא הזמן גרמא וכי תימא היקשא דתפילין למה
לי דאי במצות עשה שלא הזמן גרמא פטורות כל שכן
כשהזמן גרמא • הא ליתא דאי לאו דגלי לן רחמנא
שהן פטורות מכל מצות עשה שהזמן גרמא לא הוה
ילפינא שלא הזמן גרמא מתלמוד תורה לפטורה אלא
ממזוזה לחובא דקולא וחומרא לחומרא מקשינן אבל
השתא דגלי לן דכשהזמן גרמא אשכחן ת"ת איכא
למילף מתלמוד תורה לפוטרן אף בשלא הזמן גרמא
וכדאקשינן לעיל וניליף מתלמוד תורה וכו' י"ל לא
תיקשינן לה פכונאי להך קושיא דהוה מקשינן לעיל
וניליף מת"ת דאע"ג דכל מצות עשה שהזמן גרמא
נשים פטורות בשלא הזמן גרמא איכא למילף ממורא
לחיובא וליכא למילף מתלמוד תורה דקולא וחומרא
לחומרא מקשינן: כך נראה מפי' הראב"ד ז"ל: אא
למ"ד שלא הזמן גרמא מאי איכא למימר אכתי איקיש
כל התורה כולה לתפילין מה תפלין מ"ע שלא הזמן
גרמא ונשים חייבות דילפינן ממורא לחומרא ולא
מתלמוד תורה לקולא אף כל מצות עשה וכו' ומינה הא
מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורן י"ל לא דייקינן
ומינא לפטורא דכי הוה דייקינן ומינה שא מצות
עשה שלא הזמן גרמא נשים חייבות לחומרא הוה
דייקינן הכי דהוה שמכינן בעיקרא דמלתא למילף
ממורא לחיובא בשלא הזמן גרמא כדפרישנא • וכ"ש
נמי כיון דהקשא לא איצטריכי למצות עשה שלא הזמן
גרמא דממורא נפקא לן לתירק מינה פטורא כשהזמן
גרמא קא תהי י"ל הך היקישא לא מייתורא דהא
איצטריך

איצטריך ליה תורת הפסח בפיך • מאן שמעת כו' ר'
מאיר כו' ומ"ע שהזמן גרמא דנשים פטורות כפקא
ליה מרהיה או מספק ושמא הזמן גרמא ממורא
לאותרא ולא מת"ת לקולא • משום דהו"ל מכה שמחה
והקהל וא"ת מ"ע שלא הזמן גרמא מנ"ל ממורא וכילי'
מת"ם כדאקשי' ברים שמעתין וליכא למימר דהוו להו
ת"ת ופריה ורביה ופדיון הבן שלשה כתובין הבאין
כאחד ואין מלמדין ויש לדחות דמתילא לא אתיא חדא
מיניהו דמה למילה דלא שייכא באש' ולכך אינה חייבת
למול את בנה ואע"ג דמילה אתיא מאינך קודם שנתנה
תורה דלא איפקיד אברהם אאינך ודאי איצטריך
רחמנא קרא למעוטי אשה :
ע"ב חוץ מבל תקיף הא דלא תני בת"ע שהזמן גרמ'
חוץ משמחה מכה והקהל וכשלא הזמן גרמא
חוץ מת"ת ופריה ורביה ופדיון הבן י"ל משום דת"ת
ופריון הבן לא איצטריך לאשמועי' דהא כבר אשמועי'
כל מצות הבן על האב אנשים חייבין ונשים פטורות
ואסיקנא כל מצות הבן המוטלות על האב ליעשו' לבנו
כגון למולו ולפדותו וללמדו תורה ולא נפקא לן דאיהי
לא מחייבא בהכי אא משום דאיהי לא מפקדא בהו
וכתיב הפדה תפדה כל שמצוה לפדות את עצמו • וכן
ולמדתם כו' וכיון דלא איצטריך למתני חוץ בשלא
הזמן גרמא לא תנא נמי בשהזמן גרמא א"כ להכי
תנא ח"ץ מתל"ת משום דבין בזמן גרמא בין באין
הזמן גרמא נשים חייבות ואשמועינן דאפ"ה פטורות
בבל תקיף בו"א"כ נכתיב קרא פאת זקנכם כדכתיב
ברישא דקרא לא תקיפו פאת ראשכם מדכתיב הכא
ראשיכם והכא זקנך ש"מ זקנך ולא זקן אשתך דהו"ל
למכתב ראשך זקנך א"כ ראשכם זקנכם כדאשכחן
בזוכתי טובא דכתיב קרא בלשון רבים והתניא זקן
האשה אמתניתין הדרינן לאקשויי דמיצי קרא אסקיה
לטעמא דמתני' והדר רמי מתני' אבריתא • אמר אביי
להשחתה לא מצית אמרת דיליף פאת פאת כו' תימא
הוא מאי איצטריך ליה לאביי לפרו' להשחתה לא מצית
אמרת הו"ל לתרוצי גופא דבריתא דלא נצרכה אלא
לסומאת נגעים ועוד אמאי אתי עלה אביי מג"ש
דפאת פאת ליתי ליה מהכי מטעמא דאמרן איבעית
אימא קרא ואיבעית אימא סברא ועוד הו"ל לאביי
לפרושי האי טעמא אמתני' והיה לבעל הגמרא לכתוב
בן א"ת קרא ואיבעית אי' סברא כו' אביי אמר יליף
פאה פאת כו' וצ"ע : הא כיצד גילוח שיש בו השחתה
הוי אומר זה תער א"ת ודילמא לא תשחית בין בתער
בין במלקט ורהיטני ולא יגלחו אפילו במספרים
ואהכי לן ג"ש דפאת פאת לאתויי ישרא' אפי' במספרים
דאי מלא תשחית הוה אמינא דוקא בתער ובמלקט
ורהיטני לאו כ"ש ואין לוי כאן אין עונשין מן הדין
שהכל בכלל גלוח אא ודאי הא דכתב רחמנא השחתה
ללמוד על גלוח כתביה דבעי גלוח שיש בו השחתה
ואי לאו ג"ש הוה אמינא ישרא' בהשחתה הוא דמחייב
אבל בגלוח דמספרים לא ובכהנים אפילו בגלוח
דמספרים : א"כ נכתוב קרא את שבזקנך פי' דהוה
סמיך נמי אפאת ראשיכם וא"ת אי הוה כתיב הכי
מי הוה דרישנ' ג"ש והא ליכא חד פאת מיניהו דמייתר
דפאת ראשיכם איצטריך דהוה אמינ' הקפת כל הראש
הוא דאסר רחמנא ואי הוה כתיב בכהנים וזקנם לא
יגלחו הוה אמינא דאיתסר להו שום גלוח בזקן ואפי'
אי מניחי פאה אבל לא הוה מצינן למימר דלא אתסר

להו אא גלוח כל הזקן דהא לישרא' אתסר פאת הזקן
בלבד כ"ש לכהנים וכ"צ • מאי פאת זקנך ש"מ הדרתי
ק"ל א"כ בבל יקרחו נמי נשים פטורות דהא אמרת
דג"ש דפאת פאת אתא לאשמועי' דלא הפסיק הענין
וכיון דבני אהרן ולא בנות אהרן קאי נמי אקרא
דופאת זקנם לא יגלחו אשכחת דהאי נמי אקרחה דהא
לא יקרחו קרחה כתיב מקמי ופאת זקנם לא יגלחו
ורבנן ודאי לא פטרי נשים מבל יקרחו מדלא קתני
במתני' אא חוץ מבל תוסיף ובל תשחית ובל תטמא
למתים • ועוד מדקאמר אסי אף בבל יקרחו נשים
פטורות מכלל דרבנן סברי דנשים חייבות ואי אמרת
דאסי בן יהודה לאוסופי אמילתיה דת"ק אתי דשייר
בל יקרחו א"כ למאי איצטריך ליה לאביי לקמן ד
דטעמיה דאסי משום דגמר קרחה קרחה מבני אהרן
ליתא דגמ' פאת פאת לאשמועינן דלא הפסיק הענין
ובני אהרן קאי אאזהרת קרחה וגלוח • והראב"ד ז"ל
פי' רג"ש דפאת פאה לא אתיא לאשמועי' דלא הפסיק
הענין עד ופאת זקנם לא יגלחו דכיון דסבירא לן
דהפסיק הענין לית לן למילף מג"ש אא גלוח בלאור
דכתיב ביה פאת דמיניה עבדינן ג"ש • ולא אשמעי'
ג"ש אא דסרינן בני אהרן אאזהרת גילוח • אף בל
יקרחו כו' תמה הוא אי האי טעמא דאסי משום דכתי'
בנים אתם אמאי נקט בל יקרחו הו"ל למנקט לא תשימו
קרחה דכתי' גבי בנים אתם ומנ' ליה דבכהנים נשים
פטורות דהא בישרא' הוא דכתיב מיעוטא • מרבה
אני הגדירה שישנה במקום שער ושלא במקום שער
ומוציא אני כו' פי' דכיון דגדירה בין במקום שער בין
שלא במקום שער ודאי אית לן לרבויי עפי ותמה שוא
אדרבה מוציא אני את הגדירה משום דסמיכה אבנים
אתם דרשי' מיניה בנים ולא בנות • וא"ר מרבה אני
את הגדירה שישנה במקום שער ושלא במקום שער
נשים חייבות ומוציא כו' ובמקום שער נשים פטורות
פי' אשכחן בעלמא דנשים חייבות שלא במקום שער
דהא נשים חייבות בשריטה דלא כתיב בה מיעוטא
למעט נשים ומוציא אני את הקרחה דבמקום שער
אשכחן דנשים פטורות כגון גבי הקפה דהשחתה
לגרס' זו ליכא לאקשויי אדרבה מוציא אני את הגדירה
דסמיך ליה בני' אתם דהיכי אפשר לו' דבגדירה שהיא
שלא במקום שער נשים פטורות ובקרחה פטורות
ובעלמא אשכחן אפכא דבמקום שער פטורות ושלא
במקום שער חייבות דבהקפה והשחתה פטורות
ובשריטה חייבות מ"ה דחקינן לקרא ושדינן מיעוטא
דבנים אתם לקרחה • ואימא בנים ולא בנות בין
לקרחה בין לגדידה כי היכי דניקמיה למיעוטא דבני'
ולא בנות נמי אגדידה דסמיך לה • וכ"ת כי עם קדוש
בשריטה הוא דכתי' ואע"ג דשריטה לא כתיבא בהאי
ענינא משום דדמיא לגדידה דבייה קרא גבי גדידה
ובה"ת פי' משום דאורחיה דקרא דכתי' לשון קדושה
גבי אזהרת שריטה דכתי' קדשים יהיו וסמיך ליה
ושרט לנפש וגבי כהנים נמי כתיב ובבשרם לא ישרטו
שרטת וסמיך ליה קדושים וגו' ומהאי טעמא אתי
תלמודא כי עם קדוש לרבויי' דשריטה וא"ת שריטה
אמאי אצטריך קרא לרבויי' והא כל מצות לית נמי
נשים חייבות ואמאי הוה ממעיטא שריטה יש לומר
משום דדמיא לגדידה אא שם שריטה
ביד וזו גדידה
בכלי :

דף ל"ו ע"א א"כ נכתוב קרח קרח מאי קרחה וכו' תמה הוא ואי הוה כתיב קרח
שכי הוה עבי' ליה לג"ש דהא אצטריך ליה קרח דגבי
כהנים לחייב על כל קרחה וקרחה וקרח דגבי ישראל
איצטריך לגופיה. ועוד קשיא ליה לרבא דלא משמע
קרח קרחה הא אין ג"ש זו מופנת דקרח דגבי כהנים
אצטריך ליה לחייב על כל קרחה וקרחה וי"ל דקרחה
דגבי ישראל איתר ליה דהוה ליה למכתב ולא תקרחו
קרחה בין עיניכם דהא אורחיה דקרא למכתב וכרכתי'
לא יקרחו קרחה מדכתיב לא תשימו קרחה ש"מ לג"ש
הוא דאתא: מיהו ג"ע למ"ד מופנה מצד אחד למדין
ומשיבין והא דאמרי' במסכת מכות דף כ' גבי שריטה
ושרט לנפש לחייב על כל שריטה ושריטה צ"ע היכי
משמע הכי מושרט דהא לא משמע לן הכי מקרחה
דהכא לא הצטריכינן לג"ש דקרחה קרחה לחייב ישראל
על כל קרחה וקרחה ולא משמע ליה מקרח גופיה
ומ"ש דשמעינן מושרט לחייב על כל שריטה ושריטה
ועוד דשריטה דגבי כהנים מנ"ל דעל מת היא וי"ל
שרטת דגבי כהנים איתר ליה דהוה ליה למכתב לא
ישרטו מדכתיב שרטת ש"מ לחייב על כל שריטה ושריטה
דאכתי הוה ליה למכתב שרט ואפי' לרבא דלא משמ'
ליה קרח קרחה הכא איכא למדרש שרט שרטת לג"ש
בקדו שרט דגבי ישראל מה כאן חייב על כל קרחה
וקרחה ומ' • ומה להלן על מת וכי קאמרי' התם ושרט
לנפש לחייב על כל שרט ושרט וצ"ע • תפלין גופיהו
מהיכא גמר להו מה להלן דגובה וכו' א"ת ליתי •
תרויהו מהך ג"ש דמה כאן בגובה של ראש ומה להלן
בנשים פטורות וי"ל כיון דאיכא לאפוקי לג"ש לאילף מינה
תפלין גופיה היכא מנא להו ליכא לאתויי מינה מילי
אחריני דלא כתיבי ביה בקרא דפטורא דנשים לא
כתיב גבי תפלין דנפקא לן מהיקשא דתלמוד תורה
והראב"ד ז"ל פי' תפלין גופיהו דבגובה של ראש
מקרחה גמר להו וקרחה גופיה אוינן לה מקרח דגבי
כהנים דכתיב בה בראשם הילכך עדיף לן דנילף
פטורא דנשים מכהנים וא"ת כיון דתפלין גמר מבין
עיניכם דגבי קרחה אי מה להלן בכל הראש חייב
אקרחה אף כל הראש כשר להנחת תפילין י"ל להכי
אהני בין עיניכם לאשמועינן דדוקא בגובה של ראש
דאי סלקא דעתך דהנחת תפלין בכל הראש א"כ לא
נכתוב רחמנא בין עיניכם כלל אלא נכתוב גבי תפלין
וגבי קרחה בראשיכם ורבנן דפליגי עליה דאביי לא
משמע להו קרח קרחה ומוקמי ג"ש דבין עיניכם
בגובה של ראש: ומפקי בנים אתם לכדתני' בזמן
שאתם נוהגים וכו': ותלמודא דמפרש טעמא דאביי
דדריש בנים ולא בנות לא אמר כאביי דקרח קרחה
קא דריש ולא אמר כרבא מטעמא דתפילין גופיהו
מהכא גמר להו לתירוצי קמא ניחא אך לראב"ד דמפר'
תפלין גופיהו מהכא גמר מקרחה וקרחה אוינן
מכהנים דכתיב בראשם ועדיף פטורא דנשים מכהני'
ויליף קרח קרחה ולא קאי שפיר: הסמיכות
והתנופות הני תרתי איתנהו בבעלי' ולהכי אקדמינהו
וממעטינן להו מבני ישראל ואינך איתנהו בכהנים
וממעטינן להו מבני אהרן:

ע"ב מתני' כל מצוה שאינה תלויה בארץ וכו'
הא דקתני הכא חובת בראשה והדר
הני פטורה ולעי' הני פטורה ברישא דקתני מ"ע
שהזמן גרמא מקמי מ"ע שלא הזמן גרמא י"ל הכא

משום דקא בעי לאתנא במצוה התלויה בארץ חוץ כו'
תנינה בסיפא: חוץ מן הערלה והכלאים בירושלמי
מקשינן אמאי לא קתני נמי חלה דאע"ג דאינה נוהגת
בחוצה לארץ אלא מדרבנן הא כלאים נמי אין נוהגין
בחוצה לארץ אלא מדרבנן ואפי' הכי קתני ומתרץ לה
דלא קתני אלא דברים שנוהגין בגוים וחלה נוהגת
בישראל ולא בגוים מה טעם ראשית עריסותיכם
כתיב ולא של גוים והיינו דלא קתני תרומה דבתרומה
נמי כתיב דגנך ולא דגן גוי ולפום סוגיא דגמרא
דילן לא קשיא כלל דמתניתין סבירא ליה דערלה
וכלאים הלכתא גמירילהו ומן התורה אסורין אפי'
בחוצה לארץ ולהכי לא קתני חוץ מחלה ותרומ' דלא
אסירי בחוצה לארץ אלא מדרבנן ומן הירושלמי שכתבנו
יש להקשות על רבינו תם ז"ל שהיה אומ' דאין ערלה
נוהגת אלא בנטיעת ישראל ולא בנטיעת גוי בשדה
דגוי דכתיב ונטעתם וי"ל דערלים נוהגת בנטיעת
בגוים בשדה ישראל וחלה אפילו בעיסת ישראל היכא
דגלגלה גוי. ומ"ש מפרש' בירושלמי דלא קתני חלה
אבל הראב"ד ז"ל והר' יוסף ז' פלט ז"ל שוין דבגלגול
הגוי אינו פוטר בעיסת ישראל • ועוד קשיא לדברי
ר"ת ז"ל הא דאמרי' גוי שהביא פרות ואמר פירות
הללו של ערלה הן של עזקה הן אינו נאמן שלא נתכוון
אלא להשביח מקחו הא אי הוה מהימן משמע שהיינו
אוסרין הפירות משום ערלה וכן הא דאמרי' בפ' אין
מעמידין דף ל"ה מפני שמעמידין אותו בשרף ערלה
וכן הא דתנן במסכת ערלה הנוטע ברשות הרבים
והגזלן שנטע והנכרי שנטע והנוטע בספינה והעולה
מאליו חייב בערלה ודחיק להו הכי ומוקי להו באריס
גוי שנטע שדה ישראל והאיך דגוי שהביא פרות ואמ'
של ערלה הן של עזקה הן לא מתרצא בהכי דאי נטיע
גוי לית בה משום ערלה אמאי מחזקינן מילתיה
לאיסורא ולומר דכי קאמר של ערלה הן משדה ישראל
קאמר ונראה מדברי הרב ז"ל דמפרש לה להאיך
כגון דאמ' ליה של ערלה הן של עזקה הן פי' משדה
שהוא משומר שיש לו גדרי שביב לפטרו משביעית
ונראה לפי דבריו של גוי משדה ישראל הם דשאו לגוי
מאי אכפת ליה בשביעית • ויש מביאין ראיה לדברי
הרב ז"ל מדתניא בתורת כהנים ונטעתם להוציא מה
שנטעו גוים קודם שבאו ישראל לארץ או יכול שאני
מוציא אף מה שנטעו משנכנסו לארץ ת"ל כל עץ מכאן
אמרו עד שבאו אבותינו לארץ ומצאו נטוע פטור' נטעו
אע"פ שלא כבשו חייב ומפרשי דעד שלא נכנסו לארץ
הוי שדה גוי וה"ה מה שנטעו גוים פטור מן הערלה
אבל מה שנטעו אחר שבאו אבותינו לארץ כנטוע
בשדה ישראל דמי ולא היא דהתם היינו טעמא דנטוע
קודם שבאו לארץ פטור מן הערלה משום דאכתי לא
לחייבו ישראל בערלה כלל ואפי' נטעו בשדה שלהם
אבל אחר שנתחייבו בערלה בביאתם לארץ אפילו מה
שנטעו גוים בשדות שלהם חייבין • ועוד קשה לדברי
הרב ז"ל הא דתניא ספק ערלה בארץ ישראל אסור
בסוריא מותר בחוצה לארץ יורד ולוקח וכו' והאיך
בשדה דגוי מיירי דאי בשדה ישראל למאן דאמ' הערלה
הלכתא היא היכי מזבין ליה ישראל כיון דאיהו ידע
דערלה היא והאיך נמי איכא לאוקמא באריס גוי ב
בשדה ישראל וכגון דמזבין להו אריס לפירי:

דף ל"ו ע"א גמ' והרי תפילין ופטר חמור וכו'
ונוהגת בין בארץ בין בח"ל

פרש"י דמעשים בכל יום כרבנן אמוראי דמניחי תפלין ופודין בכורות והראב"ד ז"ל פי' פטר חמור מצינו שהיה נוהג במדבר כדכתיב ואת בהמת הלוים תחת בהמתם ותפילין אתקוש לפטר חמור בפרש' והיה כי יביאך א"נ מדכתיב למען תהיה תורת יי' בפיך דאתקוש לתלמוד תורה ופרש"י ז"ל דהוה מצי לאקשויי מדתנן חוץ מן הערלה והכלאים פי' אע"פ שהן מצות התלויות בארץ נוהגות בחוצה לארץ ואי תלויה בארץ דכתיב בה ביאה אלא חדא מתרתי קא מקשי ליה: חוץ מן הערלה והכלאים דהלכתא גמירי לה והוא הדין לחדש והא דלא קתני חדש בהדיא משום דחדש כתיב קרא דבכל מושבותיכם ולא קתני אלא ערלה וכלאים דלא כתיב בהו קרא אלא הלכתא גמירי לה: דתניא ללמדך שכל מקום וכו' גבי נסכים כתיב וקסבר רבי ישמעאל ביאה סתם ביאת מקנתכם משמ' וכי כתיב מושבותיכם בא ללמדך לאחר ירושה וישיבה שלא היו זבחי שלמי יחיד טעונין נסכים אלא לאחר ירושה וישיבה: א"ל ר' עקיבא והרי שבת כו' הוה מצי לאקשויי נמי והרי חלב ודם:

ע"ב כמאי קא מפלגי פי' במאי תליא פלוגתייהו מר סבר וכו' פי' ר' ישמעאל סבר לא קרבו נסכים במדבר דכתיב אשר אני נותן לכם ודרים מינה הנוהגת לכולכם ובא להשעין נסכים בשלמי תודת יחיד מכלל דלא קרבו נסכי יחיד במדב' אלא נסכי רבים דכתיב זה אשר תעשה על המזבח כו' דכתיבי נסכים בעלת תמיד וכן דריש ר' ישמעאל אי אפשר לומר דבכל מושבותכם אתא להתיר במת יחיד דהא כתיב אשר אני נותן לכם אלא משבאו לארץ לא אסתריא במת יחיד אלא במת הנוהגת בכולכם דהיינו במת צבור אלא ע"כ מושביתיכם אתא לאשמועי' דדוק' לאחר ירושה וישיבה קרבו נסכי יחיד אבל קוד' ירוש' וישיבה לא קרבו נסכי יחיד אפי' בבמה גדולה דאי הוה כתיב כי תבואו אל הארץ אשר אני נותן וכו' ולא הוה כתיב מושבות הוה אמינא בביאת הארץ מקנתכ' קרבו נסכי יחיד בבמה גדולה וזה בנין אב דכל מקו' שנ' ביאה ומושב משמ' לאחר ירושה וישיבה אבל ביאה סתם ביאת מקנתכם משמע כגון גבי ערלה דכתיב בה ביאה סתם ורבי עקיבא סבר קרבו נסכי במדבר ר' עקיבא לא דריש אשר אני נותן לכם לבמה הנוהג' לכלכם • וסבירא ליה דכל ביאה האמורה בתור' סתם לאחר ירושה וישיבה משמ' דיליף מביאה דגבי ביכורי' ואם ללמ' שלא קרבו נסכי יחיד בבמה גדולה אלא לאח' ירושה וכו' לא אצטריך למכתב מושבותכם דמכי תבואו נפקא אלא להתיר במה הנוהגת בכל מושבות לאחר ירושה וישיבה ומשמ"ה קרבו נסכי יחיד במדב' לר' עקיבא דמכ"ל דלא קרבו דלא אצטרי' קרא למשרי אלא במה הנוהגת בכל מושבות אבל נסכי יחיד בבמת צבור קרבו אף במדבר וגבי חדש דכתיב ביאה ומוש' לרבי ישמעאל לאחר ירושה וישיבה משמע ולר' עקיב' אף ללמד לאחר ירושה וישיבה לא הוה צריך למכתב אלא ביאה וכי כתיב בה מושב ללמד דבכל מקום שאתם יושבים אסורים וכאידך תנא דבי ר' ישמעאל הואיל ונאמר ביאות בתורה סתם וכו' אף כל וכו' פי' כל ביאה שהיא חובת קרקע נוהגת בארץ ובחוצה לארץ וליכא לפרושי כל ביאה דהא ביאה דגבי תפלין ופטר חמור נוהגת אפי' בחוצה לארץ • ואידך משום דהוו מלך ובכורים כו' לימ' טעמיה דר' ישמעאל מדאיצטרי' רחמנ' למכתב גבי נסכים בכל מושבותיכם מכלל דביאה סתם ביאת מקנתכם משמ' דאי אפש' למדרשיה לבמה הנוהגת בכל מושבות מדכתיב אשר אני נותן לכם כדכתיב' לעיל וי"ל אין הכי נמי דהיינו טעמיה דר' ישמעאל אלא הוה שקיל וטרי תלמודא אי איכא לאקשויי אאידך תנא דבי ר' ישמעאל ולא חשכת עליה קושיא מידע דכי קא אמרינן ואידך אי כתב רחמנא הכי מידי דהוה אחלה לא אמרי טעמיה דאידך משום דעיקר טעמיה מדאיצטריך למכתב מושבותיכם גבי נסכים: ואנא אמינ' ומה מלך דלכבוש וכו' דהאי טעמא עדיף לן טפי מטעמא דבכורים: מידי דהוה אחלה דלכולי עלמא כיון שנכנסו לארץ נתחייבו בחלה דתניא בבואכם ר' ישמעאל אומר משונה ביאה זו מכל ביאות האמורות בתורה בכולן הוא אומר כי תבואו וכאן נאמר בבואכם ללמדך שכיון שנכנסו ישרא' לארץ מיד נתחייבו בחלה • והאי תנא אידך דתניא דבי ר' ישמעאל הוא דס"ל כל ביאה האמור' בתורה סתם לאחר ירושה וישיבה ולהכי איצטריך קרא לשנויי ולמכתב בבואכם לאשמועי' דבביאת מקנתכם הכתו' מדבר • וא"ת אייליף מבכורים ומלך ניליף מחלה לא היא דהתם הוא דשני קרא דכתיב בבואכם: והוה אמינא משום דמתהני לאחר וכן הוה אמינא דביאה האמורה בחדש משמע לאחר ואצטריך רחמנא למכתב בה מושב לאשמועי' לאחר ירושה וישיבה אבל השתא דכתיב בכורים איגלי לן דאפילו במה דמתהני לאחר בעינן ירושה וישיבה • סד"א הואיל ובעניינא דמועדו' כתיבא תבעי קדוש ב"ד כמועדו' פי' תבעי קידוש ב"ד למניה כמועדות שהם תלוים בקידוש שמקדשין ב"ד את החדשים קמ"ל בכל מושבותכם דשבת שוה הוא בארץ ובחוצה לארץ כי היכי דבח"ל ליכא קידוש ב"ד כך בארץ אין ב"ד צריכין לקדשו • וא"ת והא אצטריך לן מושבות לרבות שריפה דואה שבת בפי' אחד דיני ממונות י"ל ההיא מלא תבערו אש בכל מ' מושבותיכם נפקא ובעניינא דמועדות כתיבא שבת היא לה' בכל מושבותיכם ומינה לא דרשינן דשבת לא בעינן קידוש ב"ד • וכ"ע למאן דנפקא ליה מדכתב אלה מועדי ה' כאמרי שבת בראשית לא כאמרה כדאיתא בפ"ק כותלין מושבות דכת' רחמנא גבי שבת בעניינ' דמועדות למה לי • ס"ד הואיל ובעניינא דקרבנות כתיב כו' וכ"ע מושבות גבי שביעית ויום הכפורים למה לי וי"ל סד"א שבועות בעניינא דשתי הלחם כתי' בזמן דאיכא שתי הלחם נוהג אי לא לא ויום הכפורי' נמי היה אמינא הואיל ובעניינא דכפרה כתיב בזמן דאיכא קרבן יום הכפורים מכפר ליכא קרבן אין יום הכפורי' מכפר ולא ליתסר נמי בעשיית מלאכה קמ"ל ואיתא אמאי לא מקשינן ומתרץ לה תלמודא: מושב דכתב רחמנא גבי מצה למה לי לא גר' מרור דמרור בזמן הזה דרבנן לדברי הכל: ובזמן דאיכא פסח אין סוגיין דהכא כרבא דאמר מצה בזמן הזה דאורייתא וקי"ל והא נפקא ליה לרבא מבערב תאכלו מצות ש שהכתוב קבעו חובה אע"ג דליכא פסח וטמא שהיה בדרך רחוקה דאע"ג דלא אכיל פסח אכיל מצה נפקא ליה מכל ערל לא יאכלו הוא דאיכי אוכל אבל אוכל הוא במצה ומרור וי"ל אי מהתם הוה אמינא בזמן דאיכא פסח קבעו הכתוב חובה ואפי' במקום דליכא פסח כגון בחוצה לארץ שאינן יכולין לעלות לרגל אבל בזמן הזה דרבנן ודרים בערב תאכלו מצות לטמא שהיה

בדרך

בדרך רחוקה י"ל דמושבות אינטרי' לקבעו חובה אפי' במקום דגי"ל פסח כגון בחוצה לארץ ולעולם דוקא בזמן דאיכא פסח: והרא"ב"ד ז"ל תירץ דאיצטריך מושבות למדרש מיניה שנהגה בכל מושבו' פרט לחלת תורה ורקיקי נזיר ומצות מעשר שני:

דף ל"ח ע"א אלא הקרוב עומר והדר אכול ולמאן דאמר בפר' בתרא דמסכת זבחים אין מנחה קריבה בבמה י"ל דמעשה שהה עשר והדר אכול ולא ס"ל כרבן יוחנן בן זכאי דאמר שיהא יום הינף כולו אסור • וא"ת ודילמא האי ממחרת הפסח חמשה עשר הוא וכדכתי' באלה מסעי ממחרת הפסח יצאו בני ישראל ביד רמה לעיני כל מצרים דפירושו ממחרת שחיטת הפסח וי"ל הכא מדלא אכול עד השתא והשתא בתר דאקריבו עומר אכול ומאי דמשני הלמודה דלא הוו צריכי איכא למימר דלעולם ממחר' הפסח היינו חמשה עשר ובירושלמי דמסכת חלה מקשי להך קושיא וה"ג התם לא אכלו ישראל אפי' מצה בלילי הפסח כשנכנסו לארץ דכתיב ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח לא בששה עשר היתיב רבי יונ' קמי ר' יוסי והא כתיב ממחרת הפסח ויצאו בני ישראל ממצרים לא בחמשה עשר יצאו בתמיה וכולי:

והיו מספיקין ממן שבכליהם וכו' והא דכתי' וישבו' המן ממחרת הפסח באכלם מעבור הארץ פירושו שפסק מן שבכליהם: והלא ארבעי' שנה חסר ליום אכלוהו א"ת דילמא משום דמקצת שנה חשוב שנה קרי להו ארבעים י"ל הכי ארבעים ודאי מיום ליום הוא דאי לאו הכי הוו להו מ"א דהא בניסן יצאו ממצרים ובניסן נכנסו לארץ ואי שנה שבין ניסן לתשרי וכן חצי שנה שבין תשרי לניסן שבו נכנסו לארץ חשיבי שת' שני': נא מהן ל"ג למפרע עשרת מניסן וכ"ב מאדר כשאדרו מאדר שהוא חסר ששה ימים ובשביעי מת משה ומנו לו שלושים יום מיום מיתתו וביום שלושים אמר ליה יהושע כי בעוד שלשת ימים פירוש בסוף שלשת ימים וכדכתיב ויהי מקצה שלשת ימים ויעברו השוטרים בתוך העם וכתיב בסמוך ויאמר להם יהושע התקדשו כי מחר יעשה יי' בקרבכם נפלאות משמע דממחרת יום שלישי עברו את הירדן והיינו בעשרה בניסן: וצ"ע דמדקאמר נא מהן ל' ושלשה משמע ל' של בכי ושלשת ימים דקרא ואכן מנינן בכל שלשה יום אחרת דשלשת ימים שאמר יהושע: שלש מצות נצטוו וכו' חדש וערלה וכלאים האי תנא סבירא ליה כר' אליעזר דקאמר מושב בכל מקום שאתם יושבים משמע ולא גמיר הלכה למשה מסיני בערלה וכלאים ומייתי להו מק"ו דחדש ומה חדש שאין איסורו איסור' עולם ש' שהעומ' מתירו ויש היתר לאיסורו פרת"ם ז"ל שאיסורו בא על ידי היתר שלא נעברה עברה בזריעתן: כלאים וכו' ואיסורן איסור הנאה כגון כלאי הכרם וה"ה לערלה בשתים שאסור הפירות על שלש שנים איסור עולם ואיסור הנאה • וא"ד שאיסורן איסור עולם ומיירי בהרכבת אילן שנאסרה לבני נח ואיסורן אסור הנאה שם כלאים אשכחן דאסירי בהנאה כגון כלאי הכרם אבל הרכבת אילן אין איסורה איסור הנאה ויש היתר לאיסורן שהעומר מתירן וראשון עיקר: וא"ת תרומ' נמי תתסר בחוצה לארץ מק"ו דחדש שאינו איסור עולם ותרומה איסורה איסור עולם י"ל מה לחדש שכן איסור השוה בכל תאמר בתרומה דלכהנים שרי: ד"ת • וא"ר מה לחדש שכן האיסור חל על התבואה מאת תאמר בתרומה שאין חייב בה אלא ע"י מרוח וראיית פני הבית:

ע"ב ואיתא במקום שזהה משמש וכו' ת"ל כי קרבת וכו' א"ת אפוך אנא דבמקום שאתה משמש בספים אפי' בזמן שאין אתה משמש קרקע י"ל כיון דחובת הגוף היא אין לך לתלותה בארץ ועדיף לן למתליה בזמן • ערלה אמר ר' יוחנן הלכ' למשה מסיני ומדקתני בערל' הלכה למשה מסיני ובחדש קתני אסור מן התורה משמע דסבירא ליה כר' אליעזר דמוש' בכל מקום שאתם יושבין וק"ל ליתסרו כלאים בחוצה לארץ מק"ו דחדש י"ל מדאיצטריך הלכה למשה מסיני בערלה דאיכא לאתויי כמי מק"ו דחדש אתא לאו דייכין ק"ו מחדש אלא אי קשיא הא קשיא לשמואל דאמר הלכות מדינה לייתו ערלה וכלאים מק"ו דחדש וי"ל דילמא ס"ל להאי תנא כיון דבערלה כתיב ביאה וביאה האמורה בתורה: ספק ערלה בארץ ישראל אסור פי' כגון גנה שכל הזיתנות שבתוכה ערלה ופירות נמכרין חוצה לה כדקתני גבי כלאים כרם הנטוע ירק וכו' וא"ת למאן דאמר בפרק לא יחפור רוב וקרוב הלך אחר הרוב הכא נמי ניזיל אחר רובא דעלמא דהתירא י"ל האי קרוב עדיף מרוב דרגלים לדבר דמפרות גנה זו הוא מוכר כיון שנמכרין אצל הגנה: בסוריא מותר ספק זה אבל אסור ליקח פרות בתוך הגנה אע"פ שאינו יודע אם הם משנות שבתוכה דהאי ספק ודאי ורגלים אית ליה דמפרות הגנה הם • בחוצה לארץ וכו' דמ"מ ספיקא גבאי ולא נהירא דאי ודאה אסור ספיקא מותר:

דף ל"ט ע"א אריוך ספק לי ואנא איכול א"ד לא תודיעני שהם פירות ערלה כי היכי דתהוי ספיקא גבאי ולא נהירא דאי ודאה אסור היכי אכי שמואל לספוקי ליה לאריוך כיון דשמואל ידע שהיא ערלה וא"ר האכילני מפירו' ערלה דפ"ל זה יזה יורד ולוקט ובלבד שלא ילקוט ביד ושמואל לטעמיה דאמר הלכות מדינה אבל לר' יוחנן דאמר הלכה למשה מסיני ודאי אסור וכדאמר ליה ר' זירא לר' אסי לקמן ודאה אסור ספקא מותר ולא קאמר לקיטה ביד אסור שלא ביד מותר וכר' דהלכה כר' יוחנן מדליים עלה ועוד שמואל ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן וצ"ע דרב אויא ורבא בר רב נתן דבתראי ניכהו מספק ספוקי להדדי ומר בריה דרבינא דבתרא הוא מתני לקולא • שתום דאף ע"ג דספיקא שרי לא תרום לה בפירקא ואבר ודאה אם היא ודאי ערלה אעפ"י שלא לקט בידי תני החדש והא דאסיקנא לעיל לאומרא פליג אחדש הוא דקא מחמיר דת"ק ס"ל כר' ישמעאל ור' אליעזר ס"ל כר' עקיבא כדאמר אביי לעיל וצ"ע אי משום דכר' עקיבא ס"ל תיהוי ליה ערלה וכלאים מק"ו אלא משום דקא סבר חדש הלכתא גמירי לה ואין דנין ק"ו מהלכה • א"כ היכי אמר אביי מאן תנא דפליג עליה דר' אליעזר ר' ישמעאל הא אפי' תימא כר' ישמעאל ס"ל חדש הלכתא גמירי לה ואין דנין ק"ו מהלכה י"ל בערלה פליג עליה דלר' ישמעאל אסירא ור' אליעזר שרי אלא קא קשי' לי הא על כרחין כר' ישמעאל ס"ל דאי כר' עקיבא היכי הוי חדש הלכה למשה מסיני ואח מדאורייתא אסור דביאה אחר ירושה וישיבה משמע והשתא דכתי' ביאה ומושב כל מקום שאתם יושבין משמע ואי מדאורייתא אסור ותו ערלה וכלאים תיתי בק"ו וי"ל דילמא הלכתא גמירי

לה

לה דערלה שריא • היכא בין הלכות מדינה ובין דברי סופרים אפילו לא״י דתני זה וזה יורד ולוקט דבהלכו׳ מדינה לא לקי מכת מרדות א״כ לא שריא למקרייה עבריינא • חקים שחקקתים לך כבר פי׳ שאסרתים לבני נח דמהכא מוכח בפ׳ ארבע מיתות דבני נח אסורין בהרכבת אילן ובהרבעת בהמה • א״ת והא בכמה קראי אשכחן דכתיב חקותי ולא דרשינן בהו חקים שחקקתי לך כבר י״ל הכא שאני דמקמי דכתיב לאזהרה קאמר את חקותי תשמורו והא דכתיב גבי יובל את משפטי תעשו ואת חקתי תשמורו התם כתיב משפטי מקמי חוקותי והא דכתיב בתחילת פרשת עריות ושמרתם את חוקותי ואת משפטי ולא חזינן מינה איסור עריות לבני נח י״ל משום דאורחיה דקרא למכתב חקים ומשפטים בהדי הדדי • בהמתך לא תרביע כו׳ פי׳ חוקותי תרתי משמע והיינו הרבעת בהמה והרכבת אילן וליכא למי׳ הרבעת בהמה וכלאי הכרם דעדיף למימר דהרכבת אילן אתא לאיסור דדמי להרבעת בהמה דכי היכי דבהרבעה אתי ולד מתרי מיני בהמה בהרכבת אילן נמי יוצא פירי משני מיני אילנות אבל כלאי הכרם אינן מתערבין אלא הפרי יוצא מכל מין ומין בפני עצמו וכן כלאי ב׳ זרעי׳ כל א׳ יוצא זרע בפני עצמו • אף שדך בחוצה לארץ אסור • וכי תימא תיפוק לי דליכא מידי דלגוי אסור ולישראל שרי י״ל הי משום דלגוי אסור לא קאי עלה ישראל בלאו אלא באיסורא בעלמא והשתא אשמעינן היקשא דהרבעת בהמה דלאו דכלאים איתיה בין בארץ בין בח״ל • למעוטי זרעים שבח״ל דהויא מרבינן להו מהיקשא דהרבעת בהמה דבכלל לא תזרע כלאים ודאי משמע נמי כלאי זרעים ואדרבה פשיטא בכלאי זרעים כתיב אלא דמשום דומיא דהרבעת בהמה אמרינן דהרכבת אילן בכלל לא תזרע והו״ל לאקשויי לאו דלא תזרע להרבע׳ בהמה להכי איצטריך שדך וה״ה נמי דממעטי׳ כלאי הכרם שבח״ל כדתנן בכלאי הכרם הכלאי׳ מד״ס ולהכי נקט כלאי זרעים משום דשרו בח״ל אפי׳ מדרבנן א״כ משום דקרא בכלאי זרעים כתיב : ורש״י ז״ל פי׳ דה״ק למעוטי זרעים שבכרם ולא נהירא דאי האי קרא דשדך בכלאי הכרם כתיב כלאי זרעי׳ מדאורייתא נמי מנ״ל • א״ל לא אוריתהו פי׳ אינכם בקיאין ומחוורין כלל בדיני כלאים דכלאי זרעים בח״ל אפילו מדרבנן שרו ואין מי שחולק בדבר זה • ה״ג דהוא זרע בינ׳ גופני ולא גרסי׳ חטי ושערי • א״ל לא נהריתו פי׳ אין ההלכות ברורות בידכם ולא א״ל הכא לא אוריתו משום דהא דר׳ יאשיה פלוגתא היא : לאו קי״ל כר׳ יאשיה כו׳ א״ת נהי דלא שמתוה משום דלא היה זרע בינ׳ גופני אלא חד מינא אלא ליתרו ליה שהזרעים אסורים מי לא מודה ר׳ יאשיה בינוקא שהיא אוסרת והא קראי קא דרשי׳ פן תקדש המלאה וכו׳ זרע מעיקרו בהשרשה זרוע ובא בתוספת׳ ועוד הא רבנן נמי לא מחייבי אתרי מיני אלא במפולת יד דלא פליגי רבנן ור׳ יאשיה אלא בעינן תלתא מיני או לא אבל במפולת יד לא פליגי ואע״ג דבעינן במפולי׳ יד ינוקא אוסרת י״ל ר׳ יאשיה מודה דינוקת שלשת מינין אסורה אע״ג דבעינן מפולת יד לאיסור זריעה אבל בתרי מיני שריא כי היכי דזריעת תרי מיני מותרת אע״פ שהן במפולת יד ולר׳ יאשיה כמו ודאי איסורא היכא בתרי מיני בזרע אבל בחוצה לארץ מותר אפי׳ מדרבנן והלכתא כר׳ יאשיה וכד אמרינן כר׳ יאשי׳ הבו

כהוג עלמא כתלתא וכו׳ • כר׳ יאשיה בכלאים מיהו ינוקא דתלתא מיני אע״פ שאינן במפולת יד ודאי אסירא וראיה לדבר מיהא דאמרי׳ בפ׳ תולין שלא להו כשותא בכרמא ערובא ואמרי׳ התם דלפי שאינן בני תורה שלא להו הכי משום דכשות מין ירק הוא אי הוי מין ירק אסור כגון דזרע ליה בהדי תרי מיני אחריני ואע״פ דהת׳ לאו במפולת יד הוה דהאי במפול׳ יד אע״פ שהוא מין אלן כרא׳ שהיה איסור מידי דהיה אהרכבת אילן ודבר זה צ״ע דשמא לא נאמר בו אלא הרכבת אבל לא זריעה שאין עירוב זרעים ואילן עירוב • ואית דגרסי׳ הכא דהיה זרע חטי ושערי והתירה דמייתינן מדר׳ יאשיה משום דר׳ יאשיה לא אסר אלא במפול׳ יד ולא נהיר׳ דלא אשכחן דפליגי רבנן ור׳ יאשיה במפולת יד וכי תימא לרבנן דאסרי בתרי מיני משום חטה ושעירה דזרע במפולת יד אמוי׳ ליתא דכלאי זרעים דחוצה לארץ שרו וליכא אסורא אלא משום גופני וגופני הא לאו במפולת יד נינהו שהרי נטועין נינהו מדקאמר בינן גופני ונראה דאף ע״ג דינוקת תרי מיני שהיא בחוצה לארץ ה״מ דיעבד אבל לכתחלה אורויי לא מורינן דהתם גבי כשותא בכרמא ערובא אמרי׳ ושלא להו כר׳ טרפון וכו׳ ולא אמרינן ולשלוח להו כר׳ יאשיה דנראה דהא דר׳ יאשי׳ אפי׳ לשאר עלמא שהן בני תורה לא שרינן לה לכתחלה אע״פ שיש לדחות דהתם משום הכי קאמר ולשלח להו כר׳ טרפון משום דלר׳ טרפון איכא היתרא אפי׳ כי זרע ליה בהדי חטה וחרצן וקי״ל הא דאמר רב נחמן במס׳ מנחות לא אסרה תורה אלא קנבוס ולוף בלבד והא אפי׳ ר׳ יאשיה דמקל טפי קאמר עד שיזר׳ חטה ושעורה וחרצן במפולת יד אלמא אפי׳ בחטה ושעורה אסרה תורה ויש מתרץ דבחמשת המיני׳ ודאי אסרה תורה אבל בשאר מינין לא אסרה אלא קנבוס ולוף לפי שהן דומין לתבואה בשבולת שלהם ויש מפרש לא אסרה תורה את הגפנים אלא בקנבוס ולוף שהגפנים יונקים מהם דבשאר מיני הזרעים אסורים בהנאה והגפנים מותרים שהגפנים הולכין ומשרישין בקרק׳ ויונקים הזרעים אבל הגפנים אינן יונקי׳ מן הזרעי׳ אלא בקנבוס ולוף שהגפנים יונקים מהם שאף הן הולכין ומשרישי׳ וכן נראה בסוגיא דמסכ׳ מנחות פ׳ שני דמייתינן לה לדרב נחמן התם גבי הא דתניא מעשה באדם אחד שזרע כרמו של חבירו סמדר ובא מעשה לפני חכמים ואסרו את הזרעים והתירו את הגפנים • ודוק התם • ובשאר מינין דקאמרי׳ שהגפני׳ מותרים דוקא כשאין בהם ענבים אבל יש בהן ענבי׳ אסורות כבר כדכתיב׳ בריש בבא בתרא ת״ל • ודרך ראשון שכתבנו דבשאר זרעים לא אסרה תורה אלא קנבוס ולוף בלבד הוא כתוב בספר הישר • ויש ראיה לדבריו מהא דתנן האירוס והקיסוס ושושנת המלך וכל מין זרעים אינם כלאים בכרם וקשיא ליה הא דתניא בספרי המקיים זרעים בכרם ר׳ אליעזר או׳ קדש שני׳ אסר תורע וחכמים אומרים זרע פרט ב למקיים קוצים בכרם והרי לא אסרה תורה אלא קנבו׳ ולוף בלבד ואמאי אצטריך למעוטי קוצים בכר׳ ותירץ ז״ל דהא דדרשי רבנן זרע פרט למקיים וכו׳ וכן הא דדרים ר׳ אליעזר אסר תורע אסמכת׳ בעלמא היא וצ״ע בבריתות דכלאים דמני זרעים ומיני דשאים והא דאבעיא בפ׳ אלו טרפות דף פ״ב הרכי׳ שני דשאי׳ זה על זה לר׳ חנינא בר פפא מהו וכו׳ ואמאי לא

ואיבעיא לן שני מיני זרעים ואפשר דלא הוי הרכבה אלא ברשאים וכ"ע: תנן במס' כלאים בפ' ח' כלאי הכרם אסורין מלזרוע ואסורין בהנאה כלאי זרעים אסורין מלזרוע ומלקים ומותרין באכילה וכ"ע הכר' דבחוצה לארץ דכרמא דאינן אסורים מדברי סופרי' אלא באכילה אבל בהנאה שרו דודאי מדא דרג' אחתינהו רבנן:

ע"ב בתני' דעבדין ליה יום טב ויום ביש פרש"י ז"ל דהא דתנינן מטיבין לו ה"ק אם זכויותיו מרובי' מעונותיו מתקנין ליה יום טוב לעולם הבא אבל מריעין לו כדי שיתמרקו עונותיו וינחל חיי עולם הבא וכל שאינו עושה מצוה אחת משנותיו מרובין מזכיותיו מריעין לו כלומ' מתקנין ליה יום ביש לעולם הבא ומטיבין לו בעולם הזה לשלם לו זכיותיו והקשו הב"ת מדשני רבא בתר הכי הא מני ר' יעקב היא מכלל דכשנוי דאביי לא אתיא כר' יעקב ולפרש"י הא כר' יעקב אתיא: ואפשר לומר דהכי קאמר הא דתניא מריעין לו ר' יעקב היא ופליגי רבנן עליה והא דהכן מטיבין לו כרבנן דבהאי עלמא נמי מטיבין לו אם זכיותיו מרובין מעונותיו א"נ שהם שקולין ויש בזכיותיו כבוד אב ואם או חד מהני דיש להן פירות: ור"ת ז"ל פי' הא דקתני מטיבין לו כגון דעבדין ליה יום ביש למרק עונותיו ובהאי יומא דומה כמי ששרף כל התורה אבל רוב ימיו מטיבין לו וכשעונותיו מרובין מזכיותיו עבדין ליה יום טוב להאכילו זכיותיו ומריעין לו רוב ימיו: אמאי לא אגין מצוה עליה וכו' א"ת והא אפי' לרבנן מצוה בשעת אגוני מגנה אפילו לא מצלא מן קטעא כדאית' במסכת סוטה וי"ל ה"מ היכא שאינו ענוש מיתה עליו אבל מהחטא שענוש עליו מיתה לאחר כי היכא דאגוני מגנה הוה ליה לאצולי מחטא בהבי"ז לידי חיוב מית' לאחר וא"ת ההיא גברא עונותיו מרובין מזכיותיו הוו וי"ל אפילו הכי בשעת המצוה הוה ליה לאגוני כיון דכתיב בה אריכות ימים: והא אמר ר' אלעזר שליחי מצוה אינן נזוקין כרבה דלר' יעקב נמי קא מקשה דאע"ג דסבר מצוה בהאי עלמא ליכא מ"מ כשהי' עוסק במצוה הוה לה למצוה לאגוני עליה ואפי' אם היה מהרהר בע"ז לא היה ראוי ליפרע ממנו בעוד שהוא עסוק במצוה. אית דלא גרסי באוירתן שאני דהא אכתי הוה עוסק במצוה שהיה מביא הגוזלות לאביו. התם סולם רעוע הוה א"ת מאחר דסולם רעוע היה היכי מוכח מיניה ר' יעקב דסבר מצות בהאי עלמא ליכא דילמא אף ע"ג דסבר מצות בהאי עלמא איכא כיון דסולם רעוע הוא לא הוה למסמך אנסא י"ל דלרבנן דסבירי' להו דסבר מצות בהאי עלמא איכא במצות כבוד אב ואם ובשלוח הקן דכתיב בהו אריכו' ימים הוה ליה למצוה בשעתה להציל ממיתה אע"ג דסולם רעוע הוה אבל לר' יעקב דסבר שכר מצות בהאי עלמא ליכא אע"ג דשלוחי מצוה אין נזוקין בסולם רעוע דלא הוה להו למסמך אנסא נזוקין ויש לפרש דלר' יעק' הוה דאזיל ומקשה אי ס"ד שכר מצו' בהאי עלמא איכא היאך ניזוק כשהי' עוסק במצוה ואמאי לא אגין וכו' דהא לדידכו ודאי שלוחי מצוה אין נזוקין ורבנן אמרי לך ההוא סולם רעוע היה ורבי יעקב הוא דלא דק וחשב שלא היה רעוע. כפק חטא ואע"ג דאמרי' בפ"ק דחגיגה דבעליתו לפרדס קצץ בנטיעות הא מיהא גרמא ליה: כגון שבאת עבירה

לידו כו' אבל אם לא בא דבר עבירה לידו אין נותני' לו שכ' כעושה מצוה אבל ודאי נותני' לו שכ' כדתנן גבי הקיאה מתני' דישב ולא עבר וכו' בפ' אלו הן הלוקין ומה הדם שנפשו של אדם חותה ממנו אמר למען ייטב לך:

דף מ' ע"א אלו דברי' שאדם אוכל וכו' והא דלא חשיב מזוזה דכתיב בה למען ירבו ימיכם משום דאיכ' למימר למען ירבו ימיכם לעולם שכולו ארו' אבל בכבו' אב ואם כתי' למען יאריכון ימי' ולמען ייט' לך למען יאריכון ימי' בע"ה ולמען ייטב לך לע"ל שכולו טוב שהוא ע"ה וכן בג"ה כתי' ימצא חיי' צדקה וכבוד חיים בעולם הזה וכבוד לעולם הבא. זהו צדיק טוב ולפי' נראה דתלמוד תורה דקתני שאדם אוכל פרותיהן היינו לאגמורי ואע"ג דמשמע בשלהי פ"ק דבבא קמא דלמגמ' עדיף מלאגמורי מפני שמביי' לידי מעשה ניהי דעדיף אבל אינו אוכל פירות בעול' הזה אלא פירות המעשה א"נ אתי' לתגמר הוי טוב לבריות לפי ששואלין אותו בני אדם על איסור והית' ומורה להם אורחות אע"פ שאינו קובע ישיבה ללמוד:

ע"ב נענו כולם ואמרו גדול תלמוד תורה וכו' כבר כתבתי בפ"ק דבבא ק' ת"ל. קסבר יובל מתחלת וכו'. לא גרסי' הב"ת קסבר משום דלא אשכחן פלוגתא יובל אי בשביעית: א"ר יוחנן ופסול לעדות והא דאמרינן בתא' מקבלינן סהדותא האוכל מעם הארץ כתאן כר' יוסי. התם כגון שישנו בדרך ארץ וכן כתב הגאון ר' יצחק ז"ל בפ' אלו עוברין במס' פסח ראשון: והלכה כיש אומרי' ומפר' בירושלמי כגון שגוזל ואוכל פחות משוה פרוט' אבל אוכל תלוש אינו פוסל בכך אלא שהוא גנאי לתלמיד חכם דאמרינן התם ר' חייא חזיה ר' שמעון בר' דהיה אכיל בשוקא א"ל גנאי הוא לתלמיד חכם שיאכל בשוק וכו':

סליק פרקא תיל פרק ב' האיש מקדש

דף מ"א ע"א מצוה בה יותר מבשלוחה ואע"ג דאתתא לא מפקדא בפריה ורביה מדרבנן מיהא מיחייבא א"נ דאית לה שכר כמי שאינו מצוה ועושה. אבל בהא איסורא ליכא כדריש לקיש וכו' וא"ת תיפו' לי דאיכא איסורא משום בעל דלא קא חזי לה ליתא דהכי קאמר לגבי דידה איסור' ליכא א"נ מתשנה יתירא אשמעי' דאי חזיא איהי לדיד' והיא לא נתנה לב לראותו ומקדש' ליה ע"י שליח ליכא איסורא. האיש מקדש את בתו כשהיא נערה בו ובשליחו וה"ה דהוה מצי למרק הכא השתא בשלוחו מקדש בו מבעי' והוה משני כמי מצוה בו יות' מבשלוחו ומאי מבי' דכתי' ואת בכותיכ' תנו לאנשים וי"ל דהכ' לא קשי' ליה השת' בשלוחו מקד' בו מבעי' דאצטריך למירק מיכה בו ובשלוחו אין בה ובשלוחה לא דבקדושין אין לה יד לקבל קדושיה אפילו ע"י עצמה כדדייקינן לקמן עד שתגדיל ותאמר בפלוני אני רוצה א"ת והא דאמרי' לעיל אבל בהאי איסורא ליכא כדריש לקיש וכו' י"ל התם כיון דאמרה בפני שנים אני רוצה בפלוני אע"ג לא חזיא ליה ליכא איסורא אבל כל כמה דלא אמרה בפלוני אני רוצה איכא איסורא וכשהיא קטנה אע"ג דאמרה בפלוני אני רוצה שמא תחזור בה כשתגדיל. ושלא תלמד שהוא עושה שליח פי' דהוה למכתב ונתן בידה ויצאה מבתו כי' ולא איצטריכ' ליה למכתב כלל ושלחה מבתו ומדאייתר ליה כוליה דרשי' ליה.

ליה לשליח • ושלחה מלמד שהיא כו' דאייתר ליה ה"א ושלחה ודרשי בלא מפיק • ושלחה מלמד שהשליח כו' ושלחה תניינא קא דריש דכתיב ושנאה האיש האחרון וגו' ושלחה דאייתר ליה כמי ודרשינן ליה לשליח עושה שליח וק"א דושלחה תנינא כדאה דמיניה דרשי' ושלחה ולא שישלח מעצמו והא דדרשי' בעלמא מושלחה מביתו מי שמשלחה ואינה חוזרת יצאה קטנה שמשלחה וחוזרת לאו מושלחה דרשינן לה דהא איצטריך לכל הני דרשי אלא מדכתיב מביתו דריש לא מי שיוצאה מביתו ואינה חוזרת יצאה קטנה שמשלחה וחוזרת בביתו וא"ת שליח שלה מנ"ל שהוא עושה שליח דליכא למילף משליח שלו דהא איצטריך לן קרא ללמד שהיא עושה שליח אע"ג דאשמועי' ושלא שהוא עושה שליח במצות הבעל או במצות האשה להא לא איצטריך לן קרא דכיון מנא משלא קאתי מושלח קמא נפקא לן אלא כי איצטריך לן קרא לשליח עושה שליח מדעת עצמו שלא מדעת שלוחו ובכה"ג באשה לא משכחת לה לאחר דקי"ל דמלי לא ממסרן לשליח הכא כמו אי שויה איהי שליח לקבלה ההוא שליח לא מצי לשויה שליח לקבלה מדעתי' דנפשיה ואפי' לת"ר בפ התקבל דמלי ממסרן לשליח הכא מודה דלהאי גברא הוא דקא משויה ידו כידה וכן הדין בקבלת קידושין מפימורי נר"ו: ונכון הוא אלא שאין כאן צריך לכך דכיון דחזיין לשליח שלו עושה שליח ה"ה לשליח שלה דבשלמא עיקר שליחות לגבי אשה ליכא למילף משליחות דבעל דדילמא בעל הוא דקא משוה שליח משום דגירושין בדידיה תליא תילתא שהרי מגרשה בעל כרחה אבל איהי לא משויה שליח וכיון דגלי לן דאיהי נמי משויה שליח כי היכי דשליח שלו עושה שליח שליח דידה נמי לא שנא דהא בתרומה ובקדשים כתיב ביה דשליח עושה שליח ומסתמא נר' דשליח עושה שליח לתרום ולשחט את הפסח ומגירושין ילפי' לה ואע"ג דאיכא למפרך מה לגרושין שכן ישנן חול כיון דכתיב בהו שליחות הו"ל ברושין גלויי מלתא בעלמא דשליח שעשה שליח הוי נמי שליח: א"ר דוא"ו דושלחה קמא דרשינן לשליח עושה שליח ולא נהירא דהא ליכא למימר דנכתוב רחמנא ונתן בידה שלחה מביתו ולא דרשינן לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה דהאי אשר שלחה לא אתא לאגמורי דינא גט דספור דברים הוא מיהו כ"ע דלא הוה צריך למכתב אשר שלחה דבבעלה הראשון סגי • בקדושין מנ"ל א"ת תיפוק לי משום דהכין לאדם שלא בפניו וכי תימא זכית גופא משליחות נפקא לן ליתא דהא קי"ל אין של חות לקטן וזכיה אית ליה י"ל אי מתורת זכיה אפילו כי אתו קדושין לידה מצי למהדר ביה כל כמה דלא גלי דעתא בתר דמטו קדושין לידה דניחא ליה אבל מתורת שליחות כיון דמטו קדושין לידה בשליחותו תו לא מצי הדר ביה •

ע"ב פחת עשרה או הוסיף עשרה תרומתו תרומה והא דאמרי' בפ"ק מציאו' דף כ"ה אמ"ל לשלוחו צא תרום והלך ותרם מן היפות וא"ל בעל הבית כלך אצל יפות אם כמצאו יפות מהן אין תרומתו תרומה ולא מצי א"ל שליח בהכי אמרתיך כי היכי דא"ל אם פחת עשרה או הוסיף עשרה וכו' י"ל הכא כיון דאיכא דתרים הכי ואיכא דתרים הכי מצי א"ל בהכי אמרתי' אבל לגבי יפות לא מצי א"ל בהכי אמרתיך דרובא דאינשי לאו מן היפות תרמי • מה לגרושין שכן ישנן חול ולא פריך מה לגרושין שכן בעל כרחה משו' דאיכא

למימר קידושי' יוכיחו • תאמר בתרומה שכן קדש א"ת אדרבה מפני שהיא קדש תפס' בכל דהו וכדאמרי' אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט ובהדיוט לא קנה עד שימשוך ויחזיק י"לה"ת היכא דרווח הקדש דאית ליה מעלה להקדש ותפיס אפי' באמיר' וכא מצי הדיו' למהדר ביה אבל בתרומה מאי רווחא אית לכהנים אי הוה תרומ' ע"י שליח דהא ע"כ יפריש תרומ' והיינו דפריך נמי לקמן מה להנך שכן חולין הן אבל קדשים דליכא למימר אדרבה משום מעלה דקדשים להוו ע"י שליח ומאי רווחא אית ליה להקדש בהכי אם אינן יכולין למשוך את ידיהם מפסח זה דהא האי פסח קדוש הוא מכל מקום משו' נר"ו: מה לתרומה שכן ישנה במחשבה וכי תימא למה לי קרא לשליח גבי תרומה תיפוק לי משום דאתיא במחשבה מי גרע שליח ממחשבה ליתא דאע"ג שהוא נותן עניו בצד זה ואוכל בצד אחר אכתי מנא לך דאי שליח דידיה נותן עניו בצד זה שתהא ברייתי ברירה וא"ת היכי פריך לדידיה מה לתרומה שכן ישנה במחשבה דהא ר' אלעזר בן גמול הוא דאמר הכי ופליגי רבנן עליה דתניא בפ' כל הגט רבי אלעזר בן גמול או' ונחשב לכם וגו' כשם שתרומ' גדולה ניטל' באומד ובמחשב' כך תרומת מעשר ניטלת באומד ובמחשבה י"ל לא פליגי עליה אלא באומד דסבירא להו לרבנן תרומה גדולה דמדאורייתא חטה אחת פוטרת את הכרי ניטלת באומד אבל לא תרומת מעשר אבל במחשבה מודו רבנן דהא בתרומת מעשר כתיב ונחשב וא"ד שכן ישנן במחשבה שאם הפריש תרומה ולא אמר הרי זו תרומת מעשר כיון דמחשבתו לשם תרומה הרי זו תרומה וא"ד שכן ישנן במחשבה אשכחן תרומה דישנה במחשבה כגון תרומה גרונה דבתרומה גדולה כולי עלמא לא פליגי כדקאמר ר' אלעזר כשם שתרומה גדולה ניטלת וכו' אלא בתרומה גדולה פשיטא לן וכ"ע מ"מ פשיטא לן בתרומ' גדולה דקא ונחשב בתרומ' מעש' כתי' ועוד י"ל דלא פליגי רבנן אלא במי שנותן עיניו בצד אחד מן הגורן ואוכל בצד אחר אבל אם נתן עיניו במגורה אחת להפריש ממנה תרומה על מגורה אחרת כיון שאין התרומה מעורבת בגורן זה שהוא רוצה לתקנו הויא תרומה ולא נהירא: וכי כל הקהל כולן שוחטין אלא מכאן וכו' והק"א ושחטו אותו אחד מכל קהל ישראל ואע"ג דלית ליה שותפות בגויה דהא אי אפשר שיהא לכל עדת ישראל שותפות בפסח אחר דקסבר ר' יהוש' בן קרחה אכילת פסח מעכבא • שכן רוב מעשיה ע"י שליח והא דלא קאמר שכל מעשיהן ע"י שליח משום שחיטה שכשרה בזר וכן כהן בקרבן של עצמו • וכ"ע הא דאמרי' וכתיב רחמנא וניתו הנך וכו'. ונכתוב רחמנא בקדשי' וכו' אי לא כתב רחמנא אלא בתרומה או בקדשים שליח עושה שליח מנ"ל • וי"ל דהכי קאמר נכתוב רחמנ' דיני שליחות ונכתיב בה שליח עושה שלי' וניתו הנך ונגמרו מינה ומכאן יש ראי' דבתרומ' וקדשים נמי שליח עושה ולא הוו מילי דלא ממסרן לשליח ונעתא דמלתא דאלו גבי גט כיון דליתיה לגט בעולם הוו להו מילי ולהכי אינן רשאין לצוות לאחרים לכתבו אבל תרומה ודבן איתיה בעולם ושנית תקוני הוא דמתקן ליה בהא לא אמרינן מילי לא ממסרן לשליח וכן בפסח דאיתיה לפסח בעולם • והא דכתיב לעיל דשליח לקבלה מדעת עצמו אינו עושה שליח אע"ג דאיתיה

לגט בעולם התם ודאי איכא למתלי מילתא בקפידה דע"י שליח זה היה רוצה להתגרש ולא ע"י קבלת אדם אחר תמורינר"ו: א"כ י"ל דבתרומה ופסח כיון דמצוה הי"א והאי שליח במי שוי בתרומה דנפשיה וכן בפסח דאיהו נמי חייב בפסח לא קרינן להו מילי גביה· אף שלוהכם בני ברית לאפוקי גרים דלא מחייבי בתרומה אבל עבד לא מפקינן מינה דודאי הוי שליח לתרומה כיון דאסיר ליה טבל דכל מצות שהאשה חייבת בהן מחייב: אין העבד נעשה שליח כו' וה"ה דלהולכה נמי אינו נעשה שליח והכי משמע מדאמרי בשלהי המביא גט עבד מהו שיעשה שליח לקבל גט לאשה מיד בעלה א"ר ליה מדקא פסיל ליה לנכרי מכלל דעבד כשר ואם איתא דלר' יוחנן דפסיל ליה לעבד לקבלה בהולכה מכשר מאי ראיה איכא ממתני' לקבלה דהא מתניתין בהולכה פסל ליה לנכרי ולהולכה אפי' ר' יוחנן מכשר בעבד אלא ש"מ דליכא פליגא בין קבלה להולכה וצע"ה: תרומת הנכרי תדמעת והייבין עליה חומש למ"ד יש קנין לגוי בא"י להפקיע מיד מעשר אם תרם מדבן שדה שלו ודאי אין תרומתו תרומה דהא האי דגן לאו בר חיובא ואפילו לקחו ישרא' ממנו אלא איכא לאוקומה למ"ד אין קנין לגוי בא"י ואי דמרחיה גוי ודאי אין תרומתו תרומה דמרוח הגוי פוטר כדאמרי' בפ' השולח דף מ"ו דלמ"ד אין קנין לגוי בא"י דריש דגנך ולא דיגון גוי אלא דהכא במאי עסקינן דמרחיה ישרא' ברשות גוי דפליגי ביה הכאי במס' מנחו' פ' ר' ישמעאל ד"ס"ו דאיכ' מאן דמחייב ליה דכתי' דגנך דגנך תרי זימני דמשמע' מדגנך דיגון גוי והו"ל מיעוט אחר מיעוט ואין מיעוט אח"מ אלא לרבו' פי' מדגנך איכ' למעוטי כל דיגון גוי בין דמרחיה גוי לדגן שלו וזו לדגן ישרא' בין דמרחיה ישרא' לדגן דגוי דדיגון דגוי נמי מקרי כלומר דיגון ברשות גוי ז ומדכתב רחמנא דגנך אחריגא הוה ליה מיעוט אחר מיעוט ואתא לרבויי חד מתרי מלי דאמעיטו מדגנך קמא ועדיף לן למימר דלרבויי דיגון ישרא' ברשות גוי אתא שכאה שעת החיוב על ישרא' ומירוח גוי קם ליה אמיעוטיה דאמעיט ליה מדגנך קמא ודבר זה ברור מסוגיא דמנחות דכי פליגי תנאי דמירוח גוי היינו במירוח ישרא' ברשו' גוי דומיא דמירוח ההקד' דהתם תני להו בהדי הדדי ובמס' בכורות גרסינן הלוקח טבלים ממורחין מן הגוי מעשרן והן שלו דמרחינהו מאן אלא דמרחינהו גוי דגנך כתיב ולא דגן גוי אלא דמרהינהו ישרא' ברשות גוי וכו' ר"שמעון פוטר משמע דשמיה דר' שמעון דכיון דגוי לא מחייב בתרומה אם תרם אין תרומתו כלום אבל אם לקח ישרא' תבואה זו מחייבא במעשר והתם במנחות פרק רבי ישמעאל פטר רבי שמעון מירוח ישראל ברש"ת גוי ולפום הכי קשיא הכא ר' שמעון דפטר מאי איריא משום תרומת גוי אפילו תרומת י ישרא' בתבואה זו אינה תרומה כיון דנתמרחה ברשו' גוי וי"ל דהכא במאי עסקינן כגון שהקדימו גוי ב בשבולין ואפי' הכי פטר ר' שמעון כיון דתרים לה דלאו בר תרומה הוא· עוד י"ל דאפי' למ"ד יש קנין לגוי בארץ ישרא' מיירי וכגון שגדל שליש ביד ישרא' וזבניה לגוי א"כ בגוי שלקח טבלים ממורחין מישרא' מיהו באיסורא ליכא לא מחזי לאוקומה דודאי אסור למכור טבלים ממורחין לגוי משום תרומה ומעשר המעורבין בהן והיכא לאוקומה בשאין ממורחין:

אתם ולא אריסין אתם וכו' פי' דאע"ג דאורחיהו של שותפין לתקן ולהתעסק בשותפותם זה שלא מדעת זה לגבי תרומה אם תרם שלא מדעת חברו אין תרומתו תרומה עד דאתי חבריה ואמר ניחא לי וכל כמה דלא אתי חבריה ואמר ניחא לי לא נתקנה תבואה ומאן דאכיל מינה טבל קא אכיל אתם ולא ההורם את שאינו שלו א"ר מה טעם קאמר מה טעם אתם ולא שותפין וכו' משום דדרשינן אתם ולא התורם דבר שאינו שלו וא"ר אתם ולא התורם על שאינו שלו פי' אע"פ שתורם על של חברו משלו אמר אתם ולא שלוחכם פי' הו"אל ודרשת ליה למיעוטא נדרוש ביה אתם ולא שלוחכם ומתילא תו לא איצטריך לן למדרש אתם ולא שותפין דכיון דממעטינן שליח אין צריך לומר אריסין ושותפין·

דף מ"ב ע"א ודילמא שאני התם דאית ליה שותפות בגויה ק"ל והא אמתני' דתנן חבורה שאבד פסחה וכו' שקלינן וטרינן שליחו' מנלן והתם הא אית ליה שותפותא בגויה כדקתני הוא אוכל משלו והן אוכלין עמו וי"ל משום דאשכחן משניות אחרות דאע"ג דלית ליה שותפותא בגויה נעשה שליח לשחיטת פסח כדתנן שכח מה שא"ל רבו יקח גדי וטלה ויאמר אם גדי אמר לי רבי הרי גדי ושלה שלי וכו' וצ"ע כי מייתינן בריש שמעתין הא דתנן חבורה שאבד פסחה דאית ליה לשליח שותפותא בגויה אמאי לא מייתינן הא מתניתין: אים זוכה ואין קטן זוכה תיפוק לי לשליחות מהכא א"ר תפוק לי שליחות מהאי קרא דנשיא אחד נשיא כו' ונהי דתרומה וקדשים לא אתו מינה דקדש מחול לא גמרינן אלא קדושין וגרושין ניתו מינה וצ"ע שליח עושה שליח מנ"ל וי"ל משום דנשיא היה עושה שליח והוה ממנה אחר ממשפחה לכל בית אב וא"ר תיפוק לי שליחות מהכא למה לי לרב גדל למחזי שליחות מההיא קרא דנשיא אחר תיפוק לי מקדושין וגירושין ולא נהירא דממונא מאיסורא לא ילפינן וי"ל דהכא ליכא למימר ממונא מאיסורא לא ילפינן דכ"ש הוא ומה אשת איש שהוא איסור חנק ע"י שליח שריא ממון שקלא כל שכן דעל ידי שליח יכול להקנות ממון לחברו וכי אמרינן בריש פרקין ממונא מאיסורא לא ילפי' התם מעתא דמילתא דממונא מהפרת נדרים ליכא למילף דאי זכי ליה רחמנא לאב הפרת נדרי' מאי קא מפסי' בת בהכי: מכין ליתומי' וכו' לחוב ע"ת לזכות א"ת דילמא שאני התם דהוו אורים ותומי' י"ל לא הוו אורים ותומים אלא בברירת הנשיאים לשבטים אבל כל נשיא ונשיא היה בורר החלקי' לבתי אבות וק"ל הא דגרסי' בפ' הנזיקין דף נ"ב ואין האפוטרופוס רשאין לדון ע"ת לזכות י"ל התם באפוטרופוס שמנהו אבי ה היתומים א"נ באפטרופוס שנתמנה מעצמו דגבי יתומים ששכנו אצל בעל הבית מייתי לה להאיא בריתא א"נ אפי' תימא באפטרופוס שמנוהו ב"ד מיירי ואפי' הכי אי תבעי יתומים לאחריני אם יצאו היתומים חייבים מתוך טענותיהם ליכא לאפסודינהו ליתמי ולכי גדלו הדר תבעי להו בדינא דליכא ל לאפסודינהו משום טענת האפיטרופוסי' אבל הכא לית להו ליתמי פסידא אלא דאיכא דניחא ליה בהר ואיכא דניחא ליה בבקעה ואי תבעי אחריני ליתמי הא קי"ל דאין נזקקין לנכסי יתומים אלא א"כ רבית אוכלת בהן או לכתובת אשה ולהני דנזקקין נמי דכי

גדלי

גדלי יתמי אי משכחי זכותא טעני בבי דינא ואע"פ שנתחייבו לפי טענ' האפוטרופוסין וא"ת בעלמא נ"ל דזכין לאדם שלא בפניו אי מדכתיב נשיא אחד וכו' התם ע"י ב"ד תדע דהא אע"ג דהוו להו חובא דאיכא דניחא להו בבקעה היו רשאין בכך ועוד שלא היו יכולין למחות ובכל זכות דעלמא ודאי אין זכין לו בעל כרחו: ואם הגדילו יכולין למחות ולא סבירא ליה הא דרב גדל אמר רב דאמר מנין ליתומים שבאו לחלק וכו' דלדידיה ודאי אין יכולין למחות וכ"ת לשמואל בני יוסף כי הוו צווחי אמאי לא היה בידם למחות י"ל התם משום דנחלת השבטים ע"י אורים ותומים היתה אבל הנשיאים היו בוררים לבתי אבו' חלקיהם ולשמואל אין הכי נמי דבתי אבות הוו מצי הדרי בהדי הדדי אבל אי איכא דשקיל בהר וניחא ליה בבקעה מיהו לא הוה הכי דלא הוו בהו מי שימח' כשיגדל:

ע"ב אי דלא טעו אמאי יכולין למחות א"ת לוקמה בפחות משתות וסבירא ליה לרב נחמן שליח כדיינין ולהכי אינן יכולין למחות י"ל משום דבפרק שמנה נזונית דף צ"ט פליגי אמוראי איבא דרב נחמן דרב שמואל בר בשנא אמר רב נחמן שליח כשמנה מ"ה לא בעי' לאוקומה ברטעו בפחות משתות: א"נ י"ל אי פליגי שמואל ורב נחמן בשליח אי כדיינין אי כשמנה ליפלוג בה בהדיא ולימא שמואל שליח כשמנה ורב נחמן שליח כדיינין ועוד י"ל איבטעות דפחות משתות מיירי לא הוה אמר רב נחמן מה כח ב"ד יפה ולא הוזכר לשון זה אלא ביתר על שתות ואפי' רבנן דפליגי עליה דרשב"ג דאמר מה כח ב"ד יפה מודו דבפחות משתות אין מכרן בטל ומטעמא דשליח כדיינין הוה זה לרב נחמן למייתי עלה כדאמרינן טעמא בפ' שמנה נזונית מה דיינין לאו דידהו אף שליח לאו לדידיה ולא אתי עלה משום דמה כח ב"ד יפה אבל השתא דמוקמינן לה בדטעו ברוחות כיון דלא פסדי יתמי מדי אלא איכא דניחא ליה בהר ואיכא דניחא ליה בבקעה לחכי אתי עלה רב נחמן מהאי טעמא דמה כח ב"ד יפה: ומתניתי' דשום הדיינין שפחתו שתות וכו' כבר כתבתיה בפרק שמנה נזונית ת"ל: וקי"ל דשליח כשמנה אבל בטעו ברוחות דלית להו ליתמי שום פסיד' בהא ודאי איכא למימר מה כח ב"ד יפה כסברא דרב נחמן: אבל שוי שליח וכו' אי קשיא לך דרבא אדרבא דבפרק שמנה ניזוני' אמר רבא אמר רב נחמן שליח כדיינין י"ל הא דידיה הא דרביה וכי אמר רבא הא דאמרת וכו' לאו למימרא דרב נחמן סבירא ליה הכי דהא רב נחמן לא איירי בשליח אלא הכי קאמר רבא הא דאמרת פחות משתות נקנה מקח סבירא ליה דאי שוי שליח מצי אמר ליה לתקוני שדרתיך וכו' וא"ד דכי אמר רבא אמר רב נחמן שליח כדיינין ה"מ בשליח ב"ד משו' כח ב"ד אבל שליח דעלמא יכול לומר לו המשלח לתקוני שדרתיך זה תירץ ר"ת ולא נהיר' דהתם ודאי בכל שליח מיירי והדע דהא התם מאן דאמר כדיינין לא אתי עלה משום מה כח ב"ד אלא משום דלאו לדידיה כדאית' התם וא"ד דהתם במקרקעי הכא במטלטלי דכיון דיש להן אונאה בפחות משתות נמי אמרינן דאי שוי שליח בטל מקח ולא נהירא ואי קשיא הא דגרסינן בגט פשוט ההיא אתתא דיהבה ליה זוזי לההוא גבר' למזבן לה ארעא אזל זבנה שלא באחריות אתא לדינא קמיה

דר"נ אמר' ליה לתקוני שדרתי' ולא לעוותי א"ל זיל זבנ' את שלי באחריו' וזבני' ניהלה באחריו' וכיון דבשוי שליח אפי' פחות משתות בטל מקח התם מאי טעמא לא בטל מקח י"ל התם כגון דלא אודעיה למוכר דשלי' הוא מ"ה מצי א"ל מוכר זבנה את לגרמך דאנא לדידך זבינתא: וא"ר כיון דפשע שליח דזבנה בהדיא שלא באחריות דקי"ל אחריות טעות סופר הוא אשתכ' דעל כרחין שהוא גבר' זבנה שלא באחריו' בפי' להכי אמרי' ליה זבנה את שלא באחריו' אבל אי טעי בפחו' משתות דלא הוי פשיעה במורא דלאו כולי עלמא בקיאי בשומ' לא אמרינן ליה לשליח זבנה את דלא בטל מקח וכי תמא לזבנה ההוא גברא לנפשיה מ"ט אמרי' ליה זבני את שלא באחריות וזבנה וכו' י"ל כיון דבזוזי דידה זבניה ובשליחות' על כרחה דידה הוי ונראה דאי הוה בעי לה שליח לקניא ארעא הוי מצי אמר לה להקנא אתתא או זבנה שלא באחריות כי היכי דזיבנתה או להוו זביני שלי ומקדרנא לך זוזי ובההוא עובדא לא הוה בעי לה שלית להקיא ארעא מ"ה קאמר רב נחמן דמקח לא בטל ולא מצי נמי לאפסודי לאתתא דתקני ליה שלא באחריות דא"ל לתקוני שדרתיך אלא לזבנה שלא באחריות והדר נזבנה נהלה באחריות ר"ת ז"ל: הא דאמרת שתות קנה ומחזיר אונאה וכו' צ"ע אמאי לא מפרש רבא דיניהו אסדרא דנקט רב נחמן והוה ליה לפרושי דיני דיותר משתות מקמי דיני שתות ורש"י ז"ל גרים והא דאמרת יותר משתות בטל מקח לא אמרן אלא דלא אמור וכו' והא דתנן שום הדיינין ומדרשב"ג מייתי ראי' דסביר' ליה בשום הדיינין דאפי' טעו ביותר משתות מכרן קיים ולא נהירא כלל חדא דקי"ל כרבנן דבטל מקח בשתות והיכי נייל רבא כלליה דלא כהלכתא ועוד דהא בגמר' מייתי' לה לדרשב"ג דלא מייתינן אלא רישא דמתניתין דשום הדיינין: ה"ג והשתא דאמרת יתר משתות בטל מקח לא אמרן אלא במטלטלי וכו' ופריש לה גבי יות' משתו' ואין צ"ל בשתות דבמקרקעי ליכא אונאה: אבל במשחתא לא וכו' אפי' פחות מכדי אונאה חוזר פי' בטל מקח והכי מוכח בשלהי המוכר את הספינה והא דתנן בית כור עפר אני מוכר לך ונמצא חסר או יותר פחות משתות ינכה ולא אמרן בטל מקח התם בשדה לא קפיד אם חסר מעט מבית כור כיון דמנכה לו מן הדמים אבל למאן דזבין בגדים או פירו' וכיוצא בהן מצי א"ל לעקח בגד גדול הייתי מבקש ואם חסר מידה פורתא אינו ראוי למלבוש שאני רוצה לעשות ממנו דומיה דהא דאמרי' בפ' שמנה נזונית חלוק גדול הייתי מבקש ואתה הבאתה לי חלוק קטן ורע וכן אי אתי למקני קבא דפירי וחסר מהן אפי' פחות משתות מצי אמר קב שלם היה צריך לי: והא דאמרי' הכא ובמקרקעי וכו' אבל במשחת' לא דמשמ' במשחת' בטל מקח רומיא דמילתיה דרבא דקאמר חוזר מדקא מייתי עלה מלתיה דרבא י"ל חלוק' שאני דכיון דאית ליה פלגא בהאי ארעא אינו רוצה שיתם' מחלקו ויעלה לו אחיו דמים וכבר כתיב' לה בפר' בית כור ת"ל:

השולח את הבערה כו' שאני התם שאין שליח לדבר עבירה ולהאי ליכא דאמרי' בפ' שנים אוחזין בטלית דהיכא דשליח לאו בר חיובא הוא מחייב ביד שלוחו שלח את הבערה ביד חרש שוטה וקטן פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים אע"ג דלאו בני חיובא נינהו משו' דלאו בני שליחו' נינהו וכדקי"ל דאין שליחו' לקטן תוך מתעיל' דאשכחן בס

כי עשה שליחותו מיהא בעל הבית מעל ואמאי כיון דאין שליח כו' א"ת והא טעמא דאין שליח לדבר עבירה משום דדברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין והכא הא לא ידע שליח דמשל הקדש קא"ל בעל הבית לאתויי י"ל כל היכא דשוו הוה שליח מזיד הוה אמרינן דשליח מחייב כי הוי שוגג נמי שליח הוה לן לחייבי קרבן מעילה דבעלה תורת שליחות בדבר עבירה. שאני מעילה דילפא חטא חטא מתרומה ק"ל היכא למפרך מה לתרומ' שכן לאו דבר עביר' תאמר במעיל' שהיא עבירה וא"ש לדבר עבי' ואי משום ב"ש לאכי הוא דאתא דתני' הזיד במעיל' ר' או' במיתה וחכ"א באזהרה ותרויהו בחטא מתרומה מייתי לה וצ"ע. הו קשיא לן דאמרי' לעיל אתם גם אתם למה לי כו' והא איצטרי' למכתב שליחות בתרומה כי היכי דלא ליליף חטא חטא ממעילה מה התם לא משוי שליח דאין שליח לדבר עבירה אף תרומה לא משוי שליח י"ל אדרבה אע"ג דלא כתיב אתם גם אתם הוה אמינא ניליף מעילה מתרומה מה תרומה משוי שליח דאיתא מגרושין וקדשים אף מעילה משוי שליח דהכי הוה עדיף לן למימר משום דאשכחן שליחות בגרושין וקדשים וכיון דאיכא לאתויי תרומה מיניהו במה הצד כתאן דכתיב בה שליחות דמי ואיכא למילף מינה מעילה בג"ש דחטא חטא אבל איפכא ליכא למימר דניליף תרומה ממעילה משום דלא אשכחן דכתיב אין שליח לדבר עבירה במעילה ולא בשום דוכתא אלא משום דהוו להו מעילה וטביחה ומכירה שני כתובין הבאין כאחד שמעינן מינה דבעלמא אין שליח אבל בהדיא לא כתיב בשום דוכתא אין שליח לדבר עבירה אלא למאן דאמר שני כתובין הבאין כאחד מלמדין ואיכא דבית שמאי דלבית הלל הוו להו שלשה כתובין •

חייב על המחשבה כמעשה לאו דוקא מחשבה דודאי בעינן שיוציא בשפתיו דהא מדכתיב על כל דבר פשע נפקא להו לב"ש ומדכתיב דבר ודאי עד דאיכא דיבורא במחשבה גרידתא לא מחייב • אמר לעבדו ולשלוחו כו' ולב"ש לא איצטריך להו קרא לאומ' לעבדו ולשלוחו דאפי' תימא אין שליח תיפוק לי משום דחייב על המחשבה והיינו דאמרי' הניחא לב"ה כו' דב"ה לא הוו שני כתובין דבשליחות יד אם אמר לעבדו ולשלוחו לא מחייב אלא מתורת מחשבה:

דף מג ע א   מה מכירה ע"י אחר א"ד מוכר ולוקח וליתא דהתם איהו גופיה תיהא קא מזבין ובמכיר' גופיה אי מזבין ע"י אחר מכ"ל דמחייב עלה ד' וה' וא"ד מה מכירה ע"י אחר דאורחא דמכירה ע"י סרסור ולא נהירא וי"ל דבמכירה ודאי ע"י שליח נמי מחייב דליכא למימר בשליח אין שליח לדבר עבירה משום דדברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין דשליח מאי קא עביד הרי כבר נגנבה הבהמה אבל בטביחה הא קא מפסיד ממון חבירו בידי' ובהא הוה אמינא דאין שליח לדבר עבירה אי לאו דלא ילפי' ממכירה וכי תימא במכירה נמי עבירה קא עביד שליח דע"י יאוש ושנוי רשות קני ליה לוקח וקא פסיד לה בעל הבית ס"ל כמ"ד דבלא יאוש נמי אע"ג דלא קני ליה לוקח מחייב בגנב ארבעה וה' מפני שנאסרו בחטא ואיסתכח דשליח אפי' אי מזבין לה במזיד בשליחו' הגנב לא עביד שום עבירה והכי משמע דס"ל לרבא גיפיה בפ' מרובה דף ע"א ד"ה: או לרבות כו' וליכא למימר דמבעי ליה נחלק דלאו או הוה מב'

למפלגינהו דלכתוב רחמנא ומכרו וטבחו והוה ידענא די ומכרו או טבחו קאמר דבתר דזבין ליה היכי טבח ליה שא למ"ד מלמדין מאי איכא למימר איכא דב"ש קא קשיא ליה דלב"ה הוו להו ג' כתובין הבאין כאחד ודברי הכל אין מלמדין • אדנילף משחוטי חוץ ניליף מהכא וכי תימא משחוטי חוץ עדיף לן למילף דסברא היא דאין שליח לדבר עבירה כדאמרי' ברים שמעתין דדברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין דכיון דאשכחן במעילה וטביחה ומכירה דיש שליח לדבר עבירה אע"ג דאשכחן בשחוטי חוץ דאין שליח אין לנו לשקול הדבר בשקול דעתינו וכו' דעפי מסתברא דיש שליח ועוד כיון דס"ל שני כתובין הבאין כאחד מלמדין עדיף לן למילף ממעילה וטביחה ומכירה דהוו להו תרי • ולמ"ד שני כתובין כו' וה"ה דקשיא למ"ד מלמדין ואיכא דב"ה דהוו להו מעילה שליחות יד וטביחה ומכירה שלשה כתובין הבאין כאחד ואין מלמדין לב"ה • חד למעוטי שנים אוחזין בספין ושוחטין א"ת פשיטא דהא אינו מתקבל בפנים דכתיב הזבחהו דאין שנים שוחטין בזבח אחד י"ל ה"מ לכתחלה אבל דיעבד הקרבן כשר וא"ת תיפוק לי שעשאוה פטורין י"ל הוה אמינא דהכא חייב דנדרוש איש איש כדדרים במסכת מעילה גבי מעילה בחוץ דתנן שנים שאחזו באבר והעלו חייבין ויליף לה התם בגמ' מאיש איש שוחט בחוץ נמי כתיב איש איש והוה אמינא דשנים שאחזו בסכין ושחטו חייבין להכי איצטריך ההוא למעוטי • הוא ולא אנוס אין לפרש כגון דאמרי ליה שחוט קדשים בחוץ ואי לא קטילנא לך דאנוס רחמנא פטריה ולא איצטריך הכא למעוטי שא ה"פ אי הות ליה בהמת חולין ואחלפוה ליה בבהמת קדשים שלא בידיעתו וכי אתי לשחוט בהמת חולין שלו סבר דהיינו האך ולא דקדק בה כיון דאשכחה במקומה ושחטה שהוא אנוס גמור דמאי הו"ל למעבד • הוא ולא שוגג דהוו קמיה בהמת חולין ובהמת קדשי' וטעה ושחט בהמת קדשים שהיה סבור שהיא של חולין ואין זה אנוס דהו"ל למידק אבל שוגג הוא • ולא מוטעה שהטעוהו אחרים ונתנו לו בהמת קדשים לשחטה בחזקת שהיא של חולין והיינו דלא קאמ' טועה וקאמר מוטעה דמשמע ע"י אחרים ואנוס ושוגג ומוטעה כולהו ממעט להו מחד דהוא משמע שהוא בדעתו ואינו טועה בכוונתו ופטריה רחמנא דומיא דשבת שלא חייבה תורה שא מלאכת מחשבת והא דחשיב במתניתין במס' כריתות השוחט בחוץ והמעלה בחוץ גבי שלשים וששה כריתות שמביאין על שגגתן חטאת התם כגון שהוא שוגג באיסור עצמו שאינו יודע שאסרה תורה לשחו' בחוץ • ותלתא ההוא כתיבי בפרשה חדא לגופיה כדאשכחן אדתיה דקרא בדוכתי טובא למכתב האיש ההוא ואינך הרי דרשינן להו הכא: שולחו חייב שנ' ואותו הרגת ואע"ג דהתם לא הוה חייב מיתה דהא לא קטליה שליח בידים שא שנתנו למול המלחמה החזקה י"ל מ"מ כיון דהתם תלי עיקר העונש בדוד ולא ביואב ש"מ דהיכא דקטליה שליח בידים נמי שולח הוא דמחייב בדיני אדם • מ"ט דשמאי א"ת והא שמאי קרא קאמר שנא' ואותו הרגת ואמאי קא בעי מ"ט דשמאי י"ל ואותו הרגת בחרב כו' איכא לדחויי כדדחו רבנן הרי הוא לך כחרב כו' ולהכי הוה שקיל וטרי אם יש לשמאי עיקר בדבר זה מן התורה דסבר שני כתובין הבאים כאחד מלמדין ובכל מקום

יש שליח לדבר עבירה ושולח את הבערה ביד פקח השולח חייב בדיני אדם אלא דשלחה ביד חש"ו פטור לפי שאין שליחות לקטן וכן אומר לשלוחו צא והרוג את הנפש שולח מחייב בדיני אדם והא דכתיב לא שמאי ואותו הרגת אע"ג דעיקר טעמיה משום דשני כתובין הבאין כאחד מלמדין ראייה וסמך מייתי לדבריו מדקאמ' נביא ואותו הרגת וא"ת והא התראת ספק היא ולא שמה התראה דדילמא שליח לא קטיל י"ל הכא בשלוחו שהוא כבוש תחת ידו עסקי' דמסתבר' לא יעבור על מצותו דומיא דדוד שהיה יואב ברשותו ומסתמא היה יואב מקיים את דבריו א"כ מאי שלוחו חייב דכונסין אותו לכפה כדין מזיד בעדים בלא התראה מתו' כר"ו ז מכלל דת"ק סבר אפי' בדיני שמים נמי פטורים הא ודאי אע"ג דשליח חייב בדיני אדם שולחו מחייב בדיני שמים והא דתנן שלח ביד פקח הפקח חייב דמשמע דשולחו פטור אפי' מדיני שמים מדלא תנא דשולחו חייב בדיני שמים כדקתני רישא התם לענין ממון כיון דפקח משלם מאי שנא דשולחו אבל הכא גבי רוצח אע"ג דשליח חייב בדיני אדם מ"מ זה ע"י שליח מת ועוד דדומיא דעובדא דדוד ודאי שולח חייב בדיני שמים דכיון שהיה מלך דוד ידע היה שיקיים יואב מצותו: אי דינא רבא ודינא זוטא דינא רבא כשו קטליה איהו במזיד בלא עדים דמיתתו בידי שמים ודינא זוטא אינו עונש במאן דקטליה איהו בידים אלא לפי שגרם להרגו הרי הוא לך כחרב בני עמון והא דאמרי' בפ' במה בהמה דף נו כי מעיינא ביה בדוד לא משכחת ביה בדוד בר בדבר אוריה החתי שאת נענש בדבר התם לאו משו' דקטליה לאוריה אלא לפי שבא על בת שבע שהיתה ספק אשת איש: מ"ע מורד במלכות הוה והא דלא אמרינן משום דאין שליח לדבר עבירה דא"כ בדיני שמים הוה מחייב ולא היה לו כחרב בני עמון ולשמאי דיליף שולחו חייב מאותו הרגת אע"ג דדברי קבלה ניהו גמרא גמירי לה ואתא נתן ואסמכיה אקרא והא דלא אמרינן לעיל למ"ד שני כתובין הבאים כאחד מלמדין משום דהוו להו מעילה טביחה ומכירה ורציחה שלשה כתובין ואין מלמדין משום דרציחה דברי קבלה היא שלא מצינו בכל התורה זה נהנה וזה מתחייב ק"ל והא קי"ל במשאיל לחבירו קרדום של הקדש משאיל מעל וזה נהנה וזה מתחייב י"ל שאני התם דליכא הנאת הגוף אבל בהנאת הגוף כגון אכילת חלב ובעילת הערוה בהא קא אמרי' שלא מצינו זה נהנה וזה מתחייב א"נ התם משאיל אית ליה הנאה שמחזיק לו טובת הנאה בשאלה זו א"נ התם כיון דמסר ליה קרדום בידים לאפוקי לחולין דמי אע"ג דלא מעל עד שיבקע בו א"נ כשהוא מתחיל לבקע לאחר נפק ליה קרדום ואכתי לית ליה לשום הנאה בדבר: ורב כב"ש איפוך פי' לרב ודבי ר' שילא לא תפכי לה:

ע"ב אבל בירושין דלמפרע קאתו ולא דמי לעדים דעלמא דכסיפי להו מלתא להעיד בפני הבעל ולומר לו גרשת את אשתך ועוד דדילמא יביא הבעל עדים להזימם אבל בהני דשלוחין ניכנסו היא מתאבי' ביט' מיניהו ואמרי' גרשנוה אין הבעל יכול להכחישם ולא עוד אלא שהוא מאמין לדבריהם משום דחזקת שליח עושה שליחותו: שמא עיניו נתן בה ואע"ג דאתתא לתרי לא חזייא כל א' חושב שמא תנשא לו א"כ מתכוונים דהוי פנויה דשכיחא להו טפי דרך

זנות: אבל ממונא אימא מפלג פלגוה א"ת והא א אשמעינן קדושי' אע"ג דאיכא למימר מפלג פלגוה לכסף י"ל הוה אמינא דילמא בקידושי פרוטה איירי שאינ' ראויה לחלק א"נ בקדושי שטר וכן נר' מדגרסי' בירושלמי על דעתיה דב"ה שלשתן כולן שלוחין ושלשתן עדים א"ר בון נראין דברים בקדשה בשטר אבל אם קדשה בכסף נעשה כנוגע בעדותו א"ר יוסי מכיון שהאמינתו תורה אפי' קדשה בכס' אינו נוגע בעדותו אם קסבר המלוה את חבירו צריך לפרעו בעדים וכו' דאי אמרי' לא פרעינן א"ל פרען ולא מהני למימר' אהדרינהו ניהלך שהמלוה את חבירו בעדים צריך לפרעו בעדים והני שלוחין כיון דבעדי' מסר להו הוו להו לאהדורי בעדים וא"ת לוקמה כגון דמסר להו בלא עדים דמגו דמהימני למימר אהדרינהו ניהלך נאמנין למימר פרעתן י"ל כיון דבעדים הלוהו והשתא נמי בעדים מסרו ליה האי גברא מזהר זהיר ומסתמא בעדים מסר להו שלוחין וא"ת ליסלק האי לוה נפשיה ולהמניהו להני סהדי עליה בכל מאי דמסהדי וכי אמרי פרעינה ליהמנו משום מגו דאי אי אמרי אהדרינהו מהמני כיון דהמניהו ליה עליה וכדאמרי' בפרק חזקת הבתים גבי בני העיר שנגנב ס"ת שלה' אין דנין בדייני אותה העיר ופרכי' וליסלקו בהדי מיניהו ולדיינוהו ליתא דאי סליק לוה נפשיה לא מהמני דבההיא הנאה דקא מסלק ליה נפשיה והימניהו קא מסהדי ואמרי פרעינן וכמאן דיהיב להו שוחדא דמי דאי לא סליק נפשיה אי הוו אמרי אהדרינה הוו מחייבי דהוה ליה לאהדורי' ניהליה בסהדי ואי הוו אמרי פרעינה נמי הוו מ מחייבי משום דאמ' להו הוה לכו למפרעיה בסהדי כיון דמלוה את חבירו בעדים צריך לפרעו בעדים ואתם פשעתם בדבר וכיון דשקיל מלוה בשבועה משלמי ליה סהדי ללוה וכי הא דאמרי' בפ' הכותב הב זוזי ושקול שטרי' לא משלם שקול שטרי' והב זוזי משלם כו' ולא היא בין כך ובין כך משלם ובאורעיה דאיכא שטרא כמו שכת' הגאון ז"ל התם: ולמאן דאמר המלוה את חבירו בעדי' צרי' לפרעו בעדים ודאי לא פרעי בסהדי חייב מיהו אי המניהו בתחלת השליחו' ודאי מהמני משו' מגו דאי בעי אמרי אהדרינהו דהכא ליכא למימר דמשום דהמניהו מסהדי שקרא דמאי הנאה עבד להו הא אי בעו הוו נעשין שלוחין והא דלא אוקמוה בהכי משום דשכיחא רחיקא הוא: אי קס' אין צריך לפרעו בעדים הני עדים למה לו והוה מצי לאוקומה בשטר דעדים מהמני במגו וליכא למימר הני עדים למה לי דכיון דאית ליה למלוה שטרא צריך לפורעו בעדים אלא דעדיפא מינה שנינן דמתוקמא בין במלוה ע"פ בין במלוה בשטר: הכא במאי עסקינן דאמר ליה ע"י שליח ומגו דיכלו למימר אהדרינהו' ללוה לאו למימרא דמשום מגו מהמנינן להו דלא אשכחן מגו כי האי גוונא דהיכי מהמנינן להו לאפסודי למלוה מגו דאי הוו אמרי אהדרינהו ללוה והאי אי הוו אמרי הכי איתא חובתו של לוה דהוה מחייב למפרעיה למלוה אלא הכי מתורת עדות מהימני דקי"ל שליח נעשה עד אבל למאן דאמר המלוה את חברו בעדים צריך לפרעו בעדים משום נגיעת עדות פסלינן להו דאי אמרי אהדרינהו אמר להו פרען ומ"ה קאמרינן השתא למאן דאמר אין צריך לפרעו בעדים ליכא נגיע' עדו' והא אי בעו מצו למימר אהדרינהו ומהמני כמי דאין

צריך להחזיר בעדים וא"ת אכתי נוגעין בעדות הן
דאי אמרי אהדרינהו א"ל מלוי אתון מחייביתו למפרען
דקי"ל הולך כזכי י"ל מיירי כגון דא"ל בפי' דבהורת
שליחות יוליכו לו מנה זה. והשתא דתקון רבנן ש
שבועת היסת נשתבעו עדים דיחייבנא ליה פי' כיון
דתקון רבנן שבועת היסת תו לא מקבלה שהדותיהו
דנוגעין בעדותהן דאי אמרי לא פרעיניה אמר להו
אשתבעו לי היסת והשתא כמי דאמרי פרעינן משתבעי
שבועת היסת וא"ת והא לא תקינו רבנן שבועת היסת
אלא על טענת בריא והכא כי אמרי פרעינים אין העדי
יכול להכחישם בבריא ואי משום דמלוה טעין בטענת
בריא מ"מ טענת הלוה הויא טענת שמא דאיהו לא
ידע אי פרעיה אי לא ואין תביעתו כעשית בריא
מפני טענת המלוה עד דלהוי כמאן דתבע להו בבריא
בטענת עצמו י"ל כיון דלוה לא מצי למקם עלה דמילתא
אי פרעיה אי לא ונמצא שאין בטענתו רמאות בשאר
טענת שמא דעלמא דמחזי כטענת רמאות תקינו
רבנן דלשתבעו עדים השתא מאחר שהלוה משלו ומפסי'
לפי טענתו ולפי טענת העדים דמודו דיהב להו מנה
ואשתכח דאיהו פרע חובו הרי זתני דהשתא משתבע
מלוה ושקיל. ומשתבע מלוה וכו' פי' הגאון
ר' יצחק ז"ל דשבועת המלוה שבועת המשנה היא
כעין חנוני על פנקסו דאע"ג דמלוה בריא ולוה שמא
כיון דקא מפסיד לוה ואין טענתו טענת רמאות ועוד
דכעין טענת בריא היא דחזקת שליח עושה שליחותו:
משתבע מלוה ושקיל והיינו טעמא דחנוני על פנקסו
וכי שהכא דאית ליה למלוה לאשתבועי שבועת המשנה
דאי לאו דתקון רבנן שבועת הסת לא היה נאמן ב
בשבועה דהכי שהדי הוו מהמני מיהן ודאי השתא
דתקון רבנן שבועת הסת כיון דמשתבעי עדים נפקי
מתורת עדים והוו להו בעלי דבר ואי משום דאשתבעו
דפרעי למלו' יכול המלוה לומ' לו מהמני לי בשבועתכם
ואפי' מאן דאמר בשומר חנם שמסר לשומר שכר
עילויה לשתירהו ולא מצי בעל הבית למימר את
מהמנית לי בשבועה אך לא מהימן לי בשבועה התם
הוא דבעל הבית אינו יודע אם מתה באונס או לא
אבל הכא קא טעין מלוה בבריא דלא פרעוה ומכחיש
את שבועתם הלכך מצי למימר אי הוה ליה בריא הוה
מהימן בשבועת הסת אבל השתא דאיהו שמא אתון
לאו בעלי דברים דידי אתון לקבל שבועתכם ו
ומתורת שהדי הא נפקיתו לכו שאתם זקוקי' לישבע
כתב הגאון ר' יצחק ז"ל ירושלמי חד בר נש אפקיד
גרבא גביה חבריה וכפר ביה אתא עובדא קמי ר'
ירמיה ועשה שליח עד וחייבו שבועה ע"י הכתף וקי"ל
כמאי הלכתא אתיה הגאון ז"ל כיון דתקינו רבנן
שבועת הסת דהוה ליה כהף נוגע בעדותו וי"ל כגון
שהלך בעל הבית עם הכתף דליכא שבועה גבי כתף
ושליח נעשה עד:

תנן התם נער' המאורס' היא ואביה מקבלי' את גטה
ודוקא נערה אבל בוגר' או נשואה היא מקבלי'
את גטה ולא אביה ופר"שי ז"ל דה"ה לקטנה דפליגי
בה ר' יהודה ורבנן דטעמיהו דרבנן מפרש בגמרא
דגיטין דף ס"ד דיד יתירה זכי לה רחמנא פי' דאי
לית לה אב איהי מציא מקבלא גיטה והשתא נמי
דאית לה אב איהי מציא מקבלה גיטה שא דזכי לה
רחמנא יד יתירה דאף אביה מצי מקבל גטה וה"ה
לקטנה דאי לית לה אב מתגרשת בקדושי אביה וכי

אית לה אב לא גרעינן ליה לידא שא אמרי דבין היא
ובין אביה מקבלין את גטה והגאון ר' יצחק ז"ל פירש
דנערה דוקא אבל קטנה דברי הכל אביה ולא היא
וכתב הגאון ז"ל להאך סברא בפ' התקבל וז"ל אמר
רבא בלא מדות בקטן צרור וזרקו אגוז ונוטלו זוכה
לעצמו ואין זוכה לאחרים וכנגדו בקטנה מתגרשת
בקדושי אביה פירש כגון שמת אביה אבל בחיי
אביה והיא ברשות אביה אביה מקבל גיטה ולא היא
ע"כ וטעמיה דגאון ז"ל דאף על גב דאי לית לה אב
מתגרשת בקדושין אביה כי אית ליה אביה כיון דלאו
בת זכיה הוא בעל ידה לגבי אביה דכי מת אביה להכי
מתגרשת בקדושי אביה משום דגירושין איתנהו בעל
כרחה וכי אית לה אב כגון דאיכא יד מעליא שהיא
ידה אב לא שבקינן יד אביה ונתן לה יד שא איבטיל
לה ידה לגבי אביה ועוד דגופה קנוי לו לגמרי דהא
מצי לזבוניה אבל נערה דלדידה נמי אית לה יד מעליא
וזוכה לאחרים אע"פ שיש לה אב וכי אין לה אב מ
מתקדשת והרי היא כגדולה לכל דבר אית ילן למימר
דיד יתירה זכי ליה רחמנא לאב ואיהי נמי מקבלת
גיטה בעל כרחה דאב כיון דגירושין בעל כרחה איהו
דכי מקבל ליה אב נמי הרי בעל כרחו מקבלי זהו טע'
רבינו הגאון ז"ל: וקשיא עליה הא דתנן קטנה שאמרה
התקבלי לי גיטי אינו גט עד שיגיע ליד' הגיע גט לידה
מגורש' והוא ס"ד לקמ' בשמעתי דבשיש לה אב מיירי דל'
אוקימנא לה בשאין לה אב שא משום דיוקא דאיכא
למירק מינה הא נערה הרי זה גט וקי"ל דאין עושה
שליח אבל מעיקר' דהוה ס"ד דבשיש לה אב מיירי לא
הוה קשיא לן הא דקתני עד שיגיע גט לידה וי"ל
דילמא למאי דקס"ד מעיקרא דבשיש לה אב מיירי
הוה ס"ד דהק"א עד שיגיע גט לידה כדין הראוי כגון
דיהב ליה אבוה רשות לקבולי גיטא וכיון דקטנה בת
קבולי גיט' דכשאי' לה אב מתגרש' בקדושי אבי' כי אית
לה אב ויהי' לה רשו' לקבל גיטא מגורש' כשיגי' גט ליד'
אבל שליח לא מציא משוית אפי' אי יהיב לה אביה
רשות לעשות שליח לא כתן לה רשות שא דתקבליה
איהי ועוד י"ל דרבא הכי קא קשיא מדלא אשכחן הנא
דמתני' דאינה מגורש' עד שיגיע גט לידה שא בקטנה
אבל בנערה לא משכחת לה ש"מ דנערה עושה שליח
דאי אין עושה שליח ליתני דנערה נמי אינה מגורשת
עד שיגיע גט לידה אם לא נתן לה אביה רשות וא"ת
לפרש"י ז"ל אדפליגו בנערה ליפליגו בקטנ' להודיע'
כוחן דרבנן דאפי' בקטנה שתי ידים זוכות מיד י"ל
להכי אפליגו בנערה להודיע' כוחו דר' יהודה דאפי'
בנערה קאמר אין שתי ידים זוכות כאחד וכאן דרבנן
קא אשמעינן בהא דקת' שיפא קטנה שאמר' התקבל
לי גיטי אינו גט עד שיגיע גט לידה הא הגיע גט
לידה מקודשת ואע"פ שיש לה אב וליתא דהא אוקימנ'
לה לקמן בשאין לה אב ואיסורי מחסרא ואיכא למימ'
דה"ק בד"א בשאין לה אב אבל יש לה אב אפי' הגיע גט
לידה נמי אינו גט ואפי' נערה אינו גט עד שיגיע גט
לידה וא"ד דבנערה אשמועי' תרתי אשמועי' כחן
דרבנן ואע"ג דנערה היא אביה נמי מקבל גיטא
וכוחו דר"י דאע"ג דנער' היא אין שתי ידי' זוכו' כאחד
ולא כהיר' דהא פשיט' דאע"ג דנער' היא אביה מקב' את
גיטה כמו שמקבל קדושיה: וכל שאינה יכולה לשמור
את גיטה אינה יכולה להתגרש א"ר אינה יכולה להתגר'
ע"י עצמה אבל אם יש לה אב מתגרשת ע"י אביה הא

יכולה לשמור את גיטה יכול להתגר' ע"י עצמה וכדברי רש"י ז"ל וא"ת והא תני דבי ר' ישמעאל מי שמשלח' ואינ' חוזרת יצתה זו שמשלחה ואינה חוזרת וא"כ אפי' ע"י אביה לא תתגרש אם אינה יודעת לשמור את גטה כיון שמשלחה וחוזרת י"ל כיון דאית לה אב אביה משמרה שלא תחזו' לבית בעלה ומביאין ראיה לדבר זה ממאי דאמרי' ביבמות פר' חרש שכנסה פקחת דף קי"ב גבי סוטה מי שיש לה יד לגרש את עצמה יצתה זו שאין לה יד והיכי דאית לה אב הרי יש לה יד ולא היא דקרא דכתיב ונתן בידה ביד דידה איירי ולא ביד אביה ופסק' מי שיש לה יד דלדידה שיכולה לשמו' את גיטה מתגרשת מי שאין לה יד לשמור את גטה אינה מתגרשת כלל אפי' ע"י אביה עוד מביאין ראיה מן הירושלמי דגרסי' התם נשטית לא יוציא מה טעם ר' ינאי אמר אית' משום גרירה פי' משום הפקר רבי יצחק אמר לפי שאינה יכולה לשמור את גטה ואיכא בינייהו תלת מילי כגון שעבר וגרשה א"נ שיש לה אב א"נ פעמים חלומה פעמים שוטה מדקאמר דאיכא בינייהו שיש לה אב דלמאן דא' משום גריר' אין אביה יכול לשמר' מן הפקר ולמאן דא' לפי שאינ' יכולה לשמור את גיט' ואביה מקבל גיט' שמא דמשלח' ואינה חוזר' היא היכ' דאית לה אב דאיהו קא מנטר לה שלא תחזו' לבית בעלה והא פי' קשה לסברא דגאון ז"ל דקאמר דלרבנן נמי בקטנה שיש לה אב מודו דאביה ולא היא אע"פ שיכולה לשמור את גיטה א"כ מ"ש דנקט שאינ' יכולה לשמור את גיטה אינה מתגרשת הא אפי' יכולה לשמור את גיטה אינה מתגרשת ע"י עצמה אלא ע"י אביה כדינא דאינה יודעת לשמור ומאי איכא בין יכולה לשמור את גיטה לשאינה יכולה וי"ל כגון דלית לה אב דאם יכולה לשמור את גיטה מתגרשת ע"י עצמה דקי"ל כרור וזורקו אגוז ונוטלו מתגרשת ב בקדושין אביה ופירשה גאון ז"ל לאחר מיתת האב דאילו בחיי האב אביה ולא היא נראה שהוא רוצה לומר דליכא לאוקומה להאי דרבא בחיי אביה דא"כ מאי איריא כרור וזורקו אגוז ונוטלו אפי' אינה מבחנת בין כרור לאגוז אביה מקבל את גיטה. א"כ איכא בין יכולה לשמור את גיטה לאינה יכולה שוטה שאם יכולה לשמור את גיטה מתגרשת ע"י עצמה דבר תורה' ומי דאמרי כל שאינה יכולה לשמור את גיטה אינה יכולה להתגרש בין על ידי עצמה בין על ידי אביה וכן פירש רש"י ז"ל והא דירושלמי ר דמשמע מיניה דהיכא דאית לה אב אע"פ שאינ' יכול' לשמור את גיטה מתגרשת ע"י אביה פליג אגמרי' דיבמות פ' חרש דהתם א"ר יצחק דבר תורה שוטה מתגרשת בקדושי אביה ואמרי' התם היכי דמי א אילימא בשאין יכולה לשמור את גיטה והא תניא דבי ר' ישמעאל ושלחה מביתו מי שמשלחה ואינה חוזרת יצתה זו שמשלחה וחוזר' ותנא דבי ר' ינאי ונתן בידה מי שיש לה יד לגרש את עצמה כו' ומוקים לה בשיכול' לשמור את גיטה ואינה יכולה לשמור את עצמה וכדי שלא ינהגו בה מנהג הפקר אמרו חכמים שלא תתגר' ומדלא אוקימנא לה בשיש לה אב ובנער' אע"פ שאינה יכולה לשמור את גטה מתגרש' ע"י אביה ש"מ דכשאינ' יכולה לשמור את גיטה אפי' ע"י אביה אינה מתגרש' וצ"ע: והא דכתב הגאון רבי יצחק ז"ל גבי כרור וזורקו וכו' וכנגדן בקטנה מתגרשת דלאחר מיתת אביה מיירי ה"ה דהוה מצי לאוקומה בחיי אביה בשמבחנת בין כרור לאגוז מתגרש' ע"י אביה וכשאינ' מבחנת אינה מתגרשת אפי' ע"י אביה אלא דפשטא דמלתא משמע מתגרשת על ידי עצמה להכי אוקמא לאחר מיתת אביה: כמחלוקת לגירושין כך מחלוקת לקדושין והא דכתיב אין כסף לאדון זה ויש כסף לאדון אחר אע"פ שהיא מתקדשת ע"י עצמ' נמי כספא דאבוה הוי כן פירשו הראב"ד ז"ל והרשב"א ז"ל שהוא אומר דמחלוקת לגרושין איתיה נמי בקטנה מחלוקת דקדושין לריש לקיש ודאי ליתיה בקטנ' דלאו בת אקנויי נפשה היא ומה דאמר כך מחלוקת הכי קא' כמחלוק' בגרושין דסבירא להו לרבנן דכל היכ' דלית לה אב מגרשא על ידי עצמה דהיינו נערה וקטנה כי אית לה אב נמי לא מגרע ליה אב לידה אלא יד יתירא זכי ליה רחמנא כך מחלוקת בקדושין דסבירא להו לרבנן דכל היכא דכי לית לה אב מתקדשת על ידי עצמה כי אית לה אב נמי יד יתירא זכי לה רחמנא והינו בנערה דקטנה כי לית לה אב נמי אינה מתקדש'. והרי מאמר דמפקעת עצמה מרשו' אביה פי' דארחא דעלמא שהאב נותנם למי שירצה מן האחין והשתא מפקעת עצמה מרשות אביה שאינו יכול ליתנה לאחר האחין:

דף מ"ד ע"א והנערה בין מדעת אביה וכו' מה שאין כן בקדושין הא ודאי כרבי יוחנן אזלא מדקתני מה שאין כן בקדושין ולקמיה מקשה לה לריש לקיש ומוקי לה כר' יהודה והא ודאי לר' יוחנן ליכא לאקשויי מינה דלדידך נמי תיקשי לך היא גופה דכהי רבתי ומוקמת לה כר' יהודה מ"ש מאמר מקדושין על כרחין לכולי עלמא צריכה תירוצא והשתא לטעמיה דר' חנינא קא פריך דמפרש טעמא דקדושין אביה ולא היא הואיל ומפקעות עצמ' מרשו' אביה א"כ מ"ש מאמר והדר מפרש דטעמא דקדושין דכיון דמדעת' אביה ולא היא: ה"ג התם כתיאתא' בע"כ ור' היא וא"ת לפרש"י ז"ל דלרבנן כגירושי' בין נער' בין קטנ' היא ואבי' מקבלי' את גיט' השת' דמתרני' דמאמ' בעל כרח' וכגרושין דמי ולהכי קתני הנער' בין מדעת אביה בין מדעת עצמה מ"ש קטנה דאין עושין בה מאמר אלא מדע' אביה הואיל ומאמ' דמי לגרושין י"ל לא יליף מאמר אלא מביאה דיבמה קני בה מאמר בעל כרחה דהוי תיקון רבנן מאמר כעין ביאה תקון אבל ודאי אי לית לה אב והיא קטנה אין עושין בה מאמר דהא בההוא מאמר קני לה וקטנה לאו בת אקנויי נפשה היא והא דקא יליף ר' מאמר מביאה דיבמה ה"מ בנערה דכי לית לה אב מתקדשת על ידי עצמה וכיון דאיתה בקדושין דעלמא מדעתא אמור רבנן דמאמר ליקני בה בעל כרחה דומיא דביאה דיבמה ולהיכרא בעלמ' דלאו קדושין גמורין נינהו אלא תקנ' חכמים אבל קטנה דבקדושין דעלמא אין לה יד אפי' מדעתה להא לא ילפינן מאמר מביאה דיבמה למימר דלקני בקטנה מדעת עצמ' ועלכורחין אף לפי' הגאון ר' יצחק ז"ל לא ילפינן מאמר מביאה דיבמ' לגמרי דהא ביאה קונה ביבמה קטנה בעל כרחו דאב ובעל כרחה מה שאין כן במאמר דקטנה וטעמא דמילתא דמאמר ליכא לאפקועי מתורת קדושין וביאה דיבמה לאו קדושין היא דהא אין כס' ושטר קונין בה אלא במר זיקת היב' היא ותק' מאמ' איתה כדי שלא יאמרו כי היכי דחולצין אחר כסף ושטר דיבמה חולצין אחר ביאתה דכסף ושט' ביאה שוו בקדושין דעלמא אי ר"י מה שאין כן בקידושי' ובגירושי' מבעי ליה: א"ת לר"י נמי אמאי לא ק"ל לדברי רש"י דאת' דפלוגת' דגירושין

איתא

איתא בקטנה נמי כי היכי דקתני סיפא מה שאין כן
בקדושין אמאי לא קתני רישא קטנה אין עושין בה
מאמר אלא מדעת אביה מה שאין כן בגרושין פי' לר'
אע"ג דאמר קונה ביבמה בע"כ בגירושין ואין עושין
בקטנה מאמר אלא מדעת אביה אבל גט מקבלת שלא
מדעת אביה י"ל מאמר מתורת קדושין הוא דהא קני
לה ליבמה בההיא מאמר מדרבנן וצריך גט ומה כי
קאי ההיא תנא בקדושין לא תמעט גירושין והא דק"ל
השתא לריש לקיש מה שאין כן בקדושין ובגרושין מבעי
ליה דכיון שהוזקק למעט קדושין הוה ליה למתני מה
שאין כן בקדושין ובגירושין כלומר גרושין הוה ליה
למתני אגב קדושין ולאשמועי' דר' יהודה היא: לר' יוחנן
נמי לא תקשי לך מעיקרא פי' להני תרין לישני דאמרן
לר' יוחנן דטעמא דקדושין או משום דמפקעת עצמה
וכו' או משום דמדעתי' לא תקשי לך מאמר:

בו ובשלוחו אין בה ובשלוחה לא פי' דהו"ל למתני
האיש מקדש את בתו כשהיא נערה בו ובשלוחו
והיא מתקדשת בה ובשלוחה. תיובתא דריש לקיש
א"ת דילמא הק"א האיש מקדש בו ובשלוחו אבל איהי
אינה מתקדשת לא בה אבל לא בשלוחה דהשתא נמי
דקי"ל כרבנן דבגירושין בין היא בין אביה מקבלין
גטה מסקינן בשמעתין דאין עושה שליח י"ל לר' יוחנן
דלית ליה יד במקום אביה לא בגירושין אבל בקדושין
דמדעתא לא דאיסתכח דידה לאו כיד אביה בגירושין
נמי לא אלימא ידה כיד אביה לשווי שליח אבל לריש
לקיש דאית ליה יד במקום אביה אפי' בקדושין דמדעת'
אלימא ידה וכין בגירושין בין בקידושין יכולה לעשות
שליח והכי איתא בירוש' דגרסי' התם א"ר יוחנן הכל
מודים בקידושין שאביה מקדשה לא היא על דעתיה
דר' יוחנן אין לה יד אבל אביה ואינה עושה שליח על
דעתיה דריש לקיש יש לה יד אבל אביה והיא עושה
שליח ומודה ר"ל בנישואין שלא קבל מתנה להפסיד
מעשה ידיה לאביה ומקשינן לר' יוחנן דאמ' אין עושה
שליח ממתני' דהאשה מתקדשת בה ובשלוחה ופתר לה
בגדולה והדר מקשה מיהא דמקשינן בגמ' דידן קטנה
שאמרה התקבל כו' אבל לר"ל לא מקשה מינה דס"ל
שהיא עושה שליח: גר"א ז"ל כמין יומי לפגני ופי'
דשני מקומות קרובים זה לזה היו כדאמרי' כי סליק
ר' אבא מן יומי ופגני נמי שם מקום והיינו קרטיגני
דאשכחן בעלמא דהוא שם מקום. זוא ריש לקיש
זינסה והיתה וליכא מאן דאשגח ביה וטעמייהו משום
דגירושין בע"כ וקדושין מדעתא כדפרי' בר' יוסי בר'
חנינא לעיל ואף על פי שאין משיבין על ההיקשא
איצטריך לן היקשא לקדושי בשטר ותדע דליכא ל
לאקושינהו לכל כי איכא לאיפלוגי בינייהו לטעמא
דהא קדושין מדעתא וגירושין בע"כ א"נ למילי דכתיבי
בפרשה מקשי' להו והא מילתא דבין היא בין אביה
מקבלין גטה סברא היא ולית לן הך סברא בקידושין

ע"ב קטנה שאמרה כו' עד שיגיע גט לידה
וקס"ד דברים אב עסקינן והא דקתני
עד שיגיע גט לידה הא הגיע גט לידה מגורשת אע"פ
שהיא קטנה קשיא עליה דגאון ז"ל כדכתי' לעיל מיהו
למסקנא דאוקימנ' לה בשאין לה אב לא קשי' ולא מידי
דה"ק בר"א בשאין לה אב אבל יש לה אב אפי' נערה
אינו גט עד שיגיע לידה ובקטנה אע"פ שהגיע גם
לידה אינו גט ואם אמר אביה כו' עוד י"ל דשמא לא
אמר הגאון דבקטנה בחיי האב אביה ולא היא אלא

במבחנת בין צרור לאגוז דאע"ג דזוכה לעצמה אין
מקחה מקח אבל בפעוטו' שמקחן מקח וממכרן ממכר
במטלטלין דילמא בין היא ובין אביה מקבלין גיטה
ממורי נ"ו: הא מר עוקבא ובי דיניה בכפר
ולפי שהיה מר עוקבא תלמיד לגבי שמואל כדמשמע
בפ"ש מגלחין לכך לא רצה קרנא בהכרעתו אשכוח
ושדרוה דדילמא אי שדרו ליה דשמואל סבר צריכה גט
וצריכה מיאון היה מוסף לדבריו להחמיר. וצריכה
מיאון שמא לא נתרצה כו' ובקטנה עסקינן דבת מיאון
היא אבל בנערה לא שייך מיאון ואע"ג דאיכא למיחש
שמא יאמרו אין קדושין באחותו הכא ליכא למיחש
מידי שלא אודועיה מודעינן לעלמא דקדושי ספק הם
וקידושין תופסין באחותה. וקתני דבעיא מיאון
בשלמא לרב ושמואל לא קשיא דמוקמי לה כרשדכו
ואע"ג דצריכה גט ומיאון לא קתני אלא מיאון דהוי
חדוש טפי אלא להכי איכא דאמרי קשיא דקאמר אפי'
כרשדכו אפי' מיאון אינה צריכה. אלא לאו דקידשה
איהו כפשה כו' ואע"ג דלענין איסורא חיישי' ומצריכי'
גט ומיאון לענין ממונא דבחזקתיה קיימא ואיהו
טעין בבריא לא נתרצתי בקידושין לית לן לאפוקי
מינה ולכך יכול למכרה:

דף מה ע"א ממאנת לאמרו ואינה ממאנת
לזיקתו פירוש אם עשה בה מאמר
צריכה גט ומיאון אע"ג דאיכא חליצה מספק קדושין
הראשונים וגט מספק קדושין שניים ואינה ממאנת
לזיקתו אי ליכא אלא זיקה כגון דלא עבד בה מאמר
אינה צריכה מיאון אע"ג דאי הוה אחיו קיים הוה
צריכה מיניה גט ומיאון. התם הוא דשמא יאמרו
אין קדושין באחותו דהויא ליה אחות גרושתו אבל
הכא הכל יודעין דאחות חלוצה דרבנן וקדושין תופסין
בה. כיצד עשה כו' צריכה גט שמא נתרצה האב
בקדושי שני פי' ולא נתרצה בקדושי ראשון דהוו להו
קדושי שני קדושי דאורייתא וא"ת אפי' נתרצה בקדושי
ראשון היא צריכה גט מאמר כשאר כל מאמר דיבמה
דתקון בית רבנן גיטא אי מפיק לה י"ל התם גבי
מאמר מדרבנן והכא הכי קאמרי' שמא נתרצה בקדושי
שני ולא בקדושי ראשון וצריכא גט מדאורייתא:
וצריכא מיאון וכו' א"כ כיון דאיכא חליצה מיאון למה
לי דהא כיון דחזו חליצה ידעי דקדושי ספק נינהו
דשמא נתרצה בקדושי ראשון ואינה צריכה אלא גט
חליצה בלבד והכל יודעין באחות חלוצה דרבנן י"ל
דילמא איכא דחזי בגט ולא חזי בחליצ' ולהכי מתקנינן
מיאון דדילמא מאן דלא חזי בחליצה חזי במיאון ומאן
דלא חזי במיאון חזי בחליצה וכמה דמצי לתקוני
מתקנינן וא"ת במאמר דעלמא נמי אם עשה מאמר
בקטנה מדעת אביה לתקון נמי מיאון דדילמא מאן
דחזי בגט מאמר לא חזי בחליצה ויאמרו קדושין
גמורין הם ואין קדושין תופסין באחותה י"ל בעלמא
מירע ידעי דיבמה היא ומאמר קונה ביבמה מדרבנן
וגם מאמר דרבנן אבל הכא משום דקדושי שניהם
קדושי ספק השתא דחזו אינשי דהאי יהיב לה גיטא
סברי עיינו רבנן בקדושי דתרווייהו ואגליא להו
מילתא דקדושי ראשון לא הוו קדושין וקדושי שני
קדושין גמורין ולהכי טרחינן במילתא כל מאי דמצי
לתקוני וא"ת אמאי איצטריך למימר שמא לא נתרצה
האב לא בקדושי ראשון ולא בקדושי שני לימא שמא
נתרצה בקדושי ראשון ובין נתרצה בקדושי שני בין

לא נתרצה הויא לה יבמה וקדושי שני דרבנן ואחות חלוצה מדברי סופרים ותפסי בה קדושין ואתו לאתוי׳ ק״ס להו לרבנן דבנתרצה בקדושי שני ולא בקדושי ראשון ואין קדושין תופסין באחותה י״ל אין הכי נמי דהוה מצי למיחש להא אלא דעדיפא מינה קאמר דשמא אין כאן שום קדושין ושום זיקה ואחותה מותרת ליה אפי׳ מדרבנן ואתי למימר שאין קדושין תופסין בה א״כ משו״דקא חיים דלימרו אינשי לא נתרצה בקידושי ראשון ובקדושי שני נתרצה קא׳ עלה תלמודא שמא אף בקדושי שני לא נתרצה · ולדברי בני אדם קא מהדרי ממ׳נר״נ׃ לא עשה בה מאמר אינה צריכה אלא חליצה בלבד כו׳ א״ת תבעי נמי מיאון שמא יאמרו אין קדושין תופסין בה לאמיה א״כ לאתוי׳ י״ל מלתא דלא שכיחא היא שיקדש אדם כלתו וכן נמי לא עביד דמקדש חלוצתו וחלוצת אחיו ועוד דחלוצה קלא אית לה ולא מתרמי דמקדשי לה אינן׃

ע״ב שמא נתרצה הבן לא אמרינן דאע״ג דשתיק סבר אין אני צריך למחות דלא מנסבא לי בעל כרחי אבל אב הו״ל למחוי כיון דחזי דמקדשי לה שלא מדעתו א״כ ניחא ליה דתתקדש ברתיה שלא תגדיל ברשותו וכדאמרי׳ בפלמ׳ בשלמ׳ בנו בידו אלא בנותיו מי בידו ואמרי׳ נמי בתך בגרה שחרר עבדך ותנה לו׃ ודילמא שליח שוייה א״ר שליח שוייה בעדים ואין צריך לכך דבלא עדים נמי כיון דליכא סהדי ד׳ דנתינת הקדושין זכין לאדם שלא בפניו ואי ניחא ליה להיאך הרי היא מקודש׳ לו משעת נתינ׳ הקדושין מדע מדאמר רבינא חוששין שמא נתרצה שבן לא אמרינן אלא אי איתא דנתרצה אע״ג דשלא בשליחותו קדשה לו אביו מקודשת משעת נתינת הקדושין דליכא למימר מקודשת מכאן ואילך דבמאי תפסי קדושין מכאן ואילך דהא בן לא אמר ולא מידי אלא ודאי בדיבוריה דהיאך מקדשא וכיון שכן משתכח דמשע׳ נתינת קדושין איקדש׳ ליה׃ ה״ב רב אחאי ז״ל דילמ׳ ארצויי ארצי קמיה ושתיק פי׳ מעיקרא ארצי אב קמיה בריה ופייס תמנו דליסבא להאי אתתא ושתק הבן ומתוך כך הלך וקדשא לו וכי תימא והא הוו להו תרי ספקי דדילמא לא ארצי קמיה ואם תמצא לומר ארצי קמיה שתיק דילמא הדר ביה מדע דהא גבי נתקדש׳ שלא לדע׳ אביה דחיישי לה רב ושמואל בדצריך ובדלא צריך לא חיישינן דילמא צריך משום דאיכא תרי ספקי דילמא לא צריך וא״ת״ל צריך דילמא בשעת קידושין לא רצה בדבר ואע״ב דאיכא למימר שאני התם דאי לא צריך ליכא למיחש דילמא צריך דשדוכין קלא אית ליהו מ״מ קשיא דהוו להו הכא תרי ספקי וי״ל אי איתא דארצי קמיה ושתיק מסתמא לא הדר ביה כיון דכי שמע מאי דעבד אבוה שתיק׃ וכי תימא ואי שכא דאי צריך לא מהני ואי ארצי קמיה ושתיק מהכי דמדקאמר אפי׳ למ״ד חוששין שמא נתרצה וכו׳ אלא דבשדי הוא דבהכי חיישי רב ושמואל שמא נתרצה האב שמא נתרצה הבן לא אמרי׳ אלא משום דחיישינן דילמא ארצויי ארצי קמיה דא״ל רצוני שאלך ואקדש לך עכשיו אשה פלונית הודיעני אם תרצה ברבו׳ ושתק ולא דמי לשדוכין דבשדוכין סבר אי בעינא הדרנא בי שלא לקדשה לי אבל הכא אי לא הוה ליה למימר שלא ילך ויקדשנה לו׃ וכי תימא אמאי לא אמר תלמודא דילמא ארצויי ארצי קמיה ואמר אין י״ל כיון דלא סגיף אינים לשוויה לאביה שליח מסתמא אי אמ׳ ליה

אי זיל לקדושי לך אתתא מסתמא לא אמר אין דחניפ׳ ליה מילתא ולא נהירא · ועוד אפשר לפרש דילמא ארצויי ארצי קמיה בתר דקדשא ליה אבוה ארצי קמיה ושתק כלו׳ לא מיחא בדבר אלא נתרצה בו מתוך שפייס אביו ממנו שירצה בדבר ולגרסת הספרים דגרסי דילמא ארצויי ארצי קמיה ולא גרסי׳ ושתיק מפרשא שפיר וה״פ דילמא לא שויה שליח בהדיא דלא חניף אינים לשוייה אביה שליח אלא דילמא ה״ק ארצה ש שתתקדש לי אשה פלונית א״כ כגון שפייס אביו לדבר לו על אשה פלונית שתתקדש לו וא״ל אבוה אנא איזיל ואקדשנה לך ואזלא וקדשא לו ואשתכח שהאב שלוחו ואין כאן תוגשא כ״כ הר״ה ז״ל׃ וקשיא לי גבי נתקדשה שלא לדעת אביה בדלא שריך הא אפילו רב ושמואל לא חיישי דילמא ארצויי ארצי הא׳ גברא דקדש׳ קמיה אביה וא״ל אביה אין א״כ דאמ׳ ליה אביה זיל וקדיש ברתאי י״ל עביד אינים דאינהו גופיה מקבל להו לקדושי בתו כיון שהם שלו שהאב זכאי בקידושיה הילכך אי לאו דשריך לא חיישינן להכי׃ א״ל רבא בר סימי בפי׳ מר לא שב״לה דאי שב״לה כי היכי דחיי׳ שמא נתרצה האב חיים נמי שמא דילמא ארצויי ארצי קמיה דכי שמע מאי דעבד אבוה שתיק רגלים לדב׳ דארצויי ארצי קמיה וכן בנתקדשא שלא לדעת אביה רגלים לדבר כיון דלא מיחא נתרצה בדבר ולא סבירא ליה למר דהיינו דרבינא הא דרב ושמוא׳ אלא כיון דליכא סהדי דמסהדי אקדושי מעלינן אוקי אתתא אחזקת פנויה ולא מפקינן לה מחזקה עד דאיכא עדים ד׳ דמכררי להו לקדושי׳ ופסק הגאון ר׳ יצחק ז״ל דלא חיישינן להא דרב ושמואל כיון דרבינא לא חיים לה ואע״ב דשקלי אביי ורבא בההוא דאמר לקריבאי וכו׳ ואמרינן כמי איכא בנייהו דלא טרח אלא קסב׳ רבא דאי לא טרח חיישי׳ שמא נתרצה האב התם משו׳ דכיון דאיהו הוא אמר לקריבאי ואיהו הוא דכתביה ומתוך כפיית דברים איירי רגלים לדבר דאיהו שלא ליה לקדושה בכנעה וקיימי דאמר אביי שארית ישרא׳ לא יעשו עולה · מדע דלא מיהו רב ושמוא׳ בדלא שריך דלא חיישינן שמא נתרצה האב והכא חייש רבא אף ע״ב דלא שריך והכא ודאי כר׳ דלא שריך מדאמר׃ אביי שארית ישרא׳ ובגומר ואי שריך מאי הוית דקרית עולה הוא דקא הדר ביה ממאי דאודי לאחתיה ולא קרית עולה הוא דקא הדר ביה מסרוכי קמאי אלא ודאי לא שריך וטעמיה דרבא משו׳ דאיהו אמר לקריבאי ועדיף נמי משריך דאיכא למימ׳ דלא מבעייא איתתיה לקדושי לקריבה עבד הכי והאי טעמא אשכחן ליה במקצת הלכות הגאות מספרד וברוב ההלכות כתוב דואי הא דאביי ורבא כרב ושמואל אזלא אלא מדקא חזינא דרב אשי ורבינא דאינהו בתראי לית להו דרב ושמוא׳ קי״ל דהלכתא כבתראי ודאיה לדברי הגאון ז״ל דאמרי ת״ש אין מוכרה כו׳ ושוין שמוכרה אלמנה לכ״ג כו׳ האי אלמנה הכי דמיא אימא דקדשא כפשה אלמנה קרי לה כדולא דאיכן דילמא דקידשה כפשה וכדרב ושמוא׳ דחיישי שמא נתרצה האב אמא פשיטא לן דלית הלכת׳ כרב ושמואל׃ והא דאמר ליה רב אחאי מרפתי לרבינ׳ בזיון דמאי דירקא או דשוקא נפקא מינה כו׳ להברי רב ושמואל קאמר משום דקאמר רבינא׃ אפילו למ״ד חוששין כו׳ וא״ל רב אחא בזיון דירקא או דשוקא נפקא מינה למ״ד חוששין דקדים בכסא דכספא כו׳ · שמא יבא ויתחה ונעשית זרה למפרע ק״ל והא קי״ל דבר

תורה

הורה ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה והיאך נעשית זרה למפרע כשיבא אביה וימחה עד השתא דקוית ברשות בעלה שפיר קא אכלה אפי' מדרבנן דלא הוה לן למיחש שמא ימזגו לה כוס בבי' אמיה ותשקנ' לאחים ולאחותיה כיון דבית בעלה הות קיימא וי"ל הק"ת אם יבא אביה וימחה והחזור לבית אביה ותתפסר בתרומ' גזרה שמא ימזגו וכו' אמרי אינשי עד השת' באיסור' אכלה בתרומה בבית בעלה דכיון דאסרי לה השתא למיכל בתרומה נמצאת זרה למפרע בתר דאיגליא מילתא שמא כשאת ברכין הא' ולאו כולי עלמא ידעי דארוסה אוכלת בתרומה דבר תורה : אבל הא ק"ל למ"ד משום סמפון דהא אפי' אם יבא וימחה אכלא בתרומה דליכא למחש לסמפון שאין אדם שותה בכוס שא"כ בודקו וכדמשמע בפ"ק דקדושין ביאה ליכא משום סמפון וי"ל רב אסי סבר לה כמאן דאמר משום שמא ימזגו וכו' ולא נהירא דהא אמרינן בפר' נערה שנתפתתה אמר רב מסירה לכל חוץ מתרומה והכא אמרינן דהש לה רב נהא דרב אסי והרא"ב"ד ז"ל תירץ ליעלם כמאן דאמר משום סמפון סבירא ליה והיינו דקאמר ונעשית זרה למפרע דבטלי להו קדושין וכי תימא אין אדם שותה בכוס ובגמ' וי"ל האי דלא מיחה סבר יבא אביה ואמחה בפניו וה"קא שמא יבא אביה וימחה הבעל בפניו ולא נהירא כלל מדקאמר רב הונ' בשאביה כאן אפי' לרב וכו' האי דשתיק מרתא רתת שמא שמא ימחה הא' קאמר ודברים שו בשלא הגיע זמן שאם הגיע זמן ונזרה אוכלת בתרומה אפי' לא' אחרונה :

דף מ"ו ע"א קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה פי' אם כששמע אביה שנתקדשה מיחה ודאי לא הוו קדושי ואי שתיק היינו דרב ושמואל דהייסי שמא נתרצה הא' ולית הלכת' כרב ושמואל דכיון דשהק בשעה ששמע ולא אמר ניחא לי אפילו אמר בתר הכי ניחא לי לא הוו קדושי אלא הכא במאי עסקינן דשמע אביה ואמר ניחא לי ומחחה איהי מקמא דשמע אביה אמר רבנין הוא כיון אביה יכולין למחות וכיון דמחתה איהי מקמי דשמע אביה הא עקרה להו לקדושי דכי אתקדשא ליה שלא מדע' אביה מידע ידעא דאביה יכול למחות הלכך אין גמר דעתא לאיקדושי השתא אלא לכשירצה אביה וכיון דהשתא לא חיילי קדושין יכולה לעקרם מקמי דשמע אביה ואמר אין ורב אסי אמר אביה ולא שיא דמעכשיו איקדשא ליה על מנת : (א"ה כאן חסר ואבל על דאברין)

והא מלוה היא פרש"י ז"ל כיון דקדושין לא גמרו עד שתקבל כולי והיא כבר אכלה את הראשונ' וכו' ולא דמי לאומר לאשה התקדשי לי לאחר שלשים יום דמקודשת לאחר שלשים יום אעפ"י שנתאכלו המעיתולא הוו להו מלוה דהתם אע"פ דקידושי לא גמרי עד לאחר שלשים יום אבל נתינת הקידושין גמרה מהשתא וכי קא אכלה מרכפשה קא אכלה אבל הכא תמעת נתינת הראשונות לא גמרה נתינ' קדושין ולא ידע כמה בעי למיתב לה ולא סמכא דעת' ודילמא הדרה בה ולהכי לא גמר איהו בליביה דתישקלינהו בתורת קדושין ואי סבירא לן בעלמא מעות מתנה אעפ"י דלא תפסי בה קדושי כלל דכיון דיהיב בלשון קידושין לא מצי לקיומי דהא לא תפסי באחותו אמרי דמעות מתנה דכל מאן דיהיב אדעתא דקדושין לא יהיב אדעתא דנהדרו ליה קדושין כל שכן הכא בנתינ'

הראשונות איכא לקיומי קדושי' לבסוף לכי גמר נתינת כולן ראית לן למימר דקמיתא לקדושין נתנו אע"ג דאכלה ראשונה ראשונ' ולא הוו להו מלוה דכיון שהזכיר עליהן לשון קדושין אדעתא דלא נהדרו ליה יהיב להו ולהכי ליכא למימר דנהוו להו מתנה דהא בתורת קדושין יהיב להו ואיכא לקיומי בהו קדושין לכי גמרה נתינת כולן ואע"ג דבנתינת הראשונות לא גמרי קדושי אית לן למימר דפי קא אכלה מדנפשה קא אכלה והוה ליה כמי שאומר לאשה הרי את מקודש' לי לאח' ל' יום דמקודשת לאח' ל' יום אע"פ שנתאכלו המעות דקדושי מתחלי בנתינ' הראשונו' ולא גמרי עד דיהיב לה תמר' אחרונ' וא"ת רב מ"ט לא מסני לא אסיפא כר"א בעלמ' שמואל הא סביר' ליה בעלמ' מעו' מתנה אלא רב הא סבירא ליה בעלמא מעות חוזרין וסבירא ליה נמי המקדש במלוה אינה מקודש' כדאית' לקמן י"ל דילמא סבירא ליה מלוה ופרוטה דעתה אמלוה וכי איכא באחרונה כמי שוה פרוטה אינה מקודשת : א"כ י"ל אע"ג דבעלמא סבירא ליה מעות חוזרין הכא כיון דאיכא לקיומי קדושין בנתינת הראשונות לכי גמר נתינ' כולם איכא למימר דכי קא אכלה להו ניחא ליה דתשקלינהו בתורת קדושין דכיון דלקידושין יהבינהו לא בעי דנהדרו ליה מידי לר' אמי דסבירא ליה הכא דהוו להו קמיתא מלוה כל שכן דסבירא ליה מעית חוזרין היכא דלא תפסי קדושין כלל כגון גבי אחותו :

ע"ב ואמאי גזל ביד כהן וכו' שאני התם דנפיק מינה חורבא וכו' ק"ל למאי איצטריך ליה לשנויי משום דנפיק מינה חורבא לישני ליה יודע והיינו יודע יודע שאין מפרישי' וכו' והיינו יודע דסבר טעמא מאי וכו' כדאז"ל ומתרץ וכיון דסבר דמשום טרח' דכהן הוא דאין מפרישי' כו' קביל עליה כהן טרח' קסב' נתקנ' עסתו ומשו' דס' נתקנ' עסתו יהי' ליה לכהן קילכי' דינא הוא דכיון דלא נתקנ' תהוי גזל ביד כהן ועו' קושי' אדתקשי' לשמואל מיהא מתני' נסיעיה דתנן מאיזנו נקוב על הנקוב תרומ' ויחזור ויתר, ישאם אדם יודע דמאיזנו נקוב על שנקוב לא הוי תרומ' קשי' לרב אמאי הוי תרומה ואם אין אדם יודע כיון דבטעות יהבה ניהלה קסבר נתקנה תבואתו את זי הוי תרומ' וי"ל כיון דבתורת תרומה יהיב ניהלה אע"ג דלא הויא תרומתו תרומה גזרו רבנן דלא תהדר לבעלי' שלא יאמרו תרומה חוזרת לבעלים ונאכלת לזרים דקא טעו עלמא וסברי דתרומתו תרומה ומשום האי טעמא איצטריך לשנויי הא דקתני גזל ביד כהן משום דאי אמרת תהוי חלה נפיק מינה חורבא דאי לאו האי טעמא אפי' תימא דסבר נתקנה עיסתו הוה לן למימ' דתהוי חלה וכדתנן מאיזנו נקוב על הנקוב תרומה ויחזור ויתרום אע"ג דאיהו בטעות אפריש דסבר נתקן דגנו ממו' נר"ו : וטעמא דמילתא דאין מפרישין מקמח משו' דכתיב עריסותיכם וכי תימא א"כ הקדימו בשבולין אמאי מהני דהא כתי' דגנך י"ל עריסותכ' לא מקרי אלא מעס' אבל תבוא' אע"פ שהיא בשבולין דגן קרו ליה : זמנין דאי' ליה לכהן פחו' מחמש' רבעים כו' א"ת נימה כמי זמנין דמער' לה כהן בהדי עיסתו וסבר הוה ליה מדומע שהדימוע פוטר את העסה דתנן במסכ' חלה פ"ג מדמעת עיסתה עד שלא גלגלה פטורה שהדמוע פמור יש לותר אמו ברשיע' עסקינן שמערימין לפטור עיסתן להא ודאיליכא

ליכא למימר כי איכא למיחש דזמנין דטעי וסבר דלא קא עביד איסורא דק"ס כתקנה עשאו: ותהוי תרומה פי' תהוי חלה ולא תאכל עד שיוציא עליה תרומה ומעשר פי' עד שיפרים חלה ומשו"ה פירכא דהא קתני מן הנקוב על שאינו נקוב כו' עד שיוציא עליה תרומה כו': ממקום אחר דמשמע ליכא בחלה כדי עיסה שחייבת בחלה מן הנקוב על שאינו נקוב כו': עד שיוציא עליה כו' ממקום אחר לאו דוקא ממקום אחר דה"ה דמצי לאפרושי מיניה וביה וא"ת ליתני נמי ליחזור נמי בע"ה ויתרום משאינו נקוב וכדקתני באידך דתנן משאינו נקוב על הנקוב תרומה ויחזור ויתרום וכדקתני נמי לקמן גבי קישות ונמצאת מרה כו' י"ל תנא משום דאית ליה למתני תקנתא דאורייתא שבקה לתקנתא דרבנן ותנא תקנתא דאורייתא וכן באידך מתני' נמי גבי מי שאינו נקוב על הנקוב תנא תקנתא דנקוב דמדאוריית' ושבק תקנתא דשאינו נקוב דהא ודאי כהן חייב להרום מדרבנן את שאינו נקוב כיון דלא חיילא ביה תרומ' לתקן את הנקו': וא"ד דמן הנקוב על שאינו נקוב לא מחייב בע"ה לחזו' ולתרום דכיון דשאינו נקוב מדרבנן הוא דמחייב בתרומה היכא דתרם עליה מן הנקוב בדיעבד תרומתו תרומה וכן במפרים משאינו נקוב על הנקוב לא מחייב כהן למהדר ולאפרושי משאינו נקוב והא דתנן התור' קישות ונמצאת מרה אבטיח ונמצאת סרוח תרומה ויחזור ויתרום אע"ג דתרומת קישות ואבטיח מדרבנן היא החמירו לומר דיחזור ויתרום כדי שלא יהא רגיל בכך דאי לא מחייבת ליה לחזור ולתרום לעולם יפריש מן הרעה על היפה אבל ליכא למימר הכי גבי מן הנקוב על שאינו נקוב דהא נקוב עדיף שפי משאינו נקוב שהוא יונק מן הקרקע ולא ירגיל עצמו לעשות כן וכן משאינו נקוב על הנקוב א"נ לו' דלא מחייבינן לכהן להרום משאינו נקוב דהא מילתא דלא שכיחא הוא לתרום משאינו נקוב על הנקוב כיון דתרומתו תרומה ויחזור ויתרום וא"ד דמן הנקוב על שאינו נקוב ודאי דינא הוא דלפטריה לשאינו נקוב דמה נפשך אי מדאורייתא שאינו נקוב פטור ואי מדרבנן שאינו נקוב בר חיובא הוא: ומן הנקוב על שאינו נקוב הוה ליה מן החיוב על החיוב דלא גרע כי תרים עליה מן הנקוב: לעולם כהן מנא בזית פי' הראב"ד ז"ל דלא איכפת ליה דהא חלה דקא מפרים דידיה הוא ולא נהירא דהא אמרינן בפרק ראשית הגז דכל דבר שבקדושה מוציאין מידו והרא"בי פי' דמ"ה אמרינן דכהן אפי' בחד מנא בזית משום דכהני זריזים הם וקסבר בעל הבית וכו' נ"ע מעיקרא מ"ט הוה חיישינן לטעותיה דבעל הבית: והתנן ההורם קישות וכו' א"ת דילמא שאני התם דתרומת קישות ואבטיח מדרבנן ולא איכפת לן אי בזית אי לא בזית ליתא דודאי לאו דוקא קישות ואבטיח דהוא הדין בכל תורם על הרעה על היפה אפי' בתרומה דאורייתא הויא תרומ' ויחזור ויתרום והא דנקט קישות ואבטיח משום דאורחייהו דמשתכחי בהו מרים וסרוחי' שאני התם דמדאוריית' תרומה מעלייתא היא א"ד לא איכפת לן אי לא בזית לחזור ולתרום כיון דמדאוריתא תרומתו תרומ' ורש"י ז"ל פי' כיון דמדאורייתא תרומה מעליא היא אפשר לומר דתהוי גזל ביד כהן ותהדר לבעלים שהרי א אסורה לזרים וא"ת קישות ונמצאת מרה הא הוי מן הפטור על החיוב דקשו' מרה אפי' מדרבנן לא מחייב' בתרומה כדאמרי' בפ"ק דחולין בשקדי' המרים גדולי' פטורים, ואע"ג דאפשר לאכלן ע"י הדחק כדאמרי' התם

שיכול לתקן על האור י"ל התם אפי' על ידי הדחק ה"ה אתו לאכילה אלא על ידי מעשה שצריך לתקן ע"י האור אבל קישות מרה ואבטיח סרוח ראוי לאכלן ע"י הדחק כפי' הראב"ד ז"ל א"נ הכא בקישות ואבטיח שהיו מתוקנין בשעת לקיטתן דהוה להו שעת חיוב מתו' כר"ו אם אינו קדוש כשיאות תעא למה דאי אמר משו' דאכיל טבל הא מליבכ' דקר' משמ' דבשעי' הרמה אית' לאיסור' דכתי' לא תשאו עליו חטא בהרימכ' הא אם הרימו מן הגרועים איכא נשיאות חטא בשעת הרמה וכ"ע סוגיא דפ"ק דתמורה דאמר רבא כל מידי דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני אלא אמאי לקי משום דעבר אדרחמנ' ומקשי' והרי תרומ' דכתיב ולא תשאו עליו חטא וכו' אלבוד אין גרועין לא א דף ס"ז ע"א הא מני ר' היא דאמר לא שנא כזית כזית וכו' וא"ת ונימא הא מני רבי מאיר היא דאמר לא לך ולא לך פרטא הוי הכא נמי בזו ובזו פרטא הוי ליתא דהא קתני בזו נטלתו ז ואכלתו דהיינו בזו ובזו וקתני נמי ועוד בזו ועוד בזו וקתני עד שיהא באחת מהן שוה בין בוא"ו בין בלא וא"ו תרויהו פרטא הוו ועוד דלא אשכח כללא אלא בלאו וק"ל הא דקתני בזו ובזו אם ובזו אם יש בכלן שוה פרוטה מקודשת שאני בזית ובזית כללא הוי ורש"י כתב הברה מי שסנ"א לא שנה א ואר"ג דבה"א אם יש בהן שוה פרוטה פי' באחת מהן ולא נהירא דלתירוצא דר' אמי מ"ט דקתני אם יש בכולן ובמציעת' קתני אם יש בהן ולא קתני אם יש בכולן ולתרוצ' דרב ושמוא' מ"ט דקתני מציעתא אם יש בהן וסיפא קתני אם יש באחת מהן מ"ם שני תנא בלישניה ופסק הגאון כר' אמי ומשמע מדבריו דהלכתא כר' שמעון דדוק' התקדשי התקדשי הוי פרטא כשתם מתני' דהכא ותימה הוא זה שהשמיט הגאון ז"ל מלתא דרבא דהא תניא כותיה דלר' אמי ודאי ליכא לאוקומה להא ברייתא כרבי דא"כ נטלתו ואכלתו אפרטי קאי ולא תבעיא קאמר כתירוצא דרב ושמוא':

המקדש במלוה אינה מקודשת דמלוה להוצאה ניתנה ואפי' אם המעות בעין אינה מקודשת דלהוצאה ניתנו תדע דהא מקשי' עליה דרב ממתניתא האומר לאשה התקדשי לי בפקדון וכו' דעד כאן לא פליגי וכו' אבל כולי עלמא המקדש במלוה מקודשת ואי דוק' בשאין המעות בעין קאמר רב אינה מקודשת אסתכת דרב דאמר כר' שמעון בן אלעזר:

ע"ב אלא דלא קבלה עליה אחריות ולהכי בעינן נשתייר וכי נשתייר בו שוה פרוטה שיהא מקודשת וא"ת והא איהי לא ידעה שנגנב מהפקדון או שאבד ואדעת' דכולי פקדון אקדשא ליה וי"ל ודאי מסתמא כי היכי דאנסר ברשותה קא מקבלה ליה ואם נגנב או שאבד במאי דאשתייר מינה אקדישא ליה ומיירי דא"ל בפקדון שיש לי בידך שאם דאי א"ל במנה שהפקדתי לך ודאי אדעתא דמנה אקדשא ליה וליכא למימר נמי הרי זו מקודשת וישלם דהא כמנה זה דמי והיינו דגרסי' בירושלמי דהיכא דא"ל בכל מה ש שהפקדתי בידך אינה מקודש' עד שיהו כולם קיימי' אבל בעל הלכות כתב ואיכא דאקדים לאתתא בפקדון שיש לו בידה והלכה ומצאתו שנגנב וכו': תפסי בה קדושי מיהו אבעי ליה למשלם לה אותו פקדון כרא"ל עזר האומר לאשה התקדשי לי במנה ונתן לה דינר הרי זו מקודשת וישלים פ"כ ולא נהירא דאי אדעתא דכולי' מנה אקדשא ליה אע"ג דישלים לא הוו קדושי דכמנה זה דמי: ושאני התם הוא דקא מטעי ליה איהו

אבל

כל הכא לא איטעית איהו דלא מצי למירע. אם כתב הפקדון או נגנב ולא נהירא דמ״מ איהי אדעתא ה״כ זה איקדש׳ ועוד דמ״מ כי א״ל בכל מה שהפקדתי בידך דאמרי׳ בירושלמי דאינה מקודשת ולא אמרי׳ הרי זו מקודשת וישלים ועוד דמדקתני אם נשתייר בו שוה פרוטה מקודשת וישלים ש״מ דהיינו צריך להשלים אלא תריץ ואימא הכי ובמלוה וכו׳ במאי קא מפלגי פרש״י ז״ל דרבא אתא לפרושי דלא תיקום מילתיה בפלוגתא דהני תנאי דקאמר שמעון בן אלעזר משום רבי מאיר מלוה הרי היא כפקדון דאם נשתייר בה שוה פרוטה מקודשת ואי רב סבר דלהוצאה נתנה אף על גב דאיתא בעינה אשכחינהו לרבנן וכו׳ במלוה ברשות בעלים לחזרה וכו׳ וכיון דבמלוה ברשות בעלים לחזרה קא מפלגי דר׳ מאיר סבר מלוה ברשות בעלים לחזרה דוקא היכא דלא שלח בה יד אבל הוציא ממנה קצת ודאי שוב אינה ברשות בעלים לחזרה וכי קאמר רב מלוה להוצאה נתנה איכא לאוקמה אפילו לר׳ מאיר וכגון דהוציא ממנה קצת דשוב אינה ברשו׳ בעלים לחזרה וכי תימא והא ר״מ אפי׳ בשהוציא ממנה מיירי מדקתני אם נשתייר בה שוה פרוטה וכו׳ אלמא שהוציא השאר ועלה קאמר רבי מאיר אומר מלוה הרי היא כפקדון לא היא דכי קתני אם נשתייר וכו׳ איכא למימר דאגנבא או שאבד קאי רומי׳ דפקדון מיהו מעיקרא הוה ס״ד דכי קתני במלוה אם נשתייר וכו׳ היינו כגון שהוציא את השאר והגאון רבי יצחק ז״ל לא כתב לבריתא זו וכ״ע אלא ע״כ דקביל עליה אחריות לא איצטרי׳ לאשמועינן דמקודשת אם נשתייר ממנ׳ שוה פרוט׳ שהרי כבר פס׳ מלו׳ כר״א ופרוט׳ דעת אפרוט׳ אבל איצטריכ׳ לאשמועי׳ דבדלא קביל מקודש׳ או נשתייר דלא אמרי׳ אדעתא דכולי מנה איקדשא ליה אלא אדעתא דפקדון כמה דאיתי בידה קא מ מקדשא ואי א״ל התקדשי לי במנה פקדון שיש לי בידך ואיהי ידעה דנגנב או שאבד ואמרה ליה אין נראה דאינה מקודשת ואע״ג דאיהי אמרה אין ואיהו הא אמרינן בעלמא איהו ניחא ליה דליקני איתתא ממיל׳ מ״מ כיון דאמ׳ בהדיא במנה לא איילי קדושין אלא במנה וכן כ״ע אמאי לא אייתי הגאון הא דתני׳ המקד׳ במלוה מקודשת וכו׳ אוקימנא לה במנה חסר דינר דאע״ג דאמר ליה במנה סתם אינה מקודשת משום דכסיפא לה מילת׳ למתבעיה: בקע בו קנאו לא בקע בו לא קנאו והא דאמרי׳ בפ׳ מרובה כדרך שתקנו משיכ׳ בלקוחין כך תקנו משיכ׳ בשומרי׳ לענין אונסין הוא דתקינו משיכ׳ דמשעת משיכה איחייב׳ באונסי׳ אבל מקנא לא קני ליה לאשתמושי ביה אלא א״כ בקיע בו ואתא ליתא דטעמא דשואל חייב אונסין מפני שכל הנא׳ שלו ואם איתא דל״קני ליה להשתמושי ביה במשיכ׳ היכי קאי ברשותיה להתחייב באונסין ברם. קושיא מעיקרא ליתא דבפ׳ השואל מסקינן דפליגי אהדדי רב הונא דקאמר גבי ההוא דשאל קרדום וכו׳ ופליגא דרבי אלעזר דאמר ר׳ אלעזר כדרך שתקנו משיכה וכו׳: אלא לאו שטר חוב דידה ובמקדש במלוה קא מפלגי אית אי הכי קשיא דר׳ מאיר אדרבי מאיר דהא לעיל קאמ׳ מלוה הרי היא כפקדון דבעינן נשתייר בו שוה פרוט׳ וטעמיה משום דמלוה ברשות בעלים קיימא לחזרה י״ל הכא כיון דאיכא ש״ח כמאן דאיתיה בעינא דמיא וליתא דמ״מ מלוה ליתא דתתקדש בה ולחזרה נמי לא לא קיימא ברשות בעלים אלא י״ל תרי תנאי נינהו ואיכא דר׳ מאיר וכי תימא מ״ש שטר חוב דנקט י״ל לאשמועי׳ דאפי׳ בלא נשתייר קסבר ר׳ מאיר דהא ודאי אפי׳ אם המעות בעיי כיון דכתבא ליה שטרא לא קיימא ברשות מלוה: וזרה וכמאן דאפקינהו דמי לעולם בש״ח דאחרים ואף ע״ג דבמלוה דידה אינה מקודשת התם הוא דדעתה אמלוה ומלוה ליתא בעולם ולא מיקדשא בהכי כיון דלא משי לידה מידי אבל בשט׳ חוב דאחרים כיון דבהאי שטרא מצי לאפוקי מתוכא ודאי מקניא נפשה:

דף מח ע״א דכולי עלמא אית להו דשמואל כו׳ אית דמוכחי מהכא דהיכא דאיכא כתיבה ומסירה לא מצי א״ל לוה ללוקח לאו בעל דברים דידי את דהאי מצי א״ל הכי היכי א״ר מאיר מקודש׳ והא מצי א״ל לוקח לאו בעל דברים דידי את ואין ראיה מכאן דאי א״ל לאו בע״ד דידי את אזלא לגבי בעל ובעל ודאי אי מפרע איהו מיניה או לימא דליפרע לה דודאי לא שביק לה בידיה דלא שביק לרידה ומחיל לאחריני ואי מפרע ליה בעל מיניה הדרא איהי ומפרעא מיניה אי נמי י״ל הב״ע כגון שכתב לה שטר הרשאה עליהן וכי קתני סיפא והרשה עליה ה״ק במלוה בשטר ועבד לה הרשאה ומלוה על פה והרשה עליה במעמד שלשתן א״נ כגון דכתב ליה לוה למלוה ושעבדתי עצמי לך ולכל הבאים מכחך דבהא ודאי לא א״ל לאו בעל דברי׳ דידי את. אבי׳ למי שאומר דבעלמא מצי א״ל מוכר ללוקח לאו בעל דברים דידי את וכבר כתבי׳ לה בפ׳ הכותב ת״ל: מר סבר כי אמר רב בפקדון אבל במלוה לא מכאן יש להוכיח דמאן דאקני לחברי׳ מנה במעמד שלשתן אינו יכול למחול שאם יכול למחול מנא ליה לתלמודא דרבנן סברי כי אמר רב בפקדון אבל לא במלוה דילמא לעולם בין במלוה בין בפקדון מעמד שלשתן קני ולהכי אינה מקודשת דלא סמכא דעתה כיון דיכול למחול וכ״ת אי הכי מאי קמ״ל הא אשמעי׳ לה בפלוגתא במלוה בשטר הא ליתא דאיכא למימ׳ דהא קמ״ל דלא שנא מלוה ול״ש פקדון מקניא קני במעמד שלשתן עוד יש לה ראיה מכאן דבמעמד שלשתן קנה אפי׳ בעל כרחו של נפקד דאי כגון דקא אמר אין הוא דקני מאי איריא במעמד שלשתן למאן דלית ליה במעמד שלשתן אלא בפקדון אפי׳ בלא מעמד שלשתן נמי כדאמרי׳ בפרק המוכר את הספינה ברשות שלא המופקדין אצלו כיון שקבל עליו מוכר קנה לוקח. ואין זו ראיה דברשות הלה המופקדין אצלו דאמרינן כיון שקבל עליו מוכר קנה לוקח התם כגון דא״ל זכה לפלוני אבל בלשון תן לא קנה אלא במעמד שלשתן ואף ע״ג דודאי תן כזכי ה״מ כי יהביה ניהליה למותביה להוא פלניא אבל היכא דאתא לידיה בתורת פקדון כי הדר א״ל תנהו לפלוני לא קנה אלא במעמד שלשתן ע״כ. ויש לדחות אהכי מעמד שלשתן בדליתנהו ברשו׳ הנפקד עוד יש ראיה דמעמד שלשתן אפי׳ בעל כרחיה דנפקד קני מיהא דאמרי׳ בעובדא דאיסור גיורא אי במעמד שלשתן לא אזילנא אמאי קאמר לא אזילנא אי אזיל נמי בע״כ דלא מצי רב מרי למקניניהו וליתא דאי הוה אזיל הוה מכסיף מקמי איסור דילמא לא יהיבנא ליה וקי״ל כר׳ מאיר דל״ש מלוה ול״ש פקדון כדאמרי׳ בפ״ק דגיטין והשתא א״ר אפי׳ מלוה:

א״נ התקדשי לי בשטר ול״ג בשטר חוב דהא אזיל ומוקים לה לקמיה בשטר אירוסין: אילימא ש״ח דאחרים קשיא דר׳ מאיר אדר׳ מאיר וכי תימא

בשטר

בשמסר ולא כתב מיירי ולהכי אינה מקודשת ולעיל מיירי בשמסר וכתב א״כ כ״ש דקשיא דרבנן אדרבנן דהכא מספקא להו אי מהני במסירה לחודה ולעיל פשיטא להו דאינה מקדשת אפילו בכתיבה ומסירה דמסתמא הכי רבנן דלעיל כפי׳ הראב״ד א״כ י״ל דלא הוו אמרי רבנן שמין את הנייר דהא אי לא קני לה לשטרא הדר הנייר דלוה הוא דכי פרע ליה למלוה שקיל שטריה ובמקדש במלוה פליגי ואף ע״ג דתניא לעיל ר״ש ב״א או׳ משו׳ ר׳ מאיר מלוה הרי היא כפקדון כגון שנשתייר בה שוה פרוטה ולהכי אינה מקודשת וק״ל דרבנן אדרבנן דהכא מספקא להו ולעיל קאמרי׳ ובמלוה אע״פ שנשתיי׳ ממנה שוה פרוט׳ אינה מקודשת וי״ל דילמא התם קאמרי אינה מקודש׳ ודאי אלא מספק א״כ כי א״ר מאיר הכא דאינה מקדשת אפי׳ בשנשתייר ממנה שוה פרוטה מיירי ומאן ת״ק דלעיל דאמר אף ע״פ שנשתייר בה שוה פרוטה אינה מקודשת ר׳ מאיר ורשב״א משום ר׳ מאיר סבר מקודשת דתנאי נינהו ואליבא דר׳ מאיר • ורבנן מספקא להו אי כר׳ מאיר אי כר׳ אלעזר ולא גרסי׳ במלתייהו דרבנן ואי לאו אינה מקודשת דהא מספקא להו ואפשר דגרסי׳ לה ומאי אינה מקודשת אינה מקודשת אלא מספק וקשיא להו לב״ה ז״ל אמאי קא אמרי׳ דרבנן מספקא דילמא לעולם פשיטא להו דאינה מקודשת ואם יש בנייר שוה פרוטה מקודשת וכ״ע • וי״ל דהא ודאי ר׳ מאיר מוכח דאם יש בנייר שוה פרוטה מקודשת ולא הוה אמרינן והכ״א כיון דלאו לאפלוגי מירי אדר׳ מאיר קאתו אלא הכי הוה להו למתני ואם יש בנייר שוה פרוטה דברי הכל מקודשת • ולגרס׳ רש״י לא קשיא דמדלא קתני ואם לאו אינה מקודשת כי אורחיה דתלמודא בכל דוכתא שמע מינ׳ דאם אין בנייר שוה פרוטה מקודשת והכי קאמרי׳ הא מיהא פשיט׳ לן דאם יש בו שוה פרוט׳ מקודש׳ ואידך מספקא לן ר״ת • ולעיל גבי הא דתניא התקדשי לי בשטר חוב לא הוה מצי למתני שמין את הנייר אפי׳ למאי דהס״ד לאוקמה במלוה דידה דכיון דא״ל שטר חוב לאו אדעתא דניירא אקדשה ליה אלא אדעתא דמלוה אבל הכא לא קאמר ליה בש״ח אלא בשטר ואיכא למימר דאדעתא דרמי גופו של שטר אוקדשא ליה אם יש בו שוה פרוטה והא דאקשינן אימא שטר חוב דאחרים קשיא דר׳ מאיר אדר׳ מאיר ולא מקשינן היכי קאמרי רבנן שמין את הנייר דהא כי פרע ליה לוה הדר ליה שטרא משום דאיכא לאוקמא בכתיבה ומסירה ואינה מקודשת משום דלא סמכא דעתה דדילמא מחיל מיהו אם יש בנייר שוה פרוטה אי מחיל לא מחייב לאהדורי ליה שטרא אלא כתיב ליה שובר : ואי בעי׳ אימא כיון שכתבו שלא לשמה ושלא מדעתה ובהא נמי הלכתא כר׳ מאיר לדעת הגאון ז״ל דפסק כרב פפא ורב שרביא • כיתא כהני תנאי כ״ע דהא לא סלקא בידן שום פלוגתא במלתיה דרב : ומ״ש אינה לשכירו׳ אלא לבסו׳ וכגון דבמכוש אחרון קודם שהפסי׳ לעשו׳ מלוה כעלתו וא״ר דלמ״ד אינה לשכירו׳ אלא לבסו׳ לא הויא מלוה עד דמודעה דשלימה עבידתה ויראינו לה אם הוא מתוקן יפה והא דאמרינן לקמן דבשכר שעשיתי עמך דברי הכל אינה מקודשת מיירי כגון דאודעה דשלימא עבידתה ואח״כ בא לקדשה בהן :

ע״ב מר סבר מלוה ופרוטה דעתה אמלוה והא דקתני עד שיגיע ממון לידה א״ר ממוכ׳ דא׳ ביה שפי ממלוה דברי הכל דדעתיה אפרוטה וא״ר דאפי׳ מאן דאמר דעתה אמלוה לא אמ׳ אלא כשהמלוה מחוברת עם הפרוטה כגון הוסיף לה נופך משלו שהנופך מחובר עם השרים ולהכי מקודשת כשיגיע ממון אחר לידה וליכא דהא גבי קדושין מיירי דאמרי׳ דשאול סבר מלוה ופרוטה דעתה אמלוה ואע״ג דפרוט׳ לחוד דהיינו מאה ערלות ומלוה לחוד ועוד דהא מדאמרי׳ לעיל בתירוצא דר׳ אמי ושמע מינה מלוה ופרוטה דעתא אפרוטה שמעינן מינה דבכי האי גונא איתא לפלוגתא ואע״ג דהאך תמרה לחוד ואידך לחוד והנכון לפרש דעד שיגיע ממון אחר לידה קתני הכי קאמר עד דלקדשא קדושי אחריני ולימא ליה בהדיא התקדשי לי בממון זה • בין ת״ק ור׳ נתן איכא בנייהו שכירות וליכא למימר דכולי עלמ׳ ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף ובאומן קונה בשבח כלי קא מיפלגי דא״כ בשכר שעשיתי עמך נמי מקודשת אם הכלי בידו ואדמפלגי בין בשכר שעשיתי עמ׳ ובין בשכר שאעשה ניפלוג וליתני בשכ׳ שעשיתי בין היכי דאיתיה לכלי בידה ובין היכא דיהבה ניהלה ובהא דאמרינן דלדברי הכל בשכר שעשיתי עמך אינה מקודשת אי קשיא הא דאמרי׳ בפ׳ השוכ׳ את האומנין בהקיא דקא תפיס ליה אאגריה הוי עליה שומ׳ שכר הכא נמי נימא דבמשכון דידה הויא מקודשת י״ל כיון דאורחייהו דאומנין לאהדורי לכלי ולתבוע שכרם ולאו אורחייהו למתפסיה אאגריהו לא הוי משכון ודעתא אמלוה ולאו דעתה אמשכון כיון דסוף סוף מסתמא סוא מהדר לה כלי ולא הוה תפיס ליה מיהו היכי דא״ל תפיסנא ליה ולא מהדרנא ליה נהלך עד דמפרענא הוה ליה משכון ואם יקדשנה בו אחר כך מקודשת דדעתה אמשכון ממו׳ כר״ו והלכתא כר׳ יהודה הנשיא והלכתא כר׳ נתן דדיינא הוא ושנה לשכירו׳ מתחילה ועד סוף והלכתא אין אומן קונה קונה בשבח כלי אפי׳ בקבלנות דמ״ד דאמר אומן קונה בקבלנו׳ אמרה אבל בשכירות ודאי אין אומן קונה : הא דאמרי׳ לעיל נימא כתנאי תניא עשה לי וכו׳ ובמקדש במלוה קא מפלגי וקא״ר מאיר מקודשת ואע״ג דלעיל בעי רבי מאיר אם נשתייר בו שוה פרוטה הכא כיון דתפיס הני שרים לא גרע מנשתייר בו שוה פרוטה א״כ תרי תנאי ואליבא דר׳ מאיר : הא במיא הא בחמרא הא ברניהרא׳ במיא בו ולא במה שבתוכו דלא חשיבי ודעת׳ לאקדושי במנא לאודיה במ׳ זרא דחשי׳ בו ובמה שבתוכו דדעתא נמי אמה שבתוכו ומתקדשת אע״פ שאין בכוס שוה פרוטה אלא בהדי חמרא ברניהרא דחשיב טובא במה שבתוכו ולא בו דלא אכוון למהב לה כסא והא דשביק כסא בידה לפי שמסתפק מן השמן מעט מעט ומשאיל לה הכוס ורש״י ז״ל פי׳ בחמרא במה שבתוכו ולא בו ; ובניהרא בו ובמה שבתוכו ולא נהירא ולהכי פי׳ לא מתרץ להו כסדרן של ברייתות וכי האי גוונא אשכחן בפ׳ הישן דף כ״ו דמקשי מתניתא אהדדי דתני חדא אין ישנין בהן ולא שנת קבע ולא שנת עראי ו ותניא אידך עראי ולא קבע ותניא אידך ישנין בהן בין עראי בין קבע ולא מתרץ להו כסדרן של ברייתו׳ אבל ה״ר משה ז״ל פי׳ במיא בו ובמה שבתוכו משום דלא חשיבי ובטיל לגבי כסא ועוד למה מלאוהו מים אי לאו משום דתקדש בהו נמי : בחמרא בו ולא במה שבתוכו דדעתא אעילויא דמסתמא מנא עדי׳ אחמרא וחמרא לא בטיל לגבי כלי וזה שמלאו יין משו׳ אקרובי דעתא עבד הכי כדי שתהנה ממנו ותשתהו : הכא נמי

איכא

איכא דניחא ליה בכספא וכו' דאע"ג דמצי למזבן בכספא מדהבא שמא צריך לה הכסף כשאר לעשות בו תכשיטי כסף שהיא רוצה בהן יותר משל זהב א"נ משום דכספא חריפא מדהבא ניחא לה בכספא יפאת׳ נישלחו לך הלוני וכו' ופר סבר מראה מקום וכו' וצ"ע דהא אפשר למימר בהא מראה מקום הוא לו דאיהו דינר של כסף רצה לתת לה ולא דינר זהב ומאי מחייב לה לשליח דינר של זהב · צא וקבל לי קאמר מפלוני אמר התקדשי לי בדינר של כסף וכו' וקסבר רבי שמעון מדלא קאמרה ליה צא וקבל לי קדושי כסף אלא אמר התקדשי לי בדינר של כסף שמא דמראה מקו' הוא לו כיון דמסתמא כל שכן דניחא לה בדהב' דאשי' ספי · ומאי כמנא דהוה צייר בבלייתא : וה"ה כמי למאי דקס"ד מעיקרא איצטריכא לפרושי כמנא דהוה צייר בבילתא ; אמר אביי ר"ש וכו' ולא חשיב ר' דאמר בפ' המוכר את הספינה גבי ספינה דהיכא דא"ל משוך וקני ואזלוקנה במסירה מראה מקום הוא לו משום דבכל הני בהאי מודו דקפדה הוי משום ד דמשיכא קניא מעולה יותר מן המסירה ועוד שהיא קשה מן שמסירה ומוכר לא ניחא ליה דליקני לוקח לאחר כדי שאם ירצה יוכל לחזור בו בתוך כך : כולהו סבירא להו מראה מקום וכו' וכולהו לאשיבות' דומי' דמתני' דדהבא חשיב מכספא :

דף מ"ט ע"א פסוט שכתבו עדיו מאחריו פי' שכתבו סופר עדיו מאחריו במכו'

התלוש פסול משום דהוה ליה מוקדם לפי שכת' אותו כטופס הפסוט ומאן דחזי עדיו מאחריו סבר ת מקושר הוא ושנה שניה דכתיב ביה שנה ראשונה הוא דדין מקושר מלך שנה מונין לו שנתים :
ומקושר שכתבו עדיו מתוכו דקסבר כותבין סובר וזמנין דפרעיה וא"ל אירכ"לי וכתיב ליה הבר' על חוב שפלוה בשנה ראשונה והדר מפיק לשטרא ואמר שטרא אחריתי הוא דבתר הכי הלויתיך בשנה שניה והדר גבי ביה זימנא אחרינא : ר' חנניא בן גמליאל וכו' קסבר אין כותבין סובר ואין לחוש דבתל' שבו כתיב מלוה מאי דבעי דהרי יכול לעשותו פשוט קודם שיגיע ליד המלוה דתמצא החלק דיו או שיכתו' בו תוספת לשון מענין השטר והכי משמע דאיתא לפלוגתיהו בפ' גט פשוט מיהו אנן קי"ל כותבין סובר אפי' הכי סבירא לן שמואחרין כשרין וכתיב ליה סובר שהם כראיתא בפ' גם פשוט באתרא דנהיגי פשוט ועבד ליה מקושר פי' שלא במצות המלוה כולי עלמא לא פליגי דהוי קפדא ואפי' פשוט ועבד ליה מקושר דעדיף דלא ניחא ליה לשנויי ממנהגא ואיכא למתלי נמי דקפיד בפשוט משום דהוי שטרא בידיה לשאר כי פליגי באתרא דנהיגי וכו' וא"ל עביד לי פשוט וכו' ודוקא אמר ליה עביד לי פשוט אבל אי א"ל מקושר ועבד ליה פשוט ואפי' לרשב"ג קפדא הוי דבמקושר עדיף לפי שאין הכל בקיאין וכו ואין מ מפקפקין אחריו לפי שמחזיקין בו שיצא מידי בקיאי ועוד אם הוא ניחא ליה שלא יכתוב הגם לשאר שמא יתנחם בתוך כך לגרשה וצ"ע היכא דנהיגי במקושר וא"ל עביד לי פשוט וא"ל ועביד ליה מקום' מאי ואפשר דכיון דאתי לשנויי ממנהגא קפדא הוי דניחא ליה שיכתב לשאר · ת"ס וכו' ורשב"ג לאו אפשו' שכתבו עדיו מאחריו כו' קאי אלא ארישא' דקתני ג' פשו' עדיו מתוכו וכו' ומדקאמר' רשב"ג שכל מנהג המדינה

דכיון דנהיגי בתרוייהו כי א"ל עביד לי פשוט מראה מקום הוא לו אמאי משמע לת"ק דאמר קפדא הוי וה"ק גט פשוט כו' לעולם אי א"ל עביד לי פשוט יש לו ליכתוב עדיו מתוכו כו' א"נ דרשב"ג אסיפא קאי וסמיה לר' חנניא בן גמליאל דקאמר מקושר שכתבו עדיו מתוכו כשר הא' הוא דכשר לפי שנעשה במצות המלוה אבל אי א"ל עביד לי פשוט ועבד ליה מקושר אע"ג דכתב ביה במקום שנה שנייה שנה שלישית פסול אפי' באתרא דנהיגי בתרויהו · ר' אליעזר דתנן האשה שאמרה התקבלכו' א"ת ר' שמעון ורשב"ג דס"ל מראה מקום הוא לו כולהו איירו בשליח דמשנה שליחותיה למעליותא ובהא דר' אליעזר ליכא למימר הכי ועל כרחין כלהו חדא ארחא אית להו מדלא חשיב בהדיהו ר' כדכתי' לעיל י"ל מעמא דר' שמעון ורשב"ג לאו משום דמשנה שליחותיה למעליותא אלא משום דליכא גריעותא במאי דקא עביד וה"נ בהא דר' אליעזר ליכא גריעותא · וא"ד דר' אליעזר איירי כגון דאזיל שליח במקום רחוק טפי מהשוא אתרא דקאמר ליה וכיון שהיא רוצה להתגרש אי דקא טרח והלך במקום רחוק יותר כדי לקבל לה הגט כמנא זריז ומשתדל בשליחותו וכ"ש דניחא לה ולמעליותא קא משנה שליחותיה ולא נהירא · ואי קשיא הא דלא פליג ר' אליעזר ברישא גבי הולך גט זה לאשתי במקום פלוני ואתרי' בפ' התקבל א"ס סיפא דפליג ות"ס רישא דלא פליג רישא דמדעתא קצרה סיפא דבע"כ מראה מקום הוא לו ור"ס ס"ל הכא גבי קידושין מראה מקום הוא לו י"ל שמא אביי פליג אההיא סוגיא וס"ל דפליג ר' אליעזר בסיפא וה"ס ברישא ובפ' גט פשוט כתבי' ודוק ; הא דאוקימנא דר' שמעון ע"י שליח לא איצטריכי' לאוקמי הכי ע"מ שאני עני ונמצא עשיר דהא ודאי כ"ש דניחא ליה כשהוא עשיר · ואי בעית אימא ה"נ שבא יוחסין הוא כו' וכן כרך ונמצא בן עיר בן עיר ונמצא בן כרך אף ע"ג דשבח ממון הוא לא פליג בהא ר' שמעון דודאי איכא דניחא ליה בבן כרך לפי שהם זריזים יותר ואיכא דניחא ליה בבן עיר שאין דרכו ללכת בסחורא ורוצה אשה בקב ותפלות וכן ע"מ שביתי קרוב לבית המרחץ דאיכא דניחא ליה כשהוא קרוב משם ואיכא דניחא ליה כשהוא רחוק לפי שהאויר אינו טוב משום הבלא דבית המרחץ שהיא מתערבת בו :

ע"ב ההוא גברא דזבנינהו לנכסיה אדעתא למיסק כו' פי' מקמי הכי גילה דעתו אדעתא למיסק לארץ ישראל לזבין נכסיה ובעידנא דזבין לא אמר ולא מידי אמר רבא הוו דברים שבלב כו' דאע"ב דמסתמא אדעתא למיסק לא"י זבנינהו מאחר דגלי דעתיה מקמי הכי דברים שבלב אינם דברים והא דקי"ל גמר בלבו א"צ להוציא בשפתיו שנ' כל נדיב לב התם אין דברים שבלב שוחרין שום דבר אבל הכא דזבין נכסיה בלא שום תנאי לא אתו דברים ועקרי להו לזביני ואע"ג דקי"ל נתכוון לו' תרומה ואמ' מעשר מעשר ואמר תרומה לא אמר כלום שאני יש כא בדברי' שבלב לסתור מה שמוציא בשפתיו התם משום דמעני טעי שאינו מתכוין לו' מה שמוציא בשפתיו אבל הכא דלא טעי בלישניה אלא מכוין הוא לו' מה שמוצי' בשפתיו אין דברים שבלב לבטל דברי פיו והא דתנן נודרי' לסרגין ולחרמין ומוכסים לא בנדרים בשאמר בלבו היום שאם יכול לבטל בלבו מה שמוציא בשפתיו

הא אמרינן התם ואע"ג דדברים שבלב אינן דברים אונסא שאני פי' אומדנא דמכר הוא דמחמת אונסא הוא אוסר עליו כל פירות שבעולם ובליביה קאמר היום וכמאן דאמר בפיו דמי כדקי"ל בעלמא בכל אומדנא דמוכח והכא דר' עקיבא שהיה נשבע ומבטל בלבו התם נמי כדי לעמוד על דברי תורה עשה כן שהיו חביריו חלוקין עליו שהיה אומר עז פנים ממזר ובן הנדה ואע"ג דלא אמר בלבו היום שלא לגמרי היה מבטל בלבו מה שהיה אומר בשפתיו ע"י הדחק היה עושה כן א"כ שאני כדר הואיל וכתן לשם שהנו דברי שבלב וכ"ע · ושמא כשהוא מבטל לגמרי בלבו מה ם
שמוני בשפתיו דברי פיו בטלים אבל הכא שלא מבטל זביני לגמרי שלא אדעתא למסק לארץ ישראל הוה מזבין בהא קא אמרינן דברים שבלב אינן דברים ולבטל דברי פיו והא דמצרכי' בנדרי' גבי נודרי' להרגין ולחרמין דלמא בליביה היום כיון דאיכא תקנתא עבדינן לה ואצריכנן ליה שיאמר בלבו היום ולא ישבע לכתחלה לשוא: וא"ד דר' עקיבא נמי קאמר בלבו היום שהביאה יום אחד לגן עדן וב"ה פירשו דברי' שבלב אינם דברי' דאע"ג דגלי דעתי' מעיקר' לא מהימנינן ליה דאדעתא למסק לא"י זבין: ואע"ג דאסיקנא דדברים שבלב אינן דברים מצינו בכמה מקומות שהן דברים ליבטל מעשיו כגון היכא דאיכא אומדנא דמוכח כההיא דמברחת וכי ההיא דר' שמעון בן מנסיא בפ' יש נוחלין וההיא דמרובה דאמרינן מעשה באשה אחת שהיתה בנה מצר לה וקצפה ונדרה כל מי שיבא עלי איני מחזירתו באו לה בני אדם שאינן מהוגנין וכשבא דבר לפני חכמים אמרו לא נדרה להתקדש שלא להגון לה וכן גבי בצורת' דנהרדע' בפ' שמנה כיזונית וכן במתנת שכיב מרע דקי"ל אם עמד חוזר וכן תלויה וזבין דאין מתנתו מתנה בכל שוינהו רבנן לדברים שבלב דברים דאומדנא ודוקא משום דבעידנא דזבין לא אמר מידי דאמרי' דברים שבלב אינן דברים אבל איגלו דעתיה בעידנא דזבין כיון דלא סליק לארץ ישראל בטלי זביני ואיכא דמוכחי מהכא דבמוכנא לא בעינן תנאי כפול וליתא דהא לאו תורת תנאי היא דהא אע"ג דלא אמר בלשון תנאי שלא דגלי דעתיה דאדעתא למיסק לארץ ישראל מזבן להו כי לא סליק בטלי זביני ואפי' אי בעי' תנאי כפול בעלמא וטעמא דמלתא דהכא לא ניחא ליה ב
בזביני ומוכרח הוא בדבר משום דקא בעי למיסק לארץ ישראל וכדאמרי' בפרק שמנה כזונית בההוא דזבן ארעא למזבן תורי דבשאר תנאין דעלמא ניחא ליה בזביני ורוצה בקיום התנאי ולהכי אין כח בתנאי לעקור את המעשה עד דאיכא תנאי כפול לר' מאיר אבל הכא לא ניחא ליה בהנך זביני וכל עצמו אינו מוכר שלא אדעתא למסק לארץ ישראל דלהוו ליה מעו' לצורך הדרך תדע דאמרינן ליה קום סליק א"כ אי בעית סלקת כדלקמ' ואי תנאה הוי היכי אמרינן ליה קום סליק הא ודאי בכל תנאין יכול לומר לא מקיימנ' תנאה דבעינא דלבטיל מעשה שלא ודאי משום גלוי דעתה הוא דעיקר המכר אינו שלא משום דבעי למיס' בארץ ישראל ולהכי אמרינן ליה קום סליק דהא הואיל דעתה דהוה לך בעידן זביני בידך הוא לקיימו ולעלו' בארץ ישראל ולהכי אמרינן ליה קום סליק: והאי עובד' כמי מיירי כגון דאתנים ולא הוה מצי סליק ולהכי אינטריך לטעמ' דדברים שבלב אינם דברים דאי גלי

דעתיה בטילי זביני וכתבו הגאונים התם בפ' שמנה כזונית בההוא דזבן ארעא למזבן תורי שאם הוציא דמי הקרקע נתקיים המכר לשתר מיהו בהאי עובד' דהכא נראה שאם הוציא המעות לצרכיו לא נתקיים המקח משום הכי דליכא למימר בההוא הנאה דקא מתהנית בהו גמרת לאקנויי נכסי דמצי אמר אי לאו אדעתא דלמסק לא"י לא זבנית נכסי אבל משום דהוה ב
בדעתאי למסק לא"י לכך מכרתים דמאי קא מתהנית בהו אי סליקנא לא"י וכי אתנים ולא מצי למסק שסדר ליה מעות: ר"ת:

דף נ' ע"א ואמאי והא בליביה לא ניחא ליה דכיון דעל ידי כפיה הוא אומר רוצה אני רגלים לדבר דבלביה לא ניחא ליה שמא דברים שבלב אינן כלום ולפי הב"ה מפרשינן הכי כיון דלא אמרינן בליביה ניחא ליה אע"ג דאיכא רגלים כ
לדבר דעל ידי כפייה הוא אומר רוצה אני הכא נמי אע"ג דמקמי זביניה גלי דעתיה דאדעתא למיסק לא"י זבנינהו לנכסיה כיון דבעידן זביני לא אמר בהדיא דברים שבלב אינם דברים כיון דלא ידעינן בודאי כוונת הלב ולא נהירא דמדקאמר הא בליביה וכו' דברירה לן מילתא להכי גרסי' הב"ה ואמאי דילמא בליביה לא ניחא ליה ודחקו לרב ז"ל לפרש כך משום ההיא דמברחת ודר' שמעון בן מנסיא דמשמע מינהו דכשהדבר ברור לנו דברים שבלב הן ולא היא דהתם כמו שהוציא בשפתיו דמי לפי שאף העדים יודעין ומכירין את ליבה ודבר מפורסם וניכר הוא אבל היכא שאינו מפורסם וניכר דברים שבלב אינן דברים ואפי' בדוכתא דאית לן להימוניה דהכי היה בליבית דהא לתסקנא מוכחינן דדברים שבלב אינן דברים מיהא דתנן האומר לשלוחו הבא לי מן החלון מן ה
הדלוסקמא וכו' אע"פ שאמר בעל הבית לא היה בלבי וכו' ואע"ג דאית לן להמוניה כי אמר לא היה בלבי מזה שלא מזה מגו דאי בעי אמר נזכרתי אמרי' דברים שבלב אינם דברים · ודילמא שאני התם דאנן סהדי דניחא ליה בכפרה ופיו ולבו שוין אבל אי בלביה לא ניחא ליה לעולם דברים שבלב הן: ואמאי והא קאמר ליה סבור הייתי דהא ודאי ואתא להשמועינן דאע"ג דגלי דעתי' מעיקרא שהוא רוצה לקדש פלוני' כהנת כיון דבעידנא דקדיש לא אמר מקודשת דאי בדלי גלי בדעתיה מעיקרא מיירי מתני' מאי קמ"ל פשיטא דהיכי ס"ד דמהימנא לעקור הקדושין בדבורו וא"ת דברים שבלב אינם דברים דאי הוו דברים ודאי איכא מקודשת דהוו להו קדושי טעות שהיה סבור שהיא כהנת והיא לויה ואין זה כשאר התנאין דבעי ר' מאיר בהו כפול דשאני הכא דהוו קדושי טעית שטעה בה ולא ידע שהיא לויה: דילמא שאני התם לחומרא ד
דלאצרוכה גיטא מיניה פרש"י ז"ל דילמא דברי' שבלב ספק הוי דברים או לא וגבי קדושין לחומרא וגבי ממונא אוקי ממונא בחזקת מריה ותימה הוא דהא ודאי בתר מאריה בתרא הוה לן למיזל כיון שירד בנכסים כדאמרינן בפ' חזקת הבתים מוכר קאי בנכסיה הכא לוקח קאי בנכסי' וי"ל דהכא מיירי כגון דיהב כסף אבל לא ירד בנכסים עדין דלא אמרינן לוקח קאי בנכסי' שלא כשירד בנכסים ויש לפר"ה קא לעולם דברים שבלב דברים הם ובטל המקח והימוני אית לן להימוניה דדעתיה הוה כדי לעלות לא"י כיון

דמעיקרא

המעיקרא גלי דעתיה שהוא רוצה למכור נכסיו כדי לעלות לא"י אבל גבי קדושין אמירו רבנן וחיישינן דילמא ברעתיה הוה דאתקדש לו בין שהיא כהנת או לויה אע"ג דמקמי קדושין גלי דעתיה שהוא רוצה לקדש אשה פלונית כהנת ומקודשת מספק אמאי והא קאמרה בלבי היה ולאומרא מיהא ניחוש דילמ' קושט' קא אמרה אלא משום דאמרי' דברי' שבלב אינן דברים: האומר לשלוחו הבא לי מן החלון וכו' ואמאי והא קאמר לא היה בלבי אית אפי' תימא דברי' שבל' דברים הם התם דינא הוא דליחייב כיון דשגג ואמר לו הבא לי מן החלון דבשגגה מחייב קרבן מעיל' דהא איהו גופיה אם לקח מן החלון ואמר טעיתי שלא היה בלבי אלא מן הדלוסקמא מי לא הוי מחייב קרבן מעילי' השתא נמי דקא עביר שלוחו בשליחותיה אפי' תימא דברים שבלב דברים הם אמאי לא מחייב י"ל הא דקאמר לא היה בלבי מזה משמע נמי כגון שיש בחלון שני כסין אחד של הקדש ואחד של חולין וא"ל הבא לי מן החלון סתם והביא לו מן הקדש אע"פ שאמר לא היה בלבי מזה שהבאתא אלא מזה של חולין בעל הבית מעל ואי אמרת דברים שבלב דברים הן לא הוה לן למחשביה להאי כמי שעשה של אותו דהוה ליה לאוור לבעל הבית אי זה כיס יביא לו ולא היה שליח כלל בכים זה שלהקדש אלא לאו דברים שבלב אינן דברים ולית לן למיזל בתר דברים שבלבו של בעל הבי' ולכן חד משני כיסין שיביא לו הלה כעשה שליח שהרי לא פי' לו איזה כים רוצה שיביא לו ושניהן בכלל שליחותו הן דלית לן למיזל אלא אחר דבריו ודחיכן ודילמ' שאני התם דלמפטר נפשיה מקרבן קאתי ולא מהמנינן ליה ממאי דקאמר לא היה בלבי מזה אלא מזה ומאיזה שירצה להביא לו היה בלבו ונמצא שהוא שלוחו לכל א' משני כיסין ומהדרינן ודאי אית לן להימוניה דהיה לו לומר וכו' עוד י"ל דלעול' אין בחלון או בדלוסקמא אלא כים אחד ומאי לא היה בלבי מזה אלא מזה לא היה בלבי מן החלון אלא מן הדלוסקמ' ודקא קשיא לן אפי' תימא דברים שבלב דברים דינא הוא דנחייב בעל הבית י"ל כל היכא דאי הוה עביד איהו הוה טעי נמי כי עביד שליח הוה ליה שליח שעשה שליחותו ומחייב בעל הבית אלא הכא אי הוה אזיל איהו לא הוה טעי שאם טעה בדבריו לא הוה טעי במעשה דהא קאמר לא היה בלבי וכו' כלומר בדיבורי טעיתי ודעתי היה שיביא לי מן הדלוסקמא מיהו השתא ד דאמרי' דברים שבלב אינן דברים לית לן לאחשובינו לדברים שבלב והרי עשה שליח מוכא ספתיו וכמאן דעב' איהו דמי ודחינן ודילמ' שאני התם דליכ' להמוניה דלמפט' נפשיה מקרבן קאתי ובלבו היה מן החלון ואי קשיא הא דאמרינן לעיל דילמא שאני ההם דאכן סהדי דניחא ליה בכפרה והכא אמרינן דלמפטר נפשיה מקרבן קאתי י"ל התם משום דאמר רוצה אני אמרינן דמסתמא ניחא ליה בכפרה ופיו ולבו שוין: היה לו לומ' מזיד הייתי והוה פטר נפשיה בהכי מקרבן דלאו טענה דמאות הוא דלא משוי אינים נפשיה רשיעא כדי לפטור את עצמו מקרבן ומגו דמיהמ' שאומר מזיד הייתי מהמן נמי השתא דקאמר לא היה בליבי וכו': לא משוי אנים נפשיה רשיעא כדי לפטור את עצמו מקרבן ואין כאן מגו ואי קשיא הא דתנן בכריתות אמרו לו שנים אכלת חלב והוא אומר לא א אכלתי ר' מאיר מחייב וחכמים פוטרין וכו' אמרו לו

מה אם רצה לומר מזיד הייתי ואי בעיא להו התם בכריתות אי מת זיכין ריבורא ואמרי': דקאמר הכי לא אכלתי שוגג אלא מזיד או דילמא משום מגו הוא דמהמן לרבנן מגו דמהמן למימר לא אכלתי שוגג אלא מזיד כי אמר לא אכלתי לא שוגג ולא מזיד נמי מהמן והיכי מספקא לן הא והא משום מגו ליכא ל להמניה דלא עבי' אינים דמשוי נפשיה רשיע' כדאמרי' הכא י"ל התם ליכא למימ' לא משוי אינים נפשיה רשיע' דסוף סוף מחזקי ליה עלמא ברשיעא כיון דקאמרי עדים שאכל חלב א"כ י"ל התם ספוקי מספקא לן אי מהימני ליה משום מגו והכא דאויה ביעלמא הוא דקא דחינן לומ' דלעול' דברים שבל' דברים הן ולא מהמן הכא משו' מגו דלא עביד אינים כמשוי נפשיה רשיע' ולא קם ליה האי דאוי' הקי"ל דברי' שבל' אינן דברים דהאע"כ מהימן משו' מגו דמצי למי' נזכרתי ואפי' בעל הבי' מעל: היה לו לומ' נזכרתי לאו דוק' נקט היה לו לומ' אלא ה"ק הא תנן נזכר שליח וכו' אלמא מהימן לומ' נזכרתי דבדיבורי' תלא רחמנ' ליהמוניה בחיו' קרב' מאח' שאין העדי' יכולין לעמוד על דעתו וכדכתי' או הודע אליו הילכ' מהימן נמיכי אמר לא היה בלבי מזה ומשו' דתנן בהדיא דמהימן לומר נזכרתי נקט תלמודא היה לו לומר נזכרתי א"נ אפשר דנזכרתי פשיטא לן טפי מהך טענא דלא היה בליבי דמאי' טענת דמאו' דכיון דאמר מן החלון רגלים לדבר דמן החלון היה בדעתו א"כ מכל אחר משני כסיו שבחלון היה דעתו: הקונה גברא דזבכינהו וכו' וגלי דעתיה בעידנא דזבין ד דלמסק לא"י קא מזבן: ה"ג הגאון ורש"י ז"ל איכא דאמרי אמר רב אסי אי בעי לא הוה סליק בתמיה פי' אע"ג דהשתא אתיליד אונסא הא אי בעי סליק כבר וקי"ל כהאי לישנא בתרא ואי אתיליד אונסא והשתא מצי למסק ועד השתא לא ערער ודאי אמרינן ליה קום סליק:

ע"ב אתמר רב הונ' אמ' חוששין פרש"י שמא ששלונו או אדעתא דקדושין יהבינהו כהלה ואע"ב דאינו מדבר עמה על עסקי גיטה וקדושי' כיון דסדיך חיישינן וא"ר כיון דמשדר לה השתא סבלונות חיישינן דילמא כבר קדשה וכדאמרינן גבי הוחזק ספר כתובה בשוק דבאתרא דמקדשן והדר כתבי כתובה חיישי' פי' חיישינן דכבר קדשה ונפקא מהני תרי פרוש' היכא דיהב לה סבלונות בלא עדים דאי חיישינן דהני סבלונות קדושין נינהו אבל לא חיישינן דילמא שדר ליה קדושין מעיקרא כיון דבהני סבלונות ליכא עדים אף על פי ששניהם מודים אינה מקודשת ואי חיישינן דילמא שדר לה קדושי מקמי סבלונו אע"ג דליכא סהדי בהני סבלונות כיון ששניהם מודים בהם חיישינן דילמא קדושי קדשה מקמי הכי ואע"ב דהא מינייהו קאמר שלא היו ביניהם קדושין מקמי הכי כיון דאתחזק סבלונות ושניהם נמי מודים בהם מסתמא מקמי סבלונות קדשה ואין זה נראה דודאי להאי פירושא אי ליכא עדים בסבלונות חד מינייהו מהימן משום מגו אבל איפשר שאם ראו העדים שהסבלונות הובלו לה ונכנס השליח בביתה אבל לא ראו הנתינה בכי האי גוונא חיישינן לה ד"ת ומותבינן אמעתין אע"פ ששלי סבלונו' לאח' מכן אינה מקודם' ולא חיישי' דילמ' קדושי נינהו א"כ דמקמי סבלונו' קדש' הא בעלמא הוו קידושי האי לישנא דייק כפרש"י ז"ל מדקאמר הא קדושי אמא חיישינן דהני סבלונות גופיהו קדושין

כינהו

ניכהו ואפשר לומר דה"קא הא בעלמא חיישי' לקדושין משום הני סבלונות דאמרי' מקמי הכי קדשה: ה"ג רש"י ז"ל לא צריכא דרובא מקדשי והדר מסבלי ומיעוטא מסבלי והדר מקדשי מהו דתימא ניחוש למיעוטא לקולא דסמיך מיעוטא לחזקה דגופה שהיא בחזקת פנויה ואיתרע לה רובא קמ"ל דאפי' תימא איתרע' ליה רובא מסתייה למיעוטא אי מוקי לה לחזקה להדי רובא לשויי מלתא כמחצה על מחצה הילכך מספקא חיישינן להו והויא לה ספק מקודשת ולא נהיר' דהכי חום ס"ד דאיתרע ליה רובא דלא להוי אפי' כמחצ' על מחצה ועד כאן לא מטהר ר' מאיר גבי תינוק שנמצ' בצד העסה ובצק בידו אלא משום דתינוק אין בו דעת לישאל וספקו טהור ועוד לרבנן דסבירא להו מיעוטא כמאן דליתיה נמי ורובה וחזק' רובא עדיף מאי קמ"ל וי"ל דמיירי כגון דקאמרה איהי לא קבלתי הסבלונות לשם קדושין כיון דאיהי בריא ואנו שמא דלא מצינן למיקם עלה דמילתא אי קבלתינהו איהי לשם קדושין וכיון דמסייעי לה חזקה ומיעוטא הוה אמינא דלא ניחוש לה קמ"ל כיון דאיכא שדוכין כיון דאיהו בתורת קדושין יהבינהו ניהלה דבתר רובא אית לן למיזל איהי נמי מסתמ' גמרה ומקניא נפשה וקבלתינהו בתור' קדושי' עוד י"ל דכיון דלא אדכר לה לשון קדושין רגלים לדבר דלסבלונו' יהבינהו ניהלה ולא לשם קדושין ומשום הכי הוה אמינא דניחוש למיעוטא לקולא כיון דאיכא חזק' דגופ' ואית' רגלי' לדב' מדל' אדכ' לה לשון קדושין· וזה הטעם מצאתי בדברי ה"ר משה בר יוסף ז"ל: והגאון ר' יצחק ז"ל גריס דרובא מסבלי והדר מקדשי ומיעוטא מקדשי והדר מסבלי מהו דתימא לא ניחוש למיעוט' קמ"ל: פי' חיישינן למיעוטא דמקדשי והדר מסבלי וסיפא דקאמר מסבלי והדר מקדשי ואף על גב דלא קמ"ל מידי משום רישא נקט לה ולהאי פי' קאי שפיר לישנא דגמר' דלפרש"י קשיא לישנא דקאמר מהו דתימא ניחוש למיעוטא ולישנא דניחוש לאו לקולא משמע אלא לחומרא מיהו קשיא לפירוש הגאון ז"ל היכי חיישינן הכא למיעוטא והא בכל דוכתא אזלינן בתר רובא ועוד דאיכא חזקה דגופא להיתרא ואמאי ניחוש להו ואי משום דשדיך הא רובא משדכי ומסבלי והדר מקדשי וצ"ע · והיכא דליכא מנהגא כגון בעיר חדשה נראה דלא חיישינן לסבלונות כיון דאיכא חזקה דגופה ועוד מדלא אדכר לה לשון קדושין וכן נר' מדקאמרי' מאי שני עלה א"ר פפא באתרא דמקדשי כו' משמע דה"ק הא דקאמרת חוששין לסבלונות דוקא באתרא דמקדשי והדר מסבלי הוא דאיכא למימר הכי · לפרש"י דקאמר חוששין לסבלונות דשמא הני סבלונות גופיהו קדושין הא דאמרי' מקדשי והדר מסבלי חיישינן פירושו חיישינן דהני סבלונות קדושין ניכהו כיון דלא קדש קודם לכן לגרש"י ז"ל אפשר לו' דלהכי הוה אמינ' דניחו' למיעוטא דמסבלי והדר מקדשי דכיון דאיכא חזקה דגופא ואיכא מיעוטא ורובא נמי הא לא שתריכן ליה דאפשר דשדך לה סבלונות מקמי הכי אע"ג דמסתמא כל דמשדר סבלונות קלא אית ליה מ"מ אפשר דשדר ליה דלית ליה קלא ואשתכח דלאו לגמרי שתריכן ליה לרובא מ"ה הוה אמינא דניחוש למיעוטא : הוציא שטר כתובה בשוק והוא יוצא מתחת ידו ומיירי בדשדיך והוה ס"ד דניחו' לה דלא עביד איניש דמכתים כתובה מקמי קדושין : מקדשי והדר כתבי שטיעא

דאי לאשמועי' דלא ניחוש למיעוטא הא אשמעינן לה גבי סבלונות מהו דתימא ספרא הוא דאיתרמי ליה דאע"ג דרובא מקדשי והדר מסבלי כמי דמנהגם כן אבל הנהו גופיהו דמקדשי והדר מסבלי דרך כולם דכי מתרמי נהו ספרא מקדמי וכתבי ואע"ג דליכא קדושין קמ"ל דכיון דרובה מקדשי והדר מסבלי לא חיישינן לאתרמויי ספרא ואפשר דלפי' הגאון אע"פ דלמיעוט' חיישינן היכא דלא שכיח ספרא כיון דאיכא למימר ספרא אתרמי ליה אי רובא כתבי והדר מקדשי ומיעוטא מקדשי והדר כתבי לא חיישינן למיעוטא אלא מדברי ה"ר משה נראה דאפי' באתרא דליכא שכיח ספרא חיישינן למיעוטא ודוק בפ' תשיעי · אי קדושין לא תפסי כרת מי מחייב כתוב בתוספת ק"ל דבההיא דיבמות דף נא פ"ב לא פריך כי האי גוונא גבי אשה ואחותה אמה ובתה שנפלו לפני אחיו ליבם דפטורות מן החליצה ומן היבום דכיון שנעשות צרות זו לזו לא יהא לך ליקוחין אפי' באחת מהן ולא פריך אי קדושין לא תפסי כרת מי מחייב כדפריך הכא וי"ל משום דהתם בלא קדושין מחייב כרת משום דהוי אשת אחיו שלא במקום מצוה הכא כל אחת ואחת מותרת לו לבדה ע"כ · כל שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו דכיון דגלי לך רחמנא שלא יהו שתי אחיות צרות זו לזו בבת אחת נמי כיון דאי איתא דתפסי קדושין בתרויהו קא תפסי שהרי בבת אחת נתקדשו ואי אפש' לו' על חדא מינייהו דמקדשא יותר מחבירתא הילכך קדושי מעיקריהו לא תפסי כלל:

דף נא ע"א המרבה במעשר שהוא מפריש שני סאין מעשר פירותיו מתוקנים ומעשרותיו מקולקלין ולא אמרינן חולין ומעשר מעורבין זה בזה דאיהו לא מכוון לתקוני מאי דיהיב ליה לכהן דהא בתורת מעשר קא יהיב ליה הילכך טבל ומעשר מעורבין זה בזה וכ"מ דאי הוה אמרינן חולין ומעשר אם הוא מפריש תרומת מעשר על מעשר זה ממקום אחר ולא צריך לוי לתקנו א"כ שאינו יכול לעשות תרומה או מעשר עני ממקום אחר מה שנתן לו יותר מעישו' המעשר א"כ אם כבר הפרים תרומה ומעשר ראשון והוא מרבה במעשר שני אי הוה אמרי' מעשר וחולין מעורבין זה בזה תו לא צריך לתקוני בית מידי אלא סליק ואכיל ליה בירושלם והשת' דאמרי' טבל ומעשר מעורבין זה בזה צריך לתקוני טבל זה ויכול הוא להקן בטבל זה טבל אחר לעשותו מעשר עליו ואם רוצה לתקנו דלהוי חולין מפרים עליו שיעור תרומת מעשר ומעשר הטבל ממקום אחר א"כ מאי לתקוני מיניה כגון דמפרש מעשר כל הב' סאין ותרי' מפרים מכל תרומת מעשר ואפשר דלמאן דאמר מעו' חוזרין האורחי גמר וכתן לשום מתנה כיון דמה שנרי' לתקן שאר פרותיו הוא מעש' שהרי פרותיו מתוקנין ומדה' מתנ' הא נמי מתנ' דאי אמ' פלגא דחיטת' והשת' נמי אמרינן דפלג' דחיטת' דבכל הב' סאין איקרי' ואי רבא יצא שני בעשירי וקראן עשירי עשירי ואח' עשר מעורבין זה בזה הקשה הראב"ד ז"ל מכדי אי אפשר לצמצם דרובא דרישא דחד מיניה לא ליפוק מקמי רישא דאידך והכן כל שלא נעקר שם עשירי ממנו אין אחד עשר מקודש והכי קאמרי' הכא עשירי ואחד עשר מעורבין אמאי דאחד עשר מקודש ותירץ שכא דקראן בבת אחת מגו דחייל אהאי חייל נמי אהאי וכמאן דעקר שם עשירי ממנו כיון דבקריאת עשירי

קרק

קרי נמי לאידך עשירי בבת אחת והכ"ה הקשה מאי מקשינן מדרבא לשני ליה דהכא משום דאיכא ל למימר רובא דחד מיניהו נפיק ברישא ואי' א"כ הוה ליה מעשר וחולין מעורבין זה בזה מדקאמר עשירי ואחד עשר שמא דתרויהו קדישי וכגון דנפקי תרויהו בבת אחת וכא אמרי' כיון דאי אפשר למהוי תרויהו מעשר לא חייל נמי אחד מניהו וקשיא לי אכתי מאי קא קשיא ליה מדרבא והא איכא למימר דלעולם אע"ג דרובא דחד מינייהו נפיק מקמי חבריה דמשהת' הכי הוא דאי אפשר לכנוס הילכך ע"כ חד מינייהו מעשר כיון דנפיק רובא דרישיה ברישא דאי אפש' למעקריה תו מתורת מעשר דעשירי קדוש מש"ו אפי' נסתייר בדיר ואידך נמי קדוש למהוי שלמים וכיון דקראן בבת אחת מגו דחיילא קריאת מעשר אחת מינייהו חייל נמי קדוש' אאידך ומשום דלא ידעינן הי מינייהו מעשר אשהכח דעשירי ואחד עשר מעורבין זה בזה וי"ל דעדיפא מינה שני ליה דרבא סתמא איירי ואפי' בדנפקי תרויהו כי הדדי בבת אחת א"נ כגון דאתו שניהם למיפק ומקמי דנפיק חד מיניהו קראן עשירי שאני מעשר בהמה דאיתיה בטעות והכא נמי טעות דחשב לקדושי חד מיניהו ומשום דנפקי כי הדדי קראן עשירי וליכא למימר כל שאינו בזה אחר זה דלהוו תרויהו עשירי אלא עשירי מעשר ואחד עשר שלמים בבת אחד נמי כיון דקרי לתרויהו עשירי אין אחד מהן מעשר • הא ליתא דתרויהו קדושה תפסה בהו וכיון דתפסה בתרויהו קדושה בסיבת קריאת עשירי ליכא למימר דלהוי חד מיניהו מעשר משום דאי אפשר לתרויהו דלהוו מעשר דהא מ"מ אפשר לתרויהו דתפסה בהו קדושה אלא שזה מעש' וזה שלמי' זהרי תודה וכו' וליתא נמי בזה אחר זה שאם שהעת על ארבעי' וגמר שאיעתו על ארבעי' אחרו' ראשונות נתפסות בקדושת תודה ולא אחרונו' : לדבריו דרמי בר חמא קאמר למר דמהד' אקראי ונסיב קרא דאשה של אחותה וכו' ושביק קרא דכי יקח וכו' שמא דאין סבירא ליה דקדושין שאין מסורין לביאה לא הוו קדושין ומ"ה לא דריש האי קרא דכי יקח את אית לך טעמא במתניתי' כדרבה : שמא דא"ל כולכם את וחמור הוא אלא דא"ל אחת מכם וקתני אין אחיות מקודשות מיהו אפי' לרבא דאמ' קדושין שאין מסורין לביאה לאו קדושין נכריות מיהא מקודשות ולא הוי וחמור דכיון דאי הוה מברר לאו לקדושי הוו תפסי דהא לא מקדש אלא חדא מיניהו ומשום דלא ברר לשון הקדושין הוא דלא הוו קדושין לא הוי את וחמור אבל אי אמר הרי כולכם כיון דשתי אחיות נמי קדש בכללן ובתרויהו אי אפשר דתפסי קדושי כי האי גוונא הוי את וחמור ואין נכריות מקודשות כפר"שי ז"ל : א"נ י"ל משום דלא אפקינהו כולהו בחד לישנא דאמ' כולכ' לחוד ואחד משתי אחיות לחוד להכי לא הוי את וחמור והגאון ר' יצחק פסק דאת וחמור קנה מחצה ותמה הוא דמדאקשינן הכא להדיא את וחמור הוא הוה לן למפסק דלא קנה וכבר הארכתי בזה בפרק מי שמת א"ל :

ע"ב הכא במאי עסקינן בשאין שם אלא קטנה ולא הוה לן למימר אלא בשאין שם אלא קטנה והוו לא הוה קשיא ליה והא בוגרת קתני • אלא משמע כיון דליכא אלא חדא קטנה למאי הלכתא הוה צריך ליה למנקט אלא חדא בוגרת לאפוקי מדר'

יוסי דאמר לא מחיא וכיון שהוא או' זכור אני שאמרתי בשעת הקדושין בתי זו הגדולה מקודשת לך משמע לגדולה שבגדולות קראה גדולה • דיקא נמי דקתני איני יודע ק"ל הכא מחזי דאיני יודע משמע ידעתי ושכחתי ובנזיר פ' שני נזירין תנן שני נזירין שאמר להן אחד ראיתי אחד מכם שנטמא ואיני יודע איזה מכם מגלחי' כו' ומוקי לה בגמ' באומר ראיתי טומאה נזרקה ביניכם ואמר רב אשי דיקא נמי דקתני איני יודע ש"מ וי"ל הכא הכי דיקינן אי לאו כשהוכרו ולבסוף נתערבו עסקינן לתני אין ידוע דהא לאו בידיעתו תליא מילתא דאפי' אמר כונתי היתה לזאת דברים שבלב אינם דברים דאיהו חדא מיניהו סתמא קדיש וליכא לתלינהו לקדושי אחדא מיניהו עפי מחברתה ובי תימא מ"מ קשיא דהכא קתני איני יודע במאי דידע ושכח שהרי הוכרו ולבסו' נתערבו והתם קאמרי' דייקא נמי דקתני איני יודע שמא איני יודע משמע דלא ידע מעולם י"ל איני יודע משמע דידע ושכח א"כ דלא ידע מעולם והתם הכי דייקינן אי הוה קאי איהו גבייהו הו"ל למתני ידעתי ושכחתי כי היכי דלא נטעי בלישניה ולאשמועי' דאע"ג דהוה קאי גבייהו והוה להו תלתא לא הוי ספק טומאה ברשות הרבים אלא מדלא קתני הכי ש"מ דלא ידע מעולם ולא הוה קאי גבייהו אבל הכא גבי שקדש אחת משתי אחיות ליכא למטעי בהא דקתני איני יודע דודאי כשהוכרו ולבסוף נתערבו מיירי מדלא קתני אינו יודע :

דף נב ע"א והלכתא כותיה דאביי ביע"ל קג"ם בלאי העומד מאיו פליגי אביי ורבא במסכת עירובין ובמסכת נדה פליגי בימי לידה שאין רואה בהם ולא אמרי' בגמ' בהדיא מהנך תרתי והלכתא כותיה דאביי אבל פירשו הגאונים ז"ל דאית למ"ד בכית' יע"ל היינו פלוגתא דלאי העומד מאיו • וש"מ המקדש בפירות שביעית מקודשת אע"ג דכתיב בה קדש א"כ אע"ג דכתיב לאוכלה ולא לסחורה ובירוש' במס' שביעית מסיק דלכתחלה אין מקדשין בפירות שביעית ובפר' כלל גדול תנן אין לוקחין עבדי' וקרקע ובהמה טמאה מדמי שביעית ואם לקח יאכל כנגדם ואמר רב אסי זאת אומרת שאסור ליקח אשה מדמי שביעית דלא כן מה בין קונה אשה לקונה שפחה ולא קשיא למאי דמסיק הכא ש"מ מקדש בפירות שביעי' מקודש דהכא איירי בדיעבד ואפשר דהכא לא צריך מקדש לאכל כנגדן כדאסי' התם בקונה שפח' בדיעבד דאס' נייתה לבעלה לאכל הקדשים בקדושת שביעי' לא קשיא הא דסדי' הא דלא סדיר ותמה הוא דאמר רב נחמן בפ"ק ומנא תימרא דסני לן בין סדיך ולא סדיך דתניא וכו' • ארמהדר אבריתא מאי פשיטנ' לה התם מיהא מתני' דקתני שלהן היתה ושל שביעי' היתה שמא דאי לאו דשל שביעי' היתה לא היתה מקודשת וקי"ל כר' יוחנן דסתם גזילה לאו יאוש ב בעלים אבל בליסטים ודמעמר מאינסי כגנב דמי דסתם גניבה יאוש בעלים היא וכן פסק הגאון רבי יצחק בפ' הגוזל זוטא הא דקתני המציל מן הנהר אם כהיאשו הבעלי' הרי שלו כתיאשו אין לא נתיאשו לא לא שנו אלא בליסטי' גוי אבל בליסטי' ישרא' בסתמא נמי קני מיהו אף לר' שמעון דאמ' סתם גזילה יאוש בעלי' בג"ל דידה אינה מקודשת דליכא שנוי רשות דהא ל לרשותיה הוא דמחזיר הגזלה • לא אמרו כלך אבל יפות אלא לענין תרומה בלבד אבל לענין תרומה מהכן

אע"ב

אע"ג דלא שויה שליח לשוויה תרומה מסעתה דקאמר ליה כלך אצל יפות וכבר כתיבנא להא מילתא בפרק אלו מציאות ת"ל: כתב הרמב"ם פ"ד: המקדש את האשה ונתן קדושיה מרעת' ביד חברתה ואמ' לחבירתה כשתתן הקדושין בידה ואת כמו או וגם כן את וכיוצא בזה הרי שתיהן מקודשות אבל נתן בידה וא"ל ואת הרי זו שקבלה הקדושין ספק מקודשת שמא לא נתכוון אלא לראות מה בלבה וכו' א"ל ואת מה תאמרי בדבר זה ולפי' קבלה היא הקדושין שהרי ערין שותק לראות מה בלבה ומפני זה היא ספק מקודשת ע"כ:

ע"ב כי אמר ר' יוסי הגלילי מחיים אבל לאחר שחיטה וכו' והוא הדין דהוא מצי לאוקמיה בבכור דמודה ר' יוסי הגלילי אפילו מחיים דכהנים כי זכו משלחן גבוה קא זכו כדאיתא בפ"ק דב"ק אלא משום דקתני בחלקו דמשמע לאחר שחיטה לא אוקמ' בבכור משום דבכור אפי' מחיים הוי ממון גבוה והוה מצי כמי למימ' דלעולם אפי' לאחר שחיטה א"ר יוסי הגלילי דהוי ממונו והא דקתני המקדש בחלקו בכהן המקדש בחזה ושוק עסקינן דכהני כי קא זכו משלחן גבוה אלא דלא איצטריך ליה לאוקמה ל לתתניתי' בחזה ושוק דסברא דתלמודא דלאחר שחיט' לא אמר ר' יוסי הגלילי שהן ממונו אפי' בחל' בעלי' וכבר כתבתי סוגיא זו בפ"ק דב"ק: וכי אשה בעזרה מנין דאע"ג דמותרת ליכנס שם כדקי"ל דשחיטת קדשים כשרה בנשים ושחיטת קדשים ודאי בעזרת ישראל היא אבל לאו אורחא דמילתא שתכנס בעזרת ישראל כדאמרי' במסכ' חגיגה מעשה והבאנוה לעזר' נשים וסמכו עליהם ושחטוהו ומשו' דכקט מילתא דלא שכיח' כעם ר' יהודה ולא השיבו דבר ואע"ג דבקדשי' קלים שהן נאכלין בכל העיר הוה ליה לאורועיה דעתיה דאיהו סבר דמקודשת מפני ששנה בתשנתנו קדשי ק קדשים כיצם עליו א"ר יוסי וכו' ולבתר דשמע מרבי יוסי דמלתא דשכיח' היא כתישב בדבר וקאמ' בקדשי קדשים בין בקדשים קלים מקודשת והא דאמרי' בפ' הגוזל דאין חולקין גזל הגר כנגד גזל הגר מ"ט אשם קריה רחמנא הכיא דלא כרבי יהודה היא דהא לר' יהדה כמי חולקין והכיא ר' יוסי היא דר' יהודה הדר חזר והודה לו דתניא כותיה דר' יוחנן ומא דאמר רבא וכרב מי לא תניא הא דאיכן דמאי חולקין חוטפין ודוקא לאחר שחיטה כשהוא מקדש בחלקו לאחר ה הקרבת אמורין קאמר ר' יהודה דמקודשת כדכתיב קרא וזה יהיה לך מקדש קדשים מן האש דמתרגמינן מותר מן אשתא אבל מחיים דאית בה חלק גבוה מודה ר' יהודה דאינה מקודש' ואפי' בקדשים קלים ור' יוסי הגלילי סבר לה איפכא דמחיים מקודשת ולאח' שחיט' אינה מקודשת וא"ת לר' יהודה דקא' דבקדשי קדשים כמי מקודשת בקדשי קדשים ומאי הנאה מטי לידה אי אמרת דמזבנא להו לכהן הרי הדמים קדושין דהקדש תופס אדמיו י"ל כגון דמזבנה להו לכהן ומשיך להו ומתחייב בדמיהם ואכיל להו ויהיב לה דמים דבכי האי גוונא ודאי דמים לא קדישי כיון דלא יהבי לה דמים בהדי משיכת הקדשים:

דף נג ע"א וסמיך ליה וזאת תורת א"ת והא ר' יהודה לא דריש סמוכין אלא במשנה תורה בלבד י"ל במשנה תורה מ"ט משו' דמוכח ומופנה הכא נמי מוכח מדלא כתביה בפרשת ויקרא מופנה דהוה מצי למכתב לכל אשם בני אהרן תהיה ותו לא

אייתר ליה כאתיו לאשמועי' דנדרוש סמוכין א"כ הכא דריש ר' יהודה סמוכין משום דכתיב וזאת וא"ו מוסיף על ענין ראשון: כשם שאין חולקין בקדשי קדשים כו' נראה דכיון דקדשים קלים מהיקשא דמנחות אתו אין חולקין אפי' שלמים כנגד שלמים או תודה כנגד תודה כי היכי דאין חולקין מחבת כנגד מחבת ו ומרחשת כנגד מרחשת וכיון דבקדשים קלים אמרי' הכי כ"ש בקדשי קדשים שאין חולקין חטאת כנגד חטאת א"כ אשם כנגד אשם והא דשביק תנא זבחים בתר דדרש שאין חולקין מנחו' כנגד זבחים ולא קאמר יכול לא יחלקו עופות כנגד זבחים שהללו מעשיהם ביד והללו מעשיהן בכלי יחלקו זבחים כנגד זבחים וכו' משום דעדיף ליה למנקט מנחות כנגד מנחו' כיון דקרא במנחות כתיב ומתילא כיון דדרישנא במנחו' דאפי' מחבת. כנגד מחבת אסור ה"ה לזבחים ודוקא זבחים כנגד זבחים אסור אבל בזבח אחר ודאי חולקין שוה בשוה כדאמרינן בסבת פ' השואל אין מטילין חלשין ביום טוב הא בחול שרי: איש חולק ואפי' בעל מום הא לא אצטריך ליה למדרש מהכא דהא כפקא לך מדכתיב אך אל הפרוכת לא יבא וגו' אקרובי הוא דלא מקריב אבל חולק הוא בקדשים וכתיב כמי לחם אלהיו וכיון דאוכל חולק אלא כי אצטריך לאשמועינן דאין קטן חולק אפי' תם דאפי' בבעל מום לא דמי וא"ר דהא דקאמרינן ואין קטן חולק אפי' הם בקדשי קדשים דאי בקדשי' קלים לא גרע מנשים דשלמים נאכלין לנשים ועבדים ונראה דבקדשים קלים מיירי ואע"פי שהוא אוכל אינו חולק מדי דהוה אנשים ועבדים (כאן חסר) פתם ספרא

שני ר' יהודה וקאמר דלית בה דין חלוקה ש"מ: דכיון דלית בה דין חלוקה ודאי אינה מקודשת וק"ל והרי גזל הגר דמסקינן בפ' הגוזל דאין חולקין גזל הגר כנגד גזל הגר ואפ"ה המקדש בגזל הגר מקודשת כדאיתא בפ' הזרוע והלחיים גבי כ"ר מתנות כהונה וגזל הגר חדא מיניהו וי"ל כי אמרי' דהוי ממונו לקדש בו את האשה מיירי בתר דפלגוה כהנים דהוי ממונם לכל דבר אבל מקמי חלוקה קריה רחמנא אשם ולהכי אין חולקין גזל הגר כנגד גזל הגר מיהו בקדשים בתר חלוקה כמי לא הוי ממון כהן שעדין לא נגמרה מצותן ובאכילת הכפרה נגמרת כדאמרינן בעלמא כהנים אוכלים ובעלים מתכפרין אבל גזל הגר כיון דפלגוה כהנים נגמרה כפרת הגזלן כתב הב"ה ז"ל התם בפ' הגוזל אמר רבא גזל הגר שהחזירו בלילה או שהחזירו לחצאין לא יצא ואבעיא ליה אם חולקין גזל הגר כנגד גזל הגר ולהכי פשיטא ליה החזירו בלילה ומבעיא ליה חלוקה משום דאיכא למימר כיון שבא ליד כהנים נתכפר הגזלן ואע"ג דלא פלגוה ותו לא מקרי אשם ובתר דבעיא הדר פשטה אשם קריה רחמנא פי' כל כמה דלא פלגוה לא נגמרה כפרתו ועדין מקרי אשם מסורי כר"ו: הצנועין מושכין את ידיהם והגרגרנים חולקין שוה ס"ד חולקין שהיו חולקין זבח כנגד זבח כדי שיגיע להם חלק יפה כאחר והצנועין היו מושכין את ידיהם מלעשו' כן א"כ ידיהם כמו תחת ידות דמתרגמינן חלקין וה"קא הצנועין היו מושכין את חלקם כמה שהיה מגיע להם מכל זבח וזבח ומשכן מאי חולקין חוטפין והצנועין היו מושכין את ידיה' מליק' כלום מפני המחלוק': והרי שביעית דכתי' בה קד' וגו' א"ת אמאי לא קשי' ליה והרי תרומה דכתי' בה וכל זר לא יאכל קדש י"ל משו' דבתרומה

דבהרות' לא בא הכתוב ללמד שתהא קודש אלא דקרי לה קודש לפי שנאכלת בטהרה ובמקום טהור לזרים אבל גבי מעשר כתיב קודש הוא דקרא אתי לאשמועינן שהוא קודש וכן גבי שביעית דכתיב יובל היא קודש תהיה לכם : ד"ת וכו' :

ע"ב מעשר איהי לא ניחא לה משום טרחא דאורחא ואפי' אית ביה בהאי מעשר ש"פ בהאי אתרא דלא מזבנא ליה הכא מזדבן בפרוטה אפ"ה אינה מקודשת דאיהי אדעתא דשוה האי מעשר הכא כאילו הוה חולין איקדשא ליה ואע"ג דאמר שמואל קדשה בתמרה חוששין שמא שוה פרוטה במדי שאני פשיטא ליה דלא ידעינן דשוה פרוטה במדי מקודשת והכא לר' יהודה אע"ג דשוה פרוטה בירושלם אינה מקודשת התם ליכא טעותא הכא איכא טעותא דאיהי סברא דהאי מעשר חולין הוא ולא מזבנא ליה הכא דלזדבן בשויו ואשכחא דאטעוי טעיי דמעשר הוא ולא לזו דטרחא וסלקא לירושלם לא מזדבן בשויו: תרויהו לא ניחא ליהו דליתחל הקדש על ידיהו דאיהי אע"ג דלא מחייבא קרבן מעילה כדתנן נתנה לחברו הוא מעל וחברו לא מעל לא ניחא ליה דליתחל הקד' ויבא תקלה על ידה: איהו לא ניחא ליה משום אוכסא דאורח' פרש"י ז"ל דאפי' לר' יהודה דאמר ממון בעלים הוא ה"מ בירושלים אבל חוץ לירושלם ממון גבוה הוא כיון דלא מצי למכלה הכא בקדושתיה וכי מקדש לה חוץ לירושלם במעשר שני במזיד קדש אע"ג דהכא ממון גבוה הוא ומצי למהדר ביה הרי זה כמאן דאמר לה הרי את מקודשת לי בהאי מעשר לכשתעלי עמי לירושלם וכי מסקי ליה לירושלם מיהא מקדשא ליה ואע"ג דהכ"לא מצי לאקדושי ביה כי מטיא התם מקדשא ביה דלא הוי דבר שלא בא לעולם כיון שאינו מחוסר אלא הבאה לירושלם כדאמרי' בפרקי' דלקמן בל שבידו לאו דב' שלא בא לעולם הוא ואמ' שמואל בפ"ק קדש' בתמר' אפי' עומד כור תמרי' בדינר מקודש' והתם ודאי מעכשיו מקודשת ולא לכשתוליכם למדי ואע"ג דהכא לא שוי פרוטה מ"מ התם ממונו הוא הכא לאו ממונו הוא דלא מזבנא ליה להאי מעש' הכא לא איילי זביני ומצי למהדר ביה להכי אי אפשר להן י"ל לאקדושי עד דסלקא לירושלם ובמזיד דאמר ר' יהוד' קדש היינו לכשתעלהו לירושלם והיינו דקא אמרינן איהו לא קא ניחא ליה משום אוכסא דאורחא דאי מתנים מינה מעשר אשכחא דאינה מקודשת ויש דאי' כדברי רש"י ז"ל מהא דגרסי' בפרק חלק עסת מעשר שני פטורה מן החלה דברי ר' מאיר וחכמים אומרים חייבת אמר רב חסדא מחלוקת במעשר שני בירושל' וכו' אבל בגבולין דברי הכל פטורה מן החלה ועוד זם דאיה מהא דתניא בפרק השוכר פרות המרכסות בחבואה והדשות בתרומה ובמעשר עובר משום בל תחסום ומוקי לה כר' יהודה דאמר מעשר ממון הדיו' הוא וכגון שדש לפנים מחומת בית פגי וקשיא להו לבעלי התוספות ז"ל הא דגרסינן בפ"ק דבכורות תהני ר' יהודה היא דתניא פטר חמור אסור בהנאה דברי ר' יהודה ורבי שמעון מתיר מאי טעמיה דרבי יהודה אמר וכו' ומסיק אין לך דבר שהקפידה עליו תורה לאפוקי איסוריה כשה ומותר ואקשי' ולא והרי מעשר שהקפידה עליו תורה בכסף צורה ותנן רבי יהודה אומר קדש ולפרש"י מאי קא מקשה ממעשר והא לא מקדשא עד דסלקה לירושלם והויא ושעתא לא

הקפידה עליו תורה ומצי לאפוקי ולמזבן ביה כל פרי מפרי וגדולי קרקע וי"ל דהיינו דמשני תלמודא התם לענין קדושין אשה בפטר חמור כמי מקדשא כדרבי אליעזר דא"ר אליעזר אשה יודעת שאין מעות מעשר שני מתחלל על ידה ועולה ואוכלתו בירושלם הכא כמי אשה יודעת דפטר חמור איסורא אית ביה ופרקא ליה בשה • וה"פ התם לא מהשתא מקדשא ביה אלא לכשתעלהו לירושלם וה"ה דבפטר חמור מקדשא דכמאן דא"ל התקדשי לי בפטר חמור זה לאחר פדיה כמי דאשה יודעת דפטר וכו' מתו' כר"י : ואי קשיא לך הא דתנן הפודה מעש' שני שלו מוסיף עליו חמישיתו בין משלו בין משנתן לו במתנה ואמרי' בשמעתי' מני הא אילימ' ר"מ הא אמר מעש' ממון גבוה הוא אלא לאו ר"י והא הת' חוץ לירושל' מיירי מדקתני הפודה וקתני בין משנתן לו במתני' אמ' לרבי יהודה בגבולין מצי למיהביה במתנה י"ל התם כמי' כגון דיהביה ניהלי' דכי מסיקליה לירושל' נהוי שלו וכהי דמצי כותן למהדר ביה כל כמה דלא אסקיה לירושלם אבל אי לא הדר ביה עד דמטא התם קפדי מעש' שני ומוסי' עליו חומש ד"ת; והכ"כ אומרי' דכי אמר"י במזי' קדש לאת'כמי קד' דאפי' בגבולין כמי הוי ממון הדיוט והא דאמרינן בפ' חלק בעס' מעש' שני דבגבול' דברי הכל פטור' מן החלה התם הוא משו' דעריסותיכ' כתיב דמשמ' שעכשו היא שלכ' היא לאכל' כאן דכל' לגבי אחוי' אכיל' לא הוי שלו אי לא דחזי לאכיל' כאן דכל לגבי חיוב אכיל' לא הוי שלו אי לא דחזי' לאכיל' במקומו והיינו טעמא דההיא דהשוכר דכיון דכתיב דישו דמשמע דיש שהוא שלו לאוכלו במקומו והיינו דמקשי' התם כדמוקמי' הא דתניא שבר משום בל החסום כר' יהודה ומקשינן והא בעי חומה פי' הא לר' יהודה כמי חוץ לירושל' לאו דישו הוא כן כ"י' לומר לפרש"י ולפי' הב"ה ז"ל והא דאמרינן הכא איהו לא ניחא ליה לקדשה במדי דאפשר דמתהני מינה בזרתא כי מסקא לירושלם דמשתא מסקה ליה לירושל' משו' דלא יהבי לה מיניה הכא בירושלים בשוה משום טרחא דאורחא ואיהו לא בעי דלהוי לה עליה תרעומ' והראב"ד הולך על דרך הב"ה ; אלא איהו מי לא ניחא ליה וכו' פי' איהי דמקדשא נפשה לא ניחא לא לקדושי נפשה בעבירה וסברא אם יקדשני בהקדש יקדשני בחולין אלא דמקנא קני כיון דבשוגג עבר ובקרבן מעילה מיכפר ליה דליקני אתתא מיל' וכ"ע דסוף סוף אי הוה ידע דהקדש כינהו לא הוה מקדש' בהקד' אלא בחולין וכפקא מינה מהאי טעמא דרבי ירמיה ומהאי טעמא דאמרינן איפכא מי ליכא למימ' דלטעמ' דרבי ירמיה במעשר אי הוה ידעא איהי דמעשר הוא אע"ג דאיהו לא ידע מקודשת ובהקדש אינה מקודש' עד דידעי תרויהו ובמאי דמספק' ליה לר' יעק' במעש' עד דידעי תרויהו ובהקדש כיון דידעא איהי מקודשת מעות מהו שיצאו לחולין בשגגת הקדש לרבי מאיר מיבעיא ליה הואיל ומן הדין בין בשוגג בין במזיד מתחלל אלא דבשוגג לא קדש משום טעותא דידה או דתרוייהו מהו שיצאו מעות לחולין ואפשר דקא בעי לה להאי טעמא דאמרי' דהקדש איהי לא ניחא לה ואיהו ניחא ליה דליקני איתתא מיניה דכיון דאיהו ניחא ליה איכא למי' דיצא לחולין אלא דאין מתקדשת הואיל ואיהי לא ניחא לה ' במכר מאי הא כמי בשגגת הקדש לר' מאיר מיבעיא ליה דבשגג' מעשר לר' יהודה פשים;

דהך

דהד מיניהו לא ניחא ליה משום טרחא דאורחא אף במכר לא קנה דתרוייהו לא ניחא להו והא דתנן נתנה לחבירו הוא מעל וחבירו לא מעל ליכא למימר תהדר מתנה ולא למעול כוהן דתרויהו לא ניחא להו כדאמרי׳ במכר דשאני מתנה דכיון דמקבל קא רווח אף על גב דמחל ההקדש על ידיה כיון דאיהו לא מעל ניחא ליה במתנה כפי׳ הרא״בד ז״ל והא דתנן ר׳ מאיר או׳ אף מועלין בעתיקין מיירי כגון שנתן לחברו דאי במכר הא הדרי זביני כדאמרי׳ דאף במכר לא קנה א״כ כגון דאחלינהו על אבנים וישב בהן או שהתיכן ועשה מהן כלים ונשתמש בהן • הכי גרסי׳ והכי איתא במסכת מעילה ובב״מ מציעא החנוני כבעל הבית דברי ר׳ מאיר ר׳ יהודה או׳ כשולחני מאי לאו בהא קא מפלגי דמר סב׳ חנוני כו׳ אבל דכ״ע אם הוציא מעל ופי׳ לר׳ מאיר אם היציא החנוני מעל החנוני ומסתמ׳ חנוני לאו במתנה יהבינהו אלא מתנא קני בהו ולא אמרי׳ הדרי זביני וא״ת למה ליה למימר בהא קא מפלגי כו׳ אבל דכ״ע אם הוציא מעל ליפרוך להדיא מדקאמ׳ ר׳ מאיר חנוני כבעל הבית דחנוני מעל י״ל הוה מצי לשנויי ליה דה״ק חנוני כבעל הבית ולא מעל המתפקיד וחנוני נמי לא מעל מטעמא אחרינא דהא הדרי זביני ואי הוה חנוני כשולחני הוה המפקי׳ מעל אפי׳ לר׳ מאיר דהויא לה הלואה וכמתנה דמי דחנוני ניחא ליה אע״ג דמתחל על ידיה כדכתיבנא בטעמא דמתנה להכי איצטריך ליה לתלמודא למימר מאי לאו בהא קא מפלגי וכו׳ והכי דייקינן ר׳ מאיר ור׳ יהודה לא פליגי אלא בחנוני אי כבעל הבית או כשולחני אבל דכ״ע אי כבעל הבית הוא חנוני מעל דכי היכי דבעל הבית מעל לר׳ יהודה הכי נמי לר׳ מאיר חנוני מעל דבחנוני הוא דפליגי אבל בבע״ה לא פליגי ואי לר׳ מאיר אף במכר לא קנה אשכחן דבבעל הבית גופיה נמי פליגי דלר׳ מאיר חד מיניהו לא מעל ולר׳ יהודה דאמר הקדש בשוגג מתחלל בעל הבית מעל • אלא לדידך אודי ליה מיהא כו׳ הרא״בד ז״ל לא גרים אודי ליה אלא אודי דהא ר׳ מאיר סבירא ליה דלא מעל חד מיניהו ואפשר דגרים אודי לי וה״ק אודי לי דמתפקיד לא מעל דחנוני כבע״ה ולא כהירא אלא כר׳ ודאי דלא גרים לי ואי גרסי׳ ליה אגב גררא דאמרי׳ כי האי ליסגא בכמה דוכתי נקט נמי הכא אודי לי וה״פ דברישא דהאך מתני׳ קתני במסכ׳ מעילה השליח שעשה שליחותו אבל בעל הבית בין כך ובין כך לא ישתמש בהן לפי׳ אם הוציא מעל והדר קתני החנוני כבעל הבית דברי ר׳ מאיר ורישא ר׳ יהודה היא וה״ק אנא כבעל הבית נמי פליגנא בדידך דס״ל דלא מעל חד מינייהו אלא את הוה לך למי׳ דחנוני כבע״ה ולמעול חנוני ואית דגרסי החנוני כשולחני דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר כבעל הבית ד

דאי גרסינן ברישא דברי רבי מאיר משמע דמודה ר׳ מאיר ברישא דקתני לפי׳ אם הוציא מעל דליכא למימר סתמא דרישא ר׳ יהודה היא וסיפא ר׳ מאיר דכיון דבתר הכי פליג ר׳ יהודה בהדי׳ שום לן לאוקמי׳ מלתא דר׳ יהודה וניתני אכולה מילתא דברי ר׳ יהודה אלא דברי ר׳ יהודה גרסי׳ ברישא ומשום דר׳ מאיר אתא לאפלוגי בתר מילתי׳ דרבי יהודה אבעל הבית ואחנוני משמע דה״ק החנוני כדין בעל הבית דקאמר ופרקי׳ דלדבריו קאמר ואפשר דגרסי׳ לדידי אודי לי אי זה מיהא וה״ק אנא בבע״ה ס״ל דחד מינייהו לא מעל ובשלחני מפקיד מעל ובחנוני שהוא כבע״ה דחד מינייהו לא מעל אלא לדידך אודי לי דמ״מ דינא דחנוני כדינא דבעל הבית דדינך ביה אף לפי שאינו צריך למעות בכל עת :

דף נג ע״א אמר רב תרגנו וכו׳ בין ר׳ יוחנן בין רב תרוייהו סבירא להו דלרבי מאיר הקדש בין בשוגג בין במזיד מתחלל תן הדין אלא דר׳ יוחנן סבר דר׳ מאיר מבטל הקדושי׳ ומחזיר זביני משום טעותא דתרויהו ורב לא סבירא ליה הכי אלא לר׳ מאיר באשה מתקדשת ובמכר קנה בין במזיד בין בשוגג בכל הקדש חוץ מכתנות כהונה הואיל ונתנו ליהנות בהן שלא בשעת עבודה וכל דבר שיש בו התר לכהני׳ אין בו מעילה וכל מידי דבשוגג אין בו מעיל׳ אין מתחלל : ור׳ יהודה לית ליה האי טעמא שאם נתנו ליהנות בהם לכהנים התם הוא דמעיקר׳ לצורך עבודה לבשינהו אבל לא אשכחן בהו היתר ללבשן תחלה שלא לצורך עבודה וא״ת מכדי כותנות כהונה כלי שרת נינהו וכלי שרת בלי קדושת הגוף קדישי ולא נפקי לחולין והיכי אמר ר׳ יהודה בשוגג קדש דהא תנן אין מועל אחר מועל במקודשין אלא בבהמ׳ וכלי שרת בלבד שמא לא נפקי לחולין י״ל ה״מ כלי שרת שנעשת עבודה עצמן כגון מזרקות שמקבלין בהם הדם וקשות הכסף וכיוצא בהן אבל כתנות כהונ׳ נפקי לחולין ואין בהן מועל אחר מועל : כותנות כהונה שבלו מועלין בהן א״ת והא קי״ל דכל דבר שנעשית מצותו אין מועלין בו דהוו להו תרומת הדשן ובגדי כהן ביום הכפורים שני כתובין הבאין כאחד ואין מלמדין י״ל בעלמ׳ היאך לא גמרי׳ מיניהו אבל כתנו׳ כהונה גמרינן מבגדי כהן גדול ביום הכפורי׳ דדמו להו ואע״פ שבלו ונעשת מצותן כפי׳ הרא״בד ז״ל וי״ל דהא דלא מקרי דבר שנעשית מצותו דאילאו משו׳ דבלו השתא נמי חזו למצותן וא״ת והא תנן מבלאי מכנסי הכהנים והמיניהן היו מפקיעין ובהן היו מדליקין שמא דחולין נינהו ואמאי מועלין בהן י״ל התם לשמח׳ בית השואבה שאני וצורי׳ צבור שוא ומדי דהוה אשיירי לשכה שהיו עושין מהן חומת העיר ומגדלותיה ואפי׳ הכי איכא מאן דאמ׳ מועלין בעתקין ועוד שמח׳ בית השואבה ענין הקדש כיון שהיה במקדש ולשמח׳ נסוך המים : ה״ג רש״י ז״ל מאי לאו בלא בלו פי׳ ה״ה דאפי׳ בלא בלו מועלין בהן אע״פ שנתנו ליהנות בהן והאי דנקט בלו לאשמועי׳ דלא מקרי דבר שנעשית מצותו כדכתיב׳ והרא״בד ז״ל גרי׳ מאי לאו אפי׳ בלו דקאמר ר׳ מאי אפי׳ בלו דס״ד נעשית מצותן מועלין בהן וכ״ש בלא בלו : מועלין בחדתין ואין מועלין בעתיקין ואפי׳ לר׳ יהודה דאמר בכתנות כהונה שלא בלו בשוג׳ קדש שמא אית בהו מעילה ונפקי לחולין ולא אמרי׳ הואיל ונתנו וכו׳ התם דלא נתנו לכהנים ללבשן תחלה שלא לצורך עבודה אבל שיירי לשכה דכל עצמם לחומת העיר ומגדלותיה קיימי שהן צרכי רבים אין בהם מעילה וא״ת מאי שנא מכתנות כהונה שבלו דקיימי להדלקת נרות בשמחת בית השואבה י״ל התם נעשית בהן מצוה שעבד בהן עבודה אלא איפא ר׳ יהוד׳ וסביר׳ ליה כהי דנתנו לצרכי צבור אבל לצרכי יחיד לא נתנו: אבני ירושלים מועלין בהן א״ת מאי קשיא ליה והא אבני ירושלים שנסתרו ככתנות כהונה שבלו דמי שלא נתנו ליהנות בהן דודאי אסו׳ ליסב בהן כיון דתליסי י״ל הרי נתנו להחזירן בבנין וליהנות בהן דסתמיהו קיימי לאהדורינהו בבנין מיהו אם נסברו דלא חזו לאהדורינהו

דאהדורינהו לבנין ה"ה דדיניהו ככתנו' כסונה סבלו:
ע"ב תנאי היא איכא דר' יהוד' דהאי דקתני החומ'
ירושלם דמשמע דמשום דלאו אמר כירושלם
הוא אלא ירושלם קדוש' והיינו הא דקתני אבני ירושל'
שנשרו מועלין בהן והאי דקתני אפי' אמר כירושלם
לא אמר כלום פליגי עליהו והא דקא אמרינן תרי
תנאי ואיכא דר' מאיר משום דהרי תנאי איכא דרבי
יהודה חזינן להו בהדיא דהני חדא ירושלם ותני איד'
בירושלים וכי מוקמינן הא דאבני ירושלם שנשרו כר'
יהודה מוקמי' לה להאי תנא דתני ירושלם אבל תרי
תנאי איכא דר' מאיר לא אשכחן להו דמפרשי ועוד
ועוד עדיף ליה למימר תרי תנאי ואיכא דר' יהודה
משום דקרוב היה לטעות בין ירושלים ובין כירושלי'
כדלקו בו תנאי' רבי יהודה היכי קאמר ועוד דתרי
תנאי איכא דר' יהודה פליגי בחד ענינא אבל אי הוה
אמרי' תרי תנאי איכא דר' מאיר חד איירי בקדוש'
וחד במעילה • וב"ה הי' משום דהתם ברים פ"ק ד
דכריתות ברישא דהא מתני' אצטריך ליה למימר עלה
בלאו קושיא דהכא תרי תנאי איכא דר' יהודה ודו"ק
וכי מאחר דאין מתחלל קרבן במאי מחייבי א"ת והא
הכא אין מועל אחר מועל אלא בהמה וכלי שרת אלא
בבהמה וכלי שרת יש מועל אחר מועל ואע"ג דלא
נפקי לחולין מעל י"ל התם משום אתהני בגוף שהיה
בו ובבהמה שרכב עליה אבל במעילת הקדש דומיא
דמתני' דהקדש בהקדש כיון דלא נפקי לחולין ובעלי
קדושי' מאי אהנו מעשיו ומאי עביד דלחייו' קרבן אלא
לענין אכילה בלבד כגון אחיכה של הקדש שהגבהה
לאכלה ואכל מתנה נתחללה החתיכה ומאי דאכל הוי
כמי כמאן דהוציא לחולין באכילתו וחייב קרבן מעילה
בהוצאתו לחולין וה"ה לכל הנאה דאית ליה בגופו של
הקדש כגון שלבש כתנות כהונה שלא בלו או שבקע
בקרדום של הקדש או שישב על אבני ירושלם שנשרו
והא דתנן נתנה לחבירו הוא מעל וחברו לא מעל לא
מתוקמא כר' מאיר דהא התם לית ליה לנותן הנאה
בגוף ההקדש והא דתנן מועלין באחדתין וכו' ר' מאיר
אומר וכו' אף בעתיקין התם נמי כגון שנהנה בגוף
ההקדש וכדכתי' לעיל: וכן הא דתנן אבני ירושלים
שנשרו מועלין בהן כגון שישב עליהם ולא פליגי בר
פדא ור' יוחנן אלא במתנה דלר' יוחנן מעל ולבר פדא
לא מעל ובמקח וממכר ובקדושי אשה תרויהו מודו
דאין מתחלל למר משום טעות ולמר מדינא משו' דלא
אתהני מגוף ההקדש ובמזיד מתחללי אפי' בקדושי
אשה ומקח וממכר כיון דנתכוון לאפוקי לחולין ואם
כשתמש בכתנות כהונה ולא נתכוון לגזלן מעל ולא
יצאו לחולין ויש בהן מועל אחר מועל וכן במבקע
בקרדום של הקדש ואינו מתכוין אלא להנאת שעה יש בו
מועל אחר מועל והא דתנן אין מועל אחר מועל
במקודשין אלא בהמה וכלי שרת משום דבהמ' וכלי שרת
אפי' מיכוין לאפוקינהו לחולין לא נפקי לחולין ויש
בהן מועל אחר מועל מה שאין כן בכתנות כהונה או
בקרדום של הקדש והא דאית בהו מועל אחר מועל
כשאין מתכוונין אלא להנאת שעה התם משום דלא
אפש"ליה לבולי כלי לצא' לחולין כיון דלא מיכוין להוציא
כלי לחולין והאי הנאה לחודה היא דחשבינן דאפיק
לחולין והיינו דתני' בתוספתא לקח קורדום של הקדש
ובקע בו ובא חבירו ובקע בו כולן מעלו ואם נתכוון
הראשון לגזול הוא מעל וחברו לא מעלו: גמרי'

קדש קדש ממעש' וא"ת כיון דגמר קדש מקדש למאי
הלכת' כתב רחמנא הלולים למדרש מיניה אחליה
לקדושתיה והדר אכליה כגמר ממעש' י"ל הוה אמינא
ונילף קדש קדש משביעי' דלא שרי' בה חלול כפרש"ם
ז"ל א"כ משום דמעשר לא קדש במחובר והאי קדיש
במחובר כתב ביה הלולים דבמחובר נמי אחליה ל
לקדושתיה ר"ת: ב"ה כמעשר כמאן סבירא
להו וכו' ובר"ם במקום ב"ה איכא משנה דאפש' דסביר'
להו לב"ם נמי דמעשר ממון גבוה הוא ולא גמרי קדש
קדש ממעשר ואפשר דסבירא להו מעשר ממון ה
הדיוט הוא ולא הזכירו בגמרא בטעמא דב"ם דלא
גמירי קדש קדש ממעשר אלא לענין חומש וביעור:
אי כר' יהודה אמאי כולן לגת א"ת והא ר' יהודה מודה
במעשר בגבולין שהוא ממון גבוה למאי דפרש"י ז"ל
לעיל שהם קאמרי ב"ה כולו לגת ואפי' בכר' שבירושלי'
ולב"ה לא קשיא דמפר' דלר' יהודה בגבולין נמי ממון
הדיוט אלא עשת מעשר שני בגבולין פטורה מן החל'
דכתיב עריסותיכם ולא נהירא לי אפי' לדברי הב"ה
דמ"ם חלה משום דכתיב עריסותיכם הכא נמי כתיב
ובקצרך ולקט קצירך: כר' יהודה בהקדש דתנן שלא
ביד פקח וכו' מוקי לה התם במסכת מעילה כגון
שנזכרו שניהם ודאתנוני מעל אשתכח דלא אפקיה
שליח לחולין ושו לר' מאיר במזיד ודאי ליכא פלוגת'
דאע"ג דלא מהני בגוף ההקדש ושמיעי' מינה נמי
דבשוגג מתחלל מדקתני החנוני מעל לכשיוצא דלרבי
מאיר לה מעל כשיוצא לא לר' יעקב ולא לעולא דהא
הדרי זביני אבל לרב דמוקי הא דאמר ר"מ דבשוגג
לא קדש במתנות דוקא לא פשיט כר' יהודה בהקדש
בשוגג אלא בהקדש במזיד מיהו במזיד כרבי יהודה
משהמא בשוגג נמי הלכה כר' יהודה ולר' יעק' ולעול'
ה"ה דהוה מצי למפשט כרבי יהודה בהקדש בשוגג
מדתנן נתנה לחברו היא מעל והא דמייתי שלא ביד
פקח וכו' משום דמהכא איכא למפשט מזיד ושוגג
ויש שכתבו דמהא דתניא נזכר בעל הבית ולא נזכר
שליח הוה מצי נמי למפשט כר' יהודה במזיד ובשוגג
אלא דבההיא ברייתא היא ולא מקרי שתמא ושבוש הוא
דאפי' לר' יהודה משום דנזכר בעל הבית לא נפק
הקדש לחולין כיון דתחלת שליחותו היה שוגג וכי נזכ'
מאי הוי ומאי מהניא מחשבתיה ולמפטריה מקרבן
הוא דמהניא לפי שלא נעשית העבירה בשגגתו מתו'
בר"ו: והכא במאי עסקי' כגון דיהביה ניהלה בטיבליה
והכא ליכא לתרוצא כגון דיהבה ניהלה במחובר דלא
מקרי מעשר ועוד מאי קמ"ל: וקס' מתנות שלא
הורמו וכו' ולית הלכת' הכי דקי"ל כמי שהורמו דמיין
א"כ אע"ג דקי"ל כמי שהורמו דמיין דהוי ממון כהן
אבל קדושתיה לא חיילא עד שעת הפרשה מתו' כר"ן
ודלא כר' יוסי דאמר שמדר אסור והא דלא אוקמת
דיהב ליה חטה דדברי הכל שאינו פרי משום דא"כ
לק"ל תירוי: ונתן הכסף וקם לו וכו' מיהו משע' כתיב
כסף אפי' לרבי מאיר קנה ואע"ג דממון גביה שאני
הכא דדרך חלול מזבין ליה ניהליה שיתחלל על מעות
שיתן לו אבל קדושתיה לא מצי למקני ואי יהיב ליה
ברמיו בתמ"טמא' ועבדי' דלא אפשר להתחלל עליהן
לא קני וכן באשה לא קדש דלא אפשר ליה להתחלל על
האשה וכן במתנה א"מ מצי למתביה: מה לי חד
שתמא מה לי תרי שתמי ואע"ג דברוכתי טוב' אשכחן
דעדיפי לן תרי שתמי מחד שתמא הכא דהאך משנה
עצמה

עצמה הוא דסדר ותני בבחירתא כחדא סתמא רמי:

דף נה ע"א הכא בבא לחוב בדמיהן עסקינן לא סוף צריך לתרוצי אלא דה"ק חייפי׳ שמא עולות הן ובהא הוא מתרץ מאי דהוה מקשה אלא שלות הוא דהוי זבחי שלמים לא הוי אלא דאיצטריך לן לפרושי למאי הלכתא קתני זכרים עולות כיון דאיכא למיחש דילמא שלמי הוא ולא מצינן לאקרובינהו לא לעולות ולא לשלמים דהא ספוקי מספקא לן אי עולות או שלמים נינהו ולהכי אוקמה ר' אושעיא בבא לחוב בדמיהן · התם לא קא סבור לאפוקינהו לחולין ק"ל א"כ תו לא איצטריך למימר הכיא ר' יהודה היא דהא ר' מאיר נמי מודה דבסוגב אין קדושת הגוף מתחללת ובמזיד הוא דקאמר דקדושת הגוף מתחלא משום דקא מכוין להוציאה לחולין · וב"ת כר' מאיר לא מתוקמא דקתני אין מועל אחר מועל במוקדשין הא חד מועל איכא דנפיק לחולין ולר' מאיר הא הכן בסוגב אין מתחלל ליתא דהני מילי בפסח ומתכוי או בהכאה אבל היכא דמתהני מיני׳ כגון בהמת מוקדשין שהיא בעלת מום או בהמה טמאה לבדק הבית אירכב עליה או קורדום של הקדש אם בקע בו דברי הכל יצא לחולין ואית דדחיק ואמר להכי אוקמה כר' יהודה דלא מתוקמא הכיא מתני׳ כר' מאיר דקתני רישא נטל אבן או קורה של הקדש הוא מעל וחבירו לא מעל ולר' מאיר בסוגב אין מתחלל אלא לענין אכילה בלבד והאי תירוצא סליק שפיר לבר פדא דאמר סוגב אין מתחלל אלא לענין אכילה אבל לר' יוחנן אי נמי לרב הא ודאי מודה ר' מאיר בנטל אבן או קורה של הקדש דמעל ואפשר דה"ק התם לא מכיין כו' ומתוקמא נמי כר' מאיר וצ"ע דלא אמר אלא אימר דשמעת ליה לר' מאיר בקדשי קדשים פי' כיון דמעמא דמזיד דמתחלא ביה קדושת הגוף משום דקא מכוין לאפוקינהו לחולין הוא ומשום דמזלזלי בקדשים אית לן למימר דבקדשי קדשים כשמשתמש בהן הוי זלזולא רבא ולהכי נפקי לחולין אבל שלמים דלא הויא מילתא זילא כולי האי לא נפקא קדושת דידהו לחולין משום האי זלזולא דמזלזל בהו כשמשתמש בהן וא"ר קדשי קדשי׳ דברשות גבוה קיימי כשמשתמש בהן מפיק להו מרשות גבוה ונפקי לחולין בהכי אבל קדשים קלים ברשות בעלים נמי הוו קיימי ולא חשבינן דמפיק להו מרשות גבוה לרשו׳ הדיוט דנתחל מש"ה והמה תוא האי דהא מקשי להדיא מסברא דנפשיה אימת דשמעת ליה לר' מאיר והיכא דשמעת ליה דאיירי בקדשי קדשי׳ וא"ר בקדשי קדשים · בקדשי בדק הבית דקדושתן חמורא ואין בהן הנ"ק אלא לגבוה ולהכי קרי להו קדשי קדשים והא דקאמ׳ אימת דשמעת ליה משו׳ דקתני במתני׳ ובהקדש במזיד קדש מדקתני הקדש ולא קתני קדשים אתא בקדשי בדק הבית מיירי ולא נהירא דלא אשכחן בהלמודא דקרי לבדק הבית קדשי קדשים ולא אשכחן כמי דקרי לאשם ולחטאת קדשים קלים:

ע"ב ודילמא תודה היא והא דלא קתני לה בברייתא משום דבכלל זבחי שלמי׳ דקתני משמע נמי תודה דמקריא שלמים כדכתי׳ וזאת תורת זבח השלמי׳ וגו' אם על תודה יקריבנו וה"ק נקבות זבחי שלמים דהיינו שלמים ותודה וזכרים אף עולות נמי וא"ת לא ליתי אלא שתי בהמות ולימא אם זו שלמים או תודה תהיה · זו שלמים או תודה תחתיה ואידך עולה נדבה ואם עולה היא תהיה זו שלמי נדבה או תודה נדבה ואידך שלמי עולה ליתא דאי שלמים שיא היכי קאמר מייתי לחם שאין לחם בא נדבה בפני עצמו · דמייתי נמי לחם א"ת דילמא תמורתה לחם י"ל תמורה לא שכיחא כיון דאיכא להתיר דכתי׳ לא יחליפנו וכ"ת והא אי אפך בהמה תודה היא הויא לה זו שמפריש תחתיה חלופי תודה דכיון דפקעה קדושתה מינה שהרי ממתינן לה עד שתומם ומחלל קדושתה על בהמה זו הויא לה האך תודה עצמה ולא חליפי תודה דלא הוי חלופי תודה אלא כי לא פקעה קדושתה מקמיתא · ולמאי דהוה מסיקנן מעיקרא דכשהיא תמימה נמי מחללין לה וכר' מאיר דאמר במזיד מתחלל לאו בתורת תמורה אלא בתורת חלול דמזבן ליה בבהמת חולין ועל ידי שיוצאה לחולין יש לו כח להתפיסי׳ קדושתה בזו ואידך נפקא לחולין:

ודילמא אשם הוא לאשם שנתכפרו בעליו באחר ודאי לא קא חיים דהא קי"ל ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדב׳ ובבהמ׳ שהוא מפריש לעולה סגי לן דאי לאו עולה היא אלא אשם שנתכפרו בעליו באחר תהא זו תחתיה נדבה אלא הכי קא מקשה דילמא אשם הוא שלא נתכפרו בעליו באחר ולית לן לאחולי קדושתיה על בהמה אחרת ולא קרובה שלא לשום בעלים וכתב רש"י ז"ל וא"ע"ג דאמרינן בזבחים למחר הוא בא וכו' דמשמע דאשם בא נדבה ה"מ בבעלים גופיהן אבל אדם אחר אינו יכול להביאו נדבה על מי שנאבר ממנו ועוד שתכת בן שנה וליכא למימר דלא אקדים ואפרישיה מבן שנים דלכי הוי בין שתי שנים יביאנו לאשם דלא עבד איניש לאקדומי כולי האי ולאחר שנודע לו אשמו ודאי מייתי אשם וא"ת אמאי לא מקשינן הכא אשהכא בן שתי שנים מאי איכא למימר כדמקשינן לקמן וי"ל אין הכי נמי דהיה מצי להקשויי הכי ומתרצא לה כדאמר לקמן נכנס׳ לכפה והיא מיתה מ"ה ולמורי כר"ו דהכא הוה מצי לתרוצי כיון דהאי בברא לאפרושי עולתא מאיסורא קאתי שלא יכשלו בבהמה זו אי אשתכח בן שתי שנים כמי לכפתו׳ ותלא על מע"ת ויכנוז אותן המעות ולכי מתידע ליה מאי נינהו בעלים אותן מעו׳ וכנין בהו אשם אבל בנקבות דאיכא למיחש דילמא חטאת שמתו בעליה ואפי' אם תומם אין לנו לחללה אלא למיתה אזלא אמרי' כינסין אותה וכו' בחטאת ודאית דהא לית לה תקנתא ודילמא פסח הוא ואם כמצ' קוד׳ הפסח אפי' אם הומם עכשיו לא מצי למעק' שם פסח מיניה ולפדותו ולהבי׳ שלמי׳ בדמיו דדמיו נמי לפסח קיימי ונהי דמפסח אדחי מידי פסח לא אידחי והיאך יקריב פסח שלא לצורך וליכא למימר כתיב ליה למי שצריך פסח ליתה דהא ספוקי מספק׳ לן אם פס׳ הוא אם עולה או שלמים והכי נפיק ביה ידי חובת פסח להכי אצטריך לתרוצי פסח בזמנו מוזהר והיירי בית פי' קודם הפסח וא"ת ולישני לה דממתינן לה עד לאח׳ הפסח דהוי שלמים י"ל דעדיפא מינה שני לן שאם הומם לאחר לא צריך לאשהויי עד לאחר הפסח דמסתמ׳ לאו פסח הוא אלא פריק ליה הבאה על שלש בהמות ואכיל ליה · שלא בזמנו שלמים הוי א"ת כיון דקאמר פסח בזמנו מוזהר ואיירי ביה אמאי איצטריך שלא בזמנו שלמים הוי והא מסתמא לאו פסח הוא כלל דאתאי לא הקריבוהו בעלים בזמנו אם אמרת שמא באבר הא לאברה לא חיישינן דבזמנו מוזהר והיר ביה

י"ל

י"ל דילמא בזמנו הוה ביה מום שעבר והפרישו אחר תחתיו ולהכי לא מזהרו ביה בהאי א"נ י"ל כי אמרינן מזהר זהירי ביה לאו למימר דלא חיישינן לאבדה אלא ה"ק מזהר זהירי לבקעו לשתר כשנאבד משום דרמו אדעתייהו למחזיה כל שעתא ושעתא ומסתמא אם נאבד כבר מצאוהו מיהו בעזרה דנאבד היו יראים שמא לא ימצא והפרישו אחר תחתיו הילכך כי משכחינן ליה שלא בזמנו איכא למיחש שמא בזמנו נאבד והפרישו אחר תחתיו ולא אזדקרו ביה בהאי ולא נהירא: למאי הלכתא למכלינהו בתומן וכו' נמי בתומן וכו' ומתאכלי בקדושת בכור ומעשר שהותמו שאין נשקלין בליטרא ונמכרין באיטלין: ודילמא חטא' היא שאם נתכפרי בעליו באחר למיתה אזלא ואם לא נתכפרו בעליו באחר ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לחטאת וחטאת שלא לשם בעלים פסול: חטאת בת שנתה ואשתכח בת שתי שנים וא"ת דילמא חטאה בת שנתה הואי ונאבדה והיתה רועה באגר עד שהיא בת שתי שנים ליתא דלא חיישי' דמסתמא סמוך לאבדתה נמצאת. וא"ת האי תנא גבי זכרים איירי בדאשכח בן שנה וגבי נקבות איירי בדאשכחת בת שתי שנים לא היא דהנא התקנתא קא מהדר וה"ק א בזכרים איכא תקנתא אם יביא שלא בהמות לשלמים ועולות ו ובנקבות איכא תקנתא בהבאת שתי תודות לשלמי תודה ושלמי נדבה והיכי דמי זכרים כגון דאשתכח בן שנה נקבות דאשתכחת בת שתי שנים והוה ליה למבעי נמי דילמא בכור ומעשר נינהו והוה מצי נמי הכי נמי בתומן מתאכלי בדין בכו' ומעש' שאין נשקלין בליט' ואין נמכרין באיטלין:

דף נו ע"א ת"ר אין לוקחין בהמה במעו' מעשר שני ואם לקח בשוגג יחזרו דמים למקומם דהו"ל מקח טעות דמצי אמר לוקח אי ידענא דמעות מעשר שני נינהו לא הוה זבינא בהו בהמה דנתחלו מעות עליה משום דטריחא ליה מלתא לאסוקי בהמה לירושלם ובמעות לא טריחא ליה מלתא כולי האי ועוד אי הוה ידע לא הוה מחלל שבעא אפירא דאיסורייהו הילכך לא מתחלה קדושת המעות אבהמה כיון דלא הוה ידע דמעות מעשר שני נינהו וקיימי מעות בקדושתייהו ואפי' לר' יהודה מעות מעשר ממון הדיוט הוא הא קאמר בשגגת מעשר דלא קדם וכ"ש הכא דודאי מצי אמר מוכר אי הוה ידענא דמעות מעשר נינהו לא מכרתי לך בהן: במזיד תעלה ותאכל במקום לפי שנתחללו המעות על הבהמה ואע"ג דטבעא אפירא לא מחללינן דכתיב וצרת הכסף בידך ה"מ לכתחלה אבל דיעבד מתחלל: א"ר יהודה בד"א במתכוין כו' פי' מזיד קאמרי' ביה תעלה ותאכל במקו' היינו דידע דמעות מעשר שני הן ולוקח בהן בהמה בסתם דמתחלי מעות אבהמה אבל במתכוין להוציא מעות מעשר לחולין פי' דלא נתחל קדושת המעות על הבהמה אלא דליהוו בידיה בקדושתייהו ולהוציאם חוץ לירושלם אלא מקנס קנסינן להו ללוקח ולמוכר ומבטלי' להו לזביני דהויא קנסא לתרוייהו דתרוייהו ניחא להו בזביני ואמרי' יחזרו דמים למקומן בין בשוגג בין במזיד פרש"י בין בשוגג דאמרי' לעיל יחזרו דמים למקומם כלו' כי היכי דאמרת בשוגג יחזרו דמים למקומן משום דהוי מקח טעות ה"נ בהאי מזיד יחזרו דמים למקומן משום קנסא וא"ת וכי אין מתכוין ליקח מתחלה לשם שלמים נמי תני לא מחללי מעות אבהמה

והתניא אחד שביעית ואחד מעשר מתחללין על בהמה חיה ועוף בין חיין בין שחוטין בין דרך מקח בין דרך חילול י"ל התם דזבין בהו סתמא הכא בהדיא קאמר דלא לאיתחולי אבהמה יהבינהו אלא להוציאם לחולין הילכך מעות לא מתחלי ואמרינן יחזרו דמים למקומן לאקנסיהו לפי שנתכוונו להוציא מעות מעשר שני לחולין ות"ק דר' יהודה ר"מ אליבא היא דאמר מעשר ממון גבוה הוא ולא איצטריך ליה למימר דבמתכוין להוציא מעות מעשר שני לחולין יחזרו דמים למקומן ההא ודאי פשיטא דאפי' אם נתכוין שיהיו ביד הלה מעות מעשר דלסקינהו לירושלם אפ"ה לא חיילי זביני כיון דממון גבוה הוא אבל לר' יהודה דאמר ממון הדיוט הוא מדינא הוא זביני זביני וקנס' הוא דקנסי' שיחזרו דמים למקומן ואפשר לפרש בין בשוגג בין שהמוכ' שוגג וזה מתכוין להוציא לחולין שהמוכ' אינו יודע שהן מעות מעשר שני וזה גילה דעתו שהוא מתכוין להוציא המעות לחולין ולא לחללן על הבהמה ואע"ג דליכא לאקנסיה למוכר דהא שוגג הוא משום קנסא דלוקח הדרי זביני בין במזיד שניהם מזידי': והרי בהמה טמאה וכו' באשה חבירה עסקינן דידעה אבל סתם אשה לא ידעה דסברא שהוא יוצא לחולין ודעתה לאוכלו חוץ לירושלים ולהכי קנסי' דליהדר ליה מעשר ומפקעי' להו לקדושין וכן לוקח בהמה טמאה במעות מעשר שני קנסינן ליה ללוקח משום דמוכר סבר דאתחלו מעות על בהמה טמאה ונמצא שהלוקח מביאו ליה תקלה ומשום הכי היכא דברח מוכ' דליכא למקנסינהו לתרוייהו ולבטל המקח קנסי' ליה שיאכל כנגדן פי' שיאכל מעות כנגדם בקדוש' מעש' בירושלי' וקנס' היא ולא למימר' דמצי לוקח לאחולי מעות מעש' שנישהן ביד מוכר על מעו' כנגדן דהא ק"ל שאין אדם מקדי' דבר שאינו שלו ולא דבר שאינו ברשותו ולענין חלול נמי אמרי' לה שאינו יכול לחלל מה שאינו ברשותו כדאמרי' בתרומה לא תימא כל הנלקט אלא אימא כל המתלקט (ובירושלמי במסכ' מעשר שני פ' ראשון מוקי לה דרך חלול כמו שפי' רש"י ז"ל) מיהו ק"ל דתניא אין מוסרין פירות שביעית לעם הארץ ואם מסר יאמר הרי פירות שביעי' הללו מחוללין על מעות שיש לי בתוך ביתי וי"ל דהתם נמי קנסא הוא דקנסי' ליה שיאכל כנגד אותן פירות בתורת שביעית לפי שלא היה לו למסור ומסר:

ע"ב הא לא ברח קנסינן ליה למוכר פי' קנסינן נמי למוכר להחזיר דמים למקומן ואיכא דהכי קנסא למוכר ללוקח ומאי חזית דקנס' ליה למוכ' נקנסינהו ללוקח דלא נקנוס מוכר כלל אלא ללוק' לאודיה שהוציא מידו מעות מעשר שני ולא לבטליה למקח אלא יאכל לוקח כנגדן וא"ת אמאי לא מקשינן הכי לעיל דקתני אבל במתכוין וכו' יחזרו דמים למקומן מאי חזית דקנסת ליה למוכר נקנסיה ללוקח וי"ל תלמודא נמי לעיל קא מקשה לה אלא דמסיק להו תירוצא דהא דקתני יחזרו דמים למקומן בהדי הא דתנן ואם לקח שבל יאכל כנגדן והדר קא מקשה עלה וה"ק הא טעמא דברח הא לא ברח יחזרו דמים למקומן כדקאמ' ר' יהודה ועלה קא מקשי' ומאי חזית דקנסת וכו' א"נ י"ל דלעיל לא קשיא לן דודאי איכא למקנסיה ללוקח נמי כיון שהיה מזיד ומתכוין להוציא מעות מעשר שני לחולין אבל הכא בלוקח בהמ' סתמא עבדי' וקרקעות הא סתמ' קא זבין ולא ידעינן אם דעת המוכ' להוציא

מעות

מעות לא לין הלכך לוקח אית לן למקנס שהיו מעות מעשר שני שלו והיה ליה לאהדורי בהו אבל מוכר לא הוה לן לאקנסיה כלל ר"ת׃

מתני׳ המקדש בערלה בכלאי הכרם כו׳ אע"ג דלא חשיב חמץ בפסח דפלוגתא לא קא חשיב ות"ע דבשר בחלב נמי פלוגתא היא כדאיתא בגמ׳ ואפשר דמשום פלוגתא דחמץ בפסח מתניא במתני׳ ופלוגתא דבשר בחלב לא אתניא אלא בברייתא׃ ולא חשיב ע"ז ויין נסך לפי שהן תופסין את דמיהן ואפי׳ מכר וקדש בדמיהן אינה מקודשת ולא חשיב פגול ונותר דבקדשים לא מיירי ועוד דשמא פיגול ונותר דינן כקדש שהוא תופס את דמיו׃ בערלה ואע"ג דשלא בדרך הנאה שרי לאתהנויי מינה מיירי כגון שאינה חילה ולחולה נמי לא שכיח לזבונה דהכי דחולה מותר להתרפאות בה אבל לית לה לאשקל מינה דמי׃ מכרן וקדש בדמהן מקודשת ואע"ג דאסירי בהנאה ואסור למוכרן היכא דזבינהו יכול לקדש בדמיהן דאין תופסין את דמיהם ולאו דוקא קדש בדמיהן אלא לכתחלה נמי מקדש בדמיהן כיון שמכרן׃ והר"ת כתב דכל איסורי הנאה מותר למכרן לכתחלה שאין זה הנאה אלא דבר הנהנה מגופו כגון כביעה והדלקה וסיכה וכיוצא בזה וקשיא עליה א"כ אמאי איצטריך קרא למפטר בנבלה התר מכירה ונתינה׃

גמ׳ מנין שלא יהנה ממנו שלא יסיך כו שלא ישב עליו או שלא ימכרנו פשי׳ דשרי דלא כליא איסו׳ ת"ל וערלתם ערלתו ערלים לרבות את כלן א"ת מאי שנא בכל איסורי הנאה שבתורה דלא איצטריך קרא לאשמועינן בהו אלא איסור הנאה דרך כ"ל והכא איצטריכו לן תלתא רבויי לסכה וכביצה והדלקה י"ל משום דכתיב בערלה לכם לכל צרכיכם אי כתב חד ריבויא לחוד לאיסור הנאה לא הוה מרבינא אלא מאי דפשיטא שפי לרבויי דהיינו שלא יהנה אבל כביעה והדלקה הוה מוקמינן להו אמשמעותא דלכם דמשמע לכל צרכיכ׳ דלא הוה מפיקנא מיניה אלא הנאה דמתהני מגוף הערלה ואיצטריך ליה למכתב לכם להביא את הנוטע לרבים כדאית בה"ם פ׳ כל שעה׃ אי מה קודש תופס את דמיו כו׳ א"ת והרי תרומה דאיקרי קדש דכתיב וכל זר לא יאכל קדש ותנן המקדש בתרומות ומעשרות מקדשת י"ל התם גלי בה קרא התר אכילה לכהנים ומשום דאסור לאכלה בטומאה לאכי הוא דאיקרי קדש׃ אימי יודע שנבלה היא ו ואסורה באכילה וא"ת דילמא לבן פקועה איצטריך קרא דאינו טעון שחיטה דליכא למימר דבישרא בדיקולא הוא ואם הדק אינו נסקל דהא אמרינן בפ׳ בהמה המקשה למעוטי את רובעו ונורם בו י"ל בן פקועה מילתא דלא שכיחא היא ולא בעי לאוקיה לקרא בהכי׃ והאי לא יאכל לאסור הוא הנאה וכו׳ וכדרבי אבהו והא מצי למימר נמי וכדחזקיה דמודה חזקיה בלא יאכל דאחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה משמע וא"ת אמאי איצטריך למימר וכדר׳ אבהו נימא אינו ענין לאכילה דהא נבלה אסורה בהנאה תנהו ענין להנאה י"ל אי לאו דלא יאכל משמע בים איסור הנאה עדיף לן למדרש מינה איסור אכילה להיכא דשחטו לאחר שנגמר דינו וכל היכא דמצינן למדרישה לעיקרא דגופיה דהיינו לאיסור אכילה לא דחקינן קרא דנימא אם אינו ענין לגופיה תנהו ענין לאיסור הנאה דהא אית ליה ענין לגופיה׃ נכתוב קרא לא יקנה א"כ לא יאכל פי׳ א"כ אמרת דאכילה נמי הנאה משמע ולאיסו׳ הנאה איכא לאוקומיה אע"ג דאיסור אכילה מסקיל יסקל נפקא אכתי איכא למימ׳ את בשרו למה לי דאע"ג דעבדי׳ כעין בשר אסור אפי׳ בהנאה דהא לא יאכל משמע אסור הנאה ולא יאכל את בשרו קאי אלא אע"ג דעבדיה כעין בשר אסור בהנאה׃ והשתא דנפקא לן איסור אכילה ואיסור הנאה מלא יאכל פי׳ אסור אכילה ואיסור הנאה לשחטיה מישמע וכ"ש היכא דסקליה מסקל והא דקתני בברייתא בסנהד׳ מנין ת"ל ובעל השור וכו׳ הק"א אין לי אלא דבר שיש בו אכילה שאסור בין באכילה בין בהנאה מיירי דלאו בר אכילה מנין דאסור בהנאה דהיינו הנאת עורו ת"ל ובעל השור וכו׳ ס"ד בשרו אסיר עורו מותר הוא מכי כמי למימר לא יאכל אמר רחמנא מידי דבר אכילה אין עורו לא אלא עריפא מינה קאמר דואתי בשרו הוא משמע דוקא וכי תימא לא נכתוב בשרו ולא איצטריך בעל השור נקי י"ל הא איצטריך לן את בשרו לרבות היכא דעבדיה כעין בשר׃

דף נ"ז ע"א אמרי דבי רבי ינאי כפרה כתיבה בה כקדשים א"ת הא מוערפו שם נפק׳ דדרשינן שם תהיה קבורתה י"ל ה"מ לאחר עריפה אבל מחיים נפקא לן מדכתיב בה כפרה כקדשים ור׳ ינאי לטעמיה דאמר עגלה ערופה מחיים קדישא דא"ר ינאי גבול שמעתי בה ושכחתי וכו׳ ור׳ יוחנן לא סבירא ליה הא דר׳ ינאי דר׳ יוחנן סבר דעגלה ערופה ואם במצא הורג עד שלא נתערפה העגלה תצא ותרעה בעדר כדאיתא בפ׳ אותו ואת בנו אמתכת דלר׳ יוחנן לא איצטריך לן הא דקאמר רבי ינאי כפרה כתיבה בה בקדשים דלרבי יוחנן עגלה ע ערופה לאחר עריפה הוא דמתסרא ולאחר עריפה מוערפו שם נפקא וא"ת לר׳ ינאי כיון דכפרה כתיבה בה בקדשים אי מה קודש תופס את דמיו ויוצא לחולין אף עגלה ערופה תופסת את דמיה ויוצאה לחולין י"ל הא לא כתיבה קודש דניתא דתהוי כקודש לכל דבריה ומשום דדמו לה"ח מילתא היא דכתי׳ בה כפרה כקדשי׳ לאשמועינן דמחיים קדישא ולאו לאתויי בה כל דינא דקדשים׃ אמר צפורי מצורע מאימתי אסורין רבי יוחנן אמר משעת שחיטה אסורין השחוטה והמשולחת דשחיטה הוא דאסר להו ונפקא לן מדכתיב וזה אשר לא תאכלו לרבות את זו שחוטה דרבויא דקרא למאי דפשיטא שפי תוקמינן ליה דהיינו לאחר שחיטה ורבי יוחנן לא גמר קיחה קיחה להכי איצטריך ליה קרא לרבות את השחוטה וא"ת ר׳ יוחנן אסור משולחת מנ"ל בשלמא לריש לקיש כיון דמחיים מתסר מתילא ב בתרוייהו אילא אסורא ועוד דקיחה קיחה מעגלה ערופה גמר ובשתי צפרים כתיבא קיחה אלא איסור משולחת מנא ליה י"ל מה איצטריך למיעוטי זה משולחת מכלל דהוה בה איסורא והיכי דמי כגון בשעת שחיטת חבירתה וקודם שנשתלחה ולאחר שלוח שרי לה קרא׃ וריש לקיש אמ׳ משעת קיחה גמר קיחה קיחה מעגלה ערופה ור"ל לטעמיה דאמר במס׳ חולין דעגלה ערופה מתסרא מחיים אבל לר׳ יוחנן אפי׳ אי הוה גמר קיחה קיחה לא מתסרי משעת קיחה דהא ערופ׳ לא מתסר׳ אלא משעת עריפה ואילך וק"ל ריש לקיש ב"ש דקיחה קיחה מנא ליה תיפוק לי מדתנא דבי רבי ישמעאל דאמר נאמר מכפיר ומכפר בפנים וכו׳ ומכפר בחוץ נפק׳׃

נפקא לן מדאמרו דבי ר' ינאי כפרה כתיב בה ב
כקדשים ולקמן אמרינן תנאי היא ומוקמינן לדריש
לקיש כדתני' דבי ר' ישמעאל דאמר נאמרה כפרה
בפנים וכו' ואפשר דהא דאמרינן דריש לקיש גמר
קיחה קיחה לסימנא בעלמא הוא דנקט הא ליכא
לומר דמעגלה ערופה יליף לה אבל עקר טעמ' כדתנא
דבי רבי ישמעאל מאורי נר"ו א"נ אפשר דהא דתנ' דבי
ר' ישמעאל מה מכשיר וכו' אג"ם דקיחה קיחה סמיך
ועגלה ערופה מנא לן מהא דאמרינן דבי רבי ינאי
נפקא דאמרינן דבי רבי ינאי כפר' כתיב בה כקדשי'
ותו מאי האי דמהדרינן א"ר ינאי גבול שמעתי בה
ושכחתי והא כי הוה בעי תלמודא מנ"ל קרא קא
מבעיא ליה י"ל אף על גב דקאמר עגלה ערופה מנ"ל
מידע הוה ידע הא דאמרי דבי ר' ינאי ולא היה עיקר
שאתו אלא לידע מאימת מתסרא והיינו דקא נסיב עלה
הא דא"ר ינאי גבול שמעתי בה וכו' לרבו' את המשולח'
והא דאמרי' צפורי מצורע מאימתי הן אסורין אלא
תרויהו אסירי י"ל קודם שנשתלחה אסורה וכי מרבי
קרא משולחת היינו לאחר שנשתלחה : שחטה ונמצאת
טרפה וכו' קס"ד כגון שנקב קרום המוח או שנקטע'
רגלה לאחר לקיחתה ור' שמעון היא דקסבר שחיטה
שאינה ראויה לא שמה שחיטה • כגון שנמצאת טרפה
בבני מעיין בטרפות הנבראת עמה כגון אונא יתרה
אבל שני מעיין בעו' כשר' כדאית' בפ' אלו טרפו' ורש"י
ז"ל כתב כגון שנקבו הדקין פי' לדבריו אם נמצא
בהן מחט והגליד פי המכה דבידוע שהיא שלשה ימי'
קודם השחיטה : ע"כ לא פליגי אלא דמר סבר וכו' וכי
תימא דילמא בהא פליגי דר' יעקב סבר מחיים
אסורה ור' שמעון סבר דמשעת שחיטה מתסר' ושחיט'
שאינה ראויה לא שמה שחיטה ליתא דא"כ אדמפלגי
בשחיטה ניפלגו מחיים ואי לאשמועי' דר' שמעון
סבר שחיט' שאינה ראויה לא שמה שחיט' הא בהדיא
מוכח שמעי' לה • תנאי היא דתנא דבי רבי ישמעאל
וכו' צ"ע לר' יוחנן מנא ליה דצפורי מצורע אסורים
בהנאה ואית דגרסי מרבה' וזה אשר לא תאכלו
דמרבינן מיניה שחוטה וכדר' אבהו דאמר כל מקום
שנ' לא תאכלו וגו' ולא נהיר' לי כלל דהא כיון דאיסור
שחוטה מוזה אשר לא תאכלו הוא דנפקא מש' דאייתר
ליה וזה דאם אינו ענין לגופיה תנהו ענין לשחוטה
ואי מענייננו יש לך ללמו' וכי היכי דבהמ' טמא' ועוף
טמא באכיל' אסירי ובהנא' שרו וכי מרבינן מהאי קרא
שחוטה הוה לן למימר דבאכילה אסירה בהנאה
שריא ונר' לומ' דר' יוחנן נמי סבירא ליה הא דתנא
דבי רבי ישמעאל נאמר תכשיר ומכפר בפנים ונאמר
הג"ע מדלא אקשי' הא דתנא ר' ישמעאל עליה דר' יוחנן
ונאמר עלה תנאי היא כדמקשה ומתרץ השתא לריש
לקיש ואת הוה לן לאקשויי דר' יוחנן תחילה משום
דאיתינא לה גבי מתני' לעיל והא דאמרינן תנאי
היא דתנא דבי ר' ישמעאל וכו' הק"א למאי דסביר' ליה
לריש לקיש בעלמ' דעגל' ערופה אסור' מחיי' וכדאמרי'
כמי דבי ר' ינאי כפרה כתיב בה כקדשים. על כרחין
ר' ישמעאל כריש לקיש דסבירא ליה דמחיים אסירי
פרקינהו דמכשיר ומכפר האמור בחוץ עשה בו את
תכשיר כמכפר ומכפר בחוץ היינו עגלה ערופ' מחיי'
לא מתסרא וסבירא ליה דעשה בו מכשיר כמכפר
לענין איסור הנאה קאמרינן לה דעגלה ערופה
לאחר עריפה אסירה בהנאה דכתיב וערפו שם שם

תהא קבורתה והא דאיצטריך וזה אשר לא תאכלו
לרבות את השחוטה י"ל משום דאי לא גלי לן בשחוטה
אסור אכילה לא הוה עבדינן הך היקשא דמה מכשיר
וכו' אבל כיון דאיגלי לן בשחוטה אסור אכילה אמרי'
שהיא כמכפר לגמרי דבהנאה נמי אסירא ד"ת : וזה
אשר וכו' לרבות את השחוטה אע"ג דבעלמא וזה
מיעוטא הוא הכא אם אינו ענין למיעוטא מוקמינן
לה לרבות • לא מצינו בעלי חיים שאסורין פי' שאסור'
איסור עולם ולהכי לא מקשינן ממשולחת שאסורה
משעת שחיטה משום דלא אסירא איסור עולם שהרי
מותרת לאחר שנשתלחה :

ע"ב והרי רובע ונרבע והא דלא אקשינן מעגלה
ערופה דאסירא מחיים דכפרה כתיב בה
כקדשים דהכא ר' יוחנן הוא דקא מתרץ לה ולר' יוחנן
לא אסירא אלא מעריפה ואילך והא דלא אקשינן משור
הנסקל משום דעדיף ליה לאקשויי ממה דלא גמרן לו
מעשיו כגון כרבע דאחרים גמרו לו ותמ"ה אית דלא
גרסי והרי רובע כו' אלא והרי נרבע בלאו והא דלא
אקשינן מקדשים כגון עולות שאיסורן מחיים ואין
להם היתר משו' דאיפשר דנפיל בהו מומא ופרקי להו
ותימה אמאי לא משנינן דה"ק לא מצינו בעלי חיים
דלא קיימי לקטלא שאסורין • מה שדה מותר כו' א"ת
א"כ למה לי קרא לרבות את המשולח' י"ל אי לאו קרא
לא הוה דרישנן שדה השדה וא"ת לרבנן דאמ' לא אמרה
תורה שלח לתקלה למה לי קרא וכי תימא משום האי
טעמא לא הוה שרינן משולחת אלא השתא דכתיבי תרי
קראי חד להתירא וחד לאיסורא מכרעינן להתירא
מהאי טעמא דלא אמרה תורה שלח לתקלה והרי גבי
שלוח הקן דמשום האי טעמא לא אמרה תורה שלח
לתקלה שרינן אם י"ל התם משו' דלא איתסרא לה אבל
הכא דאיתסרא משעת שחיטה לא הוה אמינא דשריא
משנשלחה משום האי טעמא א"נ לבתר דקים לן הכא
האי טעמא דכתיב כל צפור וגו' לרבות את המשולחת
אמרי' נמי גבי שלוח הקן וא"ר דקרא דכל צפור וגו'
אסמכתא היא בעלמא ומסברא הוא דנפקא לן דלא
אמרה תורה שלח לתקלה א"כ מיהורא דהשדה ונראה
לי דלהכי איצטריך קרא לרבוי את המשולחת לאשמועי'
דקודם שנשתלחה אסורה מדאיצטריך לרבות משולחת
דלרבי יוחנן לא נפקא לן איסור משולחת אלא מ
מדאיצטריך להתירה ואף על גב דלריש לקיש לא צריך
קרא להכי דהא משעת קיחה איתסרו תרויהו דגמ'
קיחה קיחה מעגלה ערופה י"ל לר"ל נמי איצטריך
לאשמועי' דלא אתיא שחיטה ומכשרה לה עד דנשתלחה
מדאיצטריך להתירה משנשתלחה דאי לאו כל צפור
וגו' הוה אמינא וזה אשר לא תאכלו לרבו' את המשולח'
פי' קודם שנשתלחה דהוה אמינ' אתיא שחיטה ומכשרא
לתרוייהו קמ"ל דלא שריא למשלחת אבל היא גופה
הוה אמינא דאתיא שחיטה ומכשרא לה להכי איצטריך
למכתב כל צפור וגו' לרבות את המשולחת מכלל דאית
בה איסור' קודם שנשתלחה דלא אתיא שחיט' ומכשרא
לה וכי הדר כתיב וזה אשר לא תאכלו על כרחין לרבו'
את השחוטה אתא דלא אתיא שחיטה ומכשרא לה ד"ת
שחננ' דלא כר' שמעון כו' קס"ד לאוקומ' כר' יהודה
דאמ' פטר חמור אסור בהנאה וכגון דלא
פזה שקל דלית ליה פדיון ואיכא דר' יוסי בר' יהודה
דאמר פטר חמור אסור בהנאה אין פדיה פחו' משקל
דאי אית ביה שקל כיון דמפריק איכא למימר אשם

יודעה דפטר חמור אסור ופריקא ליה בשה כל דהו ומקדשא בההיא דבני בני הכי איתא במסכת בכורו' ולהלן הוא אומר ושבעי קדש מקשה הב"ה כילי' קרא קדש מפיגול וכותר דאסירי באכא י"ל חולין מקדשי' לא במרי' ועוד דהכי דמו טפי דלא אידרו בקדושת הגבר אא בקדושת ישרא' : יכילא ישחוט ואם שחט וכו' פי' מדכתיב וזבחת ואכלת אזינן דבקרוב מקום אי אתה זובח ואי אתה אוכל וכי סיכי דאי אתה זובח בין בתמימים בין בבעלי מומים בין בחיה בין ב בעופות דנפקא לן מתלתא מיעוטי ושחטו ושחט אותו הכי כתי' אי אתה אוכל בין בבעלי מומין בחי' ובעופו'

דף נ"ח ע"א אותו אתה משליך לכלב ואי אתה משליך וכו' ופר"שי דמשום דקרא מדרים בבש' סיכא חוץ למחיכתו משמע לן מיתיעוט' דאותו דאתא למעוטי חולין שנשחטו בעזרה שאיכס מקומס דבריחוק מקום אתה זובח וכי תימא כיון דבהכאה אסירי דנפקא לן למיעוטא דאותו כל שכן דאסירי באכילה ולמאי אצטריך לן קרא לאיסור אכילה י"ל אי לאו דאיגלו לן איסור אכילה בחולין שנשחטו בעזרה בדוכתא אחריתי לא הוה דרשי' מיעוט' דאותו לחולין שנשחטו בעזרה לאסריכהו בהכאה : אמא חולין שנשחטו בעזרה לר' שמעון לאו דאוריתא דאי מדאוריתא כינהו היכי אמר ר' שמעון מקודשת זהא איסורי הכאה כינהו אא לאו מדרבנן כינהו ומשו' הכי מקודשת וא"ת דכל מידי דמדאורית' שרי ומדרבנ' הוא דאסור אי מקד' ביה קדושיו קדושין וק"ל הא דאי' רב גדל המקדש בחמץ משש שעות ולמעלה אפי' בחטי קרדניתא אין חוששין לקדושיו ופרש רב אחא ז"ל בחטוא קרדניתא דשרירן ויביסן ולית בהו איסורא אא מדרבנן אין חוששין לקדושיו אמא מאן דמקדש באסורי הגאה דמדרבנן אפקעינהו רבנן לקדושיה וי"ל התם משום דאיכא למגזר אטו חמץ דמדאוריתא אבל הכא דשום חולין שנשחטו בעזרה לא אסירי מדאוריתא לא אפקעינהו רבנן לקדושי' : ורמינהי ר' שמעון אומר חולין שנשחטו וכו' ה"ג בפי' אותו ואת בנו אי אמרת בשלמא דאוריתא היינו דגזרינן חיה אטו בהמה פי' אי אמרת בשלמא דאוריתא ובין בהמה בין חיה שנשחטו בעזרה אסירי מדאוריתא כדדרשינן מתיעוטא דושחטו ושחט אותו ומדיכא הוא כן לתימר יקוב הדין את הסר וגזרו אטו קדשים שנפסלו אחר שחיטתן שהן בשריפה וגזרו הכי בין בבהמה בין בחיה אע"ג דחיה לא הויה קדשים כיון דמדאוריתא חיה כמי טעונה קבורה גזרו שריפה בין בחיה בין בבהמה אטו פסולי המוקדשין אא אי אמרת דרבנן דגזרו בהו רבנן אטו קדשים שנפסלו אחר שחיטתן ובבהמה הוא דאיכא למגזר וכיון דבהמה גופה שריא לגמרי מדאוריתא היא גופה גזרה והיכי נגזור חיה דתהוי בשריפה כמי כפר"ש ז"ל : משום דהוי ע"ז ושביעית שני כתובין הבאין כאחד א"ת והא מכרך כריכי דאי כתב רחמנא ע"ז הוה אמינא חליפי שביעית אין יוצאין לחולין וחליפי חליפין דשביעית לא קדשי כלל למאן דאמר דחליפי חליפין דע"ז שרו להכי אצטריך למכתב קדש גבי יובל לאשמועינן דפדי שני יוצא לחולין ואי אשמועינן שביעית הוה אמינא דחליפי ע"ז אם מחליפין אחרי' יצאו חליפין ראשונים ונכנסו שניים י"ל קודם דכתיב רחמנא גבי שביעית למהלי דנכתוב קרא יובל היא תהיה לכם ונגמר מע"ז ;

דתופסת את דמיה ומדכתיב תהיה הוה שמעינן דפדי שני יוצא לחולין מדאיצטריך לאשמועינן דשביעית עצמה תהא בהויתה קודש למה לי ולא נהירא וצ"ע : ועוד צ"ע הא דאמרינן הרי מיעוטי כתיבי אמאי לא סגי בחד מיעוטא וי"ל אי כתב מיעוטא גבי ע"ז הוה אמינא מדין ע"ז מיעטיה קרא ודיניה כשביעית ואי מיעט גבי שביעית הוה אמינא דיניה כע"ז ועוד צ"ע למאן דאמר אין מלמדין מיעוטא למה לי :

בישראל שנפלו לו טבלים והא דלא אוקמ' בישראל שנפלו לו תרומות ומעשרות דאי הכי מאי קמ"ל ; כמו שהורמו דמיין והא דאמרינן כל דבר שבקדושה מוציאין אותו מידו התם טעמא מאי דמית אמר כיון שהתרומה מותרת לי למה ני לאפרושי אבל ישרא' כיון דאסירא ליה תרומה אין מוציאין אותו מידו : והכא בדשמוא' קא מיפלגי וכו' ומאי משלם לו דמי כולו דקתני דמי חולין ותרומה אבל מעבר לא

ע"ב כאן בשכר הבאה ומילוי א"ת והא קי"ל דישנה לשכירות מתחלה ועד סוף י"ל הכא במאי עסקי' כגון שסכרוהו ב"ד לקביא אפר הטאת ולמלא' מי חטאת ואזל ואייתי ויהבינהו ניהלה דאיסקול איהי אגרא מבי דינא ובסכי' ודאי מקודשת דבמשכון אחרים דמי וא"ר דהא דהכא מיירי כגון דא"ל הרי את מקודשת לי בהאיא שנאה דהוה יהבת שוה פרוטה למי שיביא אפר חטאת ומי חטאת לקדש ולהזות עליך דהא קי"ל בהנאת מלוה מקודשת:

סליק פרקא תחלה לאל

פרק שלישי מתני'

האומר לחבירו צא וקדש לי אשה פלונית וכו' מקודש' לשני וכו' דהקמ"ל אע"ג דמקתי הכי דבר הראשון עם האשה על עסקי אשה וקדושיה וא"ל ע"י שליח אשלח לך קדושין ובא השליח וקדשה לעצמו ולא הודיע' שהוא שלוחו של שני אפי' הכי מקודשת ולא מצית אמרה אי הוה ידענא דפלוני שויך שליח לא הוה מקדישנא ליך : ה"ג בת ישרא' לכהן תאכל בתרומ' פי' אף על פי שכי כהן הוא אע"פ שהראשון ישרא' אכלה בתרומ' בשביל שני מדאוריתא דקי"ל דבר תורה ארוסה בת ישרא' אוכלת בתרומה וא"ר"ג בת כהן לישרא' תאכל בתרומה פי' אע"פ שהראשון ישרא' הוא לא פסלה מלאכול בתרומה אם השני כהן :

דף נ"ט ע"א הוה אזיכא חבירו וכו' וסבר לא טרח א"ת אי כיוא ליה תיכא דטר' בי סבר כמי לא טרח מאי הוי י"ל כיון דמסתמ' לא טרח ולא עלה בדעתו שיטרח יותר בשבילו כל מה שהולך משם ואילך לא הוי בכלל שליחותו אבל שלוחו דטרח מסתמא אסיק אדעתיה דאי לא משכח לה בההיא דוכתא טרח שפי הילכך כי טרח טפי אמתא דבכלל שליחותו הוי דמדאה מקום הוא לו : אתי איכים אחרינ' ומקדים לה ואע"ג דאמרי' ארבעים יום קודם יצירת הולד בת קול יוצאת ואומר' בת פלוני לפלוני י"ל שמא יקדמנו אחר ברחמים א"נ בזיוג שני הוא : ארהכי אתי איניש אחריכא וזבין לה ואע"ג דאמרי' שדה פלוני לפלוני הא איפסר דאיהו זבין לה לבסוף ; ליד האשה וכו' מיהו אם אחזירם נו משום כדי לסתור הקדושין נראה דודאי חוזרת אפי' לריש לקיש וליתא ; איתיביה ר' שמעון בן לקיש לר' יוחנן

כל

כל הכלים יורדים לידי טומאתן במחשבה כגון עוגנא שחשב עליה לישיבה :

ע"ב א"א תיד מחשבה מיהא תיפוק א"ת לר"ש לקיש כמי תקשה דהא ר"ש לקיש מודה בדבור בריתא דאתי דבור ומבטל דיבור כדתריצנא שאני כתיבת מעות ליד האשה דכמעשה דמי י"ל ודאי הוה סליק אדעתיה דמקשן דמחשבה דטומאה כמעשה זוטא דמי כיון דמחשבה גרידתא מהניא לשוויה מנא שיקבל טומאה אבל לא הוה סלקא דעתיה דכמעשה רבה דמי ומ"ה הוה מקשי לר' יוחנן ואית דלא גרסי איתיביה ר"ש לקיש לר' יוחנן א"א איתיביה סתמא והלמודא הוא דמקשה בין לר' יוחנן ואית דמפרשי לה בטבעת שלם היתה מיוחדת לבהמה וחשב עליה לאדם יורדת לידי טומאה במחשבה ואינה עולה אא"כ מידי טומאה א"א בשנוי מעשה ולא אפשר לפרושה הכי לפום הך סוגיא דהיכי הוה מתרצא ליה למקשן ברייתא ודלר' יוחנן ור"ש לקיש מהכא הוא כיון דקתני יורדין לידי טומאתן במחשבה א"א מחשב' מפקא מידי מעשה רבא דהיינו יחוד לבהמה • קשיא הלכתא אהלכתא א"ת למאי דס"ד השתא תוקשי מתני' עליה דר"נ דקתני גם שנתתי לך בטל הוא הרי זה בטל וב"ת הוה ס"ד דכי היכי דאיתותב ר"ל ממתני' איתותב' נמי רב נחמן מינה הא ליתא דהא ר"נ בבי מתני' אמרה י"ל אי לאו דפסק תלמודא הלכתא כר' יוחנן אפי' בקמייתא מתני' לא הוה ק"ל אדרב נחמן דהא מצינן לתרוצי דמתני' דבור ודבור קוא ואתי דבור ומבטל דבור אבל הגט אינו יכול לבטל שלא יחזור ויגרשנו דכתיבת הגט הויא מעשה רבה שהרי אינה מתגרשת א"א בכתיבת הגט מעשה זוטא מיהא הוי אבל השתא דפסק תלמודא כר' יוחנן אפי' בקמייתא קשיא אמאי לא מצי לבטולי גיטא נמי אע"ג דאיכא מעשה דכתיבת הגט הוי כמעשה זוטא ודמי לנתינת מעות ליד האשה דקי"ל בההיא כמי כוותיה: וסתו' אמר לאח' שלשים תפסו קדושי שני כו' אבל בתוך שלשים מקודשת לשני שפסק דרולמ' מאית ראשון בתוך שלשים ואשתכח דלא גמרי קדושי ראשון והפסי קדושי שני וא"ע"ג דבעל' מנה שתנה אמה ... מ שנרתקא אם מת קודם שהלא אמה תיולי קדושי לאפרע כשתצא אמה מנרתקה ברמוכת בהדיא בסוף פי' מי שאחזו התם הוא דקאמר בלשון תנאה אבל הכא דקא' בלשו' לאח' ל' שמעל' דאם הוא קיי' לאח' ל' גמרי קדושי ואי לא לא גמרי : א"א ולטעמיה דרב אא אתה וכו' וגא אח' ואמר לה מעכשיו ולאחר עשרי' יום צ"ע אמאי לא נקט בשלשתן לאחר שלשים יום דכיון דמספקא ליה לרב אי תנאה הוי ואי חזרה הוי בדבתרא קדושי אבל לר' יוחנן דאמר אפי' מאה תופסין בה ודאי דוקא כי האי גונא דזמנו של זה תוך זמנו של זה אבל אי מקדשי לה כולהו לאחר שלשים יום דקמא בלחוד הוי קדושי מהרי לא הניח מקום לגמור בה קדושי' :

דף ס ע"א אלא א"ר יוחנן אפי' מאה תופסין בה פר"שי ז"ל מגלא קאמר אפי' ממאה מכונן צריכים גט א"א אפי' מאה תופסין בה ס"מ דרבי יוחנן מדינא קאמר דכל חד וחד רוצא לחבריה שבק ולאו מספקא קא"ל והיינו דנז"ל ומקשה א"א לר' יוחנן דאמר שיורא הוי מתוצם זמן בכך כלום א"א פשיטא ליה דלא הוי חזרה וא"ת והא חשה אמר רחמנא ולא חצי אשה והיאך תופשין בה שנים וכדאמר רבה בריש פרקין הכין מקודשת לי איכה מקודשת י"ל שאני הכא דכי מקדש לה שני עדיין לא נגמרו כלל קדושי ראשון ובמלא דאין שני מקדש חצי אשה אלא לגמרי קא מקד' לה וכיון שנמצאו קדושי שני מקום לחול לאחר שלשים נמי לא פקעי וקדושי ראשון נמי לאחר שלשים הדרי וגמרי בה מעכשיו ובשעה שקדשה הראשון הרי כולה קידש ולא חציה וא"ע"ג דתנן המגרש את אשתו וא"ל הרי את מותרת לכל אדם חוץ מפלוני ר' אליעזר מתיר וחכמים אוסרין ובגמ' בעי ר' אבא בקדושין היאך ובתר דבעיה הדר פשטה בין לר' אליעזר בין לרבנן ויצאה והיתה י"ל התם הוא דאיכא למימר אשה אמר רחמנא ולא חצי אשה דכיון שהראשון אינו מקדש לגמרי שהרי שייר בה שיור לעול' וקדשה חוץ משמעון ותני שמעון למסרה עילויה אי מקדש להו שהם הלכך לא הוו קדושי אבל הכא הרי לא שייר בה שיור לעול' א"א עד ל' ונית הלכתא כר' יוחנן א"א לגמרי קא מקדש לה אי תנאה הוי ואי חזרה הוי דבתרא קדושי קמא גלאו קדושי דקי"ל כרב וכהפסק אביי אביה ואפי' לר' אליעזר דסבירא ליה שאם קדשה חוץ משמעון הילכך לא הוי חצי אשה אבל הכא הא תוך ל' כולי עלמא מצו לקדושה הלכך חצי אשה הוי ועוד נראה לומ' דהתם הכי נמי דאיתא לדר' יוחנן היכא דאמר בפרוש הרי את מקודשת לי מעכשיו לאחר ל' יום וכל תוך ל' אני מניח מקום לתפוס בה קדושי אחר ולא הוי חצי אשה דכתיבנא אבל היכא דאמר מעכשיו לאחר שלשים לא קי"ל כר' יוחנן לאו שיורי קא משייר א"א לגמרי קא מקדש לה אי תנאה הוי ואי חזרה הוי ד דבתרא בלחוד הוו קדושי אבל מאמצעי ודאי אינה צריכה גט וכפרים אביי לטעמיה דרב וליסנא ד דמתני' צ"ע לר' יוחנן דקתני מקודשת ואינה מקודשת משמע דמספק' לן מנלתא ולר' יוחנן הוה ליה למתני שניהם תופסין בה א"כ מקודשת לשניהם ועל כרחין גר' יוחנן פשיטא ליה דתנאה הוי מדמקשינן יבומי נמי מתיבם ואפשר לומר דר' יוחנן מוקים מתני' כגון שקדשה שני בתוך שלשים וא"ל ב"כ הרי את מקודשת לי מעכשיו ולאחר שלשים יום ומקודש' ואינה מקודש' עד לאחר שלשי' פקעי קדושי שני וגמרי קדושי ראשון וכי א"ר יוחנן אפי' מאה תופסין בה בכגון אלא דאביי אמר' שכל אחד מקדש' בתו' זמנו של חבירו דכל חד וחד רואה לחבריה שבק בתוך זמנו כדכתיבי' א"כ דהכי קאמר מקודשת ואינה מקודשת לשניה' אם קדש' שני מעכשיו לאחר עשרים יום שאינה כאשר נשים שהן מקודשות לגמרי דלא תפסי בהו קדושי אחרין דהכא כל חד וחד רואה לחבריה שבק ואם בא אחר וקדשה תפסי בה קדושיו בהדיהו וצ"ע מה שפסק הרי"ף דאפי' מאה תופסין בה מספק כמאן אי כר' יוחנן הא לאו ספוקי מספקא ליה כדכתיבי' ואם כרב הא פריש אביי דמאמצעי אינה צריכה גט וכן צ"ע מה שכתב שאם א"ל הרי את מקודשת לי חוץ מפלוני דמקודשת מספק והאם בפ' המגרש פשיטא ליה לר' אבא דכי היכי בגירושין סבירא להו לרבנן שאם אמר הרי את מותר' לכל אדם חוץ מפלוני אינו גט ה"ס בקדושין ובגי' גירושין כתב הרב שאם אמר חוץ מפלוני שאינו גט בללו זה הלשון כתב הרב בהלכות אישות פ"ג כר' דהא היינו טעמא דלא הוי חצי אשה לר' אליעזר משום ד דקדושי דידיה אינו למסרא אעלמא וקדושי דשמעון

אי

אי מקדי"לה בתר הכי למשו' אראובן מיהו לא קי"ל כרבי אליעזר דכיון דמשייר בה שיור לעולם אגי אשה היא א"כ דכתיב ויצאה והיתה ובגט כתיב ספר כריתות גט להוציא ומתה נהוציא הלכך יבומי אין מתייבמת אבל צריכה חליצה דלא שיש גמר שגומרת למשריה לגמרי ·

איכא בינייהו שפשטה ידה וקבלה קדושין מאחר ואי"ת נימא איכא בינייהו כגון שקדש' בשטר ונתקרע בתוך של"ד דלרב הונא הוו קדושין לרב יהודה לא הוו קדושין יש לומר הא לרב יהודה הוו קדושין מיהא מספק וצריכה גט דרב יהודה לאו מפשט פשיט' ליה דלא הוו תנאה אלא ספוקי מספקא ליה אי אמרי' כל האומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי או לא ולהכי נקט איכא בינייהו שפשטה ידה וקבלה קדושין דלרב הונא לא הוו קדושי כלל לרב יהודה הוו קדושי ספק והיינו דנקט נמי גבי גירושין איכא בינייהו שנתקרע הגט או שאבד דלרב הונא מגורשת ולרב יהודה צריכה גט אחר אבל לא קאמר שפשטה ידה וקבלה קדושין מאחר דהיכי נימא לרב הונא הוו קדושין לרב יהודה לא הוו קדושין הא לרב יהודה קדושי ספק מיהא הוו להכי עדיף ליה למימר שנתקרע הגט או שאבד דלרב הונא אינה צריכה גט אחר ולרב יהודה צריכה גט אחר ע"ב

ואי אתמר כו' דאיהו לא בעיף למתבעיה הוה מצי למימר ואי אתמר בהא בהא א"ר יהודה אבל בהא דלקרובה קא אתי אימא מודי לרב הונא אלא דעדיפא מינה שני דתרווייהו צריכי לרב הונא וצריכי לרב יהודה ומשום דהלכתא כרב הונא נקט תלמודא כולא שילתא אליבא דרב הונא · נותנת לאביו או לאחיו או לאחד מן הקרובים וכי תימא אם אין לו מאי נפקא לה מינה דתהוי גרושה כיון שאינה זקוקה ליבם ליתא דניחא לה דתהוי גרושה כדי שלא תמשוך אמנותו א"כ ה"ק אי ניחא ליה דהתיב להו משתכח דהוי גרושה וכ"ש אם פשטה ידה וקבלה קדושין מאחר עד שלא נתנה א"כ אם היו לו שני אחין ומת אחד מהן נותן לבנו ורואין כאלו אביו קיים שאם נתנה לאחר מן האחין קיימה תנאה ואינה צריכה לתת מחצה לזה ומחצה לזה :

אבל דכ"ע תנאה הוי א"ת דכ"ע לי וליורשי והכא בהא פליגי רבנן סברי דלהוי תנאה הילכך אע"ג דמקיים תנאיה אין גט לאחר מיתה ורשב"ג סבר תנאה הוי י"ל זקוקה ליבם משמע שהיא מתייבמת וש"ו לרב יוסף מספקא ליה הויא תנאה או לא אינה מתייבמת דדילמא תנאה הוי אלא חולצת ולא מתייבמת וכן פירש הראב"ד ז"ל אבל יש מפרשין לא נהנה זקוקה ליבם חולצת ולא מתייבמת וכ"כ הר"מ ולא ידענו טעם לדבריו דאי משום דקא אמרה איהי הנו לי בעלי ואתן א"כ מחלץ לא תחלוץ שהרי היא מגורשת וכמ"ד תנאה דמי · אדמפלגי במקיים ולאחר מיתה ליפלגו בע"מ מהכא משמע דלרב יהודה דס"ל דפליגי רבנן עליה בע"מ לאו למימרא דלא הוי גיטא כלל אלא גט ואינו גט דמספקא להו אי תנאה הוי אי לא דאי ס"ד דלאו גיטא הוא כלל מאי קאי דמקשינן א אדמפלגי במקיים ולאחר מיתה לפלגו בע"מ והא תרי פלוגתא נינהו דבע"מ ס"ל שאינו גט כלל ובמקיים ולאחר מיתה מספקא להו אלא ש"מ דבתרווייהו ס"ל לרבנן גט ואינו גט דכל היכא שאין הלשון מבואר בהדיא שהיא מקודשת או מגורשת מעכשיו מספקא להו לרבנן אי תנאה הוי דדילמא פשיט להו עד דנקיים

תנאיה אינו רוצה שיחולו הקדושין או הגירושין כלל · לא צריכא אע"ג דנקיט זוזי בעיסקא ובריתא פרושי קא מפרשא מתני' דכי קא קתני ואם הראה אצל השולחני אפי' אצל שולחן דידיה קאמר שהוא שלחני דנקיט זוזי בעסקא · צריכא דאי אשמועי' גבי זוזי וכו' אף זו אף זו קתני וא"ת בשלמא מתנייתא אלא מתני' דלא קתני בה איפכא מאי שנא יש לו תרתי למה לי י"ל מתני' נמי שמעינן לה דמדתני זוזי קרקע בהדי הדדי בחד ליסנא אלא אשוויי קא משוילהו והא קמ"ל כי היכי דגבי זוזי אם יש לו מקודשת ודאי ואם לאו מקודשת מספק ה"ה גבי קרקע · ע"מ שיש לי במקום פלוני אם יש לו באותו מקום מקודשת ואם לאו פי' אם יש לו במקום רחוק משם אינה מקודשת אבל אם יש לו במקום קרוב נראה דמקודשת והכי מוכח מאי דאמרי' בגמ' מהו דתימא מ' מאי נפקא לך מינה הנא מרחנא ומייתינא אלא שאם יש לו במקום קרוב מקודשת · והא דתנן ע"מ שביתי קרוב לבית המרחץ ונמצא רחוק כו' התם משום דאיכא דניחא ליה במקום רחוק משום אוירא דבריעא ליה ביתא דבית המרחץ ואפשר דהכא נמי מצי אמרה פירות דהאך בקעה חשיבי טפי מפירות בקעה זו מיהו אי חשיבי כפירות מקום שאמרה לו ודאי נראה דמקודשת וכתב הר"מ בפ"ז הרי את מקודשת לי בזה ע"מ שיש לי מאתים זוז או בית כור עפר במקום פ' אם יש לו באותו מקום קרוב זו מקודשת ואם לאו הרי זו מקודשת מספק שמא יש לו שם והוא אתכוין לקלקלה ע"כ ואין הדבר זה מחוור דבשלמא ע"מ שיש לי בית כור עפר כהם אע"ג דלא ידעינן ליה אדעתא דילמא אית ליה אדעתא במדינת הים אלא ע"מ שיש לי בית כור עפר במקום פ' הרי בידינו לשאול ולמקם עליה דמלתא אם יש לו בית כור עפר במקום פלוני בההוא דוכתא דקאמר וכן על זה שהשוה הרב זוזי ובית כור עפר יש להשיב דבשלמא בית כור עפר אם אין לו באותו מקום אשתכח דלא אקיים תנאה אלא זוזי מצי למימר הנא מייתינא להו בההוא דוכתא משא"כ בבית כור עפר דנהי דבפירי איכא למימר הנא טרחנא ומייתינא אבל איהי ניחא לה דלהוי ליה שדה באותו מקום מיהו אי אמר ע"מ שיש לי היום מאתים זוז במקום פ' בעינן דלהוו ליה אזוזי בההוא יומא באותו מקום והיינו טעמא דלא קתני ע"מ שיש לי במקו' פ' אלא גבי בית כור עפר מאי נריך : לא צריכא דנקט בדיסקאות א"ת למה לי לאשמועינן גבי זוזי אע"ג דנקיט להו בעיסקא ולמה לי לאשמועי' גבי ארעא אע"ג דנקיט בריסקאות י"ל צריכא דאי אשמועינן גבי זוזי התם הוא דלא אתיהיב עסקא בגיה להוציא מתנו לצרכיו אבל ארעא דכל שתא ושתא בקיט אריסות' ומתהני מיניה לשתר אימא תהו קדושין קמ"ל :

דף ס"א ע"א היו שם נקעים כו' פי' כגון שהקדי' שדה אחת ויש בה נקעים עמוקים וכו' ובא לפדותו אין נמדדין עם השדה אלא פודה אותן בשוויהן : נהי דבהדי ארעא לא קדשי נקדשו באפי נפשיהו כיון שהם עמוקים עשרה טפחים דינא הוא שלא יהו נמדדין עם שאר השדה אלא נקדשו באפי נפשיהו לפום שיעור' דקרא דהיינו זרע חומר שעורים וגומר ונפקא מינה בין היכא דנמדדין עמה ובין היכ' דלנמדדין באפי נפשיהו דכשנמדדין עמה מתחין אבל מרא'י השדה נראה השדה ואם נמדדין באפי נפשיהן

מותחין

תולאין בתוך הנקעים. וחושבין מקום מדרון שבהם וכ"ע מנא ליה להלמורא דכי קתני אין נמדדין עמה דשפוייהן נמדדין דולמא עם השדה אין נמדדין אבל באפי נפשיהו נמדדין ואפשר דמקם קים ליה דכי קתני אין נמדדין עמה אין נמדדין לפום דינא דקרא קאמר: אי הכי אפי' פחות מכן נמי דבטלת' מעיקרא הוה אמינא כי קתני פחות מכן אנקעי' א"כ לא הוה ס"ד דקפדינן בראוי לזריעה הלכך פחות מכן שאין נראין כשני מקומות נמדדין עמה כראה דהשת' דמוקמי' לה בנקעים מלאים מים אי אתא נ"ל דהיכא שאין מלאי' מים בהדי ארעא לא קדשי אלא בהדי ארעא לא קדשי ואין חושבין מקו' מדרון שבהן ומנא אמינ' מדאמרי' בשמעתין הכא מאי להקדש מדמינן לה פי' ונמדדין. בהדי בית כור דאי משום דנמדדין באפי נפשיהו למנין זרע חומר וגו' הא אפי קב וחצי קב נפדין לשיעורא דקרא:

מתני' ר' מאיר אומר כל תנאי שאינו כתנאי בני גד וכו' אינו תנאי שנ' אם יעברו וגומר מדכפליה לתנאיה ואמ' אם יעברו אם לא יעברו ש"מ דבעינן תנאי כפול ואי לא כפיל ליה קא חייל מעשה ומעקר ליה לתנאה ופלוגתא דר' מאיר ור' חנינא בן גמליאל במתני' גבי תנאי כפול היא מדקאמר ר' חנינ' צריך שיהיה הדבר לאומרו מיהו ה"ה דפליגי בשאר דיני תנאי דר' מאיר יליף כל תנאי מתנאי בני גד ובני ראובן ור' חנינא סבירא ליה דלא בעינן בכולהו תנאי דלהוו דוקא כתנאי בני גד ובני ראובן ולר' מאיר דוקא כגון בני גד שהחזיקו בארץ גלעד דלא אהני תנא' ועקר לה לחזקה אם אין התנאי כתנאי בני גד ובני ראובן אבל מאן דמקני שדה לחבריה בכסף או בשטר וחזקה וא"ל הרי שדה זו קנויה לך לאחר ל' יום ע"מ שתתן לי בתוך ל' יום מאתים זוז אע"ג דלא כפליה לתנאיה הוי תנא' כיון שלא ירד עדיין בקרקע וראי' לדב' זה מהא דאמרי' במס' י"ט ההוא דאמר הבו ארבע מאה זוזי לפלני' ולנסי' ברתאי משו' דאמ' ולנסיב ברתאי אמרינן התם דארבע מאה זוזי יהבנן ליה ברתיה אי בעי נסיב ואי לא בעי לא נסיב אבל אי אמר הבו ארבע מאה זוזי לפלני' אי נסיב ברתאי אי נסיב ברתיה יהבינן ליה ואי לא לא יהבינן ליה ואו הן דיני תנאין לר"מ תנאי כפול והן קודם ללאו ותנאי קודם למעשה ותנאי בדבר אחד ומעשה בדבר אחר תנאה דאיפשר לקיומי ע"י שלי' תנאי כפול גמר ליה מדכתי' אם יעברו ואם לא יעברו ואמרי' בגמר' שפיר קא"ל ר' חנינא בן גמליאל ומשני א"כ נכתוב אם לא יעברו ונאחזו בתוככם בארץ כנען למה לי ש"מ לתנאי כפול הוא דאתא. ולאו למימרא דאי לא איתחר ליה בארץ כנען לא הוה מהני כפילא דה"ק דהוה מהני אבל אכן לא הוה מצינן למפש' מינה תנאי כפול אי לאו דאייתינן בארץ כנען דהוי' אמינ' ואם לא יעברו לאו לכפולי' אצטרי' אלא לגופיה איצטריך כר"ח בן גמליאל הלכך האומ' הרי זה גיטך מעכשיו אם תתני לי מאתים זוז ואם לא תתן לא יהיה גט אלא לאחר שלשי' אע"ג דאיצטריך כפילא למימר שאפי' לא תתן יהיה גט לאחר שלשים תנאי כפול הוי ועקר ליה למעשה דאי לא יהבה ליה לא חייל עד שלשים יום ופסק רבינו האיי ז"ל כר"מ דבעי' תנאי כפול ואע"ג דבכמה דוכתי בתלמודא שמזכיר תנאין אינו מזכיר כפילת התנאין פרש"י לאו למימרא דלית לן דר' מאיר אלא דלא איכפת תנא כ לשיתני בכל דוכתא ודוכתא כפלא דתנאה תדע דרבי

מאיר גופיה מצינו שלא הזכיר כפל התנאי דתני' הרי את מקודשת לי ע"מ שאין ליך עלי שאר כסות ועונה הרי זו מקודשת ותנאו בטל דברי ר' מאיר והתם ודאי בדכפיל ליה לתנאיה מיירי דאי לא תיפוק ליה לרבי מאיר משום דלא הוי תנאי כפול ומאי איריא משום דמתנה על מה שכתוב בתורה. ומייתו ראיה דהלכתא כר' מאיר מדאתקין שמואל בגיטא דשכיב מרע אם מתי אם לא מתי וכתב רב האיי ז"ל דדוקא בתנאי שהוא בלשון אם בינו ר' מאיר תנאי כפול וכן ב במעכשיו וכן כתב הר"מ ותמיה' מילתיה טובא חדא דהאך פלוגתא דר"מ ור"ח בן גמליאל איתניא בהא מתני' גבי תנאין דעל מנת ועוד דתניא בפ' מי שאחזו בהדיה ע"מ שתשמשי את אבא שתי שני' ע"מ שתניקי את בני שתי שנים אע"ג דלא נתקיים התנאי הרי זה גט לפי שלא אמר אם תשמשי ואם לא תשמשי אם תניקי ואם לא תניקי דברי ר' מאיר ואפשר לומר דר' מאיר ודאי בעל מנת נמי בעי תנאי כפול אבל אנן לא סבירא לן כותיה בעל מנת. דכיון דקימא לן כל האומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי יש תנאה דע"מ ועוד דמפליגי רבנן עליה התם הלכת' כרבנן דשו הכא בהאך מתניתי' לא פליג עליה אלא רבי חנינא בן גמליאל ורבנן דפליגי עליה בעל מנת איכא למימר דבעל מנת בלחוד הוא דפליגי עליה ולא נהירא ה דאדרבה משום דכל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי יש ליה מעכשיו וקליש ליה תנאה. ואיכא דאמ' דלית הלכתא כר' מאיר דלא אשמועינן תנאי כפול ושאר דיני תנאין אלא לר' מאיר ואידרא הוא והא דאתקין שמואל בגיט' דשכיב מרע התם לשופר' דגיטא אתקין הכי אבל בעלמא לא בעינן תנאי כפול ה והאתקין שמואל בגיטא דעבדי דכן פטיר ועטיר מן חרורי ומן עלולי מלכא ומלכתא וכו' התם טעמא משום שופרא דגיטא דאי מומין שבגלוי הא קא חזי להו ואי דגואי לא אכפת ליה כמאן גנב אוקוביוסתו' הגיעו לספים מזויין או מוכתב למלכות אומר לו הרי שלך לפניך הכא נמי לשופרא דגיטא ויש מן ה הגאונים שפוסקים כר' מאיר בגיטין וקדושין אבל במתנה לא וכתב הר"מ על סברא זו. ואין לסמוך על זה שכפילת התנאי עם הארבעה דברים מתנאי בני גד ובני ראובן למדו אותן חכמים ותנאי זה לא היה לא בגיטין ולא בקדושין ע"כ ויש לתרץ סברת או הגאונים דספוקי אסתפקא להו הלכתא כמאן אי כר' מאיר אי כר' חנינא בן גמליאל ובגיטין וקדושין פסקו לחומרא כר' מאיר: הן קודם ללאו כשהוא מתחיל להתנות בקיום המעשה ואח"כ מתנה לבטל המעשה בבטול התנאי זהו הן קודם ללאו כגון אם יעברו ונתת ואם לא יעברו ונאחזו אבל לאו דוקא שיקדים לשון הן דה"ה דמהני אם הקדים להתנות בלשו' לאו כגון אם לא ימנעו בני גד ובני ראוב' מעבור אתכ' את הירדן ונתת' וגו' ואם ימנעו ונאחזו בתוככ' וראי' לדב' דכתי' אם לא שכב איש אות' הנקי ואם לא חנקי כדמשני בגמר' לר' מאיר ולא הוי לאו קודם להן דאם לא שכב מקרי הן לפי שהוא מתחיל להתנות באמתות דברי האשה שהיא אומרת טהורה אני ואם מקדים לאו קודם להן ואח"כ חוזר וכופל הלאו הוי תנאיה תנאה דהא אתקין שמואל בגיטא דשכיב מרע אם לא מתי לא יהיה גט אם מתי יהיה גט אם לא מתי לא יהיה גט וא"ת הן קודם ללאו מנ"ל אי משום דכתיב אם יעברו ונתתם ואם לא יעברו ונאחזו דילמ'

בין הן קודם ללאו בין לאו קודם להן בתרויהו הוי הנאה ומשה רבינו חדא מינייהו נקט וכל שכן ד דהיכא לאקשויי הכי אתנאה בדבר אחד ומעשה בדבר אחר מנא ליה לר׳ מאיר דילמא מעשה כי הוה הכי הוה וכן הוא הדין לתנאי ולמעשה בדב״א ולמעשה קודם להנאי ולתנאי קודם למעשה שאי אפשר לקיימו י״ל כיון דקרא אתא לאשמועי׳ בהאי תנאי דבני גד ובני ראובן דיני תנאי דעלמא דהא אייתר לן בארץ כנען כי היכי דנילף בעלמא תנאי כפול דמסתמ׳ אית לן למימר שכל תנאי שאינו כאותו תנאי אינו תנאי ורש״י ז״ל פי׳ דלא פליג ר׳ חנינא בן גמליאל בהדי רבי מאיר אלא בתנאי כפול אבל לא בשאר דיני תנאי הדע מדקאמר צריך היה הדבר לאומרו שמא לא פליג אלא אתנאי כפול משום דצריך היה הדבר לאומרו פי׳ לדברי הרב דלא פליג אשאר דיני תנאי בר מהן קודם ללאו דלא שייך לר׳ חנינא בן גמליאל כיון דלא בעי תנאי כפול וקשיא לן עלה הא דאמרי׳ בשלהי השוכר את הפועלים אימא סיפא וכל תנאי שיש בו מעשה מתחלתו תנאו בטל לר׳ מאיר מאי היא דתניא אבא חלפתא איש כפר הנניא משום ר׳ מאיר אומר אם תנאי קודם למעשה הרי זה תנאי ואם מעשה קודם לתנאי אינו תנאי שמא רבי מאיר הוא ורבנן פליגי עליה והא דאמר ר׳ חנינא בן גמליאל צריך היה הדבר לאומרו פליג התנאי כפול שהוא נראה מפורש דאיצטריך למכתב אם לא יעברו והוא הדין אשארא ועוד כיון דפליג אתנאי כפול ממילא פליג אכולהו אינך דהא איכא למימר דבין תנאי קודם למעשה בין מעשה קודם לתנאי הוי תנאה וכן בכולהו ומשה רבינו חד מיניהו נקט דבפלוגתא לר׳ מאיר כיון דאייתר לן בארץ כנען לאשמועינן תנאי כפול גמרינן נמי מינה דכל דיני תנאי דכל שאינו כאותו תנאי אינו תנאי כדכתי׳ תנאי קודם למעשה לא שהיה צריך דליהוי קיום התנאי קודם למעשה דהא בני גד ובני ראובן לאחר החזיקו בארץ הגלעד דכתיב בנו לכם ערים וגומר ואע״פ שעדיין לא קיימו תנאם ועוד דהא אם מתי אם לא מתי דגיטא מחיים קא יהיב ליה דאין גט לאחר מיתה ואפ״ה הכי הוי תנאיה תנאה ותנאי קוד׳ למעשה דקא בעי ר״מ אי׳ לאקדומי תנאי בדיבוריה הוא דקא מצרי׳ כגון אם יעברו ונתתם והא דתנן הרי את מקודשת לי ע״מ שאתן לך מאתים זוז לא הקפיד התנא לשנו׳ לשון התנאי אבל צריך שיאמר אם אתן לך מאתים זוז הרי את מקודשת · תנאי בדבר אחד ומעשה בדבר אחר לאפוקי הרי זה גיטך אם תחזירי לי הנייר ואי קשיא הא דאמר רבא הילך ההרוג זה במתנה נטלו ויצא בו החזירו לו יצא והא התם דתנאי ומעשה בדבר א׳ י״ל שאני התם כיון דקי״ל דכל האומר ע״מ כאו׳ מעכשיו דמי ומתנה אתא קא חיילא מתנה כשהוא מתנה שיחזירו לו הוה ליה כמי שמתנה בדבר אחר דמעתה מאי לא הוי תנאי תנאה כשהתנאי ומעשה בדבר אחד משום דכיון דבמעשה גופיה קא מתנה כגון אם תחזירי לי את הנייר מחזי כתנאי דמעקר ליה למעשה הילכך לא הוי תנאה אבל היכא דמקני ליה מדי מעכשיו כשמתנ׳ שיחזירהו לו אח״כ לא מחזי כתנאי דעקר ליה למעשה והוי תנאיה תנאה והכי אמרינן בפ׳ מי שאחזו גבי ע״מ שתחזירי לי את הנייר אמר רב אשי הא מני רבי היא דא״רב הונא אמר ר׳ כל האומר ע״מ כאומר מעכשיו דמי פי׳ וכיון דמגרש לה מעכשיו כי מתנה

שהחזיר לו את הנייר תנאה חשבינן ומעשה בדבר אחד הנאה דאפשר לקיומי ע״י שליח לאפוקי חלוץ לה על מנת שאתן לך מאתים זוז דכיון דאי אפשר לקיומי מעשה ע״י שליח לא הוי תנאיה תנאה ובהא לא אשכחן דפליגי רבנן ורבי מאיר משום הכי משמ׳ דדברי הכל וטעמא דמילתא דכיון דמעשה חשיב כולי האי דאי אפשר לקיומי ע״י שליח כגון חליצה מעשה רבה שי׳ טובא ואין כח בתנאי לעקרו ועוד כיון דמעשה אי אפשר לקיומי ע״י שליח ותנאה אי אפשר לעשות ע״י שליח אינו בדין שיהא כח בתנאי לעקור המעשה ב בבטולו מיהו מדאמרינן עלה בפ׳ המדיר מכדי כל תנאי מהיכא גמרינן להו מתנאי בני גד ובני ראובן תנאה דאפשר לקיומי ע״י שליח וכו׳ משמע דלאו מסברא קאמרי׳ דלא הוי תנאה אלא משום דגמרינן מבני גד ובני ראובן וכ״ע ועוד יש תנאי אחר והוא תנאי שאי אפשר לקיימו כגון ע״מ שתרדי לתהום או שתעלי לרקיע דאינו אלא כמפליגה בדברים ולאו תנאה הוא והוא ודאי נפיק לן מסברא ולא צריך למגמר מתנאי בני גד ובני ראובן: רבי חנינא בן גמליאל אומר צריך היה הדבר לאומרו שאלמלא כן יש במשמע שאף בארץ כנען לא ינחלו פי׳ אין צריך לומ׳ שיש במשמע שלא ינחלו בארץ גלעד דמכלל הן אתה שומע לאו ומדקאמר רחמנא אם יעברו ונתתם אתה שומע שאם לא יעברו לא תתנו להם כלל מארץ גלעד אלא אף בארץ כנען הייתי אומר שלא ינחלו שאי אתה שומע כן מכלל התנאי משום דסברא היא שלא ינחלו בארץ כנען מאחר שלא עזרו בכבוש אותה הארץ ועוד שכבר זכו בה עשרת השבטים כי הנחלם משה את ארץ הגלעד ואע״פ שעל תנאי הנחילה להם אין להפסיד את שאר השבטים מחלקם בארץ ישראל מפני שלא קיימו בני גד ובני ראובן תנאם׳ ואי קשיא לך הא דאמרי׳ בגמ׳ ור״ח בן גמליאל אי לא כתי׳ רחמנ׳ בארץ כנען הוא אמינא נחלתו בת׳ כ״כ באר׳ גלעד אבל בא״כ כלל כללא · שמא דטפי מסתבר שינחלו בארץ הגלע׳ משינחלו בארץ כנען והא מדקתני שאף בארץ כנען לא ינחלו מכלל דטפי הוה פסיטא לן שלא ינחלו בארץ הגלעד וכן משמע מאי דאמרינן בגמרא והא דלא דמו משל למתניתין התם קתני יש במשמ׳ שאף בארץ כנען לא ינחלו וכ״ש בארץ גלעד י״ל ודאי טפי מסתבר׳ שינחלו בארץ גלעד שהיו בכבושה ולא שינחלו בארץ הכנעני כדכתי׳ לעיל אבל ממשמעו׳ התנאי אי לאו כפלי הוא משמ׳ טפי שלא ינחלו בארץ הגלע׳ דמכלל הן אתה שומע לאו דמדקאמר אם יעברו ונתתם להם את ארץ הגלעד הא אם לא יעברו לא תתנו להם ארץ הגלעד ומיהו קתני שאף בארץ כנען לא ינחלו והא דאמרי׳ בגמרא הוה אמינא ונאחזו בתוככם בארץ גלעד דכיון דאהדרינהו קרא לנחלה משמע לנחול בארץ הגלע׳ אהדרינהו שהיו בכבוש׳ כפי׳ הראב״ד ז״ל.

ע״ב משל למה הדבר דומה לאדם שהיה מחלק נכ׳ מי גרם לו לירש עם אחיו בשאר נכסי׳ כפלו גרם לו דאי לא כפליה כלל היה במשמע שאם לא יתן מאתים זוז לא ירש כלל דמכלל הן אתה שומע לאו וכדתנן שאלמלא כן היה במשמע שאף בארץ כנען לא ינחלו ואין כאן עקירת ירושה דהא לא קא עקר לה שאם היה נותן מאתים זוז היה יורש לכך הוצרך לכפול להחזירו בתורת ירושה שאם לא יתן וצריך הוא לו׳ בשאר נכסי׳ שאם לא תי׳ אל ואם לא יתן ירש עם אחיו הר׳ במשמ׳ יורש עם אחיו בשדה זו שיטול בס

שפליג

השלים דמסתמא לא קאמר שירש עם אחיו בשאר נכסים כיון שחלקו לאחיו וכדאמרן לעיל אי לאו בארץ כנען היה אמינא ונאחזו בתוככם בארץ גלעד כו' לכך הוא צריך לפרש ולו' יירש עם אחיו בשאר נכסים כי היכי דאיצטריך בתנאי בני גד ובני ראובן ונאחזו בתוככם בארץ כנען ומקשי והא לא דמי משל למתני' התם קתני כו' פי' כי היכי דקתני שאלו"כן יש במשמע שאף בארץ כנען לא ינחלו אמאי דאיצטריך כפילה בגלעד ולארץ כנען ס"ג הו"ל למתני מי גרם לו לירש עם אחיו בכל כפילו גרם לו ואמאי נקט בשאר נכסים דמשמע דבמתני' לא איצטריך כפלא אלא לארץ כנען ל"ק הא מקמי כו' הא לבתר כו' פי' לבתר דא"ל ר' מאיר ונאחזו הדר קא"ל דאי לא כתב בארץ כנען הוה אמינ' ונאחזו בתוככם בארץ הגלעד ועלה קאמר משל למה הדבר דומה כו' דמי גרם לו לירש עם אחיו בשאר נכסים כפלו גרם לו שכפל ופי' ואם לא יתן ירש עם אחיו היה במשמעו ירש עם אחיו בשדה זו ור' מאיר מודה הוא במשל זה אלא דס"ל ונאחזו בתוככם כל דאית לכו משמע כפרש"י ויש מפרשים מי גרם לו לירש עם אחיו בשאר נכסים כפלו גרם לו שאם לא כפל תנאו כלל היה במשמע שאם לא יתן יחלוק באותה שדה דאע"ג דגבי תנאי בני גד ובני ראובן יש ב במשמע שאף בארץ כנען לא ינחלו התם משו' דאיכא למימר רחמנא קנסינהו מפני שלא עברו עם אחיהם את הירדן אבל הכא מסתמא לא בא להוציאו משום ירושה לכך הוצרך לכפול ולומר ואם יתן יירש עם אחיו בשאר נכס ם ולאו דוקא נקט בשאר נכסים דה"ה אם אמר ואם לא יתן יירש עם אחיו ותו לא שהיה במשמע גם כן שירש עם אחיו בשאר נכסים רצ"ו באותה שדה בלא כפילה תנאי כלל היה יורש בה כדכתי' והא דנקט בשאר נכסי' אורחא דמילת' נקט שדרך בני אדם לפרש דבריה' ולברר לשונם ומקשי' והא לא דמי משל למתני' פי' היכי מייתי ר' חנינא בן גמליאל משל מתחלק נכסיו שאין תועלת בכפילו אלא לירש בשאר נכסים למתני' דקאמר ר' חנינא בן גמליאל דאהני כפילא לירש בארץ הגלעד ובארץ כנען ואע"ג דמקשה לא קשיא דבמתני' איכא טעמא והכא איכא טעמא דכתיבנא מ"מ לא הו"ל למנקט משל דלא דמי למתני' שאין תועלת בכפולו אלא לשאר נכסים ומשני הא מקמי כו' הא לבתר כו' דלבתר דא"ל ר' מאיר ונאחזו לא איצטריך ליה אלא לאתויי משל דנילף מיניה דאיצטרי' למכתב בארץ כנען להאזירם בתורת נחלה דארץ כנען אם לא יקימו התנאים · סד"א ואם לא תיטיב לא אגרא ולא דינא פי' אם לא ייטיב עונשיה שלא יירש עולם הבא ובגיהנם נמי אינו נידון שעדין לא נתנה תורה ולא נתפרשו עונשין והוה אמינא שנענש העבירה שאין לו טובה קמ"ל · בשלמא לר' מאיר היינו דכתיב אז תנקה וגו' פי' לעיל מיניה כתיב וישבעני אדוני וגו' אם לא אל בית אבי תלך וגו' פי' אם לא תלך אל בית אבי הרי את ענוש על שבועתי ובתר הכי כתיב ואו' אל אדוני וגו' אז תנקה מאלתי וגו' אלא לר' חנינא בן גמליאל כיון דמכלל לאו אתה שומע הן למה ליה למימר אז תנקה מאלתי הא מדענשיה אם ילך אל בית אביו מכלל שאם ילך ינקה מאלתו כרפרש"י וצ"ע לתרגום שתרגם אונקלוס אם וגו' אלהן כלומר לא תקח אשה לבני וגו' כי אם אל בית אבי תלך ולפי זה מאי קאי דקאמרי' הניחא לר' מאיר כו' והא אין כאן תנאי כפול דהא ליכא קרא דאיירי בעונש אלא כולהו

קראי קא אתו לנקותו מן השבועה אם יקיים מצותו וא"ד דמדכתב אז תנקה וגו' אם לא יתנו כו' קא מקשי' למה לי למהדר ולמימר ואם לא יתנו וליתא דאי הכי הא לרבי מאיר קשיא דהא כוליה קרא לנקותיה מן השבועה קאתי ואין כאן דבר והכנו דלהוי תנאי כפול וכדאמרן ומקשה והזה הטהור וגו' למה לי דמקשה ליה בין לר' מאיר בין לר' חנינא בן גמליאל וכו' לתרץ לפי התרגום דהכי קא אמרינן בשלמא לרבי מאיר היינו דכתיב וישביעני אדוני לאמר לא תקח אשה כו' פי' שבועתי עליך שלא תקח אשה וגו' כלו' שאם תקח עונש שבועתי חל עליך והדר כתיב אם לא אל בית אבי וגו' כלומר אבל כך תעשה שתלך אל בית אבי מיהו עדין לא א"ל שאם ילך אל בית אביו יהא נקי משבועתו להכי איצטריך ליה למימר אז תנקה מאלתי דלא אמרינן בעלמא מכלל לאו אתה שומע הן והכא נמי לא אמרי' מכלל עונש אתה שומע שאם יקיים בדבריו אל ינקה אלא לר' חנינא כו' ד"ת · ואם לא תאבה וגו' בין לרבי מאיר בין לר' חנינא קא בעי לה · סד"א אם בחקותי תלכו וגו' לא ברכה ולא קללה קמ"ל וא"ת והיכי ס"ד שלא נענש על העבירות והלא בכמה מקומות בתורה שמענו עונש העבירות הוה אמינא דבלא עדי' דבלא התראה ליכא עונש ליתא דאי הכי תיקשי לך נמי הרי כבר שמענו שכר המצות אלא י"ל נביא הוא דקא מודע להו שכר המצות ועונש העבירות להזכירם ולהזהירם ולהודיעם שאם ישובו בתשובה נצלו ואם לאו לא ת תתאחר פרענותם א"כ על דברי הנביא היה מזהירם ועל מה שהיה מצוה אותם מפי הגבורה שלא נכתבו אותן מצות בתורה:

דף סב ע"א מאי חרב וגו' דלא כתי' בחרב מלאת כו' הפך טוב הארץ אלא לר' מאיר אם שכב מבעי ליה א"ת והא כתיב כי שטית וגו' והשביע הכהן את האשה בשבועת האלה וגו' יתן השם אותך לאלה וגו' י"ל ההיא שבועה אחרת היא דאמרי' במס' סוטה שתי שבועות הללו למה אחת שבועה שאין עמה אלה ואחת שבועה שיש עמה אלה ובשבועה ראשונה שאין עמה אלה לר' מאיר דלא ס"ל מכלל לאו אתה שומע הן מהיכן שמענו פורענות דידה בשלמא שבועה אחרונה אע"פ שאין עמה ברכה להכי לא קא"ל שאין אנו צריכין אלא לאיים עליה ולהטיל עליה עונש זכותה אלא קללה לשבועה ראשונה מנא לן כך כתב הרא"בד ז"ל · א"ר תנחום חנקי כתב א"ר דמחליפינן ה"א בחי"ת וא"ר הנקי מכפסך גופך מלשון ונקתה לארץ תשב וליתא מדאמרי' בשלמא לר' מאיר היינו דכתיב חנקי אלא לר' חנינא כו' ואי הכי מאי קושיא הא איכא למימר דלר' חנינא בן גמליאל לא צריך לה"פ להחלופי ה' בח' ולא צריך נמי לפרש ביה הנקי גופך מנפשך אלא נראה דבספרים שלהם היה כתוב חנקי וקרי הינקי ולהכי דריש תרויהו קרי וכתיב : וא"ר מדלא כתיב יו"ד אחר הש"א קרינן נמי ביה חנקי וליתא שהרי אין יו"ד לפני דגש לפי שנבלעת בו והקשה הרא"בד ז"ל כיון דאמרת חנקי כתיב א"כ שבועה שיש עמה אלה והיכי אמרינן אחת שבועה שאין עמה אלה ותירץ אלה של מים המרים קאמר ואע"ג דכתיב הנקי ממי המרים אהנקי קאי ולא קאי אחנקי א"כ אלה של צבית בטן ונפילת ירך קאמר א"כ י"ל כיון דגופיה דקרא ופשטיה לית ביה אלה דהא אם לא שכב איש אותך כתיב ביה אלא דמדכתיב חנקי דייקינן הא אם שכב חנקי הלכך אלה שאין עמה

שבועה

שבועה קרינן לה · פרש"א אם לא שכב וגו' אלא איסורא בעלמא והא אשת איש בחנק התם בעדים והתראה וא"ת אי ליכא אלא איסורא בעלמא אבל מיא לא בדקי לה א"כ מים המרים למאי אהנו"ל במקו' שאין המים בודקין אותה כגון אם בא עליה אחר שקנ"לה ונסתר" או שקדמ' שכיבת בועל לבעל בהא הוא דפרש"א דליכא אלא איסורא בעלמא קמ"ל חנקי שאע"פ שאין המים בודקין אותה סופה שמתה בחנק או כעין מיתת חנק כדאמרי' בעלמא אע"פ שבטלה סנהדרי ארבע מיתות לא בטלו וכ"ע · פרש"א מניה בשלישי ובשביעית וזע"ג דמכלל לאו אתה שומע הן איהו כתיב אם יתחטא בו וגומ' יטהר הכי נמי דודאי הוא שמענא שאם לא יתחטא בו לא יטהר אבל משום דלא כתב אם לא הוא יתחטא הוה אמינא דמצוה דלכתחילה היא כפרש"י ז"ל והזה הטהור וגו' לר' מאיר נמי בעי לה היכא דעבד בשלישי ובשמיני דקרא משום בימי טהרה אימא שפי' דמי קמ"ל דכל היכא דאיכא בין הזאה להזאה שפי מד' יומים לא עבר ולא מידי מיהו אי עבר הזאה ראשונה משלישי ואילך כל אימת דבעי טהור בלבד שיהא בין הזאה להזא' ד' ימי' ותולא ובג' ובשמיני הוא דלא סלק' ליה אבל ברביעי ובשמיני סלקא ליה וכדתניא בספרי אין לי אלא שביעי ושמיני תשיעי עשירי מנין ת"ל וחטאו מכל מקום ·

מתני' המקדש את האשה ואמר סבור הייתי וכו' כ"ע אמאי לא תניה בפרקין דלעיל גבי על מנת שאני כהן ובכלן אע"פי שאמרה בלבי היה להתקדש לו אינה מקודש' וי"ל משום דאיירי · ב בתנאי כפול דרבי חנינא לא בעי תנאי כפול אתא לאשמועי' דבעי' שיהא התנאי בשפתיו דדברי' שבלב אינם דברים ; לאחר שאתגייר וכו' לאחר שיחלו' לך יבמיך וכו' קש' הא' הנא אין קדושין תופסין ביבמה הלכך דבר שלא בא לעולם הוא דהשת' אין בידו לקדשה והכי אמרינן ביבמות דגרסינן התם א"ר יוחנן אין קדושין תופסין ביבמה א"ל ר' שמעון בן לקיש ולאו משנתנו היא זו לאחר שיחלוץ לך יבמיך אינה מקודשת א"ל אי לאו דדלאי לך חספא מי משכחת מרגניתא תותה · וכתב הרמב"ם ז"ל בפ"ז האומ' ליבמה הרי את מקודשת לי לאחר שיחלוץ ליך יבמיך הרי זו מקודש' מספק הואיל ואו קדשה עתה היו קדושין תופסין בה מספק וע"כ משום דביבמות פ' האשה שהלך בעלה איפסיקא הלכה כשמואל דאמר בעניותנו צריכה גט העיקר בזה מדחזינן דר' מאיר פליג בכולה מתני' וע"ג דלא מתני תני מפני שהגופים בעול' ולא מחסר עיקרי הענין אבל באם ילדה אשתך דמוקמי' בשאינה מעוברת לא פליג דודאי אינה מקודשת שאין הגוף בעולם. ודאמרי' בעלמא כי אמר ר"מאיר כגון פרות דקל דעבידי דאתו וכו' וביו"ן מא"ד : אם ילדה אשתך נקבה פי' לכשתלד הא בהך מקודשת לי ובהא נמי פליג רבי מאיר אע"פ שאינה בעול' מידי דהוה אפירו' דקל ואי לאו דאמר ר' חנינא לא שנו אלא שאין אשתו מעוברת ומפרשי' לה בגמר' שהיא מעוברת אלא שלא הוכר העובר היינו יכולין לומר דבהא אפי' ר' מאיר מודה כיון דאינה מעוברת דלא דמי לפירות דקל דמימלא קא אתו השתא דמוקמינן לה במעוברת שלא הוכר עוברה ודאי ר' מאיר נמי פליג עלה והא דלא תני האך בבא בהדי רישא משום דהני דרישא דמו אהדדי שהן ענינין שאינן מחוסרין אלא מעשה אדם

לככי תנינהו בהדי הדדי באפי נפשיהו :

גמ' אין תורמין מן התלוש על המחובר ובהא אפי' ר' מאיר מודה דהא כיון דלא אמר לכשיתלשו הבא מחובר לאו בר חיובא הוא ושוה ליה מן החיוב על הפטור ולכשיתלש לא נתקן בתרומה זו; ואם תרמו אין תרומתן תרומה א"ר דמדרבנן אסור' אע"פ שתבואה לא נתקנה ואינה גזל ביד כהן מידי דהוה אהא דתנן מן הנקוב על שאינו נקוב תרומה ולא נהירא דהת' שאינו נקוב מדרבנן מיהא בר חיובא הוא מה שאין כן במחובר · אלא גר' הרי בידו א"ת ליתני התם מעיקרא בהמה שהא דעת אחר' כדמתני וא"ל בבי שפחה י"ל בעבד הוא דאיכא למימ' מעיקר' בהמה משום דלית להו חיים כדכתיב שבו לכם פה עם החמור אבל בגוי דאית ליה חיים לא וא"ת ליתני ליה דבידו להתגייר בידו מי לקדשה י"ל עדיף ליה לשנויי דבידו לא קא' להתגייר דהיכי ליתא נהי דבידו להתגייר והרי אין בידו דמי יימר דמזדקקי ליה בי דינא אי נמי הכא כיון שאשה תפסי בה קדושין לא אמרינן בכי הא מי בידו לקדשה ולא נהירא · בר צריך שלשה ולמאי דכתב הגאון ר' יצחק ז"ל בפ' החולץ דלכתחלה צריך שלשה לאו בידו מקרי דמסתמא לא יתגייר אלא כהלכה וכמו שראוי לעשות לכתחלה הילכך איכ' למימ' מי יימר דמזדקקי ליה בי דינא תמו' כר"ו וכ"ע מיהו ליכא לתירוצי דאפי' לא יהא צריך אלא שנים לאו בידו חשבינן ליה דהא מדמקשינן אלא מעתה הנותן פרוטה לשפחתו וכו' ולא משנינן התם נמי לאו בידו דהא צריך שיחתמו שנים בגט שחרור אלמא כל מלתא דלא צריכ' בי דינא אלא עדים בעלמא לא אמרינן מי יימר ד דמזדקקי ליה אלא מעתה הנותן פרוטה לשפחתו וכו' מכאן יש ללמוד דעבד משוחרר אין צריך להטבילו בפני שלשה מדלא משני מי יימר דמזדקקי ליה בי דינא וכן כת' הראב"ד ז"ל עיין בפ' החולץ נהי דבידו לגרשה בידו מי לקדשה א"ת מי יימר דמזדקקי לי ספרא וסהדי י"ל כיון שהגט כתוב בידו כן פי' הראב"ד ז"ל ולא נהירא וי"ל דבגט פרא נמי לא אמרי' מי יימר ד דמזדקק ליה דמסתמא ימצא סופר בשכר ואבי דינא בלחוד הוא דאמרי' מי יימר דמזדקקי ליה וא"ת אמאי לא משנינן הכי גבי שפחה נהי דבידו לשחררה בידו מי לקדשה י"ל כיון שהיא שפחה ומשום דתקדש ליה קא משחרר לה מסתמא תרצה בקידושיו כשישחררנה עוד צ"ל לתרץ כל הני קושי' דבי אקשי' ליה מלאחר שאתגייר לא איצטריך ליה לשנויי מעיקרא בהמה א"כ בידו מי לקדשה דהא איכא לשנויי נמי דבר נמי לאו בידו הוא כדרבי יוחנן וגבי שפחה ליכא לשנויי לאו בידו ולאו איצטריך נמי לשנויי בידו מי לקדשה דהא איכא לשנויי מעיקרא בהמה ובהא דרב הושעיא ליכא לשנויי אלא האי שינויא דבידו מי לקדשה . משום דבעי רב הושעיא אית דלא גרסי בעיין רב הושעיא אלא הכי אלא מעתה הנותן פרוטה לאשתו וכו' דאי בתרויהו גרסינן רב הושעיא למאי דפריך השתא מאי קמשנינן כי היכי דתפסי בה קדושי השתא וכו' אמאי לא הוה ק"ל דרב הושעיא אדרב הושעיא ואע"ג באחד רב הושעיא ובאידך רב יהושיא · כי היכי דתפסי בה קדושין פי' מגו דתפסי בה קדושי השתא מהני נמי ותפסי לאחר זמן משום הכי אסתפקא ליה לרב הושעיא וכ"ע מה שכתב הר"מ ז"ל בפ"ז שהיא מקודש' ודאי והגאון ז"ל השמיטה : במאן אזלא הא דתנן

האומר

שאומר לחבירו אם ילדה וכו' כמאן בשהוכר עוברה ודברי הכל מדלא אוקמה ר' חנינא אפי' באשתו מעוברת שהוכר עוברה וכדאמרי רבנן אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם שאני אפי' לרבנן בשהוכר העובר מקודשת לאו דבר שלא בא לעולם הוא וכן הלכה כר' אליעזר בן יעקב דהוה לאו דבר שלא בא לעול' מקרי ומשום דמשנת ר' אליעזר בן יעקב קב ונקי אכפל ר' חנינא לאוקומיה שתכל' בשלא הוכר עוברה וכרבי אליעזר בן יעקב וכ"כ הרמ"ה ז"ל בפ"ז האומר לחבירו אם ילדה אשתך נקבה הרי זו מקודשת לי בזוז לא אמר כלום ואם היתה אשת חבירו מעוברת ונכר עוברה הרי זו מקודשת וכן כתב בהלכות מכירה פ' כ"ב אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם כיצד מה שתוציא שדה זו קנוי לך וכו' מדנקט מה שתוציא אלמא אם הוציא כגון שחת אדם מקנה אותו והא דיעבר מינה אביי שיטה משום דסבירא ליה דר' אליעזר בן יעקב אפי' באגם אמרה דההוא ודאי הוה ליה דבר שלא בא לעולם: ר' אליעזר בן יעקב ר' ור' מאיר כולהו סבירא להו וכו' הכא חשיב שיטה דתנאי ובמס' יבמו' חשיב שיטה דאמוראי כמי דא"ר נחמן בר יצחק רב הונא כרב ורב כר' ינאי כר' חייא כר' ר' כר' מאיר ר' מאיר כר' אליעזר בן יעקב כר' אליעזר בן יעקב כרבי עקיבא ורב נחמן דחשיב רבי עקיבא ליה דרב הונא בריה דרב יהושע דאוקמה באומרת יקדשו ידים לעושיהן וידים איתנהו בעולם והא דלא חשיב התם ר' יוחנן בן נורי דאמ' יפ' שמא יגרשנה ותהא אסורה לחזור בו דלא חשיב אלא אותן שקבלו רב מפי רב אבל ר' עקיבא ור' יוחנן בן נורי שקבלו כן זה מזה דהא מפלג פליג אהדדי דמר אמר שמא תעריף ומר אמר שמא יגרשנה וכו':

דף סג ע"א לכשיקחן הרי עצמך קנוי לך מעכשיו לשון זה צ"ע דכי אמר מעכשיו מאי דהשתא קא מקני ליה ואם לא אמר לכשאקחך אלא הרי עצמך קנוי לך מעכשיו ודאי דברי הכל דלא יצא לחירות' אפי' לכשיקחנו ובאומר מן התלוש על המחובר ליכא מאן דאמר תרומתו תרומה משום איבה פי' שלאחר שימות בעליך בלאו הכי קאי. ונחשוב נמי ר' עקיבא והא דלא קאמר ונחשוב ר' יוחנן בן נורי משום דמפי השיטה אלהא דר' יוחנן בן נורי מיירי באומר יקדשו ידים דמשום דפסק שמואל כר' יוחנן הסנדלר ופסק נמי כר' יוחנן בן נורי איצטריכינן בפ' אע"פ לאוקומה באומרת יקדשו כו':

והוא שנתן לה שוה פרוטה דקסבר ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף ומלוה ופרוטה דעתה אפרוטה ודוקא רח"ל בשכר דדעתה אזוזי דהות מחויבה למיתן ליה וזוזי ליתנהו דתקדש בהו אבל אי אמר לה בההיא הנאה שאדבר עליך לשלטון מקודשת כדאמר אביי בהנאת מלוה מקודשת ואפשר לו' דהכא אפי' אמר לה בההיא אינה מקודשת משום דבההיא שעתא הרי לא נגמרה ההנאה אלא אם יחזור ויאמר לה אחר שאדבר עליך לשלטון התקדשי לי בהנאה שדברתי עמך מקודשת כיון שההנאה נגמרת לאחר תמו' כר"ן וצ"ע: שיאמר אבא ואם רצה האב דאמר אין מקודשת לא רצה דשתיק אינה מקודשת עד דילמא אין ואם רצה ה"ה דאמר אין מקודשת וקא לא אמר אבא אין ובין שמת האב קודם ששמע ובין שמת אחר ששמע ושתק אינה מקודשת כיון דלא אמר אין שלא נאו על מנת שישתו' ורצה האב דשתיק מקודשת לא רצה דמיחה בדבר אינה מקודשת מת האב דשמע ושתק א"כ דלא שמע:

ע"ב אמאי והא אישתיק דע"מ שישתוק משמע שלא ימחה בשיצא ששמע וכיון ששתק שוב אין מחאתו מבטל' הק' ואין לא דע"מ שלא ימחה משמע דכל שעה שירצה למחות יהא כח בידו ומת הבן לא ק' אע"מ שירצה האב דהא קאמרת דע"מ שירצה ע"מ דשתיק משמע או ע"מ דאמר אין שא"כ סיפא אתאן למי שאו' ע"מ שלא ימחה אבא וה"ג רישא ומציעתא בחד טעמא וסיפא בחד טעמא או רישא בחד טעמא ומציעתא וסיפא בחד טעמא פי' דרישא איכא לאוקומי' ע"מ שירצה ע"מ דאמר אין ומציעתא וסיפא אתאן לע"מ שלא ימחה אבא א"כ רישא ומציעת' בע"מ שירצה ומשמע ע"מ שישתוק וסיפא אתאן לע"מ שלא ימחה ולא מוקמינן בתרי תנאי דהוה מצינן לתרוצי דתנא דרישא סבר ע"מ שירצה ע"מ דאמר אין משמע ותנא דמציעתא וסיפא סבר ע"מ שלא ימחה משמע א"נ תנא דרישא ומציעתא סבר ע"מ דשתיק משמע וא"ת נוקי כולה מתני' בחד תנא ובחד טעמא וכיוצא דכלם מתני' בע"מ שירצה קיימא ומשמע שלא ימחה אבא ורישא דקתני רצה האב דאמר אין מקודשת דכיון דאמר אין ודאי שוב אינו יכול למחות דאע"ג דע"מ שלא ימחה משמע שלא ימחה לעולם ה"מ היכא דשתיק אבל היכא דאמר אין ודאי שוב אין בידו למחות לא רצה האב ומיחה אינה מקודשת י"ל כיון דע"מ שירצה משמ' ע"מ שלא ימחה רצה האב נמי משמע שלא מיחה והיכא דשתיק ואינו מוחה אינה מקודשת ודאי לא מספקא שמא עדין ימחה. עוד י"ל דלעולם ע"מ שירצה אין במשמע ע"מ שלא ימחה לא או ע"מ שישתו' או דאמר אבא אין ומ"ה לא מתרצה רישא בע"מ שלא ימחה דהא ע"מ שירצה קתני שאין במשמעותו שלא ימחה והא דאמרי' ס"מ מדר' ינאי דדחקי' ואוקמינן מתני' בתרי טעמי ולא מוקמינן בתרי תנאי דמשמע דהוה מצינן לאוקומיה מתני' בתרי תנאי י"ל הוה מצינן לשנויי דתנא דרישא ומציעתא סבר ע"מ שירצה ע"מ שישתו' משמע ותנא דסיפא סבר ע"מ דאמר אין משמע ומ"ה קאמר דכל כמה דלא אמר אין מלמדין את האב שיאמר איני רוצה מתו' כר"ן: ומאי ע"מ שירצה האב ע"מ שלא ימחה מכאן ועד שלשים יום פי' ס"ל לרב יוסף בר אמי דע"מ שירצה ע"מ שישתוק משמע וכגון דאמר בהדיא ע"מ שירצה אבא מכאן ועד שלשי' יום דמשמע שישתוק ולא ימחה כל שלשים יום ולהכי קתני רצה האב שלא מיחה תוך שלשים יום מקודשת ולהכי קתני סיפא מת הבן מלמדין את האב לו' איני רוצה דכל תוך שלשים יכול לחזור בו והראב"ד פי' דרב יוסף בר אמי סבר דע"מ שירצה אבא ע"מ שלא ימחה אבא משמע ולא נהירא דודאי שלא ימחה משמע' לא משמע שלא ימחה וכו' והלכתא כותיה דרב יוסף בר אמי דהוא בתרא וע"מ שירצה ע"מ שישתוק ועוד דבתירוצא דר' ינאי לא נתברר אי ע"מ דאמר אין משמע או ע"מ שישתוק וכיון דאתא רב יוסף בר אמי וס"ל דע"מ שישתוק משמע ודאי מחזי הלכתא כותיה והא דתניא כנסי סלע זה בפקדון וחזר ואמר לה התקדשי לי בו כו' לאחר מתן מעות רצתה מקודשת לא רצתה אינה מקודשת ואוקי' בפ"ק רצתה דאמרה אין לא רצתה דאישתיק' אמאי לשון רצוי דאמר אין משמ'

מעורי

מתו' כר"ו י"ל התם כיון דכי אשתיקה אמרי' דשתיק' דלאחר מתן מעות לאו כלום הוא דסברא הוא שדינא להו מחייבנא להו כי אשתיקה לא רצתה קרינא בה שהרי אנו אומדין בה שלא רצתה והר"מ פסק דע"מ שירצה אבא דאמר אין משמע וזה לשונו שכתב בפ"ג האומר לאשה הרי את מקודשת לי ע"מ שירצה אבי רצה האב מקודשת לא רצה או ששתק או שמת קודם שישמע הדבר אינה מקודשת ע"כ וכ"ע וש"מ מדמר הלא ש"מ ע"מ שירצה אבא ע"מ דאמר אין משמע ואי שתק ומת אינה מקודש' וש"מ שאם שתק בשעה ששמע אע"ג דאמר בתר הכי אין אינה מקודשת דע"מ שירצה אבא כ"לאחר שישמע קאמר ויש לחלוק על זה וש"מ מת קודם שישמע אינה מקודשת ולא אמרי' שלא הקפיד אלא שירצה ויאמר אין אם ישמע שאם ישתוק נראה הדבר שאין דעתו נוחה בו וזה שכתב או שמת קודם שישמע הדבר אינה מקודשת רבותא קמ"ל דלא תבעי מת לאחר ששמע ושתק דאפי' לא מת אינה מקודשת כיון דלא אמר אין בשעת שמיעה כמו שכתב הרב או ששתק והכא דאמרי' ע"מ שישתוק אבא ושתק בשעה ששמע ודאי פשיטא דתו אינו יכול למחו' דע"מ שישתו' בשעה שישמע משמע וכדמקשי' בגמ' אי הכי אימא סיפא מת הבן מלמדין את האב לו' איני רוצה ואמאי והא שתיק ליה ואם שמע ומת נראה דמקודשת שלא נתכוון זה אלא שלא ימחה אביו בשע' שישמע והראב"ד כתב דאינה מקודשת דודאי שישמע וישתוק קאמר דכיון דלישתוק מינח ניחא ליה וא"ת כי מקשי לן אימא סיפא מת הבן כו' אמאי והא שתיק ליה לישני ליה כגון שעדין לא שמע האב וקמ"ל שאם מת הבן ולא שמע האב אומרין לו שיאמר איני רוצה בקידושי בני ליתא דמסתמא בששמע כתי' מיירי ומדקתני מלמדין את האב כו' איני רוצה ש"מ שכבר ידע הקדושין והראב"ד תירץ דכיון דמציעתא מיירי בששמע וא"כ מת שאם לא שמע אינה מקודשת סיפא נמי בששמע וא"כ מת הבן עוד כתב הר"מ ז"ל ע"מ שלא ימחה אבי שמע ומיחה אינה מקודשת לא מיחה או שמת הרי זו מקודשת מת הבן וא"כ שמע מלמדין את האב לומר איני רוצה כדי שלא יהיו שם קדושי' ולא תפול לפני יבם ע"כ: וזה תימה דודאי בע"מ שלא ימחה כל שעה ושעה יכול למחות ולדבריו מאי איכא בין ע"מ ם שישתוק ובין ע"מ שלא ימחה: וזה השיב עליו הראב"ד ז"ל: לאתויי דפריק רב יוסף בר אמי קמ"ל מתני' בע"מ שירצה אבא משמע שישתוק דאי הוה משמע ע"מ דא' אבא אין כי אמר עד שלשים יום נימא נמי דע"מ דא' אין עד שלשים יום קאמר ותנא מציעתא אתו רישא וסיפא תקנתא קמ"ל דמלמדי' את האב לומר איני רוצה אע"פ שמפקיעין מצות חליצה ויבום כפי' הרי"א ז"ל אפשר לומר דלדברי הר"מ נ"כ אפשר למצוא חלוק בין ע"מ שישתוק ובין ע"מ שלא ימחה דבע"מ שישתו' מת האב קודם ששמע אינה מקודשת כדעת הראב"ד דע"ל מנת שישתוק דוקא קאמר דאי לא שמע מאי שתיק ליה אבל בע"ל מנת שלא ימחה ומת קודם ששמע ודאי מקודשת שלא נתכוון זה אלא שלא ימחה אביו מיהו קשיא על דבריו מאי דמקשי' אימא סיפא מת הבן וכו' אמאי והא שתיק ליה ומוקים לה בע"מ שלא ימחה ולא קשיא ליה אמאי והא שתיק ליה:

נאמן ליתן גט ואינו נאמן לכנוס פי' אם בא א' ואמר אני קדשתיה ואתן לה גט נאמן ונותן לה גט ושרינן לה לעלמ' דאין אדם חוטא ולא לו ואין נאמ' לכנו' שאם את' קדשתיה ואכנסנה אינו נאמן אימא יצרו תוקפו: תנן אם רצו אחד נותן גט ואחד כונס תיובתא דרב מדקתני אחד כונס ש"מ שהוא נאמן לכנוס וא"ת שאני התם דאחר נותן גט והא רב גופיה מודה דנאמן ליתן גט ולמשרי' לעלמא י"ל מי לא עסקי' כגון שבאו שניהם לכנוס דמסתמא כי היכי שזה בא לכנוס חברו נמי היה בא לכנוס ועוד דקתני' אם רצו וכו' משמע דמתחלה שניהם באו לכנוס וכיון שכן אף ליתן גט אין אחד מהם נאמן מאחר שהיה בא לכנוס מתחלה דלא הוה מהמנינן ליה דאימא יצרו תוקפו והשתא כי יהיב גיטא לאחזוקי' בטעותי' הוא דקא אתי ועוד דכיון דקתני אחד כונס משמע אעלמא מתסרא. כיון דאיכא אחר בהדיה ארתותי מרתת פי' אם איתה דשקרא קאמר הוא מסתפי מחבריה שלא יכנוס שמא יביא חברו עדים שנתקדשה לו או מתוך עירעור שמערער חברו יתברר הדבר ויבאו עדי' למי נתקדשה. מהו לסקול ע"י הא"ב לאו אמתני' קאי אלא כגון דאמר קדשתי את בתי לפלוני והא דאמ' רב אסי ומה במקום שאם בא לכנוס כונס הק"א ומה במקום שאם בא לכנוס כגון היכא דאמר קדשתי' ואיני יודע למי קדשתיה כונס דלא חיישי' לתלתיה כולי האי ומהימנינן מי שבא לכנוס וכונס אמרת סוקלין כי את' קדשתיה לפלוני' מקום כו' כגון נתקדשתי ואיני יודע למי נתקדשתי אינו דין דכי אמרה נתקדשתי לפ' ונמי נסקל על ידה: והרב אב ב"ד פרשה לבעיין אמתני' דאמר קדשתי את בתי ואיני יודע למי קדשתיה וזה שבא עליה היה גוי בשעה שאמר קדשתיה ונתגייר אח"כ או קטן והגדיל או קרוב ונתרחק. איכתי כגון דאמר יודע אני שלא קדשתיה לזה ומה במקום שאם בא לכנוס כונס אמרת סוקלין וכו' ולא היה לאב כו' ולא הוה צריך להאי טעמא לתרוצי ק"ו דהא שאי ק"ו כי אתית עליה בתירת טעמא לא קשיא מידי דגבי אב איכא למימר אירתותי מרתת דסבר דילמא מידכ' למן קדשה ויביא עדים שקדשה לפלוני מה שאין כן ב באומרת נתקדשתי ואיני יודע למי לפי שהיא מחפש עליו. מיהו נהי דק"ו הוא מפריק ליה בהכי אבל אכתי אצטרי' ליה לפרושי טעמ' מאי שנא אב דסוקלין על ידו ומ"מ דאין סוקלין על ידה וקא מפ' טעמי' משו' דל"ב המניח התנא מבעיא לי עדים שבאו ואמרו נתקדשה אשה פלוני' בפנינו ושכחנו ואין אני יודעין למי נתקדשה ובא א' ואמ' אני קדשתיה אם נאמ' לכנו'.

דף ס"ד ע"א קדשתי את בתי הקטנה וכו' מ"ם רישא וכו' רישא בידו סיפא לאו בידו פי' סיפא נמי אם בת ישראל היא נאמן לומר נשבית ופדיתים דאע"ג דקא פסל לה מן הכהונ' ומן התרומה הרי בידו להשיאה וכי מגרשה נפסלה מן הכהונ' ומתיל' נמי פסל' מן התרומ' דהא לא חזי' לאינסובי לכהונה דאיכול בתרומה בשביל בעל' אלא קס"ד דסיפ' דוקא בבת כהן עסקי' ונאמן הוא לפסלה מן הכהונ' אבל לא לפסל' מן התרומ' דאין בידו לפסלה מן התרומ' דאי מנסיב לה ישראל ומגרשה חוזרת היא לתרומה ואי אמרת הרי בידו למסרה לזנות ולפסל' מן התרומ' י"ל לקדושיה זכי ליה רחמנא לזנות לא זכי לה. ולהכי מקשה והרי בידו למסרה לחלל הא לא קשיא כרבן דוסתאי

דוסתאי בן יהודה אי מגרשה לא נפסלה מן התרומה דכל שאתה נושא בתו אתה נושא אלמנתו אשתכח שלא נפסל גופה אלא דלכהונה הוא דנפסל כשאר כל ארוס' דאסורה לכהן וא"ת עד כאן לא אמר ר' דוסתאי אלא בחלל אבל בבת כהן שנשאת לחלל שהן עם אחר לא תנ' וסיפא דמתניתין בבת כהן איירי דאי בבת ישראל הא ודאי למאי דקס"ד דנאמן לומר נשבית ופדיתיה מגו דאי בעי פסיל לה מן הכהונ' ומתל' תפסל מן התרומ' כדכתיבנ' לר' דוסתאי לאו דוקא בנות ישראל קאמר שהן מקוה טהרה לחללין אלא ה"ה לבנות כהנים ולא מיקרי עם אחר אלא חלל שבנ' חללה אבל חלל שנשא בת כהן כמי ב' עממין קרי' ביה כיון שנתחל' זה מן הכהונ' ולא קרינ' בה כיון שבבעל' לפסול לה כיון שלא הוזהרו בגרו' להנשא לפסלין כפי' הראב"ד ז"ל כר"ע דאמ' אין קדושין תופסין בחייבי לאוין וכיון דאין קדושין תופסין אין ביד האב להשיאה לו דלמוסרה לזנות לא זכי ליה רחמנא • והרי בידו להשיאה שמנה לכהן גדול פי' מי לא עסקי' בשהיא שמנה דאי אמר נשבית ופדיתיה אינו נאמן ואע"פי שבידו להשיאה לכהן גדול ולפוסלה מן התרומה • הניחא לר' ישבב אם טעמא דנפשיה קאמר שפיר א"ת אכתי קשיא הא בידו להשיאה בעולה לכהן גדול וי"ל לא איירי בבעולה ואע"ג דאקשינן והרי בידו להשיאם שמנה לכהן גדול התם משום דשמנה שכיחא ותסתמא בשמנ' נמי איירי' מתני' אבל בתולה לא שכיחא שאם נבעלה בזנות זונה היא ונפסלה מן התרומה ואם נבעלה ונתגרשה אין בידו להשיאה שאין קדושין תופסין בה מאי אמרת שהשיאוה אמה או אחיה ומיאנה א"כ פנוי הבא על הפנויה ולא עשה זונה הא לא שכיחא • כי היה מקשי והא בידו להשיא' שמנ' לכ"ג הוה מצי נמי לאקשויי והרי בידו להשיא' גרוש' וחלוצה לכהן וכר' סימאי לאו דוקא בשמנ' קא' • ה"ג נהי דבידו ולקדם בידו מי לגרש' ועוד אלו אמר האי לא ניחא לי וכו' פי' ועוד אפי' לכ"ג לא מהימן לפסל' משו' מגו דאי בעי מקד' לה ואפס' לכהונ' לכ"ג ממה נפש' דאם מתאמן נמי לכ"ג מיה' יפסול' • אלא א"ת האי לא ניחא לי וכו' הילכ' אי משו' מגו אפי' לכ"ג לא מהימן לפסל': רישא דמתנ' הימניה כו' הילכ' סיפא אפי' בבת ישראל לא מהימן ואפי' לפסלה מן התרומה:

ה"ג בשעת קדושין אמר יש לי בני' ובשעת מיתה אמר אין לו בשעת הקדושין אמר אין לי אחים ובשעת מיתה אמר יש לי אחים והכי אורחא דמילתא דבשעת קדושין אמר מילתא דשרי לה כדי שתרצה בקדושיו: נאמן להתיר ואינו נאמן לאסור ונראה דהשתא נמי הוה ס"ד דבמוחזק לן באחי ולא מוחזק לן בבני עסקי' ופליגי במה לי לשקר אי כעדים דמי אי בחזקה דמי והוה ס"ד דמתני' וברייתא בהכי מיירו מתני' דלא מוחזק לן באחי וא"ת אי הכי בלאו דיבוריה דבעל נמי בחזקה היתר הוה קיימא ומאי נאמן דקתני וי"ל הא קמ"ל דאי אמר בעל יש לי בנים בערכאה דלא הוה מוחזק לן באחי ולא בבני אע"ג דהדר איגלי לן דאית ליה אחי שריא כיון דאמר בעל יש לי בנים דבערכאה דאמר בעל הכי כבר הימנוה רבנן דבההיא שעתא בחזקת היתר הות קיימא:

ע"ב ברייתא דלא מוחזק לן כו' וה"ק נאמן להתיר אע"ג דבחזקת איסור ואינו נאמן ממאי דהדר וקאמר בשעת מיתה שכבר החזיקה בהיתר ועיקר חזקת האיסור דמה לי לשקר כעדים דמי ור'

נתן סבר אף נאמן מאי דהדר וקאמר בשעת מיתה אין לי בנים א"כ יש לי אחים דמעיקרא כי אמר בשעת קדושין יש לי בנים א"כ אין לי אחים אע"ג דאיכא למימר מה לי לשקר הוו להו חזקה דאיסור וחזקה דהיתר למה לי לשקר כחזקה דמי ולא אתיא חדא מהנך תרי חזקי ועקרי לה לחברתה הילכך אי לא הדר ביה בשעת מיתה ממה שאמר בשעת קדושין הוא לה בספק איסור והולכת ולא מתיבמת אבל אי הדר ביה בשעת מיתה נתחזקה החזקה הראשונה להיות קיימא בחזקת איסור ויבומי נמי מתיבם • והא דקתני אף נאמן לאסור הכי קאמר כי היכי דמהמן להתיר כי קיימא בחזקת היתר דלא מוחזק לן לא באחי ולא בבני דאע"ג דאתו סהדי בתר הכי דאית ליה אחי אינה זקוקה ליבם הכי נמי מהמן לאסור כי קיימא בחזקת איסור והורע כח החזקה ע"י שאמר בשעת קדושין יש לי בנים דכי אמר בשעת מיתה אין לי בנים נאמן לא שמא לחזקה קמייתא ולמהדר לאוקומה בחזקת יבום כנ"לפ מדקאמרי' אתיא חזקה שמא דלר' נתן אין חזקה דמה לי לשקר עדיפא מחזקה דמה לי לשקר יכולה לבטל חזקה קמייתא אבל מדברי הראב"ד נר' שהוא מפרש דלר' נתן נמי אי לא הדר ביה מת"ש בשעת קדושין נאמן להתיר דחזקה דמה לי לשקר עדיף מחזקה קמייתא דכיון דבידו להתירה כל שעה בגט דינא הוא דנהימניה משום מגו הילכך כי אמר בשעת קדושין יש לי בנים נאמן משום חזקה דמה לי לשקר מיהו לא אתיא הך חזקה ועקרה לה לחזקה קמייתא ולבטלה עכשיו לגמרי אלא מתלא תליא דאי הדר ביה בשעת מיתה הדרה לה חזקה קמייתא לדוכתא ומתיבמת ואי לא הדר בים בשעת מיתה נאמן ואינה צריכה חליצה דהאך חזקה דמה לי לשקר עדיפא שהרי בידו להתירה והא דאמרי' לא אתיא חזקה ועקרה חזקה ה"ק לא אתיא חזקה ועקרה לה השתא לחזקה קמייתא לגמרי אלא מתלא תליא וכן פי' הר"ז ז"ל והיינו דקתני אף נאמן לאסור פי' נאמן להתיר דאי לא הדר ביה בשעת מיתה אינה זקוקה ליבם ואי הדר ביה נאמן אף לאסור וק"ל הא דאבעיא לן בפ"ק דבבא בתרא תבעו לאחר זמנו וא"ל פרעתיך בתוך זמני מהו מי אמרי' מה לי לשקר או דילמא מה לי לשקר במקום חזקה דלא עבידי דפרעי בגו זמניהו לא אמרי' ולא פשילה מתחלוק' ר' ור' נ' דתרוייהו מודו דאי לא הדר ביה בשע' מיתה נאמן דאתי מגו ועקר לה לחזקה ולפי' קמא נמי קשיא תפשוט לן מדר' נתן דבשלמא מדר' נתן ליכא למפשטה דדילמא ע"כ לא קאמר ר' נתן אלא להחמיר באיסורי דיבמה אבל התם אוקי ממונא בחזקת מאריה וי"ל ההיא חזקה מעליא טפי שהיא חזקה דכולי עלמא לא עבידי דפרעי בגו זמניהו ואינה על האדם זה בלבד הלכך לא אתי מה לי לשקר ועקר לה להאי חזקה וכבר כתיבנא לה התם שפיר ת"ל וא"ת ומאי מכית מוקמת מתני' כר' נתן והא תנן בפ' יש נוחלין האומר זה בני נאמן ואמרינן עלה מק"ל תנינא מי שאמר בשעת מיתתו נאמן ומפרקין התם דלא מוחזק לן בגויה דאית ליה אחי הכא אע"ג דמוחזק לן דאית ליה אחי י"ל התם נמי מודה דמהימן משום מגו כיון דלא עקר לה לחזקה דהא לא מוחזק לן דאית ליה בני אלא דמוחזק לן דאית ליה אחי ובבני לית לן בגויה שום חזקה הילכך אע"ג דבחזקת איסור קיימ' משום דמוחזק לן דאית ליה אחי מהימן במגו לומ' זה

בני

בני כיון דלא עקר לה לחזקה א"כ י"ל אי אמר יש לי לא מהימן אבל בזה בני מהימן כיון דהימניה רחמנ' לומר זה בני חלוצה ובין גרושה דכתיב יכיר יכירנו לאחרים הכי נמי מהימן לומר שהוא בנו ואי קשי' הא דגרים התם ההוא דהוה שכיב אמרו ליה אתתיה למאן אמר להו חזיא לכהנה פי' בניאות' קאמר דחזי' לכהן הדיוט שאינה זקוקה ליבם דלית ליה בני אמר רבה למאי ניחוש לה הא אמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן בעל שאמר גרשתי אשתי נאמן ומסיק התם' חוש להו היכי דמי אי דלא הוי מוחזק דלית ליה בני הא תנן זה בני נאמן אלא דמוחזק לן דלית ליה בני ולית ליה אחי ואמר דאית להו אחי ובאנו למחלוקת ר' ור' נתן ומאי דאבתפקא לן התם י"ל ספוקי מספקא לן הלכתא כמאן אי כרב אי כרבי נתן ומ"ה קאמר חושו לה כך יש לתרץ למאי דפרישנא לעיל אפילו לא הדר ביה בשעת מיתה לא מהימן להתירה דלא אתיא חזקה ועקר' חזקה אלא קיימא לה בספק אים' ואולבת ולא מתיבמת אפי' למה שפי' הראב"ד והר"ז ז"ל דהא ר' נתן מודה דנאמן להתיר משו' מגו היכא דלא הדר ביה בשעת מיתה ואית דמפרשי התם חזיא לכהנא בתמיה קאמר וכי צריכה היא ליכנס לכהן כלומ' לכהן לא חזיא אלא לישרא' דגרושה היא ואמרי' עלה למאי ניחוש לה דהא בעל שאמר גרשתי את אשתי נאמן ומסיק ניחוש לה דאע"ג דנאמן לומר יש לי אחים אפי' בדמוחזק לן באחי ולא מוחזק לן בבני דהא עקר לה לחזקה משום משום מגו כבעל' שא"ת גרשתי אשתי מספקא לן משום דרגלים לדבר שהיא אשתו כיון שיושבת תחתיו תו קשיא לן אידך עובד' דגרסי' התם ההוא דהוה מוחזק לן בגויה דלית ליה אחי ואמ' בשעת מיתה דלית ליה אחי אמר רב יוסף למאי ניחוש לה חדא דהוה מוחזק לן דלית ליה אחי ועוד הא אמר בשעת מיתה דלית ליה אחי אמר ליה אביי והא איכא עדים וכו' וק"ל עלה למאי איכא למיחש כיון דהוה מוחזק לן דלית ליה אחי אי הוה קלא דאית' ליה אחי היכן מכינו שהקול מבטל חזק' וי"ל כיון דקול לא סתר לה לחזקה דהא אפשר שנולדו לו אחים איכא למיחש ליה ואסיקנא התם ז"ל חוש לה משום דקול במקום חזקה קאי ומספקא לן אי הלכה כר' או כר' נתן ולא נהירא כלל דהא במתניתין דהכא כמי דמוחזק לן באחי ולא מוחזק לן בבני קריכן לה חזקה אע"ג דאיכא למיחש שמא מתו האחין א"נ שמא נולדו לו בנים ולר' נתן דאמר מה לי לשקר ועקרה ליה והיכא אתיא קלא ועקר' לה ועוד דלפי' הראב"ד הא ר"נ מודה דאיכ' דלא הדר ביה בשעת מיתה נאמן והשתא חזקה קא עקר כ"ש קלא ורשב"ם ז"ל גרים התם והא אמרינן דאיכא סהדי במדינת הים דידעי דלית ליה אחי פי' קול בעלמא יש נגל זה ואע"ג דקול לא עקר חזקה שאני הכא דכיון דאיכא סהדי דידעי שיש לנו להמתין עד דליתו סהדי ולסהדו קמן • נראה דהיכא דמוחזק לן באחי ואמר אני אחיו נאמן אף לכנוס דמלת' דעבידא לאגלויי היא אע"פי שהיא תחפה עליו :

דף ס"ה ע"א אלא מעתה אמציעית שבכת שניה תשתרי הוה מצי לאקשוי נמי גבי בבא דסיפא אמצעית שבכת ראשונ' תשתרי ואוקמ' נמי בשאין בה אלא גדולה וקטנה ולטעמיך אמציעית שבכת ראשונה מי קתני שוה למימר נמי ולטעמיך אמצעית שבכת שניה מי קתני בבא דסיפא והוה מתרצינן נמי הכי השתא התם תנא גדולה דידה לאיסורא והוא הדין להך דזוטרא מינה • ל

אמר רב אם נתן גט מעצמו כופין אותו ליתן כתובה אסיפא דוקא קאי דקתני קדשתני והוא אומר לא קדשתיך אבל ארישא לא דכיון שהיא אומרת לא קדשתני אע"פ שהוא מודה דקדשה הוה ליה טענו חטים והודה לו בשעורים דפטור אף מדמי שעורים כפי' הראב"ד ז"ל ואי קשיא ליה הא דמשמע בפ"ק דבבא מציעא דארוסה אין לה כתוב' ולא מכינן למפשט משום רוכתא דאית לה כתובה ואית דדחי דההיא במאי עסקינן כגון דאמרה ליה קדשתני ו וכתבתה לי כתובה והוא אומר לא קדשתי ולא כתבתי ליך כתובה שאם נתן גט מעצמו אודויי אודי לדבריה וי"ל כי לית כתובה ה"מ בשלמנה אבל בגרושה תקינו לה כתוב' שלא תהא קלה בעיניו להוציא' וכבר כתיבנ' התם בפ"ק דבבא מציעא ת"ל • היכי דאמי אי דאיכא עדים מאי טעמיהו דב"ש דהא אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות אלא לאו בעד אחד ותמה הוה האי דלא מסיק אדעתיה סיפא דברית' קתני ומודים בנתגרש' מן האירוסין וכו' אמאי הוה פשיטא ליה דב"ש מודו דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות והוה מוקי פלוגתיה בעד אחד דילמא לעולם בדאיכא עדי ביאה ובהא פליגי דב"ש סברי אדם עושה בעילתו ב בעילת זנות ועד כאן לא פליגי רב ושמואל בפ' המדיר אלא על תנאי קדשה דמ"מ כיון דאתני לא אתליה לתנאיה •

ע"ב שנים שבאו ממדינת הים בירושלמי דפ"ק דבבא מציעא גרסי' אמר רב הונא בשם רבנין דתמן אשה רוכבת על גבי בהמה ושני' מנהיגין אותה והיא אומרת של עבדי ובהמה שלי וכל אחד ואו' אומר זה עבדי וזה אשתי וזו בהמתי צריכה גט משניהם כיצד היא עושה משחררת את שניהם ושניה' משחררין זה את זה ובבהמה ובמשאוי שלשתן שוין כדין שנים אוחזים בטלית דתנן זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה וכו' הכא נמי כל אחד ואחד ישבע שאין לו בה פחות מחציה צריכא שני גיטין קס"ד דצריכה שני גיטין למשריה לעלמא • אי דאית ליה סהדי להאי ואית ליה סהדי להאי פי' ולהכי צריכ' שני גיטין דליכא למימר כיון דשתי כתות של מכחישות זו את זו כמאן דליתנהו דמי שאני כאן הכחשת עדים דאיפשר שגירשה האחד וכנס חבירו ואשתכ' דאתחזק' לה באשת איש מסהדותיהו דהני וכל כמה דלא אתיא סהדי שנתגרשה בחזקת אשת איש קימא א"נ אי אמר' לחד גרשתני ולחד כנסתני וגרשתני ודאי נאמנת כדאמר רב המנוכא האשה שאמרה לבעלה גרשתני נאמנת חזקה שאין אשה מעיזה פניה בפני בעלה אלא הכא הא קאמרה שלא נתקדשה להם מעולם דהא שו שני עבדי קאמרה א"כ י"ל אפי' תימא דשתי כתות של מכחישות זו את זו דתרויהו קאמרי שהיו שנים אלו ואשה זו במעמד אחד והיו שם שתי כתות העדים של וכת אחת אומרת לזה נתקדשה וזאת אומרת לא כי אלא לזה נתקדשה אפי' הכי צריכא שני גיטין דתרויהו מחזקי לה באשת איש ואחת משתי כתות ודאי קושט' קא מסהדא ולהכי צריכה שני גיטין • מי מציא אמר' של שני עבדי ואבילה שלי דכיון שאוזכרה במשנה ם טענה זו שהיא טוענת שהאבילה שלה אלא פים ממש בטענתה ומהניא לה כי היכי דמהניא לשניהם

לטול בה שליש. שאם השליש יותר על הכתובה תטול יתרון השליש על הכתובה בשבועה. ולהכי מקשה מי מצי אמרה וכו' דס"ד ודאי כיון דעדים קא מכחישי לה אין ממש בטענתה א"כ הכי קא מקשינן כיון דשתי כתות אלו תרויהו מחזקי לה באשת איש ומכחישות דבריה הא דקא טענה איהי שלו שני עבדי ואכילה שלי ודאי קא אמרה והלכך אפי' כי יהבי לה גט אמאי גובה כתובה מן האכילה מאחר שהיא מודה דלית לה כתובה מיניהו דהא קאמרה שהם עבדיה אע"ג דאינהו קא מודו דמחייבי לתת לה כתוב' מידי דהוה אטענו חטין והודה בשעורין דקי"ל פטור אף מדמי שעורים כיון שהוא מודה שלא נתחייבו שעורי' הכא נמי הרי היא מודה שלא נתחייבו לה כתובה ואף ע"ג שהיא תובעת האכילה ההיא תביעתה לאו כלום היא כיון דקא מכחישי לה עדים וכמאן דלא תבעה דמי וא"ת נוקמה כגון דאית ליה סהדי להאי ואית ליה סהדי נמי דקאמרי שלו עבדיה י"ל אי אמרי ידענו שהיו עבדיה ואין אנו יודעי' ואפי' אמרי אין אנו יודעים אם נשתחררו מכחישין הן דברי עדים שלו דודאי הני שתי כתות כל אחת מעידה על האחר שאינו עבד אם נשתחררו עכשיו מיהו אמרי' עכשיו נשתחררו לקיים עדות כתות שלו ואי אמרי יודעין אנו שעכשיו הין עבדיה נמצאו מכחישין את שלו ואוקי תרתי דמסהדי שאינה אשת איש לגבהדי כתות שלו דקא מחזקי לה דאשת איש ואוקי אתתא אחזקה דפנויה דלא אתחזק לן בה איסורא דאשת איש ומשרינא שרי' בלא גט ואיכי קתני צריכא שני גיטין : כל זה פי' הראב"ד ז"ל : אלא כעד א' דאית ליה חד סהדא לחד נמ"ה צריכה שני גיטין דעד א' לגבי קדושין מהימן והכי מצריכינן גיטא אפומה אע"ג דהידך סהדא קא מכחיש ליה הא תרויהו באשת איש קא מחזקי לה וחד מיניהו קושטא קאמר ולהכי צריכה שני גיטין משום דלא ידעינן הי מיניהו קאמר קושט' וא"ת דעד אחד בקדושין מהימן מיהו לא קשיא ליה מי מציא אמרה שלו שני עבדי ואכילה שלי דלענין ממון ודאי עד אחד אינו נאמן ודינא הוא שתשבע האשה ותטול וא"ת כיון דאית ליה סהדי להאי ואית ליה סהדי להאי ושניה' שוין שהיא א"א אמאי לא מצרכינן סהדותייהו והקשי לן מאי דהוה מקשינן מי מציא למימר אלו שני עבדי ואכילה שלי י"ל כיון שעדותן חלוקה, שזה אומר שהיא אשתו של זה וזה אומר שהיא אשתו של זה אין עדותן מצטרפת לאחשבינהו כשני עדים אלא כעד א' ולא מצטרפין עדות שני עדים שעדותן חלוקה אלא כגון זה אומר מנה וזה אומר מאתים שיש בכלל מאתים מנה : ואסברא עד א' בהכחשה מי מהימן פי' כיון דאס"ק מכחש ליה מי מהימן אפי' אם תמצא לומ' דחוששין לקדושיו לאסריה לעלמ' כולי עלמא לא פליגי דסרי' ומיירי כגון דליכ' עדי' לחד מיניהו שיש ב' עדים מיניהו לכל א' וא"מ שלשתן דכיון דקא מכחישי אהדדי כמאן דליתנהו דמי והא דקתני צריכא שני גיטין לאו למיתרא דלמסריה לעלמא צריכה גם אלא הכי קאמר אינה גובה כתובתה אלא א"כ נתנו לה גט משניהם אלא השליש היא גובה בשבועה ואם נתנו לה גט משניהם גובה כתובתה וא"ת ולהוי כטענו חטין והודה לו בשעורין שפטור אף מדמי שעורין הכא נמי הרי היא לא היתה תובעת כתובתה י"ל מכל מקום אכילה זה שיהא תובעת ומתה נפשך גובה כתובה מתנה אי

כדקאמרה איהי הא קאמרה שכל האכילה שלה ואי כדקאמרי אינהו הא קא מודו דמחייבי לה כתובה ושעבוד כתובה על כל מטלטלין שלהם דר' מאיר היא מיהו בי הוה אמינן לאוקומה בדאית ליה סהדי להאי ואית ליה סהדי להאי ולהידך לית לה סהדי שוה קשיא לן מי מציא אמרה וכו' דכיון דאין ממש בטענתה דסהדי הוו מכחישי לה לא חשבינן כשלו תבעה אכילה וכללו כיון דלדבריה לא מחייבי לה כתובה אע"ג דאינהו מודו דחייבי לם פטורין אבל השתא דמוקמינן לה בדליכא סהדי דקא מכחשי לה ויש ממש בתביעתה אע"ג דלדבריה לא מחייבי לה כתוב' מ"מ אכלה זו היתה תובעת ומתה נפשך מחייבי לה שיעור כתוב' כדכתיבנ' ואם שליש האכלה יותר משיעו' הכתובה גובה שיעור כתובתה שלא בשבועה ויתרון השליש על הכתובה בלא שבועה ואם שיעור הכתובה יותר מן השליש גובה כתובתה שלא בשבועה ושאינה חוזרת וגובה שליש דמה נפשך אי כדקאמרי אינהו הא לא מחייבי לה אלא שיעור כתובתה ואי דקאמרה איהי הרי מן הדין אין לה אלא שליש ואסתפק'ליה לראב"ד ז"ל אם גובה כתובתה אחת או שני כתובות דאיכ' למימר דגביה שתי כתובו' ונראה דודאי שתי כתובות גביה דהא כל חד וחד מודה לה שיעור כתובתה והיא תובעת כל האכילה וכל חד וחד אודי לה שיעור כתובה מ"מ אע"פ דמחמת כתוב' הוא דקא מודי להי' תדע מדאמרינן צריכה שני גיטין ואי כתובה א' הוא דגביה הא בגט א' נמי גבי שיעור כתובה ור' מאי' היא דאמר מטלטלי משעבדי לכתוב' דרבנן פליגי עליה וסבירא להו דלא אמרינן בכתובת מיניה ואפי' מגלימיה דאכתפיה וכדאמרי' במסכת נזיר אפי' אתה מוכר שער ראשך חייב אתה להגבותה כתובתה ואמרינן עלה הא מני רבי מאיר היא דאמר מטלטלי משתעבדי לכתובה אלא דרבנן דפליגי עליה דאמרי דמיניה נמי לא גביה אלא ממקרקעי ור' מאיר סבר דאפי' מיתמי גביא ממטלטלי כדתניא הרי שהיה נושא באחיו מנה והניחו שומרת יבם לא יאמ' הואיל ואני יורש החזקתי וכו' . וא"ר וגובה כתובתה אם מתו דלשון גובה משמע מיורשין מדלא קתני נוטלת ולהכי אמר הא מני ר' מאיר היא . א"ת מעיקר' נמי לא הוה ס"ד דהא מני ר' מאיר היא י"ל לאו דהו"ס"ד לאוקומה בעד א' הוא קמ"ל דמקדש בעד אחד אין חוששין לקידושיו אבל השתא לא קמ"ל אלא דמטלטלי משתעבדי לכתובה ולהכי אמרי' הא מני רבי מאיר היא דלא הקשילך מאי קמ"ל : לאו דמוקמינן לה השתא בדליכא סהדי מיירי כגון דאמרי כל חד וחד קדשתיה בפני עדים והלכו למדינת הים והא דאמרינ' בירושלמי ומשחררת את שניהם וכו' לא היה צריך לשחרור זה אלא לאפוקי כל חד נפשיה מתגרא : אם מה להלן הודאת בעל דין וכו' פי' אי אודי דזבין ליה שדה והחזיק בה בלא סהדי הודאת בעל דין כמאה עדים ולא מצי למהדר ביה הכא נמי אי אמר קדשתיה בלא עדים ליתסר בקריבתה ואם שניה' מודים ליתסר' איהו בקריבתה ואיסי בקריבים ואין לפרש מה להלן הודאת בעל דין וכדפירש הודה שהלוהו מנה בלא עדי' חייב דהתם פשיטא דודאי אית ליה להדורי ליה מה שהלוהו דאטו משום דהלוהו בינו לבין עצמו יגזול לו מה שהלוהו . התם לא קא חייבה לאחריני דאי איכא עליה בעל חוב דמשתעבדי נכסיו ואמר מכרתי את שדי פלוני לפלוני קודם זמן הלואה ודאי לא מהימן

לחוב

לחוב לבעל חובו הכא הא קא חייבה לאחריני הילכך אפי' למאן דקא מודה בקדושין לא מהמנו קדושין כלל ואפי' שניהם מודים הוא מותר בקרובותיה והיא בקרוביו דכיון דלא מקיימי קדושין בלא עדי' אעלמא לגבייהו נמי לא מתפרשא והא דתנן הוא אסור ב בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו · התם כגון דאמר קדשתיך בפני פלוני ופלוני והלכו למדינת הים דהא קאמר דאיתקיימו להו קדושי בסהדי ואה"ד אי מה להלן וכו' וכי אמר קדשתיך וכו' תהא הודאתו כמאה עדי' אכולי עלמא · לא איברו סהדי אלא לשקרי כתב הגאון ר' יצחק דמהיכא שמעינן דקנין בלא עדים מהני היכא דקא מודה וכן כתב הר"מ בכל הקניות ואפי' בשטר לאו דקי"ל דעידי מסירה כרתי · אמר אביי א"ל עד א' אכל' חלב והלה שותק נאמן לאו בתור' עדות מהימן דאין עד אחד מהימן אפי' באיסורין אלא במידי דבידו לתקן כגון טבל דמהימן לומר שהוא מתוקן כיון דבידו לעשר אלא הכא מדאשתיק אודויי מודה לדברי העד ודוקא דשתיק אבל אי אמר איני יודע אינו נאמן שאין עד אחד נאמן לחייבו קרבן :

והא דתנן עד אחד אומר אכלת חלב והוא או' לא אכלתי לאו דוקא לא אכלתי אלא הוא הדין אי אמר איני יודע ואי קשיא לך הא דתניא בפ' הנזקין היה עושה עמו בטהרו' וי"ט טהרות שעשיתי עמך ביום פלוני נטמאו שורת הדין אינו נאמן ואמרינן עלה מ"ש רישא ומ"ש סיפא אמר אביי כל שבידו נאמן אלא דלא מהימן במדי דלאו בידו י"ל התם דאמר איני יודע הכא ד דשתיק א"כ אפי' תימא התם נמי דשתיק לאו אודויי קא מודה אלא משום דלא ידע הוא דשתיק וכמאן דא' איני יודע דמי והא דאמר אביי באשתו זנתה הת' מיירי כגון דא"ל זנתה ואתה יודע שזנתה ועובדא דהוות סמיא מיירי כגון שהכי' הנואף בביהו דרגלי' לדבר שזנתה ולהכי מהימן לאביי וצ"ע .

דף סו ע"א היכי דמי אילימא דבתרי אמרי אשתבאי כו' הרי ותרי נינהו מאי חזית כו' אי קשיא נימא אוקי תרי לבהדי תרי ואוקי ינאי אחזקיה י"ל ינאי לא היה לו חזקה מעולם דמשעה שיצא לעולם נפק עליה קלא דבן גרושה הוא זה וא"ת אוקי תרי לבהדי תרי ואוקי גברא בחזקת אבהתיה י"ל חזקה דאבהתיה לא חשיבא לאכרועי היכא דאיכא תרי ותרי כיון דלדידיה לית ליה חזקה א"כ משום דנפק עליה דינאי קלא שאמו נשבית שאין כח בחזקה דאבהתיה לאכרועי · וקי"ל הא דגרסי' בפ' האשה שנתארמלה הכא במאי עסקינן דמוחזק לן באבוה דהאי דכהן הוא ונפק עליה קלא דבן גרושה ובן חלוצה הוא ואתא עד אחד ואמר ידענא ביה דכהן הוא ואסיקניה ואתו בי תרי ואמרו דבן גרושה ובן חלוצה הוא ו ואחתיניה ואתא עד אחר ואמר ידענא ביה דכהן הוא ודכ"ע מצטרפין לעדות כו' אמאי מוקמינן תרי לבהדי תרי ומוקמינן גברא אחזקה דאבהתיה י"ל התם משו' דמעיקר' אסקיניה משום חזקה דאבהתיה דאי לאו חזקה דאבהתיה לא שיס עד אחד לאורועי קלא וכיון דאסיקניה על פי חזקה לסופיהו וכבר כתבתיה שם בפ' האשה ת"ל וטעמא דקא מכחשי לה בתרי פי' ינאי הוא שתיק ולא הוה אמר מידי ומ"ה איצטריך ליה תרי סהדי לאכחושי להאי עד שהיה מעיד שנשבית אמו דכיון דשתיק ינאי הוא מהימן למפסליה וכי אפי' אי לא הוה מייתי אלא חד סהדא הא עד אחד בהכחשה

לא מהימן לא · הוא דכיון דאיכא קלא שאמו נשבית אידך סהדא דקא מכחיש ליה לאו כלום הוא וה"ק כי היכי דהכא אי הוה מכחיש ליה ינאי לא הוה מהימן דעד א' בהכחשה לא מהימן ואע"ג דנפיק עלה קלא שנשבית אמו במורועי' איהו הוה מהימן כיון דמסייע' ליה חזקה וכי אשתיק עד אחד מהימן · ש"מ דבדבר' שבערוה נמי אמרי' שתיקה כהודאה דמיא והא דאמרי' בפ' האשה שנתארמלה כגון דמוחזק לן באבוה דהאי דכהן הוא ונפק עליה קלא דבן גרושה ובן חלוצה הוא ואחתיניה התם בשתיק דאי קא מכחיש ליה האי גברא לקלא לא מחתינן ליה אקלא ואפי' אי מסייע ליה עד אחד לקלא וצ"ע :

ע"ב א"ר טרפון משל לעומד כו' תמה הוא מאי קא מדמית מקוה לבן גרושה ובן חלוצה התם אף ע"פ שהיה פסול בשעת עבודה עבודתו כשרה דלא פסליה רחמנא לבן גרושה ובן חלוצה אלא לכתחלה הכא גבי מקוה אי הוה ידעינן דההוא שעתא היה חסר מי הוה סלקא ליה טבילה ועוד הא דא"ר עקיבא משל לעומד ומקריב על גבי המזבח ונודע שהוא בעל מום כו' מי דמי התם משום דהוא ביה מומא בשעת עבודה הכא מאן לימא לן דמעיקרא הוה חסר וי"ל דר' טרפון הוה ס"ל דאפי' אי ידעינן דמעיקרא הוה חסר סלקא ליה טבילה דיעבד כיון שכל גופו עולה בהן ור' עקיבא סבר אע"ג דכל גופו עולה בהן כיון שלא היו שם ארבעים סאה דיעבד נמי לא סלקא ליה טבילה כדין בעל מום והא דא"ר טרפון מקוה זה בחזקת שלם עומד כו' אלא דאי הוה חסר לא סלקא ליה בתחלת דבריו היה רוצה לדון דבחזקת שלם הוא עומד ולבתר דא"ל ר' עקיבא אדם זה בחזקת פסול הוא עומד כו' חזר לדון דאפי' אי לא היה ביה בשעת טבילה ארבעי' סאה כיון שכל גופו עולה בהן סלקא ליה טבילה ז

מתני' כל מקום שיש קדושין ויש עבירה כו' ואיזו זו שהיא לכ"ג כו' ממזרת ונתינה כו' בנתינה שנתגיירה עסקי' שאם לא נתגיירה לא תפסי בה קדושין כדאמרינן ביבמות בגיותן לית להו חתנות בגירותן אית להו חתנות והולד הולך אחר הפגום ה"נ בנתינים והר"מ כתב הנתינים הרי הם כממזרים אחד זכרים ואחד נקבות ואסורין מד"ס · ובירושלמי גר' נתינים יהושע רחקן אלא מפסול אין תימא משום פסול עבירות מעתה הבא על הנתינה לא יהא ליה קנס והתנן הבא על הנתינה יש לה קנס ע"כ · כל מי שאין לה עליו כו' ואיזה זה ולד שפחה ונכרית ומיירי בשפחה דאחרים אבל בשפחתו מימר אמרינן דינתה לחירות דאי לאו דשחררה לא היה בא עליה שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ואפי' בקדושי כסף ואי קשיא הא דקתני כל מי שאין לה עליו ולא על אחרים קדושין והרי שפחה ע"י אחרים מקודשת כגון ע"י בעלים התם משום דאמרינן שחררה וקדשה אבל כשהיא שפחה ודאי לא תפסי בה קדושין :

דף סו ע"א תנא כ"מ דסיפא לאתויי אי קשי' ולתניה בהדיא בסיפא כדתקשינן לקמן י"ל משום דפלוגתא היא לא תנא ליה בהדיא אלא מכללא דכל מקום אבל גבי ישרא' שנשא חללה דדברי הכל שהולד הולך אחר הזכר הא קשיא ליה לתלמודא ולתניה בהדיא ויש מתרץ דהשתא לא קים לן דאי זו את לתפוטי לא הוה קי"ל ולתניה בהדיא דהוה ס"ד דתנן ושייר ותנא ליה בכללא דכל מקום וכל מקום דרישא

לאתויי

לאתויי ישראל שנשא חללה א"כ חלל שנשא בת ישראל דרבנן וכל מקום דסיפא לאתויי גר שנשא ממזרת אבל הכא דקאמר דתנא אי זו זו דריש' למעוטי גר שנש' ממזרת לרבי יוסי כיון דאיכא דנפיק מכלל' דמתני' והכי אי זו זו למעוטי הוה ליה למתני בהדיא כל הני דאיתנהו בהאי כללא כגון ישראל שנשא חללה כי היכי דלא למעוטיה מאי זו זו דרישא • והרי חלל שנשא בת ישראל וכו' הא לא קשיא כר' דוסתאי בן יהודה ומדלא מקשי והרי חלל שנשא כהנת דיש קדושין ואין עבירה שלא הוזהרו כהנות לינשא לפסולין והולד הולך אחר הזכר שמא דאי הוה מקשינן הכי הוה מתרצינן נמי הא לא קשיא כר' דוסתאי בן יהודה דלא קרינן ביה בעם אי • והא איכא דרבה בר חנה וכו' תנא כל מקו' לאתויי ולא תניא בהדיא משום דלא מתני והוה מצי נמי למימר והא איכא כתי מצרי ראשון שנשא מצרית שניה דלא פליגי בה רבא בר חנא ורב דימי דדברי הכל הולד שני והוה משני נמי תנא כל מקום דרישא לאתויי ממו' כר"ו •

ע"ב אלא אי אמרת ר' יוסי וכו' אי זו זו דרישא כדאמרן למעוטי דרב דימי וה"ה לגר שנשא ממזרת הכר' יוסי יש קדושין ואין עבירה והולד הולך אחר הפגום אלא כל מקום דסיפא לאתויי מאי א"ת כיון שנשא מצרית דיש קדושין ויש עבירה והולד הולך אחר הפגום כדאמרי' ביבמות להן הלך אחר פסולה י"ל לא קרינן יש עבירה אלא חייב לאוין אבל לא חייבי עשה ומצרי ואדומי לאו הבא מכלל עשה נינהו וצ"ע מנא הני מילי דאין קדושין תופסין ב
בעריות והולד ממזר נפקא לן ביבמות מדכתיב לא יקח איש את אשת אביו וגומ' וסמיך ליה לא יבא ממזר ומאשת אב אתילן שאר עריות מהיקישא ואימ' לאחר ולא לבן דהוה ליה כגופי' ולא מקרי אחרי הא לכתחלה דיעבד קשיא לי נכתוב רחמנא והיתה לאיש אחר ולא בעי לא יקח דהא מוהיתה נפקא לן דלא תפסי בה קדושין אפי' דיעבד דלאחר הוא דאית ביה הויה הא לבן אין בה הויה. דהא מדאמרי' לכתחלה מאחות אשה נפקא וכו' ואתינן לאוקומי והיתה לאיש אחר ולא לקרובים אלא מוהיתה לאיש אחר הוייא דלא תפסי בהו קדושי בדיעבד מדלא מקשינן ד
דיעבד מנלן וי"ל הכי קאמר לכתחלה מאחות וכו' הילכך והית' לאיש אחר לאח' ולא לבעל אחות' לכתחל' מאשה של אחות' לא תקח נפקא אלא לאו דיעבד ומקשי' ואימ' באחו' אשה כתיבי ולא ילפינ' מינה שאר קרובי' ומשני אין הכי נמי דודאי איכא למימר דבאחות אש' כתיבי מיהו שאר קרובים מינה קא אתו במה מצינו שאר עריות מנלן דילפינן מאחות אישה וכו' ק"ל נהוו אחות אשה ואשה ובתה שני כתובין הבאין כא' ואין מלמדין דנכתוב רחמנא אחות אשה וכ"ש אשה ובתה דחייבי מיתות ב"ד נינהו הילכך הוו להו שני כתובין וכו' י"ל לא תקח גבי אשה ובתה לא איירי בתפיסת קדושין דהא לגלות ערותה כתיב מיהו צ"ע אמאי אצטריך למכתב לא תקח לגלות לכתוב לא תגלה • מה אחות אשה מיוחד' וכו' א"ת אלא אשת אב דכתב רחמנ' למה לי דהא מק"ו דאחות אשה נפקא י"ל אי לאו הכי הוה אמינא לאחר ולא לבן דיעבד ולכתחלה מאחות אשה נפקא ואחות אשה לכתחלה אין הא דיעבד תפסי בה קדושין. הוקשו כל העריות כולן לאחות אשה א"ת אחות אשה גופה תיתי בהיקשא וכית

הוקשו כל העריות כולן לאשת אב י"ל ליה לר' יונה הך דרשא דלאחר ולא לבן הילכך אצטריך למכתב אשת אב ואחות אשה ולכתחל' באשת אב מאחות אשה נפקא א"כ י"ל אי לא כתב רחמנא ה"א כן הוה מקישנא כל חייבי מיתות דכתיבי בפרשה לבן אבל חייבי כרתות לא להכי כתב רחמנא אחות אשה להקיש לה כל חייובי כריתות וכ"ש מיתות ב"ד ובתר דאיתקוש בחד דינא וחייבי כרתות לענין תפסת קדושין מקשי' לאשת אב בין חייבי מיתות ב"ד בין חייבי כריתות לגבי ולד דמאשת אב גמרינן דכל שאין קדושין תופסין בה הולד ממזר דכתיב לא יקח איש וגו' וסמיך ליה לא יבא ממזר •

דף ס"ח ע"א היה ליה קולא וחומרא ולחומרא מקשינן דאי קדושין תופסין בה הולד כשר ואי אין קדושין תופסין בה הולד ממז' וא"ת אדרבה אם אתה אומר אין קדושין תופסין בה הויא ליה קולא דשרית ליה לעלמ' י"ל משום חומר' דאיסור' הוא דלא תפסי בה קדושין א"כ כיון דמספקא ליה תילתא אי לאחות אשה או לנדה מקשינן להו עדיף לן להחמיר ולו' שיהא הולד ממזר ולא תפסי בה קדושין דאפי' אם איתא דתפסי בה קדושין הא מצו רבנן לאפקועינהו דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינהו רבנן כו' • אתיא בק"ו מיבמה ומה יבמה שהיא בלאו בו' א"ת נדה תוכיח שהיא בכרת וקדושין תופסין י"ל מה לנדה שכן יש בה היתר הבא מאליו תאמר בשאר עריות שאינן כן דאפי' באשת איש דאיכא היתרא בגט ההם צריך עידי מסירה או עידי חתימה והכא בטבילה שתטבול בינה לבין עצמה שריא ועוד מה לנדה שכן ישנה באיסור ד"ת: וא"ר דרא"ב"י אהיקש' דר' יונה סמיך ולתרוצי מאי דמקשי מאי חזית דסמכת להו לאחות אשה קא אתי כיון דמסייע ק"ו למילף מאחות אע"ג דאיכא למימ' נדה תוכיח מכריע הוא למילף מאחות אשה ולא מנדה: א"כ כיון דאיכא תרתי אחות אשה ויבמה דאין קדושין תופסין בהן הוו להו תרתי ונדה חדא ודאינן חדא מקמי תרתי והא דקאמר ק"ו אומי קא מש"ס ליה לטעמיה ובהכי מתרץ מאי דאיכא לאקשויי לרב אחא בר יעקב אשת אב ואחות אשה למה לי למכתב בהו דאין קדושין תופסין בהן דרב אחא בר יעקב לא בא אלא להכריע דניליף מאחות אשה ולא מנדה. ואי קשיא לך אשת אב ואחות אשה למה לי כיון דאיכא ק"ו י"ל מלתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לך קרא: וא"ת לרב אחא בר יעקב דלית ליה היקשא דר' יונאי מדאיצטריך למתני שאין קדושין תופסין בה בעריות מק"ו ולא מייתי לה מהיקשא דאחות אשה מנא ליה דכל מי שאין לה עליו קדושין כו' הולד ממזר או מאשת אב תינח חייובי מיתות ב"ד חייבי כרתות מנא לן ועוד בחייבי מיתות נמי איכא למפרך ב"א ואשת אח י"ל לעולם אית ליה היקשא דר' יונה ומאי דמצי למדרש מק"ו דריש א"נ ס"ל כר"ע עקיבא דדריש לא יגלה כנף הראוי לא יגלהו דהיינו יבמה לסוף דלית ליה שום לאו וסמיך ליה לא יבא ממזר וגו' וחייבי כרתות אתו מינה בק"ו וצ"ע דשאני כנף הראוי לאביו שהיא דודתו דאיכא כרת יבמה גופה מנלן כתב הב"ח ז"ל: חייבי מיתות ב"ד לכ"ע לאו דוקא חייבי מיתות ב"ד אלא ה"ה חייובי כריתות דאיכא במי ק"ו • וכי יש אהובה כו' דליכא למי' אהובה לאישה ושנואה לאישה דהא ודאי לא קרי לה רחמנא

בשביל

בשביל שאוהבה בעלה ושנואה בשביל שנואה בעלה אל הוה ליה למכתב האחת יאהב והאחת ישנא וקשיא לי הא דכתיב כי שנואה לאה י"ל הכא כיון דכי הדדי נינהו דהוה ליה למכת' האחת ישנא לא הוה ליה למכתב שנואה אבל התם הי' צריך לעקם ולכתוב כי שונא יעקב את לאה ד"ת : וא"ד דליכא למימר שנואה לבעל' דהא בשעת' הוה קרי לה שנואה ומסתמא אינו שונאה בשעת שמקדשה וא"ת דילמא אהובה במעשיה לפני המקו' י"ל לאו אורח' דמלתא דמה ירצה לבכר את בנה של זו ולפקוד על זה עונות אמו אל אהובה בנישואיה דהוה אמינא שזה שאמו פסולה ויכירתו בעבר' לא יטול חלק בכורה : בבעולה לכ"ג וסבירא ליה פנוי שבא על פנויה לא עשאה זונה שאם עשאה זונה הא איכא לאו ואין קדושין תופסין בה אפי' לכהן הדיוט לר' עקיבא א"כ כ"ג דהא קני בתולה בביאה וזונה לא הויה דלפס קדושין בעל תמו' כר"ו : א"כ ביתומה שאסיפה אמה או אחיה ומיאנה שלא כבעלה לזנות : או שתיהן מצריות א"ת ולוקמה באחת מצרית ראשונה ואחת מצרית שלישית י"ל כיון דשלישית ראויה לבא בקהל כישראלית דמיא ולא קרינן בה שתי נשים מעם אחד :

ע"ב ולדה כמוה מנלן א'קרא האשה וילדיה וגומר ותו לא איצטריך ליה קרא למילף מיניה דאין קדושין תופסין בה תרע דבנכרית כי נפקא לן שהולד כמוה מדכתיב כי יסיר לא איצטריך לן קרא למילף מיניה שאין קדושין תופסין בה · אמר קרא כי יסיר וגומר פרש"י ז"ל אי אסיפיה דקרא קאי דכתיב ובתו לא תקח לבנך הוה ליה למכתב כי תסר אלא ע"כ ארישי' דקר' קאי דכתי' בתך לא תתן לבני ופי' כי יסיר את בן בתך שהוא קרוי בנך דאכתי גופ' לא קפי' כיון שגדל אלא אבן בתו קפיד ומדל כתב רחמנ' כי תסיר מסיפא דקר' דכתי' ובתו לא תקח לבנך אמל' בן בנך הבא מן הגוי' אינו קרוי בנך אלא בנה שהול' כמוה ולהכי לא קפיד רחמנא על הסרתו כיון שאינו בנך ועל הסר' בנך גופי' לא חיים כיון שגדל בתוך ישרא' כפרש"י ז"ל וק"ל על הך פירושא א"כ רבינא מאי אתא למימר דהא ר' יוחנן אמרה דכי יסיר את בנך ארישא דקרא קאי אלא בן בתך הבא מן הגוי קרוי בנך · לכך פרת"ס ז"ל דודאי אסיפא דקרא קאי והק"א בתו לא תקח לבנך כי יסיר אביה את בנך מאחרי ומדלא כתיב את זרעך אלא אבנך הוא דקפיד אבן בנו הבא מן הגוי' לא קפיד ובתר הכי אמר רבינא ש"מ בן בתך הבא מן הגוי קרוי בנך דודאי אכ"ל קרא נמי קאי דכתיב בתך לא תתן לבנו וקאמר כי יסיר את בנך אלא בן בתך קרוי בנך וכי שימה על הסר' בתו גופא למה לא הקפיד הכתוב י"ל אין הכי נמי דחייש לה אלא הא קמ"ל דאיכא למיח' נמי להסרת בנה דבנך הוא · ה"ג לימא קסבר רבינא גוי ועבד הבא על בת ישרא' הילד כשר דאי ממזר הוא א"כ אין ולדה כמוה וכיון דאין ולדה כמוה אינו בנך אלא בן הגוי הוא ורש"י ז"ל גרים הולד ממזר ולא נהירא · והא ההוא קרא בשבעה גוים הוא דכתיב פי' וכיתא דדוקא בההוא קפיד רחמנא על הסרתן ולכך גזר שלא יתפסו בהן קדושין ומשום דלא תפסי בהו קדושין הולד כמוה · אמר קרא כי יסיר לרבות כל המסירין איה מכדי האי קרא בגירותן כתיב כדאמרי' ביבמות בגירותן אית להו חתנות בגיותן לית להו חתנות ובגירותן דאי תפסי בהו קדושין ועוד יש לתמוה

בההיא דיבמות מדכתי' כי יסיר ובגירותן מי איכא למיחש להסרה וי"ל שתי מצות הן וה"ק רחמנא לא התחתן בם בגירותן ובגיותן בתך לא תתן לבנו וגו' הניחא לר' שמעון דדריש טעמיה דקרא דלא איצטריך ליה למכתב כי יסיר אלא לרבות כל המסירות אלא לרבנן לא איצטריך לאשמועינן טעמיה דקרא דלא הוה דרישנא ליה אי לא הוה כתיב בהדיא · כל היכא דלא קרינן ביה כי תהיינה וגו' א"ת והרי חייבי לאוין דקרינן בהו כי תהיינה והולכין אחר פסולין וכן בשניה לכ"ג ועוד דגופה דהאי קרא בחייבי לאוין כתיב כדאמר רב פפא לעיל וכתיב עלה וילדו לו ואף ע"ג דאזלינן בהו בתרי' י"ל אע"פ שהולכין בהן אחר פסולן בניו מקרו לענין ירושה :

דף סט ע"א הרי את בת חורין וולדך עבדי וכלהו ס"ל המשחר' חצי העבד קנה וטעמיהו דרבנן משום דאתני בהדיא : א"כ כלהו ס"ל לא קנה והכא כיון שמשחר' השפחה אע"ג דעובר לאו ירך אמו הוא הולד כמוה משום דכתי' האשה וילדיה כלומר כי היכי דלענין עבדות ולדיה כמוה כך לענין חרות · א"כ משום דכתיב וילדיה ולא כתיב והילדי' לאשמועי' אמא הק"א ילדיה כמוה ורבנן דסבירא להו דבריו קיימין דרשי האשה וילדיה לאשמועינן שהולד כמוה דלא דרשי כל היכא דלא קרינא ביה כי תהיינה וכי תימא נכרית מכלן נפקא להו מדכתיב כי יסיר לרבות כל המסירות וכר' שמעון ס"ל דדרשי טעמיה דקרא ·

ה"ג או דיעבד קאמר פי' לכתחילה אסור ליסא שפחה אלא א"כ אודבן בעבד עברי ורש"י גרים בעבד דלכתחלה אסור ואם עבר ונשא הולד עבד וקשיא להאי פי' הא דאמרי' ואי אמרת לכתחלי' קאמר ממזרת נמי תנסיב עברא אלא מאי דיעבד אכתי מה בין זכרים לנקבות ממזרת נמי אי נסיבא עבד הולד כמוהו וי"ל הכי קאמר בשלמא אי דיעבד קאמר עבד יכול למכור עצמו לכתחלה ורבו מוסר לו שפח' כנעני' אבל אשה אין מוסרין לה עבד כנעני · ממזרת נמי תנסיב עברא וקס"ד דאע"ג דגוי ועבד הבא על בת ישרא' הולד כשר שהולד כמוה אבל בממזרת ועבד שמותרין זה בזה הולד עבד כי היכו דממזר שנשא שפחה הולד הולך אחריה כדכתיב האשה וילדיה דכל היכא דאיכא צד עבדות הולד עבד כ"פ הרא"בד ז"ל : בשני דרבי שמלאי עבד עברי מי הוה והוה מצי לאקשויי אטו ר' שמלאי מנסיב ליה עצה דניזול וניבנו' אלא דהוה מצי לשנויי ליה דמנסיב ליה עצה למכור עצמו וכר' אליעזר דאמר מוכר עצמו רבו מוסר לו שפחה כנענית . הא דתנן ממזר שנשא שפחה הולד עבד ולא אמרינן כיון שנשאה שחררה דהא ודאי לטה' את בניו הוא דאכוון דתהוי איהי שפחה וולדה כמוה · יש קדושין ואין עבירה הולד הולך אחר הזכר דכתיב למשפחותם לבית אבותם ·

סליק פרקא ת"ל פרק רביעי

דף ע"ג ע"א חמשה קהלי כתיבי אית דלא חשיב כרות שפכה לפי שאינו פסול יוחסין ואית דחשיב ליה ולא חשיב קהל מצרי ואדומי שהרי להתיר קא אתי דכתיב בנים יבו' ולהאי פרושא כרות שפכה בקהל ודאי הוא דאסו' ולא בקהל ושתוקי וגרים כפי' הרא"בד ז"ל והני קהלי דדרשינן משום דמייתרי דהוה ליה למכתב לא יבא

ממזר

ממזר ועמוני ומואבי בקהל יי' ואי הוה כתיב הוה מוקמינן ליה לקהל כהנים כפי' ב"ה וחד למשרי שתוקי בישראל מדאורייתא אבל מדרבנן אסור כדתנן גירי חרורי ממזרי ונתיני שתוקי ואסופי מותרין לבא זה בזה אבל שתוקי בישראל אסור. לא מצא שתוקי לא ישא שתוקית וכו' הוה מצי נמי לאקשויי שמא ישא אחותו מאביו דשמא אבי אביו זנה עם אם שתוקית זו והוליד ממנה שתוקי' זו. א"כ שמא ישא אחות אמו שאבי אמו זנה עם אשה אחרת והוליד ממנה שתוקית זו נמצא שהיא אחות אמו ואי אקשי הכי לא הוה מצי לשנויי ליה כל כי הכי מזנו ואזלי. לא איירי דקאמר מה טעם אמרו שתוקי פסול שמא ישא אחותו מאביו קא אזיל ומקשי ליה שמא ישא אחותו מאבי' בת שתוקי לא ישא וכו' לא אקשי ליה בת שתוקי לא ישא וכו' משום דלכולי האי לא חיישינן שזנתה אמו עם שתוקי שהוא פסול לה להכי עדיף ליה להקשויי בת שתוקית לא ישא פי' שתוקית שנשאת לגר או לעבד משוחרר לא ישא שמא ישא אחותו מאביו שאבי שתוקית זו זנה עם אמו ונולד לו ממנה בת אסופית לא ישא שמא ישא אחותו מאביו הכא ודאי הוה מציל זקשויי בת אסופי לא ישא ואיכא ספרי דכתי' בהו בת אסופי וא"ת א אמאי לא אמרי' שמא ישא אחותו בין מאביו בין מאמו דשמא הוא אח בת אסופית זו שהוא בא ליש' מאביה ומאמה י"ל לא חיישינן דילמא אתרמי כולי האי דשדו לה לאמ' ואמה נמי דמשדה שדיוה מחמת רעבון שדיא לה לברתה ולהכי אקשינן שמא ישא אחותו מאביו דשמ' אביה זנה עם אשה אחרת והולד ממנה אסופי זה ושדיא ליה איתיה ולהאי פי' בת אסופי גר' ואי ברי' אחרת נמי בת אסופי איירי כגון שנש' אביה אסופית דהא משמע אסופית נשא דשו בת ישראל אסיר' ליה ולא נהירי' דאמאי לא קשי' בת אסופי שנשא ביורת או שנשא שתוקית לא ישא שמא ישא אחותו בין מאביו בין מאמו וכן הוה מצי נמי לאקשויי בת גרים לא ישא שמא ישא אחותו בין מאביו בין מאמו

וכן בת שתוקי ושתוקית לא ישא.

ע"ב שאיף משאו כו' אין בו משו' אסופי ק"ל היכי דמי אי בצדי רשות הרבים הא אמר אמימר צדי רשות אין בו משום אסופי ומאי איריא שאיף משאו אי ברשות הרבים כי שאיף משאו נמי אמאי אין בו משום אסופי הא ודאי כיון דלא קפדא עליה דהא שדיא ליה לרשות הרבים הוה לן למחשביה משום אסופי כדאמרי' לקמן אמטו דבשני רעבון קטלא ליה וי"ל לעולם ברשות הרבים וכיון דשאיף משאו ודאי מוכחא מילתא דמחמת רעבון הוא דקא שדיא ליה והא דשדיתיה מיתר אמרה אתו אינשי דשכיחי ברשות הרבים ומרחמו עליה ושקלי ליה לגדלו: א"כ דילמא בצידי רשות הרבים אנחתיה ואגנדר לרשות הרבים היכי כי לא שאיף משאו ומשתכח ברשות הרבים לא הו בני רעבון דאיה נדבר כולי האי דנימא דאיגנדר לרשות הרבים. כל זמן שבשוק אביו ואמו נאמנין עליו פי' אע"ג דאשתכח לרשות הרבי' אימא איגנדורי אגנדר להתם כיון דאביו ואמו אמרי בננו זה ואפשר לפרש דבצידי רשות הרבים נמי איירי ונאמנין עליו ליהשו באם הם כהנים נאמנין עליו לכהונה להאכילו תרומה וקדשים וכן לענין ערוות מיהו משתברא ודאי דאפי' ברשות הרבים נמי איירי מדאמרי' נאסף מן השוק אין אביו ואמו נאמנין עליו הואיל ויצא עליו שם אסופי מדקאמרי' הואיל ויצא עליו שם אסופי משמע ודאי דברשות הרבים אשתכח. שלשה נאמנין לטהר והא דלא חשיב מוכר ודין כל זמן שבעלי דינין עומדין לפניו ואפשר שהוא זמן ארוך ואע"ג דאסופי כל זמן שבשוק אביו ואמו נאמנין עליו התם שתמא דמלתא לטהר נאסף מן השוק דלא שבקי ליה אינשי ברשות הרבים: שלש נשים שהיו ישנות במטה א' מוקים לה במס' נדה במשלבות. היכא דלית ליה חזקה דכשרות אחד נמי מהימן ואע"ג דמוכח בפרקין דלעיל במעשה דינאי דלרבא דאמר אין דבר שבערוה פחות משנים לא מהימן עד אחד לפסלו ואע"ג דשתיק ואע"ג דהתם נפק עליה קלא דבן גרושה ובן חלוצה הוא שאני הכא דלא משכחת ליה שום חזקה דכשרות דהא לא ידעינן אבוה מנו דניקמה אחזקה דאבו' דהא מיירי כגון שילדו שתי נשים במחבוא ולא ידעינן איזה כהן ואיזה לוי. נאמן בעל ספקה לומר לזה מכרתי ולזה לא מכרתי אע"ג דהכא ליתיה לטעמא דאיתיה בדין דהתם הימוני המנוה כיון דקבלי' עלייהו והיינו נמי טעמא דשליש בעלמא שהוא נאמן כיון דהימוני המניה אבל הכא גבי מוכר ליכא האי טעמא אך טעמא פרש"י דמוכ' בזמן שמקחו בידו מידק דייק ומדכר דכיר למאן זבין ליה ואמטו להכי איתנ' רבנן אבל בזמן שאין מקחו בידו לא רמיא מילתא עליה ע

דף עד ע"א ולחזי זוזי מתאן נקט פי' הא ודאי בדליכ' כפירת ממון ביניהם

עסקינן דאי איכא כפירת ממון ביניהם כגון שזה אומר אני נתתי כסף וזה אומר לא כי אלא אני נתתי בכי האי גוונא ודאי אפי' בזמן שמקחו בידו אינו נאמן דהוה ליה נוגע בעדות שמא האחד נוח לו והאחר קשה לו ומתיירא ממנו שלא יתבענו וירבה עליו ת תרעומות ולכך יעיד דאיהו יהב זוזי אלא כי קתני בזמן שמקחו בידו נאמן כגון דיהב חד מיניהו זוזי ואידך מודה דחבריה יהב זוזי אלא שהוא אומר אני הגבהתי תחלה וחברו אומר אני הגבהתי תחלה ובזמן שמקחו בידו דמידק דייק ומידכר הימנוה רבנן כבתרי ולהכי מקשינן ליחזי זוזי ממן נקט ואבזמן שאין מקחו בידו קא מקשינן מה לנו אם אינו נאמן נחזי זוזי מאן נקט מוכר ומסתמ' לההוא דנקט מיניה זוזי ליה זבין והוא הגביה תחלה ולעולם בתר דנקט מוכר זוזי מיניה לא מכרה לשתר לאחר כיון דקאי עלה בתר שפרע וכ"ש שאין לומר דלבתר שהגביה האחד שקל זוזי מאידך דלא עבידי אינשי דעבדי הכי ומשני לא צריכא דנקט מתרויהו ואמר חד מדעתאי וחד בעל כרחאי ולא מהימן בשאין מקחו בידו ולא גרסי' ואכתי ולא ידע היה מדעתיה דאי נמי ידע כיון שאין מקחו בידו אינו נאמן וא"כ גרים ולא ידע היה מפרש' ביה דכיון שאין מקחו בידו לא דייק ולא ידע להכי לא מהימנין ליה ואי קשיא הא דגרסי' בריש פ"ק דבבא מציעא וליחזי ממאן נקט ומפרקי' לא צריכא דנקט מתרויהו מחד מדעתיה ומחד בעל כרחיה ולא ידע היא מדעתיה ואי בעל כרחיה והתם אין מקחו בידו דשנים אוחזין קתני ומדקאמרי' ולא ידע הי מדעתיה שמא אי ידע מהימן אע"פי שאין מקחו בידו י"ל ד דאע"ג דלא מהימן כבתרי ודאי מעד א' לא גרע ובשנים אוחזין בטלת וחד שהדא מסיע לחד מיניהו ודאי נראה שדבר דשקיל ההוא פלגא בלא שבועה אלא רבנן דתקינו שבועה דחיישי' לרמאי וכיון דמסיע חד

שהדא

סהדא לחד מינייהו ודאי שקיל פלגא בלא שבועה ואידך משתבע בשבועת התורה ושבקינן ליה פלגא דלפלגא דטלית השיבא ליה תפיסתו כמאן דשקיל ליה ואזיל כן כת' הרא"ה ז"ל: וא"ד התם דלא ידיע עוד יש לפרש לפי דרך זה דהא דמקשינן ולחזי זוזי ממאן נקט המקחו בידו כמי מקשינן דמהימנא ליה ואף על גב דאמר דהאי דלא יהיב זוזי אגבהה ואמאי הא כיון דאידך יהב זוזי מסתמא לא נתנה לאחר להגביהה והאי ודאי קא טעין קושטא שהדמים שנתן רגלים לדבריו • ומורי נר"ו מפרש לה לשמעתין הכי דכי אמרי' בזמן שמקחו בידו נאמן מיירי כגון דיהב חד מינייהו זוזי ומודה שלא הגביה עדין והלא טוען אני הגבהתי ומ"ה נאמן בעל המקח דאיאמר דלא הגבהה אידך ודאי מהימן דרגלים לדברים דכיון דיהב הלה זוזי ודאי לא חזר בו למכרה לאחר ואי אמר דאידך אגבהה הרי בידו לחזור בו כיון דהאי דיהיב זוזי מודה דלא הגביהה עדין דמעות אינן קונ' ומי שפרע לא רמינן עליה כיון דלא ידעינן אם הגביהה מקמי דשקל זוזי מאידך אבל בזמן שאין מקחו בידו כיון דתרווייהו אמרי אני הגבהתי שהרי שניהם אדוקים במקח אינו נאמן ומקשינן אסיפא ולחזי זוזי ממאן נקט ומסתמא מאן דנקט מיניה זוזי אגבהה מדעתיה ומשנינן דנקט מתרוייהו כו' ולא טעין חד מינייהו אני הגבהתי ומאי הדר ביה אבל בזמן שאין מקחו בידו הרי הגביהה ולא מצי הדר ביה:

נאמן הדיין לומר לזה זכיתי לזה חייבתי בד"א בשבעלי דינין עומדין לפניו. דכל זמן שבעלי דינין עומדין לפניו רמי אדעתיה ואדכר ומהימן כבתרי דהא הימנוה כיון דקבלוה עלייהו וכל זמן שלא כתב להם פסק דין מקרי בעלי דינין עומדין לפניו. ונחזי זכותיה מאן נקיט ומה לנו ולנאמנותו דקרינן זכותיהו והוה מצי נמי לומר דאירכסו להו זכותיהו ושניהם מודים דהוו כתיבן זכותיהו דודאי הוה ליה אין בעלי דינין עומדין לפניו • ונהדר ונדיינינהו דמסתמא מיירי כגון שטענותיהן כתובו' ביד ב"ד ואין ביניהן מחלוק' בטענותיהן וא"ת מאי קושיא דילמא היינו דקתני אינו נאמן כלומר לא מהימן לו' לזה זכיתי ולזה חייבתי דדילמא אסח דעתיה כיון שהלכו בעלי דינין מלפניו ולא דכיר את הדר דיין להו או דין זה או בדינא אחריתי י"ל מסתמא אינו נאמן דקתני משמע דתו ליכא תקנתא במילתא דאי איכא תקנתא דנהדר ונדיינינהו לא הוה קתני אינו נאמן ומה טורח הוא לנו אם נחזור ונדון כדין את ודאי אינו נאמן דקתני משמע דתו ליכא תקנתא לזכאי את כל המוציא מחבירו עליו הראיה ולהכי מקשינן ולמאי ניהדר ולדיינינהו ומשני בסורא דדייני דאי הדר דיין להו מצי אמר מאן דמחייב השתא מעיקרא בסורא אחריתי דיינא לן ו"כאתי אני זכאי באותה סורא ואנן הא קבלינך עלן ואין לנו לקבל את אותו דין שפסקת עלינו כפרש"י ז"ל • אבל אי כי הדרינן ודיינינן להו אין אנו רואין שני פנים בדין שהוא מוכרע מהמשנה בראיה או מהתלמוד ודאי מסתמא מעיקרא נמי הכי דיינינהו וכי אמרינן דבשאין בעלי דינין עומדין לפניו אינו נאמן דוקא ביחיד מומחה אבל ב"ד של שלשה ודאי מהימני דהא הוו עליה סהדי ולא הוו נוגעין בעדות וכדאמרי' גבי שטרא בפ"ק דסנהדרין בי הכי דנהוו עליה סהדי: ואם הם שלשה ואזלו להו תרי מינייהו ומשתאר חד ובעלי דינין עומדין לפניו ודאי אינו נאמן דלא רמי עליה כולי האי למדכר אדעתיה ולא הימנוה רבנן כבתרי אלא מי שדן ביחיד • אמו כל שבעה אבל משבעה ואילך כיון שינקא מתחת ידה למלה תו לא הימנוה כפרש"י ז"ל והרשב"א ז"ל פי' דלהכי מהימנינן לה משום מתעסק בו כל שבעה שאמו שמחה לידה וכיון דליכא למסמך אאבוה סמכינן עלה דידה: יכיר יכירנו לאחרים כתבנוה בפ' יש נוחלין ת"ל • תנינא היתה מעוברת כו' ולא גרי' אר"א שמוע הלכה ר"ב דהא בלאו הכי קא מקשה שפיר תנינא התם והוא דרוב כשרין אבל ואפי' למ"ד לרב' המכשיר אפי' ברוב פסולין התם בעדות אשה בגופה אבל בבתה עד דאיכא רוב כשרין ואתא אבא שאול לאוסופי בבתה אפי' ברוב פסולין ואע"ג דלבת' לא הוה למחזקה דכשרות •

ע"ב כל שכהן אסור לישא בתו וכו' ליכא לאקשויי והרי שפחה וגרושה וחללה זונה דכהן אסור לישא בתן אם נשאו לכהן • א"כ הרי שנשא גרוש' דכהן אסור לישא בתו דאיכא כמי דמתני' לא איירי בנשואי עבירה והכי אם נשאו למותרין לכן בנותיהן כשרות לכהונה ועוד דלא צריך למימ' בהני שכהן אסו' לישא בתו דלאו מחמת חלול ופסול משפחתן פוסלין בנותיהם את מחמת עבירת נישואיהן ולהכי מקשינן והרי חלל שנשא בת ישראל והרי חלל שנשא חללה שמחללין בנותיהן מחמת פסול עצמן • ומאי ניהו גר שנשא גיורת וכר' אליעזר בן יעקב א"ת ליתא גר שנשא בת ישראל וכר' יהודה ולא מצי לאקשויי מאי דמקשה השתא הא מותר אסור והרי גר שנשא בת ישראל וכו' י"ל מדשיפא רבי יהודה כדקתני ר' יהודה אוסר רישא לאו ר' יהודה ועוד דלא בעי לאוקומה כר' יהודה דלית הלכתא כותיה ואוקמה כר' אליעזר בן יעקב א וכהנים נהגו סלסול בעצמן מיום שחרב בית המקדש כר' אליעזר בן יעקב כדאמרינן לקמן. מאי קמ"ל תנינא והוה מצי נמי לאקשויי הא מותר אסור והרי גר שמותר לבא בקהל ומותר בממזרת אע"ג שרבי יהודה אוסר הגר בממזרת איפשר דתלמוד' נקט לאו קמא והכי קא אתי לתרוצה כדדרשינן בכולי תלמוד' שלא אסורין לבא בקהל לעולם ומאי ניהו גר עמוני ומואבי מותרין לבא זה בזה בר"א בזמן שאין לבא בקהל אבל שאר גרים דראויין לבא בקהל לא דבר ר' יהודה שר' יהודה אוסר הגר בממזרת ועוד הא ליכא לתפרך הא תנא ליה רישא דלר' יהודה אתא לאשמועי' דגר עמוני ומואבי מותרין בממזרת ותו ליכא למד' הא מותר אסור והרי גר דמותר לבא בקהל ומותר בממזרת דהא ת"ק לר' יהודה הוא דנקט להא דלרבי יהודה אסור בממזרת לאפוקי מצרי שני שאין זרעו פסול דאמר קרא בנים אשר יולדו וכו' ק"ל מאי דילמא זרעו פסול לכהונ' כי היכי דזרעו של כהן גדול באלמנה פסול לכהונה וניתו לה לכולה מילתא מכ"ג באלמנה מה כהן גדול שביאתו בעבירה וזרעו פסול אף מצרי שני שנשא בת ישראל שביאתו בעבירה זרעו פסול לכהונה ופוסל וכי כתיב בנים אשר יולדו יבא להם בקהל דמשמע נמי בקהל כהונה במצרי שנשא מצרית כתיב ולא במצרי שנשא בת ישראל דביאתו בעבירה י"ל א"כ הוי זרעו פסול לכהונה לא הוי דומיא דכ"ג באלמ' דכ"ג באלמ' אסו' בכהנה וזרעו פסול לכהונ' ומצרי שני שנש' בת ישראל אי הוה דומיא דכ"ג באלמנה שפוסל זרעו היה זרעו פסול לבא בקהל דומיא דפסול שלו דפסול לבא בקהל וכיון דלאו דומי' דכ"ג

בשמנה הוא לא ילפינן דלפסול ביאתו • והראב״ד ז״ל היינו דמרכהב כי אם בתולה מעמיו נפקא לן דמצרי בכי שנשא בת ישראל וזרעו כשר לכהונה דדרשינן ליה ביבמות לבתולה שבאה משני עממין כגון עמוני שנשא בת ישראל בתו כשרה לכהונה כי היכי דכשרה לבא בקהל דאמר מר עמוני ולא עמונית ושכא נמי דדרשינן ליה ואי למצרי שנשא בת ישראל והא דנקט הכא דאתיקרא בנים אשר יולדו וגו׳ יניקר היתרא נקט האי לאו דגלי לן רחמנא דמותר לבא בקהל לא דרשינן בתולה מעמיו למצרי שני שנשא בת ישראל וכי האי גוונא מתרצא לן הא דאמרינן בתלתיה דרשב״ג ז״ל לאפוקי גר עמוני דנקבותיהן מותרת:

דף עה ע״א מאי לאו למעוטי שמכ׳עיסה שפסולה לכהונה דכלל׳ כ״ול כל שאי אתה נושא בתו כו׳ ומזה נר׳ דאפי׳ מאן דמכשר בשמנתו דאית ליה חזקה דכשרות הוא דמכשר אבל בביתו פסול ואע״ג דהוו להו הרי ספיקי • ר׳ אליעזר אומר ודאן בודאן מותר ודאן בספקן כו׳ דלא דריש ר׳ אליעזר בקהל ודאי הוא דלא יבא הא בקהל ספק יבא וכ״ש דאסר שתוקי בישראל מדאורייתא דלא דריש ממזר ודאי הוא דלא יבא הא ספק יבא דהא ספקן בספקן נמי אסור וכ״ע ר׳ אליעזר חמשה קהלי למאי דריש להו ואפש׳ דס״ל דתרי קהלי דכתיב בממזר חד לכהני׳ וחד ללויים ותרי דכתי׳ בעמוני ומואבי חד לגופיה וחד לישראלים וקהל דכתי׳ בפצוע דכא וכרות שפכה לגופיה אתא וכן קהל דכתי׳ במצרי ואדומי להיתר אתא ולגופיה ממו׳ נר״ו וכיו״ן:

ושמואל אמר הולד שתוקי ואסור בבת ישראל היינו דרב ולא הוה מצי לשנויי ליה דשמואל אמר הולד שתוקי ומותר בממזרת דאי ל לאשמועינן הא קא אתי הו״ל הולד ממזר ומותר בממזרת • השתא מדין ישראל משתקינן וכי אף משתקין אותו מנכסי אביו פי׳ לא צריכא דתפס ובגמ׳ פרק קמא דכתובות גרסי׳ אמר שמואל עשרה כהנים ופירש אחד מהן ובעל הולד שתוקי מאי שתוקי שמא שמשתקין אותו מנכסי אביו פשיטא מי ידעינן אבוה מנו ולא משני לא צריכא דתפים דהתם אע״ג דתפים נמי פשיטא דמפקינן מיניה דנמאן מהכהנו עבריאיה לן למתלי שהוא אביו אבל הכא איכא למתלי בהרוס ומשכינן אלא שמשתקין אותו מדין כהונה דהתם ליכא לאקשויי השתא מדין ישראל משתקינן ליה דהא מדינא מדין כהונה נמי לא הוה לן לשתוקי דהא ודאי כהן הוא אלא שאינו מיוחס דלא ידעי׳ אבוה מנו וגזרת הכתוב היא דמשתקינן ליה מדין כהונה דכתי׳ והיתה לו ולזרעו זרעו המיוחס אחריו כדאיתא התם:

תנא וכן היה רבי אליעזר אומר כותי לא ישא כותית ואע״ג דהניכא במתני׳ ספקן אסור ואלו הן הספקות שתוקי אסופי וכותי פי׳ ספקן בספקן שתוקי בשתוקי אסופי באסופי כותי בכותי דשמא זה כשר וזה פסול י״ל משום דכותי בכותית צ״י הלמוד מפי ובברייתא תני ליה באפי נפשיה והשתא בעיני למשקל ולמטרא אכותי בכותית לאודיה להכי תנן הכא ברייתא זו א״נ דאי לאו ברייתא הוה אפשר לן למימר דכי קתני ספקן בספקן אסור היינו שתוקי באסופי א״נ בתיקי בשתוקי ואסופי באסופי דשמא זה כשר וזה פסול אבל כותי בשתוקי ו ואסופי הוא דאסור אבל מותר לישא כותית • אמר רב יוסף עשאו׳ כגר לאחר עשרה דורות כבס״י דטעמיה

דרב יוסף סגי לודאן בספקן וספקן בודאן דאסר להו ר׳ אליעזר דכיון קתני ודאן בספקן וספקן בודאן וכו׳ ואלו הן הספקות שתוקי אסופי וכותי אלא דכותי אסור בודאן והא סגי טעמיה דרב יוסף שעשו .. ה הכותיים כגר לאחר עשרה דורות לפי שנשתקעו בגירותן ואסורין בממזרת וקא מקשה ליה אביי מי דמי וכו׳ שנית כותי בממזרת אלא כותי מ״מ לא ישא כותית דהא אירי ואירי כי הדדי נינהו והוא וכולם גרים הם ולהאי פירושא לא דייק ליסנא דקושיה דאביי דקאמר התם גר ישן וממזרת חדשה דהוה לן למימר הכי התם גר בממזרת אלא כותי מ״מ לא כותית ועוד דהא רב יוסף אכותי לא ישא כותית הוה מסני לה מדאמרי׳ גבי ברייתא מ״מ ואמר רב יוסף עלה עשאוה כגר וכו׳ ועוד דקתני במתני ואלו הן ה הספקות שתוקי אסופי וכותי ולרב יוסף מאי ספיקא איכא בכותי והראב״ד ג״כ מפרש כפר׳ שי דלרב יוסף לא הוה ס״ל דנתערב בהן שום פסול אלא הוה ס״ל דכותים גירי אריות הן ואסור בממזרת דגוי אסור בבת ישראל ממזר ואסור בכותית נמי משו׳ דמספקי׳ להו לאינשי בגויהו דאיכא דמחזיק להו בגוים ואיכ׳ דמחזיק להו בישראלים דלא מתחזקי להו בגירי אריו׳ ונשתקעו שם גירותן ומחלפי להו בישראלים ומקצתם מחלפי להו בגוים ואמרי ישראל הוא דקא נסיב גויה כדגזרינן בגר ישן בממזרת דלא לימרו ישראל הוא דקא נסיב ממזרת והא דקא קרי להו במתני׳ ספקות לאו דהוו ספקות נגבן דהא קיים לן בהו דגירי אריו׳ הן אלא משו׳ דמספקי אינשי בגויהו ואקשי ליה אביי מי דמי וכו׳ הא אירי ואירי כי הדדי נינהו דודאי כולהו מתחזקי להו לאינשי או בגירי אריות או בגירי אמת ולא נהירא • אלא הכא איכא לפרושה לשמעתין מאי טעמא פי׳ אפי׳ נתערב בהן פסו׳ ממזרות מ״מ לא ישא כותית דהא גרים נינהו וקי״ל כר׳ יוסי דאמר גר נושא ממזרת אמר רב יוסף עשאוה כגר לאחר עשרה דורות וממזרות נתערב בהן ולפי שנשתקעו בגירותן מחלפי בישראלים ואמרי ישראל הוא דקא נסיב ממזרת ולר׳ אליעזר ממזר ספק אסור אפילו לשתוקי כדקתני וספקן בספקן אסו׳ ואע״ג דלא ידעי הי מיניהו אתי מספק ממזרו׳ והי מיניהו כשרין מ״מ חשיבי לאינשי כשתוקי בשתוקית דאסירי לר׳ אליעזר א״ל אביי מי דמי התם גר ישן וכו׳ הכא אירי ואירי כי הדדי נינהו וכיון דמדינא אפי׳ בממזרת ודאי מותרין דגרים נינהו וגר נושא ממזרת ומשום דהוו גרים ישנים קא אתית למסרינהו בממזרות משום גזרה ולית לך למסרינהו בכותית דהוי ממזר ספק ועוד דאיהו נמי ממזר ספק וכי הדדי נינהו ואפילו שתוקי בשתוקי׳ לא אתו אינשי למסרי משום הכי ד דשתוקי בשתוקית שידוע ידיעה דספק פסולין נינהו ושמא זה כשר וזה פסול אבל כותי׳ לא ידוע ספקיהו לעלמא אלא כולהו בגרים או בישראלים מיתחזקי • ואי״ד דספ׳ ממזרות בהן ולא ממזרות ודאי ואשתכח דהוו להו תרי ספיקי דשמא אין כותית זו מאותו ספק ממזרות ואת״ל שהיא מהם שמא אותו ספק ממזרות כשרין הוו:

ע״ב אלא כי אתא רבין אמר ר׳ אליעזר סבר לה כר׳ ישמעאל דאמר וכו׳ ור׳ ישמעאל כרבי עקיבא וכו׳ ובנות ישראל נתערבו בהן והבנים ממזרין ומיד׳ ידיעי משפחו׳ שנתערבו בהן בנות ישראל והוו ממזרי

ודאי

ודאי ושאר הכותיים כשרין נינהו ונשתקע שם גיותן מהם אבל הנהו דהוו ממזרי מידע ידיעי ושם ממזרו' ידוע אינו משתקע ולהכי אסיר לכותיים הכשרים לישא כותית מאותן פסולין אע"ג דגר מותר ב במזרת משום דהוו להו גרושין ואמטו להנהו גזור רבנן ואסרו להו כל כותיות ואי מפרשי' לעיל כטעמיה דרב יוסף דספק ממזרת נתערב בהן ולא ודאי ממזרות ולהכי אקשי ליה אביי מי דמי וכו' הכא איידי ואיני כי הדדי נינהו משום דהוו להו תרי ספיקי כדכתיב לעיל: אין אנו צריכין לפרש בהאי שינויא דרב דימי שלא נתערבו הממזרים עם שאר הכותיים שאי אפשר שנתערבו עמהן ולא ידיעי לן הי כשר והי ממזר וכיון דודאי ממזרות נתערב בהן אין כאן תרי ספיקי ושם גיותן נשתקע מהן אבל לא ספק ממזרותן ושבילהו עלמא כשתוקי בשתוקי' דאסירי לר' אליעזר ואי אמרת כיון דגירי אריות הן היאך נשתקע שם גיותן מהן י"ל מפני שמחזיקין במצות מתחזקי כישראלים אע"פ שסברים הראשונים הן גרי אריות ושלא טבלו לשם גירות א"נ שאח"כ נתגיירו הבנים. והראב"ד ז"ל פי' דהשתא להירוצא דרב דימי מדינא אסרינן לכותי לישא כותית ולא משו' גזירה דגר ישן דטעמיה דרב יוסף שביק ליה תלמוד וטעמא דמילתא לפי שנתערבו בהן בנות ישראל והוה ליה ולד ישראל ממזר שאסור בגויה וכותיים גרי אריות הן והוו להו כגויים גמורין הלכך כותי לא ישא כותית שמא ישראל ממזר ואסיר בגויה דשמא כותית זו אינ' מאותן שנתערבו בהן בני ישראל וקשיא אהאי פירוש' למהלו למימר דס"ל כר' עקיבא דאמר גוי ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר נימא דסבר לה כמאן דאמר הולד כשר וישראל הוא דקא נסיב גויה ותו לא היא קשי' ליה מאי דמקשי עלה תלמודא השתא ומי סבר לה ר' אליעזר כר' עקיבא וכו' ותירץ הרב ז"ל דרב דימי בעי לאוקומה כר' עקיבא משום דקתני להו במתני' בהדי שתוקי ואסופי שהן ספק ממזרות דמשמע דבכותיים נמי איכא ספק ממזרות:

שלש מחלוקות בדבר פי' וכלהו סבירא להו כר' אליעזר בכותי לא ישא כותית מר כטעמיה ומר כטעמי' ולתרוצי מילתא דר' אליעזר לא הוה צריך ליה למימר אלא לפי שאין בקיאין בתורת קדושין וגרושין כדמפרש ואזיל ויש אומרים לפי שאין בקיאין כו' מאן יש אומרים ר' אליעזר כו' שאל הנך שלש מחלוקו' כר' דגמרא גמירי להו ר' חנינא ור' יהושע ב"ל ר' ישמעאל סבר כותיים גירי אריות הן וכהני' שנטמעו בהן כהנים פסולין היו לאו בפסול כהונה מיירי ובכהנים דנקט משום דכתיב כהני במות ולהכי כותי לא ישא כותית משום דאיכא ממזרות ידוע ושם גיותן נשתקע מהן ואמרי ישראל הוא דקא נסיב ממזרתא בטעמא דכתבי לעיל וה"ה דהוה מצי למימר קסבר כותיים גירי אריות הן אלא דגמרא גמירי לה דר' ישמעאל סבר גרי אריות הן וכר' אתרי' בשנוייא דרב דימי סבר לה כר' ישמעאל דאמר כותיים גרי אריות הן א"כ י"ל דר' ישמעאל לא אתי לה משום גר ישן אלא מדינא דס"ל דבנות ישראל נמי נתערבו בהן וכותיים גרי אריות הן וגוי ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר וכהנים שנטמעו בהו כהנים כשרים היו ולהכי כותי לא ישא כותית דדילמא כותית זו מאותן כהנים פסולי' מישראל הוא דקא נסיב ממזרתא א"כ אפי' תימא דלא נתערבו בהן בנות ישראל כיון שנתערבו בהן כהנים פסולין דילמא האי כותי מהנהו כהנים פסולין וקא נסיב גויה כדרך שפי' הראב"ד ז"ל לעיל. ור' עקיבא סבר כותיים גרי אריות הן וכהנים שנטמעו בהן כשרין אפ"ה גמיר לה דר' עקיבא סבר לה בעלמא כותיים גרי אריות הן ואי לא דגמיר לה הכי הוה מצי למ"ד דבנות ישראל נתערבו בהן ור' עקיבא לטעמיה דאמר יש ממזר מחייבי לאוין ולא הוה צריך למימר שהיו מייבמין את הארוסות ופוטרין את הנשואו' וא"ת אמאי לא אמר כהנים שנטמעו בהן כהנים פסולין הוו ומשו' הכי פסלינהו ולא איצטריך למימר מפני שהיו מייבמין את הארוסות ופוטרין את הנשואו' י"ל דילמא לא ס"ל דנהוו כגר ישן למפסלינהו בממזרת דשם כותיים אינו משתקע מהן א"כ גר ישן לא גזרו לאסרן אלא בממזרת ודאית ואי משום דכהנים פסולין נטמעו בהן ודאי אינן ידועין ולהכי איצטריך ליה למימר דכהנים שנטמעו בהן כשרין היו והכותיי' היו מייבמין את הארוסות ופוטרין את הנשואות ומ"ה כותי לא ישא כותית דילמא מהנהו כהני' כשרין הוא וקא נסיב ממזרתא א"נ גמרא גמיר לה הכי דר' עקיבא סבר כהנים כשרין היו. לפי שאין בקיאין בתורת קדושין וגירושין וכהנים שנטמעו בהן כשרים היו א"כ קא סבר כותיים גרי אריות הן ובנות ישראל נתערבו בהן והולד כשר ואשתכח דדילמא ישראל נסיב ממזרת' א"כ עשאוה כגר לאחר עשרה דורות והכי תלת טעמי איתנהו בהא דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה לתרוצה לדר' אליעזר ממזר מאחותו וממזר מאשת איש נתערבו בהן וכן לרבא דאמר עבד ושפחה נתערבו בהן אלא דלרבא לא צריכי הני טעמי דא"כ למימר כותיים גרי אמת הן א"כ גרי אריות ובניהם נתגיירו הלכך כותי לא ישא כותית דדילמא גר הוא דקא נסיב שפחה דאסירא נמי לגר ולרבנן דשרו ממזר בספק צ"ע אי שרו עבד ספק לפי' הראב"ד לא הוה צריך לן למי' לפי שאין בקיאין בתורת קדושין וגירושין הוה צריך נמי למימר ממזר ושפחה נתערבו דהא איכא למימר דסבירא ליה כותיים גרי אריות הן וכהנים כשרין נטמעו בהן א"כ בנות ישראל ואשתכח דדילמא ישראל הוא דקא נסיב גויה:

הנושא אשה כהנת צריך לבדוק אחריה ארבע אמהות שהם ארבע דע"כ אדם יכול לבדוק שיש ברור אנשים שמכירין מד' רוחות בכהן הנושא כהנת עסקינן וצריך לבדוק משום פסול כהונ' ומשום ממזרות ונתינות נמי וא"ת בישראל אם ישא כהנת לויה וישראלית אמאי אין צריך לבדוק אחריה משום ממזרות דדוקא בכהן הנושא איירי כדאוכח בגמ' י"ל מכירין ישראל ממזרין שביניהן ואי איכא פסול ממזרות ונתינות קלא אית ליה אבל בכהנים החמירו ועשו מעלה ביוחסין לבדוק נמי משו' ממזרו' כדקתני לויה. וישראלית מוסיפין עליהן עוד אחרת דהא ודאי בלויה וישראלית משום פסול ממזרות בדיק מוסיפין עליהן עוד אחת משום דלוים וישראלים לא מיחסי כולי האי כשנושא אשה כהנת ובגמרא מקשינן איהי נמי תבדוק ליה בדידיה פי' כהנת נמי בכהן ומשום פסול כהונה דשא' משום ממזרות מכירין ישראל ממזרין שביניהם ולא הצריכו בדיקה משום פסול ממזרות אלא בכהנים דעבדי עבודה אבל כהנת מאי שנא מישראל דאי משום תרומה אם בעלה כהן ואוכל

בתרומה

בתרומה ודאי אינה צריכה לבדוק בו ואם הוא ישראל הא לא אכלה ואי משום דילמא פסול הוא ופוסלה ואם ימות בלא זרע תהדר לתרומה כולי האי ודאי לא ח חיישינן אבל משום פסול כהונה הוא דמקשינן ואיהי נמי תבדוק ליה בדידיה ומשני מסייע ליה לרב יהודה אמר רב דאמר לא הוזהרו כשרות להנשא לפסולין פי׳ לפסולי כהונה כדאיתא ביבמות פ׳ יש מותרות ואפי׳ למאי דקס״ד בבת׳ לאוקומי מתני׳ בשפחה עליה ע ערעור י״ל דדוקא בכהן הנשא עסקינן אבל בישראל דלא עשו מעלה ביוחסין שלהן כולי האי וכיון ד דממזרות קלא אית ליה לא חיישינן לערער בעלמא אפי׳ למחש לכתחלה ודיעבד אין צריך לומר דאפילו בכהן הנושא אם לא בדק אפי׳ בשפחה עליה ערער אין מוציאין האשה מתחת ידו דאין ערעור פחות מב׳ וה״נ אפשר דלמאי דהוה ס״ד לאוקומי מתני׳ בשפחה שיש עליה ערער היה ס״ד דמתניתין בכל אדם (א״ב כאן חסר ואבל על דאבדין וזה נ״ל דשייך לד״ע ת״ר שאני אלמנה וכו׳ :)

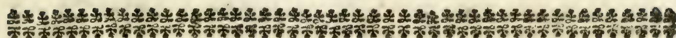
ואת לאו שבכללות הוא ולא לקי אלא חדא ואין לומר משום דהוה אמינא אין איסור חל על איסור דהניח למאן דלית ליה בעלמא איסור מוסיף אלא למאן דאית ליה בעלמא איסור מוסיף מאי איכא למימר וכי תימא מאן דאית ליה איסור מוסיף מהכא נפקא ליה ליתא דאי מהכא הא איכא למימר איסור כהונה שאני ועוד כיון דאשמועינן איסור מוסיף גבי כ״ג במאי דפלגינהו לחללה זונה וגרושה אמאי א איצטריך למהדר ולאשמועינן ליה גבי כהן הדיוט אמו בכל דוכתא דאית ליה איסור מוסיף צריכינן למחזי מילתא מקרא אלא ודאי להכי אצטריכינן למכתב גרושה חלוקה בכהן גדול כי היכי דלא להוי לאו שבכללות ואי קשיא לך והיכי הוה אמינא דלהוי לאו שבכללות מאחר שפרט לך הכתוב כל האסורין בפני עצמן גרושה וחללה וזונה וכדמשמע בפ׳ בתרא דמכות דגרסי׳ התם ותרומת ידך אלו בכורים א״ר שמעון וכי מה בא זה ללמדנו אם לאכלן חוץ לחומה ק״ו ממעשר כו׳ ובסיפא דשמעתא נמי מקשה וכי מזהירין מן הדין ומשני כוליה קרא יתירא הוא דמכדי כתיב ואכלת לפני יי׳ אלהיך במקום אשר יבחר וגומר לכתוב רחמנא לא תוכל לאכלם מהדר ומפרש בהו למהוי אלא ליחודי לאו אכל חד וחד אתא דאי כתיב לא תוכל לאכלם הוה סבי בהכי ולא הוי לאו שבכללות כיון דכתיבי בקרא דלעיל מיניה בפרט ואיסורן חלוקים ולא נפקי חד מחבריה ואי אפשר לכלול איסורן בכלל בלא פרט וכפרישי׳ התם הכא נמי הא כתיב אלמנה וגרושה וגו׳ בפר׳ ולא נפקי חד מחבריה ואי אפשר לכללן בלשון אחר דאי הוה כתיב לא יקח כי אם בתולה אין במשמע אסור אלמנה וגרושה מן האירוסין ולא חללה שנולד׳ מפסולי כהונ׳ ולא זונה שלא כדרכה שהיא עדין בתולה ועוד דגבי כהן הדיוט אי אפשר למכתב דהא בעולה שלא בזנות שריא ליה וכיון שכן היכי הוי לאו שבכללות אפי׳ אי לא פלגינהו קרא בהדיא ומ״ש מההיא דמסכת מכות ומ״ש מזב והרגן דלקי תרתי וכן בנא ובמבושל לקי תרתי אע״ג דבחד לא כתיבי כיון דכתיב בפרט לא הוי לאו שבכללות י״ל שאני הכא משום דכולהו אסורין בגוף אחד דבאשה אחת עסקינן שהיא אלמנה וגרושה וחללה זונה הוה אמינא הואיל וכלהו אחד לא כתיבי אע״ג דכתיב בפרט לאו שבכללות הוי דלא לקי אלא חדא כיון שאיסוריהן באשה אחת וכדאמרינן בסוף פרק גיד הנשה האוכל בשר מן החי מן הטריפה אינו חייב אלא אחת ואע״ג דבשר מן החי טרפה בפרטא כתיבי בקרא דמרבתי׳ ובשר בשדה דרשי׳ בשר מן החי כיון דבחד לאו כתיבי מהני להיכא דאיתנהו בחתיכה אחת דלא לקי אלא חדא ממו׳ נר״ו ורש״י כתב כאן דה״ז תנא סבירא ליה דכי האי גוונא הוי לאו שבכללות ואין לוקין עליו אלא אחת ועוד כתב דמחלוקת היא בעלמא איכא מ״ד דלא הוי לאו שבכללות כל כי האי גוונ׳ ואיכ׳ למ״ד דלא הוי לאו שבכללות אלא כגון מכ׳ אשר יצא מגפן היין לא יאכל וכגון לא תאכלו ממנו כי אם כלי אש אבל היכא דמפרש בתורה בהדיא אלמנה וגרושה וחללה זונה אכל חדא וחד׳ קאי בלאו ע״כ (א״ה זה לשון רש״י אינו בנמצא בגר׳ ספרים שלנו בהך סוגיא) נראה דמאי דכתב דמחלוקת היא זו כל כי האי גוונא הוי לאו שבכללות משום דמהכא ומההיא דגיד הנשה משמע דכתיב אמורי בפרט לא לקי אלא חדא ומההיא דמכות ומההיא דפ׳ כל שעה גבי זב והרגן ונא ומבושל משמ׳ דלקי תרתי וכ״ע הוא דגרסי׳ בפ״ק דכריתות א״ר שילא האוכל מעשר גבי זב והרגן דגן ותירוש ויצהר לוקה שלש ומקשינן והא אין לוקי׳ על לאו שבכללות ומשני׳ א״כ נכתוב קרא לא תוכל לאכלם מאי לא תוכל לאכול ליחודי אכילה אכל חד וחד פי׳ מדאיצטרי׳ למהדר ולמכתב לא תוכל לאכול בשעריך מעש׳ דגנך תירושך ויצהרך דהדר ופרטינהו ליחודי אכילה אכל חד וחד קאתי אבל אי הוה כתיב לא תוכל לאכלם הוה ליה מעשר דגן תירוש ויצהר לאו שבכללות ולא לקי אלא חדא ואע״ג דכתיבי בפרט לעיל מיניה דכתיב ואכלת וגו מעשר וגו׳ מעש׳ דגנך וגו׳ ואפי׳ הכי שלשתן בכלל מעשר ואינן איסורין חלוקין ואינם נכללין בשם אחד׳ וכדתניא התם בההיא ש שמעתא כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו לחייב על כל א׳ וא׳ דברי ר׳ ישמעאל וחכמים אומרים אינו חייב אלא א׳ ואמרי׳ עלה נימא בהא קא מפלגי דר׳ ישמעאל סבר לוקין על לאו שבכללות ורבנן סברי אין לוקין על לאו שבכללות לעולם קסבר ר׳ ישמעאל אין לוקין ושאני הכא דמייתרי קראי וכו׳ לעולם קסבר אין לוקין כיון דשלשתן נכללין באסור א׳ ובשם אחד דכולן איסור חלב ואע״ג דכתיבי בפרט לאו שבכללות הוי כיון דבחד לאו כתיבי · אלא אי קשיא הא קשיא לן דגרסי׳ התם א״ר יצחק האוכל לחם וקלי וכרמל לוקה ג׳ ומקשי׳ והא אין לוקין על לאו שבכללות שאני התם דמייתר קרא דנכתוב קרא לחם וקלי וכרמל ואתי קלי מבניהו ושא שהם דלחם וקלי וכרמל פרט בהו קרא ולא אתי חד מחבריה ואפי׳ קלי לא הוה ס״ד דאתי מבנייהו ואפי׳ הכי הוא קשי׳לי לתלמוד והא אין לוקין על לאו שבכללות וכ׳ לתרץ דהתי׳ לחם וקלי וכרמל שלשתן יש לכללן בלשון חד ויש לאיסורן שם אחד לווי שאסור שלשתן נקרא אסור חדש שילכך כיון דשלשתן בלאו אחד ואסורן בכלל שם א׳ לא לקי עלה אלא חדא אעפ״י שכתבם הכתוב בפרט ולא אתי חד מחבריה מה שאין כן בנא ומבושל שאי אפשר לכליל איסורן בשם א׳ וכן בזב והרגן שאיסורן נקרא בשתי שמות וכ״ת התם נמי אפשר לכללן בלשון א׳ דתרוייהו איסור דנעשה מגפן היין ניתא דלא מסקי אינשי לזג והרגן מה שנעשה מגפן היין אלא זג והרגן קרי להו אבל לחם וקלי וכרמל מסקי להו אינשי שם חדש ועוד דבהזכרת

אמורין נמי לא קרו אינשי איסורי לחם וקלי וכרמל משני שאין לחם וקלי וכרמל שם האיסור. דהא כולה שתא שרו אלא חדש הוי שם איסורן אבל זג וחרצן לנזיר הוי שם האיסור כי היכי דהוי שם האיסור נעשה מגפן היין ועוד דבזג וחרצן איכא טעמא דלא הוי לאו שבכללות מדאיצטריך למכתב זג וחרצן דלא הוי צריך למכתב אלא כל אשר יעשה מגפן היין וכדאמרי' גבי חלב שור וכשב ועז לעולם קסבר אין לוקין ושאני הכא דמייתרי קראי דא"כ נכתוב רחמנא כל חלב וא"כ הוה מצי למכתב רחמנא לא תאכלו חדש טעמא דמלתא דגבי חלב לא משני הכי אלא משום דכתיב כל חלב דהו לא איצטריך למכת' שור וכשב וכן גבי מעשר דכיון דכתיב מעשר לא איצטריך ליה למכתב דגנך תירושך ויצהרך אלא ליחודי אכילה אכל חד וחד והכא נמי אי הוה כתיב לא תאכלו חדש לחם וקלי וכרמל הוה משני נמי דמדאיצטריך למכתב לחם וקלי וכרמל ש"מ ליחודי לאוין אכולהו אתא שאף הפה"ז דלא כתיב חדש לא אמרי' דלכתוב רחמנא כל חדש ולא בעי לחם וקלי וכרמל להכי איצטריך ליה לשנויי שנוייא אחרינא שאני התם כו' דלכתוב רחמנא לחם וכרמל ואתי קלי מבניהו כדאית' התם ר"ת · ולאו שבכללות הוא הואיל ואתא לידן כיתא ביה מלתא דאיכא לאו שבכללות דלקי עלה חדא מיהא כגון חלב שור וכשב ועז דלקי על חד מיניהו ועל שלשתן נמי לקי חדא בלאו דרבנו וכן גבי מעשר דגן תירוש ויצהר דאי הוה כתיב לא תוכל לאכלם הוה לקי חדא מיהא ואפי' למ"ד אין לוקין על לאו שבכללות וכן ברחים ורכב
דלקי תרתי שאין
פס

כולל לאיסור דאע"ג דכתי' כי נפש הוא חובל לא קרו ליה אינשי נפש · וכן לאו דנבלה שכולל כל נבלה לוקין עליו וכן לאו דשרצים שכולל שרץ הארץ ושרץ המים ולקי עליה אם אכל פוטית' או נמלה וכן בלאו החסימה שכולל דישת חטים ושעורין וקטניות וטעמא דמלה' דשם נבלה א' הוא וכן שם שרץ ושם דישה עיקר שמן א' הוא ואי זה הוא לאו שבכללות שאין לוקין עליו אפי' א' כגון לאו דקא אתו מיניה איסורין חלוקים וכלן נכללין בו בשם כגון לאו דלא תאכלו על הדם דדרשי' מיני' איסורי טובא וכגון כל שבקרם אסור ואביי ורבא דפליגי בנא ומבושל וזג וחרצן דרבא אמר אכל נא לוקה שתים מבושל לוקה שתים אכל נא ומבושל לוקה שלש ואביי אמר אין לוקין על לאו שבכללות התם היינו טעמיהו דרבא סבר לאו דכי אם צלי אש לא הוי לאו שבכללות דהא נא ומבושל בהדיא כתיבי ואביי סבר דלאו שבכללות הוי דסוף סוף נא ומבושל וכל הדר נכללין בו והתם בפ"כל שעה פליגי איכא דאמרי דאיכא דאמרי חדא מיהא לקי פי' אע"פ דאין לוקין עליו בהדי נא ומבושל אם אכל נא וסקרו בו משום לא תאכל כי אם צלי אש לקי וטעמא דמילתא דלא הוי לאו שבכללות לגמרי דהכל ענין פסח ובזג וחרצן נמי פליגי בהכך פלוגתא והתם נמי י"ל למ"ד דבזג וחרצן לחודיה לקי עליה חדא מיהא משום לאו דמכל אשר יעשה מגפן היין דאע"פ שהוא כולל זג וחרצן בשם נזירות א' הוא: (א"ה עד כאן מצאתי מדברי הרב ז"ל
זכותו יגן עלינו וה' יזכנו
להגות בתורתו
הקדושה
כי"ר:

בליק פ' ד וסליק מס' קדושין ת"ל

מסכת קינין פרק ראשון

פירוש הראב״ד ז״ל

לא גומר מלאכות עד אמר לא : קראתו והאיינה בראות :
אני מפיל תחנותי לפניו • להאיר את שתי עיני במראות :
בקנין גוף הלכות הלויות • ופתרונם כמו בתות שלואות :
אשר חלפו ועברו הזמנים • ולא ירד אנוש בם לפלאות :
ואף כי רש ודל ודך ונקלם • בקן שחוס וגוזלות להלאות :
אשר כי רחמי של הגדולים • איחל עד אשר כתב מכזות •
ישובוני חסדיו העצומים • היום תופת לדורות וגם אות :
אשר אברם בנו דוד קראו • שהיו לחשב מחשב למלאות :
שלשת שפרקים החזקים • בדיניהם ופשריהם להראות :

פי׳ א׳ משנה א חטאת העוף נעשי׳ למט׳ וחטא׳ בהמה למעלה פי׳ חטא׳ העוף הזאתה למטה מן ססקר׳ כדדרשי׳ בזבחים פ׳ קדשי קדשים והזה מדם החטא׳ על קיר המזבח והנשא׳ בדם ימצה של יסוד המזבח ימצא משמע מאליו מדלא כתיב ימציא ואיזהו קיר שהשירי׳ שלא מתמצין מאליה׳ ליסוד הוי אומר זה קיר התחתו׳ פי׳ למטה משסיקרא והיא נעשית על קרן מערבית דרומית כדילפינן טעמא התם בההוא פרקא לא ישים עליה שמן ולא יתן עליה לבונה חטאת היא מנחה היא וקרייה רחמנא חטאת כלומר חטא׳ העוף שהיא הבאה תחתיה לומר לך חטאת העוף כמנחה מה מנחה בקרן מערבית ד דרומית להגשת׳ אף חטאת העוף בקרן מערבית דרומית והגשה בחטאת העוף ליכא וכי איתקש להזאתה איתקש . ומנחה גופא מנא לן כדתניא בתורת כהנים זאת תורת המנחה הקרב אותה בני אהרן לפני יי׳ יכול במערב ת״ל אל פני המזבח בדרו׳ פי׳ שהכבש היה בדרום ומקום עלייתו הוא הפנים שלו שכל פנותיו דרך שם ת״ל לפני יי׳ הא כיצד מגיש׳ בקרן מערבית דרומית ודיו אבל מליקתה בכל מקו׳ במזבח כדי שתהא קרובה למקום הזאתה ומצוי דמה שלא יתפזר דם הנפש שהרי שנינו בעולי׳ עוף מצה דם הראש ולא מצה דם הגוף פסולה שנ׳ ונמצא דמו דם שלו ובחטאת העוף כתוב והזה מדם החטאת מעצמה של חטאת דהיינו דם הנפש והכי דריש ליה בסיפרא • והזאתה של חטאת העוף אינה באצבע כחטאת בהמה אלא בגוף העוף אוחז הראש בגוף ומזה בו למטה מן הסיקרא בקרן מערבית דרומי׳ מדם הנפש • והשירי׳ מתמצין על היסו׳ ואם הזה ולא מצה כשרה שנ׳ והנשאר עשאו כשירים מהו הזאה והמיצוי במקום אחד הוא והוא מתמצה ליסוד מאליו וכיון שמתמצה עצמו אינו מעכב שאם לא מצה ממנו כלל כשרה אם מצה דמה בכל מקום במזבח כשרה והכי איתא בזבחים וחטאת בהמה עשנה מתן דמים באצבע על ד׳ קרנות למעלה

פירוש הר״ז הלוי ז״ל

תחלת כל רעיון • וראשי׳ כל רשיון • ברוך יי׳ מציון • אשר לא בשחק עוז ואביון • ולו אין ערך ודמיון • בחסדו יחזי׳ ימיני מרפיון • ויצילני מכל חט ושגיון • כי יעמוד לימין אביון • גם ברכות יעטה מורה צדק בנקיון • וברוך אברם לאל עליון • מאז׳ עינינו בראיון • במסכת קיני התור וחיון • יזכה ליום ישועה ועת פדיון בבא גואל בבית חזיון בלבוש צדקה כשריון : אכן מה קשה עלינו בהגיוננו אנחנו משיבין ל לפניו ושל ישר בעיניו להסתיר פניו ולאטום אזניו ולשמוע דברי תלמידיו ובניו ואשרי תלמיד שלו מורם אדניו וכן מדת התורה באהבת חסד ונתיבות שלום וסוף מלחמותיה אהבה ושלום •

פי׳ א משנה א בחטאת העוף פי׳ החכ׳ צריכה שתהא מליקתה במזבח כדי שתהא קרובה למקום הזאתה ומצוי דמה שלא יתפזר דם הנפש קשיא לן עלה הא דאמרינן התם בכל מקום היתה כשרה אלא שזה היה מקומה להזאתה ואם איתא ליתא בכל מקום היתה כשרה למליקתה דיעבד אלא לכתחלה זה היה מקומה כדי שלא יתפזר דם הנפש אלא לאו שמע מינה דמליקתה אין קביעות מקום כלל ואפילו לכתחלה ולפזור דם הנפש לא חיישינן ואין קביעות מקום אלא להזאתה בלבד ואם היא שהוקשה להגשת מנחה שמתיהן טעונות מזבח אבל למליקת חטאת לא הצריך הכתוב מזבח ולפיכך אין לה קביעו׳ מקום ודאמרינן מלקה בכל מקום במזבח כשרה לאו למימרא שהיא טעונה מזבח אלא רבותא קמ״ל שאע״פ שמעשה למעלה כעולת העוף כשרה מש״כ בעולת העוף שאם מלקה למטה כחטאת העוף פסולה משום שנ׳ ומלק והקטיר • עוד פי׳ החכם מעצמה של חטאת דהיינו דם הנפש והכי דריש לה בסיפרא וקא פריש ליה לדם הנפש שהוא דם הגוף והוא צריך בן בחטאת בין בעולה ואנן לא חזינן ליה להאי דרשא דדם הנפש בחטאת העוף שהוא דם הגוף בספרא מעולם ודם הנפש לאו למעוטי דם הראש איתמר ברוכתיה אלא למעוטיה דם העור ודם התמצית ומעצמה של חטאת לאו הכין אסהבר לן פרושא כדקא פריש החכם אלא לומר שאינה טעונה מורק לקבלה ולא אצבע להזאה ודמיא להא דתנו רבנן בפ׳ קדשי קדשים והזה מדם החטאת מגופה של חטאת הא כיצד אוחז בראש ובגוף ומזה דע״כ צריכינן לפרושי הכי הא דגרסינן במסכת חולין בפ׳ ראשון אוחז סלקא דעתך והא בזבחים הכי איתוקמא ולא מיתמהי עלה ולא מידי ומאי שנא הכא דקא מתמהינן עלה וראינו בפי׳ הרב ר׳ שלמה ז״ל שפי׳ מאי קאמר דהא אוחז בראש ובגוף משמ׳ שצריך לאחוז בשניה׳ בתי׳ כפי ידו ולא סגי׳ ליה לאחוז בראש ובגו׳ ומכ״ל הא וזה הפי׳ לא הניח דעתנו מכמה פנים חדא מדלא מתמהינן הכי בזבחים ועוד דאורח׳ דמלת׳ הכי הוא ולמ״ר שאין כם קבלה ולא אצבע הוא דאתא אכתי לא ידעינן מאי אתמהא דקא מתמה ורמינן אנפשין ונראה לנו דהיא אתמהה בשלמא בחטאת שהיא בהזאה צריך שיהא אוחז בראש ובגוף שאם היה אוחז באחד מהם שמא מכח שהזאה היה הראש נשמט מן הגוף ולא הוי דרך כבוד ועוד שנראה כעובר על לאו דלא יבדיל

פי' הראב"ד ז"ל

מן הסקרא דכתוב בחטאת ולקח מדמה באצבעו ונתן על קרנות מזבח העולה. עולת העוף נעשית למעלה ועולת בהמה למטה פי' עולת העוף לא היה בה הזאה אלא מיצוי שהיה הדם מתמצה מאליו מן העוף למזבח ולא היה מתיזו והזאה של חטאת היתה בהזאה והמיצוי שיש למעלה מן הסקרא ואיכא תנא דאמר שעל הקרן ממש היה מולה והטעם לשניהם דכתיב ומלק את ראשו והקטיר המזבחה ונמצה דמו וכי תעלה על דעתך שאחר שמקטיר מולה אלא מה הקטרה בראשו של מזבח אף מיצוי בראשו של מזבח אלא במקום הקטרה הוי המיצוי וא"א לומר על גבי מערכה זה עצמה דהא כתיב ונמצה דמו על קיר המזבח אלא מה הקטרה למעלה אף מיצוי למעלה והקרן עצמו ראוי להקטיר עליו ע"י הדחק. ומ"ד למעלה מן הסקרא ולא בעי על הקרן קסבר על ידי הדחק אף הסובב עצמו מקום הראוי להקטרה הוא ועושין מערכה על גבי סובב ומליקתה כמו שהיתה על אותו קרן עצמו למעלה מן הסקרא דמחד טעמא נפקי דכתיב ומלק את ראשו והקטיר ונמצה והלא אין מקומה של הקטרה בכאן שאחר מכן כתוב והקטיר אלא לא בא זה הקטרה לכאן אלא להקיש זה המליקה והמיצוי לקבוע להם מקום למעלה כדפירשתי והיא היתה נעשית בקרן דרומית מזרחית כדמפרש טעמא פי' קדשי קדשים מפני שקרוב בה לבית הדשן פי' מקום שנותנין שם תרומת הדשן ודישון מזבח הפנימי והמנורה והוא היה במזרחו של כבש כדתנן במסכת תמיד הגיע לרצפה הופך פניו לצפון מהלך למזרחו של כבש כעשר אמות צבר את הגחלים על גבי הרצפה רחוק מן הכבש ג' טפחים מקום שנותנין שם מוראת העוף ודישון מזבח הפנימי והמנורה דכתיב ומלק והקטיר ונמצה דמו והסיר את מוראתו מעליו אצל המזבח קדמה זה מקום הדשן מקום הקבוע לדשן אחר והיינו תרומת הדשן דכתיב ושמו אצל המזבח קדמה דמשמע סמוך למזבח מיד וזהו מזרחו של כבש שהיה מצוי לו בירידתו מיד מדכתיב והסיר והשליך משמע ממקום שמולק ומוצה משם היה משליך המוראה לבית הדשן שאם נאמר שהיה הולך עמה ממקום למקום למה בהשלכה יבא עד מקום הדשן משם ויתן בנחת אלא שמע מינה ממקום מליקתו ומיצוי דמה משם היה משליך המוראה לבית הדשן ואיזהו מקום הראוי ל להשליך ממנו לבית הדשן הוי אומר זו קרן דרומית מזרחית שהיה קרוב משם ואין דבר מפסיק וכשבאת עולת העוף כשרין שהיו שם כהנים הרבה ומולקין ואין זה הכהן יכול לעמד שם היה מולק אותה על קרן מערבית דרומית שאף אותו קרן ראוי להשלכה זו ע"י הדחק ואע"פ שהיה שם בית הדשן אחר במזרחו של כבש כדאיתא בזבחים ובספרא שהיו שורפין שם פסולי קדשי קדשים ופסולי קדשים קלים אין לנו לומר שיזרק שם המוראה והניצה דהא כתוב ש' מקום הדשן משמע דשן הקבוע למקום וזהו תרומת הדשן דכתיב ביה אצל המזבח אבל פסולי קדשים לא מצינו להם קבוע בעזרה לשריפתן אלא מדכתיב וכל חטאת אשר יובא מדמה וכו' בקדש לא תאכל באש תשרף ואמרי' על חטאת פסולה ששריפתה בקדש וה"ה לשאר פסולי קדשים אבל מקום קבוע לא למדנו להם אלא מדלא כתיב בזו ש' מקום הדשן ש"מ מקום אחר הוא שאין מערבין דשן הכנסין במקומן עם דשן שאין נעשין במקומן ועולת בהמה למטה מן הסקרא שתי מתנות שהן ארבע

אחת

פי' הרי"ד ז"ל

יבדיל אלא בעולת העוף שהיא במצוי כיון דקי"ל דלית ליה לר' אלעזר ברבי שמעון הבדלה בעולת העוף לגמרי כדקא הוינן בה בגמרא בפלוגתא דרבי נקיטא ור' מני דאמר לית ליה לר' אלעזר בר' שמעון הבדלה לגמרי בעולת העוף וכיון שאין בה הבדלה לגמרי ואין בה הזאה אלא מצוי שהדם מתמצה מאליו למה ליה למימר אוחז בראש ובגוף והלא דיו באחיזת אחת מהם שהרי חברו מעורה עמו והיינו דקא מתמהינן מאי קאמר ותריצנא ה"ק כשהוא אוחז הראש בגוף מזה למימרא דצריך שיהו שניהם מחוברים ודומה כמקצת לחיבור חטאת העוף ולעולם אין האחיזה בעולם אלא באחד מהם איכא דר' אלעזר בר' שמעון והמצוי מהן א' שוא לזה ולזה משרי שאחר מעורה בשני ומהכא ילפינן למתני' דתנן בסיפרא כמי ר' אלעזר בר' שמעון אומר כמשפט חטאת העוף מה חטאת העוף מתכם מזה ומזה אף חטאת עולת העוף מתכה מזה ומזה ס"כ אית לן לפרשה מזה ומזה שלקא דעתך והלא אין שם הבדלה לגמרי ושניהם בחיבורן כאחד הם אלא ע"כ שיהא זה מעורה בזה דהיינו כששו' אוחז הראש בגוף ואח דתנן במתני' מצה דם הראש ולא מצה דם הגוף פסולה השתא איכא דרבנן היא דאית להו הבדלה לגמרי בעולת העוף והא דקאמר נסיב לה בברייתא תלמודא קראי דעולם דתניא עולה שמצה דם הגוף ולא מיצה דם הראש כשרה יכול מיצה דם הראש ולא מיצה דם הגוף ת"ל הוא: נחזור לענין הראשון ועוד פסק החכם בחטאת העוף אם הזה ולא מצה כשרה ולאו מילתא פסיקתא אלא פלוגתא דתנאי ואמוראי בזבחים ובמעילה איכא דתני הזה דמה ואיכא דתני מצה דמה והשתא דתני אם הזה ולא מצה כשרה כמאן דתני הזה דמה: עוד פי' החכם בעולת העוף דאיכא מ"ד שעל הקרן ממש היה מולקה והקרן היה ראוי להקטיר עליו ע"י הדחק ואנו אין לנו אלא ר' נחמיה ור' אלעזר בן יעקב דאמרי היא עצמה איכא נעשית אלא בראשו של מזבח למה לא יהא ראוי אף לכתחלה על כן יש לנו תמה מה דחקו לזה החכם לו' שע"י הדחק היה ראוי כן שבראשו היתה נעשית ראוי וראוי הוא: עוד פי' החכם מליקתה היתה על אותו קרן עצמו לכתחלה למעלה מן הסיקרא דמחד טעמא נפקי דכתוב ומלק והקטיר ונמצה דמו והלא אין מקומה של הקטרה בכאן שאחר מכן כתיב והקטיר אלא להקיש איהן המליקה והמצוי לקבוע להם מקום כדפרישנא הא: וקשיא טובא דקא ת"ש שאין מקומה של הקטרה כאן שאחר מיכן כתיב והקטיר והלא הקטרה זו לא היא הקטרה זו כי בשתי הקטרות הכתוב מדבר ראשונה בהקטרת הראש ושנית בהקטרת הגוף והסרת מוראה ונוצה ושיסוע מפסיק בין שתיהן כמו שמפורש בכתוב ובמשנה בפרק קדשי קדשים בענין עולת העוף ודאמרי' בהקטרה ראשונה וכי תעלה על דעתך שמאחר שמקטיר מתמצה לאו למימרא דבהקטרת הגוף הכתוב מדבר ומתני' שא"א לו לדם הגוף להמצו' שכבר הוקטר אלא לעולם בהקטרת הראש הכתו' מדבר וה"ק וכי תעלה על דעתך שמאחר שמקטר הראש ממצה דם הגוף וכי מי התירו לראש בהקטרה והא קי"ל אם אין דם אין בשר ותנן כמי עולת העוף שדמה מתיר את בשרה למזבח אלא לעולם אחר המיצוי היתה הקטר' הראש ואח"כ מסיר מוראה ונוצה ומשסע ואח"כ מקטיר את הגוף וזה שסינם הכתוב מקומה של הקטרת הראש והטילה בין מליקה

למיצוי

פי' הראב"ד ז"ל

אחת על קרן מזרחית צפונית ואחת על קרן דרומית מערבית דכתיב ואת כל דם הפר ישפך. שהיסוד שהיסוד היה מהלך על כל פני הצפון ועל פני כל המערב ואוכל בדרום אמה אחת ובמזרח אמה אחת כך פירוש שנויה במסכת מדות ומפרש בזבחים באיזהו מקומן מפני שלא היה באותו קרן בחלקו של טורף דכתיב בנימין זאב יטרף וגומר ומתרגמינן בנימין בארעיה תשרי שכינתה ובאחסנתיה יתבני מדבחא ושמאות של עולי אינן באצבע אלא במזרק. עצמו היה זורק אחת כאן ואחת כאן דהא לא כתב ואצבע בזה ואם שנה בזה ובזה פסל דדרשינן בספרא ואם האכל יאכל מבשר זבח השלמים ביום השלישי לא ירצה המקריב אותו לא יחשב לו פגול יהיה אין לי אלא בלא ירצה אלא שנשחט חוץ לזמנו וחוץ למקומו מנין שנשחטה בלילה ושפך דמה יצא דמה חוץ לקלעים והלן והיוצא שקבלו פסולין וזרקו את דמה הניתנין למטה שנתנן למעלה והניתנין למעלה שנתנן למטה בחוץ שנתנן בפנים והניתנים בפנים שנתנן בחוץ ופסח וחטאת ששחטן שלא לשמן ת"ל לא יחשב לו ולעניין שריפה נמי מרבי להו בההיא פרשתא לא יאכל באש ישרף אין לי טעון שריפה אלא הטמא בלבד והנותר וכו' מנין הלן והיוצא וכו' והניתנין למעלה שנתנן למטה והניתנין למטה שנתנן למעלה ת"ל בפרש' ואתה תצוה גבי נותר ושרפת את הנותר באש לא יאכל כי קדש הוא כל שפסולו בקדש טעון שריפה: סדר הקינין כך הוא החובה א' חטאת וא' עולה בנדרים ובנדבות כולן עולות פי' החובה היא הזבה וכל זב וזבה ומצורע בדלות וכולן מביאין ב' פרידין א' לעולה וא' לחטאת כדכתי' קראי. והן מתפרשות איזו לחטאת ואיזו לעולה בלקיחת בעלים בשעה שמפריש את קינו ויאמר איזו לחטאת ואיזו לעולה ואם שינה מעשיהם פסל. א"נ בעשיית כהן הן מתפרשות כשימשך אחת מהן ויעשנה חטאת חברתה נקבעת עולה מאליה ואם שינה מעשיה' אחר שהתחיל בהן פסל ונפקא מקראי במסכת יומא דגבי יולדת כתב ולקחה שתי תורין אחד לעולה וא' לחטאת הרי בלקיחה בעלים וגבי זב כתב ועשה אותם הכהן אחד חטאת והא' עולה הרי עשיית כהן בנדרים ונדבו' כולן עולות שלא מצינו תודה ושלמים מן העוף אלא מן הבהמה כמו שמפורש בהן ולא מצינו בעוף אלא חטאת ועולה והחטאת אינה באה בנדר ונדבה הילכך כי אמר הרי עלי קן שתיהן עולות ואין קן שאותם מביאים ואפי' בבהמה עצמה כי אמר הרי עלי כבש לקרבן יביאנו עולה שאין אתה רשאי לשנות להקל אלא להחמיר והעולה חמורה מן התודה והשלמים: איזהו נדר האומר הרי עלי עולה איזהו נדבה האומר הרי זו עולה פי' כשאומר עלי נקרא נדר דכתי' ונדריה עליה: וכתוב איש כי ידור נדר לה' או השבע שבועה לאסור איסר על נפשו וכל פרשת נדרים בלשון עלי נדבה האומר הרי זו וכתו' בתרומת המשכן מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו כו' וכתיב וזאת התרומה אשר תקחו מאיתם שמא' נדבה בלשון זה וכל פרשת המשכן שהוא נדבה היא בלשון הבאה דכתיב כל נדיב לבו יביאה וכתיב כל נדיב לב הם הביאו חח וכו' משמע שלא היה מחוסר הפרשה אלא הבאה בלבד ושאר גבי נדר כתיב כי תדור נדר לה' אלהיך לא תאחר לשלמו ושאר במזומן לתוך ידו או בדבר הידוע הי"ל לא תאחר להביאו

פי' הרז"ה ז"ל

למיכור להקים שתיהם שיהא שיהו בראשו של מזבח פי' עוד פי' החכם ואמר אף על פי שהיה שם בית הדשן אע"פ ששם היו שורפין פסולי קדשי קדשים ופסולי קדשים קלים אין לנו לומר שיזרוק שם המוראה והנוצה דהא כתיב של מקום הדשן ומשמע דשן הקבוע לו מקום דהיינו תרומת הדשן דכתיב ביה אצל המזבח ולא כיה. צריך החכם לטעם הזה שהרי אף במוראה ונוצה קבע הכתוב מקום בפי' ואצל המזבח מפורש בהן כמו שמפור' בתרומת הדשן ואף הוא היה קשה שאלה שגדול כהן של כהנים ואם בא להשליכה לאחר שלשה בתי דשנים שהיו רחוקי' משם לא היה יכול אלא במשאנ נשים ואם היה יכול לא קיים אצל המזבח ופסולי קדשים שאינו שורף בצד המזבח אין אנו צריכי' לומר מפני שלא נתפרש אצל המזבח שהרי אף דישון מזבח הפנימי והמנורה אין פירושן מדברי תורה אלא מדברי סופרים שהיה מקומן מקום מוראה ונוצה שאזיש לומר כמה דמרחקי פסולין מהמזבח טפי עדיף בזרה דילמא מסיק להו ונשאר לכי לפר' ההיא דאמר ר' נחמן אמר רבה בר אבוה ג' בתי דשנים היו למה לא מנה ד' ונחשיב חשוא דתרומ' הדשן בהדייהו וי"ל דלא חשיב אלא בתי דשנים של שריפה והא לא היו אלא ג' עוד פי' החכם החובה היא חובתו של זב וזבה ומצורע בדלות ויולדת בדלות ושמיעת קול וביטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו בדלות אבל חטאת מיעתים נזיר שנטמא ואם פי' ושייר מה שיי' דהא שייר נחזור לפר' משנתנו חטאת העוף נעשית למטה וכו' עד אם שנה בזה ובזה פסול פי' עשיית חטאת העוף היא הזאתה בלבד והיא למטן מקום דמים התחתונים ועשיי' עולת העוף מליקתה והזאתה והם למעלן מקום דמים העליונים ובעשיות הללו אם שינה פסל:

מתני' סדר הקנים כך הוא החובה וכו' פי' אמ חובות הן ג' דקביעה וה' בדלות זב וזבה ונזיר שנטמא בקביעה יולדת ומצורע ושמיעת קול ובטוי שפתי' וטומא' מקדש וקדשיו בדלו' אבל בעשיר' מביאין בהמה ולא עוף חוץ מן היולד' שמביא' בעשירו' בהמ' ועוף כדאי': מתני' איזהו נדר האומ' הרי עלי עולה שיש לו לקיי' מה שהוצי' בשפתיו ואני קורא עליו לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה בשלמא שיצ' מפיו יש עליו לקיים מה שאין כן בנדבה שכיון שאמר הרי זו עולה אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט וכל היכא דאיתיה ביה בזא דרחמנא איתיה וכן לשון נדב' לשון מתנה ועל זה נקר' שם הנדיב כדיב על שם מתנותיו לא על שם נדריו. פיש' מה בין נדרים לנדבות וכו' מנא הני מילי דתנו רבנן ונרצה לו לכפר עליו ר"ש אומר את שעליו חייב באחריותו ואת שאין עליו אין חייב באחריותו כדאיתא במגילה פ"א:

משנה ב חטאת שנתערבה בעולה פי' חטאת מועטת בחטאת מרובה ימותו כולן ולא אמרי' נקשינהו דכי נידי דבקדשים גזירה משום קבוע ולא הלכו בהן אחר הרוב ואע"ג דפרש ופריון אין להם אלא בשמה: מתניתין חטאת שנתערבה בחובה פי' והוא קן סתומה אין כשר אלא מנין חטאו' שבחובה לפי שבתחילה אינו יכול להקריב ולאחר שהקריב מנין חטאת שבחובה אני אומר כי כולן מן החובה הם ונתפרשו הנשארים מן החובה כנגדן לעולות ובתוכן החטאת המעורבת ושוב אינו יכול להקריב לא חטאת

ולא

פי' הראב"ד ז"ל

נמלתו ושו במזומן להוך ידו או בדבר הידוע שיג"ל לא תאחר להביאו : מה בין נדרים לנדבות אלא שהנדרי' מתו או נגנבו חייב באחריותן ונדבות אין חייב באחריותן טעמא מפרש במגילה דתניא רבי שמעון אומר ונרצה לו לכפר עליו את שעליו חייב באחריותו כלומר מי שאמר עליו חייב לטפל בה עד שנתכפרה ומאי משמע לשון עליו שחייב עצמו באחריות א"ר יצחק בר אבדימי כיון דאמר עלי כמאן דטעין ליה אכתפיה דמי ושויה חוב עליה זהו ההפרש שבין נדרים לנדבות אבל לענין בל תאחר ושאר הלכו' קדשי' אין בין זה לזה כלום והיינו דקתני אלא שנדרים חייב באחריותן כלומר אין ביניהם הפרש אלא זה בלבד :

משנה ב חטאת שנתערבה בעולה ועולה בחטאת אפילו אחת בריבוא ימותו כולן: מ"ט

להקריבן חטאת א"א ולהקריב עולה א"א שהרי אם מינה חטאת לעולה ועולה פסל ואינו רשאי להקריב בתחילה לפסול ואם היה מן בהמה היינו אומרי' ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויביא בדמי היפה שבהן ממין זה חטאת וממין זה עולה בדמי היפה ויפסידו הבעלים המותר מביתן אבל בעוף א"א שאין לעוף פדיון שלא נאמר פדיון בפרשה אם בחוקותי לפסולי המוקדשין אלא לבהמה בלבד דתניא בסיפרא ומייתי' לה במנחות פ' התכלת ואם כל בהמה טמאה אשר לא יקריבו ממנה קרבן לה' והעמיד את הבהמה וגומר והעריך בבעלי מומין שיפדו הכת' מדבר או אינו אלא בבהמה טמאה ממש כשהוא אומר למטה אם בבהמה הטמאה ופדה בערכך הרי בהמה טמאה אמור כו' :

חטאת שנתערבה בחובה אין כשר אלא במנין חטאות שבחובה וכן עולה שנתערבה בחובה אין כשר אלא במנין עולת שבחובה בין שהנדבה מרובה והחובה מועטת בין שהחובה מרובה והנדבה מועטת בין שתיהן שוות פי' חובה זו היא קן הטומאה של זבה או של יולדת או של שאר מחוסרי כפרה שלא נתפרש אי זו לחטאת ואיזו לעולה בלקיחה בעלים ועכשיו הם מתפרשות בעשיית כהן · והנדבה האמורה כאן היא העולה האמורה כאן וה"ה שהיה יכול לומר כן בחטאת ויאמר כן שהחובה מרובה וחטאת מועטת כו' אלא לפי שהחטאת גם היא חובה לא יתכן לשומע להפריש בין חטאת לחובה ולפי' סידר משנהו בעולת נדבה ש שנתערבה בחובה שיש בה חטאת ועולה נחזור לפרש משנהינו חטאת העוף שנתערבה בקן אחד שהוא של חובה הרי יש כאן שתי חטאות ועולה אחת אינו יכול להקריב מזו הספק פרידתן אלא חטאת אחת שהיא מנין החטאת שבחובה שהחובה אין בה אלא חטאת אחת בקן אחת ואותה החטאת ראשונה קרבה ממה נפשך בין שהיא חטאת המתערבת בין שהיא אחת מן הקן הרי ראויה להקריב הראשונה לחטאת אבל השתי פרידות הנשארות אינו חייב להקריבן לא חטאת ולא עולת שכשיבא להקריב אחת מהן חטאת שמא השנית של קן היא וכיון שמשך אחת מהן לחטאת השניה מאיליה היא נקבעת לעולה ואם בא להקריב עולה שמא החטאת שנתערבה היא הלכך ה"ל ספק חטאת שנתערבה בעולה וימותו וכן עולה ידועה שנתערבה בחובה אין כשר להקריב אלא עולה אחת שיקריב ראשונה והוא על דרך עצמו שפי' לחטאת שכאן פירשנו בעולה אחת

שנתערבה

פירוש הרז"ה ז"ל

ולא עולה שהרי כולן מפורשו' והוו להו חטא' שנתערב' בעולה וכן עולה שנתערב' בחובה כולה על הדר' הזה מתפרש' וברורא' שכל משנתינו בנויה ושנוי' על העיק' הזה שהקנין מתפרשות בעשיית הכהן המחצה מהם משום אחד לשם חטאת או לשם עולה ונתפרש גם המחצה הנשאר כנגד המחצה העשוי זה הוא הדרך לכל משנתינו ולפי שאמר עולה שנתערבה בחובה ומשמע שהחובה מרובה והנדבה מועטת כי היכא דמתני ליה רב יחזקא' לרמי בריה הנשרפין כנסקלין ואהדריה רב יהודה לפיכך בא לפרש ולומר שכן הוא הדין כשהנדבה מרובה והחובה מועטת או שתיהן שוות בכולן דין א' הוא שמנין עולות שבחובה קרבות והשאר מתות ואידי דסליק מינה מפרש לה ותנינה ולפינך להטאת שנתערבה בחובה ובריטא אידי דהכ' חטאת שנתערבה בחובה דלא מתני לה בלישנ' אחרינ' תנא נמי עולה שנתערבה בחובה ובסופה דאוטה ליה חובה בין שהיא מרובה או מועטת או שוה אידי דהכ' חובה תנא נמי נדבה ואי אפשר לומר כפי' החכם שאמר שלא יתכן לשומע להפריש בין חטאת לחובה שהחטאת גם היא חובה אינו שומע זה לא שמיעה ליה רישא דמהני חטאת שנתערבה בחובה :

משנה ג' בר"א בחובה ובנדבה שנתערבו זה בזה בזו פי' והן בתומות א' לזו וא' לזו

החטא' כשר ומחצ' פסול פי' ואותו המחצ' הכשר יקריב רביע חטא' ורבי' עול' ומש' בא לאומר' כי החטאו' אין מאשה זו והעולות מאשה זו והמחצה הנשאר נתפרשו כולן לזו שהקריבה חטאות עולות ולזו שהקריבה עולות החטאות והוו להו חטאות ועולה שנתערב' וימותו אחת לזו ושתים לזו שלש לזו רבו המועט כשר פי' והוא קרוב חציו חטאת וחציו עולה ומספקא נאמר לא ימות כי המחצה ממה שהקריבנו או החטאות או עולות היה מצד מועטת והמחצה האחר מצד מרובות ואותו המחצה להקריב לצד מועטת נתפרש מן המחצה שהקריבם כי הקנין מתפרשות בעשית הכהן המחצה מהן משום אחד כלומר משום חטאת או משום עולה כמו שאמרנו ולפי שאין אנו יודעים אם חטא' הקריב ומה שנשאר נתפרש לעולה או אם עולה הקריבה ומה שנשאר לה נתפרש לחטא' לפיכך אין אנו יכולין למנות מהן עוד להקרי' שהרי יש כאן פרידים מעורבים שאין אנו יודעים פירושם אם חטאת אם עולת ומספק ימותו השאר כולן · בין משם א' בין משמו' בין אשה אחת בין משתי נשים כ"ל פירוש' אחד שם א' ואחד שני שמות באשה אחת ואחד שם א' ואחד שתי שמות בשתי נשים כלומר שני שמות בשם אחת באשה אחת להקל ושם אחד בשני שמות בשתי נשים להחמיר אם הביא אשה אחת שתי קנין לשני שמות ללידה ולזיבה והקריב הכהן המחצה מן השם האחד שהוא רביע מן הכל לא נתפרש המחצה האחר מאותו השם משני הקרבנות והרי הוא כאלו הביאן כולן לשם אחד ללידה שלא נתפרשו עד שיקריב המחצה מכולן לחטאת או לעולה נמצאו שני שמות באשה אחת להקל מ"כ בשתי נשים ושם אחד שאפי' הביאו שתיהם משם אחד כיון שהקריב הכהן המחצה מאשה זו שהוא רביע משתיהן נתפרש לאחר המחצה האחר של אותה אשה משני הקרבנו' נמצא שם א' בשתי נשים להחמיר ונוח לי לפרש כפי' הזה ולא כפי' החכם שהפריש בין

שאמרת

פי' הראב"ד ז"ל

שנתערבה בקן אחת סתומה שהעולות שבהן אינן אלא אחת כמו הנדבה המתערבת וזהו שתיקן שות ששנינו במשנתנו ואם היו הקינין הסתומות שתים ועולת נדבה המתערבת אחת הרי עולת החובה מרובות על עולת הנדבה ויכול להקריב מהן שתי העולות כמנין עולות החובה ומה כפסך וה"נ פרידין הנשארים ימותו מפני שיש בהן שתי חטאות ועולה אחת ואינן ידועות והכל כאשר פי' למעלה ואין בהם הפרש:

משנה ג בד"א בחובה ובנדבה שנתערבו אבל חובה שנתערבה זו בזו אחת לזו ואחת לזו שתים לזו ושתים לזו ב' לזו וג' לזו מחצה כשר ומחצה פסול פי' קן סתומה של זו שנתערבה בקן סתומה של זו או שתים של זו ושתים של זו שנתערבו מחצה כשר ומחצה פסול שאם היו שתים לזו וב' לזו הרי הן ח' פרידין יקח מהן ד' ויעשה מהן שתי חטאות ושתי עולות ומה כפסך אם של אשה אחת הרי הן כדין נעשו ואם הם שתי פרידין לזו ושתים לזו הרי הן כשרות עולות לזו וחטאות לזו או חטאת ועולה לזו וחטאת ועולה לזו שכל אחת מהן ראויה לשתי עולות ושתי חטאו' וזה יקרב לשם בעליו סתם אבל הארבעה פרידין הנשארות אני יכול להקריבן כלל שאם בא לעשות מהן שתי חטאות שמא הן בנות זוגן שכאותן חטאות שהקריב תחלה ואין הארבע חטאות לאשה בשתי קינין והרי הן עולות שנעשו כמעשה חטאת ופסולות וכן אם יבא לעשו' שתי עולות שמא הן בנות זוגן של עולות הראשונות והרי הן אינן ראוין לחטאת ואם יעשה אותן כמעשה עולות יפסלו אחת לזו שתים לזו ב' לזו עשר לזו מאה לזו המועט כשר בין משם א' בין משני שמות בין מאשה אחת בין משתי נשים גם זו על הטעם הראשון שאם יש לזו קן אחת ולזו שתים יקח שתי פרידות כשיעור המועט שבהן ויעשה מהן חטאת ועולה ומה כפסך שהרי אפי' הפחות שבהן ראויות לחטאת ועולה ואם הן של שתי נשים כשרות הן מ"מ לבעליהן אבל הארבע פרידין הנשארות אינן ראויות לא לחטאות ולא לעולות שאם בא להקריב מהן שתי חטאות בכל אחת ואחת כאמר שמא היא בת זוגה של חטאת הראשונה והן של בעלת קן אחת ואין זו ראויה אלא לעולה וכשיבא להקריב עולות כאמר בכל אחת ואי' שהיא בת זוגה של עולה הראשונה וכיון שקרבה עולתה ז' אינה ראויה אלא לחטאת וכן כאמר באחר כזו ומאה לזו או בשתים לזו ומאה לזו שיעור המועט יהיה כשר מחצה חטאת ומחצה עולה והשאר ימותו וכל זה בכהן הבא לימלך בחכם ונאמר לו כך וכך ראויות להקרבה והשאר למיתה שאינו רשאי להקריב בתחילה לפסול: בין משם א' בין משני שמות בין מאשה אחת בין משתי נשים כיצד משם א' בין משני שמות בין לידה ולידה זיבה וזיבה משם אחד משני שמות לידה וזיבה כיצד משתי נשים על זו לידה ועל זו לידה על זו זיבה ועל זו זיבה משם אחד כיצד משני שמות על זו לידה ועל זו זיבה פי' משם אחד בין משני שמות לאשה אחת בין משם א' בין משני שמות לשתי נשים כך דיני כמו שאמרנו ואע"פ ששנינו בכריתות האשה שיש עליה חמש לידות ודאות חמש זיבות ודאות מביאה קרבן אחת ואוכלת בזבחים שאת קן אחת עולה לכמה זיבות וכיון דהכי הוא יכולה היא לגבות תקינה מלידה לזיבה אפ"ה לענין עירוב קן בקן

ספקן

פי' הרז"ה ז"ל

שאמר' זו לחובתי וזה לחובתי וכיון שאמר' של שתי חובות שעלי והביאתן בעירוב דאסלא מסכת' לה אלא למאן דאי' ליה ברירה וכרבי' להרוצי כולה ר' יוסי היא שר' יוסי אומר ולדידן אפי' אמרה זו לחובתי וזו לחובתי לא פירשה ולא קראה שם לענין עירוב חטאת בעולה מפני שאנו יכולין לומר שמא כך אמרה זו לשתי עולות חובתי וזו לשתי חטאות חובתי או שמא זו לחטא' ועול' לחובתי וזו לחטאת ועולת חובתי ואין זה פי' וקריאת שם לענין עירוב חטאת בעולה ואלא כן בפי' הזכיר' אותיה המשנה ולא היינו שומעים אותו מכללא תרתי מרפהני אהדדי ומשני תנן בין משם א' בין משני שמו' בין מאשה א' בין מב' נשים אלא שתי קנין משם א' באשה אחת עירוב הוי ורמינהי אבל חובה שנתערבה זו בזו אחת לזו ואחת לזו שתים לזו ושתים לזו וכולה מתני' דשמעינן מינה משתי נשים הוא דהוי עירוב מאשה אחת לא הוי עירוב ומשני כאן שאמרה זו לחובתי וזו לחובתי כאן שאמר' של שתי חובות שעלי ידעתי כי זו הקושי' הזקיקה את החכם לפרש אותו הפירוש ואנן לפירושה דילן לא קשיא לן ולא מידי והקיא דגרסינן בנזיר בפ' מי שאמר הריני נזיר אמ' רב חסדא לא תימא דאמר של לחטאתי ושל לעולתי ואלא לשלמי אלא אפי' אמר של על חובתי הרי הן כמפורשי' לא קשיא לן דלא דמי פי' דהתם עירוב חטאת בעולה אלא כפקח לן מינה שדמי חטאת ילכו לים המלח ולא יפלו לנדבה במעות סתומים אבל לענין עירוב חטאת בעולה לעולם לא הוי פי' וכי אפשר לומר דגבי קנין לא אמרה שתי פרידין של לחובתי הוי עירוב אלא ודאי לא דמי פי' דהכא לפי' דהתם ש"מ:

סליק פירקא פרק שני

משנה א קן סתומה מתה ששנינו בתחילת פ' שלישי בד"א בכהן הנמלך למדנו כי כל שני פרקי' הראשונים שנויים בנמלך על כן קשה לנו מאד מה שפי' החכם בזה השני בפסולי גוזלות שהן פסולים לבעלים ראשונים ולא עלו לא לפי שאינו יודע מה עשו מן הגוזלות של' גם החכם ששנינו במשנתנו פי' אותו מפני שלא עלה לבעלים ובכהן שלא נמלך ועבר והקריב גם מה שפי' שכך הוא דרך המשנה שבאה על כל ההפסד ואח"כ אמרה התקנ' לא ידענא מה תירוץ יש בדבר שהרי מכל מקום לפי דבריו גדול הוא ההפסד בפריחה וחזרה שנייה יותר מן הראשונ' והמשנה אומרת לא הפסיד כלום ועוד של דבריה המשנה בתקנת ההפסד על ידי שיתוף ותנאי היא מחברת התקנה כעין שתי חבורות וחמש ח חבורות ושנים שנתערבו פסחיהן ובשני נזירים שאמר להם אחד ראיתי א' מכם שנטמא וכאן אין אנו רואים זכר ולא רמז לתקנה אלא להפסד ועוד מאי שנא תקנת הפסד של השביעית שהיא שנויה בלשון יש אומרים ולמעלה במשנתינו פרח וחזר פרח וחזר לא הפסיד כלום נשנית סתם ולא נשנית בלשון יש אומרים והלא כל תקנות ההפסד ע"י שתוף ותנאי הם כפי' החכם ועוד ת"ק דיש אומרים מאי טעמא לית ליה שיתוף ותנאי ובמאי קמיפלגי ועוד במשנת ז' נשים שפי' החכם שאין א' מהן יכולה להקריבן תחלה אלא ע"י פיוס אם בהמלכה שנויה משנתינו למה לא הוזכ'

פי' הראב"ד ז"ל

שפקן שני לפני שמואל ולמתי נשי' לפי שהקן כשפרישה אותה לחובתה מיד פרידה אחת נקבעה לחטאת ו ופרידה אחת לעולה וכשתמצא אחת מהן לחטאת מיד השנית נקבעת לעולה ואם יקריבנה חטאת תפסל הילכך כשנתערבו קן בקן אין הכהן יכול לעשות אלא קן הראשונים בלבד והקן השנית אינה ראויה לא לחטאת ולא לעולה שאם יבא להקריב חטאת ואמר עולה זו היא בת זוגה של חטאת הראשונה ופרש' עמה בקן א' וכיון שקרבה אחת מהן חטאת תחילה השני' מיד נקבעת לעולה ואם יעשנה חטאת פסולה ושני מילי כשהפרישן תחילה כל קן וקן בפני עצמו ואמרה זו הקן לחובתי אבל אם הביאה ארבע פרידין ובערו' ואמרה אלו לשתי חובות שעלי יקריב הכהן כל שתים מהן שירצה לחטאות והשתים האחרות לעולות שכשימצאו אלו לחטאות יוקבעו השניות לעולות •

משנה ד ר' יוסי אומר שתי נשים שלקחו קיניהן בעירוב או שנתנו דמי קיניהן לכהן

לאיזו שירצה הכהן יעשה חטאת ולאיזו שירצה יעשה עולה בין משם א' בין משתי שמות פי' שלקחו קיניהן בעירוב שנתנו מעותיהן בשיתוף ולקחו שתי קינין והביאום לכהן ואמרו אלו לשתי חובותינו לאי זו שירצ' יקריב עולה וכו' והוא על הדרך שפירשתי לאשה שהביא' קינה בעירוב שאין קביעתן אלא בעשיית כהן ואין כאן ספק עירוב משנה זו מביא' אותה בערובין פרק בכל מערבין לומר דרבי יוסי ס"ל יש ברירה כלומ' אעפ"י שהשתי קינין הללו משותפות והכהן הוא שחול' אותן ביניהם והנשים לא ראו בחלוקה עד לאחר כפרה ואמר יש ברירה וכיון שראינו עכשיו באותה חלוקה נאמר הוברר הדבר שמתחלה לחלוקה זו היו עומדות וזו מתחלה חלק פרידה לחברתה וזו לחברתה ונגמל א' וא' נתכפרה בשלה • ודוחה אותה לומר דלעולם רבי יוסי אין ברירה ס"ל והכא כגון שהתנו מתח' והיבר' והכהן קור' כפר' מחלקן והם עשו אותו שליח לחלוקתן ודוקא כשנשתתפו במעות ולקחו קיניהן בעירוב שנשיעשו הכהן שליח לחלוקתן על ידי תנאי והן יתחלו חלקין כל אחת לחברתה ואין כאן חשש עירוב הקינין אבל אם לקחו קיניהן זו בפני עצמה וזו בפני עצמה ועירבום והביאום לכהן כיון שאמרו אלו לחובותינו הואיל וחובות בפני עצמן הן ואין משותפות החובות בכל מקום שהיא היא נקבעת א' לחטאת וא' לעולה ואם יעשה מהן שתי חטאות או שתי עולות האחת פסולה ואעפ"י שהתנו שיחלק אותם הכהן אפי' חלקים הם עצמן אחר העירוב והקביע שקבעום לחובתם מהלו זו לזו אתחלקם אינה כלום שכיון שנתמנה אחת מהן לחטאת השנית בכל מקום שהיא עולה היא ומה שנתנה עולה כתנה ושמא יעשנה חטאת ותפסל ו וכשנשתתפו במעות שכל אחת יש לה חלק בכל פרידה ופרידה שלו לחובותינו אין הפרידין מתחלקות אח' לחטאת וא' לעולה שהרי אין אחת מהן מיוחדת לאשה אחת ושמא זו תעשה מזה החלק עולה וזו תעשנו חטאת הילכך תלויות הן ואין בהן לא קדושת חטאת קבועה ולא קדושת עולה קבועה עד שעת חלוקה וחלק המגיע לזו יכול להיות או חטאת או עולה וכן לזו ו וכשהתנו עמהן בחלוקת כהן ומחלו זו לזו אין כאן ספק עירוב כלל וכל מה שאמרנו באלו התערובות שהוא כשר שני מילי להקריב אבל לצאת ידי חובתן אפי'

פי' הרז"ה ז"ל

פיום זה בפירוש והלא הוא עיקר התקנה ודבר גדול כזה לא היה לו לבעל המשנ' להשמיטו ואם בשלא נמל' שנייה משנתינו הרי רובו של פרק בשלא נמלך וקשיא הא דתנן לקמן בר"א בכהן הנמלך וכן במשנת פוסל א' בהליכתו כתב החכם גם זו המימרא עצמה משכחת לה לענין הקרבת הקינין שכולן ראויין ליקרב חוץ מן הגוזל החמשי אימתיעתים גוזל שלישי שכנגדו שאף הוא אינו ראוי להקרב ומפרושנו יתבאר דבר זה וכן מה שכתב החכם במשנת קן סתומה וקן מפורשת דשיפא קמ"ל שאעפ"י שיש גוזלות מרובין בכר האחר כיון שלא היינו יודעים מספר' לא נאמר כשחזר נכר האחר ואין אנו יודעי' לאיזה כר ודאי לאותו כר המרוב' חוזר הא מילתא אחריתי היא דעד כאן לא שמעינן ב בבוליה תלמודא אלא כל דפריש מרובה פריש אבל כל דפריש לאו לרובה פריש לא הוצרכה לפנים ולא ל לפני פנים והיא פלוגתא דבפרק כל הזבחים אי אמרינן איסורא ברובה איתיה או לא דרך אחרת היא ולאו משום כל דפריש לרובא פריש אי פריש לרובה או לא שלא משום כל דפריש מרובה פריש איכא למימר שהמעוט הפור' מן הרוב הוא מן המותר שהוא הרוב ונשאר האיסור במקום הרוב ובהדין סבר' פליגי הכי פלוגתא דהתם אבל כל דפריש לאו לרובא פריש לא לזו הוצרכנו דמתאי תיסק אדעתין דלרובא פריש כהא"ל לפר' משנתנו קן סתומ' שפרח' מהנה גוזל לאויר פי' אעפ"י שהפורח הוא חי ויש לחוש עליו שמא בא ליד אדם אחד והקריבה או לחטאת או לעולה וזה השני הנשאר כשפרש שכנגדו ואינו להקרבה הוי לפי שאין אנו יודעים פי' קמ"ל דכולי האי לא חיישינן משום דאיסורא דניד הוא וליכא למיחש ליה כלל וכדומה לזה דליכא למיחש לאיסורא דניד אמרי' בשמעת' דאת' רב יצחק בר יוסף אמר ר' יוחנן האומר לשלוחו צא וקדש לי את האשה וכו' בפ' הריני נזיר מן הגפן גרי' או שפרח לבין המתות ואם חטאות שמתו הבעלים או שנתכפרו או תפסול קנין שבמשנתינו א"כ שנתערב בהם הכל לאותה הם עומדים ואין לחוש עליו עוד שיתפרש וזה השני שכנגדו יא"ל שמת א' מהם שכבר עבר ובטל מן העולם ואין להיש עוד לכולן יקח זוג לשני לפי שלא הופסד והרי הוא כשר וכולה מתני' זו והכ"ל זו קתני • פרח לבין הקרבות פי' לבין קינין סתומות העומדות ליקרב פסול ופוסל אחר כנגדו שהגוזל הפורח פסול ופוסל אחר כנגדו מי' הגוזל שפורח ממקומו זה למקומו זה כלומר מקינין שהועמדת שלאשה זו פסול להקריבו תחלה במקום שהלך לשם ופוסל גוזל אחר כנגדו במקום שיצא משם נמצאת קן אחת פסולה בפרידה אחת •

משנה ב כיצד שתי נשים לזו שתי קינין ולזו שתי קנים פרח מזו לזו פוסל א' בהליכתו

פי' פוסל גוזל אחר כנגדו במקום שיצא משם והכא גם הוא פוסל במקום שהלך לשם נמצאת קן אחת פסולה בהליכתו חזר פירוש למקום שיצא משם מספק כאמר שמא אחר היה פוסל גוזל אחר כנגדו בחזירתו חוץ ממנו הוא עצמו שפסול הרי קן אחרת פסולה כמבואר בהליכה החזרה שתי קנין פסולות ושתי קנין כשרות עוד אנו מוסיפים לפרש לזו שתי קינין ולא שתי קינין הם ח' פרידים ארבע לזו פרח מזו לזו הרי ג' פרידים במקום שיצא משם וחמשה פרידים במקום

פי' הראב"ד ז"ל

אפי' הפחית שבהן לא יצאה ידי חובתה שאין אשה מתכפרת על חבירתה בשיתוף לפי מה שהיא צריכה ותהנה עמה אבל אם לא ישתתפו אפי' מה שהקריב לא עלתה לכן שאין אנו יודעים למי עלתה חטאת ולמי עלתה עולה הילכך צריכות להביא ובפרק שני כאריך יותר בזה הענין:

סליק מסכת קינין פרק קמא ואתחיל פרק ב' בעזרת שוכן מעונה:

פרק ב משנה א

קן סתומה שפרח ממנה גוזל לאויר או שפרח ממנה לבין המתות או שמת אחד מהן יקח זוג לשני פי' שפרח ממנה גוזל לאויר שהלכה לה או שנתערבה א' ממנה לבין המתות לאותן העומדות למיתה או שמת אחת מהן יקח זוג לשני ויעשה מהן פרידה א' חטאת ואחת עולה אבל אם היתה קן מפורשת והלכה לה אחת מהן או שמתה ואין ידוע איזו הלכה או איזו מיתה ואם זו היא הנשאר' אם החטאת או העולה שתיהן הופסדו וש' בקן סתומה אין צריך לדקדק כלום: פרח לבין הקריבות פסול ופוסל אחר כנגדה שהגוזל הפורח פסול ופוסל אחר כנגדו פי' פרח שנתערב לבין ה העומדות ליקרב ונתערב בהן והן סתומות ואין ידוע איזהו פסול ופוסל אחר כנגדו פי' פסול הוא לבעליו הראשונים שאינה עולה לו שהרי אינו יודע מה עשו מן הגוזל שלו אם חטאת אם עולה ופוסל אחר כנגדו מקום שנתערב בו:

משנה ב

כיצד שתי נשים לזו שתי קינין ולזו שתי קינין פרח מזו לזו פוסל אחד בהליכתו חזר פוסל אחר בחזרתו פי' הרי לזו ארבע פרידין ולזו ארבע כשפרחה מזו לזו הרי כאן חמש פרידין ובא הכהן והקריבן בלא התלכה ועשה מהן ב' חטאות ושתי עולות הרי הפסידה בעלת ה' עולה א' שמא א' מן העולות היא הנכרית שבהן נתערבו ולא עלתה לה ואחת מן הב' חטאות היתה ראויה לעולה והפסידם הרי שצריכה עולה א' ואם עשה מהן ג' עולות ושתי חטאות היא צריכה להביא חטאת אחרת שמא א' מן החטאות היא הנכרית כאשר פירשתי וכמו כן בעל' הב' אם הקריב לה הכהן ג' פרידין ועשה מהן שתי חטאות ועולה אחת עדין צריכה להביא עולה אחת ואם עשה שתי עולות וחטאת אחת צריכה להביא חטא' אחרת לפי שאינה יודעת מה שעשתה בעלת חמש מן הגוזל שלה שהלך אצלה אם חטאת או עולה א"מ מתה שבשתה לה שתים נפטרה אם עשה לה שתי חטאות ועולה אחת פטורה מן החטאות מתה כשפך אם עשתה בעלת חמש חטאות מן שגוזל הנכרי חטא' הרי יש לה ג' חטאו' ואם עשת' תמנו עול' הרי יש לה שתי חטאות מיהו לא עלתה לה שהרי אינה יודעת אם הקריבה חטאת או עולה הרי שהגוזל הפורח מזו לא מסתומ' לסתומה פוסל א' כאן וא' כאן במקום הליכתו ואם חזר פוסל אחר בחזרתו פי' אחר כאן וא' כאן שכשחזר הוסיף לגרוע ממנה עוד א' ולא יעלו לה כי אם שתי פרידין חטאת ועולה לפי שכשהקריב לה אותן הד' אם חוזר ויעשה מהן שתי חטאות ושתי עולות כאמר שמא הגוזל שלה כשהר לשם ואחר חזר במקומו הרי יש לנו ספק עכשיו בשתי חטאות שלש

שמת

פי' הרו"ה ז"ל

במקום שהלך לשם והוא מעורב בהם ואינו ידוע הרי הכהן בא מהתלכה ומקריב מחמש פרידים או שתי חטאות ושתי עולות והגוזל החמישי פסול ואינו יכול להקריבו לא לחטאת ולא לעולה לפי שאנו אומרים מספק שהגוזל פורח קרב בכלל ד' פרידין או ואין ידוע אם קרב חטאת או עולה שאם הפורח נעשה חטא' הרי הקריב מעיקר הקנין שתי עולות וחטאת אח' ונתפרש זה הגוזל החמישי להטאת לפי שהוא מעיקר הקנין ואם הפורח נעשה עולה הרי הקריב מעיקר הקנין ב' חטאות ועולה א' ונתפרש זה הגוזל החמישי לעולה לפי שהוא מעקר הקנין והן מתפרשות בעשית הכהן ולפי שאין אנו יודעים פי' של גוזל החמישי זה המשויר אם חטאת אם עולה לפיכך פסול להקרבה הרי פי' היאך הוא פסול במקום שהלך לשם ויש לנו לפרש היאך הוא פוסל אחר כנגדו במקום שיצא משם וכבר ידענו כי במקום שיצא משם נשארו ג' פרידין הרי הכהן בא מהתלכה ומקריב מג' פרידין או שתי' מהן א' לחטאת וא' לעולה והגוזל הג' פסול ואינו יכול להקריבו לפי שאין אנו יודעים אם הפורח הוא בן זוגו של זה נעשה לחטאת במקום שהלך לשם ונתפרש זה לעולה מכנגדה או אם הוא נעשה עולה ונתפרש זה לחטאת מכנגדו נמצא שהוא מפורש ואין אנו יודעים פירושו לפיכך פסול להקרבה נמצא הגוזל הפורח משנו הוא או אחר מחבריו פסול במקום שהלך לשם ופוסל אחר כנגדו במקום שיצא משם הרי קן אחת פסולה בהליכתו חזר פוסל אחר בחזרתו נמצאו ד' פרידין כאן וד' פרידין כאן ומספק נאמר זה שחזר לא זה הוא שפרח הרי שיש לכל א' ואחת משתי נשים או ב' גוזלות מעיקר קניהן וגוזל אחר פורח ש"ס הרי הכהן בא מהתלכה ומקריב מארבעה פרידין או שתים מהן אחת לחטאת וא' לעולה ובוב אינו יכול להקריב משם כי השלישי מעקר הקן נתפרש מכנגד בן זוגו שהוא שגוזל שפרח מתכה והוא מפורש ואין אנו יודעים פירושו לפיכך אין הכהן יכול למשוך מהן עוד ולהקרי' וכדין אשה זו כך דין חברתה נמצא מכל א' וא' קן א' פסולה וקן א' כשרה נמצאו לשתיהם שתים כשרות ושתים פסולות והכלל מטעם משנתנו שאין הפורחים מפריעין מה שכנגדם עד שיקריב מעקר הקנין עד כדי שלא ישאר אלא מה שכנגד הפורחין ומטם ואילך ספורחים מפריעין מה שכנגדן זה הוא דרך משנתנו שוב פרח וחזר ופרח וחזר אפי' כל היום כולו לא הפסיד כלום שאין יכול להיות יותר פחות משתי קנין כפרות לכולן שאפי' הן מעורבו' בתחלה ונכנסות כולן למקום א' אין פחות משתים ודבר זה מתברר ממה ששנינו בפי' ראשון חובה שנתערבה זו בזו שתים לזו ושתים לזו שחלק כשר ומחצה פסול ושם פירשתיה ואין אנו צריכין לחזור עליו:

משנה ג

לזו אחת לזו שתים לזו שלש לזו ארבע לזו חמש לזו שש לזו שבע פרח מן ה הראשונה כו' וחזר פי' חזר דרך פריחתו מן השביעי' לששית לחמישי' לד' לג' לב' לראשונה פוסל א' בהליכתו וא' בחזירתו פי' ומספק נאמר זה שחזר לא זה הוא שפרח נמצא בכל האמצעיות ספק שני גוזלות שלא מעקר הקנין אחד משל מטה הימנה שפרח לחמישית ואחד משל מעלה ממנה שחזר לה וכנגדן יצאו ממנה שני גוזלות אחת לשל מעלה הימנה שפרח הימנה וא'

לשל

פי' הראב"ד ז"ל

שמא א' מהן אוכא שלה ובשתי העולות כמו כן יש לנו זאת הספ' ואותו הגוז' שהקריבו לשם לא יגלה לה שאינ' יודעת מה הקריבוהו אם חטאת אם עולה ושמא אחד מן החטאות שבשתה הוא הנכרי וזותו שהלך לשם עשאוהו עולה הרי יש לה ב' עולות וחטאת א' והיא צריכה חטאת אחרת או שמא א' מן העולות היא ה הנכרית וזותו שהלך לשם עשאוהו חטאת הרי יש לה ב' חטאת ועולה אחת והיא צריכה לעולה אחרת נמצא שבחזרתו פסל מתנה שתים ושלא חזר והקריב' בעלת שלש את שלה לא הפסידה אלא אחת וכשם שבחזרתה הפסידה שתים למקום שחזרה כך הפסיד' שתים ממקו' שיצאה שלו נשאר לשם והקריבתן בעלת ה' לאחריתן לא הפסידה בעירובה אלא פרידה אחת מתוך השתים אם בשתים עולות צריכה עולה א' משום ספק הנכרי ומן החטאות נפטרה אם בשתים חטאות צריכה חטא' א' ומן העולות נפטרה ועכשיו שחזר מתנה ואין לה אלא שתי חטאות ושתי עולות הרי ספק הנכרי פושט בחטאות ובעולות וצריכה חטאת ועולה הרי שבגוזל הפורח וחוזר פוסל שתים בהליכתו וא' כאן וא' כאן ובחזרתו שנים אחרות א' כאן וא' כאן פרח וחזר לא הפסי' ד כלום שאפי' הן מעורבות אין פחות משתים פי' אע"פ שפרח וחזר ופרח וחזר שתי פעמים שהי' לנו לומר שמא יש שני גוזלות נכריות בכל א' וא' ושמא הן החטאות או הן העולות וצריכ' להביא הכל כבתחל' אע"פ שלא הפסידה כלום בפריחה וחזרה שניה שאפי' יהו מעורבות ודאי שיש לנו לומר שאינו יכול להקרי' מהן אלא ד' פרידין שתי חטאות ושתי עולות והד' פרידין אחרות לא יקריב לא חטאת ולא עולות שאם בא להקריב החטאות שמא הן בנות זוגן של חטאות הראשונות ואינן ראויות אלא לחטאות ואם בא להקרי' עולות שמא הן בנות זוגן של עולות הראשונות ואינן אלו ראויות לעולות הרי שאין ראוי להקריב מהן אלא ד' פרידין תמה כפשך ואותן ארבע עצמן לא יצאו לכהן לשם אינה לפי שאינן ידועות של מי הן אע"פ כן אין בהם פחות משני קינין שעלו להן לחובתן לפי שהן יכולות להשתתף ביניהן ויביאו שתי קינין בשיתוף ויהנו אם הראשונות היו שלי אלו יהיו שלך וא"כ אפכא הכא נמי ע"י שיתוף ותנאי השתי קינין יעלו להם לחובתן ואם יקשה המקשה היאך אמרה המשנה שלא הפסידה כלום בפריחה וחזרה שניה הרי הפסידו שאלו בתחילה היו יכולות להשתת' ולהביא קן א' ולהתנו' ועכשיו צריכ' שתי קינין בשיתוף ודאי כן הוא אלא דרך המשנה כך הוא שלא פתחה בתקנתן עד שהפסידה הכל וכן תראה למע' כמו כן שבאה עד סוף כל ההפס' ואח"כ אמר התקנה ·

משנה ג לזו א' ולזו ב' ולזו ג' ולזו ד' ולזו ה' ולזו ו' ולזו ז' פרח מן הראשונות לב' לג' לד' לה'

לזו כו' פי' שפרח מן הראשונה לשניה ומן השניה לשלישית ומן הג' לד' וכן כולן ואח"כ חזר לכולן עד שחזר לראשונה ואיכא למימ' אותו שפרח מן הראשונה לשניה נשאר בשניה ואחר מן השניה פרח לשלישי' וכן כולן פוסל אחד בהליכתו וא' בחזרתו הראשונ' והשני' אין להם כלום השלישית יש לה אחת הד' יש לה שתים החמישית יש לה ב' הששית יש לה ד' השביעית יש לה שש כל זה הולך על הדרך שפי' למעלה שבפריחתו וחזרתו פוסל שנים כאן ושנים כאן משום ספק נכרי:

שמא

פי' הרז"ה ז"ל

לשל מטה הימנה שחזר הימנה זה הוא מספק לכל האמצעיות חוץ מן הראשונה והשביעי' לפי שהראשונ' אין למטה הימנה והשביעית אין למעלה הימנה לפי' א"א שיהא להם יותר מגוזל א' שלא שעקר הקנין וכבר פי' במשנתינו מעלה שהגוזל הפורח וחוזר פוסל אחד בהליכתו כנגדו והוא עצמו פסול או א' מחבריו במקומו הרי קן אחת פסולה כאן וכאן א' פסולה כאן בהליכה וחזרה לפי האמצעיות שיש להן שתי פרידות ושתי חזרות פריחה וחזרה משל מטה הימנה ופריח' וחזרה משל מעלה ממנה נמצאו בכל א' וא' מהן שתי קנין פסולות מפני שנים פורחים המעורבים בכל א' וא' אבל הראשונה והשביעית שאין להם אלא פריחה וחזר' אחת אין להם לכל א' וא' מהן אלא פורח א' לפיכך אין להם לכל א' מהן אלא קן א' פסולה וזו היא ששנינו הראשונה והשנים אין להם כלום לפי שהראשונה אין א' בלבד היא שהיה לה וקן א' הפסידה השניה שתים היו לה ושתים הפס' לפי שהיא מן האמצעיות הג' יש לה אחת והפסידה שתים הרביעית יש לה שתים ו והפסידה שתים החמישית יש לה שלש והפסידה שתים הששית יש לה ד' והפסידה ב' השביעית יש לה שש ולא הפסידה אלא קן א' לפי שאין למעלה הימנה כמו שפי' ועוד אנו מוסיפים לפרש הראשונה אין לה כלום לפי שהגוזל שפרח הימנה לשל מעלה הימנה אין אנו יודעי' אם קרב בכלל הקרבות לחטאת וכנגדו נתפ' הנשאר מעקר הקן לעולה או אם קרב לעולה וכנגדו נתפרש זה לחטאת הרי יש כאן גוזל אחת מפורש ואין אנו יודעי' פירושו ולפי' כל הקן פסולה להקרבה וכן השניה אין לה כלום לפי ששני גוזלות פרחו ממנה אחד לשל מעלה הימנה כלומר לשלישית ואחר לשל מטה הימנה כלומר לראשונה ואע"פ שאותו שפרח לשל מטה הימנה לא הוקרב בזרי' פורח לשל מטה אינו פורח לשל מעלה ועשי כאן את שאינו קרב כקרב כמו שזה מפרש כנגדו כך זה מפרש כנגדו ואלו קרבו שניהם חטאת נתפרשו שנים הנשארים לעולה או אלו קרבו עולה נתפרשו אלו לחטאת כי המחצה מכל מה שהיה לה הוקרב משם א' ונתפרש המחצה האחר כנגדו לפי שאין אנו יודעים הפי' אם לחטאת אם לעולה לפי' פוסלין להקרבה הם ועירובן הרי גם השניה אין לה כלום · השלישית יש לה אחת שאע"פ שהוקרבו שני גוזלות שפרחו הימנה א' לשל מעלה וא' לשל מטה עדיין לא נתפרש אלא שנשאר לה עד שתקריב עד אחת חציה חטאת וחציה עולה ומכאן ואילך נתפרשו שני גוזלות הנשארים לה מעקר הקנין אם הפורחים הימנה עשו חטאת נתפרשו אלו למעלה ואם הפורחים נעשו עולה נתפרשו אלו לחטאת הרי הם מפורשים ואין אנו יודעי' פי' לפי' אינה יכולה לחסוך מהן עוד ולהקריב הרי שהקרבה זו בתחלה קן א' והפסידה שתי קינין וכן אנו אומרים בכל א' וא' מן האמצעיות ששני גוזלות הפורחים ממנה א' לשל מעלה וא' לשל מטה הפסידו לה שני קנין אבל השביעית שלא פרח הימנה אלא גוזל א' לשל מטה הימנה שהיא הששית לפיכך לא הפסידה אלא קן א' והיא מקרבת שש קנין ומכאן ואילך אינה יכולה להקריב שמא הפורח נעשה חטאת ונתפרש בן זוגו לעולה או שמא נעשה עולה ונתפרש זה לחטאת כל זה הענין הולך על הדרך שאמרנו למעלה שאין הפורחים מן הקנין מפרישין מה שכנגדו אלא א"כ לא

נשהייר

פי' הראב"ד ז"ל

שמא אחד מהן בחטאות הוא או שמא אחד מן העולו' ונאמר שהפורח נשאר שם ואחר חזר תחתיו הילכך האמצעית שבכאן יש בהן ספק שתי נכרי' שהרי השני' נכנסו לה בהליכה א' מן הראשונה ובחזרה אחד מן השלישית ונאמר אותם שתים שנכנסו לה נשארו לה ושתים משלה יצאו ראשונה ולג' וכן בכל האמצעיות וכל ספק שתי נכריות פוסלות ד' שתי חטאות ושתי עולות הרי הראשונה והשניה אין להן כלום והשביעי' לא נפסלה אלא נכרי ואחד יצא ממנה וספק נכרי א' הוא אינו פוסל אלא שנים הרי הז' לא הפסידה אלא קן א' פרח וחזר פעם שניה מן הראשונה לשניה ומן השניה לשלישית וכן כולן וחזר ופוסל א' בהליכתו וא' בחזרתו השלישי' והד' אין להם כלום החמישית יש לה אחת הששית יש לה שתים השביעית יש לה חמש פרח וחזר פעם שלישית חוזר ופוסל א' בהליכתו ואחד בחזרתו החמישית והששית אין להן כלום הז' יש לה ד' ויש אומרים הז' לא הפסידה כלום פי' כמו שאמרנו שבפריחה וחזרה ראשונה הפסידה שתי קינין משום ספק שתי פרידין נכריות כך בכל פריחה וחזרה שתפסיד שתי קינין משום ספק שתי פרידות נכריות הרי לג' פריחות וחזרות שיש בהן ספק שש פרידין נכריות שפסידו שש קינין שש חטאות ושש עולות ומה שאמרנו השניה יש לה אחת הד' שתים וה' יש בו שני שנים א' בנמלך וא' בשאינו נמלך שאם לא נמלך הכהן והקריבן לשלישית שלתה א' ולרביעית שתים ולה' ב' וכו' אבל בנמלך נאמר לו אם בא להקריב כל שלישי' תחלה יקריב לה הכל ולא עלתה לה' אלא קן א' ואם בא להקריב של ד' תחלה יקריב לה הכל ולא עלתה לה אלא שתים וכן לכל א' מהן שיבא להקרי' קרבנותיה תחלה אבל אחר שהקריב לאחת תחלה אם בא להקריב לשניה ובא לימלך נאמר לו לא תקריב אלא כפי מה שראוי לה. זה צ"ע דהיאך יכול להקריב. אפי' אחד דאם ראשון מקריבו למעל' נאמר שמא בן זוגו של זה קרבה לאחרת ולמעלה וממילא נקבע זה לחטאת ועכשיו נפרש שאם הקריב לשלישית ולחמישית ובא להקריב לרביעית נאמר לו לא תקריב לה אלא שתי קינין ואותן לא עלה לה מפני ספק שתי נכריות שמא הן החטאות או שמא הן העולות והשתי קינין אחרות לא יקריב כלל שכיון שהלכו' שתי פרידין א' אצל הג' וא' אצל החמישית ושמא נשארו לשם והקריבו' והיא אינה יודעת מה הקריבום עכשיו כשתבא להקריב או את קינין השניות שלה ויש בהן שתי פרידין משלה וספק שתים נכריות מה תעשה מהן אם תבא לעשותן חטאות נאמר ושמא אותן שלה שהלכו לשם עכשיו חטאו' ושו השתים שלה ששם בנות זוגן אינן ראויות עוד אלא לעלות ואם לעשותן בא עולות נמי נאמר איפכא שאותן שלה שהלכו אצל שלישית וחמשית נעשו עולות ושו השתים ששם בנות זוגן אינן ראויות עוד לעולת אלא לחטאות הילכך לא יקרי' אותן כלל הרי שהרביעי' הפסידה הכל בהקריבה שלישית וחמישי' ואם הקריב' הג' לבדה תחלה הד' תקריב ג' חטאות וג' עולות ולא יעלו לה אלא קן אחת בלבד הקן הד' לא תקריבנו כלל מפני שהפרידה שלה' שהלכה אצל השלשי' והקריבתו והיא אינ' יודע' מה הי' ואם לא נמל' והקרי' הכל עולה שתים קנין וה"ה שאם נתערבה בהן אחת מן התמות בתחלה לא יקריב כלל וימותו כולן ואם עבר והקרי'

הכל

פי' הרז"ה ז"ל

נשתייר מעקר הקנין את מה שכנגדן ואם נשתייר יותר ממה שכנגדן אין מפרישין מעקר הקנין עד כדי שלא ישאר את מה שכנגדן ומשם ואילך הפורחי' מפרישין מה שכנגדן ונפסלו שכנגדן הן ועירתן ואינו יכול לתפוש מהן עוד ולהקריב ומה שהקריב כבר מעקר הקנין כשהוא בא להקריב מקריב חציו חטאת וחציו עולה זה הוא הכלל לטעם משנתנו והוא מתברר שפי' למעלה׃ פיס' חזר פוסל אחד בהליכתו וא' בחזרתו פי' פרחה וחזרה שניה ונוספו שנים פורחים לכל א' וא' מן האמצעי' הרי ד' פורחי' לכל א' וא' ולעומדות על הגבולין נוספו א' אחר הרי שנים פורחים לאחת מן השתים העומדות על הגבולין והוא השביעית ולשניה מן העומדות על הגבולין והיא הג' יש לה ב' פורחי' בין פריח' ראשונ' וב' לפיכ' הפסד' עכשיו הכל כי פריח' וחזר' שני' זו אנו מפרשין אות' מן הג' עד הז' ומן השביעית עד הג' להוסיף להן הפס' שני על הפסדן הראשון אבל הראשונה והשניה כבר הפסיד אבל מפריחה וחזרה ראשונות ואינן יכולי' שוב להפסיד כלום לפי' להן זכר בכאן ואם באנו לפרש פריח' וחזרה שניה זו כעין פריחה וחזרה ראשונה שהיא מן הראשונה ועד השביעית הרי נוסף עלינו ספק גדול שמא כל הראשונה פרחה לשביעי' או לששי' או לכל א' וא' וכיון שהקריב גוזל א' לחטאת נתפרש השני לעולה ואינו יכול שוב להקריב עולה לפי שזה השני מעורב בהן ואינו מכירו נמצא שאין לגדולה שבהן אלא חטאת א' ועולה א' ונתבשה עלינו כל משנתינו הא אין עלינו לפרשה כלשון האחרון אלא כלשון הראשון והוא שחזר ופרח מן הג' לד' לה' ולו' נמצאו הג' והז' עומדו' על הגבולין שאין למע' מזו ואין למטה מז' ונכנס' להם פור' אלא לכל א' וא' מהן לפיכ' הן מפסידו' קן א' לכל א' וא' מהן בהפס' ב' חוץ מן ההפסד הראשון כי כל הפורח פוסל קן אחת כמו שאמרנו למעל' והאמצעיות כל אחת מפסדת שתי קנין בהפסד שני חוץ מן שהפסד הראשון הרי שהפסידו כל א' וא' ד' קנין מפני ד' פורחים שיש לכל א' מהן בין פריחה ראשונה לשנייה והן מפרישין מה שכנגדן ומפסידין ד' קנין לכל א' כמו שבפריחה ראשונ' הפסידו לכל א' שנים פורחים שתי קנין והשביעית שאין לה בשתי הפריחות אלא שנים פורחים לא הפסידה בשתי הפריחות אלא שתי קנין נמצאו הג' והד' אין להם כלו' החמישית יש לה אחת הששית יש לה שתים הז' יש לה חמש ומדרך הפי' שפי' למעלה יתברר גם זה ואין צריכין לאחרי' עוד׃ חזר פוסל אחד בהליכתו ואחד בחזירתו פי' זו פרחה וחזרה שלישית ואנו מפרשין אותה מן החמישית עד הז' להפסיד אותן הפסד שלישי ואנו גורעים השלישית והרביעית שכבר הפסיד הכל מפריחה וחזרה שנייה ונוספו בפריחה וחזרה זו השלישית שנים פורחים לכל א' ואחת על הדרך שפירשנו למעלה והם ששה פורחים בין ג' הפריחו' ומפסידו' שש קנין לפי' אין להם כלום חוץ מן הז' והז' בדין הוא שלא תפסי' עכשיו כלו' בפריח' וחזרה שלישית שהרי אין למעלה הימנ' ומה שלמט' הימנ' אינו קרב שהרי אין להם כלום ואע"פי שלמעלה עשו את שאינו קרב כקרב בגזירה היא שגזרו פורח לשל מטה הימנה אטו פורח לשל מעלה הימנה כשם שזה מפרש כנגדו כך זה מפי' כנגדו אבל כאן בשביעית אין לגזור עכשיו כלום

שהרי

פי' הראב"ד ז"ל

הכל עלו לה כדאמרי' לקמן פ"ג חטאת לזו ועולה לזו עשה כולן למעלה מחצה כשר ומחצה פסול והרי חטאת ועולה שנתערבו במחצה ימותו ואם לא נמלך והקריב זה מחצה כשר דקסבר האי תנא בעלי חיים אינן נדחין והכי מוקי לה בזבחים פ' כל הזבחים שנתערבו ויש אומרים השביעית לא הפסידה כלום דודאי ששית צריכה להביא שש קנין ואין לה הפסד אם שביעית תהא כפסרת עמה בתנאי פי' לא הפסידה כלום ב בפריחה וחזרה שלישית מפני שיכול להשתתף עם הששית ולהתנות ויכולה לפטור את עצמה בג' פרידין מן הג' קנין שלא עלו לה בפרידתה וחזרה שלישית והששית תביא תשע שהרי הפסידה הכל הרי י"ב פרידין ויעשה מהן שש חטאו' ושש עולות ויתנו בניה' ותאמר השביעית אם אותן ג' חטאות שעשיתי שלך היא הרי אי את צריכה אלא ג' חטאות ואלו ג' חטאות יהיו שלי והג' חטאות אחרות והשש עולות יהיו שלך ואם הג' עולות שעשיתי שלך היו הרי אי את צריכה אלא ג' עולות והג' אלו יהיו שלי והשאר הכל שלך • וא"ת שמא אותן הנכריות שנתערבו בשביעית לא היו משל ששית אלא משל חמישית וא"כ היאך יכולה להתנות עמה א"כ הוי הששית אינה צריכה כלום שכיון שלא יצאו משל ששית לשביעית אלא משל חמישית הרי שלא נשאר בששית משל שביעית כלום אלא שעברו לחמישית שאם נשאר בששית כלום א"כ אייתרו להו של ששית ומדלא אייתרו ש"מ עברו לחמישית וא"כ אינה צריכה כלום שהרי אין בה ספק נכרית ואינה צריכה כפרה כלל כ"ש שיכולה ליתן חלקה לז' אלא ודאי אי מספקינן להו הכי מספקינן להו כדאמרן לעיל מ"מ אינה צריכה על ידי תנאי אלא או ג' חטאות ושש עולות או ג' עולות ושש חטאות והז' יעלו לה הג' אחרות נמצא שהז' לא הפסידה בפריחה וחזרה שלישית אבל השישית ודאי הפסידה שפריחה וחזרה שנייה לא היתה צריכה אלא ח' פרידין ועכשיו היא צריכה ט' ולא שני בתנאי עם החמישית ויש לנו לפרש הטעם שלישי אומר למה לא אמר בפריחה וחזרה שניה שהשביעית לא הפסידה כלום ע"י פיתוי ותנאי וי"ל כמו שאמרנו למעלה שהמתין עד סוף כל ההפסד ואח"כ אמר התקנה ועי"ל טעם אחר לפי שכל זמן שיש לששית כלום הרי היא עומדת כנגד השביעית ומונעת אותה מלהקריב תחלה לפי שכשתקריב היא תחלה הפסידה ממנה הרבה והוא כאשר פי' למעלה לתנא שאם יש לששית שתי קנין והז' יש לה חמש והשביעית הקריבה השבע שלה ועלו לה חמש הרי בשביל ספק שתי פרידין שהקריבה משל ששית הששית אינה יכולה להקריב כי אם ד' קנין ואותם לא עלו לה כלום משום ספק ד' פרידין נכריות שיש בהן שמא החטאת הם או העולות הילכך אינה יכולה להקריב תחלה אלא ע"י פיוס ואם יפול הגורל לששית להקריב תחלה נמצאת הז' מפסדת שתי קנין שלא תקריב אותן כלל משום ספק שתי פרידין שלה שקרבו בתוך של ששית כמו שפירשנו למעלה ואותן חמש שתקריב לא עלו לה אלא ג' מפני ספק שתי הנכריות שבה הילכך לא נוכל לומר בפריחה וחזרה שניה לא הפסידה שהרי אפי' שהפסידה הרבה אם הקריבה הששית תחלה הואיל ויש בתוכה שתי קנין שאינה יכולה להקריבן כלל ולאותן שתי קנין לא יועיל לה פיתוף כי היאך תוכל להתנות על מה שלא הקריבה

והלא

פי' הראב"ד ז"ל

שהרי למטה הימנה אין קרב ולמעלה הימנה אין כלו' ואין מי שפוי' לה בעשיית הכהן לפי' בדין היה שלא תפסיד עכשיו כלום אלא הוסיפו עליה גזירה חדשה וגזרו פריחה וחזרה שלישית אטו ראשונה ושניה דאי אמרת לא הפסיד בשלישית כלום אתי למימר הכי בראשונה ושניה לפי' גזרו שתפסיד עוד קן אחת בפריחה וחזרה ג' כשם שבראשונה ובשניה הפסידה בכל אחת קן אחת נמצאת מפסדת עכשיו ג' קנין וזו היא ששנינו השביעית יש לה ארבע • ויש אומרים שהשביעית לא הפסידה כלום פי' קא סברי יש אומרים פורח לשל מטה אטו לשל מעלה גזרינן פריחה שליש' אטו ראשונה ושניה לא גזרינן ואי אתה יכול לומר דיש אומרים לית להו גזירה כלל שאם כן אף החמישי' לא הפסידה הכל ועוד דהא לא פליגי יש אומרים בכולהו בבי דלעיל הילכך אית לן למימר דיש אומרי' פורח לשל מטה אטו פורח לשל מעלה גזרינן פריחה שלישית אטו ראשונה ושניה לא גזרי וזהו טעמן : ב כנפיאית כדבש בתן • ואם פרח מן המתות לכולן הרי כולן ימותו פשוטה היא ואיירי דאתחיל בהפסד גמר כולה בהפסד :

משנה ד קן סתומ' וקן מפורשת פרח מן ה הסתומה למפורשת פי' ונתערבו בסתו' ולא הוכר בתוך המפורשים ידועים היה מתבר' בסתו' מתוכן והיינו מחזירין אותו למקומו ושתוך הסתום אינו מתברר גם מפורשים אינן ידועים והוו להו חטאת ועולה שנתערבו וימותו ומתו' גם הסתו' עמהן ויקח זוג לשני חזר או שפרח מן המפורשות ראשון לסתומה ואין המפורש ידוע אם חטאת ואם עולה היא הרי כולן ימותו :

משנה ה חטאת מכאן ועולה מכאן דסתומה באמצע פרח מן האמצע לצדדין אחד אילך ואחד אילך לא הפסיד כלום לא יאמר זה שהלך אצל חטאת חטאת וזה שהלך אצל עולה עולה • אוה לאמצע פי' אחד מכאן ואי מכאן ואינן נכרין היו להו חטאת ועולה שנתערבו וימותו האמצעיים והצדדין עומדים במקומן שו יקרבו חטאות ושו יקרבו עולות חזר עוד ופרח א' אילך ואחד אילך ה"ל דפור' מהמתו' לכולן או שפרח מן האמצע לצדדין כשהאמצעיים גם הם מפורשים לחטאת ולעולה ופרחו לצדדין א' אילך וא' אילך הרי כולן ימותו שאני אומר חטאת פרחה לצד עולה ועולה פרחה לצד חטאת ועולה שנתערבו ויתוהו וקמ"ל דלא מדמי' ליה לשתי מדורות ולפניה שתי קערות או שתי קופות ולפניהם שני סאין שאני אומר תרומה לתוך תרומה נפלה וחולין לתוך חולין נפלו וכן צבורים א' של מצה ושני בתים א' ברוק וא' שאינו ברוק דבכולהו תלינן לקולא כמו שמפורש לכל א' טעמו במקומו והכא תלינן לחומרא דהוה ליה ספקא דאורייתא ובקדשים דחמירי ודי לנו טעם זה למשנתינו לפרש מאי קמ"ל ואין אנו צריכים לטעמים שפי' בו החכם . אין מביאין תורין כנגד בני יונה וכו' בין עזאי אומר הולכין אחר הראשון מ מסתברא לי אע"ג דשנינן לה פלוגתייהו אקראי בסיפרי' עיקר פלוגתייהו בסברא קא מיפלגי דתרויהו אית לא הולכין אחר הראשון מיהו רבנן הולכין אחר הראשון סבדין ומה הדין חטאת קודמת ועולה בכל מקום כדתניא והקריב את אשר לחטאת ראשונה מה

תלמוד

פי' הראב"ד ז"ל

ושלא תהא יכולה גומר אם הראשונים שלך או שלי שהרי הראשונים לא קרבו כלל אבל בפריחה וחזרה שלישית הואיל ואין לשבית כלום ודאי השביעי' תקריב בלא מחלוקת ואח"כ תביא ג' פרידין עם השפית ותתנה וכגון זה כיפין על מדת פרים שניאות להקריב תחלה שאם תקדים השפית ותקריב הרי לא עלו לה כלום מפני ספק שש פרידין נבריות שבה והפשידה את השביעית תלהקריב שלשה קנין מפני ש' ג' פרידין של שביעית שקרבה בתוך שלה והפסידה את החמישי' כמו כן שלשה קנין שאין ראויין להקריבן כלל ועכשיו מה יועילו לה הקדמת קרבנותיה שהרי הינה יכולה להשתתף ולהתנות שאין לה עם מי תתנה של עם חמישיה ולא עם שביעית שהרי יש לה שש קנים שלא הקריבים כלל ושתא אותן שלה שהלכו אצלן באותן שלא הקריבו הם הולך על כרחה ודאי צריכה היא לשכיא שש קנין כבתחלה וזהו טעמן של יש או' וצריך חכם הרזים ואם פרח מן המתות לכולן הרי כולן ימותו פי' שאינו רשאי להקריב אפי' אחת מהן כלומר של שאמרנו יש שיריים נפסלותה הא כדינים והא כדיניה וזהו הכהן הבא לימלך אבל אם לא נמלך והקריב הכל הכשרות עלו לה כמו שפי' למעלה וכל זה הפרק והראשון נעמיד אותן בפ"ג בכהן הבא לימלך ואיפשר שיהו כולן בבא לימלך חוץ ממה שאמרו לעולם שהגוזל הפורח פוסל א' בהליכתו שזה אינו בשהקריב את כולן דאי בא לימלך היינו אומרים לו שלא יקריב את החמישי כלל שאינו ראוי לא לחטאת ולא לעולה שאם הבא חטאות שהקריב עזה החמישי וא' מן העולות הן שלה ואם בא להקריבה חטאת הרי הינה ראויה לחטאת ואם בא להקריבה עולה כאמר שאת השתי עולות ואחת מן החטאות שהקריב וזה החמישי הן שלה והרי זה אינו ראוי לעולה הרי החמישי לא יקריבנו כלל וקן א' מן השתי קנין עכשו שהקריב לא עלתה לה מפני ספק הגוזל הנכרי שבהן והיא מסופקת בחטאת ובעולות כמו' שהגוזל הפורח בהליכתו פוסל שהיה עמו במקום שהולך מה שאמרה המשנה פוסל אחד בהליכתו אינו של בשלא נמלך והקריב את חמשתן אבל כיון שכל בני הפרקים כם מדברים בבא לימלך חוץ מזו לא היה יכול לחלק וגם זו המשנה עכשיו משכחת לה לענין הקרבת הקנין שכולן ראויין ליקרב חוץ מן החמישי אבל לענין איפשורי ידי חובתן לא וכיון דלענין הקרבת הקנין משכחת לה בבא נימלך לא חשו לחלק והעמיד אותן בכהן הנמלך:

רבנא א"כ יש לומר שלא דבר על זו המומרא ולא הלך בה כלל תדע לך שלא תמצאנה למטה בלא נימלך שאת כי איירי בה לעי' בלא נמלך איירי בה ולפי שאמר למעלה חטאת שנתערבה בעולה ועולה בחטאת אפי' אחד בריבוא ימותו כולן תנא תנא פסלות של הערובת שאינו פוסל של כנגד תערובתו מיהו זאת לפי הפוסלו' וזאת לפי הפוסלו' שלו של מעלה הוא לענין הכשר הקרבתן ולמטה הוא לענין אפשורי:

משנה ד' קן סתומה וקן מפורשת פי' פרח מן הסתומה למפורשת יקח זוג לשני אחד או ספרת מן המפירש ראשון דמן המפורש פרח לסתום ולא מן הסתום למפורש הרי כולן ימותו קן סתומה כבר פי' שלא שנתפרשה אינו לחטאת ואינו לעולה קן מפורשת

פי' הרו"ה ז"ל

תלמוד וכו' עד זה בנא אב שיהוא כל העלות קודמות לעולות הבאות שמהן ובן עזאי אומר הולכין אחר הראשון שבמעשה וכיון שהקדי' בעשייתו עולה להעו' יכפול ויביא הטאת ממין עולה וקרא כי אתא ללמד שאין מין אחר מדרים ליה בטעמיה ודקתני ה האשה שבניאה ולא קתני שהפרישה כדקתני גבי מצורע שנינם לנו לומר דעד כאן לא פליגי אלא לאחר הקרבה אבל לאחר הפרשה דברי הכל מוע' שהכפול בעולה שהיא באה נדבה ונמצאו שתיהן קרבות לכתחלה וגם הכפול בחטאת שאינה של חובה ונמצאת השניה מיתה ואינה קרבה · האשה שהביאה חטאתה ומתה וכו' משתברא וכולא מסכתא מיתניא ליה בנשים ולא באנשים מפני שטעות קנין דומ' לטעו' פתחי נדה והלכו' קנין ונד'הן הן גופי הלכו' דספות פתחי נדה מיתניא לה באשה תנא נמי קנין באשה ש טעות מצויה בנשים ועוד כאן דבאנשים לא משכחי ליה חיובי קנין של בחטאת או בנגע עריפא ליה נתתניא באשה בלשון כזור ושבא מפן יולדת וזב' דזיבה נמי שבא הוא לה כדתני ר' חייא בשם שהשאור יפה לעיסה כך דמים יפים לאשה ותנא משום ר' מאיר כל אשה שדמיה מרובין בניה מרובין:

סליק פירקא פרק ג'

משנה א' בד"א בכהן הנמלך וכו' בזה הפרק קשה לנו בפי' החכם במשנת זה הכלל כל מקום שאתה יכול לחלוק את הקנין שפי' זה הכלל לאתויי מאי בלשון הזה ואמר הכי כי מה שאמ' למעלה אם זו יתירה על זו עשה כולן למטה או כולן למעלה מחצה כשר ומחצה פסול לא תימא דוק' בשעשה כולן למעלה או למטה של בשעשה רובן למעלה או למטה נמי משכחת לה ולפי דעתנו אין זה הכלל וכל מקום דרישא עומד על משנה זו בשעשה כולן למעלה או למטה כי הענין גלוי וידוע ומפורש ואינו צריך כלל ופי' אחר גם בשעשה רובן למעלה או רובן למטה הרבה דרכים יש בדבר ולא כל המקומות שוין אבל הכללות השנויין במשנתינו על חציין למעלה וחציין למטה נשנו וזה הכלל וכל מקום דרישא עומד על משנה ראשונה שב"פ זה א' לזו וא' לזו שתים לזו ושתים לזו וכו' עד חצין למעלה וחציין למטה ושם בפרט האריך הלשון ופי' את של מעלה מחצה כשר ומחצה פסול ואת שלמטה מחצה כשר ומחצה פסול וכאן בזה הכלל קצר הלשון ואמר מחצה כשר ומחצה פסול ואכל אחד הוא וזה הכלל וכל מקום דסיפא עומד על משנה שניה אחת לזו ושתים לזו ב' לזו ועשר לזו וכו' עד חציין למעלה וחציין למטה המרובה כשר ולעולם כל הכללות שנויין בשעשה חציין למעלה וחציין למטה וכן אף כל הבא מן הכלל כמו הכלל ומתוך פירושינו שאנו עתידים לפרש יתבאר זה היטב גם במשנת האשה שאמרה הרי עלי קן כשאלד זכר קשה לנו פי' החכם בפי' ניבה שאמר אע"פי שהיא יכולה לשנות את נדרה לבני יונה שהרי לא קבעתי בתורים בתחילת הנדר והרי היא יכולים לפטור את עצמה בג' בני יונה שנים לנדרה ואחד לחטאתה אפ"ה לכתחלי' לא תשנה אותו הואיל ופרישתו מתחלה לתורים זו קשה שא"כ הרי פי' הנדר בקביע' הנדר ולא הוצרך שהנא לשנות את דבריו ולומר קבעת

פי' הראב"ד ז"ל

לחלק את הקינין עד שיהיו משל אשה אחת בין למעלה בין למטה המרובה כשר. זה הכלל לא בא להוסיף אלא לפרש ולעשות סימן לדבר שכל מקום שתוכל לחלק את הקינין ביניהן שוה בשוה שלא תצטרך לומר שיהיו שם משל אשה אחת ולמטה אלא שתוכל ליתן כל העליונים לאחת וכל התחתונים לאחרת ועשאן חציין למעלה וחציין למטה ואיכן בזמן ששתיהן שוות בה"ג מחצה כשר ומחצה פסול כאשר אמרנו אבל כל מקום שאין אתה יכול לחלק הקינין ביניהן בשוה עד שתצטרך לומר שיש לאשה אחת למטה למעלה כגון שהיא יתרה על זו ועשאן חציין למעלה וחציין למטה המרוב' כשר והריני מוסיף על הכלל ועל הפרט כמו שאמר למעלה אם זו יתירה על זו עשה כולן למטה או למעלה מחצה כשר ומחצה פסול לא תימא דוקא שעשה כולן למעלה או למטה אלא אפי' בשעשה רובן למעלה או למטה כמי משכחת לה והוא כגון שעשאן זוגות למטה והמקום המועט הוא שיעור חובתה של אשה המועטת או פחות משיעור המועטת אבל אם לא עשאן זוגות זוגות למעלה ולמטה ויעשה רוב למעלה או למטה א"א שלא תהיה קן א' כשרה יתרה על מחצה של הפסולות ומה שאמרנו כמו כן בשעשה חציין למטה וחציין למעלה המרובה כשר לא תימא דוקא שעשאן חציין אלא אפי' רוב למעלה או למטה והמקום המועט לא עשה בה אלא פרידה א' והיתרת שיש לזו על זו אינה אלא קן א', כמו כן שעור המרובה כשר ואם תהיה הותרת יותר מקן א' לא יהיה שעור המרובה כשר אבל קן אחד כשרה תהיה יתרה על מחצה פסולות. ויש לפרש כי זה הכלל וכל מקום דרישא בא לרבות את הדרך שפי' למחצה כשר ומחצה פסול' שאע"פ שלא נעשו כולן למעל' או למטה ולא רובן למעלה או למטה כמי הוי כה"ג והוא כמו שהמקום המועט הוא כנגד השיעור המועט וא"ת כיון שהנשים אינן שוות בקינהן היאך אני קורא בהן כל מקום שאתה יכול לחלק את הקינין והלא לשון חלק בכל מקום שאת' יכול לחל' את הקינין אינו אלא מחצה כדתנן' אני חלק בפלוני בכו' נוטל מחצ' בבכור אע"פי כן יש לתרץ שכיון שי"ל שהן חלוקו' במקומותיהן שהקינין של זו נעשו למעלה והקינין של זו נעשה למטה ואין אנו צריכין לומר שיש לאשה א' למעלה ולמטה הרי הן חלוקות במקומותם לזו חצי המזבח מלמעלה ולזו חצי המזבח מלמט' והוי מחצ' כשר ומחצ' פסול מהו עיקר זה הכלל הוא ע"ד הפרט האמור למעלה במשנה ודר' הכלל וכל מקום שאמר אנו יכולין לרבות ממנו הדרך שפי' וכן דרך התלמוד לרבות מן הכלל דבר הדומה במקצת לכלל המפרש וכל מקום דסיפ' כמי לרבות בא בענין שפי' למרובה כשר אפי' בשעשה רוב למעלה או למטה והוא כאשר פי' שהמקום המועט לא עשה בו אלא פרידה אחת והיותר שיש לזו על זו אינו אלא קן א' זהו פרט הדומה לכלל המפורש שאין אתה יכול לחלק את הקינין ביניהם לא בחשבון פרידין ולא במקומות מיהו עיקר זה הכלל וכל מקום האמור ב
במשנתנו אינו אלא על הדרך הפרט המפורש למעלה בשעשה חציין למעלה וחציין למטה ומן הכלל נוכל להבין ולהוסיף על הפרט המפורש וכל זה אני צריך לפרש זה הכלל לאיתויי מאי ומה שפי' כן שאין עיקר זה הכלל בנוי אלא על דרך הפרט המפורש למעלה ושו הענינים שפי' תריבוייא אתו ולא פי' זה הכלל עצמו

על

פי' הרו"ה ז"ל

מינין תביא שתים פי' אם הביאה בתחלה משני מינין קן א' תורי' וקן א' בני יונה תביא עכשיו שתי פרידין לעולה משני מינין לפי שאין אנו יודעים מאיזה מין הקריבה באחרונה למטה בהבאה ראשונה שתביא העולה מאותו המין בהבאה שניה זו והיא עולה נדבה אם עשה מין זה חציו למעלה וחציו למטה ומין זה חציו למעלה וחציו למטה ואנו סבורים כי קן הנדר דומה לקן החובה שהוא צריך ממין אחד או שמא כל המין האחד קרב למטה בהבאה ראשונה ואין אנו יודעים איזה מין היה והיא חייבת להביא באותו המין עולת חובה לפיכך תביא עוד שתי פרידין משני המיני' תור ובן יונה ויעשם למעלה וממה נפשך יצאה ידי חובתה מנדר ומחובה. פירשה נדרה פירוש בהבאה ראשונה אמרה שתי פרידין שלי לנדרי ועשה הכהן מחצה מן הכל למעלה ומחצה למטה צריכה להביא עוד ג' פרידין ומפורש בגמר' דזבחים פירוש' דרבנן באתרא' שתים למעלה ואחת למטה בשהביאה ממין א' הגע עצמך שהביאה ד' תורים בתחלה ופירשה שתים מהן ואמרה שלו נדרי והכהן לא נמלך והקריב שתי תורים למעלה ושתי תורים למטה ואני אומר שמא הנדר כולו קרב למטה והוא כולו פסו' והחובה קרבה כולה למעלה ואין כאן כשר אלא פרידה אחת של חובה שקרבה עולה והרי הפסידה שלש פרידין לפיכך היא צריכה להביא עוד ג' פרידין שתים למעלה וא' למטה לא שנא שיהיו שלש מאותו המין שהביאה בתחילה שהוא תורים לא שנא משני מינין שתים ממין זה וא' ממין זה ובלבד שתהא החטאת בהבאה שניה זו ממין המועט והמין המועט ממין הבאה ראשונה דהיינו שני בני יונה לעולה ותור אחד לחטאת אבל שתי תורים ובן יונה א"כ שלשתן בני יונה לא תביא לפי שאין מביאין אחד כנגד מין א' זהו הדין בשהביאה הבאה ראשונה ממין אחד ועד כאן דרך אחד בין לרבנן בין לבן עזאי משני מינין תביא ארבע אם היתה הבאה ראשונה משני המינין שתי תורי' ושני בני יונה ופרשה המין האחד לנדרה ואינה יודעת מה פרשה מספק אני אומר שמא נדרה קרב למטה ונפסל כולו והיא חייבת לגלמו מאי זה מין שתרצה והעולה של חובה שקרבה למעלה אין אנו יודעי' אם תור היתה ראשונה משני המינין שתי תורים ושני בני יונה ופרשה המין האחד לנדרה ואינה יודעת מה שתביא כנגדה תור לחטאת או בן יונה היתה כתבי' בן יונה כנגדה לחטאת לפיכך אינה מספקת עכשיו בג' פרידין והיא צריכה להביא ארבעה פרידין ב' ממין זה וב' ממין זה והעשם ב' למעלה וא' למטה שאפי' היו כל הראשונים פסולים הרי יצאה ידי חובתה בארבע פרידין הללו מה נפשך אם בהבאה ראשונה עשה מין זה חציו למעלה וחציו למטה ומין זה חציו למעלה וחציו למטה מהבאה ראשונה יצאה ידי קרבן חובתה ואינה צריכה אלא שתי עולות לנדרה בין ממין אחד בין משני מינין שעולת הנדר של הבאה ראשונה שהיתה מאחד משני המינין מצטרף לאחד משתי עולות של נדרה שהיא מביאה משני המינין בהבאה שניה זו ואם בהבאה ראשונה עשה מין א' כולו למעלה ומין א' כולו למטה אם נדרה יעשה למעלה וחובתה למטה מהבאה ראשונה יצאה ידי נדרה וחטאתה ובשתי עולות משני המינין די לה לצאת ידי הספק מאי זה מין שהיתה החטאת בהבאה ראשונה

ראשונה

פי' הראב"ד ז"ל

לברבה וכיון שהקדים הכתו' ביולדת עולה לחטאת לו' לך אפי' עולה אם היא קודמת היא קבעה לה הלכך אם הביאה עולתה תחילה תור ואח"כ חטאתה בן יונה תכפול ותביא חטאתה תור והאי הביאה דקתני הכא לא שהקריבה ש"א אפי' אם הפרישה דכיון דאפרשתה אקרובי קאי ומיחייבא עליה לאקרובי קבעה לה וכן גבי מצורע דפליגי תנאי דמר סבר אפס קביע ליה בעשירות ומ"ס חטאת קבעה ליה ומ"ס צפורים קבעה ליה וקתני דבהפרשה לחודה קבעי ליה דתנן במשנת נגעים מצורע עני שהפרים קרבנו והעשיר בכל הולך אחר חטאת דברי ר' שמעון ר' יהודה אומר בכל הולך אח' אשם ר' אליעזר ן' יעקב או' הכל הולך אחר צפורי' ודוקא בדאיתיה לקרבן בעיניה א"נ דאקריביה אע"ג דאפסיל בהקרבתו קבע ליה אבל אי אפרישיה ונפסאב או שאירע לו דבר שאינו ראוי להקרבה לא קבע ליה כדתנן בכריתות פ' בתרא הפרים כשבה ונפסאבה אם רצה יביא בדתיה עוף ותנן נמי במס' נגעים ומייתי' לה במסכ' נדה שני מצורעין שנתערבו קרבנן זה בזה וקרב קרבנו של אחד מהם ומת אחד מהם זו שאלה כו' ואמר להם יכתוב כל נכסיו לאחר ויביא קרבן עני שאא כי הפרים קרבנו ואינו ראוי להקרבה לא קבע ליה בעשירות והאי דקתני לה באשה ולא קתני במצורע וזב שהביאו חטאתם תור כו' רבותא קמ"ל דאע"ג דעולה קדימא הכא ביולדת אפ"כ בסאר מקומו' קאמר תנא קמא שלא נילך אחר החטאת ושר בטעמא דבן עזאי נמי מהאי קרא נפקא כדפרישית באשה שהביאה חטאתה ומתה יביאו יורשין עולתה עולתה ומתה לא יביאו יורשים את חטאתה שאעפ"י בחטאת זו אינה באה לכפרה אלא להכשיר אינה באה לאחר מיתה ואין היורשין מפרישין אותה כלל שאין מפרישין מהלה גרב"ר ואם הפרישתה מחיים אין מקריבין אותה אבל בעולה פליגי רב ושמואל ור' יוחנן וריש לקיש במס' קדושין דמר סבר והוא שהפרישתה מחיים יביאו יורשין שסבר קדשה מחיים אבל לא הפרישתה מחיים אינן חייבין להביאה אעפ"י שירשו נכסיה מ"ט מלוה האמורה בתורה לאו כשטר דמיא ואעפ"י שהותה חייבת בה מחיים מיחייבי יורשי נכסיה להביאה לאחר מיתתה מפני חובתה שהיתה עליה מחיים דמלוה אמורה בתורה כשטר דמיא וס"ה דהוה מיתני ליה בזכר כגון זב או מצורע שא משום דכוליה פרקין מיתני ליה באשה כדפרישית ופרקין דלעיל נמי מיתני ליה באשה כדקתני בין משם א' בין משני שמות ומשם אחד ולידה :

בליקא קן סתומה וטמונה · אשר היתה כאגרת חתומה :

פרק ג משנה א. כר"א בכהן הנמלך אבל בכהן שאינו נמלך א' לזו שתים ולזו שתים לזו שלש לזו ושלש לזו עשה כולן למעלה או כולן למטה מחצה כשר ומחצה פסול חציין למעלה וחציין למטה את שלמעלה מחצה כשר ומחצה פסול. את שלמטה מחצה כשר ומחצה פסול כבר פי' בשן הפרקים הראשונים בכהן הבא לימלך ובאמר לו שו תקריב ושו ימותו ואמרינן בפרק ראשון בחובה שנתערבה זו בזו א'לזו ואילא דמחצה

פירוש הרז"ה ז"ל

המאה הקריבה כולן במקום אחד שהרי יש לה מאה קנין וכאן אין במקום אחד ש"א נ"א קנים של בעל כרחנו יש לנו לומר שיש לאש' אחת והיא בעל' המרוב' למעלה ולמטה ולפי' הרי ידיעה זו מוסיפה כשרות ומנין המרובה שהוא ק' קנים כשר שאפי' תגיע עצמך לומר שהארבע נשים בעל ת י"ו הקנין הקריבו כולן למעלה הרי את' קנין כשרות וא' קנין פסולות כי לכל א' וא' מחצה כשר ומחצה פסול כשאדו לבעלות המאה להקריב מ"ב קנין למעלה וכ"ח קנין למטה ובדין היה להקריב חמישים קנין למעלה וחמישים קנין למטה נמצא שאין לבעלת המאה פסולות ש"א ח קנין ששנת' תעולות לחטאות וא' קנין שהיו פסולות משל ארבע נשים שהיו מחצה כשר ומחצה פסול נמצאו לכולן י"ו קנין פסולות ומאה קנין כשרות · זה הכלל כל מקום שאתה יכול להלוק את קנין שלא יהיו משל אשה א' בין למעלה בין למטה כגון במשנת א' לזו וא' לזו שהכשר' שוות ביניהן כשקרבו חציין למעלה וחציין למטה מספק אני אומר לאשה זו קרבו כולן למעלה ולאשה זו קרבו כולן למטה לפיכך מחצה כשר ומחצה פסול וזה הכלל טעם ופי' הוא למה ששנינו במשנה ראשונה ואם באנו לפרש זה הכלל לא תייו מאי י"ל לאיתויי היכא שאין הנשים כולן שוות בקניהן מיהו כל ה המועטות שוות לבעלת המרובה כגון עשר לזו ועשרי' לזו ושלשי' לזו ומ' לזו ומ' לזו וק' לזו שכל המועטות שוות לבעלה המאה ואני אומר שמועטות קרבו כולן למטה או בחילוף ואין לאשה אחת בשני מקומו' כמנא את שלמעלה מחצה כשר ומחצה פסול ואת של מטה מחצה כשר ומחצה פסול והכל דרך א' הוא למה ששנינו במשנה' שוות בקניהן וכל מקו' שאי אתה יכו' לחלו' את הקנין עד שיהיו משל אשה אח' בין שלמעלה בין ת שלמטה המרובה כשר גם זה הטעם ופי' למשנה שניה מפני מה המרובה כשר מפני שע"כ יש לנו לומר שכל קניה קרבו ביום א' שהרי מינין קניה גדול ממנין הקרבים במקום א' לפיכך המרובה כשר כמו שפי' וכל מקום דסיפא לאו לאתויי קא אתי ש"א לפרושי טעמא ואיידי דתנא רישא כל מקום תנא סיפא נמי כל מקום ואיבעית אימא כל דסיפא מקום נמי לאיתויי באר חשבונות רבים שהם על דרך חשבון זה כגון חמש לזו וכ' לזו ול' לזו ומאתים לזו ושאר חשבונות הדומי' לזה פר אין קץ :

משנה ג חטאת לזו ועולה לזו כולה פסומה שיא .

משנה ד חטאת ועולה סתומ' ומפורשת וכו' עד חציין למעלה וחציין למטה אין כשר ש"א סתומה אפי' המפורשת מאה קנין וסתומה אינה ש"א קן א' אין כשר ש"א סתומה שאני תולה הספק לחומרא ואני אומר המפורשת קרבה חציה למעלה וחציה למטה בשינוי ונפסלה כולה ואין כשר ש"א הסתומה שגם היא קרבה חציה למעלה וחציה למטה בשינוי ונפסלה כולה ואין כשר אלא הסתומה שגם היא קרבה חציה למעלה וחציה למטה ואם באנו לומר שהסתומה קרבה כולה במקום א' הרי חציה פסולה אבל פסלותה יש שכר כמפורשת שאם קרבה הסתומה כולה למע' נמצא שהקריבה המפורשת מ"ט פרידין למעלה ונ"א למטה ואת"ל ששנתה במקומותיה מ"ט כשאר לה פרידה אחת של חטאת קרבה למטה והיא

פי' הראב"ד ז"ל

כשר להקריב אחת למעלה ואי' למטה ומחצה פסול להקריב בכהן נמלך אבל בכהן שאינו נמלך ונמלך ונתערבה חובה זו בזו אחת לזו ואי' לזו עשה כולן וכו' אבל בכהן שאינו נמלך ועשה מדעתו מחצה כשר ו ומחצה פסול וכן זה בקינין סתומות והן מתפרשות בעשיית הכהן וכולה פשוטה היא שהעולות שנעשו למטה פסולו' והחטאו' שנעשו למעל' פסולו' ובזה הדרך אין הדין משתנה מן הבא לימלך שכמו כן אמרנו למעל' בזמן שמתיהן שוות מחצה ראויין ליקרב ומחצ' אינן ראויין ליקרב ואותו המחצה צריך לעשותן הציין למעלה והציין למטה ואם הפקיד שהן תיהו לענין פטור הנשים מחובתן יש ביניהן הפרש שאם יבא לימלך ונאמר לו שיקריב מחצה הציין למעלה והציין למטה עדיין לא נפטרה א' מהן מכלום מפני שאין אנו יודעים אותו מחצה אם של זו הן או של זו ושמא הן לאחת מהן ומן הספק שתיהן חייבות כל כפרתן עד א"כ יבאו לשתוף ויתנו ביניהם ואז יפטרו במחצה אבל לא בנמלך ועשה כולן או למעלה או למט' או הציין למעלה או הציין למטה בלא תנאי הם נמי פטורות מהציין אם עשאן כילן למטה נפטרו כולן מן החטאו' אם עשאן למעל' נפטרו כילן מן העולו' ולאחר הנפש' אין שיתו' ותנאי מועיל ואם עשאן הציין למטה והציין למעל' שיתוף ותנאי מועיל להן ויפטרו במחצ':

משנה ב א' לזו ושתים לזו או ג' לזו או י' לזו עשה כילן למעלה או כולן למטה מחצה כשר ומחצ' פסול זו פשוטה היא שאין לך כל קן וקן בהומה שאין בה חטאת ועולה והחטאת שנעשה למעל' והעולה שנעשה למטה שתיהן פסולות ואם עשה ש שתיהן למעלה העולה כשרה והחטאת פסולה ואם עשה למטה הוו איפכא ואם בא לימלך ואמר לו שלא יקריב את שיעור חובה המועטת שבהן כדאמרן לעיל בפרק ראשון הציין למעלה והציין למטה המרובה כשר פי' שאם יש לזו קן א' ולזו שתים הרי הן שש פרידין ועשה מהן שלש למעלה וג' למטה או איפכא שלא נעשית קן אחר הציה למעלה והציה למטה שלא נאמר שכל ה העליונות של אשה א' וכל התחתונות של אשה א' שהרי יש א' שאין לה אלא ב' פרידין הילכך ע"כ קן של אשה א' נעשית הציה למטה והציה למעלה הרי אותה הקן שהיא כשרה כשאר שתי קינין שנעשו קן למעל' וקן למטה והן מחצה כשר והן מחצה פסול שנאמר זו הקן לאשה זו וזו הקן היתה לאשה זו וזו תפסידה עולתה הרי שתי קינין כשרות כשעור חובה המרובה והאחר פסולה וכן תוכל לומר אפי' בא' ומא' שנתערבו ועשאן הציין למעלה והציין למטה שלעולם כל מה שזו יתירה על זו יהיה כשר שאותן ודאי של אשה א' הן והשאר הציו כשר והציו פסול הילכך שיעור החוב' המועטת שהיא בספק פסלות יבא בשתוף ויתנו ומה שאמרנו ששיעור המרובה כשר דוקא כגון שהביאתן בעירוב ואמרה שו לחובתי אבל אם הפרישתן כל קן בפני עצמה ואמרה זו לחובתי וזו לחובתי אפי' באשה א' אם נתערבו ועשאן הציין למעלה והציין למטה מחצה כשר ומחצה פסול שאם עשה כל הקן למעלה וכל הקן למטה וכל קן יש בה חטאת ועולה כמו שפי' בפרק ראשון: זה הכלל כל מקום שאתה יכול לחלק את הקינין ולא יהיו משל אשה א' בין למעלה בין למטה מחצה כשר ומחצה פסול וכל מקום שאין אתה יכול

לחלק

פי' הרז"ה ז"ל

כשרה כנגד פרידה של חטאת של בעלת הסתומה שקרבה למעלה נמצא לעולם מנין הסתומה כשר והיא מחלוקת ביניהם פי' אם משל שתי נשים הן כשרות הסתומה מחלוקת לפי חשבון בין שתיהן כי המחצה של בעלת הסתומה ודאי כשר ומשנו אין לגרוע ה והמחצה האחר ספק הפסולות מוטל בין שתיהן לפי' בעלת הסתומה נוטלת מן הכשרות ב' חלקים ובעלת המפורש' רביע ונפקא מינה לענין תשלומי הכשרות שמשתתפות ביניהן במה שהספק מוטל בין שתיהן וכאן בפירוש הזכיר בעל המשנה השיתוף כששנה והיא מתחלקת ביניהן וכן אותה ששנינו בכריתות בזמן ששתיהן עומדו' מביאו' קרבן וגאכל לומר כבר הזכירה השיתוף בין שתיהן בפי' אבל ללמדו ממקום שהוא אין לנו: ובפר' שני איידי דפתח בקן סתומה תנא נמי סתומה וקן מפורשת וכאן איידי דתנא חטא' לזו ועולה לזו תנא נמי חטאת ועולה סתומה ומפור':

משנה ח חטאת שנתערבה בחובה ואין מנין פרידין של החובות ועבר הקריבן הציין למעלה והציין למטה אין כשר את מנין חטאות שבחובה שאני אומר חטאות קרבו למעלה והחובה קרבה כולה למטה נמצאו חטאות שבחובה הן בלבד כשרות ושאר הפרידין כולן פסולין נמצאו ב' חלקים פסולין ורביע כשר ובדין הוא דליתני חטאות וחובה שנתערבו שהרי שתיהן שוות את איידי דתנא בפ' שני בכהן הנמלך חטאת שנתערבה בחובה אין כשר את מנין חטאות שבחוב' והתם מתניא ליה אפי' כשהחובה מרובה תנא נמי הא בכהן שלא נמלך דכיהא חובה שנים בחטאת פי' פי' שנים בחטאת כלומר ד' דנקי חובה ותרי דנקי חטאת עבר והקריבן הציין למעלה והציין למטה מחצה כשר ומחצה פסול שאני אומר תרי דנקי חטאת ודנקא חובה קרבו למעלה תרי דנקי פסולין ודנקא פסול אשתכח הכא והכא תלתא דנקי פסולין ותלתא דנקי כשרין זו היא ששנינו מחצה כשר ומחצה פסול. חטאת שנים בחובה מינין שבחוב' כשר פי' חטאת פי שנים בחובה ד' דנקי חטאת ותרין דנקי חובה עבר והקריבו הציין למעלה והציין למטה מינין שבחוב' והם תרי דנקי כשר והשא' פסו' שאני או' תלת' דנקי חטא' קרבו למעל' וכולן פסולין וחד דנק' חטא' ותרי דנקי חוב' קרבו למט' דנק' דחוב' דלמט' כשר וחד דנק' פסו' אשתכ' תרי דנקי חוב' מחצ' כש' ומחצ' פסו' ודנקא דחטאת בלמטה כשר אשתכח הכא והכא ד' דנקי פסולין ותרין דתרי דנקי כשרין דנקא חטאת ודנקא עולה כמנין החובה זו היא ששנינו מנין שבחובה כשר כיוצא בדבר אנו מפרשים בסיפא וכן עולה שנתערב' בחובה וכו' עד סופא: מתני' האשה שאמרה הרי עלי קן כשאלד זכר הוא הדין ליולדת נקבה את אורחא דמילתא קתני שהאשה נודרת לביא קרבן לכשתלד זכר כדכתוב מה ברי ומה בר בטני ומה בר נדרי ילדה זכר מביאה שתי קנין א' לנדרה ואחת לחובתה והרי ג' עולות וחטאת א' נתנתן לכהן הכהן צריך לעשותן שלש פרידין למעלה ואחד למטה לא עשה כן את עשה שתים למעל' ושתי' למטה דלא נמלך הפסי' עולה א' שהקרי' למט' לפיכ' צרי' להבי' עוד פריד' א' ויקריבנ' למעל' מחוז א' פי' בר"א כשהביא' בקנין ממין א' והיא צריכה לשלם אותה פרידה מאותו המין שהביא' בתחיל' לפי שאין מביאין א' כנג' מין אח' משני

מינין

פי' הראב"ד ז"ל

שכבר נתפרשה וחזרה להיות הקן שנתערבה בינה לבין עצמה ולא הוברר והיא כמו הקן של יונים ששם שוים ואין הפרש בהן כך היא כל זמן שהיא סתומה ואו שנתפרשה ונתערבה בינה לבין עצמה חזרה להיות שוה בקן של יונים בקיניהן הרי קן מפורשת זו אינה ראויה אלא למיתה וכשפרח מן הסתומה לתוכה כמו שפרח לבין המתות היא ויקח זוג לפני שהוא כבר הכר ואם חזר למקומו או שפרח מן המפורש לסתומה הרי פרח בה א' מן המתות וי"מ שבפריחה זו כ נתבלבלה המפורשת ולא הוברר איזו חטאת ואיזו עולה ואם פרח מן המפורשה ראשון כמו כן בפריחתו נתבלבל ונתערב ולא הוכר איזו מהן פרח הילכך ימותו:

משנה ה חטאת מכאן ועולה מכאן וסתומה באמצע פרח מן האמצע לצדדין אח' אינך ואח' אילך לא הפסיד כלום לא יאמר זה שהלך אצל חטאות חטאת וזה שהלך אצל עולות עולה פי' יקרבו או לשם בעליהן סתם ופשוטו היא חזר כאמצע האמצעיים ימותו ואו יקריבו חטאו' ואו יקריבו עולות חזר או שפרח מן האמצע לצדדין הרי כולן ימותו פי' חזר לאמצע חזר הקן לאמצע אע"פ שלא נדע אם מצד אחר חזרו שניהם או מפני צדדין ספקא לאומרא וכאמר שמא מפני צדדין באו והרי הן חטאות ועולה שנתערבה ואע"פ שראינו שחזר מצד א' והאחד לא ראינו אם מאותו צד עצמו נתחבר עמו או מצד אחר ואין אנו יודעין מספר הגוזלות ספיקא לאומרא חזר או שפרח ממנו לצדדין פי' חזר לצד אחד ואין אנו יודעים לאיזה צד או שחזר לשני צדדין כולן ימותו רישא דחזר לאמצע דמשני' דאע"פ שבאו למקום אחד לאמצע לא נאמר ממקום שראינו שבא הראשון בא השני דראינו הראשון מאיזה צד בא ולא ראינו השני מאיזה צד בא פי' וסיפא קמ"ל שאעפ"י שיש גוזלות מרובות בצד אחת כיון שלא היינו יודעים מספרם לא נאמר כשחזר לצד אחר ואין אנו יודעים לאיזה ודאי לאותו צד המרובה חזרו אלא הספק בשניהם ורישא נמי אעפ"י שרוב גוזלות בצד אחת וחזר הקן לאמצע ולא נדע מאיזה צד חזרו או שמא משניהם לא נאמר כיון שיש רוב גוזלות בזה הצד כל דפריש מרובה פריש והשם באו ואם אותו הצד חטאות יקרבו חטאות ואם עולות יקרבו דלגבי תערובת קדשים לא אזלינן בתר רובא דכייר מ"ע גזרה משום קבוע והכי איתא בזבחי' פי' כל הזבחים שנתערבו: אין מביאין תורים כנגד בני יונה ולא בני יונה כנגד תורין כיצד האשה ס שהביאה חטאתה תור ועולתה בן יונה תכפול ותביא עולתה תור· עולתה תור וחטאתה בן יונה תכפול ותביא עולתה בן יונה בן עזאי אומר הולכין אחר הראשון פי' אין מביאין תורים כנגד בני יונה וכו' דכתי' שתי תורים או שני בני יונה א' לעולה וא' לחטאת אבל לא תור ובן יונה א' לחטאת ואחר לעולה· האשה שהביאה חטאתה תור כו' קסבר חטאת היא העיקר ודרשי' בספרא א' לעולה וא' לחטאת וכפר מכאן אמרו האשה שהביאה חטאתה תור כו' ובן יונה עולתה תכפול ותביא עולתה תור כלומ' א' לחטאת וכפר מתין החטא' הא כל הכפרה בין שהיא ראשונ' בין שהיא אחרונ'· בן עזאי אומר כו' קסבר הראשון הוא העיקר בכל מקום כדאמרי' בברכות כל הקודם לפסוק הוא קודם

לברכה

פי' הרז"ה ז"ל

נדרה ומה שאמר ושאם החמירו בודאי לא החמירו בספקא לא זה דרך משנתינו אבל שיא הולכת לאומרא בכל מה שהיא לרבות ספקא וספק ספקא וקדשים חמורים בכל מקום ואין להקל ומה שנתן החכם טעם בסוף הדבר ואמר העקר כי במין אחד לא יתכנו חט' פרידין כלל אלא בקבעה ושכתם מה קבעה אבל לא בפירשה ואינה יודעת מה פירשה שהרי האשה יודעת איזה המין הביאה ואם כדבריו למה הוצרך התנא לשנות דבריו תפי' לקבעה ובאשה שהיא יודעת מה הביאה הלא בפי' נדרה היינו יכולים למצא חשבונות גדולים כמו בקבעה ובאשה שאינה יודעת מה נתנה לכהן אבל הכהן יודע מה עשה שעשה חציין למעלה וחציין למטה וכשאין הכהן יודע מה עשה יגדיל ה וירבה חשבון הקרבנות כמו ששנינו בסוף משנתינו עוד פי' החכם קבעה נדרה צריכ' להביא עוד וכו' עד משני מינין תביא שם שהי עולות וחטאת אחד ממין זה ושתי עולות והטאת א' ממין זה והואין הדבר כן אלא חמש עולות משני מינין ג' ממין זה ושתים ממין זה וחטאת א' ממין המרובה ומהיך פירושנו שאנו עתידי' לפרש יתבאר גם זה כי כמו שפי' החכם לא יתכן כלל אלא איבעא דבן עזאי דאמר הולכין אחר הראשון אבל איבעא דרבנן דאמרי הולכין אחר החטאת לא יתכן ומדסיפא בן עזאי הוי רישא רבנן ולא בן עזאי עוד פי' החכם נתנן לכהן ואינה יודעת מה נתנה הלך הכהן ועשה ואינו יודע מה עשה אמר שבפיו הוא מ מדבר באשה שיודעת מקצת ובכהן שיודע מקצ' מריה דאברהם תנא תני אינה יודעת ואינו יודע מה נעש לפי' הזה לומר יודעת ויודע· עוד אמר החכם כי המשל שהוא בא על ריבוי הקרבנות מקול א' וז' קולו' מפני שהיא בתחלה היתה מספקת בשם פרידין והיא עכשיו חייבת להביא שמנה ואין המשל הזה דומה יפה לדבר כי רבוי זה גדול מאד מזה· נחזור לפירוש משנתינו בד"א בכהן הנמלך כבר פי' כל שני פרקים ראשוני' בכהן הנמלך לא נפל דבר אחת וכשם שביארנו בהם דין הכשר והפסול בהמלכה באנו עכשיו לבאר אותם שלא בהמלכה בכהן שעבר והקריב ולא נמלך א' לזו ושתים לזו ב' לזו וג' לזו עשה כולם למעלה מחצה כשר ומחצה פסול העולות ודאי כשרות והחטאות ודאי פסולות וחייבות להביא עוד חטאות אחרות ונאכלות לכהנים שלא על הספק הן באות כולן למטה מחצה כשר ומחצה פסול החטאות ודאי כשרות ודאי העולות פסולות וחייבות להביא עוד עולו' אחרו' חציין למעלה וחציין למטה את שלמעלה מחצה כשר ומחצה פסול ואת שלמטה מחצה כשר ומחצה פסול זו היא מספק לאומרא שאני אומר את של אשה זו קרב' כולן למעלה ואת של זו קרבה כולן למטה לזו עולות כשרות וחטאות פסולות ולזו חטאות כשרות ועולות פסולות וחייבות בין שתיהם לאשתתף ולהביא המחצ' הפסול עולות כשרות וחטאות פסולות והן באות על הספק ואין נאכלות אבל המשנה לא באה להזכיר ס התקנ' כלל לפי לא פירש' השתוף והתנאי בין שתיהן:

משנה ב א' לזו ושתים לזו ג' לזו עשר לזו מאה לזו. בקביעת של המשנה הרי קי"ו קני' לאחת נשים בשעשה כולן למעלה או למטה דבר ברור הוא שמחצה כשר ומחצה פסול חציין למעלה וחציין למטה כ"ח קנים כאן וכ"ח קנים כאן אין אנו יכולין לומ'

מבעלת המאה

פי' הראב"ד ז"ל

על התוספת כמי בא לפי שיקשה לנו כל מקום שאתה יכול לחלק שאין כל התקומות שוין: והחכסיוס"ף לקח:

משנה ג חטאת לזו ועולה לזו ונתערבו עשה כולן למעלה או למט' מחצ' כשר ומחצה פסול פסוטה היא וקסבר הא' תנא בעלי חיים אינן נדחין ולכתחילה אפי' אחד בריבו כולן ימותו ואם לא נמלך והקריבן אותן שנעשת במצוה כשר' חציין למעלה וחציין למטה שהיהן פסולות שהני אות' חטאת קרבה למעלה ועולה למטה פשוטה היא.

משנה ד חטאת ועולה סתומה ומפורשת עשה כולן למעלה מחצה כשר ומחצה פסול כולן למטה מחצה כשר ומחצה פסול פי' חטאת ועולה של קן סתומה וחטאת ועולה של מפורש' לזו ונתערבו ופשוטה היא למעלה בפ' שני שדברנו בקן מפורשת שנתערבה בינה לבין עצמה קראה קן מפורשת כאן שדברה במפורשת שלא נתערבה בינה לבין עצמה עד שנתערבו קן בקן סתומה במפורשת קראן חטאת ועולה וכבר פרישנא קצת בפ' שני על זה • א"כ כאן שדברה המשנה בחובה כולה שנתערבה בחובה אחרת סתומה במפורשת לכך אמרה חטאת ועולה סתומה ומפורשת כלומר חטאת ועולה סתומה ומפורשת ב במקום א' מעורבין והקריבן ולא נמלך וכו' ובפ' האחר לא דברה אלא שהקיבין בפני עצמן הן אבל פרידי' א' מזו נתערבה בזו לכך קראן על שם קיניהן ש"מ אין הפרש ביניהם לענין מיתתן והקרבתן חציין למעלה וחציין למטה אין כשר אלא סתומ' והיא מתחלק' ביניהם פי' אין כשר אלא שיעור הסתומ' בין שהסתומ' מרובה בין שהיא מועטת שאם יש לזו קן אחת סתומ' ולזו שתים מפורשו' ועשה חציין למעלה וחציין למטה אינהו ספק פסלו' הגדול שבהן בזמן שנא' שהמפורשו' עשה חציין למעלה וחציין למטה והחליף חטאות למעלה ועולות למטה ואם עשה כן ע"כ מהסתומ' כמו כן עשה חציה למעלה וחציה למטה והרי היא כשרה ואם נאמר שלש פרידין מן המפורשת עשה למעלה והן שתי החטאות ועולה א' הרי שתי החטא' פסולו' והעולות שבמפורשות א' כשרה וא' פסולה של מעלה כשרה ושל מטה פסולה והסתומה שנעשת כולה למטה א' כשרה וא' פסולה הרי למטה א' כשרה ושתי פסולו' ולמעלה אחת כשרה ושתי פסולו' וזהו שיעו' הסתומו' חטאת ועולה ומן הדין כשיהיו הסתומה מרובה מן המפורשות או אם יהיו שוות לפי שרוב הפסולות אינו בא אלא מהמפורשת שי"ל חטאת קרבה למעלה ועולה למטה שאלו היו כולן סתומות והן שתיהן שוות ועשאן מחצה כשר למעלה ומחצה למטה היו מחצה כשר ומחצ' פסול ואם זו יתרה על זו היה שיעור לעולם ועכשיו אינו כשר אלא שיעור סיתומה כמו שפירש' והיא מתחלקת ביניהן פי' שתעלה לשתיהן לפי שכמו שיש ספק פסלות לזו כך יש לזו ואע"פ שאין ספק פסלות הסתומה גדול כספק פסלות של מפורשת שזו לחציה וזו לכולה כיון שאינה יודעת אותו חצי הפסלות שלה מהו אם הוא חטאת או עולה הרי הספק שלה בכולה וצריכה להביא בתחלה והמפורשת כמו כן יש לה ספק בשרות כמו הסתומה כי שמא הכל נעשה כתקנו הילכך יבאו בשיתוף ויחלו זה לפי מה שהוא חסרה בעלת הסתומה תביא פרידה אחרת שאחרת עלאה לה

ובעלת

פי' הרז"ה ז"ל

ראשונה שקבעה עולה כנגדה ממנה • ואם בהבאה ראשונה עשה הנדר כולו למטה והחובה כולה למעלה והוא ספק הפסול הגדול צריכה שתי פרידין לנדרה ושתים לחובתה לפי שאין אנו יודעי' איזה מין היתה עולת החובה בתחלה שתביא כנגדה חטאת ממינה לפיכך תביא ב' ממין אחד לחובתה נמצאו בהבאה שניה זו ארבע פרידין שתים ממין אחד ושתים ממין אחר אבל ארבעתן ממין א' לא תביא לפי שאין אנו יודעים אי זה מין קבעה חטאתה בהבאה ראשונה כשעשה המין האחר למעלה והמין האחד למטה והיא צריכה עולה כנגדה מאותו המין וכל שלש ממין אח' ואחת ממין אחר לא תביא שהרי יש לה לעשות שתי עולות משני שמיכין נמצאת חטאתה ממין המרובה ושמא לא יסתיירו לה שתי עולות ממין א' לנדרה שהרי יש לה להביא כנגד חטאתה עולה מאותו המין וא"ת והלא כבר לה עולת חובה מהבאה ראשונה על מה אינה מצטרפת עם אחת משו' הבאות לה בהבאה בנייה משני המינין • תשובתך אין בדין שתצטרף שכוון שפרשה נדרה מהבאה ראשונ' נתפרשה הובאה לפיכך אינה עולה לה לנדרה הילכך אין תקנתה אלא בשתים ממין זה ושתים ממין זה שלשה למעלה ואחת למטה דרך זה לרבנן ולא לבן עזאי זהו הפירוש הנכון בפירש' נדרה משני המינין שאינה יודעת מה פרשה אבל החכם פי' משנתנו ביודעת מה פרשה אבל הכהן אינו יודע איזה מין עשה למעלה ואיזה מין עשה למטה וזה הפי' דחקו לעשות פי' הנדר בקביעת הנדר כלומר שאין לה לכתחלה לשנות נדרה מן המין שפרשתו מתחלה וזו היא שקשה בפירושו ושו פי' משנתנו בשאינה יודעת מה פירשה לא היה קשה כלום' קבעה נדרה פי' כריך ותני קבעה ופרשה כגון שקבעתו מתחלה באחר משני המינין ועכשיו שכחה מה קבעה וכשהביאה שתי הקנין בהבאה ראשונה ממין א' פרשה שהי פרידין מהן לנדרה והכהן עשה חציין למעלה וחציין למטה מה נפשך אם ממין שקבעה לא הביאה אין פירושה כלום ומהבאה ראשונה יצאה ידי קרבן חובתה וצריכה להביא שתי פרידין מן המין הא' לנדרה ואם ממין שקבעה הביאה הרי פירושה פירו"ל כי הנדר קרב למטה והחובה קרבה למעלה ואין כשר אלא פרידה אחת של עולת חובה בלבד וזהו ספק הפסול הגדול וצריכה ג' פרידין מאותו המין של הבאה ראשונה שתים לנדרה וא' לחטאתה נמצאת צריכה חמש פרידין ג' מן המין הראשון ושתים מן המין האחר ורקא פי' לה רבנן בתרא' בזבחים פלפ לנדרה ושתים לחובתה סימנה בעלמא הוא שתביא חטאת ועולה כסדר החובה ממין אחד והוא מן המין הראשון שהביאה ממנו תחלה שאם אתה אומר החובה נעשית כולה למעלה צריכה חטאת מאותו המין ואם החובה נעשית כולה למטה צריכה עולה לחובתה מאותו המין ולנדרה אינה צריכה כלום ואת"ל שהיא צריכה ב' עולות לנדרה א"א שהיא צריכה עולה לחובתה והאמר על עולת חובתה שבהבאה שניה שתעלה לה לנדרה להצטרף לאותן ב' פרידין שהיא מביאה לנדרה שתים מן המין האחר ואחת מן המין הראשון הרי ארבע עולות משני מינין ועכשיו בין הבאה ראשונה והבאה שניה יצאה ידי חובתה מנדר ומחובה בר"א כשהביאה שתי הקנין ממין אחד ודרך זה בין לרבנן ובין לבן עזאי משני

מינין

פי' הראב"ד ז"ל

ובעלת השתים המפורשות מביאה ג' פרידין שהפרידה א' עלתה לה הרי ד' פרידין בין שתיהם ויעשו אותם שתים חטאות ושתים עולות ותאמר בעלת ג' לבעלת א' אם החטאות שלי ואחת מעולותי נעשו למעלה והשאר למטה הריני צריכה שתי חטאות ועולה א' ואת צריכה לה א' יהיו ב' חטאות שלו וא' מן העולות שלי ועולה זו האחרת שלך ואם העולות שלי וא' מחטאתי נעשו למטה והשאר למעלה הרי אני צריכה שתי עולות וחטאת א' ואת צריכה חטאת א' יהיו עולות שלו וא' מן החטאות שלי וחטאת זו האחרת שלך ואם נעשו השתי' חטאות מפורש' שלי למעלה והעולות למטה והסתומה שלך אחת למעלה וא' למטה הרי את צריכה כלום ואני צריכה הכל יהיו כל שלו שלי · ועי"ז הדרך לתאת ולשאף ובזמן ששתיהן שוות יביאו בשוה ויהנו בדרך זה התנאי וכן בזמן שהסתומו' מרובות על המפורשו' יביאו כשיעור המפורשות שוה בשוה · והנני מפרש לך קצת שאם היו הסתומות ג' והמפורשות שתי' ועשה ה' פרידין למעלה וה' למטה ד' פרידין שהן שיעור המפורשות כולן פסולו' שאני אומר עשה אכיין למעלה ואכיין למטה שלא שנהפך הספק על שתיהן ונאמר שמא כל המפורשות עשה למעלה וא' מן הסתומות ושאר הסתומות למטה הרי במפורשות שתים כשרות ושתים פסולות וקן א' מן הסתומות שנעשית אכיה למעלה ואכיה למטה כשרה כשארו ד' פרידין למטה מן ה הסתומות והן מחצה כשר ומחצה פסול הרי שתי פסולות לסתומה ושתי פסולו' למפורשת אילכך יביאו בשוה ו' תנו ואע"פ שהסתומה מביאה כל ספק פסלות שאינו אלא שתי פרידין והמפורשת אינה מביאה כל ס' פסלותה שהרי היא הכל בספק פסלות אעפ"כ כיון שהסתומו' אינה יכולה לפטור את עצמה בשתי פרידין בלבד שהרי אותן שתי פסולות שיש לה אינה יודעת אם חטאות הם אם עולות ואם תביא בפני עצמה צריכה להביא ד' כמו המפורשות והספק נוכל כמו כן להשוותו לשתיהן מה יביאו שוה בשוה בלא ספק :

משנה ה חטאת שנתערבה בחובה אין כשר אלא במנין חטאות שבחובה אינה שנים

בחטאת מחצה כשר ומחצה פסול וחטאת שנים בחובה המנין שבחובה כשר · כל זה מדבר בכהן שלא נמלך והקריב וכך פי' חטאות שנים שנתערבו בקן סתומה א' הרי חובתה של אשה והאי דקרי ליה חטאת מן החטאת קאמר ולפי שאמר למעלה חטאת ועולה סתומה במפורשת קאמר הכא מן חטאת בלבד בלא עולה מפורשתמיהו שוה בשוה על דרך סתומה ב במפורשת ועשה אכיין למעלה ואכיין למטה אינו כשר אלא במנין הטאות שבחובה לפי שנא' שמא החטאות מפורשות עשה למעלה והן פסולות והקן סתומה עשה למטה והחטאת שבה כשרה והעולה פסולה לאומרא וכן בזמן שהן שוין פרידין מפורשות כנגד פרידין של סתומות אפי' הן כמה אבל בזמן שהחובה פי שנים בחטאות שהקנין הסתומות יהיו שתים והחטאות המפורשות הן שתי פרידין ועשה אכיין למעלה ואכיין למטה מחצה כשר ומחצה פסול שב' שתי החטאות קרבו למעלה ופריד' א' מן הסתומות וג' פרידין מסתומות קרבו למטה הנה שתי החטאו' הן פסולו' והקן הסתומ' שנעשית אכייה למעלה ואכייה למטה כשרה הרי שתי כשרות ושתי פסולות נשארה קן סתומה א' שנעשית

למטה

פי' רדו"ה ז"ל

וכשהביאה משני המינין לא היתה צריכה לפרש אי זה מהן לנדרה כי הנדר מאליו חל על המין שקבעתו ואפי' פירשה בחילוף ממה שקבעה אין בדבריה כלו' והפירוש חל מאליו בשעת הקביעה לפיכך חייבת להביא עוד שש פרידין ארבע ממין א' ושתי' ממין אח' ותעשה ממין המרובה א' למטה והשאר כולן למעלה וממה נפשך יצאה ידי כל הספק בשש פרידין אלו שאפי' נפסלו כל הראשונים דילה בשו לצאת ידי ספקא הגע עצמך שתביא בהבאה שניה זו ארבע תורין ושני בני יונה ותעשה תור א' למטה ושאר כל הפרידין למעלה מה נפשך אם בהבאה ראשונה עשה הנדר כולו למעלה והחובה כולה למטה מהבאה ראשונה יצאה ידי נדרה ועכשיו אינה צריכה אלא עולה אחת לחובתה ובשתי עולות משתי המינין דילה לצאת ידי הספק מהי זה מין שהיתה החובה בהבא' ראשונ' ואם בהבא' ראשונה עשה הנדר חציו למעלה וחציו למטה והחובה חציה למעלה וחציה למטה מהבאה ראשונה יצאה ידי קרבן חובתה ואינה צריכה אלא עולה אחת לנדרה ובשתי עולות שו משני המינין די לה לצאת ידי הספק מהי זה מין שהיה הנדר בהבאה ראשונה ואם בהבא' ראשונה עשה הנדר כולו למטה ונפסל כולו והחובה כולה למעלה ונפסלה חטאתה הרי היא צריכה ארבע פרידין משתי המינין לנדרה לצאת ידי הספ' ולחטאת' צריכה פרידה אחת ולפי שאין אנו יודעים הפרידה של עולות חובה שהיתה כשרה בהבאה ראשונה מהי זה מין היתה ואין לנו להביא מין אחר כנגד מין אחר לפיכך תביא עוד עולה אחרת ממין חטאתה שאפי' היתה עולת חובתה הראשונה ממין אחר אין בכך כלום שהחטאת היא הקובעת כדברי חכמים ולא הראשון כבן עזאי כמנאו בהבאה שניה זו שלש תורין ג' למעלה ואחת למטה ושני בני יונה למעלה דרך זה לרבנן ולא לבן עזאי הרי פי' דרך ג' חלוקו' שו כשעשה הנדר למעלה והחובה למטה א"נ חובה למעלה ונדר למטה אי נמי זה וזה חציין למעלה וחציין למטה ואין אנו יכולין לחלוק בהן חלוקה רביעית ולפי הספק שיש בג' חלוקות הללו צריכה שש פרידין כענין שפי' והרי אנו נותנים טעם לפיכך מה שפי' שהנדר חל מאליו בשעת הקביעה כשהביאה משני המינין ואפי' פירש' בחילוף ממה שקבעה על כרחנו יש לנו לפרש כך שאם אי אתה אומר כן אלא שתהא כמין שלא פי' כלל לא היתה מספקת בהבאה שניה זו בשש פרידין הללו לפי שיש לומר שמא החובה והנדר שתיהן מן המין המועט הן שאינו אלא שתי פרידין והן בני יונה כגון לשון שפי' לפי שההבאה הראשונה נעשו בני יונה למטה והוקבע מהן חטאתה וחייבת להביא כנגדה עולת בני יונה ונדרה כמו כן היו בני יונה וחייב' להביא מהן שתי' לנדרה ונמצאת צריכה ג' עולות מבני יונה וכאן אין בני יונה אלא שנים שאוא המין המוע' עכשיו שפירשנו שהנדר חל מאליו בשעת הקביעה אפי' פי' בחלו' ממה שקבעה אין לנו ספק בדבר זה שיהו החובה והנדר ממין המועט שאם היה הנדר בני יונה ונעשאן למטה לא שוקבעה מהן חטאתה שהרי נדר הם ואין החובה נקבעה בהם מפני הנדר שחל עליהם מאליו גם פי' החכם שאמר כי פרידין ששו שלש ממין זה וג' ממין זה הם ומהן שתי חטאות משני המיני' לא יתכן זה לעולם שלא שיבא רבן עזאי אבל שיבא דרבנן דס"ל ת

חטאת

פי' הראב"ד ז"ל

למטה חציה כשר וחציה פסול ואם החטאות פי' שנים בחובה כגון שהן ד' חטאות וקן סתומה א' ונעשה חציין למעלה וחציין למטה המנין שבחובה כשר דהיינו שתי פרידין לפי שכ' ג' מן הד' חטאות המפורשות קרבו למעלה והן פסולות וא' למטה וכשרה והקן סתומה קרבה למטה ואיא מחצה כשר ומחצה פסול הרי שתי חטאות כשרות כמנין הפרידין שבחובה ולפי' לא אמר כאן אין כשר אלא סתומה כמו שאמרנו למעל' שלמעל' חטא' ועול' כשרו' ואיפש' שתהיה אחת מהן שיש בה חטא' ועול' אבל כאן שתי חטא' כשרות מיהו כמנין הפרידין שבחוב' הן וכן עול' שנתערב' בחוב' אין כשר אלא כמנין עולו' שבחוב' תובה שנים בעולה מחצ' כשר ומחצ' פסול עולה שנים בחובה המנין שבחובה כשר: הוא הדרך עצמו שפירשנו לחטאות וגם נתלה החטאות למעלה ליפסל וכאן נתלה העולו' למט' ליפסול ולא היה צ"ל כאן על הכשר שתתחל' ביניהן כי פשיט' שתתחלק שהרי הן שתי חטאו' או שתי עולות והיא' בכל ניתן אותו לסתומה וכי יש בסתומה שתי חטאות או שתי עולות ועוד ש שלמעלה אפשר שתהיה המפורש' כולה פסול' והסתומ' כולה כשרה והיתי סבור שנתן הכשר כולו לסתומה קמ"ל שתתחלק ביניהם אבל כאן לא אפשר שתהיה זאת כולה כשרה וזאת כולה פסולה אין ספק נכלו' על שתיהן הילכך פשיטא שתתחלק ביניהם:

משנה ו' האשה שאמרה הרי עלי קן כשאלד זכר ילדה זכר מביאה שתי קנין א' לנדרה וא' לחובתה נתנתן לכהן הכהן צרי' לעשותן ג' פרידין למעלה וא' למטה פי' מפני שהנדר כולן עולות והן מלמעלה והחובה א' חטאת וא' עולה והחטאת מלמט' והכהן לא עשה אלא עשה שתים מלמעלה ושתי' מלמט' ולא נמלך פי' לא נמלך באשה לידע אם שתיהן חובות או אם א' נדר וא' נדבה והוא היה סבור שאת הן חובות ועשה שתים למעלה ושתים למטה הרי הפסיד ממנה עולה א' צריכה להביא עוד פרידה א' ויקריבנה למעל' ממין א' משני מינין תביא שתים פרידין כשהביא נדרה וחובתה ממין אחד אז תפסיד בפריד' א' לעולה אבל אם הביאה נדרה וחובתה משני מינין ולא פירשה איזה מהן לנדרה ואיזה מהן לחובתה ז והכהן עשה מין א' למעלה ומין א' למט' ולא נמלך לא באשה ולא בחכם והיה סבור שמקריבין תורין כנגד בני יונה לחובתה ואינו יודע איזה מין עשה למטה ואיזה למעלה צריכה שתי פרידות לעולות חובתה תור ובן יונה שמא התורים היו למטה וכבר נקבע' חובתה בתורין וצריכה להביא תור לעולות חובתה שכבר קרבה חטאת התורין למטה או שמא בני יונה עשה למטה והרי נקבע חובתה בבני היונה וצריכה להביא בן יונה לעולה כנגד חטאתה שקרבה למטה אבל לנדרה אינה צריכה להביא כלום דכיון דאין מביאין תורין כנגד בני יונה לחובה אותו מין שעשה למעלה ודאי לנדרה עלתה לא פרשה נדרה צריכה להביא עוד ב' פרידין ממין א' משני מינין תביא ארבע פי' פרשה נדרה שפרשה בשעת הפרשה איזו קן לנדרה וממילא נתפרש איזו קן לחובתה הביא ב' פרידין מאותו המין שהביאה תחלה ותעשה מהן שתים למעל' וא' למטה כי שמא הנדר נעשה למטה והרי הפסידה שתי עולות והחובה היתה למעלה והרי הפסידה ח חטאתה הילכך תביא שתי עולות וחטאת א': זהו כשהביאה

פי' הרז"ה ז"ל

מינין תביא שש פי' אם היתה הבאה ראשונה משני מינין והוא בשעת הנדר קבעה נדרה מין המין האחר חטאת קבעה אין שש פרידין מספקת לה בענין הזה שאם קבעה בעשיית הכהן בהבאה שניה חטאת תור לחטאת בן יונה אני אומר כי נדרה היו תורי' ונפסלו בהבאה ראשונה ושתי עולות של תורין שבהבא' שניה זו צריכות לה לעולות נדרה ואין לה עולת חובה ממין חטאתה שהחטאת היא הקובעת כדברי חכמים ולא הראשון כבן עזאי ומי שהחכם לדעת פשר דבר אלא שיבאה מלפניו: בשגגה: נתנתן לכהן ואינה יודעת מה נתנה פי' אינה יודעת מאי זה מין נתנתן הלך הכהן ועשה ואינו יודע מה עשה אם חציין למעלה וחציין למטה או כולן למעל' או כולן למטה לא גרסינן צריכה להביא עד שש פרידין שהרי שבע אלא הכי גרסינן צריכה להביא עוד ד' לנדרה ושתים לחובתה וחטאת אחת שאני אומר הראשונים כולם נעשה למט' ותורים הם נדרה וצריכה להביא שתי תורים לנדרה או שמא בני יונה היו נדרה וצריכה להביא עוד שני בני יונה לנדרה הרי יש ד' עולות לנדרה משני מינין עוד צריכ' שתי עולו' לחובת' משני מינין כנג' חטאתה שמא בהבאה ראשונה כשנעשו כולן למטה תורים היו והוקבעה מהן תור אחד לחטאתה וצריכה להביא עוד תור לעולה כנגדו או שמא בני יונה היו וצריכ' להביא עוד בן יונה לעולה כנגדו עוד צריכה חטאת את' מאי זה מין שתרצה כי שמא בהבאה ראשונה נעשו כולן למעלה ועדין אין לה חטאת לפיכך צריכה להביא עוד חטאת אחרת מאי זה מין שתרצה ויהא לעולה כנגדו אחת משתי עולות משני המינין שהיא מביא' לחובת' בהבאה שניה זו כנגד חטאתה של הבאה ראשונה: בן עזאי אומר שתי חטאות פי' הלך בן עזאי לשטתו שאמ' הולכין אחר הראשון ושמא בהבא' ראשונ' היו תורין כולן ונעשו למעלה כולן והוקבעה חטאתה תור או שמא בני יונה היו והוקבעה חטאתה בן יונה לפי' היא צריכה להביא בהבאה שניה שתי חטאות משני המינין הרי שמנה פרידין הציין לנדר' וחציין לחובתה ובדין הוא דליפליג בן עזאי ברישא בדרכים שפי' לרבנן ולא לבן עזאי אלא י"ל כדאמרינן בעלמא נטר להו לרבנן עד דמסקי מילתיהו והדר פליג עליהו ואת"ל דלא פליג בן עזאי ברישה במנין הפרידין קסבר שאין קן הנדר דומה לקן החובה שיהא צריך ממין א' אלא אף משני מינין הוי ובשלא קבעה ופירש' משני המינין בהבאה ראשונה שנעשה שהם הבאתה כפירושה כמו שפי' תחזור והביא עוד שש פרידין ב' ממין זה שתי עולות וחטאת אחת ושלש ממין זה שתי עולות וחטאת אחת לבן עזאי כדרך פי' החכם אבתכת רישא דמתניתין לדברי הכל דבין רבנן בין בן עזאי שוים הן במנין הפרידין ברישא דמתניתין מר כדאית ליה ומר כדאית ליה: אמר רבי יהושע זו היא שאמרו כשהוא חי קולו א' כשהוא מת קולו שבעה פי' סימן הוא שמסר ר' יהושע למשנתינו שנתרבו הקרבנות מפרידה אחת עד שבע פרידין מפני הטעות והספק שהולך וגדל עוד יש לפרש כי קרבן יולדת שפתח בה הכתוב תחלה אינו אלא פרידה אחת מן הקן כדכתי' ובמלאת ימי טהרה לבן או לבת וגו' ועכשיו הוסיפה עוד ז' פרידין מפני הטעות והספק כמו הז"ל שכשהוא חי קולו אחד כשהוא מת

קולו

פי' הראב"ד ז"ל

שהביאה נדרה וחובתה ממין א'. אבל אם הביאם משתי מינין והיא פרשה תורין לנדר' ולא תורין דוקא אלא חשש בו מין א' להקל על השומע. ועשה הכהן מן א' למטה ומין א' למעלה ואינו יודע אי זו למטה ואי זו למעלה תביא ד' שתי תורין לעולת נדבה ושני בני יונה א' לעולה וא' לחטאת שמא התורין שהפרישה לנדבה נעשו למטה והרי הפסידן והבני יונה שהיו לחובתה נעשו למעלה והרי היא חייבת חטאת על בן יונה או שמא התורים נעשו למעלה כהלכתן והבני יונה שהיו לחובתה נעשו למטה והרי היא חייבת בן יונה והתורים יהיו נדבה. ואע"פ שהיא יכולה לשנות את נדרה לבני יונה שהרי לא קבעתו בתורים בשעת הנדר והרי היא יכולה לפטור את עצמה בב' בני יונ' שנים לנדרה וא' לחטאתה אפ"ה לכתחילה לא השנה אותה הואיל ופירשתו מתחלה לתורים. א"כ ק"ק אם הרנה אשה זו להביא את נדרה ממין שפירשה אותו הלא צריכה להביא ד' פרידין ועכשיו ידבר מכאן ואילך באשה שקבעה נדרה בשעת הנדר במין א' שאינה יכולה לשנותו במין אחר: ואם יקשה לך כיון שאנו אומרים שאע"פ שלא קבעתו בשעת הנדר כיון ש שפירשתו בשעת הבאת קרבנותי' אינה רשאה לשנותו למין אחר לכתחילה א"כ אשה שרוצה להעמיד את נדר' כבתחלה כך היא צריכה מעתה למה הוצרכה המשנה לשנות דבריה למי שקבע נדרה הלא בפירשה היינו יכולין למצא חשבונות גדולים כמו בקבעה תרינו' משיב על דבריך כי מה שאמרה משנתינו בקבעה הא נדרה צריכה להביא חמש ושם באשה ששכחה במה קבעה היא מדברת כמו שאנו עתידים לפרש הילכ' אין נכון לומר בפירש' כמו שנאמר בקבעה שאם יהיה כן בפירשה נדרה ששכחה כמה תיכף בשהביאה נדר' וחובתה משני מינין שצריכה להביא שש וכמו שנפרש בקבעה נדרה ושכחה במה קבעה אבל באשה שהביא' נדרה וחובתה ממין א' ופרשה א' מהן לנדרה ועכשיו שכחה מה פרשה אעפ"כ אינה צריכה להביא חמש כי לעולם יכולה להפטר מנדרה באותו מין ש שהביאה תחלה שהרי האשה יודעת אי זה מין הביאה ועוד אפי' כשהביא' שני מינין לא נחייב' אותה להעמיד במה שפירשה אותו תחלה אע"פ שחייבנו אותה למעל' כי למעלה יודעת במה פירשה וכיון שיודעת אם תבא לשנות נדרה למין אחר כדי להפטר במיעוט קנין נאמר לה שלא תשנה אבל באשה שאינה זכורה עכשיו במה פירשה שכך אנו צריכין לפרש כדי להעמיד את משנתינו שתביא שש כיון שאינה זכורה מה פירשה לא ניחייב אותה להביא שני מינין לנדרה בשביל זה הספק הואיל ויכולה לשנותו למין אחר שאם החמירו בודאה מלשנות לא החמירו בספקה והעיקר במין אחר לא יתכנו חמש פרידין אלא בקבעה ושכחה במה קבעה וכשנפרש הדרך בקבעת נדרה שתביא חמש ושם אז יתברר לך כל מה שאמרתי שאין נכול לדבר בפרשה לבד בלא קבעה. קבעה נדרה צריכה להביא עוד חמש פרידין ממין א' משני המינין תביא שם פי' קבעה נדרה שקבעתו בשעת הנדר ואמר' הרי עלי קן ממין פלוני כאשר זכר: ועכשיו אינה יכולה לשנותו למין אחר כלל ובשעת הבאה כמו כן פרשה נדרה ואמרה קן זה לנדרי כדי לברר אותו מחובתה ובשילדה הביאה נדרה וחובתה ממין א'

ולא שתורין

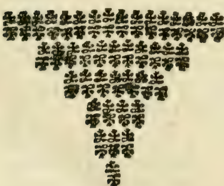
פירוש הרו"ה ז"ל

קולו שבעה ולפי שהקרבנות ענין קדושה הביא להם משל אלותו ענין ממכשירי הקרבן שהם. כלי השיר כינור קול שבעה שתי קרניו לשתי חצוצרות פי' לשתי שופרות והיא חדא מהלת מילי דאשתני שתיהו מכי חרב ב"ה שופרא הזוטרתא חצוצרתא שופרא ולא כפי' החכם שפי' אותם חצוצרות המלכים ונבלים וכנורות חד הד קלא קא חשיב להו משום דמחד חד חבר קאתו ובדין הוא דליתני לנבל וכנור אלא איידי דמעיו ובני מעיו לשון רבים דלא מיתאמרן לשון יחיד בוא כתי לנבלים לכנורות לשון רבים וי"א אף צמרו לתכלת פי' כימנא לבן עזאי ח' קולות כנגד ח' פרידין ומכינו במעיל שהיה כולו תכלת וכתוב ביה ונשמע קולו ות"ק לא חשיב ליה כיון שהוא עצמו לא היה מוציא קול אלא פעמוני הזהב שתלוין בו ואי איפשי לומר כפי' החכם שפירש אותו ברמונים מדלא קתני אף צמרו לתכלת וארגמן ותולעת שני ועוד שעיקר הבגד המעיל היה והרמונים לא עיקר בגד היו ולא משמיעי קול היו אלא הלוים היו מבחוץ בין פעמון לפעמון כמין קישאות של קונסאות שבראשי תינוקות והפעמונים הם הגבין והעכבלין של זהב שהיו שמוכים לרמונים כדגרסינן בזבחים סוכתו שמפורש בהורתו של רבינו שלמה ז"ל:

משנה ז רבי שמעון בן עקשיא אומר כו'. פי' ר' משה הכהן אבן ג'אקטיליה כאמרי דברני' כי פרשו כאם ומשלו פעלים כמו שכאנים כנענים שהן שמות התואר על כן נדון לשומו' בזקני עם הארץ שאין להם משרש החכמה אלא הדבו' בלבד ובזקני תורה כתוב בישישים חכמה וגו' כי התורה נקראת הדה והבונה וכ"כ ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכ' ובינתכם ולפי שהסדר הזה עומד כנגד חכמת בקרא דוהיה אמונת עתך כחוס הסדר קנין התלויה בחכמת החשבון שהוא תחלת החכמות וכחתמה המסכת בשבח זקני תורה וחכמתם: המקום יזכני לאהבתו וליראתו שהוא שורש כל חכמה ותחלתה כדכתי' תחלת ראשית חכמה יראת ה' ואומר הן ראה ויספרה הכינה וגם חקרה:

ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה וסור מרע:

סליק מסכת קינין לרב ר' זרחיה הלוי
נ' כבוד החכם ר' יצחק הלוי
ז"ל:

פי' הראב"ד ז"ל

מאורין ולא תורין דוקא אלא להקל ועשה הכהן שתים למעלה ושתים למטה וקא אינה יודעת באיזה מין קבעה את נדרה אם בתורים אם בבני היונה וי"ל ם שעכשיו שכחה ואינה יודעת אם הביאה כהוגן בתחלה או לאו ואלו עשה הכהן א' למעל' וא' למטה מ"מ יצתה ידי חובת עולתה וממין א' לנדרה וחייבת להבי' לנדרה ממין א' בלבד ותור א' לחטאת ועכשיו שעשה שתי תורים למעלה ושתים למטה שמא נדרה עשה למטה וחובתה למעלה והרי היא חייבת שתי תורים לנדרה ותור לחטאת או שמא נדרה לא היו תורים אלא בני יונ' ולא הביאה נדרה כלל והיא צריכה להביא שני בני יונה לעולת נדרה הרי תמש שתי תורי' ושני בני יונה לעולת נדרה ותור לחטאת מאין שהביא' תחיל' לחובת' וא"ת למה לא תביא כמו כן תור לעולות חובתה שמא חובתה היתה למטה והפסידה העולה זה אינו צריך לפנים שהרי היא מביאה שתי תורים לעולות נדרה וא"כ הוא שהיתה חובתה למטה נדרה היא למעל' ואינ' צריכה תורים לעולות נדרה ויכולה להחט' עליהן לומ' שתהא אחת מהן לעולת חובתה • זהו כשהביאה נדר' וחובתה ממין א' אבל אם הביאה אותן משני מינין ואמרה הרי עלי לנדרי ולחובתי הרי היא כמי שפירש בשעת הביאה שהנדר חל מעליו על המין שקבע' לנדרו' מתחלה ומאילא המין האחר לחובתה • ועשה הכהן שתים למעלה ממין א' ושתי' למטה ממין אחר ואינו יודע איזה מין עשה למעלה ואיזה מין למטה והיא שכחה איזה מין קבעה לנדרה הילכך הביא שם ואמר שמא התורים היו נדרה ונעשו למטה ומאילא שבני יונה היו חובתה ונעשו למעלה והרי חייבת שתי תורים לעולת נדרה ובן יונה לחטאתה או שמא בני יונה היו נדרה ונעשו למטה ותורים היו חובתה ונעשו למעלה והרי היא חייבת שני בני יונה לעולות נדרה ותור לחטאתה הרי שם פרידות ד' לנדרה ושתים לחטאתה משני מינין וא"ת שמא הנדר נעשה כתקנו למעלה והחובה למטה וחייבת תור ובן יונה לעולת חובתה שאין אנו יודעים איזה מין היה לחובתה זה אינו צריך לפנים שאם הנדר נעשה כתקנו א"כ התורי' ובני יונה שהיא מביאה עכשיו לנדרה אינה צריכה להן והאמר עליהן שיעלו לה לעולת חובתה וראיה לפירושו דפרשה נדרה וקבעה נדרה הן כמו שפי' מיהא דגרסינן במנחות פי' התכלות וכו' זה להביא במחבת והביא במרחשת הרי זו פסול' ואמרי' בגמרא לא שנו אלא שקבען בשעת הנדר אבל בשעת הפרשה לא כאמר נדרת ולא כאמר פרשת • אימא בשעת הנדר הוי קביעותו ובשעת הפרש נמי פי' נתכוון לכאן ואין ידוע מה נתכ' הלך הכהן ועשה ואין ידוע מה עש' צריכ' להביא עוד ד' פרידין לנדרה ושתים לחובתה וחטאת א' בן עזאי אומר שתי חטאות עכשיו הוא מדב' באשה שיודעת מקצת מה שהביאה ואינה יודעת הכל והכהן יודע מקצת מה שנעשה ואינו יודע הכל ואוא כענין שהאשה יודעת שהביאה קן א' של תורים ולא תורים דוקא אלא להקל והכהן יודע שאותם תורים נעשו למט' ושאשה אינה יודע' אם הביאה מין א' עם התורים אם לאו והכהן אינו יודע אם עשה מין א' למטה או למעל' ואשה זו אינה יודע' במה קבעה נדרה והקן של תורים שהביאה אינה יודעת אם הביאתו סתם או אם פירשו לחובתה או לנדרה מעתה חייבת להביא ד' פרידין לעולות נדרה ושתי פרידין לעולות חובתה וחטאת א' לפי שנא' שמא תורים היו נדרה והוא קן של תורים שהביאה ונעשה למטה הביאתו לחובתה או שהביאתו סתם ולא הביאה מין אחר עמו ומאילא הוי' להובתה הואיל נעשה למטה הרי שחייבת שתי תורים לנדרה ותור לעולה חובתה ממין שהביאה תחלה • ועוד כאמ' שמא בני יונה הוו נדרה ואם הביאה תורים ובני יונה ושכחה מתחלה באיזה מין קבעה נדרה ושמא החליפה נדרה ופרשתו לתורים וקבעה חובתה לבני יונה ג וקבעה חובתה למטה הרי שחייבת שני בני יונה לנדר' ובן יונה לעולת חובתה הרי כאן שש עולות ג' תורים וג' בני יונה • ועוד נאמר שמא הביאה בני יונה עם התורים והתורים היו נדרה ובני יונה היו חובתה ונעשו בני יונה למעלה הרי שחייבת בן יונה לחטאת אבל תור לחטאת אינה צריכה כלל שתורים למטה נעשו למעלה לא נעשו כמו שאמרנו למעלה ואם היו תורים חובתה הרי נעשית החטאת שלהן למטה ואם לא היו חובתה הרי אין בהן חיוב חטאת כלל • בן עזאי אומר שתי חטאות לא בא בן עזאי לחלוק על מה שאמרנו אלא בא לומר שיש ענין אחר שנמצא בו א' פרידין הן' כמו שאמרנו ועוד חטאת אחרת ות"ק לא דבר באשה וכהן שיהיו שכוחים לגמרי אלא למעל' דבר באשה שיודעת בהבאת שני מינין וכאן דבר באשה שיודעת מין א' מין השניה ושאחר הוא לה בספ' והכהן למעלה היה יודע שעשה מין אחד למעלה ומין אחד למטה וכאן הוא יודע המין שעשה למטה והשני לו בספק ובא בן עזאי ודבר באשה שיודעת שהביא' קן של מין א' והשני לה בספ' ואותו המין עצמו שהביאה אינה יודעת איזה מין היה והכהן יודע שהקריב מין א' ונוכל לומר אפי' בשיודע שעשאו למטה ואינו יוד' איזה מין הוא והשני לו בספק שאינו יודע אם עשאו כלל או אם עשאו למע' או למטה ואיזה מין היה ועל זה הדרך תמצא בו שתי חטאות ונאמר שמא תורים היו נדרה ותורים בלבד הביאה ועשאן למטה והיו לחובתה הרי שחייבת שתי תורים לנדרה ותור לעולת חובתה או שמא בני יונה היו נדרה ובני יונה בלבד הביא' ועשאן למטה לחובתה הרי שחייבת שני בני יונה לנדרה ובן יונה לעולת חובתה • ועוד נאמר אם תורים היו נדרה שמא בני יונה הביא' עם התורים ועשה התורים למטה לנדרה והפסידן ועשה הבני יונה למעל' לחובת' והפסיד החטא' והרי היא חייבת בן יונה לחטאת או שמא בני יונה היו נדר' והביאה תורי' ועשה' ועשה בני יונ' והפסידן ועש' תורים למעל' והפסי' החטא' וחייב' תור לחטא' הרי ח' פרידין ד' לנדר' תב' מינין ושתי' לעולו' חובת' משני מינין ושתי חטאו' משני מינין וה"ה לת"ק שהי' יכול לסדר את דבריו בד' פרידין לנדר' ואח' לחובת' ושתי חטאות ויבא בן עזאי והוסיף עול' אח' לחובתו והכל על הדרך שפי' עד שנחליף המין הידוע שהביאתו ואמרנו שעשה אותו למטה ונאמר שעשה אותו למעלה והספק יהיה למטה הרי שהביאה עולת חובה א' ובשתי חטאות אבל לפי שהוא דבר תימה ע"י ריבוי העולות שמביאי' לכך סידר את דבריו בענין הזה שפי' אמר רבי יהושע זהו שאמרו כשהוא חי קולו אחד כשהוא מת קולו שבעה הביא משל על ריבוי הקרבנות שמביא שאלו בתחלה קוד' שהקריב' כול' אע"פ שיש לה ספ' באיזה מה' קבעה נדר' היא' מספקת בשש פרידין ד' מב'

פינין

פי' הראב"ד ז"ל

קינין לנדרה וקן א' לחובת' שאין א' מעכשיו שהקריב: ואנו סבורים שכבר כפרה הרי היא חייבת זה דומה לאיל שכשהוא חי ויש לו כח נענוע אינו מוציא אלא קול אחת שכל הקולות שלו בענין א' הם וכשהוא מת מוצ' משבעה מיני הקולות כיצד קולו שבעה' שתי קרניו לשתי חצוצרות בני מעיו לכנורות ויש אומרים אף אמרו לתכלת פי' שתי קרניו לשתי חצוצרות שכן דרך אותן הצוצרות הארוכות העשויות להשמי' קול במחנה שמלכים ליתן קרנות של איל בסופן כדי שיהא קולן צלול וחזק ומעיו לנבלים מעיו הוא הבני מעים הן הדקין אמרו לתכלת פי' לרמוני תכלת וארגמן להיות על שולי המעיל ופעמוני זהב בתוכן עשויין להשמיע קול כדכתיב ונשמע קולו בבאו אל הקודש הרי ח' קולו' מן האיל המת וזה אף מחיי' וכל לעשותו אבל כשתבא לחבר זה עם הז' שיהיו שמונה אינו אלא לאחר מיתת האיל •

ברייתא ר' שמעון בן עקשיא אומר זקני עם הארץ' כל זמן שמזקינין דעתן מתטרפת:

עליהן שנ' מסיר שפה לנאמנים וטעם זקנים יקח מדנא כתיב ביה חכמים ש"מ בעמי הארץ הוא מדבר ומאי נאמנים שיודעין לאמתת הדבר ומכוונין אותו על אופנו אפי' הכי כשהן מזקינים מאבדים הנאמנו' מפני שמטפשין שאין להם זכות תורה שתעמוד להן בזקנותן אבל זקני תורה כל זמן שמזקינין דעתן מתישבת עליהם שנאמר בשישים חכמה ואורך ימים תבונה פי' מפני שזכות התורה עומדת להן בזקנותן ונותנת להם אחרית ותקוה ואע"פ שמצינו במקו' אח' משיב חכמים אחור ודעתם יסכל שם הוא מזכיר גבורתו של הקב"ה שאין חכמת אדם עומדת לנגדו אבל שיהו מטפשין משיהן מחמת זקנה זה אינו שהרי כאמר באותו מענה עצמו בשישים חכמה ואורך ימי' תבונה עמו חכמה וגבורה לו עצה ותבונה כלומר מי שהחכמה והגבורה והעצה והתבונה שלו הוא נותן לישישים חכמה לאורך ימים תבונה ולא נקרא ישיש אלא זקן והכם סליק מסכת קינין בעזרת צירעולמים• כלל זה למסכת קינין חטאת העוף באה על הספק • על ספק לידה ועל ספק כפרה ונפקא לן מקרא במס' נזיר והזב את זובו לזכר ולנקבה מקיש נקבה לזכר מה זכר מביא קרבן על ודאי אף נקבה מביא' קרבן על הודאי ומה זכר מביא על הספק אף נקבה מביאה על הספק: בכל ספקותיה כגון ספק לידה ספ' זיבה ומה זכר מאין שמביא על הודאי מביא על הספ' כגון אשם ודאי ואשם תלוי אף נקבה מאין שמביאה על הודאי מביאה על הספק • כגון חטאת העוף הבא על הספק אי מה זכר ספיקו נאכל לא אם אמרת בזכר שכן אחר ספק חולין לעזרה • ועוד כלל זה לקנין ש שתים מביאות אותת בשיתוף ותנאי ואפי' לר' יוסי דפליג בחטאת בהמה במס' כריתות פ"דם שאחיטה בקנין מודה דקתני ר' יוסי אומר כל חטאת שבאה על חטאת אין שנים מביאין אותה אבל חטאת העוף של יולדת אינה באה על חטא:

סליק במה דברים אמורים • סדורים הם יקרי' ואמורים: שבחה אתנה אל של שבחות: ושעה בשלמות שות אמורים:

חהלותי לאל סלעי וצורי • נגינותי לצור ישעי ואורי: אשר הפליא עשות פלא והפלא • להחזיק את כלי גדול ומלא • והחכמה לחכמי לב נתונה • והמדע ליודעי שתבונה • ולי חברם בנו יצחק מקורא • חונני בבת ישכה ושרה • וזכני היות חותן לרבן: והוא מלמד ומדע ודרבן • והבני כחובב בן רעואל • וגם הוא • כשמעי' בן נתנאל • אשר חוקר ומבין בספרים • והוא גדול לבעלי מחקרי' • ודורש טוב במשכיו' סדורו' • כמו קינין ופתחי האסורות • והוא יורד בעמקי התרומות • ודולה את חלי כתב ואמות • והוא חופש במטמונים סתומות • ולא נגלות סתורות ועלומות • בכן אודה בכנור ועלמות: לאל בורא שחקים והרומות:

פי' הרא"ש ז"ל פרק א

משנה א חטאת העוף נעשית למטה מחוט פי' למטה מחוט הסקרא שהיא בחציו של גובה המזבח דכתיב והיתה הרשת עד חצי המזבח ודרשו חכמים התורה נתנה חיצוי בין דמים העליוני' לדמים התחתונים שדמים העליונים מחצי המזבח ולמעלה ודמים התחתונים מחציו ולמטה • ובחטאת העוף כתי' והזה מדם החטאת על קיר המזבח והנשאר בדם ימצא אל יסוד המזבח ודריש בזבחים פי' קדשי קדשים אי זהו קיר שהשירים שלו מתמצין ליסוד הוי אומר זה קיר התחתון ופריך התם ונעביד מעלאי והדר נעביד מתתאי כלומר לא כתיב יסוד אלא במצוי שירי' וא"כ נעביד הזאה למעלה ואח"כ ירד למטה וימצא השירי' ליסוד כמעשה חטאת בהמה ומשני מי כתיב ימצה ימצא כתיב אי הוה כתיב ימצה אז הוה משמ' דקאי אשירים דוקא והוה מפרשי' ליה כדקאמר' לאחר שהזה למעל' ירד למטה וימצא אבל השתא דכתיב ימצא משמע דקאי נמי אהזאה • וה"פ דקרא והזה מדם החטאת על קיר המזבח במקום שהנשאר בדם ימצא מאליו אל יסוד המזבח והיינו קיר התחתון • וחטאת בהמה למעלה דכתיב בה קרנות המזבח: עולת העוף למעלה דרי"לה בפ' קדשי קדשים מדכתיב ומלק את ראשו והקטיר מה הקטרה בראשו של מזבח אף מליקה בראשו של מזבח • ואיצטו' נמי דרשינן מדכתיב והקטיר ונמצא דמו וכי תעלה ע"ד שאחר שהקטי' הוא נמצא אלא לו' לך מה הקטר' בראשו של מזב' אף המצאה בראשו של מזבח ופליגי התם תנאי איכא מ"ד דדוקא בקרן נעשית אבל מקום ההקטרה דעל המזבח שהוא מקום הקטרה א"א לו' דהא כתי' ונמצא דמו על קיר המזבח • אילכך בעי' קיר הסמוך למקום הקטרה והיינו הקרן ואיכא למ"ד אם עשאה למטה מרגליו אפי' אמה איכשרה כי על הסובב הוא עומד ועדין יש למטה מרגליו אמה א' עם חצי המזבח וסבר האי תנא עושין מערכה ע"ג סובב ומקרי שפיר מקום הקטרה • ועולת בהמה למטה דכתיב אל יסוד המזבח העולה אלא דדם עולה למטה במקו' שיש יסוד ואמרי' נמי בפ"ק דזבחים הכהן המחטא אותה דמה למעלה ואין אחרת דמה למעלה: ואם שנה בזה ובזה פסול

פי' הרא"ש ז"ל

בחטאת העוף קאי אזהרה דוקא דבמליקה אמרינן בפ' קדשי קדשים מליקה בכל מקום במזבח כשרה • וכן במצוי קאמר התם מיצה דמה בכל מקום כשרה אם הזה ולא מצה כשרה • ובעולת העוף במליקה ובמיצוי אין בה הזאה והא דשנוי מקום דמים פוסל דרים ליה בת"כ מהאי קרא ואם אכל יאכל מבשר זבח השלמים ביום השלישי לא ירצה אין לי אלא ירצה את כשנשחט חוץ לזמנו וחוץ למקומו מנין שנשחט' בלילה עד והניתנין למטה שנתנן למעלה. ת"ל לא יחשב לו • כך הוא החובה פי' היינו זב וזבה ונזיר טמא א' דל וא' עשיר ויולדת ועושאת מקדש וקדשיו ושמיעת קול וביטוי שפתים בדלות כולן מביאין שתי תורים או ב' בני יונה א' לעולה וא' לחטאת • והן מתפרשות בלקיחת בעלים זה לעולה וזה לחטאת ואם שינן הכהן לאותו שקרא החטאת עשה עולה והעולה עשה חטאת פסול ודרים לה מקרא במס' יומא דכתיב גבי יולדת ולקחה ב' תורים א' לעולה וא' לחטאת אלא בשעת לקיחה נקבעו' איזו לעולה ואיזו לחטאת • ואם לא קבעו להם הבעלים שם בשעת לקיחה אפי' קבינו להן שם אח"כ לא הוי קביעות דאינן מתפרשין אלא בעשית הכהן דכתי' גבי זב ועשה אותו הכהן א' חטאת וא' עולה • בנדרים ונדבות כולן עולות אם אמר הרי עלי קן תביא ב' תורים או שני בני יונה ושתיהן עולות ואם התנדב פרידה א' מביא א' דדרשי' בפ' קדשי קדשים והקריבו אפי' פרידה א' יביא • ואם התנדב עוף לתודה ושלמי' לא התנדב כדרך המתנדבי' ולא אמר כלום כ"ש לחטאת דאין חטאת באה נדבה • איזהו נדר האומר פי' הרי עלי נקרא נדר דכתי' ונדריה עליה וכתי' לאסור אסר על נפשו • נדבה האומר הרי זו דכתיב בתרומת המשכן אשר ידבנו לבו וכתיב וזאת התרומה וכתיב הביאו חח ונזם אלא נדבה בלשון זה שלא היה מחוסר הפרשה • שהנדרים חייבים באחריותן מפ' טעמא במגילה תניא ר"ש אומר ונרצה לו לכפר עליו את שעליו חייב באחריותו דלא מפטר עד שיכפר ומאי משמע לשון עלי שחייב עצמו באחריות אמר רב יצחק בר אבדימי כיון דאמר עלי כמאן דטעין ליה אכתפיה דמי ושויה אכתפיה חובה • הקשה ה"ר יעקב מאורלינש וליתני נמי שהנדרי' באין מהחולין והנדבו' באות אף מן המעשר כדתנן בפ' התודה האומר הרי עלי שלמים הואיל והן חובה לא יביא אלא מן החולין ונדבה באה מן המעשר כמו שאפרש לקמן • וליכא למימר תנא ושייר • משמע דאי הוה תני אין בין לא שייך למי' תנא ושייר ואין לו' משום דלא פסק ליה דפעמים דבר שבחובה בא מן המעשר כדתנן בפ' התודה הרי עלי תודה מן המעשר ולחמה מן החולין יביא דהא נדרים נמי אשכחן דאינו חייב באחריותם כדאמרי' בפ' בתרא דמנחות הרי עלי עולה שאקריבנ' בבית חניו יקריבנה במקדש ואם הקריבה בבית חניו יצא • ופריך עלה יצא והא מקטל קטלא ומשני כיון דאמר ע"מ שאקריבנה בבית חניו נעשה כאומר הרי עלי עולה ע"מ שלא אתחייב באחריותה • ואפ"ה הכי לה אע"ג דלא פסיקא ליה ותרץ הר"י אלחנן דלא מצי למתני הכא והנדבות באות מן המעשר דהא בקינין איירי הכא דאינן באות אלא עולות ואין מביאין עולו' מדמי מעשר דדרשי' בספרי על קרא ונתת הכסף בכל אשר תאוה נפשך בבקר ובצאן יכול יקח בהן בהמה למטה בנו הרי אתה דן נאמר גבי מעשר ושמחת ונאמר להלן וזבחת שלמים ושמחת מה שמחה האמורה להלן שלמים אף שמחה האמורה כאן שלמי' או מה להלן עולות ושלמים אף כאן עולות ושלמים ת"ל ואכלת שם ושמחת אכילה שיש בה שמחה יצאו עולות שאין בהן אכילה ולא תקשי לך מתני' דפ"ק דמגילה דאיירי בכל הקרבנות דמתני' דהכא עיקר והתם אגב גררה דאין בה תנייהו ולא תנא אלא לישנא דמתניתין דהכא :

משנה ב חטאת שנתערבה פי' שא"א להקריבן שמא יעשה חטאת למעלה ועולה למטה

ובזבחים שנתערבו אמרי' התם ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויביא בדמי היפה שבהן ממין זה ויפסיד המותר מביתו אבל עופות אין להם פדיון כדאיתא בפרק כל המנחות ודרים לה בספרי מדכתי' ואם בבהמה הטמאה ופדה בערכך בבהמה הכתיב מדבר • חטאת שנתערבה פי' שנתערבה בקן חובה שתומה אין יכול להקריב מאותן ב' אלא חטאת א' אם היא המעורבת הרי טוב ואם היא מקן חובה הרי הכהן קובעה לחטאת אבל עולה אינו יכול להקריב מפני תערובת החטאת ושתי חטאות אינו יכול להקרי' דשמא החטא' שהקריב היתה מקן חובה ובהקרבתה לחטא' נקבעה בת זוגה לעולה והרי יש קן תערובת חטאת ועולה אחר א' לחטאת וא' לעולה ואם החטאת המעורבת היתה של אשה אחת יביא שתיה' חטאת ויתנו אם ה הראשונה היתה שלי הרי זו שלך וחלקי בה נתון לך ואם היתה שלך הרי זו שלי וחלקך נתון לי • וכן עולה שנתערבה בקן חובה שתומה לא יביא משלשתן אלא עולה א' דהיינו כמנין עולות שבחובה : וביצאת הקן תביא חטאת אחרת ובין שתיהן יביאו עולה בתנאי שאם קירב כבר עולה מתחלה זו נדב' ודין זה שאמרנו שאין כשר אלא כמנין עולות שבחובה הוא נוהג בין שהעולה מרובה והנדבה מיעט לעולה קורא נדב' לפי שהחטאת אינה באה נדבה ורוב עולות נדבה הן • ש שהמתנדבין מרובין ממביאי חובה הילכך קרי לעול' נדבה וה"ה דהוה מצי למימר בין שהחובה מרובה והחטאת מיעט אלא נקט עולה דסליק מינה וחובה מרובה ונדבה מועטת כגון שנתערבה עולה בד' קני חובה מקריב מהן ד' עולות ולא יותר דשמא כל הד' היו מקני חובה והוקבעו כל האחרות לחטאת והרי עולה מעורבת בהן וימותו חמשתן ויביאו עוד ד' חטאות ועולה אם היו של נשים הרבה ויתנו ביניהם • בין שהנדבה מרובה שנתערבו ג' עולות בקן חובה יקריב עולה א' בין שתיהן שוות ב' עולות בקן חובה וי"מ בין שהחובה מרובה ונדבה מועטת כלומר הדין • ש שאמרנו בתערובו' כללו שאנו הולכין אחר מנין חטאת שבחובה או אחר מנין עולות שבחובה ה"ה בחובה מרובה ונדבה מועטת כגון שנתערבה קן נדב' שתיהן עולות בד' קני חובה סתומין יביא עולות כמנין עולות שבחובה שהן ד' דה' לא מצי לאקרובי דילמא כולהו דקני חובה נינהו והוקבעו שכנגדן לחטאת ועולת נדבה מעורבת בהן' ב"ן שהנדבה מרובה כגון קן חובה בד' קני נדבה אין כשר להקריב אלא עולה א' וכן שתיהן שוות הנדבות והחובות •

משנה ג' בד"א פי' אבל בחובה שנתערבה זו בזו א' כגון קן סתומה של רחל

שנתערבה

פי' הרא"ש ז"ל

שנתערבה בקן סתומה של לאה המתנה כשר שיקריב הכהן אחד לעולה וא' לחטאת אם הם של רחל הרי טוב ואם הם של שתיהן הרי קרב חטאת לזו ועולה ויביאו קן אחר ויתנו בניהם · ושתים האחרות אינו יכול להקריב דשמא הקן שהקריב היה של שתיהן ואותה שהקריב חטאת נקבע בת זוגה עולה ואותה שהקריב עולה נקבע בת זוגה חטאת והרי חטאת ועולה מעורבין וימותו וכן שתים לזו ושתים לזו הרי ח' פרידין יקריב הכהן ד' שתים לעולה וב' לחטאת אם של א' הרי טוב ואם הם של שתיהם הרי חטאת ועולה לזו וחטאת ועולה לזו או ב' חטאות לזו וב' עולות לזו ויביאו ב' קנין בשותפו' ויתנו ויותר אינו יכול להקריב דשמא היו ב' חטאות לזו והוקבעו שכנגדן לעולות וב' עולות לזו והוקבעו שכנגדן לחטאות והרי חטאות ועולות מעורבות יחד וימותו וכן ג' לזו וג' לזו הרי י"ב פרידין יקריב הכהן מהן ו' פרידין ג' לחטאת וג' לעולה דאם הם של אשה א' הרי טוב ואם הם של ב' נשים כל חטאת שהקריב לא' נקבע שכנגדה וכל עולה שהקריב לא' נקבע שכנגדה לחטאת ויש כאן חטאות ועולות מעורבו' וימותו אבל אם לא היו קני המעורבו' שוין אלא א' בשנים או בג' או בעשר או בק' וכן ב' בג' או בי' וכן ג' בי' או בק' וכן עשר בק' אין כשר להקריב אלא במנין הממועט חציו חטאת וחציו עולה דאם הם של א' יפה הקריב ואם הן של ב' נשים יפה הקריב ויותר אינו יכול להקריב דאם היו של שתי נשים יש באחרות תערובת חטאות ועולות וימותו כולן ויקריבו כמנין הקריבות בשותפות בתנאי כל מה שלא קירב לא' מהן שיהיה שלה בהקרבה זו:

משנה ד כיצד משם פי' משם א' בלידה ולידה זיבה וזיבה כגון שהפרישה קן אחד ואמרה הרי זו ללידתי ואח"כ הפרישה קן אחרת ואמרה זו ללידתי דהא נקבע כל קן וקן לבדו ללדה א' לעולה וא' לחטאת ושייך בה תערובת כאילו היו של ב' נשים דפריך שקירב פרידה א' של קן א' לחטאת נקבעה פרידה שנייה לעולם הילכך אינו יכול להקריב אלא קן א' ולא יותר דשמא היו משני קנין והשתים הנותרות הן חטאת ועולה מעורבות אבל הפרישה שני קנין ביחד והביאתן אל הכהן ואמרה אלו ב' קנין לשתי לידותי או לשתי זבותי או ללידתי וזיבתי הכהן יקריב ב' לחטאת ויוקבעו ב' האחרות לעולות או יקריב חטאת ועולה על חובה א' חטאת ועולה על חובה אחרת כי חילוק הקנין והקביעות הכל תלוי בכהן כיון שלא פירשה האשה קן זו לחובה זו וקן זו לחובה זו · ר' יוסי או' בלקחו קיניהן פי' שלקחו קיניהן בעירוב או שנתנו דמי קיניהן בעירוב פי' כגון ששתפו יחד מעותיהן ולקחו בהן שני קנין קביעות הקנין וקביעות החטאת והעולה תלוי בכהן בפ' בכל מערבין מייתי להך משנה ומדקדק מינה דר' יוסי סבר דיש ברירה ופי' הראב"ד דצריך לטעמא דברירה לפי שהכהן חלק אותו ביניהן והנשים לא ראו בחלוקה זו עד לאחר כפרה וצריכין אנו לומר דכיון שרצו עכשיו באותה חלוקה והוברר הדבר שמתחלה לחלוקה זו עומדת והוי כאילו ידעו מתחלה בחלוקת הכהן ונתרצו בה וכל א' נתנה חלקה לחברתה אם הכהן קבע לחברתה קן הראוי להיות שלה ורתי לה דלעולם סבר ר' יוסי אין ברירה והכא בשהתנו : פי' בשעת השתוף התנו שהכהן יחלק ביניהן

פי' הרא"ש ז"ל

ותהי חלוקתו חלוקה והן ימחלו חלקן כל א' לחברתה ואין אנו צריכין עתה לברירה כי עשו את הכהן שליח לחלוקה : סליק פירקא בס"ד :

פרק ג משנה א קן סתומה שפרח ממנה · פי' סתומה שלא נתפרשה זו לעולה וזו לחטאת גוזל לאויר והלך לו בין המתות הטאות שמתו בעליהן או שנתכפרו באחר יקח זוג לשני · ולא אמרי' כיון שהוקבעו ונאבד הא' גם חברתה ירעה ולאו דוקא קן סתומה · ה"ה מפורשת אם ידוע איזה שהם נאבד אלא אילהא דפסיק נקט דבימא פורש' היה צריך להאריך ולפ' אם ידוע איזה מהן נאבד א"כ נקט סתומה משום סיפא פרח לבין הקרבות דשו"ת מפורשות כבר שנינו מה דינה בפ"ק חטאת או עולה שנתערבה בקן חובה · א"כ כולה מהני' לא זו אף זו קתני לא תבעים מפורשת דיקח זוג לשני דלא אגידי הו חד בחבריה ולא מיבעיא לאויר העולם דאכתי לא נדחה לגמרי כי ילכד במצודה וימכ' לצריכי קנים ואפי' פרח לבין המתות דנדחה ולא תבעי' לבין שמתות שאיפשר שיכירוהו אלא אפי' מת יקח זוג לשני · והר"ן הלוי פי' דמהני' זו ואין צריך לומר זו קתני בגוזל שפרח לאויר הוה לן למחש שמא ילכד ויבא ליד אדם ויקריבהו חטאת או עולה ובהקרבתן נתפרש זה שכנגדו ואין אנו יודעים פירושו ולכך יפסל מלהקריב קמ"ל דלא חיישי' וכ"ש פרח לבין השמתות דליכא למחש להכי ואין צ"ל מת שכבר מת ובטל מן העולם · פרח לבין הקרבות · פי' קנין סתומות העומדות ליקרב פסול מהקריב במקום שפרח ואע"פ שאיפשר שהוא קרב מ"מ קרי ליה פסול לפי שעל ידו נעדר א' מהקריב וגם אינו עולה לבעלי' קרי ליה פסול ופוסל אחר כנגדו ממקום שפרח משם

משנה ב כיצד ב' נשים לזו שתי קינים ולזו ב' קינים וכולן סתומות · פרח גוזל אחד מזו לזו ונשאר ב' גוזלות ומכר א' ה' פוסל קן אחר בהליכתו ממקום שפרח משם בין מן הג' הנשארים אינו יכול להקריב בא' שנים א' לחטאת וא' לעולה והג' אם יעשהו חטאת יש לחוש דשמא הפורח במקו' שפרח עשה גם חטאת נמצאו ב' חטאות קרבות מב' קינין של אשה א' והן שתי חטאות וב' עולות ומטעם זה נמי אין להקריבו עולה שמא יקריב ג' עולות מב' קינין של אשה א' · וחשש זה הוינו אם קרבן תחלה תערובת החמשה אבל אם קרבו תחלה הג' אם עשה הג' חטאת טוב אין חטאת קריבה בתערובת החמשה' כי במה שעשה את הג' חטאת נקבע הפורח לעולה וה"ל עולה שנתערבה בקיני חובה דאין קרב מהן אלא מנין עולות שבחובה וכן אם עשהו עולה נקבע הפור' לחטא' ושוב אין עולה קרבה בתערובת החמישי' ואיך חשש במניעת השלישי מלהקריב כשהן קרבין תחלה אלא בשביל תערובת החמשי' שאז לא יהו קרבין מהן אלא שתים דאם קרב השלישי חטאת אין קרב מן החמשה אלא שתי עולות ואם קרב מהן אלא שתי חטאות נמצא מש"ו ד' קינין קרבין רק ה' גוזלים וג' ימותו · אבל בהקריב מן הג' רק שנים יהיו בה' קרבין ד' כמו שאפרש ונמצאו שש קרבין ויש לנו למעט בפסול קדשים אע"פ שאנו מפסידין לבעלת ג' גוזל א' · ומן ה"ה כוה תקריב ד' שתים לחטאת וב' לעולה אם

ארבעתן

פי' הרא"ש ז"ל

ארבעתן מעיקר הקינין הרי טוב. ואם א' מהן הוא הפורח יכול לעשותו או עולה או חטאת כי בן זוגו לא קירב והחמישי אינו יכול לעשותו לא חטאת ולא עולה דאם יעשנו חטאת חיישי' שמא הפורח קרב עולה כמצא מעיקר הקינין קירב שתי חטאות ועולה אחד וזו וזו היא חטאת ב' משתי קינין ומטעם זה נמי אינו יכול לעשותו עולה כמצא מאו ד' קינין קרבין ג': קינין לבעלת שלש חסר גוזל א' בודאי וגוזל א' בספק ולבעלת חמש גוזל א' בספק אי הילכך יביאו קן א' לחטאת וא' לעולה בעלת שלשתן נמי גוזל א' ובין שתיהן נמי גוזל א' ותאמר בעלת חמש אם הד' שהקרבתי היו כולן שלי חלקי באותו גוזל שהוא של שנינו זה נתון לך במתנה ואם הפורח היה בכלל הד' נמצא שאינך חסר כי אם א' יהא חלקך שלי חזר פוסל וא' בחזרתו חזר ופרח א' מבין החמשה לבין השלשה נזרי מכאן ד' ומכאן ד' כבתחלה אלא שאין ידוע אם הפורח הוא החוזר או שמא נשאר שתה ופרח א' ולכך נפסל קן א' ממקום שפרח ומקריב מכל הד' שנים חטאת ועולה ולא יותר שאם היה מקריב עוד חטאת חיישי' שמא אותו שפרח מכאן יהא קרב חטא' במקומו והאי ג' חטאות מב' קינין וכן עולה נמי מטעם זה ולכך יקריב חטאת ועולה משו וחטאת ועולה משו או שתי חטאות ושתי עולות משו והאחרים ימותו ויביאו שתי קנין בשותפות ויתנו כל מה שחסר לאחד מהן שיהא שלה בשו שתי קנין פרח וחזר ופרח כמה פעמים לא הפסידו כלום בשו הפריחות שאפי' כולן מעורבות אין פחות משנים פי' שני קנין כדתנן לעיל בפ"ק חובה שנתערב' בחובה מחצה כשר ומחצ' פסול:

משנה ג לזו א' פרח מן הראשונה ומן השניה לשלישית ואין ידוע אם הוא שפרח מן הראשונה או אחר וכן כולם עד השביעית ובאותו הדרך שפרח ג"כ חזר פוסל בהליכה קן ובחזרה קן: הראשונה והשניה אין להם כלום כי הראשונ' בפרח אף בלא חזרה הפסידה אף הנשארת שאם הקריבו האחרות תחלה אינה יודעת אם קירב הפורח חטאת שתעשה את הנשאר עולה או אם קירב עולה שתעשה את הנשא' חטאת נמצאת עולה מעורבת בכל הקינין האחרות ולא יוכלו להקרי' מהן אלא מנין חטאת וכן השניה הפסידה קן א' בפריחה שאם קרבו האחרות תחלה אינה יכולה לעשות שתי חטאות שמא שפורח ממנה נעשה גם הוא חטאת נמצא ב' חטאות קרבות משתי קינין ומטעם זה נמי לא תוכל להקריב שתי עולות: ואם היא באה להקריב תחלה אם תקרי' ב' חטאות נקבע הפורח לעולה ונפסלו כל החטאות שבשאר הקינין הילכך בין הקריבה היא תחלה בין קרבו האחרים תחלה אינה יכולה להקריב אלא חטאת ועולה נמצא שנפסל בפריחה קן א' מה שהקריב ואותו קן עצמו שהקריבה לא עלה לה משנו אלא גוזל אחד דהיכ' לתחם שמא בכללו היה הגוזל שפרח מן הראשונ' לחובה ואינה יודעת אם קירב עולה או חטאת וכן השלישי' אין לה אלא שתי קינין חציו למטה וחציו למעלה ואינה יכולה להקריב לא ב' חטאות ולא ב' עולות בין שהקריבה תחלה בין קרבו אחרים תחלה כדפרישי' בשניה וגם מן הקרבות יש חטא' או עולו' שלא עלו לה שמא היה מן הגוזל שפרח לחובה. וכן כולן הפסידה כל א' קן בפריחה שלבד השביעית שלא

נפסל מתנה כלום בפריחה ומקרב' ז' חטאות וז' עולו' אף אם א' מהן הפורח לא נקבע לא לחטאת ולא לעול' כיון שנשאר בן זוגו בלא הקרבה בכל שאר הקינין כי לעולם אינו נקבע עד שיקרבו כולן ולא נשאר אלא הוא לבדו שהילכ' יכול הכהן לעשותו או חטאת או עול': אבל א' מן התמש' עש' ישאר בלא הקרב' שמא קרבו ז' חטאות ושם עולות מעקר הקנין וזה צריך להיות עולה או שמא קרבו ז' עולות ושם חטאות מעקר הקינין וזה צריך להיות חטאת: הילכך ימות וגם היא ש מחוסרת עדיין או חטאת או עולה ובשחזר מן הב' לשישית או הפסידה קן בפריחה שפרח ממנה כי אינה יכולה לעשות ז' חטאות שמא מעיקר קיניה פרח א' ועושה גם הוא חטאת במקום שפרח וכן ז' עולות נמי מטעם זה ואם היא תקריב תחלה אם תקריב ז' חטאות נקבע הפורח ממנה לעולה נפסלו כל החטאו' שבשאר הקינין ובשחזר ופרח מן השישית לחמישית פסל עוד קן אחר מן השישית בחזרה זו ואינה מקרב' אלא ד' חטאות וד' עולות כי שמא פרחו ב' ממנה מעיקר הקינין ויעשו במקום שפרחו או חטאות או עולות הלכך אין להקריב אלא ד' חטאות וד' עולות שלא יוסיף על ו' חטאות או ו' עולות ואם החטאות או העולות הן מן הפורחות לחובה אין לחוש כי לכל א' יש בן זוג בכל שאר הקינין ויכול הכהן לעשותו או חטאת או עולה: ומן הקרבות יש שתי חטאות או ב' עולות שלא עלו לה דשמא קרבו משני גוזלין שפרחו לת"כה וכן כולן הפסידה כל א' שתי קינין א' בהליכה וא' בחזרה: הלכך הראשונה והשניה אין להן כלום והקשה הר' יעקב מאורלינש כיון שהראשונה אין לה כלום למה תפסיד השנייה קן בחזרה שמתנה לראשונ' וכן הג' למה תפסיד קן בחזרה שמתנה לשנייה כיון שהשניה אין לה כלום והיה לה להקריב ב' קנין כבתחלה: ותירץ תם"ס גזרה הוא שאם אתה אומר שלא הפסיד השלישית בחזרה שמתנה לשניה וכן השניה בחזרה שמתנה לראשונה אתי למימר שגם לא תפסיד הד' בחזרה שמתנה לשלישי' או שלא השני' בפריחה שמראשונה לת"כה: וק' דבפ"ב דיומא גבי פר ושעיר של יום הכפורים שאבדו והפרישו אחרים תחתיהן ימותו ופריך ולמאי ימותו ישמרו אותן עד שנה הבאה: ומשני משום דצריך להביא מתרומה חדשה לשנה הבאה: תינח שעיר שבא משל צבור פר שבא משל כ"ג מאי איכא למימר גזרה פר אטו שעיר: ופרי' משום גזרה ימותו אתא דלא גזרי' מיתה בקדשים: ותירץ רבינו תם דשאני התם דלית ליה תקנתא ברעייה הלכך פריך למה גזרו שאות אם ראו לגזור לפסלן מהקרבה די להם שיגזרו עליה' רעייה למה אמרו שימותו: אבל ע"ף דלית להו פדייה כיון שפסלום מהקרבה ע"כ ימותו: ומיהו קשה ד דאשכחן גם בבהמה שגזרו מיתה אע"ג דאית לה תקנת' ברעייה ביומא דקאמר גזרה שמא יאמרו הגורל קובע משנה לחברתה ולא פרי' ומשום גזרת ימותו כדפריך בתר הכי וכן בפסחים דקאמ' גזרה אטו קודם כפרה: ותירץ הר' יעקב מאורלינש דגזרי' פר אטו שעיר חשיב ליה גזרה רחוקה ואין דאור לגזרה: פרח וחזר: י"מ דהאך פריחה שנייה לא קיימא הראשונה ושניים דהא כבר אין להם כלום והכ"ל פרח מבין שמתות לכלן וימותו וליתא דכיון דאיך

קרבות

פי' הרא"ש ז"ל

קרבנות מחמת ספק תערובת לא חשיבי חטאו' המתו' לפסול אחרים בתערובתן דה"ל ספק ספקא · ומהו שראשונה לא מכי קאי דהא ראשונה ושניה ושלישית ורביעית וז' היאך קרב מהן יותר מגוזל א' שמא כל קן הראשון מעורב בהן וכשהקריב חטאת א' שמא היה מקן הראשונה ונקבע השני לעולה או אם הקריב עולה נקבע השני לחטא' · השלישית והרביעית אין להן כלום כי שמא יצאו מהן ד' פרידין וקרבו במקום א' או חטאות או עולות הלכך אין יכול להקריב מן הרביעית לא חטא' ולא עולות שלא יוסיף על ד' חטאות או ד' עולות והששית יש לה ב' אבל לא עלו לה דשמא מקנין ה האחרות הן ומה שחמישית מפסדת בחזרה שממנה לד' משום גזרה הוא כדפרישי' לעי' והשביעית יש לה ה' כי אינה מפסדת בפריחה' לתוכי' אלא בחזרתו ממנה פרח וחזר הרי בכל א' ספק ג' וז' גוזלין ממקו' אחר לכן נפסלו ממנה ג' קיני ונשארו לה ד' מאותן ד' עלה לה קן א' בודאי וג' האחרים איכא לספוקי שמא ג' הנזכרים קרבו שלשתן חטאות או שמא עולו' ומשום גזרה נמי מפסד' אע"פ שכל קודמיה אין להם כלום ; ז"א שביעייאה הפסידה כלום בפריחה אחרונה דאין לגזור השתא משום אחריני כיון דכל קודמיה מתות לא שייך למגזר מידי ואם פרח מבין המתות לכולן ימותו פי' מבין המתות דעלמא אבל הנך דהכא לא הוו אלא ספקא בעלמא כדפרישית והנך בעלי התערובות יש מהן חייבות קרבן ודאי ויש מהן קרבן ספק את שחייבת קרבן ודאי הביאנו ואת שחייבת קרבן ספק הזדווגנה להביא יחד ולהתנות ואת שאינה מוגלה בת זוגה כל עולות ספק הביאם ותתנה בעונת נדבה ו וחטאת א' הביא על כל ספקותיה ;

משנה ד קן סתומה שלא נתפרש זו חטאת וזו עולה וקן אחר שנתפרש זו חטאת וזו עולה

ופרח גוזל מקן הסתומה לתוך המפורשת וע"י שפרח לתוכה גוזל נתבלבלה המפורש' ואינו מכי' עתה איזו היא החטאת יקח זוג לשני ושו הב' ימותו דחטאת ועולה מעורבות יחד · ואם חזר אחד לתוך השלשה לקן הראשונה או שפרח מן המפורש דאשון לסתומה ואינו מכיר הנשאר אם הוא חטאת או עולה כולן ימותו דאינו יודע אם עולה נתערב' בקן חובה ויקריב מנין עולו' שבקן חובה או חטא' נתערב' ויקריב כמנין חטאות שבקן חובה ·

משנה ה חטאת פי' חטאת מכאן מצד אחד יש חטאות ומצד א' יש עולות ובאמצעית

קן סתומה · ופרח מקינין סתומות גוזלות לכאן וגוזלות לכאן לא הפסיד כלום באותן התערובות כי הכהן יקבע אותה שהלכו אצל החטאות לחטאות ואותן שהלכו אצל העולות לעולות · חזר לאמצע א' מכאן וא' מכאן או שחזר קן אחר לאמצע אין ידוע אם מצד א' חזר או משני צדדין ימותו דספקא לאוסרא · חזר ופרח מן האמצע לצדדין הנ"ל · ומה שכתוב במשניות או שפרח א' לפרשו דשו פרח תחלה מן האמצע לצדדין כבר שנינו דלא הפסיד כלום · והראב"ד פי' לצד א' ואין אנו יודעים לאיזה חזר או שפרח מן האמצע לשני צדדין וזו ואין צריך לו' זו קתני · אין מביאין פי' אין מביאין תורין כנגד בני יונה דכתיב ב' תורים או שני בני יונה א' לעולה וא' לחטאת אבל לא תור ובן יונה א' לחטאת וא' לעולה אכפול ותביא עולתה תוך

להביא ממין החטאת ואם לא הוקטרה הראשונה תלך לבית השרפה · ולא מבעיא הביאה חטאתה תחלה דאפי' לבן עזאי הולכין אחר הראשון אלא אפי' הקריב הכהן את העולה תחלה אפ"ה הולכין אחר החטאת ; ובספרי דריש לה א' לעולה וא' לחטאת וכפר מכאן אמר האשה שהביאה מדסמך כפרה לחטאת משמע שהוא עיקר והכל הולך אחריה משמע דאם הביאה חטאתה ממין עולתה אינה צריכה להביא עולה אחרת אע"פ שהקריבה עולתה קודם חטאתה · וק' דבפ' תמיד נשחט אמרי' זה בנה אב שכל החטאות קודמות לעולות הבאות עמהן ומשמע דאפי' בדיעבד מדאיצטריך לשנויי שאני עולות מצורע דרחמנא אמר והעלה ם שהעולה קודם · ואדיעבד מייתי לה התם · ותירץ ה"ר חיים דה"ה בעלמ' נמי כשר בדיעבד והא דאיצטרי' קרא במצורע משום דכתיב ביה הויה זאת תהיה תורת כדאמרי' בפ"ק דמנחות · האשה שהביאה פי' יביאו יורשין עולתה דעולה דורון וקריבה לאחר ופליגי בה רב ושמואל בקידושין חד מוקי לה כשהפרישה מחיים דאי לא הפרישתה לא היו היורשין חייבין להביאה דשעבודא לאו דאורייתא וכמלוה ע"פ הוי · וחד אמר אפי' לא הפרישתה מחיים חייבין היורשין להביאה דמלוה הכתובה בתורה ככתובה בשטר דמיא · לא יביאו יורשין חטאתה דאין כפרה למתים והלכתא גמירי לה דחטאת שמתו בעליה למיתה אזלא · ובת"כ תניא מנין שאם הביאה עולתה ומתה שיביאו היורשין חטאתה ת"ל א' לעולה וא' לחטאת · וה"ר יעקב מאורלינש היה רוצה לתרץ דהתם איירי בעוף וגמירי דאין חטאת העוף מתה כמו דאין חטאת צבור מתה ופרש"י משום דה' חטאות המתות ליתנהו כולהו בצבור דאין הצבור ממירין והכי גמירי להו דלא נהיגי אלא במקום דשייכי כולהו · ועוף נמי לא שייך ביה תמורה והיה ק' לו דאמרי' סתם ספרא ר' יהודה ואיהו סבר דיש תמורה בעוף ור"ל דבשביל זה לא היה צריך לחזור דהכתי לא שייכי כולהו בעוף דלא שייך ביה ולד חטאת ועברה שנתה · ור"י אומר דב' ת"כ משובשת היא וכך היא כתובה א' לחטאת וא' לעולה שאם הביאה חטאתה ומתה יביאו יורשין עולתה מנין שאם הביאה עולתה ומתה שיביאו יורשין חטאתה ת"ל א' לחטאת וא' לעולה ושבוש ה"א דהיכי שמעינן מהאי קרא דתביא חטאתה אחר מותה היכא דקרבה עולה מחיים אם בקרא כתיב חטאת תחלה אלא כך יש להיות הגירסא יכול שאם הביאה עולתה ומתה שיביאו יורשין חטאתה ת"ל א' לחטאת פי' שהחטאת תקדים לעולה ; ואם מתה בעלמא היא דחמש חטאות מתות גמר גמירי להו : וריצב"א מקיים הגירסא דהא חטאת שמתו בעליה למיתה אזלא היינו כשהפרישה מחיים כדתנן בפ' בתרא דכריתות הפריש חטאתו ומת לא יביאנה בניו אחריו ובהכי איירי מתני' דלא יביאו חטאתה אבל הכא דת"כ איירי בשלא הופרשה מחיים וכמ"ד שעבודא דאורייתא ויביאו יורשים חטאתה דקתני לא שיקרבו החטאת אלא שיקריבו מן הדמי' כמו שמקריבין מותר חטאת כגון מפריש ב' חטאות דחדא קרבה עולה ה"נ יקריבו מדמי חטאת עולה ת"ל א' לחטאת וא' לעולה כלומר מה שהיה ראוי להביא חטאת יביאו בדמיה עולה ·

סליק פרקא

בס"ד ;

פרק

פרק ג משנה א בד"א פי' בד"א בספקי תערובת של שני הפרקים

בכהן כמלך שבא לפני חכם לשאל מה יעשה כהן ועתה בא לפ' בכהן שאינו כמלך ועשה מדעתו · א' לזו וא' לזו הביאו שני קני חובה סתומים ונתנום לכהן אם עשה כולן למעלה נפסלו החטאות כולן למטה נפסלו העולות והביא כל א' מה שנפסל לה ואינן צריכות הנאי חציין למעלה וחציין למטה מר' פרידין מעורבין עשה ב' למעלה וב' למטה א"א להיות פסול בהם יותר מחצי דאף אם היה קן של אשה א' כולו למעלה ושל אחרת כולו למטה נפסלה מזו עולה ומזו חטאת ויביאו קן ויתנו אם עולה שלך קרבה והחטאת שלי תהי זו העולה שלי והחטאה שלך ואם להפך יהא להפך · ואם כבר נפטרנו שכל קן וקן קרב חציו למעלה תהא העולה נדבה והחטאת באה על הספק ואינה נאכלת · וכן ג' לזו וג' לזו איפשר שקרבו בדין וכולן פטורות ואיפשר שלאחת נפסלו כל העולות ולאחרת כל החטאו' ואיפשר שהיא הקריבה ה' עולות וחטא' א' והאחרת ה' חטאות ועולה א' וחסר לזו ב' חטאות ולזו ב' עולות · ואיפשר שהא' הקריבה ד' עולות וב' חטאות והאחר' ד' חטאות וב' עולות הילכך יביאו ו' עולות וב' חטאות ויתנו אבל יותר מב' חטאות א"א להביא שמא כבר נפטרו אבל כל א' צריכ' להביא חטאת העוף על הספק להכשירה בקדשים ·

משנה ב א' לזו המרובה כשר פי' כמנין המרובה כשר כיצד א' לזו וב' לזו והקריב ג' פרידות למעלה וג' למטה ד' פרידות כשרות אף אם היה קן של אשה כלו למעלה הרי נפסלה חטאת שלה ועולה כשרה ופרידה הג' גם היא כשרה וג' של מטה ב' חטאות של בעלת שני קינין כשרות והשלישית היא עולה שנעשית למטה ופסולה הרי ב' חטאות וב' עולות כשרות · וכן אם היה קן שלה למטה נפסל מתנה עול' ומבעלת ב' קינין חטאת א' ויביאו קן בשותפות ויתנו והחטאת אינה נאכלת וכן א' ושלש ועשה ד' פרידין למעלה אם קן של האשה כולו למעלה נפסלה החטאת ושתים של בעלת ג' כשרים וכן בד' של מטה נפסלה העולה וב' חטאות כשרות וכן א' ועשר וא' וק' וכן ב' וג' עשה ה' פרידין למעלה וה' למטה אפי' ב' קינין של אשה הן למעלה ב' העולות כשרו' והפריד' החמישי' כשרה · וכן למטה ג' חטאות כשרות וב' עולות פסולות וכן ב' ועשר וב' וק' אפילו כל העשר קינין הן ל למעלה הרי י' מהן כשרות והתשעים של בעלת המאה כשרות וכן למטה מאה חטאות כשרות ועשרה עולות פסולות · זה הכלל כל מקום שאתה יכול לחלוק את הקינין שלא יהא קן האשה נחלק לשנים אלא קן אשה א' שלם למעלה וקן אשה אחרת שלם למטה או מחצה כשר או פסול ואם אין יכול לחלוק הקינין כגון א' לזו וב' לזו שמתחלק לאשה א' למטה ואחר למעל' המרובה כשר ·

משנה ג חטאת לזו פי' לעיל בפ"ק תנן חטאת שנתערבה בעולה אפי' א' ברבוא ימותו כולן ואשמועינן הכא דאם לא נמלך הכהן ועשה כולן למעלה או כולן למטה מחצה כשר ומחצה פסול לאפוקי מדרבא דאמר בפ' התערובת השתא דאמר לא מקריב אי מקריב לא מרצי ופרי' התם מהך מתני' לרבא ומשני דהאך מתני' כמאן דאמר בעלי חיים אין נדחין ורבא קאמר איבא דמ"ר בעלי חיים נדחין ·

משנה ד חטאת ועולה פי' רחל ולאה שלקחו ב' קינין בשותפות קן א' עכשיו חטאת לרחל ועולה ללאה וקן א' הניחו סתומה לא קבעו זו לחטאת וזו לעולה אבל לא קבע עליהם שם הבעלים לומר זו לרחל וזו ללאה אין כשר אלא סתומי' דאותה שהקריב למעלה היא עולה ואותה שהקריב למטה היא חטאת ובאחרות איכא למחש שמא הקריב החטאת למעלה והעולות למטה כגון שכל קן וקן היה בפני עצמו ועשה מכל א' חציו למעלה וחציו למטה והיא מ מתחלקת בניהן ויביאו עוד קן א' ביניהם ·

משנה ה חטאת שנתערבה בחובה פי' זוה בזוה נתערבו חטאות בחובה · ב' חטאות בקן חובה סתום או ד' חטאות בשני קיני חובה ומשום דתנא בתר הכי חובה שנים בחטאת חטאת שנים ב בחובה תנא הכא חטאת שנתערבה בחובה ופי' זוה בזוה הן רב הן מעט וקאי אמאי דסליק מיניה שעשאן חציין למעלה וחציין למטה אין כשר אלא מנין חטאות שבחובה דאיכא למחש שמא עשה ב' חטאות למעלה וחובה למטה ונפסלה העולה וכן ד' חטאות בשתי חובות שמא עשה ד' חטאות והחובות למטה ונפסלו העולות · חובה שנים בחטאת פי' שהחובה פי שנים כנגד החטאות כגון שנתערבו שני קיני חובה בשתי חטאות ועשה ג' פרידין למעלה איכא למחש שמא עשה ב' חטאות כשרות והג' הוי עולה שעשאה למטה ופסולה כמנא מחצה כשר ומחצה פסול ואם החטאת פי שנים בחובה כגון שנתערבו ד' חטאו' בקן סתומת ב' כשרים כמנין שבחובה · דאף אם הקריב ב' תקריב ב' חטאות למעלה ונפסלו הרטאת הרביעית שנעשת למטה כשרה וקן החובה נפסלה העולה והחטאת כשרה ;

משנה ו האשה שאמרה הרי עלי קן כשאלד זכר פי' בד"א היא דכתיב מה ברי ומה בר בטני · ב' פרידין למעלה בקן נדרה שיהין עולות אלא עשה ב' למעלה מקן א' אחר למעלה וא' למטה וכן מקן השני ולא נמלך באשה והיא סבור שהיתה יולדת בזוב או שהיו עליה שתי לידות או שתי זיבות נמצא שנפסל גוזל א' של עולה שנעשה למטה ותביא גוזל א' לעולה · ממין א' אם ב' הקינין היו ממין א' כולן תורי' או כולן בני יונה · משני מינין תביא ב' אם הביאה תורים ובני יונה · ואשה המביאה לכהן חובתה ונדרה והקריבם הכהן שתם הראשון לחובתה והשני לנדרה ואין ידוע איזה מהן קירב אחרון שתביא מאותו המין גוזל שנפסל הילכך צריכה להביא תור ובן יונה דאין מניהם תור כנגד בן יונה ולא בן יונה כנגד תור ; הילכך תביא תור ובן יונה ואותו שהוא מין הראשון יהא חובה והאחר יהא נדבה · פירשה נדרה דבשעת נדרה אמרה הרי עלי קן תורים או ב' בני יונה ושכחת מה פירשה נמצא שהיא צריכה להביא לנדרה תורין ובני יונה מספק והיא נתנה ב' קינין לכהן ועשאן חציין למעלה וחציין למטה ונפסלה עולה א' ולכן צריכה עוד להביא ג' פרידין ממין א' · אם הראשונים ממין א' אם היו תורים תביא תור וב' בני יונה ואם היו בני יונה תביא בן יונה ותורין כי מאותו המין ש שהביאה עולה א' לנדרה מאיתו המין עצמו צריכה להביא עולה השנייה דאין מביאין תור כנגד בן יונה

ובן יונה כנגד תור בנדבה כמו בחובה כיון שפירשה נדרה • משני מינים תביא ב' אם היו הראשונים משני מינין ואין ידוע אם הקן האחרון היו תורין שתביא תור להשלים עולה שנפסלה וב' בני יונה או היו בני יונה ותביא בן יונה וב' תורים הילכך תביא ב' תורים וב' בני יונה כבתחלה • קבעה נדרה שקבעתו להביאו עם קן חובתה שאמר' הרי עלי קן אם ילד זכר להביא עם קן חובתי וכיונה להביא קן מהנדר ג' עולות כאחת ופירשה ואינה יודעת מה פירשה כדאמרן • והביאה ב' קינין ונתנתן לכהן ועשאן אציין למעלה ואציין למטה צריכה שתביא עוד ה' פרידין לעולה • אם הראשונים היו ממין א' • ואם ב' מינין היו תביא ב' בי צריכה להביא ב' תורים וב' בני יונה לספק פירושה וצריכה להביא עוד עולה א' ממין עולת חובתה הילכך תביא ממין הראשונים גוזל א' לעולה עם עולת נדבה ואם הראשונים היו ב' מינין ואין ידוע איזה קרב אחרון צריכה להביא תור ובן יונה וב' תורים וב' בני יונה לספק פירושה ומשה כפשך הביאה עולת חובתה עמהן כיון שהביאה תור ובן יונה נתנתן לכהן פי' ב' קינין ואינה יודעת מה נתנה אם ממין א' אם מב' מינין ומאיזה מין היו ואין ידוע מה עשה אם כולן למעלה או כולן למטה או חציין למעלה וחציין למטה • בתנא שלא יצאת ידי נדרה כלל שמא עשאן כולן למטה ונפסלה העולה • הילכך תביא ב' תורים וב' בני יונה לספק פרושה ותור ובן יונה לספק חובתה דשמא עשאן למטה ויצתה ידי חטאת וצריכה להביא עולה ממין חטאתה ואינה יודעת אם היה חטאתה ממין תור או בן יונה לפי' תביא תור ובן יונה לספק חובתה עם בפי נדרה מפני הקביעות וחטאת א' פרידה א' תביא לחטאת אע"פ שאינה יודעת מאיזה מין היו הראשונים תביא חטאת ממין שתרצה ותאמר אם זה ממין ה הראשונים הרי זה בן זוג לעולת חובתי שקרבה ואם מין האחר הוא יזדווג עם פרידת מינו מן השנים שהם תור ובן יונה שהיא מביאה לספק עולת חובתה ורבנן דפליגי אדבן עזאי הכא לטעמיהו דאמרי לעיל הכל הולך אחר החטאת ואע"פ שקרבה אחרונה ובן עזאי אומר ב' חטאות אזיל לטעמיה דאמר הכל הולך אחר הראשון ושמא עשאן כולן למעלה ויצאה ידי חוב' עולתה וצריכה להביא חטאתה ממין עולתה ואינה יודעת מאיזה מין הביאה עולתה לפי' צריכה להביא מספק תור ובן יונה לחטאת ובין לרבנן ובין לבן עזאי אין חטאות הללו נאכלות דשמא יצאה כבר ידי חטאת • כך פרש"י משנה זו בזבחים פ' חטאת העוף ולא היה צריך לפ' כן בבא אחרונה דנתנתן לכהן בקביעה נדרה דבלא קביעות צריכה להביא כל אלו לספק פירושה • וכשהוא מת קולו שבעה וזו כמי מתחלק די לה בשני קנין לספק פירושה וקן לחובתה והביאה ד' פרידין וצריכה עוד להביא א' • שתי קרניו ב' חצוצרות לשיר של לויים • ומה ששנינו במנחות חצוצרות איתא בזה תעשה של כסף היינו לכהנים א"כ חצוצרות דהכא היינו שופר כדאמרינן דתלת מילי אישתני שמייהו שופר חצוצרו' אף נמרו להכנית וחסר' ליה ברבוי קולות לפי שרמוני תכלת היו על המעיל בין הפעמונים המשמיעים קול • ור' יהושע לא חשיב ליה לפי שהרמונים אינם משמיעים קול והנמר נמי נגזז מחיים :

ברייתא ר"ש בן מנסיא פי' משום דתנא כשהוא מת קולו ז' תנא נמי להאך מתני' דדמיא לה זקני תורה כשמזקינים ובאין לידי תשות כח שאחרים דעתן מטרפת הן מוסיפים חכמה • ול"נ משום דמסכת קינין ופרפראות לחכמה וצריכין יישוב דעת מייתי להך מתני' הכא • מסיר שפה לנאמנים בעם הארץ משתעי קרא דכתיב נעיל מיניה מסיר לב ראשי עם הארץ • בישישים חכמה בזקני תורה איירי דא"ו בע"ה מאי חכמה אית בהו • ובשבת פ' שואל תניא ר' ישמעאל בר יוסי או' ת"ח כל זמן שמזקינים • ובריתא ומייתי לה הכא בסיום המשנה משו' דדמיא לה וכן בסוף מסכת קידושין מייתי ברייתא בסיום המשנה : סליק פרקא וסליקא

מסכתא בס"ד :

בילא"ו :

תם ונשלם שבח לאל בורא עולם

ע"י המסדר במלאכ' הקדש כלב בכ"ר יהודה פגי"ע ה"י וע"י המסדר אחיו הר"ר יוסף מגי"ע הי"ו :

וע"י הפועל העוסק במלאכת הקדש מרדכי בכ"ר דני"אל פגו"ע ה"י צ"ו :

3 1761 07285032 4